

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAŞKAY TÜRKÇESİ SÖZ VARLIĞI
DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Muhittin ÇELİK

HAZIRLAYAN
Hasan TUNCA

Malatya- 2023

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

KAŞKAY TÜRKÇESİ SÖZ VARLIĞI

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN
Hasan TUNCA

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Muhittin ÇELİK

MALATYA-2023

ONUR SÖZÜ

Dr. Öğr. Üyesi Muhittin ÇELİK'in danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım "Kaşkay Türkçesi Söz Varlığı" başlıklı bu çalışmamın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün eserlerin hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Hasan TUNCA

ÖN SÖZ

Yüzyıllardır İran coğrafyasında varlığını sürdüren Türk topluluklarının dillerinden biri olan Kaşkay Türkçesi ile ilgili Türkiye Türkolojisinde yeteri kadar çalışma olmamasına rağmen son yıllarda Kaşkayların yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde yapılan ağız derlemeleri ve araştırma gezileri ile Kaşkay Türkleri ve Türkçesi ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça zenginleşmiştir.

Kaşkay Türkçesi, İran'ın Şiraz bölgesi ve onun çevresinde bulunan konuşanlarının yeri itibarıyla Türk coğrafyasının en güneyindedir. Kaşkayların müstakil bir yazı dili olmamasına rağmen son yıllarda ana dilleriyle kaleme aldıkları eser sayısında artış olmuştur; ancak Kaşkaylar iki dilli bir toplum oldukları için ister istemez Farsçanın etkisine maruz kalmışlardır. Kaşkay Türkçesi konuşanların bir kısmı her geçen gün azalarak yok olma tehdidiyle yaşamaktadır. Bu durum Kaşkayların yaşadıkları coğrafyanın da etkisiyle dillerini konuşmakta ve kültürlerini yaşamakta gün geçtikçe büyük zorluklar çekmelerine sebep olmuştur. Bu yüzden, Kaşkayların söz varlığını bir araya getirerek kayıt altına almak son derece önemlidir.

Kaşkay Türkçesi söz varlığını bir araya getirme düşüncesiyle çalışmaya, 2019 yılında danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Muhittin ÇELİK ve Doç. Dr. İsmail SÖYLEMEZ'in Farsça aslından tercüme ettikleri Kaşkay Türkçesinin ilk ve tek sözlüğü olan, merhum Esedullah Merdânî Rahimî'nin Kaşkay Sözlüğü'nün tashihi ile başladık. Amacımız, Kaşkay Türkçesi söz varlığını bütüncül bir biçimde tespit etmenin yanı sıra Kaşkay Türkçesi söz varlığını tematik olarak çözümlenmek ve söz bilgisini incelemektir. Bu çalışmayı meydana getirirken birçok zorlukla karşılaştık. Bir dilin söz varlığını bütünüyle ortaya koymak büyük bir emek ve özveri isteyen bir sabrın yanı sıra ekip çalışması gerektiren bir kararlılığın ürünüydü. Bu çalışma sırasında Kaşkaylar ve Kaşkay Türkçesi ile ilgili elindeki bütün kaynakları benimle paylaşan, sorduğum bütün soruları sabırla cevaplayan ve bana her zaman yol gösteren değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Muhittin ÇELİK'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tez İzleme Komitesinde bulunan, yardımları ve rehberlikleri ile çalışmamızın olgunlaşmasında büyük katkıları olan başta Prof. Dr. Nesrin SİS olmak üzere Prof. Dr. Özlem Demirel DÖNMEZ'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmamızı baştan sona

okuyup düzeltme nezaketinde bulunarak isabetli yönlendirmeler yapan Prof. Dr. Fatih ALKAYIŞ'a teşekkür ederim.

Çalışmamızın gelişim sürecinde kahrımı çeken, çalışmamız sırasında zorlandığım ve tıkanırdığım noktalarda çıkış yolu sunup beni sürekli teşvik ederek cesaretlendiren ve uzun akademik sohbetlerle başlarını ağırttığım çok değerli meslektaşlarım Arş. Gör. Dr. İbrahim KEKEVİ ve oda arkadaşım, hemşehrim Arş. Gör. Hüseyin GÖKÇE'ye teşekkürlerimi sunarım. Var olsunlar.

Doktora eğitimine beraber başladığımız ve bütün süreçlerde yanımda olan başta Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar BAHŞI olmak üzere hatırşinas çalışma arkadaşlarım Dr. Öğr. Üyesi Ersin AYCAN, Öğr. Gör. Dr. M. Furkan ÇELİK ve Öğr. Gör. Dr. A. Selami BAŞOĞLU'na teşekkür ederim.

Bölümümüzün fedakâr çalışanı, bölüm sekreterimiz Şengül Görkem FİDAN'ın ismini anmadan geçemezdim. Bu süreçte onun titiz yaklaşımı olmasaydı doktora eğitimim daha sancılı bir hâl alabilirdi. Teşekkür ederim.

Bütün eğitim ve öğretim hayatım boyunca maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen, üzerimde büyük emekleri olan başta annem ve babam olmak üzere evlilik yoluyla kazandığım ikinci aileme, kayınvalidem ve kayınpederime her zaman kendilerini yanlarında hissettirdikleri için çok teşekkür ederim.

Ona ayırmam gereken kıymetli zamanından çaldığım hâlde, bunaldığım anlarda bıkmadan bana destek çıkan, usanmadan yanımda duran, büyük bir akademik titizlikle âdeta "eş" danışmanlığımı üstlenen yol arkadaşım Dr. Öğr. Üyesi Aslı TUNCA olmasaydı bu çalışmayı bitiremezdim. İyi ki varsın.

Hasan TUNCA

ÖZET

Araştırmada Kaşkay Türkçesi söz varlığının bir bütün olarak ortaya konması amaçlanmıştır. Bu kapsamda Esedullah Merdânî Rahimî'nin Kaşkay Sözlüğü temelinde Kaşkay Türkçesinde kaleme alınmış eserler, Kaşkay Türkleri ve Türkçesi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri çerçevesinde Kaşkay Türkçesinin söz varlığı bütüncül bir biçimde incelenmiştir. Kaşkay Türkçesinin söz varlığının tespitinde nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Kaşkay Türkçesi söz varlığı iki üst başlık hâlinde tematik olarak tasnif edilmiş ve söz bilgisi açısından değerlendirilmiştir. Kaşkay Türkçesi tematik söz varlığı üç üst başlık hâlinde incelenmiştir: Evren ile İlgili Sözler, Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözler ve Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler. Evren ile İlgili Sözler sekiz alt başlık olarak sunulmuştur. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözler beş alt başlıkta incelenmiştir. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler ise on yedi alt başlıkta değerlendirilmiştir. Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi ise dokuz alt başlıkta verilmiştir: Adlar, eylemler, sıfatlar, zamirler, zarflar, edatlar, bağlaçlar, yansıma ve alıntı sözler. Alıntı sözler bölümünde tüm söz varlığı değerlendirilmiş ve söz varlığının %72'nin Türkçe kökenli olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte söz varlığının %17'sini Farsça, %4'ünü Arapça ögeleden oluştuğu kaydedilmiştir. Bu çalışma, sözlükçülük açısından bazı sınırlılıklar içerse de Türkiye'de Kaşkay Türkçesi söz varlığını inceleyen ilk araştırma olması sebebiyle özgün bir incelemedir ve ileride yazılacak kapsamlı bir Kaşkay Türkçesi Sözlüğü için atılmış önemli bir adımdır.

Anahtar Sözcükler: Kaşkay Türkçesi, Söz Varlığı, Tematik İnceleme

ABSTRACT

In the research, it is aimed to reveal the vocabulary of Qashqai Turkish as a whole. In this context, the vocabulary of Qashqai Turkish has been studied in a holistic way within the framework of the works written in Qashqai Turkish on the basis of Esedullah Merdâni Rahimî's Dictionary of Qashqai, and within the framework of master's and doctoral theses on Qashqai Turks and Turkish. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used to determine the vocabulary of Qashqai Turkish. The vocabulary of Qashqai Turkish was classified thematically under two main headings and evaluated in terms of vocabulary. The thematic vocabulary of Qashqai Turkish has been examined under three main headings: Words Related to the Universe, Words About Life and Living Beings, and Words About Social Life. Words About the Universe are presented as eight sub-titles. Words on Life and Living Things are examined under five sub-titles. Words on Community Life were evaluated under seventeen sub-titles. Qashqai Turkish Vocabulary is given under nine sub-titles: Nouns, verbs, adjectives, pronouns, adverbs, prepositions, conjunctions, reflection and quotations. All vocabulary was evaluated in the quoted words section and it was determined that 72% of the vocabulary was of Turkish origin. However, it has been noted that 17% of the vocabulary is Persian and 4% is Arabic. Although this study has some limitations in terms of lexicography, it is an original study as it is the first research to examine the vocabulary of Qashqai Turkish in Turkey and is an important step for a comprehensive Qashqai Turkish Dictionary to be written in the future.

Key Words: Qashqai Turkish, Vocabulary, Thematic Analysis

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR ve İŞARETLER.....	xiii
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Problem Durumu.....	1
1. 2. Araştırmanın Amacı.....	1
1. 3. Araştırmanın Önemi.....	1
1. 4. Araştırmanın Varsayımları.....	2
1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2
1. 6. Araştırmanın Tanımları.....	4
1. 7. Araştırmanın Yöntemi.....	4
1. 7. 1. Verilerin Toplanması.....	4
1. 7. 2. Verilerin Analizi.....	10
2. KURAMSAL BİLGİLER.....	21
2.1. Kaşkay Adı ve Kaşkayların Kökeni.....	21
2.2. Kaşkay Coğrafyası ve Nüfusu.....	24
2.3. Kaşkaylarda Sosyal Hayat ve Tabakalaşma.....	29
2.4. Kaşkay Türkçesi ve Kaşkay Türkçesinin Türk Dili İçindeki Yeri.....	33
2.5. Kaşkay Edebiyatı ve Kaşkay Türkçesi Dil Özellikleri.....	37
3. BULGULAR.....	44
3. 1. Kaşkay Türkçesi Tematik Söz Varlığı İncelemesi.....	45
3. 1. 1. Evren ile İlgili Sözler.....	45
3. 1. 1. 1. Tabiat ve Doğa Olayları ile İlgili Sözler.....	47
3. 1. 1. 2. Yeryüzü ve Yeryüzü Şekilleri ile İlgili Sözler.....	69
3. 1. 1. 3. Coğrafi Yönler ve Yer, Yön Bildiren Sözler.....	82
3. 1. 1. 4. Madenler, Mineraller ve Kimya ile İlgili Sözler.....	88
3. 1. 1. 5. Sular ve Su Kaynakları ile İlgili Sözler.....	92

3. 1. 1. 6. Zaman, Gün, Ay ve Yıl ile İlgili Sözcükler.....	98
3. 1. 1. 7. Bitki, Çiçek, Ağaç, Meyve, Sebze ve Tarım ile İlgili Unsurlar.....	106
3. 1. 1. 8. Hayvanlar ve Hayvancılık ile İlgili Unsurlar.....	152
3. 1. 2. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözcükler	207
3. 1. 2. 1. Yaşam, Ölüm, Yaşamın Çağları, Canlılarla İlgili Genel Kavramlar .	208
3. 1. 2. 2. Beden Yapısı ve İnsan Vücudu ile İlgili Unsurlar.....	217
3. 1. 2. 3. Sağlık, Hastalık ve Buna Bağlı Unsurlar	239
3. 1. 2. 4. Duygu, Düşünce, İrade, Hareket ile İlgili Kavramlar	264
3. 1. 2. 5. Biçim, Dış Görünüş, Tarz, Durum ve Fiziksel Özellik Bildiren Sözcükler	295
3. 1. 3. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözcükler	310
3. 1. 3. 1. Aile, Akrabalık İlişkileri ve Buna Bağlı Unsurlar	313
3. 1. 3. 2. Siyaset, Devlet, Yönetim, Hukuk ve Bürokrasi ile İlgili Kavramlar .	322
3. 1. 3. 3. Toplum İlişkileri, Değerler, Değer Yargıları ve Buna Bağlı Unsurlar	333
3. 1. 3. 4. Ölçü Birimleri ve Buna Bağlı Unsurlar	351
3. 1. 3. 5. Spor, Oyunlar, Yarışlar ile İlgili Sözcükler.....	354
3. 1. 3. 6. Askerlik, Savaş, Atıcılık, Avcılık ve Asayiş ile İlgili Sözcükler	363
3. 1. 3. 7. Meslek, Uğraş, İş, Hizmet ile İlgili Sözcükler	382
3. 1. 3. 8. Ulaşım, Yolculuk, Taşıt ile İlgili Unsurlar	395
3. 1. 3. 9. Ticaret, Mal, Mülk ve Sahiplikle İlgili Sözcükler.....	399
3. 1. 3. 10. İnşaat, Ev, Evin Bölümleri, Mesken ve Meskenle ilgili unsurlar	407
3. 1. 3. 11. Genel Ev Eşyası ve Buna Bağlı Unsurlar	421
3. 1. 3. 12. Kumaş, Giyim, Süs, Takı ve Bunlarla İlgili Unsurlar	444
3. 1. 3. 13. Yemekler, Yemek Adları, İçecekler, Besinler ve Beslenmeyle İlgili Unsurlar	463
3. 1. 3. 14. Güzel Sanatlar, Halı, Dokuma, Müzik ve Müzik ile İlgili Unsurlar	486
3. 1. 3. 15. Bilim, Eğitim, Dil, İletişim ve Yazıyla ilgili Sözcükler	504
3. 1. 3. 16. Din, İnanış ve Buna Bağlı Unsurlar.....	517
3. 1. 3. 17. Soyut Terimler	526
3. 2. Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi.....	540
3. 2. 1. Adlar	541
3. 2. 1. 1. Özel Adlar	542
3. 2. 1. 2. Kavram Adları	567

2. 1. 3. Sayılar ve Sayılarla İlgili Sözcükler	584
2. 1. 4. Renkler	588
3. 2. 2. Eylemler	593
3. 2. 3. Sıfatlar	848
3. 2. 4. Zamirler	1010
3. 2. 5. Zarflar	1015
3. 2. 6. Edatlar	1044
3. 2. 7. Bağlaçlar	1048
3. 2. 8. Yansıma Sözcükler	1050
3. 2. 9. Alıntı Sözcükler	1070
4. TARTIŞMA ve YORUM	1072
5. SONUÇ	1093
KAYNAKÇA	1096
DİZİN	1105

TABLULAR DİZİNİ

<i>Tablo 1. Taranan Eserler ve Kısaltmaları.....</i>	<i>2</i>
<i>Tablo 2. Eş Sesli Madde Başlarının Durumu.....</i>	<i>11</i>
<i>Tablo 3. Sözlerin Tematik Sınıflandırılması.....</i>	<i>12</i>
<i>Tablo 4. Elewan Sözü Tematik Tasnifi.....</i>	<i>13</i>
<i>Tablo 5. Safiullina ve Galiullin Tematik Tasnif.....</i>	<i>14</i>
<i>Tablo 6. Murat Özşahin'in Başkurt Söz Varlığı Tematik Tasnifi.....</i>	<i>16</i>
<i>Tablo 7. Kaşkay sözünün kökeni ile ilgili görüşler.....</i>	<i>21</i>
<i>Tablo 8. Kaşkay Türklerinin tarih sahnesine çıkışı ile ilgili görüşler.....</i>	<i>22</i>
<i>Tablo 9. 2006 Yılında İran'da Yaşayan Türklerin Nüfus Dağılımı.....</i>	<i>24</i>
<i>Tablo 10. Kaşkayların yaşadıkları yerler.....</i>	<i>26</i>
<i>Tablo 11. Kaşkayların Yaşadıkları Bölgelerin Sınırları.....</i>	<i>27</i>
<i>Tablo 12. Kaşkay Türklerinin nüfusu hakkında görüşler.....</i>	<i>28</i>
<i>Tablo 13. Kaşkayların sosyal tabaka ve idari teşkilat düzeni.....</i>	<i>29</i>
<i>Tablo 14. Kaşkay ilinin tayfaları ve özellikleri.....</i>	<i>31</i>
<i>Tablo.15 Kaşkay Türkçesinin Türk Dili Alanındaki Yeri Hakkında Değerlendirmeler...34</i>	
<i>Tablo 16. Kaşkay Türkçesi Alfabe Örneği.....</i>	<i>41</i>

ŞEKİLLER DİZİNİ

<i>Şekil 1. İran 'daki Kaşkay Türklerinin Dağılımı.....</i>	<i>26</i>
<i>Şekil 2. Kaşkay Türkçesi Söz Varlığı İncelemesi.....</i>	<i>44</i>
<i>Şekil 3. Evren ile İlgili Sözler.....</i>	<i>45</i>
<i>Şekil 4. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözler.....</i>	<i>207</i>
<i>Şekil 5. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler.....</i>	<i>311</i>
<i>Şekil 6. Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi.....</i>	<i>540</i>
<i>Şekil 7. Sözlerin Kökenlerine Göre Dağılımı.....</i>	<i>1070</i>

KISALTMALAR ve İŞARETLER

akt.	: Aktaran
Alm.	: Almanca
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
çd.	: Çocuk dilinde
çev.	: Çeviren
dbl	: Dilbilgisi
Ed.	: Editör
fel	: Felsefe
Fr.	: Fransızca
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
hlk	: Halk ağzında
İng.	: İngilizce
km.	: Kilometre
mec.	: Mecazen
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
Y.	: Yıl

- yy. : Yüzyıl
- : Fiil kök ve gövdelerine gelen eki gösterir.
- + : İsim kök ve gövdelerine gelen eki gösterir.
- ~ : Benzerlik, yaklaşıklık, denklik ifade eder.
- > : Ok yönünde gelişmeyi gösterir.
- A : /a/ veya /e/ yi ifade eder.
- I : /ı/ veya /i/ yi ifade eder.
- D : /d/ veya /t/ yi ifade eder.

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

İşaretler	Ses Değerleri	Örnek Sözcükler
ă	Normalden kısa /a/	dăstan, kăşkê
ā	Normalden uzun /a/	alān, ulāĝ
ä	/a~/e/ arası ünlü	bäbä, ĝäre, hemän
å	/a~/o/ arası ünlü	pâyız, yâz
ē	Normalden uzun /e/	mēn, sēl
é	/e~/i/ arası ünlü	hêç biri, èysi, sêylān
ī	Normalden uzun /i/	dīdār, pīškeş
ĩ	Normalden kısa /i/	altĩ, kĩ
í	/i~/i/ arası ünlü	aşāĝĩ, sarĩ
ï	/ü~/i/ arası ünlü	ist, diş
ō	Normalden uzun /o/	nōpalan, ōkăş
ó	/o~/u/ arası ünlü	dōlet, hōle
ó	/o~/ö/ arası ünlü	kór, kóhnä
ú	/u~/ü/ arası ünlü	úldúz, úşāĝ
ū	Normalden uzun /u/	bū, kem-zūr
ĝ	Arka damak /g/ ünsüzü	begirişmek, ĝabaĝ
ħ	Nefesli /h/ ünsüzü	ħowr, reħm
ħ	Hırıltılı ve tonsuz arka damak /h/ ünsüzü	aħdıрма, oħu
	Arka damak /k/ ünsüzü	holaq, atar
	/t/ ile /d/ arası patlayıcı, yarı ötümlü diş ünsüzü	şetrenc, älê
ş	/ş/ ile /ç/ arası, yarı patlayıcı, yarı ötümlü diş eti ünsüzü	furşet, şefer
w	Tonlu, çift dudak, sızıcı	melhow, parrow
'	Hemze ve ayın işareti	a'vāl, sa'at

1. GİRİŞ

1. 1. Problem Durumu

Araştırmanın problemi Kaşkay Türkçesi söz varlığının bir bütün olarak ortaya konmasıdır. Türk dilinin zengin bir sözlü edebiyat geleneğine sahip Kaşkay Türkleri, doksanlı yıllara kadar bilim çevrelerince yeteri ilgiyi görmemiştir (Çelik, 2014). Türkiye’de Kaşkaylarla ilgili ilk akademik çalışma Çelik tarafından yapılmıştır (1997). İran’daki Türk topluluklarından biri olan Kaşkaylar ile ilgili çalışmalar son yıllarda hız kazanmıştır (Çelik ve Durukoğlu, 2016; Doğan, 2020). Bu çalışmalar ile Kaşkay Türkçesinin müstakil bir lehçe mi yoksa Azerbaycan Türkçesinin bir ağız mı olduğu tartışılmaktadır. Bununla birlikte araştırmacılar, Kaşkayların yoğun olarak yaşadıkları bölgelere giderek saha araştırmaları yapmışlardır. Bölge halkının ağız özelliklerini bir araya getirmek için derlemelerde bulunmuşlardır (Darabadi, 2021; Doulatabadi, 2017; Erenoğlu Ataizi, 2017a). Yapılan bu çalışmalar, Kaşkay Türkçesi ile ilgili merakın giderek arttığını göstermektedir.

Bu çalışma ile; Kaşkay Türkçesinde kaleme alınmış eserler, Kaşkay Türkleri ve Türkçesi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri çerçevesinde Kaşkay Türkçesinin söz varlığı bütüncül bir biçimde incelenmiştir.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Kaşkay Türkçesindeki söz varlığının tespit edilmesidir. Bu ana amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar sıralanmıştır:

- Kaşkay Türkçesi tematik (konusal) söz varlığının incelenmesi.
- Kaşkay Türkçesi söz bilgisinin incelenmesi.

1. 3. Araştırmanın Önemi

İran’ın tarihinde önemli bir yer tutan topluluklardan biri olan Kaşkay Türkleri ile ilgili bilgi yeterli düzeyde değildir. Dilleri ve kültürleri hakkında son yıllarda yapılan çalışmalar, Kaşkaylara olan ilgiyi artırmıştır. Kaşkayların yaşadığı coğrafyaya yönelik yapılan bilimsel araştırma gezileri ve derleme çalışmaları bunun bir kanıtı niteliğindedir. Kaşkay Türkçesi, konuşanlarının bulunduğu yer itibarıyla Türk coğrafyasının en güneyinde yer alır. Kaşkayların müstakil bir yazı dili olmamasına rağmen son yıllarda

ana dilleriyle kaleme aldıkları eser sayısında artış olmuştur; ancak Kaşkaylar iki dilli bir toplum oldukları için Farsçanın yıkıcı etkisine maruz kalmışlardır. Bu dili konuşanların bir kısmı her geçen gün azalarak yok olma tehdidiyle yaşamaktadır. Bu durum Kaşkayların yaşadıkları coğrafyanın da etkisiyle dillerini konuşmakta ve kültürlerini yaşamakta her geçen gün büyük zorluklar çekmelerine sebep olmuştur (Başar, 2016; Çelik, 2020; Erenoğlu Ataizi, 2016). Bu yüzden, Kaşkayların söz varlığını bir araya getirerek incelemek ve kayıt altına almak önem arz etmektedir.

Kültür, dili şekillendiren bir medeniyet ölçüsüdür. Bir topluluğun kültürel kodları içinde yapıp ettiği ne varsa bunların hepsi günümüze değin sözcüklerle gelişerek yaşar. Söz varlığının tematik olarak incelenmesi, o dilin konuşanlarının tarihî ve sosyo-kültürel yapısı ile ilgili bilgiler vermesi açısından oldukça önemlidir (Dolatkhah, 2010; Yanar, 2016). Bu tez, Türkiye’de Kaşkay Türkçesi söz varlığını inceleyen ilk çalışma olması sebebiyle özgün bir araştırmadır ve Kaşkay Türkçesi sahasında çalışan araştırmacıların başvuracakları, bu alanla ilgili boşluğu doldurmayı amaçlayan bir incelemedir.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Güneybatı Oğuz grubu Türk lehçeleri içerisinde bulunan Azerbaycan Türkçesinin bir ağızı olarak kabul edilen Kaşkay Türkçesi, Azerbaycan coğrafyası içinde ayrı bir saha olan Güney Oğuzca altında müstakil bir lehçe özelliği gösteren farklı bir diyalektir.

1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada, Kaşkaylar ve Kaşkay Türkçesi üzerine yapılmış yüksek lisans, doktora tezleri, akademik yayınlar ve Kaşkay Türkçesi ile yazılmış aşağıdaki eserler esas alınmıştır:

Tablo 1. Taranan Eserler ve Kısaltmaları

Kısaltmalar ve Eserler	
1	KTA: Aghdam, A. A. (2009). Kaşkay Türkçesinde atasözleri . Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
2	KTD: Erenoğlu Ataizi, D. (2017a). Kaşkay Türklerinin dili . Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- 3 **KTFE:** Elkin, E. (2011). **Kaşkay Türkçesinde Farsça etkisi** (Allıncak Ulduzu'na göre). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 4 **KS:** Qaşqayî Sözlüğü: Kaşkay Türkçesi - Farsça sözlük fihreng-e lugât ve istilâhât-e Turkî-ye Qaşqayî (be Fârsî) hemrâh bâ etimoloji (rîşe yâbî) ye vâjegân. (**Kaşkay Sözlüğü**). Kum: Defter-i intişarat-ı Ensarî Yayınevi.
- 5 **KTE:** Doulatabadi, F. (2017). **Kaşkay Türklerinin edebiyatı**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- 6 **UZŞT:** Helvacıoğlu, İ. (2012). **Uzak yol şiir toplusu Ersalan Mirzayı** (metin-inceleme-sözlük) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 7 **KTGD:** Karaaslan, M. (2010). **Kaşkay Türklerinde geçiş dönemleri** doğum- evlenme-ölüm. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 8 **İTAKS:** Darabadi, M. D. (2021). **İran Türk ağızlarında karşılaştırmalı söz varlığı** (Azerbaycan Türkçesi, Kaşkay Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Halaç Türkçesi). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- 9 **MŞMSŞ:** Amaleh, M. R. (2016). Kaşkay Türklerinden **Mansur Şah Muhammedi'nin şiirleri** (inceleme-metin-sözlük). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 10 **MŞ:** Çelik, M. ve Durukoğlu, G. (2016). **Ma'zun şiirler**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- 11 **KTİ:** Çelik, M. (1997). **Kaşkay Türkçesi** (giriş-inceleme-metinler-sözlük). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 12 **KTM:** Çelik, M. (2014). **Kaşkay Türkçesi metinleri** (giriş, metinler, seçme sözlük, ekler). Ankara: Gece Kitaplığı.
- 13 **YY:** Doğan, T. (2020). Kaşkay Türkçesi üzerine bir inceleme Evezullah Seferi Keşkollu **Yettim Yal** (Yetim Tepe) (giriş-inceleme-metin-aktarma-dizin). Konya: NEÜ Yayınları.

-
- 14 **KTŞA:** Yaghoobi, V. (2011). Bir **Kaşkay Türk şiiri antolojisi:** Kaşkâ'î şi'ri yâ âsâr-i şu'arâ-yi Kaşkâ'î. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
-

1. 6. Araştırmanın Tanımları

Kaşkay Türkçesi: İran'ın Şiraz bölgesi ve onun çevresinde yaşayan Kaşkay Türklerinin dili olarak bilinir. Kaşkay Türklerinin bir kısmı geleneksel hayat tarzlarını benimseyerek konargöçer, çoğu ise geniş bir sahada yerleşik olarak yaşamayı tercih etmişlerdir. Kaşkay Türkçesi, Kaşkay ilinde yaşayan Türk unsurların ağızlar topluluğunun adıdır (Beck, 1986: 41; Doğan, 2021:168). Yaklaşık bir buçuk milyon kişi tarafından konuşulan Kaşkay Türkçesi, Güneybatı Türk lehçelerinden biri olan Azerbaycan Türkçesinin bir ağızı olarak kabul edilir. Kaşkay Türkçesi, Aynallu ağızıyla birlikte Güney Azerbaycan ağızı grubuna dâhil edilebilir (Buran, 2015: 173).

Söz varlığı: (Alm. wortschatz; Fr. vocabulaire; İng. vocabulary, word stock) En genel ifade ile bir dilin bütün sözleri; bir kişinin ya da bir topluluğun bütün söz dağarcığındaki sözler toplamı; söz hazinesi, kelime hazinesi olarak tanımlanır (Karaağaç, 2013: 784; Korkmaz, 2010: 144). Bir dilin söz varlığı sadece o dilin sözlerinin bir liste hâlinde sıralanmasından çok o dilin deyimlerinin, kalıplaşmış sözlerinin ve terimlerinin bir kültür dairesi içinde oluşturduğu bir bütündür (Aksan, 2004: 7).

Tematik inceleme: Genel söz varlığının konulara göre sınıflandırıldığı çalışmaların kullandığı yöntemdir (Kocapınar, 2014; Özbek, 2015; Özşahin, 2011, 2017).

1. 7. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, Kaşkay Türkçesinin söz varlığının tespitinde nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi; nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan, yazılı belgelerin analizine dayalı olarak veri sağlanmasını amaçlayan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

1. 7. 1. Verilerin Toplanması

Eldeki çalışmaya 2019 yılında Dr. Öğr. Üyesi Muhittin Çelik ve Doç. Dr. İsmail Söylemez'in Farsça aslından tercüme ettikleri merhum Esedullah Merdânî Rahimî'nin Kaşkay Sözlüğü'nün redaksiyonu ile başlanmıştır (2007).

Kaşkay Türkçesinin ilk ve tek sözlüğü olma özelliği taşıyan Kaşkay Sözlüğü, Farsça-Kaşkay Türkçesi olarak yazılmış iki dilli bir sözlüktür. Sözlükte 5708 madde başı, yaklaşık elli bin sözcük bulunmaktadır. Arap alfabesine göre alfabetik sırayla her sayfada iki sütun olacak şekilde hazırlanan sözlük, ¹ / a harfiyle başlamaktadır. Arap ve Latin alfabesiyle yazılan madde başlarının altları çizilerek kalınlaştırılmıştır. Kaşkay Türkçesi ile yazılmış her madde başının yanında yazarın hazırladığı Latin alfabesiyle uygun kelimelerin transkribe edilmiş biçimi parantez içinde verilmiştir. Madde başı açıklamaları ise Farsça olarak kaleme alınmıştır. Sözlüğün hazırlanışında Kaşkay Türkçesinde dokuz tane ünlü olmasından hareketle dokuz ünlüden biriyle kurulan hece sistemi esas alınmıştır. Bu anlayışa göre her bir sesin ana başlığı, hali hazırdaki kelimelerin heceleri dikkate alınıp tasnif edilerek alt başlıklar hâlinde hazırlanmıştır. Bazı eylemlerin kökleri ve emir çekimleri madde başı olarak gösterilmiştir. Bazı madde başları için cümle halinde örnekler verilmiştir (Doulatabadi, 2015: 27; Temizel, 2008: 476, 2016: 166).

Rahimî'nin sözlüğü Kaşkay Türkçesi için çok önemli bir boşluğu doldurmasına rağmen sözlükçülük açıdan bazı eksiklikleri vardır. Kaşkay Türkçesinin henüz müstakil bir yazı dilinin olmaması, sözlüğün konuşma diline dayalı bir ağız sözlüğü olarak değerlendirilmesine yol açar. Bu yüzden konuşma dilinin nasıl yazı diline geçirileceği ve bu aşamada kullanılması gereken ölçütler kritik öneme sahiptir (Doulatabadi, 2015; Gökçe, 2020). Bunların yanı sıra Kaşkay Türkçesindeki ünlüleri göstermede yeterli gelmeyen Arap alfabesi, yanlış ve eksik okumalara sebep olmaktadır. Bütün bu zorlukları aşmak, çalışmanın okunurluğunu artırmak ve çalışmada taranan eserlerde kullanılan işaretlerin birbirinden farklı olması dolayısıyla çalışmada birlik sağlamak için Ahmet B. Ercilasun'un *Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşretleri* adlı yayınındaki transkripsiyon alfabesi esas alınmıştır (1999, 46-48).

Çalışmanın temelini Rahimî'nin Kaşkay Sözlüğü oluşturmaktadır. Kaşkay Sözlüğünde bulunan madde başları transkribe edilmiştir. Madde başlarının tercüme edilmiş açıklamaları tekrar gözden geçirilmiştir. Alfabetik sıraya göre düzenlenen madde başları araştırmanın sınırlılıkları bölümünde ifade edilen eserlerin dizin kısımlarındaki madde başları ile karşılaştırılmıştır. Bunun yanı sıra Kaşkay Sözlüğünde yer almayan, araştırmanın sınırlılıkları bölümündeki eserlerin dizin kısımlarında bulunan ve madde başı niteliği taşıyan sözler de çalışmaya eklenmiş ve Kaşkay Türkçesi söz varlığı genişletilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada madde başları şu şekilde oluşturulmuştur:

bayğı: Baykuş, yarasa bkz. **baykuş** (KS, 188).

bayğı ve *baykuş* madde başı diğer dizinlerde taranmış, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

bayğı: Baykuş (MŞMSŞ, 323), (UZŞT, 181).

bayğuş: Baykuş (KTA, 149).

bayğu: Baykuş bkz. **bayku** (KTŞA, 376), (KTM, 251).

bāygü: Baykuş (MŞ, 265).

Herhangi bir eksiğin ya da hatanın oluşmaması için *baykuş* sözünün anlamına tekrar bakılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

vayğı: Baykuş bkz. **vayğuş, vay kuş, vay kuşu** (KS, 785).

Bu bilgiler çerçevesinde çalışmadaki madde başı şöyle oluşturulmuştur:

bayğı ~ bayğu ~ bayğuş ~ bayku ~ baykuş ~ bāygü ~ vayğuş ~ vayğı ~ vay kuş ~ vay kuşu

(I) Baykuş

(II) Yarasa

Kaşkay Sözlüğünde **bayğı:** Baykuş, yarasa (188) olarak yer alan madde başının farklı anlamlara karşılık gelen açıklamalarının her biri Roma rakamları ile gösterilmiştir. Varyantların sıralanmasında alfabetik sıra gözetilmiştir ve birbirlerinin yerine kullanılabildiklerini göstermek için benzerlik, yaklaşıklık, denklik ifade eden /~/ işareti tercih edilmiştir. Çalışmada, *baykuş* sözünün özelinde böyle bir yöntem başvurulmasının amacı, Kaşkay Türkçesi söz varlığındaki her bir varyantın bir arada gösterilmesi ve böylelikle bu alanda çalışacak araştırmacılara kolaylık sağlamaktır. Bu yolla araştırmacı, farklı kaynaklara gitmeden tek bir eserden toplu olarak Kaşkay Türkçesi ağız özelliklerini

görebilecektir. Kaşkay Türkçesi söz varlığında, yazı dili olmamasından kaynaklı ağız özellikleri gösteren şekillerin çokluğu dikkat çekicidir. Bu özellikleri gösteren örneklerin bir kısmı aşağıda verilmiştir:

- **artıĝ ~ artıĝ ~ artıĥ ~ artıĥ ~ artog ~ artoh ~ artog ~ artog ~ artuĝ ~ artuĥ ~ ortog (11):**

Daha çok, çok sayıda olan

- **aşaĝa ~ aşıĝı ~ aşıĝı ~ aşıĝı ~ aşısa ~ aşısaĝa ~ aşısaĝı ~ aşısaĝı ~ aşısaĝ (9):**
Alt, aşıĝı

- **bular ~ bullar ~ bullār ~ bunlar ~ bunlār ~ bunnar ~ bunnār ~ bunnār ~ bunner ~ mular ~ mullar (11):**

Bunlar, bu zamirinin çokluk biçimi

- **davar ~ dāvār ~ dovar ~ dowar ~ duvar ~ duwar ~ düvar ~ dúvar ~ dúvar ~ duwar ~ tovar (11):**

Koyun, keçi, davar, küçükbaş hayvan; hayvan

- **dawa ~ deva ~ deve ~ dewe ~ deyā ~ déve ~ dāvā ~ dögā ~ döwe ~ döye ~ düe ~ düwe ~ düwā ~ düye (14):**

Deve

- **dimdik ~ döndük ~ dumdug ~ dümdüg ~ dümdük ~ dündüg ~ dündük ~ düng (8):**

(I) Gaga

(II) Uç, burun

- **dorost ~ dorúst ~ dörúst ~ dörös ~ dörüst ~ durus ~ dürüs ~ dürúst (9):**

(I) Düzgün, düzenli

(II) Doğru, gerçek

- ege 1 ~ eger ~ egär ~ eğer ~ eye ~ eyä 1 ~ eyer ~ ägä ~ äger ~ ägär ~ äđer
~ äyä ~ äyär ~ gär (14):

Eğer, öyleyse

- erağ ~ ereğ 2 ~ érak ~ ırağ ~ ırağ ~ ırağ ~ ırağ ~ ırağ ~ ırağ ~ ırağ ~ yırağ (10):

(I) Uzak, irak

(II) Geniş, yaygın

(III) Irak ülkesi

- ğara ~ ğäre ~ ğärä ~ ıra 1 ~ ıra 1 ~ ıra 1 ~ ıra 1 ~ ıra 1 ~ ıra 1 (8):

(I) Büyük, yaşlı

(II) Yoldaş, dost, yardımcı

- ğuzı ~ ğuzı ~ ğuzı ~ ğuzı ~ ğuzı ~ ıra ~ kuzı ~ ıra ~ ıra ~ ıra ~ ıra

(10):

(I) Kuzu, koyun yavrusu

(II) Bir çocuk oyunu

(III) mec. Sevilen, sevimli

(VI) mec. Temiz

- ıldız ~ illuz ~ ulduz ~ uldúz ~ ulluz ~ ülduz ~ üllúz ~ úldúz ~ yulluz (9):

(I) Yıldız

(II) Bir Kaşkay atı cinsi

(III) Bir kız adı

➤ **isemek ~ isämek ~ isirmek ~ issemek ~ issämek ~ issimek ~ istämek ~**

istemek ~ istancek (9):

(I) İstemek, rica etmek, istekli olmak

(II) Sevmek, âşık olmak

(III) Birbirine kanı kaynamak

➤ **ke 1 ~ kê ~ k1 ~ ki 2 ~ kī ~ kī ~ kī ~ kim ~ kin (9):**

Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz, ki bağlacı

➤ **këmä ~ këmäk ~ komek ~ köm ~ kömäğ ~ kömek ~ kömäk ~ kömmek ~**

kumek (9):

(I) Yardım, destek, himaye

(II) Dost, arkadaş, yardımcı, destekçi

➤ **kiçik 1 ~ çoçik ~ kuçik ~ kúçik ~ kuçuk ~ kuçúk ~ küçik ~ küçüg ~ küçük 2**

~ kúçüg ~ kúçúk (11):

Küçük, ufak

➤ **kince ~ kinci ~ keyme ~ keyme ~ keyle ~ kıme ~ kınce ~ kınce (8):**

(I) Kıyma, et parçası

(II) Şişe çekilen et parçası

(III) Kıyma yemeği

(IV) Buharda pişirilen bir kebab türü

➤ **meye ~ meyve ~ méve ~ méwe ~ méye ~ méyvä ~ mive ~ mīve ~ möwe ~**

möye (10):

Meyve, yemiş; ürün

➤ oḡamak ~ oḡumak ~ oḡımak ~ oḡımak ~ oḡımak ~ oḡımak ~ oḡumak ~

oḡkumak ~ oḡumak (9):

(I) Okumak, ders çalışmak

(II) Söylemek

➤ tayafe ~ tayêfê ~ tayfa ~ tayfe ~ tayfâ ~ tayfâ ~ tâife ~ tâyfa ~ tâvaéf ~ tâvâéf

~ tayfa (11):

(I) Kaşkay ilini oluşturan altı büyük topluluktan her biri; bölük, takım, güruh

(II) Kavim, kabile

Yukarıda gösterildiği gibi çalışmada madde başı olarak yer alan sözün tanıklandığı eserdeki geçtiği sayfa gösterilmemiştir. Buradaki amaç; söz varlığını olabildiğince sade, açık ve karmaşıklıktan uzak bir biçimde vermektir. Bunun yanı sıra çalışmanın hacmini daha fazla artırmamak için sözler iki sütun hâlinde verilmiştir.

1. 7. 2. Verilerin Analizi

Her dilde olduğu gibi Kaşkay Türkçesinde de bir sözün birden çok anlam ve işlev için kullanılması (polysemy), temel anlamla bağlantılı birden çok anlamın bulunması, anlam gelişmesi yoluyla, asıl anlam ile olan ilişkisini kaybetmeden yeni anlamlar kazanması mümkündür. Bunun yanı sıra bir sözün anlam ve işlevce farklı, fakat aynı seslerle kurulmuş biçimleri vardır. Eş seslilik (homophony) olarak tanımlanan bu kavramın, çok anlamlılık ile birbirlerinin yerine kullanıldıkları yüzünden sık sık karıştırıldıkları görülür. Bazen bu iki yapıyı birbirlerinden ayırmak zorlaşır. Eş seslilik ile çok anlamlılık, farklarını açıkça ortaya koymayan aynı ses değerine sahip iki veya daha fazla sözün ilişkisine dayanır. (Aksan, 2017; Atmaca, 2013; Hartmann ve James, 1998; Jackson, 2016; Karaağaç, 2013; Korkmaz, 2010; Vardar, 2002; İmer vd., 2011) Bu durum, incelemede karşılaşılan en büyük zorluklardan biri olmuştur. Çalışmada, eş sesli biçimler madde başının yanına rakam eklenerek Tablo 2’de olduğu gibi gösterilmiştir:

Tablo 2. Eş Sesli Madde Başlarının Durumu

Söz	Eş Sesli Madde Başı	Anlam
kil	kil 1 ~ köl ~ kül 1	Yanıcı maddelerden kalan toz, kül
	kil 2	Sınır, hudut
	kil 3	İple bağlama
	kıl~ kııl ~ kil 4	Gürültü yapma, eğlence, mutluluk; zılgıt
	kil 5	Fars ilindeki Kir şehri

Tablo 2’de görüldüğü gibi *kil 1 ~ köl ~ kül 1* denkliği sağlanarak gösterilmiştir. *köl* ve *kül 1* sözlerinin "Yanıcı maddelerden kalan toz, kül" anlamı *kil 1* sözünde tespit edildiği ve *kil 1* sözünün *köl* ve *kül 1* sözlerinin küçük fonetik farklara dayalı biçimi olduğu için *kil 1 ~ köl ~ kül 1* denkliği oluşturulmuştur. *kil 4* sözünün "Gürültü yapma, eğlence, mutluluk; zılgıt" anlamını *kıl* ve *kıl* sözlerinde görmek mümkündür. Bu yüzden *kıl ~ kııl ~ kil 4* denkliği sağlanmıştır.

Karşılaşılan bir diğer zorluk ise sözlerin anlamlarının tematik sınıflandırma içinde değerlendirilmesidir. Sözlerin birden çok anlamı kazanarak temel anlamlarının yanı sıra yan anlamlarının oluşması ve bunun ötesinde mecazlaşarak farklı bir alana yönelik bilgi hâline gelmesi çok sık karşılaşılan bir durumdur (Erdem, 2004, 2006). Sözün birden çok anlamının birbirinden farklı tematik bölüm içinde incelenmesi gerekiyorsa, söz; birinci anlamı ile bir bölüm, ikinci ve öteki anlamları ile başka tematik bölüm içinde değerlendirilmiştir:

Tablo 3. Sözlere Tematik Sınıflandırılması

Söz	Anlam	Üst Tematik Bölüm	Alt Tematik Bölüm
ağız ~ ağız ~ ağz	(I) Kenar, sınır (II) Defa, kez	Evren ile İlgili Sözler	Tabiat ve Doğa Olayları ile İlgili Sözler
	Irmağın kaynağı	Evren ile İlgili Sözler	Sular ve Su Kaynakları ile İlgili Sözler
	Yeni doğum yapan hayvanların ilk sütü, ağız	Evren ile İlgili Sözler	Hayvanlar ve Hayvancılık ile İlgili Unsurlar
	Ağız	Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözler	Beden Yapısı ve İnsan Vücudu
	Kapı, kapı girişi	Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler	İnşaat, Ev, Evin Bölümleri, Mesken ve Meskenle İlgili Unsurlar
	Dil, ifade gücü	Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler	Bilim, Eğitim, Dil, İletişim ve Yazıyla İlgili Sözler

Tablo 3'te görüldüğü üzere *ağız ~ ağız ~ ağz* sözü üç ana tematik bölümde olmak üzere toplam altı alt tematik bölümde değerlendirilmiştir. Bu söz; tematik olarak Tabiat ve Doğa Olayları ile İlgili Sözler; Sular ve Su kaynakları ile İlgili Sözler; Hayvanlar ve Hayvancılık ile İlgili Unsurlar; Beden Yapısı ve İnsan Vücudu ile İlgili Unsurlar; İnşaat, Ev, Evin Bölümleri; Mesken ve Meskenle İlgili Unsurlar; Bilim, Eğitim, Dil, İletişim ve Yazıyla İlgili Sözler başlıkları altında yer almıştır.

Bir sözün farklı anlamları, muhtelif tematik bölümlerde yer alabildiği gibi bazı sözler hem tematik tasnifte hem de söz bilgisi bölümünde incelenmiştir:

Tablo 4. Elewan Sözü Tematik Tasnifi

Söz	Anlam	Üst Tematik Bölüm	Alt Tematik Bölüm
elewan	(I) El (II) Ayak	Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözcükler	Beden Yapısı ve İnsan Vücudu ile İlgili Sözcükler
	Hızlı, acele	Söz Bilgisi	Sıfatlar

Tablo 4'te *elewan* sözü (I) El (II) Ayak anlamlarıyla Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözcükler üst tematik bölümünün Beden Yapısı ve İnsan Vücudu ile İlgili Sözcükler alt tematik bölümünde yer almıştır. Bunun yanı sıra aynı söz; "Hızlı, acele" anlamıyla Söz Bilgisi bölümünde Sıfatlar başlığında değerlendirilmiştir. *elewan* sözünün söz bilgisi tasnifinde; sıfat, zarf vb. hangi tür olarak değerlendirileceği konusunda şüpheye düşüldüğünde sözün türü metinde tanıklandığı ifadenin bağlamından hareketle belirlenmiştir.

Araştırmada, Kaşkay Türkçesi söz varlığı tematik (konusal) bir incelemeye tabi tutulmuştur. Tema (konu) bölümlerinin belirlenme aşamasında farklı çalışmalardan yararlanılmıştır. Araştırmaya katkı sağlayan çalışmalardan biri, F. S. Safiullina ve K. R. Galiullin tarafından hazırlanan *Tematiçeskiy Russko-Tatarskiy Slovar* isimli Rusça-Tatarca iki dilli ve tematik bir sözlüktür (1989). Çalışmanın, söz varlığının genel tematik sınıflandırma planı başlıklı bölümünde, tematik planı oluşturan başlıklar aşağıdaki gibidir (Safiullina ve Galiullin'dan akt. Altunay, 2017: 58-60):

Tablo 5. Safiullina ve Galiullin Tematik Tasnif

Safiullina ve Galiullin Tasnifi					
1. İnsan Yaşamı	2. İnsanın Hisleri, İstekleri, Düşünceleri, Sözleri	3. Toplumsal, Sosyal Bir Varlık Olarak İnsan	4. Ülke, Devlet	5. İnsan ve onu kuşatan çevre, dünya	6. Genel Kategoriler
1.1. Genel Söz Varlığı	2.1. Genel Sözvarlığı	3.1. Genel Sözvarlığı	4.1. Genel Sözvarlığı	5.1. Genel Sözvarlığı	6.1. Varlık, yaşam
1.2. Yaşam, İnsanın yaşam süresi	2.2. Hisler ve Duygular	3.2. Toplum içindeki tutum ve davranışlar	4.2. Devlet yönetim biçimleri	5.2. Fizikî nitelikte maddeler	6.2. Zaman
1.3. İnsan Organları	2.3. İrade, İstek	3.3. İnsanın hâl ve gidişatı	4.3. Devlet yönetimi, devlet organları	5.3. Evren, gök cisimleri, atmosfer	6.3. Uzay
1.4. İnsanın hareketi ve konumu	2.4. Kişinin mizacı, huyu	3.4. Söylem Biçimleri	4.4. Belgeler, evraklar	5.4. İklim, hava	6.4. Şekil, biçim
1.5. Kişisel Hijyen, Kozmetik	2.5. Kişinin Karakteri	3.5. Kişiler arasındaki iletişim kanalları	4.5. Devletlerarası ilişkiler	5.5. Yer, yeryüzü	6.5. Değişim
1.6. Sağlık, Hastalık, Tedavi	2.6. Düşünce olarak insan	3.6. İnsan ve Mülkiyet	4.6. Silahlı güçler	5.6. Su yüzeyi	6.6. Hareket, yer değiştirme, devinim
1.7. Beslenme, Gıda	2.7. Konuşma olarak insan	3.7. Aile içerisinde insan		5.7. Bitkiler	6.7. Tutum, tavır, davranış
1.8. Uyku	2.8. İnsan ve Bilim	3.8. Yerleşim yeri içinde insan		5.8. Hayvanlar	6.8. Düzen
1.9. Dış Görünüş (Kılık kıyafet, hâl, tavır)	2.9. İnsan ve Din	3.9. Kişinin Eğitim ve Öğretimi			6.9. Miktar, sayı, büyüklük, boyut, derece
1.10. Elbise, Giysi, Ayakkabı		3.10. İş hayatında kişi			6.10. Nitelik
1.11. Konut, Daire, Ev		3.11. Tatilde kişi			
		3.12. İnsan ve kültür, sanat			
		3.13. İnsan ve toplumsal yaşam			

Edhem Rahimoviç Tenişev tarafından hazırlanan ve Türk dilinin söz varlığını tematik sınıflandırmayla ele alan *Sravnitel'no-İstoriçeskaya Grammatika Tyurkskih Yazıkov* adlı eser, araştırmanın bölümlerinin belirlenmesinde yardımcı olmuştur (1997). Mustafa Öner vd. tarafından hazırlanan *Lehçe-i Tatarî'nin Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme* adlı çalışmadaki tematik bölümler araştırmaya yön göstermiştir (2005).

Bölümlerin belirlenmesinde temel alınan eser, Prof. Dr. Mustafa Öner tarafından yürütülen ve Murat Özşahin tarafından hazırlanan *Başkurt Türkçesi Söz Varlığı* başlıklı doktora tezidir (2011). Bunun sebebi, Başkurt Türkçesi ile ilgili yapılan çalışmaların diğer Türk dilleri ve topluluklarına oranla daha sınırlı kalması ve Başkurt Türkçesinin genç bir yazı dilinin olmasıdır. Çünkü Kaşkay Türkçesi ile ilgili yapılan çalışmalar son yıllarda artsa da diğer Türk dilleri ve topluluklarına oranla sınırlı kalmıştır. Ayrıca son zamanlarda Kaşkay Türkçesiyle kaleme alınan eserlerin sayısında artış görülse de Kaşkay Türkçesinin henüz müstakil bir yazı dili yoktur. Başkurt Türkçesi ile Kaşkay Türkçesinin yukarıda ifade edilen benzer yönlerinden yola çıkılarak Murat Özşahin'in çalışması esas alınmıştır. Bu eserde, Başkurt Türkçesi söz varlığı çeşitli temalar hâlinde sınıflandırılmış, konularına göre başlıca iki ana başlık olarak tasnif edilmiştir. Tasnif şu şekildedir:

Tablo 6. Murat Özşahin'in Başkurt Söz Varlığı Tematik Tasnifi

Murat Özşahin Tasnifi						
I. BAŞKURT SÖZ VARLIĞI ÇÖZÜMLEMESİ						II. BAŞKURT SÖZ BİLGİSİ
1. Evren, Zaman	2. Bitkiler	3. Hayvanlar	4. İnsan	5. Maddi Kültür	6. Manevi Kültür	1. Adlar
1.1. Dünya, Gökyüzü, Hava Olayları	2.1. Yabani Bitkiler	3.1. Yabani Hayvanlar	4.1. İnsan Vücudu	5.1. Besinler	6.1. Dinler, İnançlar	1.1. Özel Adlar
1.2. Madenler, Mineraller	2.2. Çiçek	3.2. Kümes Hayvanları	4.2. Vücudun Duyuları, Beş Duyu	5.2. Giyimler, Süs, Takı	6.2. Soyut Terimler	1.2. Kavram Adları
	2.3. Ağaç	3.3. Evcil Hayvanlar	4.3. Doğum, Hayat, Hayatın Çağları	5.3. Ev	6.3. Düşünce, İrade, Hareket, Duygu	1.3. Sayılar
	2.4. Meyve ve Sebze	3.4. Balıklar	4.4. Hastalıklar	5.4. Mobilya, Kap Kacak, Alet	6.4. Değerler, Eksiklikler, Erdemler, Kusurlar	1.4. Renkler
		3.5. Böcek ve diğerleri	4.5. Hekim, Ecza, Cerrah	5.5. Şehir		2. Eylemler
			4.6. Evlilik, Aile, Akraba	5.6. Ticaret, İş, Para, Maliye İşleri		3. Sıfatlar
				5.7. Meslekler		4. Zarflar
				5.8. Tarım, Bahçecilik		5. Zamirler
				5.9. İnşaat		6. Edatlar
				5.10. Dilbilgisi, Yazma Sanatı, Edebiyat		7. Eş sesliler
				5.11. Bilimler		8. Eş Anlamlılar
				5.12. Güzel Sanatlar		9. Zıt anlamlılar
				5.13. Toplum İlişkileri, Sporlar, Oyunlar		10. Alıntılar
				5.14. Yolculuk		10.1. Arapça alıntılar
				5.15. Toplum, Hükümet		10.2. Farsça alıntılar
				5.16. Yasama, Hukuk		10.2.1. Arapça + Farsça Alıntılar
				5.17. Ordu, Savaş		10.2.2. Farsça + Arapça Alıntılar
				5.18. İletişim araçları, taşıtlar		10.3. Rusça Alıntılar
				5.19. Eğitim		10.4. Diğer Alıntılar
						11. Yansımalar

Kaşkay Türkçesi Söz Varlığı, Murat Özşahin tasnifi esas alınarak Kaşkay Türkçesi Tematik Söz Varlığı ve Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi olarak iki ana başlıkta toplanmıştır. Kaşkay Türkçesi Tematik Söz Varlığı incelemesinde ortaya konan söz varlığı malzemesine göre düzenlemeler yapılmıştır. Murat Özşahin'in tematik söz varlığı çözümlemesinde altı üst başlıkta ele alınan tasnif, Kaşkay Türkçesi söz varlığı dikkate alınarak üç üst başlıkta incelenmiştir: 1.1. Evren ile İlgili Sözler, 1.2. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözler, 1.3. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler. Murat Özşahin'in söz varlığı çözümlemesinde *1. Evren, Zaman* üst başlığı 1.1. Evren ile İlgili Sözler olarak değiştirilmiş, bu bölümün alt başlıklarından biri 1.1.6. Zaman, Gün, Ay ve Yıl ile İlgili Sözler olarak belirlenmiştir. Murat Özşahin'in söz varlığı çözümlemesinde *2. Bitkiler* üst başlığında değerlendirilen *2.1. Yabani Bitkiler, 2.2. Çiçek, 2.3. Ağaç, 2.4. Meyve ve Sebze* ile *5. Maddi Kültür* üst başlığında yer alan *5.8. Tarım ve Bahçecilik* alt başlıkları Kaşkay Türkçesi söz varlığı ele alındığında 1.1. Evren ile İlgili Sözler bölümünün alt başlığı 1.1.7. Bitki, Çiçek, Ağaç, Meyve, Sebze ve Tarım ile İlgili Unsurlar bölümünde toplu olarak değerlendirilmiştir. Murat Özşahin'in söz varlığı çözümlemesinde *3. Hayvanlar* üst başlığında bulunan *3.1 Yabani Hayvanlar, 3.2. Kümes Hayvanları, 3.3. Evcil Hayvanlar, 3.4. Balıklar, 3.5. Böcek ve Diğerleri* alt başlıkları Kaşkay söz varlığı balık, böcek bilgisi bakımından sınırlı olduğundan ve Kaşkay hayvan bilgisinin toplu olarak gösterilmesi için 1.1. Evren ile İlgili Sözler bölümünün alt başlığı 1.1.8. Hayvanlar ve Hayvancılık ile İlgili Unsurlar bölümünde verilmiştir.

Murat Özşahin'in söz varlığı çözümlemesinde *4. İnsan* üst başlığında yer alan *4.1. İnsan Vücudu, 4.2. Vücudun Duyuları, Beş Duyu, 4.3. Doğum, Hayat, Hayatın Çağları, 4.4. Hastalıklar, 4.5. Hekim, Ecza, Cerrah* alt başlıkları ve *6. Manevi Kültür* üst başlığındaki *6.3. Düşünce, İrade, Hareket, Duygu* alt başlığı Kaşkay Türkçesi söz varlığı malzemesine göre tekrar ele alınmış ve 1.2. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözler üst başlık olacak şekilde 1.2.1. Yaşam, Ölüm, Yaşamın Çağları, Canlılarla İlgili Genel Kavramlar, 1.2.2. Beden Yapısı ve İnsan Vücudu ile İlgili Unsurlar, 1.2.3. Sağlık, Hastalık ve Buna Bağlı Unsurlar, 1.2.4. Duygu, Düşünce, İrade, Hareket ile İlgili Kavramlar, 1.2.5. Biçim, Dış Görünüş, Tarz, Durum ve Fiziksel Özellik Bildiren Sözler alt başlıkları olarak değerlendirilmiştir.

Kaşkay Türkçesi Tematik Söz Varlığı incelemesinde 1.3. Toplum Yaşamı ile Sözler on yedi alt başlıkta sunulmuştur. Murat Özşahin'in söz varlığı çözümlemesinde *5. Maddi*

Kültür üst başlığında değerlendirilen 5.8. *Tarım, Bahçecilik* hariç diğer alt başlıklar ve 6. *Manevi Kültür* üst başlığındaki 6.3. *Düşünce, İrade, Hareket, Duygu* alt başlığı hariç diğer alt başlıklar bir arada bulunmanın getirdiği unsurlar ve toplum yaşamı ile ilgili olduğu düşünülerek Kaşkay Türkçesi Tematik Söz Varlığı incelemesinde 1.3. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözcükler üst başlığında ele alınmıştır.

Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi bölümüne Murat Özşahin'in söz bilgisi çözümlemesinde yer alan 7. *Eşsesliler*, 8. *Eş anlamlılar* ve 9. *Zıt Anlamlılar* üst başlıkları dâhil edilmemiştir. Kaşkay Türkçesinin henüz bir yazı dilinin olmaması ve çalışmanın hacminin daha fazla artırılmaması için böyle bir yol izlenmiştir. Ayrıca Kaşkay Türkçesindeki alıntı sözcükler, çalışmanın dizin bölümünde gösterilmiştir.

Çalışmanın okunurluğunu artırmak, Kaşkay Türkçesi söz varlığını bir bütün hâlinde göstermek için mümkün olduğunca sade bir tasnif yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmadaki tematik söz varlığı ve söz bilgisi bölümleri şu şekildedir:

1. Kaşkay Türkçesi Tematik Söz Varlığı İncelemesi

1.1. Evren ile İlgili Sözcükler

1.1.1. Tabiat ve Doğa Olayları ile İlgili Sözcükler

1.1.2. Yeryüzü ve Yeryüzü Şekilleri ile İlgili Sözcükler

1.1.3. Coğrafi Yönler ve Yer, Yön Bildiren Sözcükler

1.1.4. Madenler, Mineraller ve Kimya ile İlgili Sözcükler

1.1.5. Sular ve Su kaynakları ile İlgili Sözcükler

1.1.6. Zaman, Gün, Ay ve Yıl ile İlgili Sözcükler

1.1.7. Bitki, Çiçek, Ağaç, Meyve, Sebze ve Tarım ile İlgili Unsurlar

1.1.8. Hayvanlar ve Hayvancılık ile İlgili Unsurlar

1.2. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözcükler

1.2.1. Yaşam, Ölüm, Yaşamın Çağları, Canlılarla İlgili Genel Kavramlar

1.2.2. Beden Yapısı ve İnsan Vücudu ile İlgili Unsurlar

1.2.3. Sağlık, Hastalık ve Buna Bağlı Unsurlar

1.2.4. Duygu, Düşünce, İrade, Hareket ile İlgili Kavramlar

1.2.5. Biçim, Dış Görünüş, Tarz, Durum ve Fiziksel Özellik Bildiren Sözler

1.3. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler

1.3.1. Aile, Akrabalık İlişkileri ve Buna Bağlı Unsurlar

1.3.2. Siyaset, Devlet, Yönetim, Hukuk ve Bürokrasi ile İlgili Kavramlar

1.3.3. Toplum İlişkileri, Değerler, Değer Yargıları ve Buna Bağlı Unsurlar

1.3.4. Ölçü Birimleri ve Buna Bağlı Unsurlar

1.3.5. Spor, Oyunlar, Yarışlar ile İlgili Sözler

1.3.6. Askerlik, Savaş, Atıcılık, Avcılık ve Asayiş ile İlgili Sözler

1.3.7. Meslek, Uğraş, İş, Hizmet ile İlgili Sözler

1.3.8. Ulaşım, Yolculuk, Taşıt ile İlgili Unsurlar

1.3.9. Ticaret, Mal, Mülk ve Sahiplikle İlgili Sözler

1.3.10. İnşaat, Ev, Evin Bölümleri, Mesken ve Meskenle ilgili unsurlar

1.3.11. Genel Ev Eşyası ve Buna Bağlı Unsurlar

1.3.12. Kumaş, Giyim, Süs, Takı ve Bunlarla İlgili Unsurlar

1.3.13. Yemekler, Yemek Adları, İçecekler, Besinler ve Beslenmeyle İlgili Unsurlar

1.3.14. Güzel Sanatlar, Halı, Dokuma, Müzik ve Müzik ile İlgili Unsurlar

1.3.15. Bilim, Eğitim, Dil, İletişim ve Yazıyla ilgili Sözler

1.3.16. Din, İnanış ve Buna Bağlı Unsurlar

1.3.17. Soyut Terimler

2. Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi

2.1. Adlar

2.1.1. Özel Adlar

2.1.2 Kavram Adları

2.1.3. Sayılar ve Sayılarla İlgili Sözlür

2.1.4. Renkler

2.2. Eylemler

2.3. Sıfatlar

2.4. Zamirler

2.5. Zarflar

2.6. Edatlar

2.7. Bağlaçlar

2.8. Yansıma Sözlür

2.9. Alıntı Sözlür

2. KURAMSAL BİLGİLER

2.1. Kaşkay Adı ve Kaşkayların Kökeni

Kaşkay sözünün değişik kaynaklarda birbirinden farklı yazılışları görülmektedir: Kaşgay, Kaşkai, Kaşkaî, Kashkay, Qashqai, Qashga'i, Qashqay, Qaşqay (Erenoğlu Ataizi, 2017a: 31). Kaşkay sözünün kökeni ile ilgili birçok görüş ileri sürülmüştür. Bu görüşleri şu şekilde göstermek mümkündür:

Tablo 7. Kaşkay Sözünün Kökeni ile İlgili Görüşler

Söz	Kaşkay Sözünün Görünümü	Açıklama
kaşkay	<i>kaç kai</i>	Yanar, Mirza Hasan Fesai'nin incelemesinden hareketle, bu adın Türkçede kaçak manasına gelen “kaç kai” kelimesinden geldiğini ileri sürmektedir. Fesai'ye göre Halaç kabilesi Rum memleketinden Irak'a geldiği zaman içlerinden bir kısmı kaçarak Fars eyaletine yerleştiklerinden “kaç kai” olarak anılırlar. Daha sonrasında söz, telaffuz değişikliğine uğrayarak “kaşkay” şeklinde söylenmeye başlamıştır (2016: 157).
	<i>kaçkaî</i> <i>kaşkaî,</i>	Türk dilindeki “kaçmak (fırar etmek, kaçmak)” fiilinden geldiği görüşü ileri sürülmüştür. Bu kelimenin (kaç-) daha sonra telâffuz bozulmasına uğrayarak “kaçkaî” iken “kaşkaî” şekline dönüştüğü belirtilmektedir (Bala, 1977: 414).
	<i>kaşkaî</i>	Çelik; Oberling'e dayanarak, alnı beyaz atın uğur getirdiğine inanıldığından, zamanla bu kabile fertleri atlarının alnında beyaz benek olan atlılar (kaşga, kaşka) anlamında “kaşkay atlılar” olarak tanınmışlardır. Zamanla bu ad, “kaşkaylı” oradan da kaşkaylı > kaşkaî olmuştur (1997: 3).
	<i>kaşkay</i>	Kaşkaylar, Kaşgar şehrinde oturdukları için zamanla “kaşkay” diye anılmışlardır. Kaşgar şehri ve Özbekistan'daki Kaşk-ı Derya ırmağı ile ilişkilendirenler vardır (Çelik, 1997: 1-2)

	<i>kaşkayî</i>	Cevanşir, Ciddi'den hareketle “kaşkayı” sözünü “keş” ve “kayı” sözlerinden oluşan bir birleşik ad olduğunu ifade eder. Keş, kale anlamında olan Keş şehrinin adından gelmektedir. Kayı sözü ise Oğuz boylarından olan Kayı boyundandır. Osmanlı İmparatorluğunu kuran Osman Bey'in bağlı olduğu Karakeçili oymağı Kayıların bir alt dalıdır. Kayı sözünün anlamı sert ve dayanıklıdır. Böylece Kaşkayı sözü “dayanaklı ve alınmaz kale” anlamına gelmektedir (2001: 3).
--	----------------	---

Kaşkay sözünün ve benzeri adların değişik tarihî kaynaklara göre Türkmenistan, Doğu Türkistan, Özbekistan, Azerbaycan gibi Türk dünyasının farklı bölgelerinde geçmesi, (Kaşk-ı Derya, Kaşka çayı ve Kaşka olarak anılan muhtelif köyler) bu boyun adının coğrafyadan alınmasına rağmen daha sonraları çeşitli göçler ile değişik yerleşim alanlarına yerleşmeleriyle birlikte yerleşim noktalarına verildiği söylenebilir (Cavanşir, 2001: 8).

Kaşkay Türklerinin kökeni ve Kaşkayların İran coğrafyasına nasıl geldikleri ile ilgili çeşitli görüşler vardır:

Tablo 8. *Kaşkay Türklerinin Tarih Sahnesine Çıkışı ile İlgili Görüşler*

Görüş Sahibi	Açıklama
Melik Mansur Han	Kaşkayların İslam sonrası İran'a gelen Türkler olduklarını, Horasan'dan Sistan'a ve Kirman üzerinden Fars bölgesine geldiklerini, daha sonra güneyden kuzeye doğru Acem Irak'ına yerleştiklerini belirtmektedir. Kaşkayların İran'a gelmelerinin 13. yy'daki Cengiz akınları ile ilgisi olduğunu belirterek önce Kafkas dağlarında, sonra Erdebil bölgesinde kaldıklarını ve 16. yy'ın ilk yarısında Fars'a göçürüldüklerini ifade etmektedir (Çelik, 1997: 4).

Mirza Hasan Fesai	Kaşkaylar, Irak ve Kum'un çevresinde bulunan Halaçlardandır. Daha sonra Fars'a göçen Halaçlar iki kola ayrılır. Onların bir kısmı yerleşik hayata geçerek Halaç adını korur. Konar göçer olan ikinci kısım, Kaşkay ili bölgesinde yaşar (Çelik, 1997: 3-4).
Muhammed Taki Zehtabî	Mavera'ün-nehir ve Kaş bölgesinde yaşayan Kaşkaylar, siyasi ve coğrafi şartlar nedeniyle Azerbaycan ve İran'ın kuzey bölgesine göç ettirilmişlerdir. Uzun süre bu bölgede yaşadıkdan sonra İran'ın merkez ve güney bölgesine tekrar zorla göç ettirilmişlerdir (Erenoğlu Ataizi, 2017: 34).
Franc-Jean Shor	Kaşkaylar, Cengiz Han ile beraber Çin'den gelerek Afganistan'a ve kuzey İran'a yayılmışlardır. Azerbaycan'da yerleştikten sonra 1600'lü yıllarda güneye gelerek bugün yaşadıkları yere gelmişlerdir (Çelik, 1997: 5).
Yeşilbursa	Kaşkayların öncelikle Kuzeybatı İran'dan Azerbaycan bölgesine geldiklerini, bir süre burada kaldıktan sonra ilk Safevî şahı İsmail (1502-1524) ya da Abbas I (1587-1629) zamanında Fars eyaletine göç ettirildiklerini ifade eder (1988: 166).
Çelik	Kaşkaylar, Türkistan'dan göçüp Kafkasya'ya geldikten sonra burada uzun süre kalmışlar ve Azerbaycan Türkçesinin etkisi altına girmişlerdir. 16.yy'da Fars bölgesine geldiklerinde bazı Halaç unsurlarıyla temas kurmuşlardır. Bir kısım Halaç unsur da Kaşkaylara dâhil olmuştur. Selçuklu döneminde Kaşkay aşiretlerine dâhil olan Anadolu Türkleri olmuştur. Bu yüzden Kaşkayları tek bir boy olarak kabul etmek mümkün değildir (1997: 9).
Ataizi ve Doulatabadi	Kaşkay Türkleri; 13.yy'dan itibaren Türkistan'dan, Kafkasya'dan, Azerbaycan'dan ve Anadolu'dan İran'ın merkezi ve daha sonra güneyine doğru göç eden Oğuz boyundan olan Türk halklarından biridir. Kaşkay ili, zaman içinde elde ettiği iktidarla, bölgede güçlü bir birliğe dönüşmüştür (2015: 606).
Yanar	Kaşkay Türkleri, Orta Asya'dan Kafkaslara, bu bölgeden Kuzey İran'a göç ederek bir müddet Halaçların bir alt boyu olarak yaşadıkdan sonra Safeviler döneminde Fars eyaletine yerleşmişlerdir (2016: 168).

Yazdanpanah ve Rostami	Kaşkay Türkleri, 11. yy'da Selçuklular ile göç eden Türkler ve 13. yy'da Moğollarla birlikte önce Türkmenistan'a ardından İran'a giden Türklerden müteşekkil karışık bir yapıdır (2021: 44).
İbrahimov	Kaşkaylar, Azerbaycan Türklerindedir. Cani Ağa Kaşkaî tarafından dönemin siyasi ve sosyal şartları içinde bir üst kimlik olarak Kaşkaylar adı altında bütün aşiretler büyük bir il birliğine çevrilmiştir (Çelik, 2002: 660).

Bu değerlendirmeler ışığında Kaşkayların şu an yaşadıkları sahaya tam olarak nasıl ve ne zaman geldikleri konusunda tartışmalar devam etse de Kaşkay Türkleri en az altı-yedi yüzyıldan beri Fars eyaletinde yaşamaktadırlar.

2.2. Kaşkay Coğrafyası ve Nüfusu

İran'ın birçok bölgesine yerleşmiş Türk toplulukları, bu sahalarda yaşamaya devam etmektedirler. İran'ın Kuzeybatı bölgesi (Tebriç, Urmiye, Erdebil, Zencan, Kazvin, Hoy, Halhal, Hamedan, Tikantepe), Kuzeydoğu bölgesi (Bocnurd, Deregez, Şirvan, Kuçan, Meşhed, Nişabur, Sebzevar, Gülistan, Günbed-i Kavus) ve Güney ve Orta İran bölgesi (Tahran, Gomse, Burçin, Şiraz, Kirman, Fars, Kum, Tefriş, Erak) olmak üzere buralarda yoğun bir Türk nüfusu bulunmaktadır. Türkler bu bölgelerde çoğunlukla yerleşik hayata geçmişlerdir. Kaşkaylar ve diğer bir kısım Türk toplulukları her geçen gün azalarak da olsa konargöçer hayat tarzına devam etmektedirler.

2006 yılı verilerine göre İran'da yaşayan Türklerin nüfus dağılımı şu şekilde gösterilir (Albayrak, 2013: 369-370):

Tablo 9. 2006 Yılında İran'da Yaşayan Türklerin Nüfus Dağılımı

Bölge Valiliği	%	Nüfus
Batı Azerbaycan	90.00	2.548.601
Buşehr	5.50	47.77
Çahar-Mahal ve Bahtiyari	12.33	104.000
Doğu Azerbaycan	100.00	3.527.267
Elbürz	70.00	1.437.263

Erdebil	100	1.209.968
Fars	40.28	1.700.000
Gilan	9.10	216.185
Gölüstan	60	1.430.000
Hamedan	80	1.339.676
Horasan (Kuzey, Rezevi, Güney)	42	2.500.000
Huzistan	2.90	120.000
Hürmüzgan	3.70	50.000
İsfahan	27.16	1.222.000
İlam	09.40	50.000
Kazvin	90	1.014.961
Kirman	2.41	62.291
Kirmanşah	9.60	177.000
Kuhgiluye ve Buyer Ahmed	17.70	110.000
Kum	67	694.598
Kürdistan	24.70	350.000
Loristan	10	168.965
Mazenderan	03.11	89.979
Merkezi	32.19	183.750
Simnan	32.19	183.750
Sistan ve Beluçistan	1.81	42.760
Tahran	65	8.735.869
Yezd	5.22	50.000
Zencan	100	942.818
İran'daki Toplam Türk Nüfusu		30.855.205

Kaşkaylar, Fars Bölge Valiliği merkez olmak üzere; Yezd, İsfahan, Bahtiyarî, Huzistan, Buşehr ve Hürmüzgan bölgelerinde bulunmaktadır (Albayrak, 2013: 324).

Şekil 1. İran'daki Kaşkay Türklerinin Dağılımı

(<https://muhajabat.wordpress.com/2010/10/15/dress-of-the-qashqai-women/>)

İran yönetimi tarafından Kaşkay ili / Kaşkay vilayeti olarak adlandırılan bölge, Fars Körfezi kıyılarından başlayarak İsfahan ve Bahtiyarî bölgelerinin güneylerine kadar yayılmıştır. Zagros Dağları ile körfez sahilleri bu ilin sınırlarını çizmektedir. Şiraz merkez olarak kabul edilirse, Kaşkaylar yaşadıkları yerler itibariyle üç bölüme ayrılabilir (Çelik, 1998: 207):

Tablo 10. Kaşkayların Yaşadıkları Yerler

Bölge	Konum	Yerleşim Yerleri
Yaylak	Şiraz'ın kuzeyinden başlayarak, Zagros dağlarına kadar uzanan saha	Burucin, Semirum, Abade, Sepidan, Erdekan, Mervdeşt

Kışlak	Şiraz'ın güneyinden başlayarak Fars Körfezi'ne kadar uzanan saha	Lar, Cehrom, Firuzâbâd, Kazron, Mümesnâ, Behbahan, Keçseran, Dugonbedân, Ramhürmüz, Buşehr, Kongan ve Deştisenan
Orta	Şiraz ve çevresi	Deşt-i Erjen ve Merudeşt

Kaşkay sahası güney-kuzey ve doğu-batı sınırları olarak İran'da geniş bir coğrafi alanı kapsamaktadır. Kaşkaylar; günümüzde İran'ın on yedi farklı bölgesinde yaşamakta olup başta tarım ve hayvancılık olmak üzere çeşitli işlerle uğraşmaktadırlar. Kaşkayların yaşadığı kuzey kesimleri, yüksek dağlarla kaplıdır. Bu bölgede, yaz mevsimi kısadır ve ılık geçer. Kış mevsimi ise uzun ve soğuktur. Bölge, su kaynağı ve yeşil alanların yoğun olduğu bir yerdir. Doğuda, Zagros Dağları'nın bitimi ile İran'ın bozkırları başlar. Çöller, bu bölgeyi kuzeybatı ve güneydoğudan sarmıştır. Buralarda tatlı su ve yeşil alanlar yeteri kadar bulunmadığı için konargöçer Kaşkayların ilgisini çekmemiş, Kaşkaylar diğer bölgelere yönelmiştir. Güney kesimler, Fars Körfezi sularına ulaşmaktadır. Genel olarak bu bölge, Arabistan ve Fars körfezinin sıcaklığından nasibini almaktadır. Kış ayları ılımandır ve kar yağışı ender görülür. Yazları ise oldukça sıcak ve kurak geçer. Batı bölgesinde ise şiddetli yağmurlar görülür ve yeşil alan boldur (Albayrak, 2013: 971; Çelik, 2014: 23, 24).

Tablo 11. Kaşkayların Yaşadıkları Bölgelerin Sınırları (Albayrak, 2013: 972)

Coğrafi Yön	Kaşkayların Yaşadıkları Bölgeler
Doğu	Kirman; Şehr-i Babek ve Sircan ilçeleri
Batı ve Kuzeybatı	Behbahan, Ağacârî, Ramhürmüz tarafları, Gecsârân Serdeşt Dugünbedân ve Buyer-Ahmed kenti
Kuzey	İsfahan ve Burûcin
Kuzeydoğu	Yezd, Herat, Mervest ve Eberkûh'nun bazı bölgeleri
Güney	Fars Körfezi kıyıları, Bûşehr'in Deylem limanından Hürmüzgân'daki Lenge limanına kadar 585 km.'lik alan
Güneydoğu	Hürmüzgân'a bağlı Hacıâbâd'ın bazı bölgeleri, güneyindeki Saadetâbâd, Fin ve Bender-Abbas şehrinin Bender-Hamir mıntıkası

Kaşkayların nüfusu hakkında bir görüş birliğine varılamamıştır. Kaşkay Türklerinin konargöçer hayat tarzları, nüfuslarının tam olarak belirlenmesinde bazı zorluklar çıkartmıştır (Albayrak, 2013: 980). İran sahasında çalışan araştırmacıların Kaşkayların nüfusu hakkındaki tahminleri şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 12. Kaşkay Türklerinin Nüfusu Hakkında Görüşler

Görüş Sahibi	Değerlendirme
Cavanşir	Kaşkay Türklerinin oluşturduğu topluluğun yaklaşık iki buçuk milyon ile üç milyon arasında olduğunu dile getirir (2001: 187).
Sümer	Kaşkayların bir milyon nüfusa sahip bir Türk topluluğu olduğunu savunur (2002: 21).
Özkan	1994 yılında Kaşkayların nüfusunu bir buçuk milyon olarak ifade eder (2007: 81).
Temizel	İran’da yaklaşık üç milyon insanın Kaşkay Türkçesi konuştuğunu belirtir (2011: 548).
Albayrak	Kaşkayların nüfusunu iki buçuk ile üç milyon olarak kayıtlara geçirir (2013: 980-981).
Rashidvash	Kaşkay Türklerinin iki yüz elli bin kişilik bir konfederasyon olduğunu ifade eder (2013: 221).
Ataizi ve Doulatabadi	İran’da üç buçuk milyon Kaşkay Türkünün yaşamakta olduğunu dile getirir (2015: 611).
Buran	İran’daki Kaşkay nüfusunun bir buçuk ile iki milyon civarında olduğunu söyler (2015: 174).
Çelik	Sahada yapmış olduğu gözlemlerin ve Kaşkayların verdiği bilgilerin neticesinde Kaşkay nüfusunun bir buçuk milyon ile iki milyon arasında olduğunu belirtir (2020: 7).
Ercilasun	Kaşkayların nüfusunun Sungur ve Ebiverdi Türklerini de Kaşkay Türkleri içinde saymak koşuluyla tahminî iki milyon olduğunu belirtir (2020: 5).
Boeschoten	İran’daki Kaşkay Türklerinin nüfusu bir milyondur (2022: 5).

Bu değerlendirmelerden hareketle İnan'daki Türk nüfusu içindeki Kaşkay Türklerinin ikinci kalabalık Türk topluluğunu oluşturduğu söylenbilir.

2.3. Kaşkaylarda Sosyal Hayat ve Tabakalaşma

Konargöçer bir topluluk olan Kaşkayların sosyal yapısı, tabakalardan müteşekkildir. Grupların belirlenmiş özelliklerine göre aşağı veya yukarı statülere dahil olmaları tabakalaşmayı oluşturur. Kaşkayların birbirlerine yakıştırdıkları bu sosyal yapı, sosyal hayatın ve tabakalaşmanın daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Kaşkay Türklerinde sosyal tabakalaşma kan bağına dayalı olarak aile vasıtasıyla ortaya çıkar. Ekonomik g bu yapının temel özelliğidir. Bunu da kışlak ve yaylak olarak kullanılan toprakların genişliği ve sahip olunan hayvan sayısı belirler. Kaşkay Türklerinin sosyal tabakaları sosyal düzen ve yöneticileri şöyle gösterilebilir (Erenoğlu, 2011: 124-128):

Tablo 13. Kaşkayların Sosyal Tabaka ve İdari Teşkilat Düzeni

Sosyal Tabaka / İdari Teşkilat	G Düzenini Sağlayan
İl	İlhan
Tayfa	Kelanter
Tire	Kethüda
Bonko / Bonku / Bunku	Aksakal
Aile	Aile

Kaşkay ilinde en üst makam ilhanlık / hanlıktır. Kaşkayların meşhur ilhanlarından Melik Mansur Han, ilhan olacak bir kişide aranan şartları şöyle ifade eder:

- Nüfuz sahibi olmak
- İyi ata binmek
- Güçlü bir fiziki yapıya ve tercihen uzun boylu olmak
- Gururlu ve azametli bir simaya sahip olmak
- Adil olmak
- Aşiretler arasında iyi bir şöhrete sahip olmak
- Asil bir yaşantı sürerek aselet sahibi ve cesur olmak
- Güzel el yazısına sahip olmak

Bu özelliklere sahip olan kişi ilhan olabilir ama geleneksel olarak aşiret birliğindeki diğer kabile ve aşiretlerin önde gelenleri yeni ilhanın seçiminde etkili olabilirler (Çelik, 2002: 662). Kaşkay ili sosyal ve idari yapısı şöyle gösterilebilir:

İl: Tayfaların birleşmesinden ortaya çıkar. Sosyal bir tabaka özelliği taşıyan il, hükümet baskılarına karşı savunma gücü oluşturmak adına siyasi ve askeri nitelik taşıyan bir yapıya bürünmüştür. İlin başında ilhan bulunur (Çelik, 2002: 663).

Tayfa: Tirelerin birleşmesinden ortaya çıkan sosyal ve siyasi birimdir. Aralarında akrabalık bağı olan birçok tirenin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Her tayfanın kelanter adı verilen bir idarecisi vardır. Askeri konularda söz hakkı olan bu idareci, vergi toplar. Tire ve bonku içinde seçilen askerler doğrudan kelanterin emrindedir. Asil ve zengin olması beklenen kelanter, gücünü tayfadaki silahlı askerlerin sayısından alır. İlde saygınlığı ve nüfuzu olan kelanterin sözü, emir sayılır ve Kaşkayların bu söze uyması beklenir. Kendi akrabaları ile evlenen bu idareci sınıf, birkaç bin hanenin başıdır (Erenoğlu, 2011: 129).

Albayrak'a göre Kaşkay ilinin beş tayfası bulunmaktadır (2013: 987-988):

Tablo 14. Kaşkay İlinin Tayfaları ve Özellikleri

Kaşkay ili Tayfaları		
Tayfa	Açıklama	Nüfus (Hane)
Dere-Şörlü/ Dere-Şorlu / Dere-Şori	At yetiştirme konusunda ihtisas sahibidirler.	5.265
Şeşbeyli / Şeş-Bölükî / Altibölüklü	Eski ve köklü bir tayfadır. Irak Türkmenlerinden oldukları söylenir. Yoğun nüfusa sahiptirler. Hünerli ve savaş kabiliyeti yüksek insanlardır.	4.350
Keşköllü / Keşkûlî	Keşköl/ Keşkül, “ <i>Derviş keşkülü</i> ” anlamındadır. Safevi döneminde verilmiş bir isimdir. Bazı araştırmacılar, Âhili tiresinin Kirman tiresi ile birleşerek, “ <i>Küçük Keşköllü</i> ” tayfasını oluşturduğunu, kalanların ise, “ <i>Büyük Keşköllü</i> ” adıyla anıldığını ifade eder. Dokuma sanatında söz sahibidirler.	5.512
Amele/ Emele	Kaşkay ilinin idari ve memur grubu olarak bilinir. İlhana en yakın tayfadır. Sofra kültürü gelişmiştir. İdareci, savaşçı ve sanatkarlardan oluşur.	5.397
Farsî-Medân	Farsça bilmedikleri için kendilerine bu isim verilmiştir. Türkiye’deki Afşar Madan/ Madanlu cemaatleri bu tayfa ile ilişkili olmalıdır. Farsi-Medanlar, Huzistan’dan sonra başlayan Zagros’un en çetin bölgelerinde yaşamaktadır. Türkçeleri çok temizdir. Beyaz veya sarışın tenli, mavi gözlüdürler. Kaşkay ili oluşmadan önce bu bölgede yaşamaktaydılar. Kaşkay ili kurulunca onlara katıldılar. Yabancı hiçbir etnik grupla karışmamışlardır. Çok iyi at yetiştirirler. Ağaç-eri ve Halaçlar gibi eski Türk grubuna girerler. Bazı araştırmacılara göre, Sümer özellikleri taşırlar. Yaşadıkları bölge, eski Sümer yaşam sahasıdır.	1.505

Tire: Bilhassa göç zamanı beraber hareket eden çok sayıdaki bonkunun (bonko/bunku) bir araya gelmesiyle oluşan bu yapı, akrabalık esasına dayanarak oluşmuştur. Tire, kethüda tarafından yönetilir. Kethüdalar üst düzey yönetim toplantılarına katılabilirler. Kelanter'in gözetimindeki kethüda; soylu bir aileye mensup, mal varlığı çok ve yetenekleri ile adından söz ettirmiştir. Kethüdaların görevlerinden biri, tire içindeki sorunları çözmektir. Bunun yanı sıra tireyi, oluşabilecek olumsuz durumlara hazırlar ve il için silahlı kişiler yetiştirir. İlde iki yüze yakın tire vardır (Ataizi, 2017: 46-47).

Bonko / Bonku / Bunku: Üç kuşak baba soyundan akrabanın aile birliğini oluşturarak sosyal bir kimlik taşıyan yapıdan müteşekkil, ilin ihtiyacına göre farklı görevler üstlenen ve siyah çadırlarda yaşayanların sahip oldukları unvandır. Birlikte hareket etmeleriyle oluşan bonkular, müstakil birliklerdir ve daima fikir birliği içinde görevler üstlenirler. Bu yapının lideri aksakaldır. Aksakallık babadan oğula geçer, oğul yoksa aksakallığı erkek kardeş icra eder. Göç zamanının belirlenmesi, mera işlerinin idaresi, konaklama yerinin seçilmesi, evlenme sırasında gelinin götürülmesi, evlenme ve boşanma vb. hukuki süreçleri kapsayan işler de dahil olmak üzere karar merci konumunda olan aksakallar; danışılan, fikirlerine saygı duyulan, yol gösteren saygın kişilerdir. Aksakalın gücü; bonkudaki ailelerin sayısı, ekonomik gücü ve savaşçı sayısına bağlıdır. Bu yapı, genel olarak tarım ve hayvancılık işleri ile dokumacılık gibi diğer el işleri ile geçimlerini sağlamaktadır. Her bonku kendi içinde çobanını görevlendirmektedir. Yaylaya gitme ve kışlağa dönme sırasında hayvanlar, aile fertleri arasından seçilen bir çoban gözetiminde göç ettirilir (Çelik, 2014: 36-37; Erenoğlu, 2011: 130).

Bazı bonkularda bile/beyle denilen alt kollar vardır. Kaşkay tayfalarından Keşkül ve Dereşorlu tayfalarında en son kol bonkudur; ancak Farsîmedân, Amele ve Altıbölüklü tayfalarında en son kol, bilelerdir (Çelik, 2014: 37).

Aile: Çekirdek aileden daha büyük, birbirine yakın dede, baba, kardeş ve kardeş çocuklarının bir araya gelerek oluşturduğu en küçük sosyal topluluktur (Erenoğlu, 2011: 130).

2.4. Kaşkay Türkçesi ve Kaşkay Türkçesinin Türk Dili İçindeki Yeri

Kaşkay Türkçesi, Ural-Altay dil ailesinin bir kolu olan Güney ya da Güneybatı lehçesi olarak da adlandırılan Batı Türkçesi grubu içinde bulunan Oğuz Türkçesi bakiyesidir. Hazar Denizi'nden Balkanlara kadar yayılmış, Selçuklulardan bugüne bir yazı dili geleneği olan Oğuz Türkçesi, Türkiye başta olmak üzere Kıbrıs, Azerbaycan, Türkmenistan, Irak, Suriye, Gagavuz Yeri, Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Kosova ve yer yer Avrupa ülkelerinde kullanılmaktadır. İran coğrafyası içinde Güney Azerbaycan; Türkmenistan, Horasan, Halaç, Kaşkay ve Hamse Türklerinin yaşadıkları bölgelerde de konuşulmaktadır. Genel olarak Oğuz Türkçesi adı altında birleşen bu grup; Türkiye Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Kaşkay Türkçesi, Horasan Türkçesi, Balkan Türkçesi ve Gagavuz Türkçesinden oluşmaktadır (Erenoğlu Ataizi, 2017a: 52).

Kaşkayların dilinin, Azerbaycan ve Anadolu Türklerinin dili ile aynı kaynaktan beslendiği düşünülmektedir. Kaşkaylar, İran'ın Fars bölgesine yerleşmeden önce Kafkasya, Azerbaycan, Suriye ve Türkiye'de uzun bir süre yaşamışlardır. Bunun neticesinde, bu bölgelerde konuşulan dillerin özelliklerini kendi dillerine taşımışlardır. Kaşkaylar, Fars bölgesine yerleştikten sonra Arap ve Lor halklarıyla ilişkileri sonucunda bu dillerden de etkilenmişlerdir (Çelik, 2002: 663). Genel kabul itibarıyla Kaşkay Türkçesi, Oğuz grubu içinde yer alan, aynı dil grubunda bulunan Azerbaycan, Türkmen, Hamse, Horasan Türklerinin dilinden farklılıklar gösterse de Azerbaycan Türkçesinin bir ağı kabul edilmektedir (Buran, 2015; Ercilasun, 2020; Erenoğlu Ataizi, 2017a). Kaşkay Türkçesinin Oğuz grubu Türk dilleri ve diyalektleri içindeki yeri ve tasnifi konusundaki görüşleri şöyle göstermek mümkündür:

Tablo.15 Kaşkay Türkçesinin Türk Dili Alanındaki Yeri Hakkında Değerlendirmeler

Görüş Sahibi	Değerlendirme
Talat Tekin	Ana Türkçe <i>kal-</i> fiili esas alınarak Oğuz grubu Türk dilleri ve diyalektleri dört alt gruba ayrılır: 1. <i>kal-</i> alt grubu: Harezmi Oğuz diyalektleri 2. <i>gāl-</i> alt grubu: Türkmen Türkçesi ve ağızları ve Horasan Türkçesi 3. <i>gal-</i> alt grubu: Azerbaycan Türkçesi, Kaşkay, Aynallu, Tebriz ve Doğu Anadolu diyalektleri. 4. <i>kal-</i> alt grubu: Türkiye Türkçesi ve Gagavuz Türkçesi Kaşkay diyalekti, Azerbaycan Türkçesi ile birlikte <i>gal-</i> alt grubu içerisinde değerlendirilir (Tekin ve Ölmez, 2003: 145).
Heyet	Azerbaycan Türkçesi, Kuzey ve Güney Azerbaycan Türkçesi olarak iki ana başlık altında toplanır. Güney Azerbaycan ağızı, Türkmenler dışında İran'da yaşayan diğer Türk topluluklarının ana dili olarak verilir. Bununla birlikte, Kaşkay Türkçesinin Azerbaycan Türkçesi içinde değerlendirilmesi gerektiği dile getirilir (2021: 296).
Doerfer	İran'daki Türk dilleri, Oğuz grubu dilleri ve Halaç Türkçesi olmak üzere iki ana başlık altında toplanır. Kaşkay diyalekti, Oğuz grubu dilleri içinde Güney Oğuz Türkçesi başlığı altında Aynallu ve Sungur diyalektleri ile beraber ele alınır (1987: 242-251; 2006: 93-113).
Menges	Kaşkay diyalekti, Azerbaycan Türkçesinin bir ağızı olarak Batı Oğuz Türkçesinde değerlendirilir (1994: 60).
Benzing	Kaşkay diyalekti, Azerbaycan Türkçesi içinde ele alınır ve güney İran'da konuşulur (1998: 3).
	İran'daki Türk dilleri Halaç Türkçesi dışında Güney Azerbaycan dil grubu altında incelenir. Güney Azerbaycan dil grubu altında yer alan diyalektler şunlardır: 1. Kuzeybatı ağızları: Tebriz, Urmiye 2. Kaşkay

Alışık	<p>3. Aynallu</p> <p>4. Sungur</p> <p>5. Kum</p> <p>6. Kabil Afşar ağzı</p> <p>7. Kuzey Irak ağzı</p> <p>Kaşkay diyalektleri, Güney Azerbaycan diyalektinin alt ağzları olarak yer alır (2002: 237).</p>
Gökdağ	Kaşkay diyalektinin Azerbaycan Türkçesinin bir ağzı olduğu belirtilmektedir (2006: 43).
Özkan	Kaşkay ve Aynallu diyalektlerinin Azerbaycan Türkçesinin kolları olarak değerlendirilebileceği dile getirilir (2007: 77).
Knüppel	İran'daki Türk dilleri, Halaç Türkçesi ve Oğuz Türkçesi olarak iki ana başlık altında toplanmıştır. Kaşkay diyalekti; Oğuz grubunda, Güney Oğuz başlığı altında Afşar, Aynallu ve Sungur diyaletleri ile birlikte verilmiştir (2010).
Windfuhr	İran'daki Türk dilleri, Oğuz dilleri ve Halaç dili olarak iki grup halinde incelenir. Oğuz dilleri altı farklı diyalekt grubuna ayrılır. Kaşkay diyaleti, Güney Oğuz diyalekti içinde yer almıştır (2012: 396-397).
Buran	Kaşkay Türkçesi, Aynallu diyalekti ile beraber Güney Azerbaycan ağzı grubu içinde değerlendirilmelidir (2015: 173).
Erenoğlu Ataizi	Kaşkay Türkçesi, Azerbaycan Türkçesinin bir ağzı niteliği taşımaktadır (2017a: 53).
Ercilasun	Şiraz çevresinde yaşayan Kaşkayların dilinin, Azerbaycan Türkçesinin bir ağzı olduğu dile getirilir (2020: 4).
Çelik	Kaşkay Türkçesi söz varlığı açısından Türkistan'da konuşulan Türkçe ile yakındır. Kaşkaylar, Kafkasya'da Azerbaycan Türkleriyle birlikte yaşadıkları için dillerinde Azerbaycan Türkçesinin etkisi görülür. Bununla birlikte, Kaşkay Türkçesini Azerbaycan Türkçesinin bir ağzı olarak görmek doğru değildir. Kaşkay Türkçesi, Güneybatı Oğuzcanın bağımsız bir kolunu oluşturmaktadır (2020: 8).

Johanson	Oğuz grubu Türk dilleri ve diyalektleri, Türkçenin Güneybatı kolu içinde ele alınır. Kaşkay diyaleti, bu kolun alt başlığında Aynallu, Sungur ve Irak Oğuz diyaletleri ile birlikte Güney Oğuzca içindedir (2021:53-54).
Doğan	Kaşkay Türkçesi; fonetik, morfolojik ve leksikolojik açıdan Oğuz grubu Türk dilleri, Eski Türkçe ve Ana Türkçe ile karşılaştırılır. Bu karşılaştırma sonucunda Kaşkay Türkçesinin bazı yönlerden Türkiye, Gagavuz, Azerbaycan, Sungur ve Horasan Türkçeleri ile benzerlik gösterirken bazı yönlerden ise bu dil ve diyalektlerden ayrıldığı belirtilir. Kaşkay Türkçesi, bu değerlendirmeler neticesinde Azerbaycan Türkçesinin bir ağzı olarak incelenemez. Bu dil, kendisiyle benzer özellikler taşıyan Oğuz grubunun Güney kolu içinde Aynallu ve Sungur diyaletleri ile beraber ele alınmalıdır (2021: 197).
Efendioğlu	Kaşkay Türkçesi, Oğuzca içinde Azerbaycan Türkçesi gibi müstakil bir dil olarak değerlendirilebilir (2021: 1).
Bulut	Oğuz Türkçesi; Batı Oğuz, Doğu Oğuz ve Güney Oğuz olarak üç ana grup halinde incelenmiştir. Türkiye Türkçesi, Gagavuz Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi Batı Oğuz Türkçesi; Türkmen ve Horasan Türkçesi Doğu Oğuz Türkçesi; Güneydoğu Anadolu, Güney İran, Afganistan ve Irak'ta konuşulan Türk diyalektleri ise Güney Oğuz Türkçesi olarak ele alınır. Kaşkay ve Aynallu diyalektleri, Güney İran bölgesinde konuşulan diyalektler arasında değerlendirildiğinden, Kaşkay diyaleti Güney Oğuzca içindedir (2022: 290).

Yukarıdaki değerlendirmelere bakıldığında, ortaya konan çalışmalar iki ana başlık olarak toplanabilir:

- Kaşkay Türkçesi; Azerbaycan Türkçesinin altında, onun ağzı niteliği taşıyan bir diyalektir.
- Kaşkay Türkçesi; Azerbaycan coğrafyası içinde ayrı bir saha olan Güney Oğuzca altında, yer yer Halaç Türkçesi gibi müstakil bir lehçe özelliği gösteren farklı bir diyalektir.

Bu çalışmada, söz varlığı ile ilgili yapılan değerlendirmeler neticesinde ikinci görüş benimsenmiştir.

2.5. Kaşkay Edebiyatı ve Kaşkay Türkçesi Dil Özellikleri

Kaşkayların edebiyatı iki temel kol üzerinden devam etmiştir. Bunlar yazılı ve sözlü edebiyattır. Kaşkay Türklerinin yazılı edebiyatı sözlü edebiyat geleneğine kıyasla çok daha az gelişmiş olsa da son yıllarda Kaşkaylı aydınlar, Kaşkay Türkçesi ile eserler kaleme almaya başlamışlardır (Ercilasun, 2020: 4).

Kaşkaylar, standart bir yazı diline sahip olmamalarına karşın oldukça zengin bir sözlü edebiyat geleneğine sahiptir. Bu sözlü gelenekte manzum türler oldukça önemli bir yer tutar. Bu türler içinde şiir, ilk sırada yer alır. Bu manzum türler içinde şiir, Kaşkayların hayatında adeta ayrılmaz bir parçadır. Neredeyse her ailede bir şairle karşılaşılır. Konargöçer bir topluluğun yaşadığı her tecrübeyi şiire dökmesi tabii görülmelidir. Kaşkay sözlü edebiyatında mâni, atasözü, bilmece ve destan geleneği nesilden nesile aktararak yaşatılmaya çalışılmıştır. Günümüzde Kaşkay aydınlarının başı çektiği bir çabayla Kaşkaylar arasında yazılı bir edebiyat oluşturma gayretleri görülmektedir. Bunun sonucunda birçok şiir, atasözü, hikâye, destan vb. yazıya aktarılmıştır (Çelik, 2018: 186; 2019: 252). Örneğin, Köroğlu destanı gibi Türk dünyasının en önemli destanlarından birinin Kaşkay edebiyatındaki yeri oldukça önemlidir. Bununla birlikte Aslı Kerem, Garip Sanem, Mahmud Nigâr gibi aşk destanlarının yanında, Kaşkay Türklerine özgü Aksak Ceyran, Yollu ile Yolsuz Kardeşler, Ala Dev, Seyd-i Han, Mihr-i Haver, Allı Daşaklı, Çirkin Kız Güzel Kız gibi destanlardan da bahsedilebilir (Doğan, 2020: 21).

Rahimî, Kaşkay şiirini dört döneme ayırarak inceler. Birinci dönem, Şah İsmail'in Şah Hıtai/Hatayi adıyla meşhur olan şiirlerinin devridir. İkinci dönem, Mirza Ma'zûn/ /Mahsûn/ Me'zûn (Muhammed İbrahim) dönemidir. Üçüncü dönem, Ma'zun'dan sonraki dönemdir. O zamanlarda siyasi olaylarla, I. ve II. Dünya Savaşları'nda Kaşkay hanlarının sürgüne gönderilmesiyle Kaşkay şiiri duraklamıştır. Dördüncü dönem ise İran İslam Şiiri Dönemi'dir. Bu dönemde Kaşkaylar, Kaşkay ilinin geçmişinden etkilenerek Türk ve Fars edebiyatını karşılaştırıp Kaşkay şiirine yeni bir soluk getirmeye çalışmışlardır (Helvacıoğlu, 2012: 46-47).

Kaşkay Türklerinin ilk yazılı edebî ürünlerinin tarihi 19.yy başlarına kadar götürülebilir. 1786-1844 yılları arasında yaşadığı düşünülen Kul Oruç adlı şairin birkaç şiiri ile Kaşkayların yazılı edebiyatı başlatılır. Bu dönemin önemli şairleri; Mirza Muhammet, Yusuf Ali Beg, Nimetullah Beg Rahimi ve Ali Şaylı gibi isimlerdir (Karaaslan, 2011: 138).

Kaşkay edebiyatının en önemli ve önde gelen şairlerinden biri, Ma'zûn'dur. Asıl adı Muhammed İbrahim olan Ma'zûn H. 1246 (1832)'da doğmuş ve H. 1313 (1896)'te ölmüştür. Türkçe, Farsça ve Arapçayı mükemmel bir şekilde bilen Ma'zûn, Kaşkaylar arasında hikmet ve irfan şairi olarak tanınmıştır. Türkçe ve Farsça şiirler söyleyen Ma'zûn, halk şairi olarak İran şairleri tezkirelerinde yer almış, ancak bu tezkirelerde onun Kaşkay Türkçesi ile yazdığı şiirlere yer verilmemiştir (Yaghoobi, 2013: 123-124). Ma'zûn'un şiirleri Kaşkay halkı tarafından çok sevilmiş, ezbere okunmuş ve Ma'zûn kendisinden sonraki Kaşkay şairlerini büyük ölçüde etkilemiştir. Şiirleri, il içerisinde her toplantıda ve düğünde okunmuştur. Şiirleri yazıya geçirilmediği için Şahbazî, Ma'zûn'un bilinen şiirlerini derlemiş ve bir kitap hâlinde yayımlayarak şiirlerin kaybolmasına mâni olmuştur. Ma'zûn bir şiirinde Kaşkay iline duyduğu hasreti şöyle dile getirir (Çelik, 1999: 164-165):

Bir müddetdir Dukuhekde kalmışam

Bir tarafa çıkardaydı sêl meni

Zerd u za'if tacik-sıfat olmuşam

Korhıram ke yuva virmaya il meni

Müddetdir ke il sowaşmuş gözümnen

Bi-tab olub can kesilip dizimnen

Giliyliğim Dukuhekli kızından

'Azeb cevan udun itdi dul meni

*Ta'rif var yollaşlar göre alımı
Kırh erşinden korşa koma şalımı
Üzdi kuyrukumu kırhdı yalımı
Tilli cevanudum itdi hul meni*

*Her kim benim ehvalımı istese
Turdan uçan dahi düşmez kafese
Durub firar edib giderem besse
Emam Kays beshanada bul meni*

*Ma'zun diyer ne danuşam ne gülem?
Kısmet bile geldi ne çare kilem
Sazı sink zezemesiz bülbülem
Hiç bağçada kabul edmez göl me*

Kaşkay Türklerinin Ma'zûn'dan sonra ikinci önemli şairi Yusuf Ali Beg'dir. Şiirlerinde Yusuf Hüsrev mahlasını kullanmıştır. Yusuf Ali Beg'in şiirlerinin konusu aşk, sevgi ve dönemin haksızlıklarıdır (Çelik, 2014: 60-61). Genel itibarıyla Kaşkay şiiri, hangi ölçüde olursa olsun hasret ve özlem konuludur. Şairler, uzak kaldıkları vatanlarının ve kimliklerinin arayışı peşindedirler. Eserlerinde ferdî duygularından çok, toplumun önceliklerini, bir halkın sahip olmak istediği toprakları kazanma mücadelesini ve bu uğurda çekilen acıları anlatma yoluna gitmişlerdir (Doulatabadi, 2017: 109).

1979 İran İslam Devrimi'nden sonra başta Kaşkaylar olmak üzere İran'daki Türk toplulukları kendi dilleriyle eserler yayımlamaya başlamışlardır. Kaşkay aydınları, bu tarihten sonra Kaşkay ilindeki sosyal ve siyasi durumları anlatan yazılar kaleme almışlardır (Çelik, 2002: 667). Günümüz Kaşkay şairleri, klasik şiirlerin yanı sıra serbest kafiye ile insanı ve güncel hayatın zorluklarını konu alan şiirler yazmaktadırlar. Hüseyin Ali Kaimî, Tahmas Şakakı Bollu, Davud Hasan Ağalı, Gurdani Bulverdi, Mansur Şah Muhammedi Mehterhana, Hemrah Danişver Kohba, Avezullah Saferi Keşkollu, Ersalan Mirzai Teyibli, Kambiz Necefi Çobankara, Behmen Muradi Alamdarlı, Novzer Ustuvâr

Dereşorlu, Soğdra Muradi gibi şairlerinden Kaşkay edebiyatının çağdaş isimleri olarak söz edilebilir. (Çelik, 2020: 15).

Kaşkaylar dillerini ve kültürlerini korumak adına her ne kadar kendi dillerinde eserler verseler de Farsçanın Kaşkay Türkçesi üzerindeki etkisi büyüktür. Kaşkay Türklerinin kendi içlerinde birbirine benzemeyen bir yapıya sahip olması (tayfa ve tirelerden oluşması) ve Farslarla iç içe yaşamaları bu durumun en önemli sebebi olarak gösterilebilir. Kaşkay Türkleri hem Farsça hem Kaşkay Türkçesi ile konuştukları için iki dilli bir topluluk olarak ele alınır. Kimi Kaşkay Türkleri Farsçayı prestijli dil statüsünde gördükleri, ticaret hayatlarında, okulda, alışverişte vb. dışarıda kullandıkları için çok iyi bilirler ve iletişim dili olarak da günlük hayatta sık sık kullanırlar. Bunun neticesinde; Kaşkay Türkçesi fonetik, morfolojik, sentaktik ve leksik düzeyde ister istemez Farsçadan etkilenir. Bu etki, yerleşik hayata geçmeyi tercih eden Kaşkay Türklerinin dilinde daha çok fark edilir. Bunun yanı sıra Kaşkay Türkçesi her ne kadar Farsçanın etkisi altında kalmış olsa da konargöçer Kaşkayların sosyal hayatta Türkçe konuşmaya dikkat etmeleri sebebiyle etkilenme, sınırlı düzeyde kalmıştır (Ataizi ve Duolatabadi, 2015: 614-615).

Günümüzde İran'daki Türk toplulukları Arap alfabesi ile eserler yayımlamaktadırlar. Kaşkay Türklerinin edebî eserleri ve sözlükleri son yıllarda sayıları az da olsa basılmaya başlanmıştır. Bu durum, İran yönetiminin yasaklarına rağmen bu tür yayınlara göz yumduğunu göstermektedir. Türkçe yazımda Türkçede olup Farsların kullandığı alfabede olmayan seslerin gösterilmesi için farklı harfler kullanmak zorunda kalınmaktadır. Bunun neticesinde İran'da basılan Türkçe eserlerde yazım sorunuyla karşılaşılacaktır. Ortak bir yazım şekli için karar alınması ve sorunların giderilmesi için yapılan dil kongrelerinde bazı kararlar alınmış, ancak herhangi bir sonuca ulaşamamıştır. Bununla birlikte yazı yazmanın ve okumanın kolaylığını sağlamak için İran'daki Türk topluluklarının ortak bir alfabe kullanması beklenebilir. Bunun yanı sıra Nadir Şah dönemine kadar Kaşkayların 40 harften oluşan bir alfabesinin olduğu kayıtlara geçmiştir. Son dönemde Avezullah Saferi gibi bazı yazar ve şairler, Latin alfabesiyle de eserlerini vermeleri dikkat çekicidir. Örnek olması açısından eksikleri ve düzeltilmesi gereken bazı noktaları olsa da Kaşkay Türklerinin kullandığı alfabenin Türkçeye uyarlanmış hâli aşağıda olduğu gibi verilebilir (Ataizi ve Doulatabadi, 2015: 614-618):

Tablo 16. Kaşkay Türkçesi Alfabe Örneği

Çeviri alfabeti	yazı	Arap kökenli Fars alfabeti	Çeviri yazı örnek	Arap kökenli Fars alfabeti ile örnek
A a		ا ا	altı	اثنناق
B b		ب ب	billäñ	بيللنگبيللنگ
C c		ج ج	cummulu	جوممولو
Ç ç		چ چ	çögür	چوغور
D d		د	düe	دوه
E e		ه ئ ئا	el	ائل
Ä ä		أ	ägşik	ايسر
F f		ف ف	fincan	فينجان
G g		گ گ گ	geñ	گننگ
Ğ ğ		غ غ غ غ	durğan	دورغان
Ġ ġ		ق ق	Ġaşgayi	قشقايبی
H h		ه ه ه ه ه	habalağ	هابالاق
Ĥ ĥ		خ خ	arĥalığ	ارخالیق
I ı		ئ يا	ğırat	قیرات
İ i		ی یا	kişi	کیشی
J j		ژ	aj	آژ
K k		ک ک	köhäng	کوهنگ
L l		ل ل	liĥä	لیخه
M m		م م	miläg	میلگ
N n		ن ن	ğonalğa	قونالقا
ñ		گن	danušañ	دانوشانگ
O o		ؤ وَا	oh	اوخ
Ö ö		ؤ وَا	lök	لوک
P p		پ پ	pes	پس
R r		ر	märfäc	مفرج
S s		س س	sünük	سونوک
Ş ş		ش ش	çäbiş	چبیش
T t		ت ت	göyärti	گویرتی
U u		و وَا	udum	اودوم
Ü ü		ؤ وَا	üz	اوز
V v		و	varı	واری
Y y		ی ی	yornağ	یورناق
Z z		ز	goz	قوز

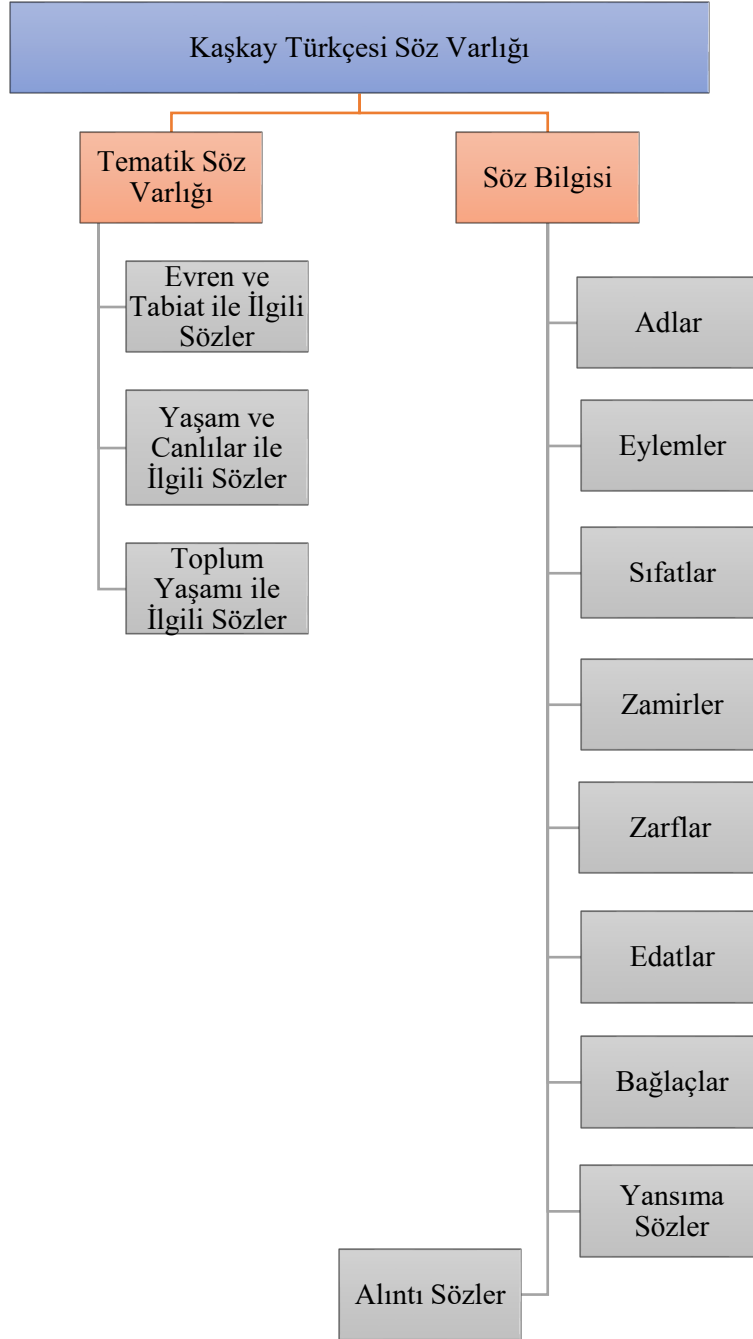
Muhittin Çelik'in *Kaşkay Türkçesi Grameri* adlı eseri esas alınarak Kaşkay Türkçesinin tespit edilen en belirgin dil özellikleri şöyle gösterilebilir (2020: 181-182):

- Kaşkay Türkçesi yazı dilinde dokuz ünlü vardır: a, e, ê, ı, i, o, ö, u, ü. Bunlardan ê, o, ö ünlüleri, Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Türkçe kökenli kelimelerde birinci hece dışında kullanılmaz.
- Kelime başında /h/ türemesi vardır. /h/ sesi korunur: heger *eğer*, hêşid- *işitmek*, hör- *örmek*, hürk- *ürkmek*, heyva *ayva*
- Ünsüz ikizleşmesi yaygındır: arrıg *zayıf*, çukkur *çukur*, aççı *acı*, geççi *keçi*, dokkuz *dokuz*, çürrü- *çürümek*
- Nazal seslerden /m/, /n/, /ng/ sonra ünsüz benzeşmesinin (-dA > nA, -dAn > -nAn) ortaya çıkması: başum+nan *başımdan*, dalum+nan *arkamdan*, sırtımdan, gelen+ne *geldiği zaman*
- Oğuzcanın karakteristiğini belirleyen ötümlüleşme Kaşkay Türkçesinde büyük ölçüde görülmez: tolu *dolu*, tur- *durmak*, tal *dal*, tikan *diken*
- Ön seste b > m değişimi görülür: men *ben*, min- *binmek*, ming *bin (1000)*, munda *bunda*
- Eski Türkçe kelime içi ve sonu /d/ sesi bütün Oğuzcada olduğu gibi Kaşkay Türkçesinde de /y/ sesine dönüşür: ayruluk *ayrılık*, büyük *büyük*, boyad- *boyamak*, eyağ *ayak*
- Eski Türkçe kelime içi ve sonunda bulunan damak genizi /ng/ Kaşkay Türkçesinde aynı şekilde varlığını yaygın biçimde devam ettirmektedir: angla- *anlamak*, göngül *gönül*, yengi *yeni*, donguz *domuz*
- Çift dudak /w/ sesi yaygın olarak kullanılır: sowuk *soğuk*, yow *yok*, bowa *baba*
- Gelecek zaman eki olarak -AsI / -AsU şekli kullanılır: bulasım *bulacağım*, yanası *yanacak*, olasuyam *olacağım*
- Kaşkay Türkçesinde bir isim ve yardımcı fiille oluşturulan birleşik fiiller, Farsça bir isim ve Türkçe fiil bir araya getirilerek yapılır: imarat düzed- *ev yapmak*, yerleşmek, rām eyle- *yola getirmek*, huleng êd- *atı koşturmak*, peygām apar- *haber vermek*, ulaştırmak
- Bildirme eki ile kullanılan şahıs eki, bildirme ekinden sonra gelir: kınad yoğum *kanadım yok*, pül yoğum *param yok*, ât varımızdı *atımız vardı*
- Azerbaycan Türkçesinde görülen -AndA zarf fil eki Kaşkay Türkçesinde de görülür: kına boyananda *kana boyandığı zaman*, seferden gelende *seferden geldiği zaman*

- var sözünün üzerine iyelik eki getirilerek söz; sıfat ve belirsizlik zamiri türünde kullanılmaktadır: varı dünya *bütün dünya*, varısı kanlı ürekde *hepsi kanlı yürekte*

3. BULGULAR

Kaşkay Türkçesi Söz Varlığı, Tematik Söz Varlığı ve Söz Bilgisi hâlinde iki ana başlıkta incelenmiş ve Şekil 2’de sunulmuştur.

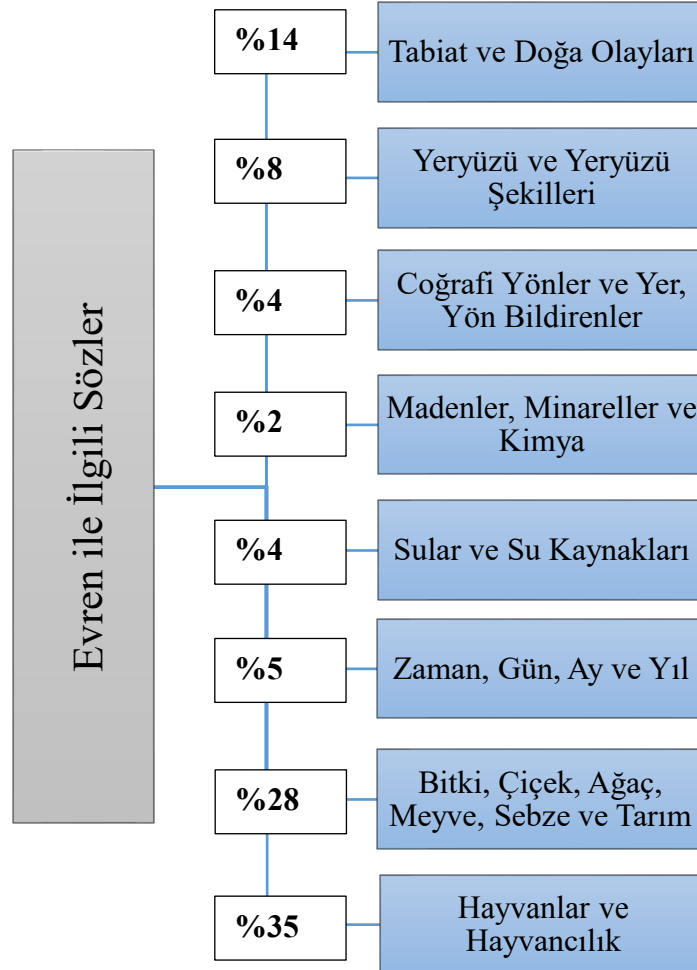
Şekil 2. Kaşkay Türkçesi Söz Varlığı İncelemesi

3. 1. Kaşkay Türkçesi Tematik Söz Varlığı İncelemesi

Kaşkay Türkçesi tematik söz varlığı üç ana başlık hâlinde incelenmiştir: Evren ile İlgili Sözler Şekil 3'te, Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözler Şekil 4'te ve Toplum Yaşamı ile İlgili Sözler Şekil 5'te sunulmuştur.

3. 1. 1. Evren ile İlgili Sözler

Evren ile İlgili Sözler sekiz alt başlık olarak incelenmiştir: Tabiat ve Doğa Olayları ile İlgili Sözler; Yeryüzü ve Yeryüzü Şekilleri ile İlgili Sözler; Coğrafi Yönler ve Yer, Yön Bildiren Sözler; Madenler, Mineraller ve Kimya ile İlgili Sözler; Sular ve Su Kaynakları ile İlgili Sözler; Zaman, Gün, Ay ve Yıl ile İlgili Sözler; Bitki, Çiçek, Ağaç, Meyve, Sebze ve Tarım ile İlgili Unsurlar; Hayvanlar ve Hayvancılık ile İlgili Unsurlar.

Şekil 3. Evren ile İlgili Sözler

Şekil 3'e göre Kaşkay Türkçesinde evren ile ilgili sözlere ilişkin yapılan tematik incelemede 2420 söz tespit edilmiştir. Bu üst tema sekiz alt başlıkta incelenmiştir. Tabiat ve doğa olayları ile ilgili 336; yeryüzü ve yeryüzü şekilleri ile ilgili 201; coğrafi yönler ve yer, yön bildirenler ile ilgili 92; madenler, minareller ve kimya ile ilgili 54; sular ve su kaynaklarına ilişkin 91; zaman, gün, ay ve yıl ile ilgili 115; bitki, çiçek, ağaç, meyve, sebze ve tarım ile ilgili 686; hayvanlar ve hayvancılık ile ilgili 842 söz tespit edilmiştir.

3. 1. 1. 1. Tabiat ve Doğa Olayları ile İlgili Sözcükler

açı ~ açık ~ açuk

Bulutsuz, açık gökyüzü

âfât ~ âfet

Felaket, zarar

aftab ~ aftow ~ âftâb ~ eftow

Güneş, Şems

aftowan

Sıcak ve güneşli yer

ağız ~ ağuz ~ ağz

(I) Kenar, sınır

(II) Defa, kez

ağar

Yağış bulutu

aħır ~ âħir

(I) Son, sonuç, bir işin sonu

(II) Arta kalan şey, artık

äl ~ el 1 ~ hel 1 ~ hël 1

Defa, kez

ala bulut

Parçalı bulutlu

ala bur

Parçalı bulutlu

ala gün

Bulutlu, parçalı bulutlu hava

ala ķerengi

(I) Yarı karanlık

(II) Kurt havası

ala sowruk

Parçalı bulutlu hava

alaca ķerengi

(I) Yarı karanlık

(II) Kurt havası

âlam ~ âlem ~ 'âlem

(I) Dünya, cihan, kâinat, tüm evren ve içindekiler	Sınır asuman ~ assıman ~ assuman ~ âsimân ~ âsimân ~ âsmân ~ âssımân
(II) Tüm varlık ve yaratıklar	~ âsimân ~ âsmân ~ âssımân
(III) Yaşam, devir, hayat	Gök, sema, gökyüzü
alamet	at kuyruğu
Alamet, iz, işaret, nişan	mec. Şiddetli yağmur
alaz bulaz	ataş-para ~ atış-pāra
Tam yanmamış, köz	Ateş parçası, kıvılcım, ateş pare
alaz	ateş ~ atış ~ âteş
Alev, ateş kıvılcımı	Ateş
alazlama	ay 1 ~ āy
Ateş kıvılcımına yaklaşma	Ay, Dünya'nın uydusu
allıncağ ulduzu	ay ğerengi ~ ğarengi ~ ğerengi ~
İkbal, şans yıldızı	karangı
alow ~ elow	Karanlık, mehtapsız gece
(I) Ateşin kırmızı rengi; alev	ay ışığı
(II) Ateş kıvılcımı	Ay ışığı
ara	ay ğare

Karanlık gece

bad ~ bād

ay tutulma

Rüzgâr

Ay tutulması, ayın tutulması

bad gir

ayağ ~ ayah ~ ayak ~ eyağ ~ eyağ ~

Rüzgâr alan yer

eyağ ~ eyeğ

bağlama

Sonuç, nihayet

Etrafı kuşatılmış alan

ayaydınlık

bağım ~ bağış ~ bağış

Gecenin aydınlık olması

Manzara

ayaz

bal 3

Açık ve bulutsuz hava, yağmurun
olmadığı veya bittiği durum, kuru soğuk

Kıyı, kenar; kenarlık, yakın, çevre

aydın

balaz

Mehtaplı gece

Kıvılcım

ay-gün

balğ

(I) Ay ve güneş

Parıltı, kıvılcım

(II) Apaçık ortada, aydınlık

bar 1 ~ bār ~ ber

āsār ~ āsār

Sonuç, netice

Eserler; izler, nişaneler, alametler

bar 2

Defa, kez	beḥ
baş ~ başş	Elektrik, kıvılcım, parıltı
(I) Başlangıç noktası	bêl 2
(II) Grup, deste	İz, işaret
(III) Son, bitiş	belig bur
(IV) Defa, kez	Blok, grup, bölüm
batış	belik
(I) Batma, batış	Blok, grup, bölüm
(II) Yokluk, yok olma	belüt ~ bulud ~ bulut ~ bulüt
batışık	Bulut
Güneş veya Ayın batışı	bena ~ benā
bec	Temel, esas
Kuru toprak	ber eftow
becgah	Güneş ışığının çevresi
Susuz bölge	bereḥş
bedir ~ bedr	Kıvılcım, parıltı, parlama
Ayın on dördü, her ayın on dördüncü gecesi, dolunay	berķ 1 ~ bārġ 1

(I) Parıltı, ışık	bıcağ ~ bucağ ~ bücağ
(II) Yıldırım	Köşe, zaviye, bucağ, kenar
berk 2	bidir-bidir
Sert, kuru, sağlam yer; kuru hamur veya çamur	Kıvılcım, parıltı
besse	bilik 1
Deste, grup	Kıvılcım, parıltı
bêyle	bilik bilik
Grup, deste	Kıvılcım, parıltı
bıl-bıl ~ bil-bil	bil
Parıltı, parıldayış, kıvılcım	Kıvılcım
bılç ~ bırç ~ bırğ ~ bilç ~ bürç	bî-sütûn
Kıvılcım, parıltı	Gökyüzü
bılç-bılç ~ bılıç-bılıç ~ bırç-bırç ~ biliç	bitim
biliç	Güverme, yeşillenme
Kıvılcımlanma, parıldama	bitim
bır	İşin sonu, son
Aydın, parlak	bobanağ

Kum fırtınası	bunç
boğanak ~ boğanag	Kök, temel, asıl
Toz bulutu, kum fırtınası, kasırğa; toz, toprak yeli	bunçak
boyun-boyun ~ boyum-boyum	Kök, temel, asıl
Dalgalı, insan boyunca dalga	bunus
buğ 2 ~ buğ	Kök, temel, asıl, soy
Buhar, sıcak hava ve duman gibi şeyler	burc
buğar	(I) Güneşin ayrıldığı on iki kısımdan her biri
Buhar, sıcak hava ve duman gibi şeyler	(II) Herhangi bir şekil gösterilen ve kendisine özel bir ad verilen hareketsiz yıldızlar kümesi
bulutlu	buzan
Bulutlu hava, bulutlu	Karlı, karlanma
bulutluğ	bünyād
Bulutlu hava, bulutlu	Asıl, esas, temel
bum 2	cism
Kök, temel, esas	Madde
bunca ~ bunça	
Kök, temel, asıl	

çağ 1 ~ çäk 1	Damla
Sabahın aydınlığı	dang ulduz
çār-gūšā	Seher yıldızı, sarı yıldız
Dört taraf, dört köşe	dansu
çarḥ-ı gerdum ~ çārḥ-i gärdün	Çiy, jale
Felek, devran	dang ulduzu
çen	Zühre yıldızı
Sis, duman, pus	daş ~ dâş
çerḥ ~ çärḥ	Taş, kaya
Felek, gök	déym ~ déyimi
çin 1 ~ çîn 1	Çorak toprak
Tabaka, kat; yığın, sıra	dıring 2
dal	Boş ve sert zemin
İz	dırk
dalğa	Düz, boş yer
Dalga	dib
damça	Kök, dip, temel

div 1	Kıvrım, burun; dönme yeri
Dizi, sıra	dud ~ dūd 2 ~ tüt
diz 2 ~ düz 2	Duman
Düz yer	dulaḵ 2
dolaḵ 1	Toz, toprak
Tozlu topraklı hava; toz duman	duman 1
dona	Duman, sis
Serin ve soğuk yer	duman 2
dong daşı	(I) Ay
Soğuk taş	(II) Yere yakın bulut
donga ~ donya ~ dōnya ~ dünya ~	(III) mec. Koyu toz, toprak
dünya ~ dünyā ~ dünje	dumanlık
Dünya, cihan; soğuk küre	Parçalı bulutlu hava
dortu ~ durtu ~ dürd	durişim ~ dürüşüm
Tortu, çöküntü	İz, eser, damga, im
doulu	düb
Bir yağış türü, dolu	(I) Kök, dip, temel
dönelce ~ dönelge	

(II) Son, uç

düdeme

Duman, yoğun buhar

eftow zerd

(I) Sarı güneş

(II) Gecenin ilk anı

egim ~ eyim

Eğim, baş aşağı

eginti

Eğim, baş aşağı

eḳḳirebi ~ eḳreb ~ 'eḳreb ~ 'ägreb

Semanın kuzey yarım küresinde

görülebilin büyük bir burç

ël 2

Yel, rüzgâr

ër

Yer

erran

(I) Taşlık yer, taşlık bölge

(II) Suyu ve havası güzel olan yer

erranlık

Taşlık yer, taşlık bölge

erse

Yer, meydan

esen 2

Esen rüzgâr

esin ~ esinti

Ilık rüzgâr, nesim

eşarä ~ eşarä ~ işara ~ işarat ~ işare ~

işaret ~ işäre

İz, alamet, nişan

ğalıntı ~ ıalıntı

Kalıntı, kalan şey, dipte kalan şey, artık

ğar ~ ıar ~ kâr

(I) Kar, buz

(II) Çok soğuk

ğarlı ~ qarlı

Karlı, çok karlı, üstünde kar bulunan yer

ğarāngi ~ ğārāngi ~ qarangi ~ qerangı
~ qerengi ~ qerēngi

Karanlık

ğırağ ~ kırağ ~ kırağ

Kenar, sınır, uç, kıyı

ğimişig ~ kımışik

Kıvılcım

ğirow

Kırağı

ğon 1 ~ qan 1

Doğa

gur

(I) Kıvılcım

(II) Şimşek sesi, gök gürültüsü

gurr o gur

Isınma, kıvılcım oluşma

ğuyruğ ~ kıuyruğ ~ kıuyruğ

Deste

ğün ~ gin ~ gın ~ gın

(I) Güneş

(II) Güneş ışığı

ğün batar

Gün batımı

ğün tutulma

Güneş tutulması

ğüneş 1 ~ güleş 1

Güneş, güneş ışığı

ğünlü yağış

Güneşli, yarı bulutlu havada yağan

yağmur

hafa ~ hef 1 ~ hefe ~ hepe

Sıcaklık, ısı, hararet

hafarışt ~ hufar ~ hufarış

Sıcaklık, ısı

hammar

Düz yer

hammarca

Düzlük yer, nispeten, daha az düz olan

yer

hava ~ havā ~ hevā ~ howa

(I) Hava, meltem

(II) Açık gökyüzü

hél hese ~ hèse ~ hise

Kımıltı, hareket, deprem

héllow

Sağanak yağış

herese ~ herest

Yer, mekân

how 4 ~ howr 2

Defa, kez

howr 1 ~ howr

Sıcaklık, ısı

hubab

Hava baloncuğu

hung

Köşe, zaviye

hurm

Sıcaklık, ısı

ıl

Parıltı, kıvılcım çakma

ıldırım ~ ildirim ~ yıldırım

Parlama, şimşek, yıldırım

ıldız ~ illuz ~ ulduz ~ uldúz ~ ulluz ~

ılduz ~ üllúz ~ úldúz ~ yulluz

Yıldız

ıssı ~ ıssı ~ ıssi ~ isti

Sıcak, sıcaklık, ısı, hararet

ışık ~ ıışık ~ işik

Işık, aydınlık; aydınlık yer

ıışıntı

Işık, aydınlık; aydınlık yer	ışıklık ~ ışıklık
iğili	Işık, aydınlık; aydınlık yer
Bir şeyin biriktiği yer, yığınak	ışıl
iğınak ~ yığınak	Parıltı, ışık
Bir şeyin biriktiği yer, yığınak	ışilti
ingir-mingir ~ inkir-minkir ~ inkir- münkir	Parıltı, çok aydınlık olma
Var olan her şey, bütün varlıklar	ışinti
issicağ ~ isticag	Parıltı, ışıltı
Sıcaklık	kağ
issilik ~ istilik	Güneş ışığı ve ısıyla kuruyan şey
Sıcaklık, hararet	kala-ğala ~ kağ-ğalağ
isti-dong	Yığınlar, üst üste yığılmış olan şeyler
Sıcak soğuk	kalın kölge
iş 2	Yoğun ve kalın gölge
Işık, elektrik, şimşek	kanğa ~ konğu
ışarantı	Duman
İz, alamet, belirti	kar toppu

Kar topu	ķereķ
ķārāk	Kenar, sınır
Etraf	ķereme
ķat ~ ķata	Karalık, siyahlık, gölge
Parça, kısım, kat, bölüm, tabaka	ķerez
ķedle	Defa, kez, kere
Defa, kere, kez	ķerri ķalısı
ķef ~ ķeff	Gök kuşığı
Taban	ķerri tamdarı
ķelb	Gök kuşığı
Her şeyin merkezi	ķeş 2
ķeraķ	Kere, defa, kez
Kenar, kıyı, kuytu	ķêz
ķere 2 ~ ķeşe	Kıvılcım, köz
Defa, kez	ķijķal ~ ķickal
ķere 2	Artık, çer çöp
Karartı	ķım 2

Kıvılcım	kırt
ķımıķ	(I) Kenar, kıyı
Kıvılcım	(II) İz, alamet, işaret
ķın 1 ~ ķıng 1 ~ ķing 1	kırtım
Kök, temel	Kenar, kıyı, sınır
ķır ~ ķırr ~ ķır 1 ~ ķi	ķızıl yeli ~ yel
Kenar, kıvrım, sınır, uç	Kırmızı rüzgâr
ķır kıp	ķil 1 ~ köl ~ kül 1
Dolup taşmış her köşe	Yanıcı maddelerden kalan toz, kül
ķırac ~ ķırac	ķil 2
Beyaz ve bitki bitmeyen toprak	Sınır, hudut
ķıraķ bıcaķ	ķobar ~ ķubar
Köşe bucak	Toz duman, zeminden yükselen toz
ķırow	toprak
Dondurucu, şiddetli soğuk	ķoc ~ ķoç ~ ķonc ~ ķunc 1 ~ ķunc
ķırr o val	Köşe
Köşe bucak	ķonc o kowal
	Köşe, kenar

konuşuk

Havanın yer değiştirmesi, hava değişimi

kor 3 ~ kor

Yanıp kızarmış kömür veya odun,
cemre; kıvılcım

kortakkalak

Bir yağış türü, dolu

kotur ~ kotur

Büyük taş, kaya, yassı iri taş

kowal

Köşe bucak

kowuk

Köşe

kyoyu

Yoğun, kalın gölge

klez

Sıcak kl

klge

Gölge

kmcek 1

Yarı yanmış odun

kns

Duman

kpleme

Hava kabarcığı

kpl

Hava kabarcığı

kprek

Mantar gvermesi nedeniyle kabarmış
zemin

ks ~ kz

Kz, ateş parçası, kor

ksg ~ ksw ~ kssw ~ ksyg

Yarı yanmış odun parçası

kzegi ~ kzyg

Bir ucu yanmakta ve köz olmak üzere olan odun veya çubuk	Kuyruklu yıldız
közeng	kürp
Köz, ateş parçası, kor	Hava, gaz
ķubr	lemmer 1
Toz bulutu	Defa, kez, kere
kuluķ ~ kulluķ	low
Kurumuş sert çamur	Kenar, kıyı, köşe
ķup ulduzu	lul hay lul ~ lül hay lül
Uğursuzluk yıldızı, kuyruklu yıldız	Hızlı hareket eden toz bulutu
kuppu 1	maya ~ māye
İlkbahar başlarında ve kış sonlarında görülen ay	Maya, asıl ve lüzumlu madde; asıl, esas
kurra toķ	méhr 2
Bir yağış türü, dolu	Güneş
ķurruşt ~ ķuruş 1	mırt
Kaynama, fokurdama	Tortu
ķuyruķlu ulduz	nahit ulduzu
	Seher yıldızı, sarı yıldız

nem nem	Ateş, ateş kıvılcımı
Yağmurun tane tane yağması	ot-o-köz
nem	Ateş ve közü
Nem, rutubet	otuş-alow
nem o sem	Ateş kıvılcımı
Az yağış, damlama, çiseleme	ön 1
nem o tuk	Defa, kere, kez
Az yağmur, çiseleme	par 1
nesne ~ nesse ~ neşe 1	Işık, parıltı
Şey, nesne	part
neşane ~ neşanê ~ neşani ~ neşân ~	(I) Parlama
nêşan ~ nişan ~ nişana ~ nişane	(II) Çatlama
İşaret, iz, belirti, alamet	partlama
od ~ ot	Patlama
Ateş	peḥ 2
oḡru ulduzu	Defa, kez
Çobanyıldızı, Venüs, Zühre	perk
ot-alow ~ ot-elow	

Temel, esas	row 1
pertow	Defa, kere
Kıvılcım; ışık süzmesi, şule	row 2
pey ~ pèy ~ piy	Sıvı
(I) Defa	saba ~ sabah ~ şebā
(II) Temel	Sabah rüzgârı
pürz 1	saba yêli
Kav, kıvılcımla tutuşan bitki, odun parçası	Sabah rüzgârı
püşünge	saman 2 ~ samun
(I) Suyun çağıldaması	Sınır, sınır çizgisi
(II) Ateş veya demir kıvılcımı	sarı ulduz
reşne	Seher yıldızı, sabah yıldız
Yağma vakti	saye ~ sāya ~ sāye
riç ~ riç	Gölge
Kök, temel	sefer
riççal ~ riççal	Defa, kere
Kök, esas; varlık	sél 2 ~ sêl ~ sil

Sel	Şiddetli soğuk
sêlinti	şahmaq
Selin sürükleyip geride bıraktığı çer çöp	Kıvılcım, parıldama
sêlleme	şamal yêle
Sel gibi yağan yağmur	Saba rüzgârı
sepelenti	şettow
Serpinti, yağmur serpintisi, yağmurun çiselemesi	Mutlu, ferahlatıcı hava
serd	şık
Soğuk hava	Kıvılcım
sıtara	şıldırık
Yıldız	Sağanak yağış
sıtta	şırre baran ~ buran
Ateş	Sağanak yağış
son ~ song ~ songku	şimşek
Bir şeyin nihayeti, bitişi, sonu; nihayet, sonra, daha sonra	Şimşek, yıldırım
sum 2	şipiriz
	Sağanak yağış

şirilik ~ şirrilik

Sağanak yağış

şirilik

Ateş

şow nem

Şebnem, çiğ

tabağ

Tabaka, katman, kat

uc ~ üç

Sahil, sınır

ülger ~ üng 2

Gökyüzünde, yedi yıldızdan oluşan

takım, Süreyya, Pervin, Ülker yıldızı

var o yoh

Var yok, var olan her şey

yağış ~ yağış

(I) Çamur

(II) Yağmur, yağış

yağ hay yağ

Sürekli yağış yağması

yağan

Yağış bulutu

yağar yağmaz

Kuraklık, kurak yıl

yağır 1

Yağış, yağma, yağmur

yağır yağmır

(I) Yağmur

(II) Az yağmur, hafif yağmur

yağışlı

Yağışlı, yağmurlu hava

yağışlık

Yağmurlu hava, yağışlı hava

yağma

Yağma, yağış

yağmalı

Yağmurlu hava

yağmır ~ yağmur

(I) Çamur

(II) Yağmur, yağış

yağmırlı 1

Yağmurlu hava

yaş 2

Nem, rutubet

yeh

Buz

yel 1 ~ yel ~ yıl

Meltem

yel ekele

Meltem

yel esme

Yel esintisi

yel yepelek

Meltem

yelpik

Yel esmesi

yepelek ~ yelpelek ~ yepenek

Meltem

yer 1 ~ yer 1 ~ yir 1

(I) Yeryüzü, yer, toprak

(II) Yer, mekân, bölge

yer çekimi

Yer çekimi

yer kaşşığı

Toprak kabarması, toprak kayması

yer kaymağı

Toprak kabarması, toprak kayması

yétđi kardaş

Gökyüzündeki yedi yıldız adı

yol ~ yl ~ yıl

Defa, kez

yola ~ yolu

Defa, kez

yc

Uç, zirve, son

**3. 1. 1. 2. Yeryüzü ve Yeryüzü Şekilleri
ile İlgili Sözlər**

aralık ~ aralık

İki dağ veya iki tarla arasındaki geçit, yol

asrılık ~ astırlık

Dağ sırtı, yamacı

assır ~ astır

Sırt, dağ yamacı

assıra ~ astıra

Sırt, dağ yamacı

aşid ~ aşıt

Dağ geçidi, geçit

aşım

Dağ geçidi; geçit yeri

aşıntı

Dağ geçidi; geçit yeri

aşırım

Dağ geçidi; geçit yeri

atdama ~ atlama

Geçit, geçit yeri

atdırma

Geçit, geçit yeri

atlamac

Geçit, geçit yeri

atlanca

Geçit, geçit yeri

bana

Yüksek yer, yükseklik, yayla

baş ~ başş

Dağ zirvesi

batağ ~ batdağ ~ batlağ

Bataklık, sazlık

batık

Bataklık

batlancağ

Bataklık, sazlık

boyn ~ boyun

batma

Dağ boynu; yüksek dağ sırtı, zirve

Bataklık, sazlık

boynağ ~ boynağ

becow

(I) Tepe, yükseklik

Susuz, nemsiz, kuru bölge; çöl, ot

(II) Dar geçit, belen

bitmeyen yer

boyuntu

behr 2

Dağ uzantısı, dağ boynu; yüksek dağ

Deniz

sırtı, tepe

bél 1 ~ bil

boz dağ

Dağ sırtı

Karlı dağ

bes 2

buhağ 2

Ova

Dağ boynu; yüksek dağ sırtı, zirve

biyaban ~ biyāban ~ biyābān

cezire

Çöl, kır, sahra, yaban

Ada

boğaz 1 ~ boğaz ~ buğaz

çah ~ çāh

Dağ ve su geçidi

Kuyu, çukur

bohağ ~ buhağ 1 ~ buhağ

çala

Dağ ve su geçidi

Çukur

çöl ü biyaban

Tepesi çökmüş tepe veya dağ

Yazı yaban

dirsek

çuğur ~ çukur ~ çukçur

Tepe, kabarmış olan yer

Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer,

dolamac ~ dolamaç

çukur

Eğri büğrü yer; dağ yamacı

dalla

dolama

Sığınacak yer, sığınak

Eğri büğrü yer; dağ yamacı

daman ~ dāman ~ dāmān ~ dāmen

dolanma

Etek, yamaç

Dağ burnu, yamacı

dergāh

dolayı

Deniz, derya

Dağ eteği, dağ yamacı

ding 1 ~ ding 1

dönderme

Yüksek yer, kule, dağ yükseltisi

Dağ burnu

dırazama

döş ~ düşş

Uzun yol; geniş ova

Dağ yamacı; geniş düz alan

dırım

döşüntü

Dağ boynu, geçit, tepe

Dağın üst yamacı

dili

du bend	ġäl'ä ~ ala ~ el'e
İki dağ arasındaki çizgi, geçit	Tepe, yükselti, dağ
dum 2 ~ düm 2	ġayä ~ aya ~ eye
Kabarmış yer, tepe	(I) Kaya, taş, yassı taş; büyük taş
dutu	(II) Dağ geçidi
(I) İki dağ arasındaki geçit, çukur bölge	gelin üen
(II) Kır, öl, düzlük	Uçurum
düp ~ düppe düz	ġumlađ
Ova, boş alan	Kumsal
düşük	ġuyu ~ uyı ~ uyu
Düşme yeri; çukur, delik	Kuyu, derin çukur
düzey ~ düzëy	ārā
Yüzey, düzgün zemin, alan, düz ve geniş	Sert taş, kaya
ova	harar daşı
düzlük	Derelerdeki parlak düz taş
Dümdüz ova	huf ~ hu delik
elem 1 ~ 'elem	Derin yarık, delik, ukur
Yüksek dağ	

huḫ 2

Derin delik, çukur

hummar

Düz, düzgün, dümdüz ova

iv

Dönüş, dönüş yeri; dağ uzantısı, burun

ḫaḫlow

İçinde yağmur suyunun biriktiği çukur,
oyuk taş

ḫalat

Yükselti, dağ

ḫalay 1

Yükselti

kalik

Yarık, derin çukur

ḫamişlık

(I) Kamışlık

(II) Koruluk

kan

Uçurum, dağ geçidi

kappıl

Küçük dağ yarığı

ḫar yatağı

Dağın yoğun kar alan bölümü

ḫarđılık

Kamışlık

ḫarlık

Dağının yoğun kar alan bölümü

kefe 1

Uzaktan beyaz köpük gibi görünen yer,
kuru çöl, sahra

kefeyi

Çöl

kel 4

(I) Dağ geçişi

(II) Yükseklik, zirve

kelat

Dağ

kele çukkur

Düz olmayan, engebeli alan

kele gah

Dağ geçidi, dağ boynu

kele kurre ~ kurru

Engibeli alan

kelek 1

Dağ geçidi

kem 2

(I) Sahil, kenar, kıyı

(II) Eğik kenar

(III) Uçurum

keme

(I) Kenar, kıyı, sahil

(II) Uçurum

kemer

Dağ üzerindeki yüksek geçit, dağın beli,

dağın kemer yeri

kere çimen

Geniş çimenlik alan

kere çim

Geniş çimenlik alan

kere kum

Ekilip biçilemeyen çöl, kumluk alan

kere yazı

Susuz ve bitkisi geniş ova, çöl

keşder

Çukur yer

keteli

Düzgün olmayan yer, kabarmış yer

kıl berd

Taşlık yer, mevzi

kınne

Uzun ve yüksek tepe

(I) Büyük yassı taş

ķif

(II) Taşlık yer

Geniş ova

(III) Çukur

ķiy

kohlum

(I) Kenar, kıyı, sınır, sahil

Dağlık bölgedeki taşlık bölge

(II) Eğim kıyısı

kohtur

koh 1

Dağda bulunan büyük kaya

Dağ, tepe, yükseklik

ķolay ~ ķoléy ~ ķula ~ ķulah ~ ķulay

ķoh

Düz zemin

Dağ, çöl, çöle ait

kongul

koh pel

Yassı taş, büyük taş

Yassı taş, büyük taş

kowa

kohl

Tepe, kabarmış yer, tarıma elverişli

Yokuş aşağı, baş aşağı, uçurum

olmayan yer

kohla

kötel pert

Dağlık bölgedeki taşlık bölge

(I) Sarp geçitli tepe

kohle

(II) Uçurum

kötel

Yüksek ve zor geçilen tepe	kur kur 1 ~ kur kurre
kuh	Derin çukur, bataklık
Dağ, çöl, sahra	kuşlağ
kuşdorum	Bataklık, boğulma yeri
Derin çukur	kuşr 2
kuşlla ~ kuşulle ~ kuşullah	Bataklık
Kule, yükseklik, zirve, baş, dağ zirvesi	kuşra ~ kuşre
kuşmlağ ~ kuşmluğ	Tepe
Kumluk yer	lappar
kuşmsar	Büyük taş
Kumluk yer	lever
kuşmuç	Dağ geçidi, uçurum
Yuvarlak taş	lever gah
kuş	Dağ geçidi, geçilmesi imkânsız olan yer
Sırt, sığınak, görülmeyen yer	licin
kuş 3	Bataklık
Bataklık	liççow

Bataklık, su birikintisi	murk
lül ~ lüle	Dağ zirvesi
Korkunç uçurum, derin uçurum	nêhing
mağara	Yakın, kenar, kıyı, kucak
Yer kovuğu, in, mağara	otsuz
mahar 1	Otsuz, kuru yer, çöl
Küçük tepeler	paça ~ paçça
maza ~ mazza	Dağ eteği, dağ yamacı
Ufuk, uzaktan görülen tepe, dağ geçidi	pehle
mer deşt	Tepe, dağ yamacı
Peş peşe uzanan ovalar	per ~ perr
merğ	(I) Uzun, kanat şeklindeki tepe
Çimenlik mera, ova, çöl	(II) Kenar, sahil
merğezar	perre
Çimenlik, ova	Kenar, uç, yamaç, kıyı
muk 1	reg ~ rey
Dağ yükseltisi, dağ zirvesi	Dağ yamacı

rezeng ~ rezleng ~ rizleng

(I) Soğuk bölgeler, yayla

Kumluk yer, kumsal

(II) Hudut, serhat

riķaķ

sebeķ

Kaygan yer, kaygan yokuş

(I) Düz ve boş ova, geniş ova; çöl

riķaķ

(II) Sığınacak yeri olmayan, rüzgârı çok olan yer

Kumluk yer, kumsal

rizal ~ rezal

seng

Kumluk yer, kumsal

Taş

rizlaķ

serkem

Kumluk yer

Doruk, dağın zirvesi

roha ~ ruha ~ ruħa

seveķ

Dağ zirvesi

Ova, düz yer

ruh ~ ruħ ~ rūħ

séylangah ~ séyrangah

Yükseklik, yücelik; dağ zirvesi

Gezinti yeri, manzarası güzel olan gezinti yeri, mesire yeri

sakkı ~ sakku ~ sekku ~ sekkü

sıldırım

Seki, basamak, yükselti

Büyük kaya, uzun kaya ve meyilli yer, dağ

serhed ~ serħed ~ serhäd ~ särhäd ~

särhäd

sokka

Dik yamaç, sert yamaç

söwke ~ söyke

(I) Dağ eteği

(II) Çöl, ova

sukka

Uçurum, yar

sulağ

Bataklık, sulak yer; delik yer

susuz ~ suyuz

Çöl, susuz yer

şıkaft ~ şikeft

Mağara

şoran

Çorak yer, çöl

şoranlık

Çorak yer, çöl

şore ket

Çorak yer, çöl

şoreke

Tuzluk yer

şore-zar

Çorak yer, çöl

şul 1 ~ şül

Bataklık, sazlık

şüt-elveh ~ şüte-veh

Sessiz sedasız, ıssız yer, yaban yer, çöl

ucalık

Tepe, yüksekte olan yer

uçuruk 1 ~ üçürük

Uçurum

uçurum ~ üçürüm

Uçurum

uzama

Geniş çöl	yal yummuzlu
üçüntü	Ardışık tepeli bölge
Uçurum	yam
vakem ~ vakeme	Yüksek yer, yükselti
Küçük dağ geçidi, çöküntü	yamac ~ yamaç
veleh	Yamaç
Açık, geniş çöl	yanık 2 ~ yanlık
véyl 1	Çukur, yarıntı
Sert yokuş, yüksek uçurum	yazı ~ yazzi ~ yazi ~ yazzi
yal 1~ yāl	Yazı yaban, çöl, sahra; dışarı, taşra
Tepe, toprağın kabarması ve tepeye dönüşmesi	yêr yalı
yal yamaç	Ovanın ortasında yer alan tepe
Ardışık tepeler, yükselti	yêrgan ~ yêrğın
yal yummac	Ova, düz zemin
Ardışık tepeler, yükselti	yıraç
yal yummuz	Geniş yer, ova
Ardışık tepeler, yükselti	yuç

Kabarmış toprak, tepecik

yummuz

Tepe

3. 1. 1. 3. Coğrafi Yönler ve Yer, Yön Bildiren Sözcükler

āb ~ ow

İç, içeri

ağ ~ aḡ

Batı tarafı

aḡarı ~ uḡarı ~ uḡari ~ yuḡarı ~ yuḡari

Yukarı, yukarı taraf

al 3

Karşı, karşı taraf

alçak

Alt, aşağı

alt

Alt, aşağı

ara

Aralık, orta

aralı

İki şey arasındaki boşluk, iki yerin arası,

orta

aralık ~ aralık

Orta, ara, arada olan

ard 1

Arka, arka taraf, geri; ardı sıra

ard o dem

Ön ve arka, ters düz

ardeleg

Ön ve arka, ters düz

ardeli

Ön ve arka, ters düz

arḡ 1

Arka, kafanın arka bölümü

arḡa ~ arḡā

Arka, sırt; arka taraf

ass ~ ast

Alt

aşğa ~ aşğı ~ aşğı ~ aşğı ~ aşşa ~	Batı yönü, batma yeri
aşşağa ~ aşşığı ~ aşşığı ~ aşşak	beli ~ beri 2 ~ bēri
Alt, aşğı	Ön, arka karşıtı
ay batar	belli
Ayın batma yeri, batı	Bu yana, beri
ayaklık	ber 1
Alt taraf	Üst kenar, yakın; yan
bala 2	beri 1
Yukarı taraf, yukarı	Bir şeyden uzak olma
bala bend	beyin
Yukarı taraf, kuzey	Ara
balan	cılow ~ cılow ~ culow
Yüksek, yukarı, üst	Ön, ileri
baş ~ başş	cunub ~ cúnub ~ cünub
Taraf, yön	Güney
baş üçü	çep
Baş üstü, üst kısım	(I) Sol, sağ karşıtı
batı	

(II) Ters, geri

dib ~ düb

(I) Alt, dip

(II) Yan, yakın

doğu

Yön adı, doğu

dowr u ber

Dört bir yan, etraf, çevre

dummalak ~ dummulaq

Arka, sırt

ekeb ~ ekebe

Sırt, arka, geri, arka, ardı sıra

el 2 ~ äl ~ hel 1 ~ hël 1

Yön, taraf

enşirik

Doğu, doğu tarafı

ğabağ ~ kapak

Ön

ğanāt ~ gānat ~ kanad ~ kanat 1

Yan, taraf

ğaş 1 ~ gāş 1 ~ kaş 1 ~ kaş 1 ~ kâş 1 ~

kâş 1

Tepenin aşağısı

güney ~ günek ~ güney ~ günëy

Dağın gün yönüne bakan tarafı, güney

cephesi, güney tarafı, güneşe karşı; ana

yön

ğol ~ kol 1 ~ qol

Yön, taraf

gün batar

Batı yönü, güneşin battığı yer

gün çıhar ~ çalar ~ çalan

Güneşin doğduğu yer, dün doğumu,

doğu yönü

gün doğan ~ doğar

Doğu, doğu yönü	ıçeri ~ ıcre
haray 1	İç, ıçeri
Çevre ve etrafı	ķabaķ
hava ~ havā ~ hevā	Ön taraf, karşı, karşı taraf
Yukarı taraf, üst	ķabaķçıl
havar ~ howa res	Ön, ön taraf, karşı
Civar, kenar, yakın, etraf	ķere 1
havar	Doğu tarafı
Civar, kenar, yakın, etraf	ķere behr
her yan	Siyah bağlamış, arazi sınırını belirleyen
Her taraf	şey
hovar ~ howar ~ howr 3	ķın 1 ~ ķing 1 ~ ķing 1
Çevre, yakın, etraf	Alt
ıç 1 ~ ış 1	ķota ~ ķota ~ kote 1
İç, ıçeri, merkez	Aşāđı taraf, aşāđı, aşāđıya, alt
ıç alat	ķuz 2
İç kısım, ıçerisi	Güney yönü

kozay ~ kozey ~ koz�y ~ kuzey ~ kuzay	O taraf, bu taraf
~ kuzey ~ kuz�y	o taylı
Kuzey	O taraf, bu taraf
la	ok u uçarı
(I) Ara, orta	Yukarı
(II) Başka Şeyin arasında olan Şey	�n� g�ri
lay 2	Aksine, tersine, aksi yönde
Orta, ara	pa 2
menşirik	Aşağı taraf, aşağısı
Batı, batı y�n�	pas 1 ~ pes 2 ~ p�s 1
nıssah ~ nısseh	Arka, art
Kuzey tarafı	pertow
n�k ~ �n 1 ~ �ng ~ �g ~ �n	Etraf, �evre
�n, �n taraf; yüz yüze	puşt ~ püşt
o tay	Sırt, arka; ardı sıra
O taraf, o y�n, dere veya dağın karşı	rast
tarafı	Sağ taraf, y�n
o tay bu tay	

sağ ~ sağ ~ sağ

Sağ, sağ taraf, sağ yön, sol karşıtı

sol

Sol, sol taraf

şamal 1 ~ řemāl ~ řumāl

(I) Kuzey, şimal

(II) Doğu

şip

Sınır çizgisi

teref ~ tārāf ~ tāref ~ şeref

Taraf, yön

uc ~ üc

Taraf, yön

ulama-saplama

Art, peş, arka

ün

Ön, ön taraf

üs ~ İst ~ üst ~ yüs ~ yüst

(I) Üst, yukarı, üzeri

(II) Yüzey, üst kısım

ver

(I) Yakın taraf

(II) Taraf, yön

yan ~ yān

(I) Yan, taraf, yön

(II) Kenar, kıyı, yan, huzur

yön ~ yün

Yön, taraf

3. 1. 1. 4. Madenler, Mineraller ve Kimya ile İlgili Sözcükler

barıt ~ barut

Barut

birilyan

Tek inci, tek taş incisi

boyağ ~ boyağ ~ boyağ

Kök boya, boya kökü, boya

bunturre ~ bunturrek

Loğ taşı, silindir taşı

çaylan daşı

Çayın içinde bulunan kırmızı renkli bir taş

dişi daş

Rahatça şekil verilen, kırılan yumuşak bir taş çeşidi

dor dane ~ dur dana ~ dur-dāna ~ dur-dāne

İnci tanesi

dorr ~ dur ~ durr

İnci, mercan, cevher

duzaḥ ~ duzaḥ

Tuz üretilen yer, tuz ocağı

duzdaḥ ~ duzlaḥ

Tuz kaynağı, tuzluk

ekşir

(I) Kimya

(II) Demirleri altına dönüştüren madde

ğaş 1 ~ gâş 1 ~ kaş 1 ~ kaş 1 ~ kâş 1 ~

kâş 1

Yüzüğün taşı

gizil

Altın

gülle ~ güllä

Kurşun

inci ~ incif

İnci

işkerre

Kum ve taştan oluşan yumuşak taş, kaya

kalay 2 ~ kalayı ~ kel ~ kelay ~ kelayı

Kalay

kara 2

Halk arasında kutsal sayılan, üzerine
levha yazılan büyük ve düz taş

keleger

Beyazlatıcı madde

kemmere

Dere kenarındaki yassı taş

qır 2 ~ qır

Zift, siyah renkli yapışkan madde; katran

kimiya ~ kimyā ~ kīmiyā

(I) Kimya maddesi; simya

(II) Altın

kökürd ~ kökürt

Kükürt

kömür

Kömür

qum

Kum, küçük çakıl taşı

qum daşı

Yumuşak taş, kum taşı

qumuz

Kurşun gibi yuvarlak şekilli çakış taşı

las daş

Rahatlıkla kırılan bir taş türü

lehim

Erime noktaları düşük metalleri

tutturma işlemlerinde kullanılan, kalay

ve kurşun alaşımlarının genel adı, lehim

madda

Madde, cisim

murvarı

İnci, cevher

nil

Mavi renkli ve nil ağacından elde edilen
bir madde

örge

Bıçak bileme taşı, taş bileği

örge taşı

Taş bileği, bileme, keskinletme taşı

örge

Taştan yapılmış ege, törpü, raspa; çakı,
bıçak vb. eşyaların ağızlarını
keskinletmek için kullanılan bir tür
elmas

palassık

Plastik, naylon

rey

Kum, çakıl

rez ~ riz ~ rize

Küçük taş, kum tanesi, çakıl

runiyaz

Kök boya

sarıc ~ sarınc

Kül, ince kum; çakıl

sedef ~ sädäf ~ şadef ~ şedef

Midye ve istiridye gibi deniz
kabuklularının kabuğunda bulunan
sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz,
sert bir madde, sedef, inci

seylân ~ séylan ~ séylân

Seylan adasında çıkan bir tür kıymetli taş

sıkme

Atılabilir taş

sım

Gümüş

sohan 1

Bileği taşı

sopan taşı

Sapan taşı

sow ~ sowd daşı

Rahatlıkla sürtülen yassı taş, bileme taşı

sowrd ~ sowurd

Rahatlıkla kırılan ve dağılan bir taş türü

surub ~ suruf

Kurşun, kurşun madeni

sürrütme

Yerden çekilen, sürülen şey

sürtme

Eğe ile aşındırılan, sürtünen şey

şor 1

Tuz kaynağı, tuz ocağı, mağarası

şore ket

Tuz çıkan yer, tuz ocağı

şore-zar

Tuz çıkan yer, tuz ocağı

3. 1. 1. 5. Sular ve Su Kaynakları ile İlgili Sözlər

ağ su

(I) Berrak, temiz su

(II) İnci suyu

ağız ~ ağız ~ ağız

Irmağın kaynağı

aħar ~ āħār

İçinden su akıtmak için toprak kazılarak yapılan açık oluk, arık, dren, karık, ark

aħmaz

Durgun su, akmayan su

aħar ~ aħħar

(I) Akar, su yatağı, suyun aktığı mecra, yer

(II) Kanal, su kanalı

al ~ allı bağı

Su bendinin ön tarafı

alıc

(I) Sulama göleti

(II) Set

arħ 2 ~ erħ

Irmağın yatağı, su yatağı, ark

atdırma

(I) Nehrin dar yeri

(II) Sudan geçebilmek için suyun ortasına konulan taş, atlama taşı

atlamac

(I) Nehrin dar yeri

(II) Sudan geçebilmek için suyun ortasına konulan taş, atlama taşı

atlanacak

(I) Nehrin dar yeri

(II) Sudan geçebilmek için suyun ortasına konulan taş, atlama taşı

baş altı

Suya balıklama atlama

çay 2 ~ çāy ~ çey ~ çoy

bend

Çay, akarsu, ırmak, dere, nehir

Bent, su bendi

çemine

berm

Sahil, ırmak, nehir

Havuz, gölet

çikkov ~ çikkov

boylama

Kayalıklar arasından sızan su

Suyun geçiş yeri

çikkow su

bozğun ~ bozkum

Kaynak su, temiz su, saf su

Çamurlu, kumlu su

doldan

bulağ ~ bulağ 1 ~ bulağ

Su değirmeninde suyun döküldüğü yer

Pınar, göze, çeşme, kaynak

dolluğ

buluğku

Su değirmeni çarkını, pervanesini

Kaynayan, fişkiran su

çalıştıran, döndüren su

buncu ~ buncuğ

durğun su

Pınarbaşı, göze, kaynak

Durgun su

çaha ~ çahu

duru ~ durrı ~ durru

Çay, akarsu, ırmak, dere, nehir

Berrak, duru su

düğü döyme

İçinde balık da olan, yaşayan kaynak su	Şelale
elenti	hur
Çadırdan, kumaştan ya da bir bez parçasından sızan yağmur damlacığı	Sıvı, ince, akışkan, sulu
gurow	kaqlı
Su birikintisi	Su birikintisi, kurumuş yağmur suyu
gülen yer	birikintisi
Nehirlerin sakinleşerek yavaşça aktığı yer	kaqqow ~ kaqlow
gülmec ~ gülmeş	Güneşte kurumuş yağmur suyu
Havuz, su birikintisi	birikintisi
har harrak	kanal
Şelale	Kanal, su yolu, nehir
harar ~ herar	kan
Dere, sel yatağı; küçük dere	Uçurumları olan büyük nehir
hunnuz çay	kazılmağ
Uzun ırmak	Az eğimli su yatağı
hur hurrek	kere ğul ~ ğulçu
	Derin dere
	kere kazan

Genellikle derin derelerde yer alan derin su birikintisi. Bu gölcüklerin dibi taş olduğu için su orada uzun süre kalabilmektedir.

kere kozay

Güneş görmeyen derin ve suyu bol dere

kere kulek

Derin dere

keşder

Su yolu

kohla~ kohlum

Baş aşağı, yokuş aşağı yol alan derin dere

koalum

Dağın taşlık bölümü, dağlar arasındaki derin dereler

koalum dere

Derin dere

kor çal

Derin ve dar kuyu

kor kuyu

Derin kuyu

kur kurrek

Küçük şelale, suyun gürültülü bir şekilde akıp çıktığı küçük menfez

kuzur

Şelale

leh ~ lèh

Derinliği olmayan, sığ dere; kanal

leh lummar

Sığ, küçük dere

lehmäl

Sığ, küçük dere

lemmer 2

Suyun dalgalanması, hareket nedeniyle dolu bir su kabından suyun dökülmesi, sıçraması

lep	Küçük su çeşmesi
Deniz dalgası	nerow
lepek ~ leppek ~ leppik	Nehir, büyük su kanalı
Deniz dalgası	pa perre
li	Fıskiye, suyun yukarı doğru fişkırması
Su yatağı, sel yatağı	pabbara ~ paffara ~ pappara
lic	Fıskiye, suyun yukarı doğru fişkırması
Çamurlu su	pendow
lil 1 ~ lir ~ lirt ~ lir	Gölet, sulama göleti
Bulanık su, tortusu birikmiş sıvılar, sel suyu	rıççow
lil su	İncecik, azıcık su
Bulanık su	salh
loķ atma	Havuz
Sıçrayan kaynar su damlacığı	san 2
loķ	Büyük nehir, büyük ırmak
Sıçrayan kaynar su damlacığı	sehl 2 ~ selh ~ sehil ~ sehle ~ sehlow
mizzow	Su birikintisi, büyük havuz

s lleme

şive 2 ~ şowa ~ ŝ we ~ ŝ we

(I) Baraj

Derinliği az olan dere

(II) Selin aktığı yer

şor 2

selm

Berrak su

Büyük havuz, su göleti

şur şurre ~ şur-şurrek ~ ŝ r-ŝ rrek

selm-ağar ~ ağar

Ŗelale

(I) Büyük ırmak, nehir

şur-şur

(II) Büyük kanal

K c k şelale

serse

vara 2

Damla

Akarsu, su kanalı

sıldırım

y r tutmamıŝ

Sel suyu, alüvyonlar içinde akan dereler

Bulanık su

ve nehir kıyısı

şılal ~ ŝıl l ~ şılal

Ŗelale

şılpağ

(I) Kirl , düzensiz

(II) Durgun su

3. 1. 1. 6. Zaman, Gün, Ay ve Yıl ile İlgili Sözcükler

açılan ay

Gelecek ay

ağşam

İkinci, grup vakti, gecenin başlangıcı

ağarma

Şafak atma vakti

ağşam ~ ağşam ~ aḡşam ~ akşam

Gecenin ilk anı, akşam

aḡşam çağı

Akşam vakti

ay 2 ~ āy

Otuz gün

ay başı

(I) Her ayın ilk günü, aybaşı

(II) Her ayın son günü

ayändä ~ ayändäyi

Gelecek zaman

bahar ~ bahār ~ behār

İlkbahar, yaz, bahar mevsimi

behmen 2

Kış mevsiminin ikinci ayı

bend

Mevsim bölümleri

bıldır ~ bildir

Geçen yıl

biçin

Ürünü biçme zamanı, hasat mevsimi

bir dahası gün

Ertesi günden sonraki gün, üç gün sonra

bir dessi gün

Ertesi günden sonraki gün, üç gün sonra

bir gün

Ertesi gün, diğer gün

bildirki

Geçen yılki

bögün

Bugün

böyce ~ böygéce

Bu gece

bürgün ~ bürügün

Ertesi gün, öbür gün

çağ 1 ~ çaķ 2

Vakit, zaman; çağ, devir, yüzyıl

çetir 1 ~ çetr 1

Gece

dırıng 1 ~ dirıng 1

(I) An, azıcık zaman dilimi

(II) Geç, erken olmayan zaman

dowr ~ dowur ~ döwr

Dönem, devir, zaman

dowra ~ dowre ~ döwre

Dönem, devre, zamane

dowran ~ dowrân ~ dövran ~ döwran

~ duwran

Zaman, çağ, devran

dönen ~ dünen ~ düneng

Dün, dün gece

dön géce ~ dünen gece

Dün gece

du şeme

Pazartesi

dünenki

Dünkü, düne ait

eķķirebi ~ eķķreb ~ 'eķķreb ~ 'ägreb

Saatın kısa ibresi

fayız ~ paiz ~ payız ~ payız ~ pâyız ~

pâyız

Sonbahar

gärangi ~ gârangi ~ karangi ~ kerangi	İkinci vakti, gün batımı
~ kerengi ~ kéréngi	gün aşar ~ aşma
Aydınlık olmayan, karanlık zaman	(I) Gün batımı
gerin 2 ~ kerin	(II) Akşam vakti
Asır, yüzyıl	(III) Akşam namazı vakti
giş ~ kış 1	gün batışı
Kış mevsimi	Güneşin batma vakti
gorro ~ gurr ~ kurri ~ kurru	gün dönümü
Yokluk, kıtlık ve kuraklık yılı	Öğleden sonra, ikinci vakti
gúni	günde
Bir gün	Her gün, felek, zaman
gülnüz ~ gündüz ~ günüz ~ günnüz	gündelik
Gün, gündüz vakti	Günlük, her gün
gün ~ gin ~ gin ~ gún	güneş 2
(I) Gündüz	Güneş yılı, güneş takvimi
(II) Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi, zaman, felek	günleyi
gün ardi	Günlük

günlük	Bin yıl
Günlük	hefte başı
günü seher	Hafta başı, hafta sonu
Ertesi gün sabah, ertesi sabah	heftelik
günü seher	Haftalık, bir haftalık süre
Ertesi gün, sabah, ertesi sabah	her gün
günüzün kuru	Her gün
Gündüz vakti	her il
güppe günüz	Her yıl
Gün, gündüz	hezar sâl
hafta ~ hefte	Bin yıl
Hafta, yedi gün	ıgırık ~ iğirik
hal 1 ~ hâl ~ hâl	Akşam vakti, gurup vakti; gün batımı
Şimdiki zaman	ınkırık
hat	Akşam vakti, gurup vakti; gün batımı
Yakın zaman	işikleti
hazara	Aydınlık zamanı, şafak vakti

it ili

İt, köpek yılı, on iki hayvanlı takvimde on birinci yılın adı

kedimlik

Eski zamana ait

kem 3

Esna, zaman, vakit

kerar

Öğün, vade

kere il

Kara, siyah yıl, yokluk yılı

kere kış

Kara kış, yağışın olmadığı ve kuraklığın olduğu kış mevsimi

kere yaz

Yeşilliği ve çiçeği olmayan ilkbahar mevsimi, yağışsız, kurak geçen ilkbahar mevsimi

kovs ~ kows ~ kows ~ kowz

Kırağı mevsimi, şiddetli soğuk, Kasım-Aralık Ayı

koyun ili

Koyun yılı, on iki hayvanlı takvimde yıllardan biri

léyl

Gece, karanlık

léyliman

Kapkaranlık gece

mohl ~ mohlet ~ möhl ~ möhlet

Süre, mühlet, müddet, uygun fırsat

nefes

An, lahza, kısa süre

o başdan

Sabah erken

pesin ~ pesin

İkinci vakti, öğlenden sonra

pesinelik	Sabah vakti; sabah vardiyası
İkindilik, ikindi vakti	seher özü
puğ	Şafak vakti
Bahar	sehere kılay
reşne	Sabaha yakın, fecir vakti
Sıra, öğün, belirlenen zaman dilimi	seheri
saat ~ sa'at ~ sahat ~ sāet ~ sā'et	Bu sabah
Saat, zaman, uygun zaman	sırow gün
saba ~ sabah ~ şebā	Evvelki gün
(I) Yarın, sabah	siçan ili
(II) Şafak vakti	Fare yılı
seher ~ seher	şafağ çağı
(I) Seher, seher vakti	Fecir zamanı
(II) Yarın, gelecek gün	şafağ
seher ağzı	Şafak vakti
Seher vaktinin başlangıç, şafak vakti	şam ~ şām
seher danı	Akşam, akşam vakti

şam başı	Zenginlik zamanı
Gün batımı	vay nesim günü
şamdan ~ şemdan	Şanssızlık günü
Bu akşam, akşamdan	veğm
şemme	Vakit, zaman
Cumartesi, cuma gününden sonraki gün	ver gar
şow cume	Geç, geç vakit
Cuma akşamı, cuma gecesi	verd
şow	An, lahza
Gece	veslehet
tul ~ tül	Fırsat, müddet, uygun zaman
Süreç	yay 2 ~ yaz ~ yâz
ürken 2	İlkbahar, yaz mevsimi
Erken	yaz çağı ~ çağı
vaht ~ veht ~ vēht ~ vâkt	İlkbahar mevsimi
Vakit, zaman	yazı açılarda
varağ	Fecir zamanı

yèngi il

Yeni yıl, gelecek yıl

yèngisi il

Gelecek iki yıl

yıgırık ~ yigirik

Günbatımı vakti, akşam vakti, insanların
ve hayvanların yatmak için bir yere
toplandığı an

yol hay yol

Göç, göç zamanı

**3. 1. 1. 7. Bitki, Çiçek, Ağaç, Meyve,
Sebze ve Tarım ile İlgili Unsurlar**

acı badam

Acı badem

acı karpız ~ aççı karpız

Kabakgillerden, elma büyüklüğündeki
meyvesi çok acı bir bitki, Ebucehil
karpuzu

aççı boruğ

Acı badem

aççı mecek

Yaban bademinin meyvesi

āftāb gerdan

Ayçiçeği, günebakan

ağ butta

Beyaz çiçekleri olan bir yaban bitkisi

ağ dummalak

Beyaz mantar, bir çeşit yaban mantarı

ağ kepenek

Huni şeklinde beyaz renkli bir çiçek

ağ per

Açık renkli ve güzel kokulu bir çay

ağ söğüd

Dallarının kabuğu beyaz, yaprakları
yassı olan bir söğüt cinsi

ağaç ~ ağac ~ ağaç ~ akaç ~ yiğaç

Ağaç

ağaçlık

Ağaçlık yer, orman

ağca kız

Kurduğunda sarı tikan denilen bitkinin
yeşil hali

ağca kowuk

Beyaz renkli, kabuklu bir ot

ağıl

Harman

ağırşak	Sap ve samanın (samandan ayrılmamış buğday) bir arada olması
Haşhaş kozası	
ağlı-göylü	alıç
Kuru ve yeşil otların bir arada görüldüğü yer	Alıç ağacı veya meyvesi
ağca ğowuğ	annız ~ annuz
Beyaz renkli, hafif bir bitki	Soğangillerden, uzun yapraklı, bir bitki
ajide ~ encide	anzırıt
Dövülmüş, ezilmiş, un ufak olmuş tahıl	Dikenli bir geven türü, geven
ala gözeneng	ard 2
Kökü yenilen soğangillerden bir bitki	Un, öğütülmüş buğday
ala hil	armud
Zehirli bir ot, bitki	Kayısı
ala şangal ~ şanşa ~ şanşal	arpa ~ arpe ~ erpe ~ herpe
Bir bitki adı	Arpa
alama ~ alma ~ ālma	arpa dummalağı
Elma	Genelde arpa tarlalarında yetişen bir mantar türü
alan 2	arpa göveni

Bir keven türü

arpa köbelegi

Genelde arpa tarlalarında yetişen bir
mantar türü

arpalık

Arpa ekilen yer

asım-asım

Asılmış üzüm salkımları

aslım-sahlım

Asılmış üzüm salkımı

aşhar 2

Halı iplerini renklendirmede kullanılan
bir bitki

at ağacı

Yaprakları soluk yeşil ve yassı olan
küçük bir ağaç

at göveni ~ keveni

Bir keven çeşidi; dikenli bir bitki, at ve
eşeklerin severek yedikleri bir keven
çeşidi

ayran ağacı

Ayran yaymak için çatılan ağaç, yaygın
asıldığı üç ayaklı ağaç

azer çub

Bir şifalı bitki

babunek ~ bābunek

Beyaz çiçekleri olan güzel kokulu bir
bitki. Babune de denilir. Yabani bir ot.
Yemeklerde kullanılan bir tür baharat.
Sığır ve insan babuneği diye iki türü
vardır.

bad awerd ~ owurd

Sütlü dalları olan bir bitki

badam ~ bayam ~ bādām

Badem

badam-bacı

Kötü kokulu, acı tadı olan bir badem türü

bade ~ bāde

Kokulu bir dağ bitkisi

badıyan ~ badiyan

Bir bitki adı; bir rezene türü, bebeğe, büyüdüğünde karnı ağrımazın diye yağla kavrulup yedirilen bir çeşit ot. Bu ot aynı zamanda hastalara derman için kaynatılıp çayı yapılan bir türdür.

bafa 2

Başak, salkım; buğdayın hasattan sonraki tutamlarının bir araya getirilmesi

bafır ~ bafur ~ bapur

Hint kenevirinden çıkarılan ve kullanılacak miktara göre uyarıcı, sarhoş edici veya uyuşturucu etkileri olan bir madde, esrar

bāğ-ü-gül

Bağ ile gül

bah-bah gülü

Çok kokulu, en güzel kokulu, en güzel çiçek

bal geveni ~ keveni

Bir keven çeşidi, bal keveni

balhan

Dikine yüksek ağaç

bambal ~ bamma

Bir bitki adı

bar 1 ~ bār ~ ber

Meyve, ürün

bardleng ~ barheng

Erguvani çiçekleri olan, uzun dikenli bir bitki

beç

Küçük, filiz, fidan, ekin

b h b d k ~ b r k

Yaban armudu

b h

Ayva meyvesi veya ağacı

b h i

 z m ağacına benzer, küçük bir ağaç

türü

b hdana ~ b hdane

Ayva tanesi

behis ~ behiz

Şifalı otlardan bir bitki adı

behmen 3

Bir  imen türü

behmen piç

Bir  imen türü,  imene benzeyen bir

bitki

bekkireyi ~ bekrayı

Mandalinadan küçük, acı-tatlı bir

narenciye meyvesi

b l 1 ~ bil

Zirai alet, kürek

b l e

Küçük kürek, bel

bele bid

(I) Bir s g t çeşidi, türü

(II) Dere kenarlarında yetişen bir bitki

bele g wen

Bir geven türü

beleg

Yaprak, ağaç yaprağı

belit ~ palıt

Bir tür kestane, pelit

ben 2

Yabani fıstık ağacı veya meyvesi

ben keleŐesi

Yabani fıstık

ben sakızı

Yabani fıstık ağacının sakızı

benboruğu

Yabani bir badem türü

bendli boruk

Yabani badem

beneçe ~ beneşe ~ benişke

Kuş üzümü

bene

Fıstık ağacı, fıstık

beng ~ bengek

Haşhaş, afyon, bir tür uyuşturucu

maddesi

bengara ~ bengurow

Küçük meyveleri olan bir ağaç

beniyow

Dere kenarlarında yetişen, fıstık ağacına

benzeyen bir ağaç

benlik

Yaban fıstığı ağacının çok olduğu yer

berber 2

El değirmeninin taşı

berber daşı

El değirmeninin taşı

berbiz

Yassı yapraklı bir bitki

berk 1

Yaprak

berre-çer

Yeni yetişen taze ot; ilkbahardaki taze

otlak, çayır

berz

Tohum

beşe ~ beşe

Orman, koruluk; meşe ağacı

bêşelik

Ormanlık, koruluk, meşelik

beşme

Süslemede kullanılan sarı yapraklı bir

bitki, çivitotu, rastık

bettabbı

Turuncgillerden bir meyve

bêy 2

Söğüt ağacı

biçki ~ bihçi

Tahta veya ağaç biçmekte kullanılan,

karşılıklı iki sapı olan ve iki kişi

tarafından kullanılan büyük testere,

bıçkı

bilik 2

Dikenli bir bitki

bim

Verimli yer, otu ve bitkisi hayvanlar için

çok faydalı yer

birce 2

Bir tek gül

bit ağacı

İpek ağacı

bit buttası

Tozundan bit gibi zararlı hayvanların

zehirlenmesinde kullanılan bir bitki

bit darmanı

Tozundan bit gibi zararlı hayvanların

zehirlenmesinde kullanılan bir bitki

bitgi ~ bitki

Bitki

bitik ~ bitişik

Ot, bitki

bitirağ

Pıtırak, pıtırak otu

boğum

Budak, dal, fidan

Başak, salkım

buğda ~ buğda

bolhâr

Buğday

Kereviz türünde bir bitki

buğda dammalağı

boruğ ağacı

Tarlada yetişen bir mantar türü

Yaban bademi, yaban badem ağacı

bukum

boruğ

Hurma ağacının içindeki öz, sarılık

Yabani badem ağacı

hastalığına iyi gelir.

boşa

bulağ otu

Sabanın, pulluğun bir parçası

Dereotu

bowcar

bulağ otu

(I) Kalbur

Pınarların başında yetişen bir ot

(II) Başakla karışık, başaktan

bulher

ayrılmamış buğday

Yassı ve geniş yapraklı soğuk bölgelerde

boy 2

yetişen bir bitki

(I) Çemen, boy otu

bumadır

(II) Eskiden boyamada kullanılan bir ot

(I) Erik

budağ ~ budağ

(II) Domates

bunu surh

Kırmızı kök, sarımsakgillerden bir bitki

buryow

Hasır otu

caşır ~ caşır

Bir yaban bitkisi; hayvan yemi olarak

kullanılan bir ot

cengal

Ağaçlarla örtülü geniş alan, orman

çahı ~ çāhı

Nemli iklimlerde yetişen bir ağaççık, bu

ağaççığın özel işlemlerle kurutulan

yaprağı, çay

çavıl ~ çowul

Güzel kokulu bir ot

çem

Çayır, çayırılık

çemçem

Nehir kenarındaki yeşillik alanlar

çetir 2 ~ çetr 2

Ağacın dal ve yaprakları

çınār ~ çenār

Çınar, çınar ağacı

çıpkın

Bir yaban bitkisi, yaylada biten bir çalı

türü

dana ~ dāna 3 ~ dāna ~ dene

Tane, tohum

dāyirman

Değirmen

dırre

(I) Dikenli, ağaçların dikenli dalı, çalı

(II) Nesrin çiçeğine benzer küçük bir

ağaç

dibçik

Yarı daire şeklinde dikenli bir bitki

dicgal

Bir ot türü

dijgal

Çeltik tarlasına ekilen, küçük taneli bir

bitki

dilar

Arpaya benzer bir bitki

dimçik ~ dimçil

Yarım daire şeklindeki dikenli bir bitki

türü; bu bitki mutfak bölümünde peynir

ve yağ gibi yiyeceklerin altına konulur ve

onları bozulmaktan korumak için

kullanılır.

dohlağ

Korkuluk, bostan

dohul ~ döhül

Korkuluk, kukla

doldan

Değirmen

dommalağ

Mantar, domalan

dowşan yatağı

Genellikle tavşanın gölgesinde yattığı bir

bitki

dönecek

Halı örmede kullanılan özel bir ağaç

döyme

Dövme, ezme, harman dövme

du hêşe

İki defa sürülmüş tarla

dummalağ ~ dummulağ

Mantar

dummaz

Yeni yetişmiş hurma, taze hurma

durağ otu

Yarpuz, yarpuz otu

düğü dummalağ	Çiftlik, ekin ekilen yer; ekim
Pirinç mantarı, en güzel en iyi mantar türü	ekinlik
	Tarım alanı
dügölcek	ekinti
Pembe çiçekleri olan bir çiçek türü	Tarla
dümçük	ekme
Yarım daire şeklinde dikenli bir bitki	Ekme, ekme işi
düme	elefçer
Ağaçtaki düğüm, kabartı	Otlak
ebe ~ ebem kömmeci	elefe 2
Bir bitki, ebegümece	Güzel kokulu bir bitki
egirri behmen	encike
Şifalı bir bitki adı	Yaban armudu
ehr	encir ~ äncir ~ incil ~ incir
Servi ağacı, yabani servi	İncir ağacı veya meyvesi, incir
ekim	eng 1
Ekme yöntemi, ekme şekli	Ağaç sakızı, zamk
ekin	

engedan

(I) Şireli, sütlü bir bitki

(II) Ceviz

engeze ~ engize

(I) Şireli, sütlü bir bitki

(II) Ceviz

er kowan

Erguvan ağacı

ercin

Sert ve dayanıklı ağacı olan bir badem

türü

errik ~ érrig ~ érrik

Kayısı, erik

eşgin ~ ışkın ~ işkın

Kayalık yerlerde ve dağlarda yetişen,

yenilebilir bir tür ot, ışkın

ğämçä ~ kamçı ~ kemçi ~ kêmçi

Ilıman iklimi olan dağlık bölgelerde

yetişen uzun ve sağlam dalları olan bir

ağaç

ğamiş ~ gämiş ~ kamış ~ kemiş ~

kemiş ~ kêmîş

(I) Kamış, sulak yerde yetişen bitki

(II) Korum, küçük orman

ğaş 1 ~ gäs 1 ~ kaş 1 ~ kaş 1 ~ kās 1 ~

kâş 1

Kavun ve karpuz dilimi

geççi boruğu

Yabani badem

ğonça ~ gönçe ~ gunça ~ günçe ~

konca ~ konça ~ konçe

Gonca, gül goncası

gul-zâr ~ gülzar ~ gül-zâr

Çiçek bahçesi, gül bahçesi

gurgas ~ gurgaz ~ gurgez

Acımık, mavikantaron

gül ufağı

gül bağı

Kuru gül yaprağı

Gül, karanfil

gülper

gül be ser

(I) Gül yaprağı, çiçek yaprağı

(I) Ayçiçeği

(II) Tavşancıl otu, kokulu ve şifalı bir

(II) Yeşil salatalık

bitki

gül dowa

halay ~ heléy ~ holay ~ holéy

Çemen otuna benzer bir bitki

Dövme, ezme; harman dövme

gül gende

hārā

Çok kötü kokan bir çiçek, damkoruğu

Meneviş

çiçeğine benzer bir çiçek

heb 2 ~ hebb

gül geşe

Tane, tohum, çekirdek

Mor çiçekleri olan ve soğuk bölgelerde

hêç ağacı

yetişen bir bitki

Sütlü yaprakları ve beyaz dalları olan bir

gül mēh ~ mēhi

ağaç türü

Karanfil çiçeği

hel 2 ~ hël 2

gül o giyah ~ göya ~ göyah

Çiçek, bitki, çiçek dolu mera

Zencefilgillerden, sıcak iklimlerde
yetişen güzel kokulu bir bitki, kakule
bitkisi

heléy heléy

Dövme, ezme; harman dövme

helow

Açık yeşil renkli yaprakları olan bir
orman ağacı

helpe

Bir bitki türü

hemîşe-behâr

Aynısefa bitkisi, birleşikgillerden,
çiçekleri sarı renkli bir kır bitkisi

henzel

Çok acı ve zehirli olan bir karpuz türü

herbe

Küçük yaprakları olan şifalı bir bitki

heş 1 ~ heşt 1

Olgunlaşmış meyve

heşte

Olgun meyve, tatlı kayısı

heve cowa

Şifalı bir bitki

howlüle

Kokulu şifalı bir bitki

höler ~ höller ~ hüller

Taneli bir bitki türü

hulla ~ hülle

Dalları kesilmiş sağlam kütük

hulu

Şeftali meyvesi ve ağacı

hur piyan

İnce kökleri olan acı tatlı bir bitki

ılğın ~ ilgin ~ yilğın

Yılğın ağacı

iç 1 ~ iş 1

Kabuklu meyvelerin içi, çekirdek

ide ~ iyde

İğde ağacı ve meyvesi

imağ keven

Soğuk bölgelerde yetişen, dikenli, bir

keven türü

ispata

Pınarların başında yetişen bir ot

it ağacı

Güney İran'da yetişen küçük bir ağaç

it burnu

(I) Ağustos gülü de denilen yaban gülü

(II) Mısır gülü, nesrin çiçeği

it dummalağı

Bir tür zehirli mantar

it işsemeyi

Üzerlik otuna benzer bir ot

it kengeri

Bir kenger çeşidi; dikenli bir bitki

kabab otu

Yemek olarak da kullanılan kokulu bir

bitki

ķablak

Işkın yaprağı, yassı yaprak

ķağurt

Bir bitki türü

ķah 1 ~ ķah

Saman, sap

ķah gic

Mavi çiçekleri olan yenilmesi

durumunda sersemleştirici özelliğı olan

bir bitki

ķahı 2

Marul

ķakul 2 ~ ķakül

(I) Genellikle çimenlik yerlerde yetişen bir bitki	kançal Yuvarlak yaprakları olan dikenli bir bitki
(II) Buğday gibi bazı bitkilerin başağı	kapız ~ karpız ~ korpız
(III) Bir buğday çeşidi	Karpuz
kakutı	kapun
Şifalı bir bitki	Harmanın dövülmüş ama tanelerinin henüz saplarından ayrılmamış olmasına verilen ad
kal ~ kel encir	
Ham incir, yabani incir	
kalus	kar çası
Tarlalarda yetişen bir diken, hayvanların kör olmasına yol açtığına inanılır.	Karlı bölgelerde yetişen uzun dalları olan bir bitki
kamağ ~ kamah	kar çiçeği ~ çiçeyi
Sarımsakgillerden bir yabani bitki, hayvanların beslenmesi için kullanılan bir bitki türü	Kar çiçeği, kardelen çiçeği
kama	kar çowulu
Hayvanların beslenmesi için kullanılan bir bitki türü	Dağlık bölgelerde yetişen kokulu bir bitki
	kar göveni
	Bir geven türü

kar tikanı

Soğuk bölgelerde yetişen dikenli bir bitki

karde ~ kardek

Yassı yaprakları olup yemek yapılan bir bitki, şifalı bir bitki, yılanıyastığı

karğa daşığı

Sarımsakgillerden bir bitki adı

karğa otu

Yere yapışık bir şekilde yetişen yassı yapraklı bir bitki

karğa soğanı

Soğangillerden yassı ve güzel yapraklı bir bitki adı

karını yarıq

Şifalı bir bitki adı

karvan kuş

Kervan öldüren, kırmızı ve pembe çiçekleri olan yumuşak ve yassı bir bitki

kasnı

Bir bitki adı

kassa ~ kassa-küze

(I) Bir geven türü

(II) Sütü bir bitki türü

kaşnı

Genellikle nemli yerlerde yetişen bir bitki

katır ~ ketir dırnağı

Sarıçiçekli bir bitki adı, katırtırnağı

kaw 2

Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde, kav

kayak

Bir çimen türü

kaysı ~ keysi ~ këysi

Kaysı, kuru kaysı

ķaytaran

Bir bitki t¼r¼

ķaz ayağı

Kazayağına benzeyen bir bitki adı

ķaz tıkanı

Genellikle soğuk b¼lgelerde yetişen bir

bitki adı

ķazan-delen

Dikenli bir bitki

ķazıntı

Kazılan b¼lgeden alınan bir miktar

toprak

ķebze ~ ķevde ~ ķowde

Buğday başağı

ķebze

Buğday başağı

keçel ağacı

Bir ağaç t¼r¼

keçel murçalık

Soğangillerden bir bitki adı

keçlik otu

Keklik otu

kehkiz

Mavi çiçekleri olan bir bitki

kehre pez

Sert sapı olan şıfalı bir bitki

kehur

Dikenli bir bitki

kekere ~ kekire

Çok acı ve p¼r¼zl¼ yaprakları olan bir

bitki

keklik narı

Yabani bir meyve ağacı, yemişen

kel 5

Dal

kelebe

Ateş dikeni

Kuru kenger

keleme 4

kenkal

Gögermesi için dikilen ağaç dalı

Dikenli bir bitki türü

kelows

ker encil ~ encir

Kereviz, yabani kereviz

Ham incir

kemer owuz

kerawul ~ kere ğul ~ kerewul

Genellikle dağ eteklerinde yetişen bir bitki

Tarla, bağ ve bahçelerde kuşların zarar vermesini önlemek için konulan, insana

keneti

benzer kukla, korkuluk

İki metre kadar yüksekliği olan bir bitki türü

kere ağaç ~ kereğaç

Karaağaç, bir çam türü

kenetin ~ kenetun

kere alı

İki metre kadar yüksekliği olan bir bitki türü

(I) Erik ağacına benzer bir ağaç

(II) Kiraz ağacına benzer ve adına kere

kenger

towlu da denilen bir ağaç

Kenger; bir tür dikenli bitki, yabani marul

(III) Kara erik, yabani erik

kenger zehr

kere alıç

Uzaktan daha siyah görünen bir tür alıç ağacı	Genellikle buğday tarlalarına yetişen bir ot türü
kere bürk	kere gözenek
Çilek ve karaduta benzer bir bitki adı	Soğangillerden bir bitki adı
kere caşır	kere göz
Soğuk bölgelerde yetişen kokulu bir bitki	Yaprakları arı veya beyaz olup ortası siyah renkli olan bir çiçek
kere çalı	kere gül-güllek
Sarı yahut beyaz çiçekleri olan çalı tarzı bir bitki	Siyah ve küçük taneleri olan genellikle buğday ve mercimek tarlalarında yetişen bir bitki
kere çim ~ çimen	kere gülü
Çimengillerden bir bitki türü	Lale
kere çörek otu	kere ğulçu
Siyah çörek otu	Tarla, bağ ve bahçelerde kuşların zarar vermesini önlemek için konulan, insana benzer kukla, korkuluk
kere geven ~ keven	
Bir geven türü	
kere gil-gillek	kere hurma

Diğer hurmalardan daha iri ve siyah olan
bir hurma çeşidi

kere kançal ~ kançar

İlkbahar mevsiminde sıcak bölgelerde
yetişen Meryem Dikeni olarak da
bilenen Cevher Gülü, daha çok Fars
ilinin güneyinde görülen bir bitki
türüdür.

kere kasnı

Soğuk ve dağlık bölgelerde yetişen yassı
ve geniş yaprakları olan ve özünden
güzel bir koku yayılan şifalı bir bitki türü

kere kepenek

Şeytanterisi, çakşır

kere kıyak

Koyu yeşil rengi olan bir çimen türü

kere koyun emceği

Yassı ve sarı yaprakları olup böceklere
karşı zehirli bir madde içeren bir bitki

kere kulek

Tarla, bağ ve bahçelerde kuşların zarar
vermesini önlemek için konulan, insana
benzer kukla, korkuluk

kere mehre ~ mēhre

Siyah kuru üzüm

kere mussur

Bir tür yabancı sarımsak

kere oğurlayan

Lale

kere owşum

Siyah kekik, bir dağ kekiği türü

kere paçça ~ paçcan

Venüs saçı bitkisi

kere towlu

Dağlık ve soğuk bölgelerde yetişen kiraz
ağacına benzer bir ağaç adı, yabancı kiraz
da denilmektedir.

kere üzüm

Siyah üzüm

kere yarpağ

Yassı ve yeşil renkli yaprakları olan bir

bitki

kerkicek

Tahta, ağaç yontmaya ve çivi çakmaya

yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı

çelik araç, keser

kerku

Küçük kavun

kerrek

Dikenli yaprakları olup kengere benzer

bir ot

kersum

Karnabahar, yabani karnabahar

kert

Tarla sınırını belirleme

keser

Tahta, ağaç yontmaya ve çivi çakmaya

yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı

çelik araç, keser

kesse kemer

Bir bitki türü

kete 1

Değirmenlerde buğday veya pirinç

deposu olarak kullanılan demir veya

alçıdan yapılmış ambar, ondan yavaş

yavaş dökülen pirinç veya buğday

değirmende öğütülür.

keti

Dikenli bir bitki

ketire

Dikenli bir bitki adı

kettah ~ kettoh

Çimengillerden bir bitki adı

kevelek

Mantar, göbelek

keykum ~ këykum

Akçağaca benzer bir ağaç türü

keylik döşü

Yaprakları keklik göğsü gibi renkli olan

bir bitki

keylik otu

Keklik otu

ķeytaran

Şifalı bir ot

ķıcı ~ ķici

Kökünden elbise yıkama deterjanı elde

edilen bir bitki

ķılçık

Bitki sapı

ķılçıklı

Temizlenmemiş, kabuklu piring

ķıl paz

Çimen yahut yabani buğday gibi

yapışkan bir bitki ismi

ķıl pazlanma

Buğday, arpa sapı

ķındırğa ~ ķınnırğa

Süpürge otu

ķırac ~ ķirac

Sarı çiçekli bir bitki

ķırcık ~ ķırçık

Bir çimen türü

ķırh yaşar

Bir çimen türü

ķırncal

Bir bitki ismi

ķırsın

Bir tahıl türü

ķırtıl

Çimen

kıssın

Bir tahıl türü

kıvışk

Soğuk bölgelerde yetişen ve boyamada kullanılan bir ağaç

kız düğüsü

Çimengillerden bir bitki adı

kızıl dummalak

Kına renkli bir mantar türü, domalak

kızıl geven

Bir geven türü

kızıl gül

Kırmızı gül, Kaşan'da yetişen pembe mor karışımı bir rengi olan Muhammedî güllere verilen ad

kızıl söğüt

Kırmızı söğüt, yaprakları daha ince ve daha uzun olan bir söğüt türü

kızkal

Bitki artığı

kic ~ küc

Yapıştırıcı olarak kullanılan bir ağaç şiresi

ķic 1

Bir dikenli bitki

(II) Şahlara layık bir ağaç, nar ağacına benzeyen bir ağaç

kice ~ küce

Geven şiresi

kiciye ~ küciye

Dikenli geven dalı ve şiresi

kife

Küf, mantar

kifke

Küflenmiş mantar

kimcik

İncir	Bir geven türü
kınceğe	koç gülü
Hilal şeklinde sivri dikenleri olan bir bitki	Bir tür lale çiçeği
kir berd	koğurt ~ koğurt
Arazi sınırını belirleyen taş yığını	Yassı ve geniş yaprakları olan bir bitki
kişmiş	koğağan
Çok küçük taneli çekirdeksiz üzüm, kurutulmuş üzüm, kuru üzüm	Yassı ve geniş yapraklı dikenli bir bitki
kişt ~ kişte	koğan boruğ
Ziraat	Kötü kokulu bir tür yabani badem
kitik	koğuğan
(I) Ağaç gövdesindeki kıvrım	Kötü kokulu bir tür yabani badem
(II) Ağaçtaki küçük kesik	koğuğ ot
kiyak	Kötü kokulu bir ot
Sapı normal çimlerden daha uzun olan bir çimen türü	kol 2
koç göveni	Çalı
	komah
	Soğuk bölgelerde yetişen bir ot

ķompa ~ ķumpa

Gül goncası

kona ~ konne

Ağacın büyük dalı

ķora 1

Koruk üzüm

ķoradan

Yeşil alan, otu taze ve yeşil olan yer

koran kuş

Kervan öldüren, sarı ve pembe çiçekleri

olup yenilmesi durumunda hayvanlara

zarar veren bir ot

ķoran

Taze otları olan otlak

korow

Bel küreğine benzeyen bir tarım aleti

ķoruķ

Ayrılan otlak

ķow 3

(I) Soğan köklü bitkilerden birisi

(II) Yoğun dalları olan bir ağaç türü

ķowçek

Genellikle çeltik tarlalarında görülen bir

çimen türü

ķowd

Ekilmemiş, bakir, nadasa bırakılan

toprak

ķowg

Söğüt ağacı

ķowğa 1

Orman, koruluk

ķowğalı 2

Çok ağaçlı yer

ķown ~ ķovun ~ ķawun

Kavun

ķowr 1

Bir bitki türü

koşuk

Ağca koşuk bitkisi, soğanlı bitkilerden olup pürüzlü soğanları çakmak olarak kullanılan bir bitki

kowzar ~ kozar

Tahıllar

koyun emcegi ~ koyun emceği

Yassı, sarı yapraklı ve böcekler için zehirli bir bitki

koz ağacı

Ceviz ağacı

koza

Tomurcuk şeklinde henüz açmamış meyve

köbelek

Mantar, mantar sapı

köde

Çimengillerden bir bitki

köle pa ~ köle pe ~ kölepe

İnce ağaç dalı

köleş

Saman, kuru ot

kölez

(I) Kuru otların tutuşarak yanması

(II) Saman sapı

kömüran

Soğuk bölgelerde yetişen soğangillerden bir bitki

körpe ekin

Yeni, taze ekin

körpe ot

Taze ot

kuçul

Solmuş, başı eğilmiş ot veya hayvanların ucunu yediği ot

kūdu ~ kūdū

Kabak, kabak meyvesi

kul nar

Ham, olmamış nar

kuluḡ ŗur

Çölde yetişen bir bitki

kulur

Tanesi olan buğday başağı

kulurluḡ

Biçildikten sonra içinde bazı artıklar

kalan tarla

kulus

Sarı çiçekleri olan bir bitki, çimenlikte

yetişir, şifalıdır.

kunar

Sedir ağacı

kunardaḡlık

Sedir ağacı yetişen bölge

kunardalık

Sedir ağacı yetişen bölge

kunarlık

Sedir ağacı yetişen bölge

kuncire ~ küncire

Kırışik buruşuk bir ot türü

kunna

Büyük ağaç dalı

kup

Dikenli bir bitki

kuppu butta

Kısa boylu ve zayıf bir bitki

ḡurd bağı

Sağlam dalları olan bir ağaç türü

ḡurd el ayağı

Karabuğdaygillerden, 20-50 santimetre

yüksekliğinde, pembe çiçekleri salkım

biçiminde, sap ve kökünde bol tanen

bulunan çok yıllık otsu bir bitki,
kurtpençesi, nazar için beşiklerin yanı
başına asılır.

kurow

Bel, toprağı düzeltmek için kullanılan
kürek

kurre tikan

Dikenli bir bitki

ķurru üzüm

Kuru üzüm

kuruk

Küçük, ham meyve

kuruncal

Genellikle sıcak bölgelerde olan bir ot

kurz ~ kurza ~ kurze

Tarım alanlarının sınırlarının
belirlenmesi

ķuş götü

Kuşların bir kısmını yediğı yaprağın
kalan kısmı, artık

ķuş ķonmaz

Kuş konmaz otu

ķuş ķowan

Korkuluk

ķuş üzümü

Kuş üzümü

kutulek

Kısa ve küçük ağaç kökü

kutul

Kısa ve küçük ağaç kökü

kutuluce

Kısa ve küçük ağaç kökü

ķuzu ķulağı

Kuzukulağı, geniş yapraklı bir bitki

ķuzzu buttası

Sarı veya beyaz yaprakları olan bir diken

küde

Bir bitki türü

küdütek

İri bir kabak türü

küdüyek

Ekşi elma

kümüze

Bir kavun türü

kümüze keper

Ebucehil karpuzu

kütük

(I) Kütük, ağaç kütüğü

(II) Kütük üzerindeki kazıntı ve kabartı

laḥ ~ laḥa

Ağacın gövdesinden ayrılan büyük dal

lale ~ lāla ~ lāle

Lale, lale çiçeği

lāle- zār

Lalelik, lale yetişen yer, lale bahçesi

lap lappı

Bir kabak türü

lappa göven

Dikenli bir geven türü

las ḳamış

İnce kamış

las

Zayıf bir ot çeşidi

legeci 2

Dikenli bir bitki

leḡe

Ağaç gövdesinden ayrılan iri dal

lek o pek

Ziyaret ağacı, dilek ağacı

lete ~ lette

Düzeltilmiş, ekilmiş yer, tarım arazisi, bostan	Hasır otu, kamış
letelik	loşa
Bostan ekilen yer	Kuru ot
lift	lukkan
Dal, yaprak	Sarımsak otu
lıha ~ lihe ~ lıka	luppu
Kımıldayan, ağacın ince dalı	Soğangillerden bir bitki adı
lif	mappıl
Hurma ağacının lifi	Küçük ahşap kürek
limur ~ limür ~ limu ~ limü ~ limür ~	maş 1
lumur	Vicia, fiğ bitkisi
Limon	maşa 1 ~ meşa
lise medar	(I) Mera
Otu az olan mera	(II) Silo, tahıl ambarı
lobah	maşar
Orman	Tarım ürünleri
loban ~ lomban	maşara ~ meşere

Bir bitki adı

mayana

Rezene

mecek

Meyve çekirdeği

medeni

Tatlı limona benzer bir meyve

mehiz

Maydanoza benzer bir bitki

méhre

Üzüm, kuru üzüm

melender

Soğuk bölgelerde yetişen bir bitki

melhow

Genellikle ırmak boylarında yetişen taneleri üzüm gibi önce yeşilken sonradan kızaran güzel kokulu bir ağaç

tohumu. Tanelerinden gerdanlık yapılan bu ağacın dallarından da asa yapılır.

mellar ağacı ~ ağacı

Ayran yaymak için çatılan ağaç, yaygın asıldığı üç ayaklı ağaç

meme kıızı

Limona benzer ama daha büyük bir meyve

mendek

Dikenli yaprakları olan bir bitki

mengek

Yenilebilen yabani bir ot

mennow

Şalgama benzer bir ot

mercan cuş ~ guş

Mercan kökü bitkisi

mermeriş ~ mermerişk 1 ~ mermerinc

(I) Büyük yaprakları olan bir bitki

(II) Kenevir tohumu

Hurma ağacı

mermerişek

monguz

Koyun emceği de denilen bir ot

Dal, küçük dal

merte ~ metre

móssır ~ mussur

Çayır, otlak

Kokulu bir sarımsak türü

meşa

muçça

Buğday, arpa, hurma vb. harmanı

Yeşil bitki

meşele ~ meşile

muğëylân

Bir bitki adı

Bir diken türü

mette

muha salar

Kazma, kazma ve delme aracı

Sarıçiçekleri olan bir çiçek

meye ~ meyve ~ mêve ~ mêwe ~ mêye

muğellese ~ muğtesele

~ méyvâ ~ mive ~ mīve ~ möwe ~

Bir şifalı bitki adı

möye

murçalık

Meyve, yemiş; ürün

Soğangillerden bir bitki adı

mihek

murd ~ mürd

Karanfil

Mersin ağacı, ölümsüzlüğü simgeleyen,

moḥ ~ muḥ

ölülerin yıkanmasında kullanılan ve

ölenlerin mezarına dikilen kutsal bir ağaç	nar deng Kuru nar tanesi
murdal ~ murdar ağacı	narınc
Tabut ağacı	Turunç
musak	narınc turunç
Kokulu bir tür sarımsak	Turunçgiller
muz 3	narıncı ~ narenci ~ narengi
Muz, muz meyvesi	Mandalina
nadır ağacı	narıng gül
Nar ağacına benzer bir ağaç	Güzel çiçek
nahal ~ nahāl	naz ~ nāz
Fidan	Boya için kullanılan bir bitki
nar ~ nār ~ nār	naz ~ nāz
Nar, nar ağacı	İpek çiçeği
nar ağacı	naz gülü
Nar ağacı	İpek çiçeği
nar dana	nere
Kuru nar tanesi	

Otların büyük dalı, gövde dalı

nergis ~ nergiz

Nergis çiçeği

netenci

Armut

ney ~ nêy

Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler, kamış

nohudluk

Nohut tarlası

novruz ~ nowruz gülü

Nevruz çiçeği

nowl

Fidan, filiz

nowran ~ nowreng

Taze fidan

nuşu ~ nūşu ~ nūşü

Siyah renkli taneleri olan bir bitki

od ~ ot

Ot, bitki

odun ~ udın ~ udôn ~ udun

Odun

oğlağ buttası

Sıcak bölgelerde yetişen beyaz renkli bir bitki, ot; geven

oğlağ göveni

Sıcak bölgelerde yetişen beyaz renkli bir bitki, ot; geven

oğlağ keweni

Sıcak bölgelerde yetişen beyaz renkli bir bitki, ot; geven

orağ ~ orağ

Orak

osduruğ buttası

Bir bitki adı

otlak ~ otluk

Otlak, otluk, mera

öldüğan ~ öldürgen

Çölde yetişen zehirli bir küçük ağaç

öldürücü

Çölde yetişen zehirli bir küçük ağaç

öldürüg

Çölde yetişen zehirli bir küçük ağaç

öldürüm

Çölde yetişen zehirli bir küçük ağaç

öyçün

Genellikle harmanda sapları yaymaya

yarayan demirden, çatallı bir tarım aracı,

diren

paħa ~ paħar

Taneli buğday başağı, taneli saman

pambık ~ pammık

Pamuk

pammıklık

Pamuk tarlası

papırız

Bir bitki adı

paryow

Sulu tarım

pazan sekkeli

Sarmaşığa benzer bir ot

peħe

Arpa, buğday, ot filizi

pehr

Budama

pele bid

Bir söğüt türü

peleng çökerdeng

Kaplan öldüren, sıcak bölgelerde yetişen

dikenli bir bitki. Bu bitkinin dikeni

kaplanın ayağına batarsa kaplanın ölümüne yol açar.	pet Tomurcuk, filiz
peleng kuş	peteg ~ petek
Kaplan öldüren, sıcak bölgelerde yetişen dikenli bir bitki. Bu bitkinin dikenli kaplanın ayağına batarsa kaplanın ölümüne yol açar.	Filiz
pembe	puhur (I) Buhur, bitki buhuru; tütsü (II) Bitki nektarı elde etme işlemi
Pamuk	rağute Naneye benzer bir bitki
peng	remelik ~ reymelik Bir sedir ağacı türü
Ağaç dalı, dal parçası	rehne ~ rene Tarlayı sürme, nadasa bırakma
perre	reside Olgun meyve
Değirmen çarkındaki tahta kol	reven Şifalı bir bitki
peseki	
Başak toplama, meyve ve ürünleri ikinci defa derme	
peşmek	
Çorak toprakta yetişen bir bitki	

riççal ~ riççal

Sakız ağacı

Şire, öz

samend ağacı

ringal

Uzun ve sert dalları olan bir ağaç

Verimsiz tarla

sanaz

rişkek

Gül yaprağı

Şifalı bir bitki

sancak ~ sancağ ~ sançağ ~ sāncağ

rowgah ~ rowgeh

(I) Bitkinin püskülü

Meyvelerin sert kabuğu

(II) Uzun püskülleri olan bir bitki adı

ruçal ~ ruçul

sancağ otu

Bitki kökü

Çimengillerden uzun püskülleri olan bir

ruhma

bitki

Filizlenme

sarı ~ sārı solmaz

sab ~ sap

Sarıçiçekleri olan bir bitki

Sap, ekin sapı

sarı ağac

saḥlı ~ saḥsı ~ saḥtı ~ salḥım ~ salkım

Kuş üzümü ağacı

~ **sarḥım**

sarı alıc

Salkım

Muşmula, döngel ağacı

sakḳız ağacı

sarı gül

Ölmez çiçek, sarıçiçek

sehleb

sarı musak ~ sarmısak ~ sarmusak

Şifalı bir bitki, sahlep

Sarımsak

selb ~ serbi

sarı tikan

Selvi ağacı

Bir bitki, diken türü

semle

sarmaşık

Genellikle çimenliklerde yetişen bir bitki

Sarmaşık, sarmaşık çiçeği

sendel

sefid dar

Her mevsim yeşil kalan, güzel kokulu bir

Akkavak, kavak ağacı

ağaç, sendel ağacı

seg kuş

sepegen

Yaprakları söğüde benzer bir bitki

(I) Bitki ve sebze için sulamak için

kullanılan ibrik

séhburd

(II) Su serpmeye aracı

Bitki, buğday hastalığı

sehe

serbenowşe

Sedir ağacının özü, çekirdeği

Menekşe, menekşe çiçeği

sehl 3

ser-ken

Sabanın ucundaki demir

Otlak, mera

sığır babunegi

Bir papatya türü	sirme
sıgır emcegi	Değnekten uzun ve kalınca ağaç, sırık
Bir ot adı	sirmuk
sıgır kıuyruğu	Yabani sarımsak
Geniş ve sarı yaprakları olan bir bitki	sis 1
sımng	Küçük, sarı bir hurma çeşidi, türü
Sarı çiçekleri olan bir ağaç	siyek
sırık	Kirpik çiçeği, it dirseği
Değnekten uzun ve kalınca ağaç, sırık	soğan ~ soğan
sırım ~ sirin	Soğan
Değnekten uzun ve kalınca ağaç, sırık	soğanağ
sırıncağ	Yabani soğan
İğde ağacının meyvesi	sown
sir	Ayran yağına mahsus ağaç
Soğangillerden bir bitki	söğit ~ söğüd ~ söyüt
sir mendek	Söğüt ağacı, kavak ağacı
Yeşillik olarak yenen yabani bir bitki	sulu

Sulu, taze meyve

sumağ

Sumak ağacı

summul

Başak

summul farz

Sıçan otu, acı-tatlı şifalı bir bitki

summul

Sümbül, sümbül çiçeği

summultib

Şifalı sümbül, kedi otu, kalp ve sinir

hastalıklarını tedavide kullanılan şifalı

bir bitki

surhu

Buğday hastalığı

süd

Bitki özü

südlegen ~ südlügen

Ispanak benzeri, dallarında beyaz sıvı,

süt olan bir bitki

südlü göven

Ispanak benzeri, dallarında beyaz sıvı,

süt olan bir bitki

sürgen

Süpürge otu

sürgün

Selme otu

şaftalı ~ şeftalı ~ şeftali

Şeftali

şah

Ağaç dalı

şah limur

İri, büyük limon

şaha

Ağaç dalı

şahlı

Dallı budaklı ağaç

şekerek

şakka

Şeker kamışı

Parça, dal; büyük ağaç parçası

şelem ~ şulum ~ şulum

şakkar-şakkar

Şalgam

Ağaç parçası

şelemzar

şakkıla badam

Bostan, sebze bahçesi

Badem çaglası

şembile

şakko pük

Boy otu

Sarı yaprakları olan bir ot

şengi şile ~ şire

şalvar ken

Sakız ağacının özü

Yabani bademe benzer bir ağaç

şengi

şedde keveni

Sakız ağacının özü

Zamk yapımında kullanılan bir keven

şevenbū ~ şowambu

türü

Gece etrafına kokular saçan bir çiçek,

şedenbu

şebboy çiçeği; turpgillerden, güzel

Kokulu bir bitki adı

kokulu, dar yapraklı, değişik renkli

şeker şafa

çiçekleri olan, çok yıllık ve otsu bir süs

bitkisi

Tadı çok acı olan bir bitki

şevğın

Beyaz çiçekleri olan dikenli bir bitki

şılal keven

Bir geven türü

şın ~ şın

Dağlık bölgelerde yetişen, dallarının içi genellikle boş olan, dallarından sigara ağzılığı yapılan bir ağaç çeşidi

şır-şırrek

İshal tedavisinde kullanılan bir bitki

şıvır

Ekilmemiş, boş tarla

şıvkın

Beyaz ve geniş yapraklı bir bitki, şıvgın

şimşir

Şimşir ağacı

şire otu

Tuz gibi beyaz maddelerle birlikte gece

vakti verildiğinde uğursuzluk

getireceğine inanılan bir tür bitki

şir-i hoşk

Anne sütünün bebeğe iyi gelmediği

durumlarda kaynatılıp bebeğe içirilen

bir ot

şivid

Çivit otu

şora ~ şore

Çorak arazi veya çorak arazide yetişen ot

şowdar

Yonca

şuħar

Sabun yapımında kullanılan bir bitki

täläktor

Traktör

ussa ƙuduz

Nanegillerden bir ot

Yassı ve geniş yaprakları olan bir bitki

ülüg ağacı

verz

Devenin hörgüçleri arasında yer alan

Tohum

ağaç

vesme

üz gül

Sarı yaprakları olan iki yaşındaki bir ot

Çok çiçeği olan bir ağaç adı

olup kurutulmuş yaprakları makyaj için

üzerlig ~ üzerlik ~ yüzerlik

kullanılır.

Üzerlik bitkisi, nazar için tohumundan

yağ çowulu

yapılıp evlere asılır.

Kokulu bir bitki

üzüm

yağı boyu

Üzüm

Acı tadı olan bir bitki

üzümlük

yağlı butta

Üzümlük

Dikenli bir bitki

veng 2

yağlı selme

Haşhaş

Kengergillerden bir bitki türü

verinc

yal yarpızı

Yassı ve geniş yaprakları olan bir bitki

Yabani yarpuz

ververeinc

yalangı

Dikenli bir geven türü

Kekik, yabani kekik

yalınkız yovşan

yaşıl ~ yaşul ~ yoşıl

Yavşan bitkisi, soğuk ve ılık bölgelerde

Yeşil ve taze bitki

yetişen şifalı bir bitki

yay 2 ~ yaz ~ yâz

yalpaçça ~ yalpaçcan

Çiçek ve bitki

Çok acı ve etkili bir bitki adı

yaylak ~ yéylak

yalpak ~ yaprak ~ yarpağ

Yayla, otlak

Yaprak

yél kowan

yan ağacı

Birleşikgillerden, uzun ve dişli yapraklı,

Yan tarafa takılan ağaç, deve yükünde

çiçekleri sarı ve kömeç biçiminde bir

kullanılan iki kısa ağaç

bitki, karahinba

yandağ ~ yanlak ~ yannağ

yélpan

Deve dikenini

Bir çimen türü

yaramaz

yemişan ~ yemişek

Zehirli bir ot

Kirazdan daha küçük olan bir meyve

yarmaçça

türü, yemişen

Ağaç kütüğündeki yarık, çatlak

yér göbelek ~ göpelek

yassı owşum

Mantar yetişen yer, kabarık toprak

yoğurt owulu

Yoğurda katılan kokulu bir bitki

yonca

Yonca

yoncalık

Yoncalık, yonca tarlası

yowa başı

Soğangillerden bir bitki adı, kuşlar yuva

yapımında kullanır.

yowşan

Yavşan otu

yumuğ geven ~ keven

Bir tür dikenli bitki

zurret

Mısır, mısır bitkisi

3. 1. 1. 8. Hayvanlar ve Hayvancılık ile İlgili Unsurlar

ac kurd

Aç kurt

acar ~ ecar

Sürülerin henüz otlatılmadığı, otların taze kaldığı otlak, mera

adamçıl

(I) Saldırgan hayvan

(II) Sarhoş deve

(III) İnsan yiyen, insana saldıran hayvan

ağ boğaz

Kırlangıç kuşu

ağ kerri

Küçük kulaklı keçi veya koyun

ağ keşke

Alnında beyazlık olan hayvan

ağ kulaklı

Geniş ve büyük kulakları olan keçi veya koyun

ağ kura

Orta büyüklükte kulakları olan keçi veya koyun

ağ leçek

Kırlangıç büyüklüğünde bir kuş

ağanakgah

Hayvanların toprağa bulanması, toprak banyosu yaptığı alan, yer

ağıl

(I) Ağıl

(II) Ağılın etrafındaki çeper

ağız ~ ağuz ~ ağz

Yeni doğum yapan hayvanların ilk sütü, ağız

ağzı bağlı

Ağzı bağlanan hayvan, ağzı bağlı

aħar 2 ~ aħara ~ aħur ~ aħura ~ āħora

(I) Hayvan barınağı, ahır

(II) Hayvanların yemliği veya su içtikleri

yer

ahta

Eğilmiş keçi

āhū

Ceylan

ala baş

(I) Tüyleri iki renkten oluşan hayvan

(II) Bir köpek türü

ala beħte

Güvercinden biraz iri, boynu siyah olan

bir tavuk cinsi

ala carrı

Kırlanđıktan biraz büyük, renkli bir kuş

ala ciğer

Soğuk ya da susuzluk nedeniyle ciğeri

yara almış, yaralanmış hayvan

ala faħta

Güvercinden biraz iri, boynu siyah olan

bir tavuk cinsi

ala gergenek

Kırlanđıktan biraz büyük, renkli bir kuş

ala şerengi

Koyunların sabah otlama zamanı

ala kerri

Kulakları küçük olan koyun veya keçi

ala řowķur

Ağzının kenarı kahve renkli olan koyun

ala şulaklı

Büyük kulaklı kişi veya koyun veya keçi

ala kuleng

(I) Genellikle sütlü gevenin sütünü (öz

suyunu) emen, sarı renkli bir böcek

(II) Nevruz kurdu ve nevrüz kedisi	alık sowar
ala kuluk	Eğersiz ata binme, biniş
(I) Genellikle sütlü gevenin sütünü (öz suyunu) emen, sarı renkli bir böcek	alıklı
(II) Nevruz kurdu ve nevrüz kedisi	Sırtında semeri olan at veya eşek
ala kırd ~ kırdak	alma baş
Nevruz kedisi veya nevrüz kurdu, böceği	Kırlangıçtan daha büyük bir kuş
ala kurra	ar-ağac devesi
Kulakları orta büyüklükte olan koyun veya keçi	Çadır dikmelerini taşıyan deve
alaca 2	araş-araş
Keçi yavrusu	Dövüşen köpekleri birbirinden ayırmak için söylenen bir söz
alaca kerengi	arvana ~ arwana
Koyunların sabah otlama zamanı	İki hörgüçlü, dişi deve
alıcı ~ alıcı kuş	aslan ~ aşlan ~ erslan ~ eslan ~ eşlan
Alıcı, avcı kuş; şahin, doğan vb.	Aslan
alıcı	aşıratma ~ aşırma ~ aşirtma
Avcı kuş; şahin, doğan vb.	Atlara bağlanan süsler
	at eşsek

At, eşek, katır gibi asil olmayan hayvan	ayı
at kötel	Ayı
Yas töreni için atın süslenmesi	bac alan
at kuyruğu	Kaşkay ilinin asil atlarından birinin soyu,
At kuyruğu	adı
'alığ	bācalan
At yemi	Bir at türü
işğir	bağır ~ bağı ~ baqır kere
Bir at türü	Göğsü kara olan bir kuş cinsi, türü, bir
at	horoz türü, cinsi
Binek hayvanı, at	bağırsak utan
ateşek	Bir şahin türü, cinsi
Gece parlayan böcek; ateşböceği	bağlama
atlı kerimçe	Bağlanmış hayvan
Diğer karıncalardan daha büyük ve daha	bahara
hızlı bir karınca türü	Bahar mevsimine ait olan, ilkbaharda
ayğır	doğmuş oğlak veya kuzu
Aygır	bal 1

Kurbağanın yüzme şekli

balık ilanı

bal 2 ~ bāl ~ bāl ~ pal

Yılanbalığı

Kanat

balıstek

bal arrısı

Atın eyerinin iki yanına konulan uzun

Bal arısı

deri parça

bal miçegi ~ miçeyi ~ milçegi

barağ

Bal arısı

Tüylü bir köpek türü

bal paşsesi

barrı ~ barrık

Bal arısı

Altı aylık, yumurtlamaya başlayan tavuk

balaban

atar-çıhar

Bir avcı kuş, şahin

Kurbağanın yüzme şekli

balag ~ balak

bayğı ~ baygu ~ bayguş ~ bayku ~

Aslan vb. hayvanların yavrusu

baykuş ~ bāygū ~ vayguş ~ vayğı ~ vay

balaz

kuş ~ vay kuşu

mec. Hızlı ve seri olan at

(I) Baykuş

balıg ~ balıg ~ balık ~ baluk

(II) Yarasa

Balık

baz 2 ~ bāz 2

Doğan, şahin, kartal gibi avcı kuş türü

becce	Kısırlaştırılmış hayvan, iğdiş edilmiş
Hayvan yavrusu	hayvan
beç beçi	bele dum
çd. Küçük oğlak	Kuyruğu uzun ve kilolu oğlak
beç hırus	belit ~ palıt
Küçük horoz	Palamut
beççek	bendelen
Devenin yükü bağlanırken kullanılan	Ağaçkakan
ağaç parçası	berdele
beççi ~ beççi beççi	Yük taşımak için eşeğin üzerine konan
Yeterince besili olmayan küçük, zayıf	destek
oğlak	bere ~ berrek
bed nal	Yumurtlayan tavuk
Nallanma sırasında huysuzluk yapan at	berre 1
beğur	Kuzu
Yüksek sesle böğüren, ses çıkaran erkek	berre 2 ~ berek
deve	Yumurtlayan tavuk
behte	béy 2

Zararlı bir böcek

bez 2

Hayvanların hayası, taşak

bıldırçin ~ bildirçin

Bıldırçin, bildirçin kuşu

bışkala

Keçi yavrusu

biğ

Yırtıcı hayvanların yırtıcı dişi

birinci

Rengi sarı olup kahveye çalan koyun

bit 1

Yarım kanatlılar alt takımına giren,

insan ve memeli hayvanların vücudunda

asalak olarak yaşayan böcek, bit

bit sirkesi

Bit yumurtası, küçük bit

biz biz 1

Hayvanları sürmek için ucu sivri değnek

bizağı ~ bizow ~ bozow ~ buzağı ~

buzak

Buzağı

boğa

Damızlık erkek sığır, boğa

boğuşan

Ses çıkaran, böğüren hayvan

boğka

Erkek manda veya öküz

bowş

Boyundurukta dikine inen iki çubuğun

adı

boynağ

Beyaz boyunlu köpeklere verilen bir isim

boynuz

Boynuz

boz güzel

Küçük bir keklik türü

buzacı burnu

boz leçek

(I) Akrep

Serçe büyüklüğünde, gri renkli bir kuş

(II) Cırcır böceği

bozkurd

buz-dum

Bozkurt

Kuyruk

buğda kuşu

buzuna

Sığırcık, sığırcık kuşu

Keçi sürüsü

bulama

ceylan ~ ceyran ~ ceylân ~ ceyrân ~

Ağız, ilk süt; ağız ve normal sütün

céyran ~ céyrân

gelmesi arasında sağılan süt

Çok hızlı koşan, gözlerinin güzelliği ile

bulbul ~ bülbül ~ bülbül

tanınan, ince bacaklı, zarif, memeli

Bülbül, güzel öten bir kuş türü

hayvan, ahu, karaca, ceylan

bullac ~ bullacı

cılow ~ cilow ~ culow

Bir koyun cinsi

Gem, dizgin

bung

cocuğ

Horoz sesi

Deve yavrusu

buz 2

cöne

Keçi

Camış; inek

cuce ~ cücä ~ cüce

Civciv, piliç

cuftgirlig

Hayvan çiftleşmesi

cul ~ cül ~ çul

(I) At eyeri, atın üzerine konan örtü

(II) Sıpa

cummu cocuğ

İkiz deve yavrusu

çağğal

Çakal

çalan

Ormançadır kelebeği

çalı kelâğ

Karga yuvası

çapar

Dörtnala koşan at

çeng 2 ~ çing

Pençe

çepene

Kelebek

çerā-gāh

Otlak yeri

dağ

Hayvan vücuduna kızgın demirle vurulan damga, im, işaret

dal

Leş kuşları, leş yiyiciler, yırtıcı kuşlar; akbaba

davar ~ dāvār ~ dovar ~ dowar ~ duvar

~ duwar ~ dūwar ~ dúvar ~ dúwar ~

duwar ~ tovar

Koyun, keçi, davar, küçükbaş hayvan;

hayvan

davlat ~ dovlet ~ dowlet ~ dōlet ~

dölet ~ dōwlet

Sürü	Kuş tuzağını kaldırmak için kullanılan
davşan ~ dāvşan ~ dovşan ~ dōvşan ~	dil şeklindeki tahta parçası
dōwşan ~ dowşan	dil-dil
Tavşan	Kuş tuzağını kaldırmak için kullanılan
dayça	dil şeklindeki tahta parçası
Bir yaşının altında olan at yavrusu, tay	dili bağı
dawa ~ deva ~ deve ~ dewe ~ deyə ~	Dili bağı hayvan
dëve ~ dävä ~ dögä ~ döwe ~ döye ~	dimdik ~ döndük ~ dumdug ~ dümdüg
düe ~ düwe ~ düwä ~ düye	~ dümdük ~ dündüg ~ dündük ~ düng
Deve	Gaga
deylak ~ dèylak	dim
Deve yavrusu	Kuyruk, iz
dırnağ ~ dırnağ ~ dırnaḡ ~ dırnaḡ	diş 1 ~ diş ~ diş
Toynak	Böcek, haşarat iğnesi, zehri
didum	diz bağı
Bir kuş adı	Devenin diz bağı
dil-dilek	dizlik
	Deve dizliğı, devenin diz bağı

dodurğa ~ dudurğa at

Kötü, soysuz; asil olmayan ve tembel olan at

dokka

Kırlangıçtan iri, renkli; mavi, siyah, yeşil bir kuş

dol 2 ~ döl

(I) Hayvanların topluca doğum yapması

(II) Hayvanlar için soy sop, nesil

doluğ ~ doluğ 2

Yeni doğmuş at yavrusu

dommüz ~ donguz ~ donkuz ~ dongız

~ donguz

Domuz

dowar-deşer ~ dişer

Evcil hayvanlar

davşan ~ dāvşan ~ dovşan ~ dowşan ~

dóvşan ~ dóvşan

Bir Kaşkay at cinsi

dowşan yatağı

Tavşan yatağı

dowşançıl

Yırtıcı bir kuş, tavşançıl

dögünek ~ dökünek 1 ~ døyürek

Dövülmüş, ezilmiş; otlatılmış otlak

döne

Genç inek, düve; dana

dörd nal

Dörtnala (koşmak), dörtnal, atı süratle (koşturmak)

du burran

Koyun kırılırken yününün, kıllarının düzgün kesilmemesi, yamuk yumuk, makas izinin belli etmesi

du bur

Üç yaşındaki erkek keçi, teke

du dan

Hayvanların günde iki defa sağılması

du kard

İki bıçak, hayvanları kırkma makası

du zin

Üç yaşındaki at; iki yıldır binilen, eğer bağlanmış at

duba ~ dubba ~ duppa siçan

Sıçangillerden, fareden iri ve şişman, kemirgen, memeli hayvan; büyük fare, iri siçan

dudum

Kül renginde bir böcek türü

dukard

Koyun ve keçi kırpma makası

dum 1 ~ düm 1

Kuyruk, arka taraf

dumme kow ~ kowu

Ucuna inek kuyruğu takılmış asa, kırbaç

dummu kow

Ucuna inek kuyruğu takılmış asa, kırbaç

dummukul

Akrep

durna 1

Turna kuşu

duz daşı ~ duzdaşi

Üzerinde hayvanlara tuz yalatılan, verilen yassı taş, tuz taşı

duzdağ ~ duzlağ

Hayvanlara tuz verilen yer

düb

Arka, kuyruk

düde eşsek

Ağız ve yüz çehresi kara, karalı olan eşek

efsār

Yular

eḳḳırebi ~ eḳreb ~ 'eḳreb ~ 'āgreb

Zehirli ve tehlikeli hayvan, akrep

elefe 2

Kışlık hayvan yemi

ellim

Kuş yemi

emik

Sütten kesilmemiş, kilolu, kuzu ve oğlak

emişgah

Kuzu ve oğlakların emzirildiği yer

emlig ~ emlik

Sütten kesilmemiş, süt içen etli butlu

kuzu, keçi yavrusu

emzik oğlak

Sütten kesilmemiş kuzu, oğlak

emzikli

Sütten kesilmemiş kuzusu olan koyun

veya keçi

engel

Bağımlı, parazit, kurt

enik ~ ênik ~ êniḳ

Köpek vb. hayvanların yavrusu, enik

enikli

Köpek vb. hayvanların gebelik hali

enter

Bir maymun çeşidi

erebi

Bir at soyu, Arap atı

ereḳ 2

Acem Irak'ı bölgesinde bir koyun cinsi

ereḳçin

Hayvanların eyerinin altına serilen ve

hayvanların terini alan çul

erkeç

Erkek keçi; iki üç yaşındaki dağ keçisi

erran daşı

Koyunların üzerinde tuzlandığı yassı taş	ğarğa ~ kargâ ~ kârğa ~ kalak ~ karğa
ersalan ~ erselan	Karga
Erkek aslan	ğaş 1 ~ gâş 1 ~ kaş 1 ~ kaş 1 ~ kâş 1 ~
ervana	kâş 1
Dişi deve	(I) At eyerinin üst kısmı
fere	(II) Sürü, koyun sürüsü, sürü yatağı;
Keklik yavrusu	davar kaşı, hayvanların barındıkları yer,
ğacur	hayvanların el ve ayaklarının
Akbaba	temizlendiği ve uyudukları yer
ğafilgir	gâtar ~ katar ~ katar ~ keter ~ ketâr
Ansızın saldıran; hızlıca, habersizce	Kervan, katar
saldıran hayvan, köpek	gâtîr ~ katîr ~ kâtîr ~ ketîr ~ ketîr
ğaflan ~ kaplan~ kaflan	Katır, at
Kaplan	ğaz ~ gâz ~ kaz 1
ğamçâ ~ kamçı ~ kemçi ~ kêmçi	Kaz, ördekten büyük olan kuş
Kamçı, kırbaç	ğaz
ğanât ~ gânat ~ kanad ~ kanat 1	Perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri
Hayvan kanadı	boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan,
	yabani veya evcil kuş; kaz

gerimçe ~ qarımça ~ qarınça

Karınca

ğirat ~ kır ~ kır at

Kır at, kül renkli at

ğoç ~ goçç ~ goş ~ çoç 2

Koç hayvanı, koçboynuzu

ğorro ~ gurr ~ kırrı ~ kırru

Sütsüz hayvan

ğoyin ~ goyun ~ koyın ~ koyin ~ koyın

~ koyun

Koyun

ğulun

Kulun, bir at türü

ğumru

Kumru

ğurd ~ gurt ~ kırd 1 ~ kırt

Kurt, börü

gurnac ~ gurnaş

Koyunların başlarını aşağı indirmesi

ğuyruğ ~ kıyruğ ~ kıyruk

Kuyruk

ğuzı ~ guzzi ~ guzzi ~ guzu ~ guzzu ~

kuzu ~ kuzi ~ kuzu ~ kuzi ~ küzi

Kuzu, koyun yavrusu

ğülgez yağlık

Kırmızı kumru

ğürg

Kurt, canavar

hafi

Büyük yılan, ejderha

halık

Eşek semerinin altına serilen, örtülen

örtü, kilimden örülen semer

halık sowar

Eyersiz ata veya palansız eşeğe binen kişi

hammnakı ~ hammunekki ~	Bir-iki yaşındaki sığa
hammuneyi	heger ~ heyer ~ yeher
Büyük işkembesi olan kuzu	Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne; eyer
hang	hegerli
Eşeğin anırması	Eyerli at
har 1 ~ hār	hekel ~ hekkal
Kuduz köpek, kuduza yakalanmış köpek	At ve deve gerdanlığı
harri	heléyvan ~ heléyvān
Bal arısı	Bir at soyu
haşar ~ heşar ~ heşer	hemdest
Hayvan	Birbirine bağlanan iki hayvan
haşar paşar	hem-keṭār
Evcil hayvan	(I) Aynı katarde hareket eden iki veya daha fazla hayvan
haşu ~ kaşow ~ keşow ~ kaşu	(II) Bir sürüye ait olan hayvan
Hayvanları tımar etmek için kullanılan, sacdan, dişli araç, kaşağı	hemmuneyi
havlı ~ hovle ~ howle ~ howlı ~ howlu	Karnı büyük kuzu
~ hôle	

henar

(I) Susuzluktan soluk soluğa kalmış
hayvan

(II) Koyunlar su içerken çıkarılan ses,
ıslık

herşterhan

Hindi

heş 1 ~ heşt 1

Çok yediği için hareket edemeyen
hayvan

hezâr

Bülbül

hezâr-destân

Bülbül

hocu

Deve

hokkul

Büyük bit

höbere

Toygiller kuşu, turnaya benzer bir kuş

hörük

At ya da devenin ayak bağı

hörümçe ~ hörümçü

Örümcek böceği

hösü ka

Bir güvercin türü

huc ~ huç ~ huççe ~ hüc

Develeri veya koyunları sürme

hud hud ~ hüd hüd

Hüdhüd kuşu

huleng

Atla çok hızlı koşma, saldırma

hügen ~ yügen

Yular

hünük

Küçük sinek

işgir ~ işkir

ıldız ~ illuz ~ ulduz ~ uldúz ~ ulluz ~

Kaşkay ilinde Dereşorlularda bir at soyu

ılduz ~ üllúz ~ úldúz ~ yulluz

işlik

Bir Kaşkay atı cinsi

Kuzu ve oğlakların yattığı yere serilen

ılhı ~ yêlhi ~ yilhi

ağaç dallarından sergen

(I) Sürü, at sürüsü

it ~ yit

(II) Eyersiz at

Köpek, it; vefalı hayvan

ılkar

it yalamağı

Atla dörtнала saldırma

Köpeğin su içtiği taş veya ağaçtan oyma

içlik

kap, it yalağı

Bir şeyin içinde yer alan şey; yaban

it yemez

bademi gibi ağaç dallarından kuzular ve

Hayvanların büyük bağırsağının bir

oğlaklar için yapılan sergen

bölümü

ilhi ~ yêlhi ~ yilhi

ķabah

(I) Eyersiz at, yolkı atı

Koyunların sağlığı açısından faydalı olan

(II) At sürüsü

otlar

inek

ķabaķ

İnek

Atının diz kapağının altındaki sertleşmiş deri bölgesi	kaltağ ~ kaltek Eyerin üstüne oturulan ahşap kısmı
qaban	qan o qoğ
(I) Ayı	Hayvan boğazlandıktan sonra arta kalan
(II) Erkek domuz	artıklar
(III) Dağ geyiği	qanatlđ ilan
qabıq	Kanatlđ yılan, yılan şeklindeki garip canlı
Post, yağ postu	qanatlđ kuş
qacır ~ qecir	Kanatlđ kuş, havada uçan kanatlđ
Kartal	qancağa ~ qancığa ~ qencağē
kaftar ~ käftar	Kanca, terki kayışı, eğer arkasındaki
Sırtlan	halka, tasma
kahkeş	qanqara ~ qanqere
Saman taşınan büyük çuval	Kefçek adlı otu yiyen hayvanda ortaya
kakulu kuş	çıkan bir tür hastalık
Kırlangıç büyüklüğündeki bir kuş olup başının üstünde kâkül gibi birkaç tüy vardır.	qapağ Buzağuların süt emmemesi için ağzlarına bağlanan kumaş parçası

apalak

Buzaqların süt emmemesi iin aqlzlarına baqlanan kumaql parası

apan

Kapan

ar kekligi

Daql kekligi

arammı

Sürünün baqlında yürüyen keinin boynuna asılan büyük an

araqla ~ arak

(I) Martı

(II) Daql kekligi

(III) Gqls evresi kırmızı ördek

are uql

Sıqlırcık kuqlu

arın baqlı

At ve eqlenin semer baqlı

armaql 1

Bülbül gagası, aqlkakan burnu

arnı ine

Karınca

arpaql

Dananın aqlzını baqlamak iin kullanılan

ip, bez

karr ~ ker ~ kerr

Hayvanların iftleqlmeden uzak durması

karun

Bir at soyu

askı

İp, urgan, kendir veya kısa ip, eql

semerini baqlamak iin kullanılan kısa ip

askıntı

İp, urgan, kendir veya kısa ip, eql

semerini baqlamak iin kullanılan kısa ip

asma

İp, urgan, kendir veya kısa ip, eşek semerini bağlamak için kullanılan kısa ip	Samana arpa karıştırılarak hayvana yediren yem
kassa puşt	qayar
Kaplumbaqa	Nalbant keskişi
qaş başı	qaynaq
Sürünün üst tarafı	Hayvan ve kuş pençesi
qaşa ~ qaşak ~ qaşak	qazalaq
Sürü, sürünün yattığı yer	Bıldırcın
qaşa ~ qaşak	qazqıllama ~ qazzılama
At eyerinin üst kısmı	Kuş ötüşü
qaşqa	kecebe
Alnı yahut qaşın üzeri beyaz olan hayvan	Deve, fil vb. hayvanların sırtına konulan, üzerine oturmaya yarayan sepet, mahfe
qaşqaldaq ~ qaşqallaq	qeceri
Porsuk	Atın üstüne atılan süslü kilim ve halı
qaşşıntı ~ qeşşıntı	keççel kergez
Kaşımaya aleti, kaşağı	Kartal
qatışık	keççemen

Keler, bir kertenkele türü

keççi kuşu

Kırlangıç

keher

Kızıl renkli at, rengi kızıla çalan at

kehlik ~ keḥlik ~ keylik ~ këylik

Keklik

kehre 1

Oğlak

kek

Asalak, bit, pire

kele ~ kole

Kulağı kısa olan koyun ve keçi gibi

hayvanlar; boğa, tosun

kele kurre ~ kurru

Kulağı kesik olan eşek

kele şah

Boynuzunun bir kısmı kırılmış olan

boynuzlu hayvan

keleme ~ kelemi koyun

Bol yünlü bir koyun cinsi

kelencar

Yengeç

keler

Yılana zehir veren, verdiği düşünülen

hayvan; bir kertenkele türü

kelle be kohun

Hasta deve

kelpu ~ kelpuk

Kertenkele

kelte ~ keltek

Tasma, köpek tasması

kemmer

Bir tür sığır hastalığı

kene 2

Kene	kere göden
kepelek	Darbe sonucu arka uyluk tarafı moraran
Bir hayvan hastalığı	hayvan
keper ~ kepper	kere göz
Ağaç ve ot saplarından yapılan ev, yuva	mec. Fare
kere almaz	kere kankaz
Yavrusunu emzirmeyi reddeden koyun, keçi	Siyah kanatları olan bir böcek
kere bağirtlak	kere karga
Keklikten az büyük olan bir kuş adı, karabatak kuşu	Kara karga
kere baş	kere kaş
Bir köpek türü	Uzaktan siyah olarak görülen sürü
kere batdak	kere kerre ~ kurri
Göğsü siyah olan, bağı kara olan, keklik büyüklüğünde bir kuş adı	Kulaklı küçük ve kısa olan siyah renkli hayvan
kere bicik ~ böcük	kere keşke
Sert kabuğu olan bir böcek türü	Alını beyaz olan siyah renkli hayvan
	kere köpelek

Kareks otunu yiyen hayvanların yakalandığı bir hastalık	kere mal At, katır ve eşek gibi dört ayaklı hayvanlar
kere kulak (I) Karakulaklı hayvan (II) Kedigillerden bir canlı adı	kere miçek Sinek, karasinek
kere kulaklı Uzun kulakları olan siyah renkli bir hayvan	kere zabba Erkek deve
kere kuş (I) Kartal, bir tür av şahini (II) Genellikle birlikte yaşayan şahin çifti (III) Kaşkay atlarının soyu (IV) Atların tırnaklarında görülen bir hastalık türü	kere zağı Tam siyah, tamamen siyah, kapkara, siyah karga kerimçe koregi Karıncaya yuvası kerkedan Gergedan kerkez Kartal
kere leçek Serçe büyüklüğünde baş tarafı siyah renkli olan küçük bir kuş	kerne ~ kerme şah Boynuzları olan koyun veya keçi

kérne	Hayvanların kötü bir gribe yakalanması, üşütmesi
Bir kene türü	
kertene	ķij ķijjek
Kuş yuvası	Bir böcek türü
kertenkele ~ kersenkele	ķıl ķurd
Kertenkele	Kılcal kurt, solucan
ķeşķe	ķıl ķuyruķ
Alın beyaz olan hayvan	Kül renkli bir kuş türü
ķettik çalan	ķıl ķuyruķ
İpek böceği	mec. At
ķeyiş ~ ķeyiş	ķıllice
Deri, kemer veya deriden yapılma sağlam tasma	Yabani hayvan
ķeylan veren	ķımık
Bir kertenkele türü	Küçük bit
keylik döşü	ķınc ķapaķ
Keklik göğsü	Eyerin yanına veya arkasına bağlanan tasma
ķéysere	ķıncığa

Eyerin yanına veya arkasına bağlanan tasma	Kırkayak
kıncık 1	 kırh el ayaıklı
Dişi eşek	Kırkayak
kingi ~ kını	 kırhık
Küçük eşek, küçük sıpa	Kırpılmış olan, yünü kırpılmış koyun
kır 5	 kırhım
Kır at, kül renkli at	Koyunların vb. kırılma zamanı
kıracağ	 kırhıntı
Toynak tıraşlayan, at toynaklarını tıraşlamak için kullanılan alet, nalbant bıçağı	Kırpma makasının ağzında kalan yün, ufak ve küçük yünler, yünler toplandıktan sonra yerde kalan tüyler
kırğı	 kırhlık
Bir av kuşu	İki bıçaklı, hayvanları kırpmak için kullanılan özel alet, kırpma makası
kırğım ~ kırğın	 kırım tilkisi
Toplu ölümler, telef edici bir hayvan hastalığı	Kırım tilkisi
 kırh ayak	 kırıncal
	Yengeç

ķırķac

Atın yanından sarkarak atı koşturma, ok atma, kurşun sıkma

ķırķowul ~ ķırķowul

Hazar denizi sahilllerinde g6r6len ve eti yenilen bir kuş t6r6, yabani horoz

ķırme ~ ķırne řaķ

Boynuzları kıvrık ve birbirine girmiş olan hayvan

ķırne

Bir b6cek t6r6, kene

ķırpus

Eyerin kabarık tarafı

ķırran ~ ķırren

Hayvanların b6y6k kısmını yok eden, telef eden bir t6r hastalık

ķıřhanc 2 ~ ķıřķınc

Kırmızı renkli bir b6cek

ķıssır

Kısır, kısırılaştırılmış hayvan

ķıryķac ~ ķıķac

Atın kenarına yapışarak atı koşturma

ķız boğan

Bir kertenkele t6r6

ķız boğan

G6vercin b6y6kl6ęindeki bir kuş adı

ķız devesi

Bir 7ekirge t6r6

ķız yoldaşı

Bir kertenkele t6r6

ķızhanc 2 ~ ķızhenc ~ ķızķanc

Isırgan ve kırmızı renkli bir b6cek t6r6

ķızıl arı ~ ķızıralı

Arı, sarı veya kırmızı arı

ķızıl baş

Baş tarafındaki tüyleri altın sarısı ve göğsü beyaz olup kanatları da rengârenk olan bir kuş

kıızıl kıaz

Bir ördek türü

kıızıl kıoç

Bir Kaşkay at soyu

kıızıl kıorran

Bir Kaşkay at soyu

kıızıl kıurd

Diğer kurtlara nazaran daha küçük ve deri rengi sarı olan bir kurt türü

kıızıl kıuş

Şahin, av hayvanı

kıızıl kıuyruk

Kuyruğu altın sarısı renginde olan Kırlangıç büyüklüğündeki bir kuş

kıızıl kıerrak

Kaşkay ilinde bir at soyu

kıci geççi

Evcil ve daha küçük bir keçi türü

kığ

Keçi ve koyun dışkısı

kılice

Kuyruk, küçük koyun kuyruğu

kıngi

Küçük eşek, eşek sıpası

kıрпи ~ kıörpü 2 ~ kıürpü

Kirpi

kış be der

Tavuğu yuvadan çıkarma

kıyık

Koyun, keçi, deve gibi eti helal olan hayvanların dışkısı

kıobulu

Bir kertenkele türü; kafası yuvarlak ve
kuyruğu kısadır.

koç aşığı

Koç aşık kemiği

koçalan

Bir sürü köpeği ismi, koçu kurdun
elinden kurtaran köpek

koçbaz

Defalarca koçla çiftleşen ancak gebe
kalmayan koyun

koçluk

Koçluk için bırakılan kuzu, sürü koçu
için seçilen erkek kuzu

kod

Kurumuş hayvan dışkısı

koğuk

Sıpa

koğuklu

(I) Sıpası olan eşek

(II) Gebe eşek

kohéyl ~ kohéylan ~ kuheylan ~

kuhéylān ~ küheylan

Küheylan, bir Arap atı cinsi

kohlan

Soylu bir at türü

kohmal

Bir köpek adı

kohran

Hayvanların dağda serbest kalması

kohun

Deve kamburu

kor bayğı ~ vayğı

Baykuş

kor baykuş ~ vaykuş

(I) Baykuş

(II) Yarasa

kor ilan

Küçük yılan

Küçük yılan

korek

kor kuş

(I) Karınca ve böcek yuvası

Baykuş

(II) Böcek yumurtası

kor miçek ~ milçek

koreng at

Sivrisinek

Boz renkli at

kor pehşe

kormac

Sivrisinek

Böcek topluluğu

kor yapalak

koroglu ~ koroglí ~ koroglu ~ koroğlu

Baykuş

**~ koroğlu ~ koroğli ~ koroğlu ~ kor
oğlu**

kor zengulek

Bir arı türü

Porsuk, yabani kediye benzer vahşi bir hayvan. İnsan ve diğer canlıların cinsel organını ve yumurtalarını yemeyi çok sever.

korpuz

Eyerin yüksek tarafı, kenarlığı

kora ~ kore 2

kosala ~ kósala

Karınca yuvası

Dana

kora mar

kosala burnu

(I) Bir böcek türü

(II) Akrep

kot 2

Hayvan dışkısı

kotur ~ otur

Katılmamış amur, gübre, tezek

kow 2

Genellikle pirinlere zarar veren bir böcek türü

koweki

Kowek otunu yedikten sonra hastalanan hayvan

kowg

Yn kumaşlara zarar veren bir böcek türü

kowlu gowlu

Tespah böceği, yumuşak toprakta huni şeklinde bir tuzak yaparak böcekleri avlar.

kowr 3

Gem, oğlakların ve kuzuların ağızlarına süt emmemeleri iin takılan engelleyici gem

oyun uşu

Mavi renkli ve kırlangı byklğindeki bir kuş

koyun uşu

Sığircık kuşu

oyun uzu

Koyun ve kuzu

oyun uzusu

Koyunun kuzusu

köken

zerinde belirli aralıklarla kuzuları bağlamak iin halkalar olan ip

kle bulbul

Kısa kuyruklu bülbül

köpek

Köpek

köpelek

Bir tür hayvan hastalığı

körpe

Oğlak, kuzu

köşek boynu

Deve boynu

köşek

Deve, deve yavrusu

ķub

Kuluçkaya yatan tavuk

kuca ~ kuçça ~ kuçe ~ küçe ~ küççe

Yavru, deve yavrusu

kuçu kuçu

Enik, köpek yavrusu

kuçu

Enik, köpek yavrusu

ķuķ 2

Bir güvercin türü

ķuķķu

Güvercin

kuku goçu

Yabani koç, av koçu

ķulağa giren

Kulağa giren, kırkayak

ķulaķlı

Kulağı olan hayvan, eşek

ķulam ~ ķulum pa

Atın rahvan yürüyüşü

kular

Bir yaşından on yaşına kadarki keçi

verilen ad

ķulun

At yavrusu, bir yaşındaki tay

ķulunlu

(I) Gebe at

(II) Tayıyla birlikte bulunan at

ķum ķumme ~ ķummek

Toprak ve kum renginde olan bir tūr ok

yılanı

kun ~ kunn

Deve dizi, deve dizi bağı

ķup 1

Kuluķka tavuğu

kuppu 2

(I) Nevruz kurdu, aęaē kurdu; ibibik

kuşu

(II) Karıncayiyen

(III) Karınca yuvası

kuppur 2

Tavuk yuvası

kur 4

(I) Kūçük kuşların, çekirgelerin ve

bōceklerin kūçük yumurtası

(II) Bōcek topluluğu

kur kepelek

Baykuş

kur kur 1 ~ kur kurre

Aęaē dallarından yapılmış kuş yuvası

veya kuş kafesi

kur kur 2

(I) Bir av şahini

(II) Çakal

kurbağa ~ ķurbaęa ~ ķurbaęa

Kurbağa

kurē 1

Yumurtlamayan ve kuluķkaya yatmayan

tavuk

ķurd 2

Kurt, solucan

ğurd aşığı

Kurdun dizindeki âşık kemiği

ğurdağ

Toprak kurdu, solucan

ğurdalan ~ ğurd dalan

Sürü köpeği, kurtları kovan ve yenen

köpek

kureg

Böcek yuvası, kuş yuvası

kureng ~ küren

Kınalı asi at, sarıya çalan rengi olan at

kurk

Kuluğkaya yatmayan tavuk

ğurğuşum

Sürü

kurmac ~ kurunc

Böcek topluluğu

kurnac ~ kurnaş ~ kurung 2

Baş aşığı etme, koyunların sıcakta

topluca başını aşığı indirmesi

kurru ~ kırrı

Bir iki yaşındaki erkek sıpa, zayıf ve

ğücsüz, eşek sıpası

kurt 3

Kuşun yumurtlamaması

kurt towuğ

Yumurtlamayan tavuk

kurug ~ kurung 2

Karınca yuvası

kuruş 3

Arı yiyen hayvan

kuruşa ~ kuruşe ~ kuruşa

Kuru ve iri saman

ğuşuntu

Eyerin arkasına dikilerek eşeğin

kuyruğunun altından geçirilen bağ

kuş 1

(I) Kuş, kuş türü

(II) Bir av şahini

kuş ağacı

Devenin cinsel organının iki yanına takılan ağaç parçası

kuş dan

Keçileri sağarken söylenen bir söz

kuş kuş

Keçileri çevirmek veya durdurmak için söylenen bir söz

kuşak ~ koşak

Eyerin yüksek kısmı, kenarlıkları

kuşhun ~ kuşkun

Eyerin arkasına dikilerek eşeğin kuyruğunun altından geçirilen bağ

kuşu

Bir hayvan hastalığı

kuşruk bulama

Keçilerde görülen bir kuyruk sallama hastalığı

kuşruk tutan

Koşma esnasında kuyruğunu yukarıda tutan hızlı koşan at

kuşruklu

Semiz koyun

kuşudan

Koyun rahmi

kuşulu

(I) Kuşulu, kuzusu olan koyun

(II) Gebe kuzu

kūzzī kuşzu

Kuzu, koyun yavrusu

kül 2

Bir bülbül türü

kūlawci ~ külëyci ~ külëygi

Bağlama aracı, küçük ip, hayvan yünü
kırpılırken ayakları bağlanan kısa ip

külcü ~ külgü

Bağlama aracı, küçük ip, hayvan yünü
kırpılırken ayakları bağlanan kısa ip

küle kemeri

Yabani bülbül, dağlık bölgede yaşayan
bir bülbül türü

labbada

Boyunduruk

laçın ~ laççın ~ laççun ~ lâçun

Laçın, yeşil ve mavi gözlü en güzel av
şahini

lam

Dişi yırtıcı hayvan

lap ~ lep

Devenin ayak tabanı

las

Dişi köpek, dişi yırtıcı hayvan

latur ~ lattur

Çakal

leccare

Ucuz, değersiz deve

leceb

Yavrusu ölmüş veya yavrusu olmayan
sütlü keçi, eti yenilen hayvan

lefçe ~ lefçek

Hayvan dudağı

leg ~ lök ~ lük ~ lük

Erkek deve, kısa tüylü yük devesi

lelekke

Bir böcek türü

leyli ~ léyli ~ léyli

Bir kısırak türü

lif

Memeli hayvanların memesinde yer alan

süt kanalı

lilik ~ lülük

Solucan, parazit

lis

Hayvanların yiyeceği otun kalmaması

loh lohu ~ lohur

Soğuk veya açlıktan dolayı bitkin düşmüş

hayvan

loppağan ~ loppuğan

Geviş getiren ve incikleri zayıf olan

hayvan

loppuk

Geviş getiren ve incikleri zayıf olan

hayvan

luppuş

Geviş getiren ve incikleri zayıf olan

hayvan

lütür ~ lüttürü ~ lütürük

Kolu kanadı kırılmış, kanadı

maça katır

Dişi katır

maççaki

Dişi katır veya eşek

mada ~ mayna 2

Dişi hayvan

mada her

Dişi eşek

mada hıng

Dişi geyik

madiyan ~ madiyan ~ madiyān ~

mādiyān

Dişi at, kısarak

mahar 2 ~ mahār 1

Devenin burnuna vurulan dizgin,

önleyici

maḳ

Bir güvercin türü

mal ~ malı ~ māl ~ melk

(I) Evcil hayvan

(II) Nal

maman

Bir at soyu

mamuttu

Kurbağa yavrusu, iribaş

mar

Yılan

maral ~ mārāl ~ moral

(I) Dişi geyik, kızıl geyik, ceylan, Ren

geyiği

(II) Ceylan

maya ~ māye

(I) Kuzu veya oğlak memesi, süttten

kesilen meme

(II) Yeni doğmuş kuzu veya oğlak

işkembesi, kurumuş işkembe

maya ~ māye

Dişi deve

mayalı

Süt emen oğlak veya kuzu

mecci

İki yaşındaki deve

mecnun ~ mecnūn

Bir at soyu

megez

Sinek, iri sivrisinek

mēḥ töwle

Atı bağlamak için kullanılan büyük çivi

mehlow ~ melhow

Süt sağılan kap

mēhmiz

Çizmenin, potinin arkasına takılan ve binek hayvanlarını dürtüp hızlandırmaya yarayan demir veya çelik parça, mahmuz

mêhrigan ~ mêhrigan

Yeni çoban ve hizmetçi istihdam etme zamanı

meķelgah

Yer, mekân, hayvanların dinlendiği yer

mele kuş

Bir at soyu

meleķ

(I) Çekirge

(II) Bir at soyu

meleşme

Topluca meleme

memeli

Memeleri dolmuş gebe hayvan

menzer

Bir bülbül çeşidi

mermerik ~ mermelik ~ mermerişk 2

Kertenkele

merre 2

Hayvanların derisinin üzerinde oluşan bir yara türü

merri

Yeni doğurduğu yavrusu ölen hayvan

méyl

Kuşların av yahut yem bulma gücü

méylak ~ méylakķa

Kuşların konmak istediği yer

mıķ mıķ

Koç sesi

miçek 2

Sivrisinek, sinek

minik

Binek hayvan

moncuḡ ~ muncuḡ ~ mungul

Keçi veya koyunun boynuna asılan

boncuk

mowl ~ mul

Sığırların boyunun arkasındaki

kabarıklık

muḡenned ~ muḡenneg

Bülbüle benzer bir kuş

mūr

Karınca

murcanak

Kurt, solucan

mus mussek ~ muş muşsek

Hayvanların grip olması, nefes güçlüğü

yaşaması

mut

Uç, gaga, kuyruk

nahaz

Ölümcül bir deve hastalığı

naḡır

(I) Hayvanların saldırması

(II) Sürü, hayvan sürüsü

nal

Nal

nalag ~ nalak ~ nalek

Koç veya koyun kuyruğunun iki tarafı

nallı at

Nallı at, nallanmış at

narıncek 2

Yengeç

neḡır

Sürü

ner ahu

Erkek ceylan

neriyan

Aygır, erkek at

nowala

nerme huleng

Hayvana vermek üzere arpa

Yavaşça bir binek hayvanını koşturma

buğdayından yapılan ekmek

nesman ~ nesmān

nōzin

Bir at soyu, türü

Eğitim alabilme, binile bilen duruma

néy tene

gelmiş olan at

Oğlakları korumak için kullanılan çadır

nök ~ nuk ~ nük

niş ~ ništ ~ niş

Uç, gaga

Zehirli diş

oğlaqdan

noħraz

Keçi rahmi, keçi yavrusunun olduğu yer

Yaban keçisi

oğlaqlı

nōpalan

(I) Gebe keçi

Eğitim alabilme, binile bilen duruma

(II) Yanında oğlağı olan keçi

gelmiş olan at

oğlan ~ oğul yoldaşı

noşhar ~ nuşhar

Küçük bir kertenkele türü

Geviş getirme

olaq

now zin

Eşek, merkep

Genç at, yeni eğer vurulan at

ordeg ~ ördeg ~ ördek

Ördek	pa köle
ögen	Hayvanların altının kuru kalması için serilen, toplanan çalı çırpı
Yular, at yuları, üzengi	
ök 2	palan ~ paleng
Orta yaşlı hayvan	Genellikle eşeklere, bazen de atlara vurulan, kaşsız, enli, yayvan ve yumuşak bir tür eyer
örtme	
Koyunun kuyruğu	palança
örtmek 1	Küçük palan, küçük semer
Koyun kuyruğu	paldım
örük	Hayvanın semerinin düşmemesi için kuyruğunun altından geçirilerek bağlanan ip
İp, hayvanların ayağına bağlanan örülmüş ip	
örüm	pammala pissak
Hayvanların gece otladığı yer	Hayvanların doğum sonrası dışarı attığı sıvı, zar
örüngah	
Koyunların geceleyin otladığı yer	papırız
ötelgi	Tavuklara verilen kırıntılar, yem
Avcı kuş, bir tür av şahini	pardun

Genellikle eşeklere, bazen de atlara vurulan, kaşsız, enli, yayvan ve yumuşak bir tür eyer

parna

Bir yaşındaki dana buzağı

parrow

Ayakları üzerinde hareket eden hayvan; geçici sürü

pazan

Erkek yaban keçisi, teke

pazan geççi

Sürünün önde yürüyen, çeşitli süsler takılmış erkek keçisi

pehşe

(I) Sivrisinek, sinek

(II) Arı

pel 1 ~ per ~ perr

Kol kanat, kuş kanadı

pele 2

Sivrisinek

peleng

Pars, kaplan, leopar, panter

per o pit

Kuşun ve tavuğun kanadını yolma

pereh ~ perreh

Keklik yavrusu

perre

Kelebek

perri ku

Güzel kanat, kuşların güzel kanadı

peşmine

Koyun, yünlü, kürklü hayvanlar

peteg ~ petek

Petek, bal peteği, arı kovanı

puşte ~ puştu

Boyunduruğun bir parçası	rütük
rehe	Uyuz, tüyü dökülmüş hayvan
Bitki ve ağaçlara zarar veren bir böcek	sağım
rem ~ reme	(I) Tek seferlik sağma
Hayvan sürüsü, kitle, yığın	(II) Sağılabilen hayvan
rıgah ~ roğah	sağın
Kuzuların annelerinden ayrılma vakti, sütten kesme zamanı	Süt veren hayvan
rıkab ~ rikab ~ rikāb	sağ-sağan
Üzengi	Bir karga türü, saksagan
rımız ~ rimiz	sakḳow
Güve	Rual, sarıca hastalığı, hayvan gripi
rımm-o-rım	sallaḳ ḥana
Atların ayak sesi	Kesimhane, kesim yeri
rışk 2 ~ rişk	saman 1 ~ samun
Küçük bit	Saman
rutayıl	samanlık
Bir örümcek türü	Samanlık

samartlama

İshal olan hayvan dışkısı

samır ~ sammır

Bir kürk hayvanı, samur

sancan

Isıran, sokan, batıran hayvan, akrep vb.

sar 1 ~ sār

Sığırcık kuşu; serçegillerde, siyah renkli,
uzun gagalı, serçeden iri, ötücü bir kuş

sarayıl ~ sarayıl ~ serayıl

Uzun boyunlu bir kuş, turna

sarı gebbe

Sarı kanatları olan bir şahin türü, avcı
kuş

sarı arıme

Sarı renkli bir karınca türü

sarı köynek

Kanarya

sarı uş

Sığırcık kuşu

sarılı otu

Cüce karıncayiyen

sefidek

Çok güzel ve göbek bölgesi beyaz olan
bir ceylan türü

seg gurg

Kurt köpeği

seg or

Köpeğin yiyeceği şey

seg

Köpek, it

seg tur

Çakal

segek

At dizgininin iki tarafındaki demir
parçası

seglowu

Bir at cinsi, at soyu

seher kaç ~ kaşı

Şafak vaktinde koyunların

dinlendirildiği, yatırıldığı yer

sekke kuşu

Saka kuşu

sêl 1 ~ sêyl

Tuzak

sêlimi ~ sêylimi

Damızlık at

semend

Kınalı at, kahverengi at

sempaşlık

Hayvanları ilaçlama

sêpa ~ sîpa ~ sopa ~ supa

Sîpa, eşek yavrusu

sepel ~ şepel

Devenin ayağının tabanı, el ayası

sepelan koç

Kuzuların koçla oynaşması

ser dol

Sürüde ilk doğum yapan koyun veya keçi

ser gel ~ serkel

Sürünün önde gideni, önde giden keçi

serçe ~ serçen ~ sêrçe ~ sirçe

Kuş, serçe kuşu

ser-ken

Sürünün gece otlamasına çıkarılması

sevinci ğuş

Muhabbet kuşu

sêyid kuşu

Tepeli kuşu

sıçan ~ siçan

Fare, sıçan

sıftag ~ sıfte ~ sıftek

Devenin sertleşmiş ve kabuk bağlamış
diz ve göğüs bölgesi

sığır kuşu

Sığircık kuşu

sığır

Sığır

sığircık

Sığircık kuşu

sıl 2 ~ sul 1 ~ sül

Yığın, böcek topluluğu, böcek yığını

sırke 1 ~ sirke

Bit, bit yumurtası

sine verem

Bir sinek adı

sirgin

Hayvan dışkısı

sisbu

Çok seri, hızlı bir şekilde insan gözüne

çarpıp yumurtasını bırakıp giden gözde
yanmaya sebep olan sinek

sona ~ suna ~ süna

(I) Erkek martı, ördek

(II) Kuğu

sowğun

Atı kaşağılama ve ısınması için hareket
ettirme

su ilanı

Su yılanı

su iti

Su aygırı

su köpegi

(I) Su aygırı

(II) Kunduz

su kuşu

Martı

su sığırı

Manda

suhtek

Küçük cüsseli bir kuş

suḥul

Küçük bir kuş adı

suḥulu ~ suḥuluk

Suhul kuşu

suḥulu ger-ger

Suhul kuşu

suḥut

Büyük hayvanlarda susuzluk sonucu
oluşan bir hastalık

suluk ~ sülük

Sülük

sum gird

At ve eşek gibi hayvanların yuvarlak
tırnağı

summa

Atın toynağının temizlendiği harbi, keski

surḥan ~ surḥun

Kırmızı benekli at

surḥun sowar

Kırmızı benekli ata binen kişi

suvarma

Hayvana su verme, içirme; suvarma

sücüft

Küçük bir kuş

südlü

Sütlü, sütü olan, süt veren hayvan

südlük

Süt hayvanı, sağmal hayvan

sürgü ~ sürüğü

Çoban değneği

sürgün

Damızlık koç veya teke	şahbaz
süri ~ sürü ~ sürü	Akbaba
Sürü, hayvan topluluğu	şahbelid
sürrütme	Büyük palamut
mec. Tembel at	şahin
şağak ~ şakkağ	Şahin, avcı kuş
Atın toynağının yarılmaması	şahlı böcük
şağız ~ şağuz	Bir böcek adı
Önde giden, sürünün başı	şahlı
şah ~ şā ~ şāh ~ şāh	Boynuzlu hayvan
Kraliçe arı	şakıracak ~ şakırık
şah devesi	Bir martı türü
Peygamber devesi	şak-şakçı
şah mar	(I) Çobanların kurtları korkutmak için kullandıkları bir tür sapan
Büyük yılan; şah maran	(II) Eğitim sopası, değneği; tay eğitimi için kullanılan ağzı yarılmış çubuk
şahaz	
Sürünün önünde giden erkek keçi	şaltak

Düzensiz yürüyen deve

şamal 2

Bir kertenkele türü

şamkaş ~ şamşak

Gece koyunları otarma, hayvanların
gece otlatılması

**şangıd ~ şangul ~ şangut ~ şengül ~
şengul**

Bir iki yaşındaki dana

**şarrek ~ şerrak ~ şerrāk ~ şerrek ~
şärrak**

(I) Bir at cinsi

(II) Damızlık at

şéhne

At kışnemesi

şekeri

Sarı renkli keçi

şengul-mengul

Eski Kaşkay masallarında anlatılan iki
ceylanın adı

şep

Devenin ayak tabanı

şerik ~ şerlek ~ şerek

Bir at cinsi

şete 1

Bitki ve ağaçlara zarar veren bir böcek

şéyr

Aslan

şeytan ~ şeytan ~ şeytan ~ şeytān

mec. Örümcek

şikal ~ şıkal ~ şıkar ~ şikāl

Av hayvanı

şıvır

İri kuyruklu koyun

şir 2 ~ şir 2

Aslan

şir ken	Deve çobanının develeri sürerken kullandığı sopa, değnek
Sütten kesilen oğlak	
şir-bäccä	telve
Aslan yavrusu	Ağıl, ahır
şirin guşt	terlan
Hayvanların ciğerlerinin etrafındaki et	Bir tür avcı kuş
şişek ~ şişäk	towar terlan
İki-üç yaşındaki semiz koyun, kuzu	Bir avcı kuş
şow perek	töyle
Yarasa	Ağıl, ahır
şow pır ~ pır-pırrek	uçğan
Yarasa	Uçan, kaçan; uçucu kuş
şow-ken	uçan ~ üçan
Hayvanların gece otlatılması	Uçan, kaçan; uçucu kuş
şul 2	uçar
Bir sığır hastalığı	Uçan, kaçan; uçucu kuş
şuturu	ulama

Köpek ya da kurt gibi hayvanları bağlama, bağlama işlemi	Ağızlık, yular, dizgin, gemürge
ular	(I) İki üç yaşındaki at
İp, yular	(II) Binit durumuna gelmemiş, binilmeyen at
ulduz poħu	
Ateş böceği	vaħ vaħķı
uleng	Genellikle haylayan köpek
At ile koşma, atı dörtnala koşturma	verze
uruf	Çift öküzü
Kuyruk, arka	veznan ~ veznān ~ vezne
urum ~ ürum	Bir at soyu
Hayvanların gece otlatıldığı otlak	vurğun
uzun kıuyruk	Bir kartal türü
Kırlangıçtan büyük, uzun kuyruklu, sıcak ve ılık bölgelerde yaşayan bir kuş türü	vurucu kuş
ügec	Avcı kuş, av şahini
Genç erkek davar, tosun	yabı
ügen ~ gügen	Erkek at
	yağır 2 ~ yegir

Yara, eşek veya atın sırtında çıkan yara

yan torbası

yal 1 ~ yāl

Eyerin kenarına bağlanan azık torbası

Hayvanların boynunun kabarması,
şişmesi

yangal kerri

Küçük ve kırmızımsı kulaklı keçi

yal 2

yangal kulaklı

Köpek maması

Uzun kulakları olan ve kırmızımsı rengi

yal kıyruk

olan keçi

Yele ve kıyruk

yangal kurra

yal tor

Orta büyüklükte kırmızımsı kulakları

Evcilleştirilmemiş at

olan keçi

yalak

yanınc

Hayvanların su içtikleri taş veya ağaçtan

Yengeç

oyma kap, yalak

yarak

yalamık ~ yalamık

Eyerin üstüne örtülen örtü, at süsü

(I) Kertenkele

yaşıl baş

(II) Hayvanların yalama yeri

Bir martı türü, erkek martı

yalpak

yayıq yeyen

Eyerin iki yanındaki deri parçası

Bir haşerat türü, hamam böceği

yayılmalı	Meme, inek ve koyun memesi
Otlanabilir yer	yèlli
yayılmaz	Havalı, bulaşıcı bir hastalığa yakalanmış
Otlamayan, hastalık nedeniyle	hayvan
otlamayan hayvan	yèr kuppusu
yaylım	(I) Tespih böceği
Yayma, otlatma	(II) Karıncayıyen
yayma	(III) İpekböceği
Hayvanları hareket ettirme, kımıldatma	yèr kurdığı
yedek	Solucan
Yedek, gerektiğinde kullanıma hazır at	yètik
yeğkır	Olgunlaşmış, yetişmiş, doğum zamanı
Hayvanın sırtındaki yara	gelmiş gebe hayvan
yeksal	yılan kıassığı
Devenin bir yaşında olan yavrusu	Bir kertenkele türü
yèl utan ~ üten	yit eniği
Bir kumru türü	Enik, köpek yavrusu
yelin ~ yèling	yoğurt bulan ~ bulayan

Bir tür avcı şahin

yowakkı

yoğurt bulayan

Kaybolan ve bulunan hayvan, başka

Bir tür avcı şahin

sürüye karışan hayvan

yoğurt yoru terlan

yowaşak ~ yowşak

Bir tür avcı şahin

Bit yumurtası

yoha

yowrı ~ yowru

Boyunduruk

Civciv, kuş yavrusu

yolma yoluğ ~ yosuğ

yowsu

Koyun vb. tüylerini kırkma, yolma

Bir kene türü

yosar

yoş peleng

Tüyü yahut yünü kırılmış hayvan

Hızlı ve seri kaplan

yosu

yuhā

Bir tür kene

Piton yılanı

yosuğ

yulluz poğ

Tüyü, yünü kırılmış hayvan

Ateş böceği

yosuntu

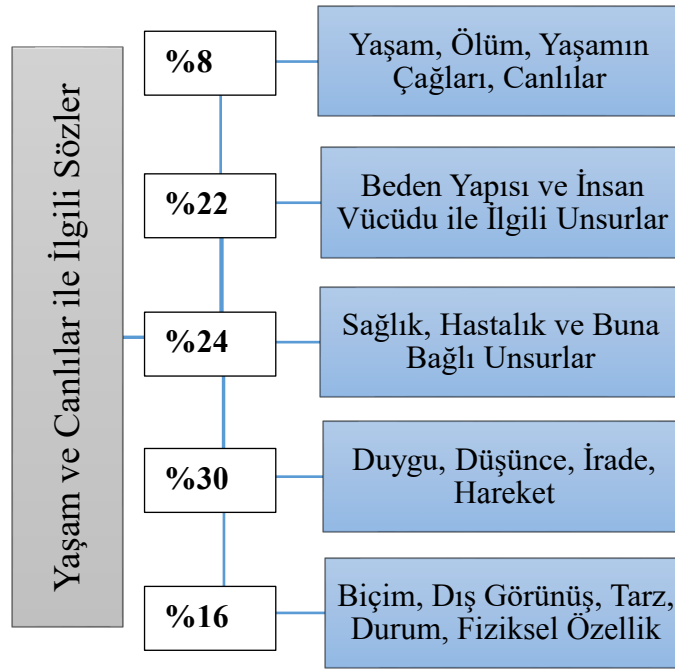
yüklenen

Tüyü yahut yünü kırılmış

Yüklenen, yük hayvanı

3. 1. 2. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözcükler

Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözcükler beş alt başlık olarak incelenmiştir: Yaşam, Ölüm, Yaşamın Çağları, Canlılarla İlgili Genel Kavramlar; Beden Yapısı ve İnsan Vücudu ile İlgili Unsurlar; Sağlık, Hastalık ve Buna Bağlı Unsurlar; Duygu, Düşünce, İrade, Hareket ile İlgili Kavramlar; Biçim, Dış Görünüş, Tarz-Durum ve Fiziksel Özellik Bildiren Sözcükler.

Şekil 4. Yaşam ve Canlılar ile İlgili Sözcükler

Şekil 4'e göre Kaşkay Türkçesinde yaşam ve canlılar ile ilgili sözcüklere ilişkin yapılan tematik incelemede 1583 söz tespit edilmiştir. Bu üst tema beş alt başlıkta incelenmiştir. Yaşam, ölüm, yaşamın çağları, canlılar alt başlığına ilişkin 133; beden yapısı ve insan vücudu ile ilgili 346; sağlık, hastalık ve buna bağlı unsurlar ile ilgili 378; duygu, düşünce, irade, harekete ilişkin 482; biçim, dış görünüş, tarz, durum, fiziksel özelliğe ilişkin 244 söz bulunmuştur.

**3. 1. 2. 1. Yaşam, Ölüm, Yaşamın
Çağları, Canlılarla İlgili Genel
Kavramlar**

'ācuze

Yaşlı kadın, aciz olan kadın

adam ~ ādam ~ ādem

İnsan, beşer

adam başı

Kişi başı, her kişi

adam oğlu

İnsan, insanoğlu

adamı

Herhangi bir insan, insanoğlu

ad

İsim, ad

adat ~ ādat ~ 'ādet

Kadınların aybaşı hali

ağ baş ~ başlı

Saçı sakalı ağarmış, ak başlı

ağ birçek

Yaşlı kadın

alat

Aybaşı hali

ana karnında

Anne karnında olan bebek

ay başı

Kadınlarda ay başı

ayçek

Doğum

ay-gün

Hamilelik halinin belirginleşmesi

aygünlü

Doğumu yaklaşmış olan kadın

bal 4

Çocuk

bala 1

Çocuk, yavru, küçük

boğaz 2 ~ bağaz ~ buğaz

balaca

Hamile, gebe, yüklü, kuzlacı

Küçük çocuk, küçük

boğazlık

balığa minme

Hamilelik, gebelik

Gençlerin akil balığ olması, ergen

bum 2

basılı

Soy, soy sop

Gebe, hamile kalmış

cahal

baş daşı

Genç, delikanlı

Kabir, mezar taşı, lahit taşı

cahal ~ cāhal kız

beççe

Genç kız, bekâr kız

Çocuk, küçük çocuk, nazlı çocuk

cahal oğul

beğeli

Delikanlı, genç erkek çocuğu

Mızımız çocuk, bahanesiz ağlayan çocuk

cesed

bêli açık

Ceset, ölü bede, naaş

mec. Kadın, kız

cur ~ cūr ~ cūr

beşer

Yaşıt, akran

Beşer, insan

dırri can

Canlı, insanoğlu, âdemoğlu

Yaşlı, moruk, bunak

dırrıl beşer

emzik

İnsanoğlu, beşer

Yeni doğmuş, süt içen bebek; süttten

dişi ~ dişsi ~ dişü ~ dişi

kesilmemiş

Dişi, müennes

enik ~ ênik ~ ênik

doğum

Gebe, hamile

Doğum

eran 1 ~ eren

doğuş

(I) Erkekler

Doğma işi veya biçimi, doğuş

(II) Mert, yiğit

döl 5 ~ döl

erkek ~ êrkek ~ örkek ~ örkek ~ ürkek

(I) Döl, doğum

Erkek, eril, yiğit

(II) Doğum mevsimi

gäbr ~ abır ~ abr ~ ebir ~ ebr ~

du renge

ebir

İki soylu, iki farklı soydan gelen hayvan

Kabir, lahit

veya insan; kırma, melez

ähramän ~ ähräman ~ ehraman ~

duru an

ehreman

Temiz kan, saf kan

Kahraman, pehlivan

düşülü

ğara ~ göre ~ gârâ ~ 1 ~ karé ~	Yok olma hali, kaybolma durumu; kayıp,
1 ~ kera ~ kere ~ kéré	ölüm
Büyük, yaşlı	ka şowķeki ~ şowķı
ğız ~ gızz ~ giz ~ gez ~ gez ~ géz ~ kız	Mizacın sürekli aynı olması
2 ~ kīz ~ kiz	ķabırğalı
Bulûğ çağına ermiş henüz evlenmemiş	Anne karnındaki cenin
dişi insan, bakire	kar ~ kâr
ğoca ~ 1 ~ koca	Yaşlı
Yaşlı, bilge erkek	ķarınlı
ğon 3 ~ 1 ~ kan 3	Hamile
Nesil, soy, hanedan	ķarrı
guzaran ~ guzarun	Yaşlı
Hayat, yaşam süreci	ķebristan
insan ~ insān	Kabristan, mezarlık
İnsan, âdemoğlu	kel cahal
ir 2	Tecrübeli genç
İrs, kalıtım miras	ķere almaz
itim	Çocuğunu emzirmeyen anne

kere leçek

Kadın, hanım, yaşlı ve kararlar bağlamış

kadın

kerri fart fartı ~ firt fırtı

Bunak, yaşlı

kerri

Yaşlı, yaşlı kadın

kım kıssır

Kıssır, bakir, bakire, el değmemiş

kırhlı

Henüz kırkı çıkmamış çocuk

kızlı

Kızı olan, kız sahibi

kız peti

Kızların ve kadınların adet hali

kişi

(I) Erkek, evli erkek

(II) Yiğit

koça baş

Yaşlı, yörenin ak sakallısı

kolon

Yavru, bebek

koz oğul

Olgun genç

körpe

Çocuk, yeni yetişen, genç, küçük

led

Yalnız, bekâr

lêytek

Erken doğum, erken doğmuş bebek

maya ~ mâye

Dölün anne rahmine düşmesi,

döllenmenin meydana gelmesi

mazar ~ mezar ~ mezâr

Mezar, kabir

merg

Ölüm	nerine
méyd	Erkek, er kişi
Tabut	ocağ daşı
mezarlık	Mezar taşı
Mezarlık, kabristan	ocaklı gor
mezarsanlık	Üzerinde aile damgası olan mezar
Mezarlık, kabristan	oğ
mīr	Doğum, bebeğin doğumu
Ölüm	olum ~ ölüm günü
nafar ~ nefer 2	Ölüm günü
Kimse, kişi, fert	ömr ~ ömür ~ umr ~ umur ~ 'omr ~
ner ~ nerre	'umr
Erkek, eril	Ömür, hayat
ner mada	oşağ ~ uşağ ~ uşak ~ uşşag ~ uşşak ~
Hünsa, ne erkek ne dişi; erdişi	úşag ~ üşak
ner o las	Çocuk
Erkek ve dişi	ölüm-itim
	Ölüp gitme

ölüm ~ ölüş	Kök, temel, soy, asıl
Ölüm	rişsefid
ölüm yuħusu	Ak sakallı, aile büyüğü, ileri gelen
Ölüm uykusu; derin uyku	seferi
pa be sinn	Cenin
Orta yaş, yaşlı	sekket
pa be za	Ölme, geberme
Doğum zamanı, doğmak üzere olma	sin ~ soy ~ söy
paç	Soy sop, zürriyet
Çocuk	siyah nama
peti yara	Kara haber, ölüm haberi
Cadı, koca karı	sobba ~ subba
reg ~ rey	Bekâr, evli olmayan; yalnız
Damar, soy, nesep	son ~ song ~ songku
reside	Ergenlik yaşı
Olgunlaşmış insan	soy-o-sap
rişe ~ rişe	Soy sop

sung 2

Ergen, yetişkin

şoylu

Bekar erkek

şeyh ~ şeyh ~ şey

Yaşlı adam, ihtiyar

şufter-ḥana

Gasilhane

uşaklı

(I) Hamile kadın

(II) Çoluk çocuk sahibi; çok sayıda

çocuğu olan kadın

uşaklı awrad

Hamile kadın

uşaklık

Çocukluk, çocukluk dönemi

uzun yuḥu

mec. Ölüm ve ölme

üfürüm

Ölüm

üklü ~ yüklü

Hamile

üze gülen

Bebeğin annesine gülümsemesi

üzü bağı

mec. Bekâr kız

yaş 1

Yaş, ömür, yaşam

yaşar

Ömür yıllarının sayısı

yaşdaş

Yaşıt

yaşid

Yaşıt

yaşıdlı

Yaşıt olan iki kişi

yaşlı

(I) Yaşlı, ihtiyar, kocamış

(II) Yaşıt

zat ~ zad ~ zād ~ zāt

(I) Soy-sop, nesep

(II) Şahıs, kişi

**3. 1. 2. 2. Beden Yapısı ve İnsan
Vücudu ile İlgili Unsurlar**

addım

(I) Yürümek için yapılan ayak atışlarının
her biri

(II) Bir ayak atışıyla alınan yol, adım

ağ birçek

Beyaz zülüf

ağ ciger

Akciğer

ağ kowuq

Beyaz mesane

ağın

Boynun alt kısmı, omuz

ağız ~ ağız ~ ağız

Ağız

ağış ~ āgūş

Bağır, kucak

ağz o göz

Ağız ve göz

ağız-burun

Ağız, burun

al 3

Alın

al kan

Kanlı, kırmızı kan

alamet

Ayak izi

alıl ~ all

Alın

ämcek ~ emcek

Göğüs, meme

am

Kadın cinsel organı

amza

Erkeklik organı	Ayağın altı
arenç	ayağ üçü
Kol ile ön kol arasındaki eklemin arka yanı, dirsek	Ayak ucu
aşığ ~ aşık ~ aşíg ~ aşíh ~ aşèğ ~ aşèh	bäbä ~ bebe
Aşık kemiği	Gözbebeği
aşıklı	bacag ~ bacak ~ paçak
(I) Ayağın aşık kemiği	Bacak
(II) Diz kemiği	bağ 3 ~ beğ 2
āşıklık	Nara, feryat, inleyiş
Ayağın aşık kemiği	bağır ~ bağr ~ bağır
avaz ~ āvāz ~ evez	Göğüs, ciğer; vücudun iç kısımları
Ses, seda, nida, nara	bağırsağ
ayağ ~ ayah ~ ayak ~ eyağ ~ eyağ ~	Bağırsak
eyak ~ eyek	bağırtlak ~ bağıtlak
(I) Ayak	Gırtlak
(II) Adım	baht ~ baht 1 ~ beht ~ bäh ~ bäh ~
ayağ altı	bèht
	Yakarma

baldır ~ ballır ~ baldur

Baldır

bang ~ bank ~ bang ~ bāng ~ bong ~

bonk

Ses, nala, feryat, çığlık

barmağ ~ birmağ ~ burmag ~ burmağ

~ burmağ ~ burmağ

Parmak

basan

Basen, kalça

baş ~ başş

Baş, kafa

baş barmağ ~ burmağ

Başparmak

baş-ayak

Baş ve ayak, baş ve son

baş-kulağ

Baş ve kulak

batın ~ batın ~ bātin

Karın

bebek

Gözbebeği

bec

Ağız içi, ağzın içerisi, avurt

beden

Beden, gövde, vücut, ten

beğel

Kucak, yan

behrām uyluğ

Oyluk kemiğinin küçük tarafı

bél 1 ~ bil

Bel, sırt, arka

bél tirizi

Omur, omurga

belge 2

Balgam	boğaz 1 ~ boğaz ~ buğaz ~ buğag ~
bend	buğak ~ boğak
Eklem	Boğaz
beneg ~ veneg ~ veng 3	boş
Ben, benek	Karnın iki yanı, iki boşluğu
benz	boy 1
Çehre, yüz; yanak	Boy, boy-pos, endam
beyn ~ bëyn ~ bëyin	boyn ~ boynağ ~ boyun
Beyin	Boyun
bir ayak	börä ~ böyrek
Bir adım	Böbrek
bir hene	buğag
Bir nefes, bir yudum	Boyun
birçek ~ bürçek	bulah ~ bulak 2
Züluf, özellikle kadınların alınına düşen saç, perçem	Çapağın toplandığı yer, göz kenarı
boğak	buncala ~ buncele
Gırtlak	Dağınık saçlar, karışık kıl, saç
	burmağ gözü

Parmak ucu; et ve tırnağın birleştiği nokta	çep çin Sol omuz
burn ~ burun	çeşm ~ çâşm
Burun	Göz, dide
cehānbīn	çin 2 ~ çīn 2
Göz	(I) Saç kıvrımı
cenān ~ cenān	(II) Omuz
Yürek, gönül	çurr
cèynağ	İdrar
Tırnak	dad 2 ~ dād
ciger	Feryat, haykırış, bağırma
Ciğer, bağır	dal
cism	(I) Sırt, arka, geri
Beden, gövde	(II) Kol
çeng 2 ~ çing	(III) Omuz
Avuç, el	(IV) Ense, boyun
çenge	dār
Çene	

Boy, boy-pos

didar ~ didār ~ didār

destān 2

(I) Yüz, sima, çehre

Eller

(II) Görüş kuvveti, göz

dıl 1 ~ dil 1 ~ dīl

dide

Dil, konuşma organı

Göz

dıl 2 ~ dil 2

dilçek ~ dilçik

Kalp, gönül, yürek

Küçük dil

dıl mazza

dil-diş

Beldeki omurilik vasıtasıyla dağılan

Dil ve diş

damarlar

dimdik ~ döndük ~ dumdug ~ dümdüg

dıllağ ~ dillağ ~ dillik

~ dümdük ~ dündüg ~ dündük ~ düng

Kadın cinsel organı

Uç, burun

dırağ

dirsek

Omuz

Dirsek

dırnağ ~ dırnağ ~ dırnağ ~ dırnağ

diş 1 ~ diş ~ diş

Tırnak

Diş

did 1

diz 1

Göz, göz ışığı

Diz, bacadaki eklem

doban	Kolun bilekten parmak uçlarına kadar
Topuk, taban	olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan
dodağ ~ dudağ ~ dudak	bölümü, el
Dudak	el ayak
dohul ~ döhül	El ayak
İnsan vücudu	elewan
döş ~ düşş	(I) El
Göğüs, sine, meme	(II) Ayak
döş-o-baş	eng 1
Baş ve göğüs, ergenlik yaşındaki bir kızın	Kemiklerin birleştiği nokta, bağlantı yeri
göğüsleri	engek
döş-o-ğulunc	Çene
Göğüs, sine ve omuz	engul
düb	Parmak
Ayak	erbab bilmez
ebrü	(I) Omurganın en son kısmı
Kaş	(II) Omurganın etrafındaki küçük
el 3 ~ äl ~ hel 1 ~ hël 1	kemikler

ereḳ 1

(II) El

Ter, vücut suyu

ḡon 2 ~ ḳan 2

ḡälâm 2 ~ ḳelem 2 ~ ḳeleme 2 ~ ḳêlem

Kan

2

gözyaş ~ gözyaşı

Diz altındaki kemik

Gözyaşı

ḡaléb ~ ḡâléb ~ ḡâlīb ~ ḡälīb ~ ḳalīb

ḡucaḡ ~ ḡucaḡ ~ ḳocaḳ ~ ḳucaḡ ~

Beden, ten

ḳucaḳ

ḡarn ~ ḳarın ~ ḳarrın ~ ḳarn

Kucak

(I) Karın bölgesi, mide

ḡulaḡ ~ ḡulaḡ ~ ḳulaḡ ~ ḳulaḳ ~ ḳulâḡ

(II) Rahim

Kulak, işitme organı

ḡaş 2 ~ ḡâş 2 ~ ḳaş 2 ~ ḳaş 2 ~ ḳâş 2 ~

gurdele ~ gurdelek ~ gürde

ḳâş 2

Böbrek

Hilal şeklinde olan şey, ön, gözün üstü,

gurm ~ gurum

kaş

Boynun arka kısmındaki omur

ḡemze

guş ~ güş

Naz ve işve ile göz süzerek bakma, gamze

Kulak

ḡol ~ kol 1 ~ ḳol

güldür

(I) Kol, omuz

Gözyaşı damlası

gülen yèr

Avret yeri

gün görmez

Avret yeri

hal 2 ~ ħal

Çoğu doğuŧtan, tende bulunan ufak,
koyu renkli leke veya kabartı, ben

hana 1 ~ hene ~ hānā

Nefes, derin nefes

haray 2 ~ hera ~ heray

(I) Çıĝlık, ses, gürültü

(II) Ses sesi

hay kömek

İmdat çıĝlığı

hekel ~ heykel

Boy pos, vücut

helik

Aĝız suyu, aĝzın kenarından süzülen su

hèlp

Gıdık, gıdı

her 2

Gürültü, çıĝlık

hun ~ ħun ~ ħūn

Kan

iç 1 ~ iş 1

Karın

inçe reg

İnce damar, kılcal damar

işşeme

İdrar, dışkı

it dişi

Köpek dişi

ķab ~ ķāb

(I) Eĝe kemiĝi

(II) Diz kemiĝi

ḳab ~ ḳāb	Boy-pos, endam
Cilt	ḳarın bağı
ḳabaḥ ~ ḳabaḳ	Göbek bağı
Göz kapağı	ḳarın-ḳacaḳ
ḳabırđa	Karın, işkembe, iç organlar, sakatat
Kaburga kemiği, kaburga bölümü, göğüs kafesi	ḳarın-ḳarsaḳ
ḳab-ḳaca ~ ḳacaḳ ~ ḳucaḳ	Karın, işkembe, iç organlar, sakatat
Kucak, kaburga	ḳarın-ḳarta
kad ~ kat	Karın, işkembe, iç organlar, sakatat
Basen kemiği	ḳarn yelli
ḳad ~ ḳed ~ ḳedd	Mide gazı
Boy-pos	ḳasırđa
ḳakul 1 ~ ḳākül ~ ḳâkul	Adale, kas
Zülüf, başın orta kısmındaki saḳ, ḳâkül	ḳassıḳ
kam ~ kām	Adale, kas
Ağzın üstü, tavanı, damak	ḳař başı
ḳamat ~ ḳâmet	Kaşın üstü

kaş-kaşak

Kaş, göz kapığı

kawara

Boy-pos

kawuğ

Mesanenin üst kısmı

keb ~ kep

(I) Avuç, aya, el ayası

(II) Ağız

kec kul

Solak

keçel ~ keççel ~ kēçel ~ kēççel

Keçel, kel, saçlı olmayan

kehe

Diş eti

kelb

Kalp, gönül

kele kan

Basen kemiği

kele kat

Basen kemiği

kelle

Kafa, baş

kemer

Bel

kemirtlağ ~ kemirtek

Kemik

kemik

Kemik

kepir

İnce deri, kepek, yeni doğan bebeğin

bingıldak derisi

kere bağır

Karaciğer

kere buğaz

Siyah göğüs	Çok ince ve küçük kıl
kere ciğer	kılc ~ kılınc ~ kılic ~ kıline
Karaciğer	Ayağın ayakkabı içinde kalan kısmı
kertik ~ kertmik	kılmağ
Kemik, kemik ucu	Bir deste kıl
keşk 2 ~ keşkek	kıltık
Diz kemiği	Saç kırintısı
ket 1	kın ~ kınn ~ kıng 1
Omuz, kürek kemiği	(I) Uyluk
kı	(II) Makat, kış
(I) Kıl, tüy	kıp ~ kip
(II) Bebeğin ilk üç günlük dışkısı	mec. Nefes
kış	kırcık ~ kırçık
Adım	Ak saç
kıl o kıltık ~ kıltış ~ kırtış	kırh bağır
Saç kırintısı	Mideden bir bölüm
kılçık	kırh karın

Mideden bir bölüm

kıızıl kırtlak

kırtlak

Gırtlak, sindirim sisteminin başlangıç

Gırtlak

bölümü

kıışhanc 1 ~ kıışhıncı ~ kıışkanc ~ kıışkınc

kızzıtme

Yumruk

Ateş, vücut ısısı

kıssık

kıbrık ~ kıprig ~ kıprık ~ küprüg ~

Sıkıştırılmış, bastırılmış, kapatılmış

küprük ~ kırbig ~ kürpük

yumruk

Kırpık

kıt ~ kıtın ~ kutun

kıha bilmez

Kıç, makat

mec. Omurga etrafındaki kemikler

kıvınc

kili

Kıvrım, kıvırcık saç

Küçük parmak

kıvırım

kol kanat

Kıvrım, kıvırcık saç

Kol kanat

kıız bahar

kol kerısı

Şakak

Kolun arka bölgesi

kızdırma

kol o koltuk

Ateş, vücut ısısı

Kol ve koltuk altı

ķoltuķ altı	Kulak memesi
Koltuk altı	kulunc ~ ķulınc ~ ķulunc
ķoltuķ	(I) Kolun son kısmı, iki omuz arasındaki
Koltuk altı	bölge, kafanın arka tarafı
kor baęırsaķ	(II) Kafanın arkası
Apandis kesesi	kulke birķek
ķowuķ	Zülüf, sağ
Mesane	kum 1
ķoy ~ ķoyn	Mide, işkembe
Kucak	kur kurraça
ķöyl	Âdemelması, gırtlak
Kalp, gönül	kur kurre ~ kurreg ~ kurru
ķörtme	Âdemelması, gırtlak
Kuyruk, kuyruk kemiği	ķursaķ
ķulaķ ardı	Mide, kursak
Kulak ardı	kurt 1 ~ kurte ~ ķurt 1 ~ ķut
ķulaķ tozu	Gırtlak, âdemelması, yemek borusunun
	başlangıcı

kurt kurtek

Gırtlak, âdemelması, yemek borusunun
başlangıcı

kurt kurtu

Gırtlak, âdemelması, yemek borusunun
başlangıcı

kus

Kadın cinsel organı

ķuzu dişi

Yaşlılıkta dişlerin dökölmesinden sonra
yeniden çıkan diş

küp

Mide gazı

lıvır ~ livir

Dudak kenarı, iki dudağın kenarı,
dudakların buluşma noktası

lıl 2 ~ lül ~ lüle

Lüle

lon ~ lonc

Dudak

lop ~ lub ~ lup

Yanak

loppağın ~ loppuğın

Dolgun, şişkin yanak

loppuķ ~ luppuk

Dolgun, şişkin yanak

low

Dudak

luppuş

Dolgun, şişkin yanak

lülük

Parmak

mak

Damak

maza ~ mazza

Omurga

El bileği

mem ~ meme

mung

çd. Meme

Ağız ve damak bölgesi

meş ~ meşe

murk

Beyin

Âdemelması

mır ~ mür

murruke

Ağız, dudak ve çevresi

Âdemelması

mırk

muşt

Dirsek

Yumruk

mırzing

nal ~ nala ~ nāla

Kirpik

İnleyiş, feryat, figan

mowl ~ mul

nazık yér

Boyun

Avret yeri

muç ~ muççek

nefes

(I) El ve ayak bileği

Nefes, soluk, can, ruh

(II) Yumruk

ner gezek

muçelek ~ muçculuk

Erkek çocuğun cinsel organı

nerme kulağ	Topuk
Kulak memesi	ön ~ öng ~ üg ~ ün
nêş ~ nêşt	Yüz, sima
Köpek dişi	öng diş
nuk ~ nük	Ön diş
Burun	özzeg
orta burmağ	Can damarı, atardamar
Orta parmak	pa 2
os	Ayak, bacak
Mide gazı	palat
osduruğ ~ ossurağ ~ osturağ	Kol
Bağırsak gazı, osuruk	paşna
öd ~ öt	Topuk
Safra kesesi	pel 2
öfke	Zülüf
Akciğer	peng
ömçe	Avuç, el

per o pit	Karın boşluğu
Kol kanat	red 1 ~ redd ~ redde
perde	Ayak izi
Kulak zarı	riç ~ riç
pey ~ pèy ~ piy	Ayak izi
(I) Ayak, ayak izi	rıkab ~ rikab ~ rikāb
(II) Eklem	Büyük bir kimsenin önü
puḥowluḅ ~ puḥuwlu ~ puḅowlu	riş
Ayak bileği	Sakal
puşt mazza	rum 3
Sırtın orta kemiğinin, omurganın iki yanındaki et	Etek, kasık kılı
puz	ru
Ağız ve burun çevresi, dudakların çevrelediği ağız kısmı	Yüz, çehre
pürçüm	saç ~ saçç
Perçem, kâkül	Saç, zülûf; uzun saç
püşk 2	sakḅ ~ sekḅ
	Damak

sandıĝa

Baş, kelle

Göğüs kafesi

ser pik

sarĝı

Zülüf, perçem, kâkül

Topuk

serçe ~ sérçe ~ sirçe ~ serçen

sebete

Elin en küçük parmağı, serçe parmağı

Kemik, iskelet

sıhık

sedef ~ sädäf ~ şadef ~ şedef

Yumruk

El ya da ayak tırnağı

sıhınc

sek ~ sekel

Sıkılmış el, yumruk

Kemik

sibil

sekkel

Bıyık

Sakal

sik

sek-sümük

Erkeklik organı

Bütün kemikler

simig ~ sümüg ~ sümüğ ~ sümük ~

sendeke ~ sendeğe

süntüg ~ sünük

Göğüs kafesi

Kemik

ser

sine ~ sîne

Sine, göğüs

şing 2

Feryat, figan

şis 2

Akciğer

şömke

Kuru deri; kuru ve kemik gibi olan

şum 1

Tırnak, toynak

şus

Akciğer

şüd dişi

Süt dişi

şümük-samık ~ sayık

Kemik ve kemikle ilgili şeyler

şah

(I) Boynuz; kıl, tüy

(II) mec. Uzun güçlü el, kol

şah limur

mec. Sevgilinin göğüsleri

şah reg

Şah damarı

şahdad burmağı

Şehadet parmağı

şakkanak

Şakak

şal bend

Bel, kemerin bağlandığı yer

şan

Rahim, anne karnı

şana

Omuz

şap ~ şapag ~ şapak ~ şapek

El, ayak ayası

şaş

İdrar	Yüz, çehre
şep	üdüg
Büyük el ayası	Meme ucundaki delik
şeven ~ şiyen ~ şüwen	üfüraq ~ üfürüg
Feryat, figan	Üfürük, soluk
şor 2	üfürüm-üfürüm
Gözyaşı	Ağlayıp sızlama, feryat, figan
şömme	ülüg ~ yilig ~ yülüg
Dirsek, dirsek kemiğinin ucu	İlik, kemik iliği
umma 1 ~ ummac	ün
(I) Oyluk kemiğinin başı	Feryat etme, seslenme
(II) Kalça kemiğinin çıkıntısı	ürek böyrek
utuk	Yürek ve böbrek
Yemek borusu	üz o göz
uyluğ	Yüz göz, boy pos
Oyluk kemiği	yağ ~ yağ ~ yāğ ~ yāğ
uz 2 ~ üz 2 ~ yüz 2	Vücut yağı

yağ danası

Nefes, soluk

Yağ bezesi

yilişme

yağlı bağırsak

İlik

Yağlı bağırsak, hayvan kalın

yoğun bağırsak

bağırsağının son kısmı

Kalın bağırsak

yağak

yumcuğ

Çene

Yumruk olmuş, küçük yumruk

yanah ~ yanak ~ yangah ~ yankah

yumuruğ ~ yumuruğ

Yanak, yüzün yan kısımları

Yumruk, avuç

yangal

Kızarmış yanak

yel 2 ~ yel ~ yıl

Gaz, mide gazı

yèn 2 ~ yön ~ yün ~ ün

Yüz, surat

yèriş

Yürüyüş, yürüme

yıf ~ yif

3. 1. 2. 3. Sağlık, Hastalık ve Buna Bağlı Unsurlar

acı ~ aççı dana

Kan çıbanı

acı ~ aççı yowşan

Bitkilerden yapılan bir ilaç

ağı ~ ağı ~ ağu

Zehir

ağı kesen

Panzehir

ağırlık

Kâbus görme hali

agir ~ aġar ~ aġır ~ aġur ~ aġır

Az işiten, sağır insan

aġrı ~ aġrı ~ aġrık

Aġrı, acı, rahatsızlık

aġrısız

Acısız, aġrısız

aġsaġ ~ aġsaġ ~ aġsaġ ~ aġsâġ

Aksak, topal

aġına ~ aġıntı ~ akkıntı

Yaradan akan su, irin

aġsırma

Aksırma, hapşırma

ala göz

Hastanın hasretli bakışı

ala göz

Yatalak hasta

ala kere

Kâbus görme

alac ~ 'elâc ~ 'ilâc

İlaç, çare, derman

alahil ~ elhil ~ halahl ~ hâlahil

Zehir

alaġ bulak

Gözleri hastalık sonucu dışarı fırlamış olan kişi	(III) Ölüm döşeğinde olma
alan kölen	arma
Baş ağrısı, tutkunluk	Hamile kadınlara özel yemek isteği, aş erme
alan talan	ateşek
Baş ağrısı, tutkunluk	Biriken idrarın yakıcılığı
all ~ āl	ay başı
İnanışa göre, doğumdan sonra, kadınlara zarar veren yaratık, karabasan, albastı	Kadınlarda kızgınlık ve huzursuzluk hali
amas	ayağ vurma
İltihap	İshal
appul	az 2
Yanık veya herhangi bir darbe sonucu, yarada oluşan su baloncukları	Yara, yara acısı, sancı
araz 1	azar ~ āzār
(I) Kalp krizi	Hastalık, huzursuzluk, dert
(II) Tüberküloz	azarlı ~ āzārli
	Hasta
	azayımlı
	Ruh hastası, deli, hasta; sinirli

azgın

Yara merhemi

azılı yara

Azmiş yara, ağırlaşmış yara

azva ~ ezva ~ ezve

Bitkisel bir ilaç

bad basıl

Basur, hemoroit

baħar kor

Bakar kör, görünüşte sağlıklı olup
gerçekte göremeyen kişi

batık-batık

Vücudun herhangi bir yerinin
karıncalanması, geçici acı ve sızı

batık

Vücuda batmış iğne

bayram basdı

Nevruz bayramında, aşırı yemekten
dolayı meydana gelen mide rahatsızlığı

bed eşken

Kötü kırık, kemiğin çatlaması veya
kırılması, yarılması

bed hal

Hasta, halsiz

bê-mar ~ bî-mâr

Hasta

beyow

Su içme isteğinin olmaması

bez 1

Beze, koltuk altındaki beze

bıtamuk

Tifüs

bidışken

Kemiğin kaynaşması, bitişmesi

bim

Çocuğu karnında taşıyacak zindelik ve güç	Boğulma durumu
bitamık	boğz ~ buğz
Bitten bulaşan bir hastalık	Boğazın tıkanması
bitim	bora
Kemiğin kaynama şekli	Şiddetli soğuk ve açlık sonucu oluşmuş halsizlik
bitiş	borakkı ~ borekki
Kaynama, yaranın kabuk bağlama şekli	Beslenme yetersizliğinden, eksikliğinden kaynaklanan güçsüzlük, zayıflık
bitişken	bowasil
Kemik çatlağı	Basur
boğanağ	bowasilli
(I) Boğmaca hastalığı	Basur hastalığına yakalanmış
(II) Sesin boğazda düğümlenmesi, tıkanması	boz göz
boğum	Hasta, solgun
(I) Boğazın tıkanması	boz poran
(II) Hafakan, karabasan	Zayıf, çelimsiz, soluk yüzlü; hastalıklı
boğum	

bun dowa	Baş ağrısı
Temel ilaçlar, bitkisel ilaçlar, ilacın özü	devā ~ dowa 1
burhutma	İlaç, deva
Ayağını burkma	dıkk
burmağ gözü	Ölüm anı, nefes tutulması, boğaz tutulması
Tırnakta oluşan yara	dıl pęc
cara ~ çara ~ çare ~ çāra ~ çāre	İshal
Çare, ilaç	dil aman
çalma	Hastalık sonucu konuşamama hali
Epilepsi, sara	dil basmağ
çapağ	Kekemelik, kekeme olma hali
Çapak	diye
dagma ~ dağma ~ dağma ~ dâğma ~	Diyet
tamğa ~ tamğa ~ tamğa ~ tamğa	dolaşma
Dağlama sebebiyle oluşan yara	Dilin tutulması, dil tutulması
dağ	dolma
Yanık yarası	Kan toplamış yer
derd-ser	

dowaḥana

İlaçhane, eczane

döküntü

Döküntü

dönmez deli

Zır deli

dumaḡı

Üşütme, soğuk yeme

dutulas

Dili tutulma, konuşma esnasında

kekeleme

dutulma

Hastalığa yakalanma, tutulma

düşme

Bulaşıcı hastalık; ağır hastalık,

hastalıktan yatağa düşme

düşülü

Düşkün, hasta; yatalak

düşünc

Düşkün, hasta

elem 1 ~ 'elem

Dudaktaki çatlak

elle mengow

Şiddetli soğuktan hastalanıp burnun

tıkanması

elowušt

Dili damaḡı kuruma

em

(I) İlaç, merhem, deva, çare

(II) Yara dikişi

engirek

Hastalık

engirekli

Hastalıklı, hasta

ezḡarlı

Ruh hastası, deli, hasta; sinirli

ğaş 3 ~ ğâş 3 ~ қаş 3 ~ қâş 3 ~ қâş 3

Yarık, yırtık, kesi

hele hil

Zehir

ğol ~ kol 1 ~ қол

Dirseğin yahut parmak ucunun

hesvayı

Ruhen hasta, psikolojisi bozuk, sersem

kabarması

hêyze

gurowul

Vücutta görülen kırmızı renkli sivilceler

Mide gazının sızması, çıkması, sindirim

rahatsızlığı

gurzun

Vebe hastalığı

hoқna ~ hoқne

(I) Guatr hastalığı

happıl

Kabarık, sivilce

(II) Kin, huzursuzluk sonucu boğaz

tutulması

hava ~ havā ~ hevā

Soğuk algınlığı

holaq

Yemeğin mideyi rahatsız etmesi,

hazımsızlık

havlä

Ateşe neden olan, lekeler döktüren

honnaқ

Difteri hastalığı

hastalık adı

heb 2 ~ hebb

howa

Hap, tablet

Grip, soğuk algınlığı

hulķ	Kabız olan kişi
Boğaz tutulması	isbullu ~ ispullu
hulķum	Hasta
Karabasan, kâbus, nefes darlığı	ispil ~ ispir
hun-rizlik	Dalak hastalığı, i hastalık
Kan kaybı	ispilli
infırık	İ organlarından hastalığı olan kişi
Burun suyu, burun akıntısı	ispullu ħesekli
issıtma ~ issidme ~ issitme ~ istitme	Hasta
Ateş, ateş ve titreme, sıtma	işkenc
ine ~ inge ~ yinge	çirkin çıban, kabakulak
Hastalara yapılan iğne, enjeksiyon	it dirseği ~ dirseyi
intil	Arpacık, itdirseği
Hastalık, maraz	it sepigi ~ siyegi
intilla	Arpacık, itdirseği
Hastalık, kabızlık hastalığı	ķabak
intillalı ~ intilli	Yara kabuğu

ķabar

Nasır, buruşmuş deri, el derisindeki
buruşukluk

ķabarcık

Deri üzerindeki küçük kabarcık, ben

ķabar-ķabar

Kırışık buruşuk, çürük dolu

ķabarlı

Kabuk bağlama

ķabık

(I) Deri, kabuk

(II) İnsanın kafa kısmında oluşan ince
kabuk

ķalmac

Yara kabuğu

ķansu

Yara, kan ve irin

ķansulu

İyileşmekte olan yara

ķärä köhä

Tehlikeli duruma gelen öksürük

ķärädane

Ateşe neden olan, lekeler döktüren bir
hastalık

ķaramık ~ ķaramuķ ~ ķere amuķ ~

ķaramuķ

Ateşe neden olan, lekeler döktüren bir
hastalık, bir tür çiçek hastalığı, suçiçeği
hastalığı

ķarn aķrıķı

Karın ağrısı

ķarow

Pamukçuk hastalığı, genellikle süt emen
bebeklerin damak kısmında oluşur.

karr ~ ker ~ kerr

Sağır, işitme engelli

kas 1

(I) Çocuk hastalığı

(II) Sağır, işitme engelli

kaşınma

Kaşıntı, alerji

kaş-kaş

Artarda olan kesikler, yarıklar

kaşşıntı ~ keşşıntı

Kaşıntı, alerji

kebleme

Ezilerek el ayasında yemek üzere

hazırlan ilaç, bir avuç ilaç

kebz

Kabız, kabız olmak, kabızlık

kec-rov

Aksak, topal

kehen ~ keheng

Romatizma acısı

kekeme ~ kekime

Yaşlandıkça vücutta oluşan siyah renkli

lekeler

kel 1

(I) Kesik, yarık

(II) Yara

(III) Hacamat, damar kesigi

(IV) Baş ağrısı, zahmet, eziyet

kel 2

İlaç, çare, merhem

kelle be kohun

mec. Hasta ve halsiz insan

kelle menkow

Şiddetli soğuktan hastalanıp burnun

tıkanması

kemçik ~ kemçik

Sakat

kemmere

Kabızlık, karnın sertleşmesi, taşlaşması	kere muğ
kepenek 2	Vücut derisinde ortaya çıkan siyah
Bel fitiği hastalığı	benek, suçıçeği
kepik	kere piyan
Bir avuç kadar, avuca alınıp yenilen ilaç	Etkili bir bitkisel ilaç
miktarı	kere şepi
keramuğ	Ayak tabanları iri ve düz olan kişi,
Kuşpalazı	düztaban
kere basma	kere tovlum
Kâbus	Dayak ve darbe sonucu vücutta oluşan
kere göden	morluklar, karartılar
Nasır hastalığı	kere vurğun
kere ğul ~ ğulçu	Ani ölüme sebebiyet veren kalp krizi,
Kâbus	beyin kanaması
kere koha ~ köhe	kerr o kas
Kara öksürük	Sağır, işitmeyen
kere kulek	keskinti
Kâbus, siyah dev	Kesik yarası

keş	mec. Göz kırmızılığı
Baygınlık, bayılma hastalığı	kızıl yeli ~ yel
kevel	İnsanın renginin kırmızıya dönmesine
Hareketsiz, felç olmuş	yol açan bir hastalık türü
keý	kızılce
Kusma	Kızamık hastalığı
kezammoğ ~ kızamık ~ kızmuğ	kızış kıızış
Kızamık, kızamık hastalığı	Ani titreme
kezyun	ķic 2
Katliam, genel zayıf, bulaşıcı ve	Kas tutulması
öldürücü hastalık	kipp o çal
ķicış	Zorlukla nefes alma
Yıpranma, kaşınma, tahriş olma	ķit 2
ķılçık	Kabızlık, kabız olma hali
Göze bir şey girmesi sonucu yaşarması	ķiyiş
ķırrıklık	Eğrilik, göz kayması
Kırıklık, halsizlik	koft
kızıl kıızıl	Öksürük hastalığı

koh 5 ~ koffe ~ koha ~ kohe ~ kohke

Kusma, kusmuk

~ köh ~ köhe ~ kuffa

kote 2

Öksürük

İlaç, merhem, tedavi

koḥ ~ koḥun ~ koḥung

ḳovs ~ kows ~ ḳows ~ ḳowz

Bel veya göğüs kemiğinin eğilmesi,
kambur

Daha çok emzikli çocuklarda olan, ağız
içinin yara olması şeklinde görülen bir

koḥlu

hastalık

Kamburu olan kişi

ḳowrum

kor 1 ~ kôr ~ kór ~ kör

Dayak sonucu vücut derisinin deforme

Kör, görmeyen, âmâ

olması, morarması

korek

ḳowuḳ

Deri altında oluşan kabartı, sivilce

Su kabarcığı

korowul

ḳoyärtlämä

Şişik, kabartı, su toplayan yara

Morarma

ḳorwum ḳowrum

köp

Dayak sonucu vücut derisinin deforme

(I) Şişik, kabartı

olması, morarması

(II) Kızgınlık sonucu boğazda oluşan

ḳossuḳ

şişlik, gırtlığın kabarması

ꞗudda ~ ꞗudde

Hastalık sonucu et ve deri arasında oluşmuş sert et parçası

kūdu ~ kūdü

Kırılan kemiğin iyileşme sürecinde kabarması, şişmesi

kuft

(I) Hastanın sürekli öksürdüğü bir hastalık türü, akciğer hastalığı

(II) Doğum sonrası loğusa kadının üzerindeki hastalık ve yorgunluk hissini ifade eden bir sözcük

kuftlu

Öksürük hastalığına yakalanmış olan

kuftluꞗ

Yılan zehri

ꞗuꞗeyli

Parazit

ꞗulağı ağır

Kulağı ağır işiten, işitme engelli

ꞗulam ~ ꞗulum pa

Ayak tutulması, burkulması, aksamak, topallamak

kulunc ~ ꞗulinc ~ ꞗulunc

Omuzlar bölgesinde meydana gelen ağrı

ꞗulume ~ ꞗulumme

(I) Boğazın tutulması

(II) Boğazın tutulması sonucu sesin kalınlaşması

ꞗumu ~ ꞗummu

(I) Bir çocuk hastalığı

(II) Kum ve toprak yediğı için hasta olan kişi

ꞗur ~ ꞗurr 1

Kısır, kısırlaştırılmış erkek

kūra

Eski bir tedavi yöntemi	ķut 1
ķurowul	Az yeme, yetersiz yeme
Deri üstündeki kabarcık	ķuturum
ķurrum deng	Hareketsiz, kötürüm, felç
Erkeklik duygusunu kaybetmiş olan kişi	ķutval 2
ķurrum puf	Hareketsiz, kötürüm, felç
Erkeklik duygusunu kaybetmiş olan kişi	ķuz 1
ķurrumsaķ	Kambur, kamburu çıkma
Erkeklik duygusunu kaybetmiş olan kişi	ķüreis
ķurs	Eski bir tedavi yöntemi
Hap, tablet	ķäbpär
ķurteg	Deri hastalığı; böceklerin ısırmasıyla belirlenen alerji
Aksırma ve benzeri durumlarda ağızdan çıkan mide gazı	ķal 1 ~ ķäl
ķusma	Dilsiz, lal, peltek, konuşamayan
Kusma, istifra	ķapar ~ ķappar
ķusuntu	İri sivilceler
Kusulan şey, kusulmuş şey	ķar 1

Murdar, kokuşmuş, bozulmuş ceset

lem

laş

Hareketsiz, sessiz bir şekilde uzanma,

(I) Ceset, murdar

felç olma

(II) Hantallıktan ve yorgunluktan dolayı

leper ~ lepper

hareket edemeyen

Böcek ısırması sonucu oluşan iri

lata

sivilceler

Şiddetli grip

lohr

latur ~ lattur

Halsizleşme, hissetmeme

Sivilce

low şekeri

leçek

Dudakları çatlayan kişi

Göz çapağı

mälkäm

leḥçe ~ leşe

Karın ağrısı

Yara kabuğu

maş 2

lehm

Vücutta koyu renkli lekelerle görünür

Felç, vücudu hareketsiz kalan kişi

olan bir hastalık türü

lele pit

maş

Anne karnında hareket etmiş ve

Ateşe neden olan, lekeler döktüren bir

sakatlanmış, doğuştan sağır

hastalık

mayna 1

Muayene, doktorun görmesi

mehrem ~ melhem ~ merhem ~

merhem

Deriye içirilerek veya sürülerek

kullanılan tereyağı kıvamında yağlı ilaç,

merhem

melğemi

Yediklerinden dolayı hastalanan çocuk,

hazımsızlık

meng 2

Bir uyuşturucu çeşidi, kenevir

mengow ~ menkoğ

Sinüzit, grip

méyd

(I) Ceset

(II) Tabuta konulan hasta veya yaralı

miring

Burun akıntısına sebep olan soğuk

algınlığı

mincil

Kusurlu göz

mobarek ~ mübârek

Şiddetli ve kötü ağrı

monkulu

Kusurlu gözü olan kişi

muçelek ~ muççuluk

Bileği felç olan kişi

muf ~ mufreg ~ mufureg

Sümük, burun akıntısı

mukkal

El veya ayak bileği felç olan kişi

naçak

Hasta

nasır ~ nassur ~ nāsūr

Nasır, iltihap, yara

ne çağ

Hasta

nefes tenglik

Astım, nefes darlığı

oğçunmağ

Koma hali

öğü

Kusma

öldüğan ~ öldürgen

Öldürücü zehir

öldürücü ~ öldürüg

Öldürücü zehir

öldürüm

Öldürücü zehir

ölmez yer

Yediğı darbeyle ölmeyen, vücudun ölüm

tehlikesi olmayan yerlerinin darbe

alması

ölümcelik

Zehir veya yiyip içilmesi sonucu öldüren

şey

öskürme

Öksürme

ötürek ~ ötürük

İshal

pa pëç

Baş ağrısı, sorun

paça ~ paçça

Topal

pala-pal

Uykuda konuşma, sayıklama; kâbus

görme, hezeyan

pasmağ

Çapak

paynağ ~ paynağ

Eli veya kolu sakat olan kimse, çolak

pazehr	İshal olma, ishal
Panzehir	sağlık
pehek	Sağlık
Vücutta kurt oluşturan bir hastalık adı	sağ-sekel
perde	İyi kötü, hastalıkla sağlık arasında; bir iyi
(I) Fıtık hastalığı, karın fıtığı	bir kötü
(II) Göz hastalığı, inci suyu	sakız pirtesi
pereh ~ perreh	Yanık tedavisinde kullanılan sakız ve
Benekleşme	şifalı otlar karışımı ilaç
peltek	salatın
Dilini dişlerinin arasına alır gibi konuşan	Kanser
ve bu yüzden s, z gibi sesleri kusurlu	sansı
söyleyen, peltek	Sancı, şiddetli acı
piräni	sarğı
Hafif olan kalp krizi	Bant, yara bandı
renc	sarıdanä
Eziyet, sıkıntı, hastalık, zahmet	Ateşli, lekeler döktüren bir hastalık
rık 1 ~ rıkkın ~ rıkkow ~ rıkku	sarılık

Sarılık, sarı olma durumu, sarılık hastalığı	sekelti ~ sekenti Hastalık sonucu zayıf, bir deri bir kemik kalan kişi
sayık	kalan kişi
Saçma; uykuda saçmalama, hastalık sonucu sayıklama	seker Topallayan kişi, topal
sayıklama	sempaş İlaç yapılan, atılan alet
Hastalık sonucu saçmalama	seyre ~ séyre ~ seyri Hastalık
sayrı	sıl ~ sil Verem, verem hastalığı
Saçmalayan; hasta	sınık ~ sınık ~ sinik Kırık kemik
sayrılık	sırhıntı ~ sıkıntı İşsizlik, tekdüzelik, bezginlik vb.
Hastalık	sebeplerden doğan ruhsal yorgunluk, cefa, eziyet
sazak	sır
Soğuk yanığı	
sehm 2 ~ sem	
Zehir	
sekel ~ sökel	
Hastalık sonucu zayıf, bir deri bir kemik kalan kişi	

Vücutun his kaybı

sızzağ

Yanma, acı, sızı

sim 2

Kir, iltihap

sincow

Yaradan sızan su, irin

sine verem

Verem hastalığı

singil ~ siyil

Siğil

sirgen

Mide temizleyicisi

siyeg issidmesi

Sıtma nöbeti

sogde ~ südde ~ sütte

Sinüzit; ateş, baş ağrısı, burun tıkanıklığı

ve akıntısı ile beliren yüz sinüslerinin

iltihaplanması

souğ yeme

Soğuk alma, soğuk algınlığı

sovda ~ sowda 3

Deri hastalığı, derinin kuruyup

kabarması; sedef hastalığı

sowdalı 2

Sedef hastalığına yakalanmış olan

sudun

Kalp rahatsızlığı

suhus

Kepek

suk-suku

Vücutta oluşan kabarcık

sulluğ

Kabarcık; uçuk, su toplama

surd-o-burd

Vücut yüzeyinde oluşan çizik, çizik
şeklindeki yara

surhu

Kızamık, kızamık hastalığı

suzak ~ suzuq

Ateşli hastalık sonucunda vücutta oluşan
kabarcık, benek, leke

suz-o-beluz ~ biriz

Ateşler içinde yanmak, ateşli hastalık

sürgün

(I) İshal

(II) İshal ilacı

sütehi ~ sütüh

Yorgunluk, halsizlik

süzek ~ süzenek

Bel soğukluğu hastalığı

şafa ~ şäfa

Şifa

şah kulus

Gut hastalığı

şasıg

Çocuğun altına kaçırması, altına kaçırın

çocuk

şel

Çolak, topal, aksak

şirinek ~ şiriniki

Şeker hastalığı

şiş 1

Verem, vücudun çürümesi

titirätmä

Titreme, üşütmeden kaynaklanan
genellikle ateşle birlikte olan hastalık

tow terrek ~ tirre

Vücutta görülen iri sivilceler

uçkun

Aşırı gülme veya ağlamaktan kendinden geçme; bayılma, yüzünün renginin solması

uçuk

Ateşli hastalıklar, ruhsal bunalımlar veya korku sonucu genellikle dudakta beliren kabarcık, uçuk

uçuklama

Uçuk çıkması

uçuruk 2

Uçuk

uğrama

Ansızın ortaya çıkan hastalık; bayılmak, kendinden geçmek

ur 1

Ur, beze

urğama

Bulaşıcı ve bayıltıcı hastalık

uşpul

İltihap, çıban

ürek peti

İshal

ürküntü

Uykuda, korkma sonucu dudakta oluşan uçuk, yara

vacıbı

Ağda, kül, kireç ve kükürt karışımından elde edilerek vücut kılları temizliğinden kullanılan malzeme

vava

Veba hastalığı

veze

Sivilce, dil ucuna yahut ağız içine çıkan sivilce

vurgun ~ vurğun

Ansızın ölüme sebep olan hastalık, kalp krizi

yalama

Dudakların kuruyarak çatladığı bir hastalık

yalamık ~ yalamık

Köpek mamasına dokunmaları sonucu çocuklardan görülen bir hastalık

yalamuğ

Deri hastalığı, derinin yaralanmasına ve kabuklanmaya neden olan bir hastalık, bu hastalıkta kabukların yeri deride kırmızı iz bırakmaktadır.

yaman dana

Kanserli hücre

yanar yanar

Rahatsızlık, için için yanma

yara ~ yâra

Yara

yarağan ~ yarağan ~ yârâğan

Sarılık hastalığı

yarı kan

Sarılık hastalığı

yatalık

Yatalak hastalık

yatalık

Tifo

yel 2 ~ yel ~ yil

Romatizma, kemik ağrısı

yêr danağ

Sivilce

yêr o yurd darmanı

Sıcak ilaç, genellikle yeni doğum yapmış

kadına verilmek üzere karışımla

hazırlanan ilaçlar

yeyici

(I) Parazit, kurt

(II) Cüzzam hastalığı

yeyinti ~ yeyinti

Cüzzam hastalığı

yılan ağısı

Yılan zehri

yol uşağı

Bir gebelik problemi

zaf

Zaaf, halsizlik

zekam

Grip

**3. 1. 2. 4. Duygu, Düşünce, İrade,
Hareket ile İlgili Kavramlar**

acı ~ aççı 1 ~ ācı

Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı
duyu, tatlı karşıtı

acı ~ aççı kasnı

Açlık hissi, açlık duygusu

acıķ ~ acıķ

Öfke, hiddet

aclik ~ acluķ ~ aclüg ~ açlık

Açlık, aç olma hali

açış

Açma işi veya biçimi, açış

açma

Açış, açma

ağlaşma

Topluca ağlama, topluca yas tutma

aķım

Akım, akış, hareket

aķıntı ~ aķına ~ akkıntı

Akıntı, akmış olan akış, akma

aķır zaman

Şaşma, hayret etme

aķıtma

Akıtma

aķma

Akıntı, akış, akma

aķm

Yüzünü ekşitme, buruşturma hali

aķ o tūf

Ah vah etme, inleme

ahval ~ ahvāl ~ eķvāl

Ahval, haller, durumlar, tutumlar

al o gul

Hokkabazlık yapma, aldatma

alamet	(I) Ssleniş, ssleyiş, süslenme
İma etme	(II) Düzenleme
alt üst	arma
Alt st olma, oluş	Kadınsı istek, kadına ait istek
ar ~ 'ar	arman ~ rmn
Bencilik	(I) Hasret, zleme, zleyiş, istek, arzu
ar o ħor	(II) Zahmet, sıkıntı
Kendi kendini yeme hali	(III) Teessf, pişmanlık
ar o ħorluħ	artım
İçi iċini yeme hli	Anlama, daha fazla bilgi edinme, kazanma
ara kesdi	artırma
Ara verme; uzaklaşma	Çoħaltma
arah ~ araha	aşıratma ~ aşırma ~ aşırtma
Sunuş, sunma	Lokma yutma
araşma	ayaħ ~ yaħ aċma
İnceleme, araştırma, tahkik	Bir Şeyin aniden gözden kaybolması
ryiş	'ayp ~ eyb ~ eyip ~ 'eyb ~ yb

Utanılacak şey, kusur, ayıp, leke	Donup kalma
azar ~ āzār	baḥım ~ baḥıř ~ baḥuř
(I) Azarlanma	Bakiş
(II) Başa kakma	bak
azarlama	(I) Korku, ũrperti
Azar ve eziyet	(II) Huzursuzluk, hũzũn
āzārlik	balaz
Azarlanma	Yakma, tutuşma
bad ~ bād	balḥ
Kibirlenme; bencillik	Koşma, uçma, yerinden fırlama
baft	basdırma ~ basdırlama
Örme, örme işi	Yatırma ve dayak atma
bağal	batar-ęıḥar
Kucak, elleri herhangi bir şeyin etrafında	Batıp ęıkma, atma ęıkma
kavuşturarak bağlama, kucaklama	batışık
bağdaş ~ berdeş	Vũcuda bir şeyin batışını hissetme
Bağdaş, bağdaş kurarak oturma	bāver
bahana	

İnanış, inanç

bele bulgur

(I) Yemeği çiğnemedten yutma

(II) Bir işi üstünkörü, yarım yamalak

yapma

bele buyurt

(I) Yemeği çiğnemedten yutma

(II) Bir işi üstünkörü, yarım yamalak

yapma

ber-êrar

İhdas etme, ayırma

biçim

(I) Kesim şekli, biçim şekli

(II) Kesim, biçim zamanı

bu ~ buy 2 ~ bû ~ bûy

Koku

bulamaclı

(I) Bulama, birbirine karıştırma,

döndürme, karıştırma

(II) Kirletme, bulaştırma

(III) Sıvama

(IV) Atma, fırlatma

(V) Kımıldatma

bulama

Karıştırma, karıştırma işi

ceryan

Olan biten, durum, vaziyet; macera

cowlan

Meydana çıkma; gösteri yapma, gezme

çarma dowru

Çepeçevre, baştan sona sarılma,

kaplama

çeşm-i intizar

Gözü yolda olmak ya da gelmesi çok

istenen birini bekleyiş hali

çort	Dileme, arzu etme
Kestirme, kısa uyku	dimmelik ~ dummalık
dad 1	Eğilme, domalma
Tat, lezzet	doban basma
dad-tam	Hızla koşma
Tat, tuz	dok
destān 2	Durma, duraklama
Hile, aldatma	dolaşma
dicil	Dolaşma
Haset, kin	dow
didar ~ didār ~ dīdār	Koşma
Görme, görünüş; buluşma, ziyaret	dowra ~ dowre ~ dōwre
dikiş	Gezme, dönüp, dolaşma
Dikiş, dikme işi	dowşan yuḥusu
dikme	Tavşan uykusu, geçici, anlık uyku;
Dikme işi, dikiş	şekerleme
dileci ~ dilençi	doyum
	Doyma işi, yetinme, kanma; tatmin

dökülme	Aynı anda ağzın iki tarafıyla yemek
Dökülme	yeme, ağız dolusu yemek yeme
döküm	duk
Dökme işlemi, döküm	(I) Duraksama
döküş	(II) Tereddüt, şüphe
Dökme, saçma	dummalağoç
dönderme	Sırt çevirme, yüz çevirme
Çevirme, döndürme	durğun su
dönüm	Tembelce davranış, geç, yavaş hareket
Dönme, kıvrım	etme
dönüş	duruge
Dönüşüm, değişim	Mırıldanma, kısık sesle şarkı söyleme
döşürme	duruş
Biçme, toplama işi	Duruş
dövr ~ döyr ~ döyre	dutma
Dönüş	(I) Tutma, tutuklama
du luppı	(II) En iyi seçimi yapma
	duz ~ duzu-o-dad

Tat, tuz, lezzet

Ellinden tutma, destek olma

duz ~ düz 1

élcār

Tat, lezzet

Seslenme

duzu-dad

elem çenge

Tat, tuz

Gürültü patırtı, rezillik

dürme

eleme

(I) Toplama, sarma

Eleme, eleme işi

(II) Düzenleme

elhay

dürüm

(I) El kaldırma ve yardım isteme

Toplama ve derme işi

(II) Israr, ayak direme

eda ~ edā

elvar

Taklit, yol gösterme

El ve ayağın oynaması, hareket etmesi

egirtme

endi 1

Bükme, bükme işi

Okşayış

el peran

enek

Eli ayağına dolaşma, telaş

Dalga geçme; hakaret etme

el verim

enzar ~ nazar ~ nezer ~ nêzer

~ nāzār	Kızgınlık, gazap
(I) Bakış, göz atma; göze gelme	giléylik
(II) Düşünme	Sitem, sitem etme
ere vere	ğowuşuğ ~ ƙowşuk ~ ƙowuşuk
Eli ayağı birbirine dolaşma; korku ve panik ile telaşlanma	Kavuşma
erritme	götürüm
Eritme işi, eritme	Tahammül
eşarā ~ eşarā ~ işara ~ işaret ~ işare ~ işaret ~ işāre	gurrah ~ gurran
Bir şeyi kaş, göz, el, parmak, baş ile gösterme	Kızgınlık belirtir şekilde gözlerini açmak, faltaşı gibi açmak, tehdit etme
ğerez	gurumma
(I) Amaç, hedef	Yüksek ses, homurtu
(II) Kin, düşmanlık, garaz	gúne
ğeyz ~ gèyz	Çeşit
Kızgınlık, hiddet, gazap, hışım	gülüm senme
gezeb ~ gèzèb	Tebessüm
	gülüm
	Tebessüm

gölüş	Yüksek ses
Gölüş, tebessüm	hay bidirik
gölüşlük	Gürültü
Gölüş, tebessüm	hay dut
hal 1 ~ hāl ~ hāl	Gürültü
(I) Durum, oluş, suret, nitelik	hay kır
(II) Cezbe hali, hoşluk, sarhoşluk	Gürültü
(III) Huy, davranış biçimi	hay kırif ~ kırık ~ kırış ~ kırım
hamm o hum	Ağlama, inleme
(I) Hareket, faaliyet	hay lok-hay lok
(II) Gürültü, patırtı	Gürültüyle yürüme, hızlı hızlı yürüme ve yorulma
havas ~ heves ~ hāva	
(I) Heves, zihin, düşünce; gelip geçici istek	hay o how ~ hu ~ huy ~ kuy
(II) Sabır, tahammül	(I) Gürültü
	(II) Tahammül
hay ~ hāy ~ hey 1	hayı gelmezlik
İç ses, düşünce, tefekkür	Nefret edilme durumu, sevilmeme
hay ~ hāy ~ hey 1	heçel

İkilem, iki yol ayrımında meydana çıkan sorunlar	(II) Yavaş hareket etme
hel per ~ helperan	hes hes ~ hesk hesk
El atma, avuçlama	(I) Nefes nefese kalma
helak o huluk	(II) Hırs yapma
Zorlukla bir şeyler yapma, bir yola devam etme	hesek
helem kor	Nefes nefese kalma
Köpek saldırısı sırasında bir sopayı etrafında çevirerek korunmaya çalışma	héyb
hen ~ heng	Kızgınlık, şiddet, celal
Nefes alıp verme	hicab
henek henek	Zevk alma
Şaka, oynaşma	hıķ
henek mezaķ ~ mezeķ	(I) Nefes, nefes nefese, soluk soluğa
Oynaşma, işve, şaka	(II) Homurtu
heng o hung	hıķe
(I) Nefes alıp vermek	Yönelme, dikkat etme
	hıķķ o hıķķ
	Derin nefes alıp homurdanma

hım	Neşe, eğlence, şenlik
Hareket, faaliyet	hok hok
hımm o cum	Nefes nefese kalma
Himmat, gayret, çaba, hareket, kımlı	hol ~ hul
hımm o kım	(I) Baskı
Himmat, gayret, çaba, hareket, kımlı	(II) Korku
hırım	(III) Acele etme
Sıcaklık, heyecan, hararet	(IV) Beklenti, gözü yolda olma
hırınc ~ hırıngi ~ hırıng	holup
Derin nefes, kızgınlık veya yorgunluktan dolayı çekilen derin nefes	Zorla lokma yutma
hırr o gala	how gala
Gürültü, patırtı	Söylenti, gürültü
hırr o gurr	howdurmelik
Cinsel faaliyet, şehvet, istek arzu	Gürültü
hiçim kıçim	howl
Hareketlendirme, heyecan	(I) Korku, ürküntü
hobabağ ~ hobalağ	(II) Düşünce, tasa

howl eraz

Korku ve vahşet

howl o heleng

Eli ayağı birbirine dolanma, aceleci olma

hucac

Doğrulma, ayağa kalkma

hulq

(I) Alaka, ilgi, yönelme, dikkat etme

(II) Baskı uygulama, saldırma

huşkele

Eğlence, sevinç

hücec

Doğrulma, kalkma

hüdürük

Hızlıca hareket etme

hümm ü cüm

Hareket, kımıltı

hürküntü

Korku, ürküntü

ıl

Ani tepki

ınkar ~ inkār

(I) İnkâr, kabul etmeme

(II) İncinme, gönül koyma

ızz o cız

Ağlama, sızlama

i 1

Koku

iç 1 ~ iş 1

Düşünce

içim

İçme şekli, içme yöntemi

içinden dutma

Bir topluluk, toplam arasından en iyisini

seçme, ayırma

iğme

Toparlayıp düzenleme yöntemi

ilenti

Kötü koku

iman ~ imān ~ ĩmān

Düşünce ve derin duygu

imid ~ umud ~ ummid ~ ummud ~

ümid ~ ümit ~ ümüd

Umut, arzu, beklenti

ipar

Koku

iriş-iriş

Gereksiz yere gülümseme, anlamsız

gülüş

is 1

Koku

issek ~ istek

İstek, arzu

ïst ~ üs ~ üst ~ yüs ~ yüst

Tabi olma, bir şeyin parçası olma

iş 3 ~ işş 1

(I) Olay, mevzu

(II) Tavır, davranış

işkil

Şüphe ve tereddüt

iy 2 ~ iyy ~ yis

Koku, güzel koku

ıablama

Yerleştirme, sığdırma

ıaç hay ıaç

Kaçma, topluca kaçma

ıaçık-ıaçık

Göze yaş dolma, gözün dolması

kah 2 ~ ıah ~ ıeh 1

Kahkaha

kahır ~ kehr

(I) Kahır etme, küsme, kin besleme,
kızma

(II) İncinme, huzursuz olma

kaşış

Kalma, kalış

kak kakkınan

Kahkaha ile gülme

kaş

Gürültü

kam ~ kām

(I) Arzu, istek, amaç, hedef

(II) Şehvet; lezzet, tat

kaşış

(I) Alma, kapma

(II) Keşmekeş, kavga dövüş hali

kar 1 ~ kār

Etki, etkileme

kağı 2

Nefret, lanet

kaş o kaş

Gürültü

kaşnama

Kaşnama, kaşayış

kaşz

Üzgünlük, rahatsızlık, huzursuz olma

kaş ~ kaşem pırkaş

Eski ve kısa bir sopa ile atma, fırlatma

kaş o kaşem

Kaşıma ve götürme, vurma ve öldürme

kaş o kaşem

Bir işi yarım bırakma, bitirmeme

kaş kaşu

Korku

kaşeme

Tehdit etme, korkutma

Tahrik olma, harekete geçme, hassasiyet

kerertme

kıdı kıdı ~ kıdık

(I) Karartma

Gıdıklama, homurdanma

(II) Üzme, nefret ettirme

kılık 2

kert

Meram, yol yöntem

Oyma, hasar görme, aşınma

kım 2 ~ kım kım

keşe tur

Hareket, kıdıldama, titreme

(I) Zorla bir şeyi kaydırmak suretiyle

kımış kımış

hareket ettirme, yerleştirme

Titreme ve hareket, heyecan

(II) İhtimal ve tahmin üzerine bir şeyle

kımmil kımmil

uğraşma

Kıdıldama, hareket

keşşinme

kımmılanma

Kaşınma

Kıdıldama, hareket etme

kéyz

kınnın kınnın

Sinir, kızgınlık

Yerde kık üstü sürünerek yürüme,

kıb

hareket etme

Dönüş, hareket

kıpık

kıcık ~ kıcık

Göz aralama

kır kır	ķiv ~ ķiv ķiv ~ ķiv
Gürültü	(I) Dönme, kıvrılma
kırışış	(II) Hareket, kıvıldağa
Yetinme, yeterli olma hali	ķıvıl ķıvıl
kıraman	(I) Kıvıldağa, hareket etme
Yetinme, yeterli olma hali	(II) Gülümseme
ķırır	ķıvır ķıvır
(I) Gürültü, patırtı, şamata	Dönme, hareket etme
(II) şayia, yayılma	ķıvırır
ķırım 1 ~ ķırım	Kıvırma, buruşturma
Durum, davranır, hal, hareket	ķıvırre
ķırırır	Ekşi tatma durumunda alnın kırırırması
İşvelenme, kıvırtma	ķıvırır ķıvırır
ķırtır	Gülümseme
İşve yapma	ķıvırırır
ķırırırır	Isınma, kızarma, sinirlenme
Gürültü	ķih ~ ķihe

Gürültü, patırtı, şamata

konno mun

kihe gala

Homurtu, homurdanma

Gürültü, patırtı, şamata

konum

kihe habalağ ~ hubabağ

Oturma şekli, hal hareket

Gürültü, sevinç çığlığı

korhu

kil 3

Korku, vehim

İple bağlama

korhuluğ

kilip

Korku

Gürültü, patırtı

koruğ

kişte

Koruma, önleme

Teşvik etme, tahrik etme,

kovs ~ kows ~ kows ~ kowz

hareketlendirme

Kavis, eğim, yarı eğilme ve ayağa

koğu

kalkma; kaldırma, uyandırma

Koku

kow 1

koğuntu

Yol, yöntem, tarz, amaç

Koku

kowr 2

kollac

Danışma, istişare

Nargile çekerken sert bir yudum alma

kowr 4

İnleye inleye ağlama

kufur ~ küfr ~ küfür

kowuş ~ kowuş

Örtme ve gizleme

Davranış, tarz, yol, yöntem; arama,
araştırma

kul-қule

Gürültü

koz 2

қullac

Sıçrama, hızlı hareket

Nargile ve benzeri şeylerden sert bir

kökürek

nefes çekme

Tahrik olma durumu, heyecan

kuluk

köle bulak

Bağlama, kapatma

Kayma, kayarak gitme

қun ~ қunna

kölez

Homurtu, homurdanma, burundan

Ateş korkusuyla kaçma, uzaklaşma

konuşma

köyl

kuncir ~ kuncur

Gönül arzusu

Makas alma, çimdik atma

қucmalı

қunn o қun

Kucaklama, kucağına alma

Homurtu

kuft

қурp

İncinme, acı

Batma, saklanma, suya batma

ķurr 3 ~ kuy

Gürültü, homurtu, mırıltı

ķurra pa

Ayakları üstüne oturma, bağdaş kurma

ķurunmuş ~ ķurunmuş

Gürültü, gök gürültüsü, yer gürültüsü

ķuş 1

mec. Arzulama, kuş gönüllü olma

ķuşt

(I) Öldürme, katliam

(II) Çabalama, ciddiye alma

ķut 2

Yutmak, yudumlama

ķut 3

Kurtulma, mutlu sona ulaşma

kuz

Hareket, sıçrama, uçuş

lah o lüh

Gürültü, patırtı, şamata

lak o luk

Gürültü, patırtı, şamata

lal 2

çd. Uyku

led

Baskı, sıkıştırma

leħçe ~ leşe

Kayma, kımıldama

lel

(I) Titreme, kıpırdama

(II) Bozulma, sarsılma

lemmer 1

Yol, yöntem, yordam

let ~ letme

Kımıldama

léydirilla	Hareketli ve tempolu olarak yürüme
Aşırı soğuktan dolayı titreme	lonça ~ lonna ~ lunne
lım	Homurtu, homurdanma
Yol, yöntem, tarz	low
lik ~ likke ~ luk ~ lük	Titreme, hareket, kımıldama, yavaşça ve halsizce hareket etme
Gürültü, patırtı, şamata	lowdirekke
lil 2~ lül ~ lüle	Titreme, şiddetli titreyiş
Gürültü, patırtı, şamata	lowdirilik
lile ~ lüle veh	Aşırı soğuktan dolayı şiddetlice titreme
Gürültü, patırtı, şamata	lowm
limarı	Şehvet
Konuşacak hali olmama	lüh ~ lühe
loh pırk	Gürültü, patırtı, şamata
Sopayla dövme, dayak atma	maç ~ māç
loh	Öpme, öpüş, buse, öpücük
Zorla kımıldama	madda
lok ~ lokka	Kin, garez

mahtal

İlgi, dikkat

Oyalama, duraklama

mıx ~ mıx mıx

medğal

Emme, meme emme

Dikkat çekme, ilgi

mın ~ mın mın ~ mık ~ muk 2 ~ ming

medow

2

Koşma, kaçma

Homurtu, mırıltı, fısıltı

mehr 1 ~ mēhr 1

mın mine

Sevgi, şefkat

Düşünme, sesli düşünme

mellek

min 2 ~ mun

Takla atma

Uyuklama, şekerleme, kısa uyku

meş ~ meşe

min hay min

Düşünce, fikir

Topluca binme, hareket etme,

binicilerin topluca hareket etmesi

méyl

miniş

Meyil, istek, arzu

Biniş, binme

meze ~ mezze

muç

Tat, lezzet

Dudaklarını büzerek öpme

mıdğal

muççek

Bir Şeye el uzatma

mud ~ mund

Uyuklama, Şekerleme, kısa sũreli uyku

muk 2

Bağdaş kurma

mus ~ muş ~ muşŞ

(I) Burundan nefes alma

(II) Koku

naz ~ nāz

İŞve, eda, tavır

neķķ o nuķ

Homurtu

new

Mırıltı, homurtu

nıķ

Mırıltı, homurtu

nim ĥiz

Kalkma ve oturma arası bir durumda

olma, eğilme

niş ~ nīŐ ~ nişt

Isırık

noba 2 ~ nowa 2 ~ nowaķ

Tavır, davranış, taklit

nowaĥt

Tavır, davranış, taklit

nowala

Tavır, davranış

nowl ~ nowle ~ nōyle

Örnek, tür, Şekil

nōk ~ ön 2 ~ öng ~ üg ~ ün

Ses, gũrũltũ

oĥŐama ~ uĥŐatma

Benzetme

orma

İğne batırıp havasını alma, ĥimdikleme

oturum

Oturup kalkma

oturup-turma

Oturup durma, oturup kalkma

ögür

İple bağlama

ölçme

El hareketi

öpme

Öpme, öpme işi

öpücük

Öpücük

öpüş

(I) Öpme işi veya biçimi

(II) Öpücük

ör

Aşikâr olma, ortaya çıkma

ördleg ~ ördleng

Anlama, kavrama

örtünme

Örtünme

ötüşme

Ötme işi, ötme

pa be rekab

Harekete hazır olma, ayağı atın

üzengisinde olma

pa pele ~ pelek

Bozma, yoldan çıkarma

palaseng ~ pele seng

Haddinden fazla çalışma, heyecanlı

dolanıp durma

palpazlama

Acele etme, telaşlanma

pey ~ pèy ~ piy

Direnme gücü, takat

pile piçek

Bozma, yoldan çıkarma

puf

Yellenme

rağam ~ rāğam ~ rāğām ~ rāğam

Biçim, şekil, tür

rah ~ rāh

Yol yöntem, yol-yordam

rahmet ~ rehmet ~ reḥmet ~ rēḥmet ~

rāhmāt

Rahmet, acıma

raz-o-gilây

Şikâyet etme, söylenip durma

red 1 ~ redd ~ redde

Geçme, geçip gitme

red 2 ~ ret

(I) Geri döndürme, döndürülme, geri

çevirme, çevrilme; kabul etmeme, kabul

edilmeme

(II) Tanımama, inkâr etme

rehm ~ reḥm ~ rēḥm

Acıma, merhamet etme, şefkat

reḥem

Tarz, şekil, yol yöntem

rey 2

Görüş, fikir

rikke

Kin, düşmanlık

rowac

Bir işi yoluna koyma

rowal ~ rowāl

Yol, yöntem, amaç, meram

rowuş ~ rowuşṭ

Yol, yöntem, tarz, amaç

ru der vayıslık	sehm 3
Yaptığı işten pişmanlık duyma	Korku
ruft	sekenderi
(I) Süpürme	Tökezleme, sendeleme
(II) İzleme, takip etme	semeh
rumuza ~ rumza	Kötü koku
Hareketlenme, kımıldanma	ser kuft
russuq ~ rusuq	Baş kalkma; sitem etme, kınama
Girme, sokulma	ser veht
saqlama	Bulunma, hazır olma
Saklama, koruma	serafet
seçim	İlgi, dikkat
Seçme şekli, seçim	seraku
seçme	Başını ezme, başına çalma
Seçme, ayırma	serend
sege-luleh	Eleme, süzme
Gürültü, patırtı, şamata	serf ~ şerf

Kullanma, tüketme

sinekeş

ses

Diklenme, dikelme

Ses, gürültü

sovda ~ sowda 1 ~ sowdā

severe

Sevda, arzu, aşırı istek

Hatıra, hatırlama, anma

sow

sêvgi

Aşınma, sürtünme; çarpışma

Sevgi

sowrma

seylān ~ sêylan ~ sêylān

(I) Dağıtma, savurma

Gezmek, dinlenme, piknik yapma

(II) Bir kabın dolarak taşması

sêyl

suç

Gezme, dinlenme, seyretme

İki ayağı üzerine çömelme

seyr ~ sêyr

suğ

Seyir, izleme, gezinti

Parmak ucu veya dirsek, parmak ucuyla

sêyran

veya dirsekle gösterme

Gezme, dolaşma, temaşa etme

suğğulama ~ suğğulma

sigirme ~ sigirme

Parmak veya dirsek ucuyla dürtmek,

gösterme

Surat asma, yüzünü ekşitme

suk-o-pine

Dokunma, elleme; karıştırma	şerm
suk-o-puk	Haya, utanma
Dokunma, elleme; karıştırma	şève 1 ~ şive 1
sul-o-guman	Yol, yöntem, tarz
Şüphe, tereddüt, tahmin	şık
sumsuğ	Küçük önemsiz olay
Dürtme	şıtıl ~ şitil
surağ	Kekremsi tat
Soru, yönelme	şirilik
susa ~ suse	Gürültü
Şüphe, tereddüt	şovğ ~ şowğ ~ şowğ ~ şuvğ
süpürüm	Şevk, arzu, heyecan, istek
Süpürme işi	şowr
sürtüş	Danışma, istişare
Sürtme işlemi, sürtme	şowr-o-kowr
şek	Görüş alışverişi, istişare
Şüphe, tereddüt	şud ~ şut numun

Gürültü, patırtı	Bir tarafa, yöne yönelme, hamle eder
şuħar	gibi bir tarafa yönelme
Geceleri duyulan küçük sesler	us
tamah ~ temeh	Akıl, anlayış
Çok arzu etme, aşırı istek	uşaħ oyunu
telvaselik	Çocukça hareket ve iş, çocuk işi
Endişe	utul
tetre	Zahmet, rahatsızlık
Uçma, sıçrama	uzun yuħu
uħi ~ uħu ~ uħķu ~ yohu ~ yuħu ~	Ağır uyku
yukķu	üçüm 2
Uyku, rüya	Uçma yolu, uçma yöntemi
uħşama	üçüş
(I) Benzeme, benzer olma	Uçuş
(II) Ovalama, okşama	ünü bi-digar
ulama-saplama	Israr etme, direnme, ayak diretme
Düğümleme ve bağlama	ürek ~ yürek
urğ ~ urķ	Duygu, his

ürkme	Arzu, amaç
(I) Kaçış	vec
(II) Korku	Yol, usul, tarz
ürkü ~ yürkü	veh
(I) Kaçış	(I) Şaşkınlık, hayret
(II) Korku	(II) Korku, ürküntü, tedirginlik
ürküntü	veng 1
Korku, kaçış	Vızıltı, vızıldama
ütüm	ver awurd ~ verowurd
(I) Yutum, yutma işi	Karşılaştırma, değerlendirme
(II) Kazanma, kazanım	ver hurd
vaḥun varız	Karşılaşma, yüzleşme, görüşme
(I) Dökme, dağıtma	vere pes
(II) Arama, araştırma	Gün geçtikçe geriye dönme
vakku	verz
Dönme, geri dönme	Hareket, kımıldama
vaya ~ vaye ~ vayä	vır

Atma, uydurma, düşünmeden konuşma	yayma
yadıgarlık	Kimildatma
Hatıra, anı	yek tağ
yalama	Sürekli koşma, peş peşe koşma
Yalama	yekke kup
yalvar yağar	Ansızın darmadağın olma, devrilme, tepetaklak olma
Yalvarma, yakarma, imdat etme	yêlpelek
yan pehle ~ pehli	Rüzgârda hareket etme
Dayanma, yaslanma	yer 2~ yêr 2 ~ yir 2
yaning hoş	Tanıma, çıkarma
Bir kimsenin yanına oturup onu rahat bırakmama	yerim
yaradış	Hareket ettirme
Yaratış, ortaya koyuş	yeriş ~ yêriş
yaratma	(I) Hareket, gezme, salınma
Yaratma, icat etme	(II) Hareket şekli, yol, yöntem, tarz
yata yat	yi 1
Uyku zamanı, toplu yat emri	Koku

yi par

Koku, güzel koku

is ~ yiss o par

Güzel koku, koku

yol ~ yöl ~ yül

(I) Yol, yöntem, tarz

(II) Çare, çözüm, tedbir

yol o yolacak

Amaç, davranış, yol yordam

yol o yolağ

Amaç, davranış, yol yordam

yol o yowa

Açık yol, çözüm yolu

yolağ

Yol, yöntem, tarz

yondurma

Oyma, yontma

yonma

Oyma, yontma

yorga ~ yorğa ~ yorğa

Hızlı hareket etme

yorı ~ yoru

Hızlı hareket etme

yornağ

Yorma, yoruş

yowuğluğ

Cinsel ilişkide bulunma

3. 1. 2. 5. Biçim, Dış Görünüş, Tarz, Durum ve Fiziksel Özellik Bildiren Sözcükler

acide

(I) Dövülerek ezilmiş olan şey

(II) Çok dayak yiyen kişi

aççı 2

Kararlı adam

açılı

Açılmış olan şey

aftab ~ aftow ~ âftâb ~ eftow

mec. Yüz, yüz güzelliği

ağanak ~ egenak

Yuvarlanma, debelenme yeri,

yuvarlanma, debelenme işi

ağaran

Rengi ağarmış her şey

ağartma

Beyazlaşma, ağartma

ağca kız

Güzel ve beyaz tenli kız

ağırlık

Vakarlı duruş

ağmuru

Alındaki çizgiler

âhū

Güzel, ince, zarif kadın

ala baydağ

Rengârenk perçemli olan kişi

ala göz

Mavi göz; güzel göz

ala gözlü

Mavi gözlü, güzel gözlü sevgili

alaz bulaz

Şaşkın şaşkın bakan göz

alacık

İstekli, alıcı, sürekli isteyen kimse	Bakma şekli, bakma yöntemi
alık salık	bal 1
Göç hali	Sevimli ve tatlı olan her şey
asmalık	bal 2 ~ bāl ~ bāl ~ pal
Asılmış, asılı; asılan her şey	mec. Kuş gibi hızlı hareket eden her şey
atım	bal ahan
(I) Bir atımlık şey	Tatlı, tatlı olan her şey
(II) Atış, fırlatış şekli	bā-nemek
ay 3 ~ āy	Tatlı dudak
Güzel yüzlü, ay gibi yüzü olan kadın	bar 1 ~ bār ~ ber
ay parası	Faydalı olan her şey
Ay parçası; güzel ve alımlı kişi	basdırma ~ basdırlama
bağım ~ bağlım	Üstü örtülen her şey
Bağlama şekli, bağlama tarzı	baş-kuşak
bağlama	Görünüş, dış görünüş
Bağlama şekli	beğeli
başışım	Kucağa alınan şey

belge

Küçük parça

belim

Kesik, dilim, bölüm

bir para

Bazı, bir kısmı, bir parça

bir yan

Bir şeyin yarısı

bitin

Tam olarak, tamamen var olan şey

bitişik ~ bitik

Bağlanma, bitişme noktası

biz 2

mec. Ucu sivri olan şey

boğum

Kördüğüm

boz 2 ~ buz 1

Buz gibi donmuş olan her şey

buk

Bir kabın kabartma veya içeriye doğru

kıvrılmış, burkulmuş kısmı

bulğur

Dövülmüş ve karıştırılmış her şey

buluntu ~ buluştı

Buluntu, bulunan şey

camal ~ camāl ~ cemal ~ cemāl

Yüz; yüz güzelliği, güzellik, güzel yüz

cizğala

Kömürleşmiş olan nesne

cuce ~ cücä ~ cüce

Küçük, cüce

cur ~ cür ~ cür

Tavır, şekil, tertip, düzen

çeşm-i mestan

Baygın ve sarhoş gözler

çetir ~ çetir 1 ~ çetr 1 ~ çetri ~ çätir ~

çätri

Saçın alına düşen tarafı, kâkül; Kaşkay kadını saçlarını kulaklarının önünden sarkıtarak boyunun altında toplayıp bir iğne ile toplar. Kızlar gelin oldukları zaman bu iki tutam saç kısaltılır ve altın iğne takılır. Bu kesime verilen ad.

dıkkız

Şişman ve cüce kişi

dıllağ ~ dillağ ~ dillik

Çatlak, dikiş ve derz yeri

dikir-dikir

Herhangi bir şeyin üzerindeki

kabarcıklar

dilim

Parça, kısım, dilim

din ~ dîn

Dizi, parça, bölüm

dirsek

Göz kapağının üzerine düşen kabarcık

diş 1 ~ diş ~ diş

Herhangi bir aletin dişi

diyar ~ diyâr

Bir yerin görülen kısmı, aşikâr, açık;

bilinen kısım

dizi konda

(I) Dizleri geniş olan kişi

(II) mec. Tembel insan

du kep ~ kepe

İki parça, iki bölüm

du rehi ~ durrehi

İki kat, çift kat

duğul

Yuvarlak, daire

ebrû-kemân

Yay gibi kaş

ehek	Çocuk gibi kısa boylu, cüce insan
Küçük, ezilmiş, küçük parçacıklar	gülle ~ güllä
elhowas	Yuvarlak ve top şeklindeki her şey
Yavaş, rahat, ağır el	heb 1
el yekke	Parça, bölüm
Eli yakasında olma; yaka paça olma hali	hemän ~ hemän
encar	Denk, eşit, aynı olan kısım
İncinme, dövülme; ezilme yeri	inçe boy
eynağ ~ éynağ	Uzun boylu olan kişi
İhtişam, şan	inge başıça
ğaléb ~ ğaléb ~ ğalīb ~ ğalīb ~ ıalīb	İğne ucu kadar, çok az miktarda
Şekil	intil
ğol ~ kol 1 ~ ıol	Küçük, zayıf cüsseli, çelimsiz kişi
Her şeyin bir parçası, bölümü	is o par
ğulağ ~ ğulağ ~ ıulağ ~ ıulağ ~ ıulāğ	Özellik, özgünlük; yakışma durumu
Bir şeyin kenarı, köşesi	ıslak
ğüdek	Nemli yer, ıslak yer

iy 1

Dönüş, kıvrım

kaç

Çatlak, yarık

kağma

Güneşte kurumuş şey

kalik

Kaşık şeklinde olan şey

kara 1

Kara gözlü insan

kaş-kaşak

mec. Yüzdeki rahatsızlık ifadesi, surat

asma

kaşlı

Kalın kaşları olan kişi

kazma dişi

Keser veya çekiç gibi aletlerin keskin

tarafı

keb ~ kep ~ keppe

Parça, bir şeyin parçası

kef ~ keff

Köpük

kelbir kemi

Elek gibi hilal şeklinde olan her şey

kele ~ kole

Bir iki dişi düşmüş olan kişi

kele kemçik

Çenesi yahut dudakları düzgün olmayan,

yamuk olan kişi

kelem kaş

Kalem kaş, alınmış, ince kaş

kelle

Küp şekere benzer şekiller

keman ~ kemān

Yay şeklinde olan her şey

kemçik ~ kemçik

Küçük dudak, şeker dudak

ķeylan ķamıŝı

keppece

mec. Zayıf ve ince boylu kişi

Küçük parça, küçük bir bölüm

ķıl o ķiltıķ

ķere göz

Kıl ve kıla bulanmış olan her şey

Siyah göz

ķıl o ķiltıŝ ~ ķirtıŝ

ķere ķanķud

Kıl ve kıla bulanmış olan her şey

Uzun ve ince siyah yüz

ķılbız

ķere ķaŝ

Kıvrılmış, kırık kıl, taranmamıŝ saç

Kaşları kara olan kişi

ķılınge ~ ķılınđı

ķerertme

Uzun boylu, ince boylu, zayıf, çelimsiz

Kömür gibi kara olan her şey

kişi

kerrice

ķıp ~ ķip

Kulağının bir kısmı kesilmıŝ insan veya

Suskun ve kapalı dudak

hayvan

ķır baş

ķeŝ o kowz

Saçları ağarmış olan, ak saçlı kişi

Yarı eğik, doğrulmak için alınan şekil

ķır filis

ķeyd

Saçları ağarmış olan, ak saçlı kişi

Prangaya bağlı olma

ķırcık baş

Ak saçlı insan

kıvınc

kırhence

(I) Kıvrılma ve halka şeklinde olma

Güzel, yüksek ve ince belli

(II) Kıvrımlı, kıvrıcık saç

kırhence kız

kıvrım

Güzel ve ince belli kız

Kıvrılma ve halka şeklinde olma

kırhım

kilek

Kırpılma şekli

Kaşık şeklindeki her şey

kırmızı kurre

koç burn ~ burun

Kızıl suratlı ve mutlu kişi

Koç burnu gibi uzun ve çekik burnu olan

kırpık

kişi

Yarı kapalı yahut yarı açık göz

kor düğün

kırpım

Kör düğüm

Gözün yarı açık olması

kor kız

kırtım

Kör kız

Balta gibi aletlerin sivri ucu

kossa ~ kôssa

kısse boylu

Bıyığı, sakalı çıkmayan erkek, köse

Kısa boylu insan, cüce

kowrı ~ kowru

Kısa boylu kişi

 koyu	Halkaya benzer şekilde eğilmiş her şey
(I) Koyu, yoğun sıvı	 kumaş
(II) Koyu renk	Cins, yapı
 koyuntu	 kuppul ~ kuppulu
(I) Yoğun, koyu	Kısa boylu, cüce
(II) Koyu renkli olma	 kur 2
 koza	Kör düğüm
Yuvarlak şekilli olan her şey	 kurowul
 koz oğul	İçi su, hava dolu ufak kabartı veya kürecik, kabarcık
Gururlu ve bencil erkek	 kurruluğ
 köle tohmağ	Kuruluk, kuru olma
mec. Kısa boylu ve şişman adam	 kutul ~ kutulek ~ kutuluce
 kuf	Cüce, küçük
İçi boş, içinden rahatça hava geçen şey	 küp ~ küpüş
 kulla cahal	Şişik olma, kabarıklık
Güçlü genç	 labbada
 kullaba	Büyük, iri olan şey

laḵ laḵḵı

Yumuşak, sıvı olma hali

Geniş olan her şey

lop ~ lub ~ lup

lappa

mec. Güzel dudak

Büyük ve yassı şey

maḵ

lek 2 ~ lekke

Patlak göz, iri göz

Leke, kir, pasak

mêḥ ~ miḥ

lek o lonc

Sivri uçlu her şey

(I) Sarkık dudak

memeli

(II) Sarkık kenarlık

Memeleri gelişmiş kız

lek o lowçe

murcanak

(I) Sarkık dudak

Çürüme ve paslanma

(II) Sarkık kenarlık

murk

lele mas

Kabarıklık

Yoğurt gibi yoğun olma

ner o las

lep

Biri büyük biri küçük olan iki şey

Büyük, yassı ve kenarlığı olan her şey

nerman

loḵḵac

Yumuşak ve düz yer

nerme	İçi boş şey
Yumuşak şeyler	puza
oĥuntu ~ olĥuntu	Alt çenesi uzun olan kişi
Bulaşık suyu; kanlı su; kirli ve pis su	pürz 2
pār 1 ~ pāra	Pürüz
Parça, bölüm, kıta	püşk 2
pelk	Kırıntı, küçük şey
Cansız bir şeyin küçük bir parçası	rez
perre	Küçük taneler
Çarkın dişi; çarkın kelebeği	riĥt
peşmine	Şekil, görüntü
Yünden yapılan her şey	rive
puk 1	Kıvrım
Nargile, sigara vb. duman çıkarması	ronc
puk 2	Sivri uç
Bir tarafı kabarık olan her şey	roncuk
puşuff	mec. Zayıf, ince boylu adam

sab ~ sap 1

Aşağı doğru sarkıtılan şey

Bir şeyin kenarı, ucu

sırıncağ

sağ ~ saht

Kaygan yer

Şekil, görüntü, dış görünüm

silinti

sallama

Halı ve benzeri şeylerin silkelenmesinde

Asılan şey

çıkan toz

sap 2

şiş 4

Bir aracı tutmaya yarayan bölüm, sap

Şişman

sayık

suk

Uyanık, farkında, bilen kişi

Sivri uçlu her şey

seg-lokka

surtu

Koşma, yas törenlerinde ağlayarak

Ayakkabı topuğuna basarak yürüme

sızlayarak, dövünerek koşma

susa ~ suse

sehm 1

Yarık, derz

Pay

şaltağ

ser desteki

Deve gibi ayaklarını yere çarparak

İşi çabuk yapma

yürüyen kişi

sırğa ~ sırğa ~ sırğı

şéh ~ şil ~ şöh ~ şöh

Sızıntı, akıntı; ıslak olan şey

şek 2

Parça

şekke ~ şikkı

Küçük parça

şıvr

Asılı olan şey

şoy

Kir, pas

şüyüm

Kir, pas

tul ~ tül

Boy, uzunluk

uc ~ üc

Dağ, kale, ip gibi uzun ve yüksek bir

şeyin başı ve sonu, uç

uf ~ üf

Dövülerek, ezilerek küçültülmüş ve yele

verilmiş her şey

ufak

Tortu, kırılacak derecede ince

ulama-saplama

Tantana, ihtişam

umma 2

İki diz, bir şeyin devamında gelen bölüm

uruf

Eğri duran şey

üst o baş

Üst baş, dış görünüş

üzde

Suyun üstünde duran şey

üzleti ~ yüzleti

Görüntü, dış görünüş

vəriş

Veriş, verme şekli

yan ~ yân

(I) Eğri

(II) Yarı, yarım

yan oğul

Kısa boylu çocuk, cüce

yanık 1

Yanma

yanış

Yanış, yanık

yapışacak

Yapışma yeri

yarı ~ yarım

Yarı, yarım

yarık

Yarık, çatlak

yarılkan

Yarık, derin çatlak

yarlağan ~ yarlığan

Derin yarık, büyük çatlak

yarma

(I) Yarılma, çatlama

(II) Parçalama, doğrama

yarma

Yarık, çatlak

yatış

Uyku, uyuma tarzı, uyuma şekli

yazlı adamı

Kırda oturan, çölde ikamet eden adam

yên 1

En, genişlik

yer 1 ~ yèr 1 ~ yir 1

(I) Bölüm, parça

(II) Kapasite

yèrişli

Güzel yürüyüşlü insan

yèr yalı

mec. Kısa boylu ve cüce kişi

yèrri

Pürüz

yihinti

Yıkıntı, yıkık, virane

yiv

Kıvrım

yuwum ~ yuyum

Yıkama şekli

zat ~ zad ~ zād ~ zāt

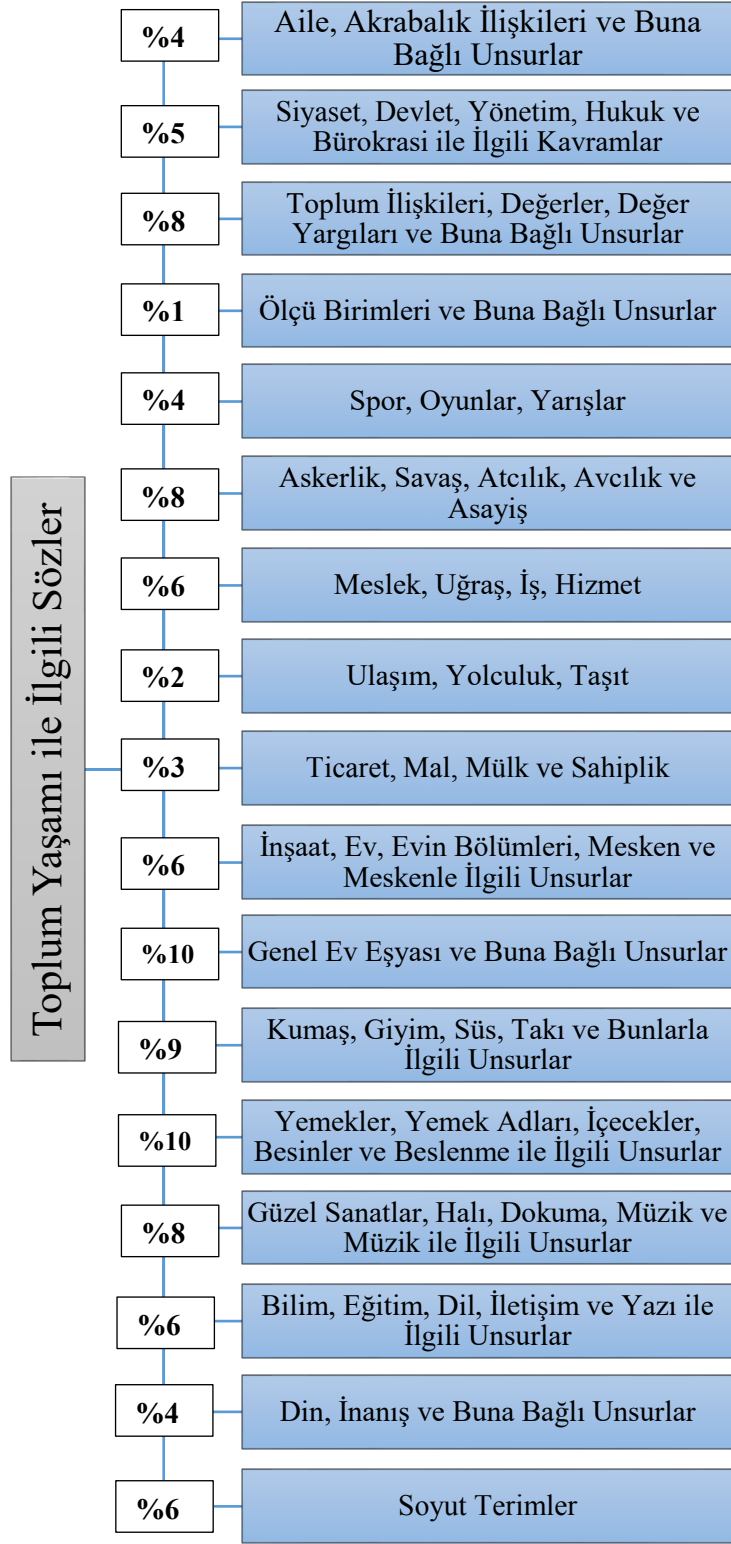
Asıl, öz, mahiyet

zerre

Çok küçük parçacık

3. 1. 3. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözlere

Toplum Yaşamı ile İlgili Sözlere on yedi alt başlık olarak incelenmiştir: Aile, Akrabalık İlişkileri ve Buna Bağlı Unsurlar; Siyaset, Devlet, Yönetim, Hukuk ve Bürokrasi ile İlgili Kavramlar; Toplum İlişkileri, Değerler, Değer Yargıları ve Buna Bağlı Unsurlar; Ölçü Birimleri ve Buna Bağlı Unsurlar; Spor, Oyunlar, Yarışlar ile İlgili Sözlere; Askerlik, Savaş, Atıcılık, Avcılık ve Asayiş ile İlgili Sözlere; Meslek, Uğraş, İş, Hizmet ile İlgili Sözlere; Ulaşım, Yolculuk, Taşıt ile İlgili Unsurlar; Ticaret, Mal, Mülk ve Sahiplikle İlgili Sözlere; İnşaat, Ev, Evin Bölümleri, Mesken ve Meskenle ilgili Unsurlar; Genel Ev Eşyası ve Buna Bağlı Unsurlar; Kumaş, Giyim, Süs, Takı ve Bunlarla İlgili Unsurlar; Yemekler, Yemek Adları, İçecekler, Besinler ve Beslenmeyle İlgili Unsurlar; Güzel Sanatlar, Halı, Dokuma, Müzik ve Müzik ile İlgili Unsurlar; Bilim, Eğitim, Dil, İletişim ve Yazıyla ilgili Sözlere; Din, İnanış ve Buna Bağlı Unsurlar; Soyut Terimler.

Şekil 5. Toplum Yaşamı ile İlgili Sözcükler

Şekil 5'e göre Kaşkay Türkçesinde toplum yaşamı ile ilgili sözlere ilişkin yapılan tematik incelemede 3411 söz tespit edilmiştir. Bu üst tema on yedi alt başlıkta incelenmiştir. Aile, akrabalık ilişkileri ve buna bağlı unsurlar ile ilgili 137; siyaset, devlet, yönetim, hukuk ve bürokrasi ile ilgili 163; toplum ilişkileri, değerler, değer yargıları ve buna bağlı unsurlar ile ilgili 272; ölçü birimleri ve buna bağlı unsurlar ile ilgili 43; spor, oyunlar, yarışlar ile ilgili 130; askerlik, savaş, atıcılık, avcılık ve asayiş ile ilgili 288; meslek, uğraş, iş, hizmet ile ilgili 204; ulaşım, yolculuk, taşıt ile ilgili 53; ticaret, mal, mülk ve sahiplik ile ilgili 112; inşaat, ev, evin bölümleri, mesken ve meskenle ilgili unsurlar ile ilgili 204; genel ev eşyası ve buna bağlı unsurlar ile ilgili 357; kumaş, giyim, süs, takı ve bunlar ile ilgili 294; yemekler, yemek adları, içecekler, besinler ve beslenme ile ilgili 326; güzel sanatlar, halı, dokuma, müzik ve müzik ile ilgili 273; bilim, eğitim, dil, iletişim ve yazı ile ilgili 203; din, inanış ve buna bağlı unsurlar ile ilgili 131; soyut terimleri ile ilgili 221 söz tespit edilmiştir.

3. 1. 3. 1. Aile, Akrabalık İlişkileri ve Buna Bağlı Unsurlar

aba ejdad

Ata, baba

aba

Atalar, babalar, cedler

abacı

Kız kardeş

adağlı ~ adağlı ~ adağlı

Nişanlı

adağlılı

Nişanlı olan kişi

adam ~ ādam ~ ādem

Eş, koca

ağ daşşak

Bütün çocukları kız olan erkek

ağ qarın

Bütün çocukları kız olan kadın, erkek çocuğu olmayan kadın

ağ kowuk

Bütün çocukları kız olan erkek

ağır zāda

En son doğan, ailenin son çocuğu

akka ~ ega ~ ekka ~ ekke

Baba için kullanılan hürmet, saygı ifadesi, ağa

analı

Annesi olan, anneli

anasız

Annesi olmayan, annesiz; öksüz

ār ~ er

Erkek, koca, eş

arvad ~ arwad

Eş, karı

arvadli ~ arwadlı

Evli olan kişi, kadınlı, eşli

baldız ~ balduz ~ ballız

arwadsız

(I) Baldız, hanımın kız kardeşi

Bekâr kişi, evli olmayan

(II) Erkeğin kız kardeşi

a'vâl ~ avvam

baş yoldaşı

Aile, ev halkı

Eş, hayat arkadaşı

ayal

başı yassı

Eş, çocuk, kadın, aile

mec. Eş, zevce, kadın

baba

bay 1 ~ beg ~ bek ~ bey 1 ~ beyg ~

Baba

bêyg

bacanağ ~ bacınağ ~ bacnağ

Damat

İki kız kardeşin kocaları, bacanak

beğti bağlı

bacı ~ baci ~ bâci

mec. Görücüsü, taliplisi çıkmamış kız,

Kız kardeş, hemşire

evde kalmış kız

bacı kıız

berre kızu

Bacı kıızı, yeğen

mec. Değerli, sevgili evlat

balalı

berre

Çocuklu, çocuk sahibi

mec. Sevgili, değerli evlat

besse

Bağımlı; akraba, yakın	Evlat, sevgili
bessegan	ciger-gūşa
Akrabalar	Evlat, sevgili
beyi 2	çırāğ-i çeşm
Hala	Evlat
bibi 1 ~ biyi 1 ~ bībi 1	daı
(I) Hala, bibi	Dayı
(II) Büyük anne	dazza ~ daza ~ dāzzā
biçi	Hala, annenin kız kardeşi, teyze
Dayının eşi, hanımı, yenge	dazza-oğlu
bive	Teyze oğlu
Evlenip boşanmış, dul	doğulu ~ duğulu
bowa haca	İkiz
Büyük baba, atalar, dede	dol 2 ~ dul
böygana	Evlenip boşanmış, dul
Büyük anne	dowr u ber
ciger-bend	Akraba, dost

du zeni

İki kadınla evli

dul arwad

Dul kadın, kocası ölmüş veya kocasından

ayrılmış kadın

dul kişi

Eşi ölmüş adam

ede ~ edde

(I) Baba, ata

(II) Sorumlu, veli; büyük

emı ~ emi ~ êmi

Amca, emmi

êmi kıızı

Amca kıızı

emi oğlu ~ êmi oğlu

Amcaoğlu

emitte

Amcaoğulları ve onların çocukları

emme

Hala, babanın kız kardeşi

enderi

Üvey kız ya da erkek kardeş

enge

Akraba, kavim; ata soy, aile bağıyla bağlı

olanlar

eppe

Baba, ata

ercik

(I) Küçük koca, kocacık

(II) Muta nikâhıyla evlenmiş kişi

erli

Kocası olan kadın

ersis

Eşi olmayan kadın, dul kadın, ersiz,

kocasız

ğardaş ~ kardaş ~ kerdaş ~ kerdeş

Kardeş, ikiz kardeş	Kız kardeş, abla, bacı; süt kardeşi; hısım,
ğom ~ gov̄m ~ ovum ~ owm	akraba
Kavim, akraba, aile, yakın akrabalar	howu
ahär	Kuma
Kız kardeş	höge
ala	Üvey
Teyze	ka
hem-cins	(I) Kardeş, ağabey, büyük, lider, reis, ağa
Cinsleri bir olan, aynı soydan	(II) Baba
hem-ähb ~ äbe	kaka
(I) Beraber uyuyan, yatak arkadaşı; oda	(I) Kardeş
arkadaşı	(II) Baba
(II) Eş	(III) Üvey kardeş
hemriş	kaka sıyah ~ sıyah
Bacanak	Siyah kardeş
hem-ser	kakalık
Erkek ve kadın eşlerden her biri, eş	(I) Kardeşlik, kardeş olma
hemşire	(II) Üvey kardeşlik

ğardaşlık

Üvey kardeş, ahretlik, kanka

ğayn ana ~ ğaynana ~ ğayn nene ~

ğeyn ana

Kaynana, kocanın annesi

ğayn baba ~ ğayn bua

Kayınbaba

ğayn

Kayınbirader

ğayn o ğuda

Kayınbidarerler ve kocanın akrabaları

ke 2 ~ kes

Akraba, yakın

kebin ~ kevin

Nikâhlama, nikâh, şeri olarak verilmesi

gereken mihir

kes o kimse

Akraba, yakın

ğeyn o ğuda

Kocanın kardeşleri, kocanın akrabaları

ğız gelin

(I) Kız ve gelin

(II) Genç kızlar ve gelinler

ğocababa

Dede

kor 1 ~ kór ~ kór ~ kór

Yok olmuş; sönmüş, neslin devam etmemesi; erkek evladı olmayan ocak, ev

kora ğowmluğ

Yakın akrabalar

kotval ~ kutval 1

Kalabalık aile bireyleri

ğowm o ğeş

Kavim, akraba, çevredekiler, yakınlar

ğowmluğ

Aynı kabileden olma ve akrabalık

köç o kutval

Aile bireyleri, bütün aile

köç o külfet

Aile bireyleri, bütün aile

ķuda

Karı ve kocanın akrabaları

kut o külfet

Ailenin bütün bireyleri

külfet

(I) Cariye

(II) Aile, çoluk çocuk, akrabalar

küreken ~ kürekken

Damat, güvey

lele

Çocuğun salıncağını sallayan kişi, dadı;

sütannesi

maman

Anne

maya ~ māye

Soy, sop

mehr 1 ~ mēhr 1

Müslüman bir erkeğin nikâh esnasında

eşine vermeyi kabullendiği mal veya

para, mihr, başlık

mirza ~ mīrzā

Annesi seyit soyundan olan

nebire

Torun, evlat

nene ~ nana

Anne, büyük anne

netice

Torun, evlat

numzad

Nişanlı, sözlü

oba ķare

Hısım, akraba

ocag ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ

Aile, nesil

ocak oğlu

Evin, ailenin son çocuğu

ocağı kor

Çocuk sahibi olmayan, ocağı kör; kör

ocak

oğlan ~ oğlan ~ oğlan ~ oğul ~ oğul ~

~ olan

Erkek çocuk, erkek

oğulçe

Küçük erkek çocuk

oğullu

Erkek çocuk sahibi

oğulluk

Evlatlık

oğulcuğ

Evlat

öge ~ ögey

Üvey, öz olmayan

öylü

Çocuğu olan evli kadın

selle 2

Sıla, yakın akraba

sellelik

Akrabaya bağlılık, akraba bağı

sere

Aile reisi, koruyup gözeten

sévcı ~ söycü

Görücü, isteyen

sıkıntı ~ sırhıntı

Ailenin son çocuğu

soy bur

Soyu kesilmiş olan, kör ocak

soy pez

Soyu kuruyan, kör ocak

talag ~ talak ~ talak

Boşanma, talak

uht

Kardeş

yad 2

Elti

yalhat

Tek, yalnız, bekâr

yal yetim

Tek, yalnız ve yetim

yatim ~ yetim ~ yetim ~ yettim ~ yetim

Yalnız, yetim, anne veya babası vefat eden, sorumlusu olmayan, sahipsiz kişi

yetim yessir ~ yetim yessir

Öksüz, annesi ölmüş kişi

zeyfe ~ zeyfe

Kadın, eş

**3. 1. 3. 2. Siyaset, Devlet, Yönetim,
Hukuk ve Bürokrasi ile İlgili
Kavramlar**

ābādlik

Yerleşim yeri, mamur olan yer

adres

Bir kimsenin oturduğu yer

ağ sekkel

Ailenin, toplumun ileri geleni, saygın
kişisi

ağa ~ ağa ~ aha ~ ata ~ ete ~ ette

Bey, lider, saygın ve değerli insan

ağır el

Büyük ve değerli il

al 4

Hanedan, soy

andlaşma

Anlaşma metni, anlaşma; anlaşmanın
yer aldığı belge

arah ~ araha

Adres, belirti, iz

aran 1

Havanın, suyun güzel olduğu memleket

aşgal ~ aşhar 1 ~ eşgal ~ eşhar

Toplumun alt tabakasına mensup kişiler

bac ~ bāc ~ bācı

(I) Eskiden bir yerden başka bir yere
götürülen mallar için ödenen vergi,

haraç

(II) Bir devlete bağlı bölgeden alınan
vergi veya haraç

basa basa

İzdiham, insan topluluğu, kalabalık

basık ~ bassırık ~ bastırık

Topluluk, izdiham, kalabalık

baş ~ başş

Bir şeyin başı, reis

baş han	(II) Yeniden görme, yeniden görüşme
Büyük han, hanlar hanı, ilhan	beg ~ bek ~ bey 1 ~ beyg ~ bëyg
başı büyük	Bey, büyük, reis
Lider, önder	belge 2
başı	İzdiham
Grup lideri, önder	belgeme
başı papaklı	İzdiham, kalabalık
Başında taç olan; reis, önder	bena ~ benā
başlıg ~ başlıh ~ başluh ~ başlık ~	Anlaşma, sözleşme
başluk ~ başlıg	bend
Baş olma, liderlik	Sınır, ülke, memleket
bay 2	beyler beyi
(I) Büyük, lider, başkan	Büyüklerin büyüğü, il büyüklerine
(II) Sahip, malik	verilen bir unvan; vali
baydağ ~ beydağ ~ bayrak ~ beyreğ	beyzada
Bayrak	Beyzade, büyüklerin çocuğu, kan ve soy
bazdi ~ bazdid ~ bāzdīd	bakımından asil olan kişi
(I) Kontrol, teftiş, denetleme	bezir ~ vezir ~ vezīr

Vezir, başbakan	dāstgāh
birlik	Devlet, düzen
Beylik	davlat ~ devlet ~ dowlet ~ dōlet ~
bunku	dōlet ~ dōwlet
Küçük oymak, küçük grup	Devlet, hükümet, bakanlar kurulu
buntal ~ buntul	divan 1 ~ dīvān
Grup, oymak, tire	(I) Yargı, hükümet erkânı, meclis
bunuçça	(II) Zorunlu vergi
Grup, sınıf	diyar ~ diyār
çār-gūşā	Diyar, ülke, memleket
mec. Padişahlar tahtı	dövleḥana
cemiyet	Krallık sarayı, köşk
(I) Nüfus	dudman ~ dūdmān
(II) Topluluk	Hanedan, ocak, aile; soy, sop, kabile
(III) Teşkilat	el ~ él 1 ~ il
dārbar	İl, kabile; Kaşkay Türklerinin
Saray, divan	kendilerini bir bütün olarak anlatmak istediklerinde kullandıkları isim

êldaş

Yurttaş, vatandaş

elem 1 ~ 'elem

(I) Bayrak, sancak, yas bayrağı, kumaş

parçacılarından alınıp yas evine

gönderilen çelenk benzeri şeyler

(II) Nişan, alamet, sınır işareti

elemdar ~ 'elem-dâr

(I) Sancaktar, alemdar, önder

(II) Yas töreninde sancağı taşıyan kişi

emr

Emir, talimat, buyruk

eran ~ eren helki

Erkekler topluluğu, yiğitler topluluğu

göçer konar

Göçen, göçebe

guruh ~ gúruh

Grup, topluluk

güc ~ güce

Güç, iktidar

hemgerden

Mevkidaş

hem hem ~ hem heme

İzdiham, kalabalık

hemsoy

Soydaş

kabala

Belge, sözleşme, ferman

kabız

Tahsildar, divan gelirlerini tahsil eden

kişi

kalantâr ~ kelanter ~ kelanter ~

kelenter

Büyük, ileri gelen, kabile büyüğü, lideri,

reis, önder

kalın

Kalabalık, yığın, küme

Sözleşme, anlaşma

ķayda

ķerar

Kaide, kural, kanun, yol, yöntem

Düzen, kanun, karar

ķed ~ ķend 1 ~ ķän ~ ķënd

ķerarleme

Köy, kasaba

Vade, öğün, söz, sözleşme

ķed ħuda

ķerar-medar

Muhtar, ağa

Söz verme, sözleşme

ķeķa ~ ķiķa ~ ķiķa ~ ķiķa ~ ķiķa

ķere ķulaķ

Kaşkay siyasi yapılanmasında Han ve ailesinden sonra gelen siyasi lider,

Padişah hanedanından sayılan şahıs veya aile

taifelerin işleyişinden sorumlu kişi,

ķevel

kelanter

Kalabalık, yığın, topluluk

ķelan

ķéyd

Büyük, lider

Kayıt, not, hatırlatma

ķele beg ~ bey

ķezza ķaytaran

Yarım ağa, makamı, statüsü ağadan aşağı ama halkın yukarısında olan kişi

Rehber, başkan, büyük, reis, önder

ķerardad

ķır ķandal ~ ķendal

mec. Aşağı tabakaya mensup insanlar

ķır ķıncık

mec. Aşığı tabakaya mensup insanlar

ķiçe

Sokak, küçük mahalle

ķiħa

Oba lideri veya muhtar

ķimlik

Kişinin kim olduğunu tanıtan belge,

ķimlik belgesi, ķimlik kartı, tanıtm

ķartı, hüviyet, ķimlik

ķobar ~ ķubar

mec. Kalabalık, yoğun

ķodwal

İnsan kalabalığı

ķob ~ ķom ~ ķop ~ ķóp

Grup, topluluk, kalabalık

ķonalgah ~ ķongah

Konak yeri, ikamet yeri, yerleşmek için

uygun yer

ķonalka

Konak yeri, ikamet yeri, yerleşmek için

uygun yer

ķontarat

Sözleşme, kontrat

ķonum

Yerleşme ve ikamet yeri

ķonuş

Yerleşme şekli

ķoru 2

Grup, meclis, topluluk

ķowl o bend

Sözleşme, karşılıklı birbirine söz verme

ķöç 1 ~ ķöş ~ ķüç

(I) Göç, hicret

(II) Göçen grup

köç o kon

Göçme ve konma

köçen

Göçen, göçer, göçebe

köçer oba

Göçebe aşiretler

köçer

Göçen, göçebe

köçeri

Göçebe

köçüm konum

Göç, göç etme ve bir yere konma,

yerleşme, konaklama

köçüm

(I) Göç, hicret

(II) Göçen grup

kuca ~ kuçça ~ kuçe ~ küçe ~ küççe

Sokak, küçük mahalle

kurug ~ kurung 2

Kalabalık, toplu

kurum 1

Meclis, topluluk

kuruncal

Toplu, grup, kalabalık

kut ken

Topluca göç etme

küy

Mahalle ve işlek yol; sokak, köy, taraf,

yan, kat

léylam ~ léylām

Boş yere sarfetme, har vurup harman

savurma; devlet malını harcamada

zimmetine geçirme

mehter ~ méhter

Lider

melğem

Kalabalık, yığın

merrow

Kabul edilemez delil, mantıksız delil

mohr o muşamma

Mühürleme, mumlama, yapıştırma,
kapatma

mohre ~ möhre

Gizli temsilci

muğam ~ muğam

Derece, rütbe

nahad

Kurum

neşane ~ neşané ~ neşani ~ neşân ~

neşan ~ nişan ~ nişana ~ nişane

Devlet nişanı

oba ~ obe ~ obä ~ obi ~ ova ~ owa

(I) Oymak, boy, kabile, göçer evli kabile,

beş on çadırdan mürekkep göçebe

oymağı

(II) Bir ya da birkaç çadırdan yaşayan

ailelerden oluşan göçebe toplumu

oba kare

Yerleşim yeri

obalık

İlde, aşirette yaşama

ocag ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ

Damga

ostan ~ ostan

(I) Bölge valiliği

(II) İl sahibi

otrağ ~ oturağ

İkame yeri, yurt

otru ~ oturu ~ oturum 1

Oturma yeri, ikamet

oturacak y�r	Eski posta idaresi
Oturacak yer, ikamet yeri	rapurt
oturum 2	Rapor, izin, müsaade
Oturum, toplantı, celse	reis ~ re's~ reyis ~ r�yis
�lge ~ �lke	Reis, lider, başkan
�lme yeri, vatan	resed
�zbek	Bölüm, grup, topluluk
�zerk ve bağımsız olan grup	rum 1 ~ r�m
pa teht	Halk kalabalığı, izdiham, nüfus
Başkent	yoğunluğu
paşa	rum-o-ķulķula
Padişah, ülkenin ve ordunun en �st	İzdiham, kalabalık
rütbesi	s�m�n
paya ~ paye ~ payı ~ p�ye	Diyar, düzen, iktidar, kudret
Makam, mevki	sancak ~ sancaķ ~ sanķaķ ~ s�ncağ
perķim	Küçük sancak
Bayrak	seg-o-s�teh ~ s�tek
puss	Değersiz, alķak topluluk, grup

ser deste

Lider, önder

ser gel ~ serkel

Lider, önder

ser kerde

Lider, önder; daha büyük olan

ser merd

Lider, reis, grup lideri

sere

(I) Lider, rehber, önder

(II) Bir makama vekâlet eden kişi

ser-o-per

Lider, önder

seyre ~ séyre ~ seyri

Grup, seri, deste, topluluk

séyre başı

Topluluğun başı, çavuş, grup lideri

sıca han

Bilgili, araştırmacı han, yönetici

sultan

Sultan, padişah

şah ~ şā ~ şāh ~ şāh

Şah, komutan, padişah

şert

Şart, sözleşme

şıms

Kalabalık, yığın

şowra ~ şu'ara

Şura, danışma, istişare meclisi

şuluğ ~ şuluğ ~ şulluk

Kalabalık, izdiham

tayafe ~ tayêfê ~ tayfa ~ tayfe ~ tayfā

~ tayfā ~ tāife ~ tāyfa ~ tāvaéf ~ tāvâéf

~ tayfa

(I) Kaşkay ilini oluşturan altı büyük topluluktan her biri; bölük, takım, güruh	Meclis, toplantı yurd ~ yurt
(II) Kavim, kabile	Yurt, memleket
tebeke	yurd daşı
Grup, kat, tabaka	Yer, yurt, vatan, memleket, doğum yeri
udulma	yurtluğ
Protokol, teşrifat	Yerleşmek üzere seçilen yer, yurtluk
ulus	
Tayfa, el, kabile, ulus	
un	
Delil, sebep, neden	
ur 2	
Şehir, kültür, medeniyet	
vacala	
Vezir	
yèr o yurd	
Yer yurt, mekân, ikamet yeri	
yığıncağ	

3. 1. 3. 3. Toplum İlişkileri, Değerler, Değer Yargıları ve Buna Bağlı Unsurlar

açı ~ açık ~ açuk

Düzgün ve doğru söz

adağ ~ adak

Aday etme, bir kişinin ismiyle isimlendirme

adağlı ~ adağlı ~ adağlı

Aday

adam ~ ādam ~ ādem

(I) Hizmetçi, köle

(II) Şahsiyetli insan

adam canı

Sevilen, sevilen her şey

adaş

(I) Aynı adı taşıyan iki kişiden biri, adaş

(II) Eş, yoldaş

adat ~ ādat ~ ādet

(I) Adet, alışkanlık, huy

(II) Gelenek, görenek

afâğ

İyi olma, daha iyi olma hali

ağırlama

Hürmet etme, değer verme

ağ daşşak

mec. Şanslı, talihli kişi

ağ dırnak

Tecrübesiz kişi

ağza bağan

Başkasının sözüyle hareket eden kişi,

kendi fikri olmayan insan

al ahval

Hâl hatır, durum vaziyet sorma

al 2 ~ āl

Aldatma, yalan

alifte

Aşüfte	Bilen, bilgi sahibi, söz anlar, agâh, arif
alıncağ	arwad ağz
Geline verilen armağan; göz aydınlığı	Karısının sözünden çıkmayan, onun her
alk	söylediğini yapan kişi, kılıbık
Muzdarip olma	asanak ~ vasunäk
allatma	Annesi As kavminden olan kız
Aldatma	asmalık
and	İkilemde kalma, iki gönüllü
Yemin, ant, söz	aşmal
ang ~ anğ	Dalkavuk, yaltakçı
Okuryazar olmayan, ümmi; avam	ayağ ~ āyağ ~ ayağ açma
ārif ~ 'ārif	Gelinin damat evine girerken verilen
(I) Çok anlayışlı ve sezgili kimse, bilgin,	armağan
bilge, tanıyan, varışlı	aynağ ~ eynağ ~ éynağ ~ éynāk ~
(II) Agâh, basiretli	oynağ
armağan ~ arman	Sohbet arkadaşı, dost, yakın arkadaş
Hediye, armağan	aziz konağ
arup ~ avrup	Saygın misafir, değerli konuk

bacı ~ baci ~ bâci

Kadınlara yönelik saygı amaçlı bir hitap

bağış

Armağan; sadaka, bağış

bağım görüm

İkramda bulunma, ziyaret etme, akraba

ve yakınlarına yardım etme

bağış ~ bağuş ~ bağım

Akraba ve fakirlere yardım etme

bar gözü

Göz aydınlığı, damat evinin gelin evine

gönderdiği hediye

barat

(I) Tören, merasim, eğlence

(II) İlham, güzel haber

barızı ~ bayrızı

Düğünden öncesi kına gecesinde erkek

evi tarafından gelin evine gönderilen

hediyeye, armağan, para veya muhtelif

gıda maddelerinin genel adı

baş sağlığı

Baş sağlığı dileme, teselli verme

baş yoldaşı

Samimi arkadaş, dost

başlığ ~ başlıh ~ başluğ ~ başlık ~

başluk ~ başlığ

Süt parası, başlık parası

batış

Adını batırma, itibarsız duruma düşme

bayramlık

Bayramlık, Nevruz bayramı hediyesi

bêl bağlama 1

Eskiden düğün gecesini, baba evinde tuz,

ekmek, helva ve evin ocağından alınmış

(baba ocağından) bir parça kül vb.

gelinin kuşağına bağlama töreni.

Günümüzde kuşağın önüne bunların yerine para konur.

bengi

Afyon kullanan kişi, esrarkeş

ber 2

Yakınlık, komşuluk

beyza

Büyük insanların yetiştiği yer

bır-bır

Bir kimsenin gözünün içine baka kalma durumu

bibi 1 ~ biyi 1 ~ bîbî 1

Bir saygı ifadesi olarak büyük hanımefendi, İl büyükleri ve saygın kadınlara ilde hürmet ifadesi

bidigar

Yardım talep etme, ricacı olma

bir yanlıq

İşi yoluna koyma

buluntu ~ buluştı

Yabancı, nesepsiz, soysuz, Kaşkay el, boy, oymak ve tabakalaşma sisteminde aidiyeti belli olmayan kimse, aile veya grup, asil olmayan, kökeni meçhul ve belirsiz olan kişi

buz-berdi

Soğuk söz, yersiz söz; üstünkörü cevap

câh

Celal, şevket, büyüklük gösterme

caize ~ cayize

Armağan, bahşiş

cân-herîd

Başkasının para vb. karşılığı hayatını kurtarma

car ~ cār

Seda, avaz, nida, bağırma, çağırma, feryat, bir konuyu halkın bilmesi için

münadi tarafından yüksek sesle duyulması	dayağ ~ dayağ Dayanak, destek
ceşin ~ ceşin ~ ceşin ~ ceşin Düğün, şenlik, tören, eğlence	delcuyi Gönül alma
ceşn-i toy Düğün partisi, düğün eğlencesi	dıllağ ~ dıllağ ~ dıllık Fahişe, hayat kadını
çow Haber, müjde	dırs Ayıp, kusur; eksiklik
dagma ~ dağma ~ dağma ~ dağma ~ tağma ~ tağma ~ tağma ~ tağma Damga, nişan, işaret, soy simgesi	didenlig Görölmeye değer; görüşme, ziyaret
daha 1 Okuntu, davetiye	dil-ārā Güzel sevgili
daha yolu Dua yazana verilen bir hediye	dil-āram ~ ārām Güzel sevgili
dağlama Aday etme, nişanlama, bir kişinin adıyla isimlendirme	dil-dār Birinin gönlünü almış, sevgili
	dil-figār

Gönlü yaralı, âşık	Doğum günü
dil-rubā	dos ~ doss ~ dost ~ dōst ~ doz ~ tost
Gönül çalan, kapan, sevgili, maşuk	Dost
dil-sitān	dowaqlı gelin
Gönül alan, sevgili, maşuk	Duvaklı gelin
dileg ~ dilek ~ diley	dönü kara
Dile gelen, arzu, rica, istek, dilek	Kötü davranma
direk kertme	dönüm
Bebeğin daha beşikteyken bir başka bebeyle anası babası tarafından nişanlanması; beşik kertmesi	Hasta ve muhtaçları ziyaret
diz 2 ~ düz 2	döşürge
(I) Güvenilir kişi, dürüst kişi	Adetler, gelenekler, alışkanlıklar
(II) Doğru ve düzgün söz	ecr ~ ecir
diz ayağı ~ dayağı	Ödül, emeğin karşılığı, ecir
Damat ailesi tarafından geline eve adım atarken verilen hediye, armağan	eḳḳırebı ~ eḳreb ~ 'eḳreb ~ 'āgreb
doğum günü	mec. İnsanı akrep gibi sokan kimse
	el etek
	Eli eteğinde olma; ricacı olma

ellem **kellem**

Hilekâr, hokkabaz

eng 1

Birini ayıplama

enik ~ **ênik** ~ **ênik**

Saygı gereği baş eğme, saygı ifadesi,

temenna

erbab

Bey, patron, sahip, usta, efendi, ağa

esen 1

Kaşkaylarda karşılaşma esnasında

muhabata yöneltilen iyi dilek, temenni,

esenlik

füyuc

Gurbet

ğara ~ **ğäre** ~ **ğärä** ~ **qara** 1 ~ **qarè** ~

qera ~ **qere** ~ **qerè**

Yoldaş, dost, yardımcı

ğerîn 1

Dost

ğeyğu ~ **ğäyği** ~ **qayğı** ~ **qeyği** ~ **qeyğu**

Dert paylaşma, hem dert olma

ğomşı ~ **ğonşu** ~ **ğongşı** ~ **ğongşu** ~

qoşnu ~ **qoşu** ~ **qonşu** ~ **qonşı**

Komşu, birileriyle oturan, sohbet eden

gurbet ~ **qurbet**

Gurbet

güc ~ **güce**

Zulüm

halkış

Destekleme, övme, hayır duada

bulunma

halla **halla**

Toplu yardım, hep beraber yardım

yapma

halla

Yardım, imdat	hem-çeşm
haraycı	Karşıt, rakip
Yardımcı, imdada koşan kişi	hem-dad
havadar	Yardıma koşma, yardım etme, yardımlaşma
Tarafıtar, destekçi	hem-dem
hay meded	Sıkı fıkı, canciğer arkadaş
Yardım isteme, imdat	hem-derd
häyger ~ högür	Hemdert, dert ortağı
Bağımlı, dost, arkadaş	hem-dest
hede ~ hedek	Kuvvet ve kudrette beraber olan, el ele veren, ortak
Tehdit etme, kavga çıkarma	hem-dest
hem hem ~ hem heme	Yoldaş, destekçi
Şikâyet, kızgınlık	hem-’enân
hem- nefes	Dizgini bir, at başı beraber olan, yan yana birlikte bulunan, arkadaş
Arkadaş	hem-gır
hem-âvâz	
Sesleri birbirine uygun, aynı sesi çıkaran (arkadaş)	

Dost, arkadaş	hem-ser
hem-ḥāne	Arkadaş, kafadar
Bir evde oturan (arkadaş)	hem-sırr
hem-keḷām	Sıkı fıkı arkadaş, sır arkadaşı
Musahip, muaşeret eden, biriyle sohbet eden, konuşan; biriyle oturan (arkadaş)	heş 2 ~ heşt 2
hem-ḳerīn	Tartışma, atışma, dalaşma
Akran, ahbap, musahip, dost, arkadaş	heşt o meşt
hem-niṣīn	Tartışma, atışma
Beraber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş	heteger ~ hetegerre
hem-pervāz	Tehdit etme, ileri gitme, haddini aşma
Birlikte uçan iki kuş; dost, arkadaş	hēyb o zerb
hem-rāh	Kınama
Yoldaş, yol arkadaşı	hēygir
hem-rāz	Dost, arkadaş, dert ortağı
Sıkı fıkı arkadaş, sır arkadaşı	hır ~ hır hır
hem-samun	Uygunsuz hareketlere yönelik kullanılan bir tabir
Sınırdaş, komşu	hırnek

Dalga geçme, alaya alma

hırr o gurr

Kınama

hırr o nır

Uygunsuz hareket

hırre

Uygunsuz hareketlere yönelik kullanılan

bir tabir

hırt

Uygunsuz hareketlere yönelik kullanılan

bir tabir

hile ~ hîle

Aldatma, hile

hile mazar

Aldatma, hile

hortulu hort

Edepsizce hareketler karşılık verilen bir

tepki

hortulu

Edepsizce hareketler karşılık verilen bir

tepki

how how

Söylenti

hurrağ

Fahişe

iç köynegi

Mağara dostu, en samimi, en sadık

arkadaş

imeci

Yardımcı, yardım eden; Kaşkay

âdetlerinde mesela gelin kızın çeyizini

yapmak için herkes yardımlaşır, koyun

tüyü kesmek, halı dokumak ve buna

benzer işlerde parasız yardım ederler.

inik ~ iniğ

Baş aşağı iniş, temenna, tazim

isti isti

Birbirine sevgiyle yaklaşma

kaka siyah ~ siyah

Geçmişte kölelik yapmış olan siyahi

kaka

Siyahi köle

kan pulu

Kan parası, diyet

karaltı ~ karantı ~ kerente ~ kerenti ~

kerelti

Dost, yardımcı

karşılama

Karşılama, beraberlik

kec 2 ~ keş 3

Doğru düzgün olmayan, hilekâr ve dürüst olmayan kişi

kehbe 1 ~ kehbe

Kahpe, fahişe

kelek

Aldatma, hile

kemâ ~ kemäk ~ komek ~ köm ~

kömäg ~ kömek ~ kömök ~ kömmek ~

kumek

(I) Yardım, destek, himaye

(II) Dost, arkadaş, yardımcı, destekçi

kere 3

Yoldaşlık, yardım

kere heber

(I) Uğursuz haber, facia haberi

(II) Kara haber veren kişi

kere inen göy

Nefret veya genel huzursuzluk ifadesi için kullanılan bir terim. Kullanılma nedeni; siyah ve mavi renk bir arada giyildiğinde ölüm gerçekleşir, bir musibet gelir şeklindeki halk inanışıdır.

kereçi

Yoldaş, yardımcı

kers o kem

İftira, küfür, sövme

kers

mec. İftira, küfür

kêy banı

Ev hanımı, tecrübeli ve şahsiyetli hanım

kıçağaz ~ kızcağaz ~ kızcegez ~

kızcığaz ~ kızçağaz

Kızcağız, zavallı kızcağız

kırt

Kötü ses, edepsiz, uygunsuz ses veya

hareket

kıssık

Çıkmazda, darda kalma

kız yoldaşı

Kız arkadaşı

kış

Gelenek

kola 1

Piç, temiz olmayan kişi

kolay haram

Anası ile babası arasında evlilik bağı

olmadan dünyaya gelen çocuk,

haramzade, veledizina, piç

kol boyn

Eli boynunda, dost, yoldaş

komaşık

Birbirine yakın, komşu

konak

Misafir

konşu konum

Konu komşu, komşular ve yakınlar,

tanıdıklar

konşu payı

Konşu payı, komşuya verilen hediye

konum konşu

Konu komşu, yakınlar	kök
kor keş	Samimi bir ilişkisi olma
(I) Bir körün elini tutan kişi	kömek hal
(II) Davulsuz, çalgısız düğün	Yardımcı
koşum 1 ~ koşun	kömekçi
Yoldaş, arkadaş	Yardım eden, ulaştırıcı
koşuntu	kuşeyli
Arkadaş, yoldaş olmuş, kendi ortamından uzak kalmış insan	Davetsiz misafir
kowk o kelek	kul o kere baş
Aldatma, hile yapma	Hizmetçi ve cariye, bir ağanın, hanın etrafında, yakında yer alan kişiler
kowş enguşter	kullāb ~ küllāb
Nikāh töreni, geline hediye olarak ayakkabı ve yüzük verme	Yalan, taklit
kowuşma	kurru bey
Kavuşma, bağlanma, bağ	Boş bey, beceriksiz bey, çok iddialı, ağız dolusu konuşup eyleme geçmeyen kişi
koşun kuzusu	küy
mec. Temiz ve yumuşak huylu insan	Sevgilinin bulunduğu yer

lek 2 ~ lekke

Rezalet, rüsva olma

maral ~ mārāl ~ moral

mec. Sevgili

menlik

Bencillik yapma, kendini övme, gurur ve

kendini beğenme

mezit

Destek, yardım

mussuk

Karnını doyurmak için her yere

başvurma, dilenme

nareng

Göz aydınlığı, hediye

nek o nişt

İlenme, yakınma, eziyet etme

neşane ~ neşané ~ neşani ~ neşân ~

nêşan ~ nişan ~ nişana ~ nişane

(I) Nişanlanma sırasında yapılan töre

(II) Evlenmek üzere birbirine söz verme,

nişanlanma

nıgar ~ nigār

Sevgili, güzel sevgili

oba konuşu

Yerleşme sırasında komşuya verilen

hediye

oğlan ~ oğul yoldaşı

Erkek arkadaş

oğrulançı

Gizlice, habersizce çalma

orruk

Fahişe

ostan ~ ostan

Asilzade

pa buz

Ayak öpme, ziyaret etme

pay ~ pāy

Hediye

**payandaz ~ pay-endaz ~ pay-āndaz ~
pāy-endāz**

Hediye, bahşış, geline verilen bahşış
gelin koca (damat) evine girerken
kendisine verilen armağan, hediye

peri

mec. Sevgili

pertlik

Uzak düşmek, ayrılık

peşkeş ~ pişkeş ~ pīşkeş

Bahşış olarak verilen, bağışlanan şey,
hediye

puşt ~ pūşt

Destekçi, taraftar, yardımcı, koruyan,
korucu

reng

mec. Hile, aldatma

rowaḥahl

Destekçi, yaver

rusum ~ rūsūm ~ rūsūm

Gelenek görenek adetler

rusva ~ rusvah ~ rüsvā

Rüşvet

ruşva-pine

Yaygın olan rüşvet ve haraç, alınıp
paylaştırılan rüşvet

saçma

Küçük kusur, saçma

sawadsız

Ümmi, okuryazar olmayan

saye ~ sāya ~ sāye

(I) Koruma, sahip çıkma

(II) Yardım

sef ~ serfe ~ şerfe ~ şêrfe

Hile, aldatı	Haber, bilgi; armağan, güzel haber
sévgili ~ sowgul ~ sowgulu	sowutma ~ sowurtma
Sevgili	Sus payı, susturma işi
sığır ossurağı	sur 2
Onursuz, haysiyetsiz adam	Tören, mutluluk, merasim, şenlik
sığır şiveni	süzen-leççek
Topluca feryat etme, topluca figan etme	Kadınların başörtülerini açarak ricada bulunması, yalvarması
sırdaş	şep
Sırdaş, anı sırrı paylaşan kimseler	Alkış
soğat ~ soğât ~ sovgat ~ sovgât ~	şeppek
sowğat ~ suvgat ~ suwgat	Alkış, alkışlama
Güzel haber, armağan, hediye	şetel
soğbat ~ söbet ~ söbet ~ söhbet	Rüşvet, haraç
(I) Tören, toy	şévence
(II) Kına töreni gecesi, kına gecesi	Yas töreni, yas meclisi
sómnât ~ sönnet ~ sünnet	şikir ~ şukur ~ şükr ~ şükür
Gelenek görenek, âdet	Teşekkür, şükür
sow	

şile	İnsanların kendisinden nefret ettiği kişi
Yalan, hile, aldatma	vabur
şile-pile	Tekrar kesilme, ilişkinin kesilmesi
Yalan yanlış, aldatma, hile dalavere	ver dest
şing	Yardımcı
Hafif meşrep davranış	yaddaş
tamah ~ tēmeh	Hatırlanan kişi, ortak hatıraları olan kişi
Hırs, aç gözlü olma	yadıbud ~ yadibud ~ yādibūd ~
tehn ~ tehne	yādobūd
Kınama, dalga geçme; alay	Yadigâr, armağan
teref ~ teref ~ t̄araf ~ t̄aref	yadigar ~ yadegâr ~ yādīgār
Muhatap; rakip, karşı taraf	Yadigâr, anı, hediye
uštulum	yaḥınlık ~ yeḥinlik ~ yowuḳluḳ
Rüşvet	Komşuluk etme, yakınlık, yakın olma
üngüllük	yalan gercek
Vakarsız, hafif adam	Doğru ve yalan, yalan karışmış söz
ünük	yalan
	Yalan

yalancı ~ yalançı

Yalancı, yalan söylemeyi alışkanlık haline getiren kişi

yaltak

Tatlı dilli, tatlı diliyle kandıran kişi

yan ~ yân

Yoldaş, arkadaş, yardımcı

yanlış

Hata, yanma, kayma

yar ~ yâr

(I) Sevgili, arkadaş, dost

(II) Destekçi

yardım

Yardım, imdat

yarlık

Yardım

yatı

Yatıya kalma, yatı, yatma

yawa

Boş adam, hafifmeşrep, boş konuşan kişi

yel 3

(I) Pehlivan, yiğit, koçak

(II) Deli

yol uşağı

Sokak çocuğu

yoldaş ~ yollaş

Yoldaş, dost, arkadaş

3. 1. 3. 4. Ölçü Birimleri ve Buna Bağlı Unsurlar

ağaç ~ ağac ~ ağaç ~ akaç ~ yiğaç

Fersah, altı km'lik mesafe

arşın ~ erşin

Kol miktarı yapılan ve orta parmak ucundan omuza kadar olan ölçü, yaklaşık 90 cm uzunluğunda olan bir ölçü birimi arşın

badman ~ batman

Ağırlık yapan; 3-6 kilo ağırlığında bir ölçü birimi, batman

bir vekke

Çeyreğin yarısı

elcik ~ elçik

Bir elin ayası ölçüsündeki herhangi bir şey

elçim

Ölçü, tartı

end ~ ende ~ endeze

Miktar, ölçü, yaklaşık olarak ölçü; aşağı yukarı

end o vezm

Ölçü ve tartı, ölçme ve tartma

ğulağ ~ ğulağ~ kulağ ~ kulak ~ kulāğ

Her şeyin kulak ölçüsündeki parçası

hava ~ havā ~ hevā

Miktar, ölçü

hebbe

Bir ölçü birimi

kad ~ ked ~ kedd

Ölçü, miktar

ķapan

Terazi, kantar

ķariş ~ ķeriş

Karış, el ölçüsü

ķazza 2

Kadar, ölçü, miktar

keleme 3

Ekmek destelerini sayma birimi

kece

Çok az miktar

kene 1

Derece, ölçü

kepleme

Bir avuç ölçüsünde, bir avuç kadar

keriş ~ karış

Karış

keşe meni

Ölçme, değerlendirme

keşewunc

Bir avuç miktarı

kêyl ~ kèyle ~ köyl

Ölçü, bir hacim ölçüsü; genellikle tahıl

ölçmede kullanılan belidi hacimdeki

kap, ölçek

kirt

Ölçü, derece

koşum 2

Bir avuç ayası kadar olan

kulac ~ kolac

(I) Kulaç, uzunluk ölçü birimi

(II) Orta parmandan burun ucuna kadar olan mesafe

muşt

Bir avuç miktarı

nim gez

Elli iki cm'lik bir ölçü

nim vekke

Batmanın on altıda biri

orta

(I) Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer

rehi

Denk, karşılık; kat

(II) Bir şeyin eşit olarak ayrılabilceği bölüm

resed

Pay, yüzdellik

ortalama

sıhım ~ sıhıme ~ sıkıım

Ortalama

Bir sıkımlık, bir kavramalık ölçü

ölçme

şah daşı

Ölçme işlemi, ölçme

Altı kiloya denk gelen bir ağırlık birimi,

batman

ölçü ~ ölçük

urş ~ urşe ~ uşur

Ölçü birimi, ölçek

Onda bir

ölçüm ~ ölç

üzde

(I) Kilo, ölçek, ölçüm

Yüzde, oran

(II) Ölçme işlemi, ölçme sonucu

vekke

payla ~ piyala

Çeyreğin yarısı, bir batmanın sekizde biri

Ölçü

paylama

Paylaştırma ölçüsü, aracı, ölçü

3. 1. 3. 5. Spor, Oyunlar, Yarışlar ile İlgili Sözcükler

açmaz

(I) Satranç oyununda rakibin düştüğü zor durum

(II) Muamma, bilmece

ağaç atma

Düğünlerde sopayla oynanan bir oyun

ağaç top

Topun sopayla uzağa atılması oyunu, beyzbola benzer.

ağır heley

Kadınlar tarafından oynanan halay, ağır

halay

ağzlı

Rakip

alahtar ~ al ahtar ~ el ehtar

Gençler arasında topluca oynanan bir oyun

artırma

Bahis, yarışma

as 1

İskambil kâğıdıyla oynanan bir oyun

aslan kuş

Salıncak

aşık-aşık

Aşık kemiği ile oynanan oyun

at ağacı

Çocukların at olarak kullandıkları ağaç;

sopa

atdı kaçdı

Kaşkay ilinde, gençlerin ve çocukların

oynadığı bir oyun

atlı kerimçe

Yere dikilmiş bir eksen çevresinde

döndürülen askılara takılı oyuncak at,

uçak vb. oluşan bir eğlence aracı,
atlıkarınca

attıl buttul ~ uttul

(I) Raks, sıçrama veya zıplama

(II) Nevruzdan önceki son çarşamba
günü yakılan ve üzerinden atlanan
kutlama ateşi

attıla bittow

(I) Raks, sıçrama veya zıplama

(II) Nevruzdan önceki son çarşamba
günü yakılan ve üzerinden atlanan
kutlama ateşi

aydım-uydum ~ uydum-uydum

Topluca oynanan bir oyun

bağlama

Muamma, bilmece

baht 2

Yenilgi, kayıp

baş-baş

Kaşkay ilinde oynanan leper ~ lepper
oyununda kullanılan iki çeşit taş adı

bazaring bazar

Yirmi sorudan oluşan bir yarışma oyunu

berdelan

Tahtirevan

bêş basma

Düğünlerde oynanan bir oyun

bêş daş

Beş taş, beş taş oyunu

beydeğ

Satranç taşı

bibi 2 ~ biyi 2 ~ bîbî 2

Kâğıt oyununda, kâğıtlardan her biri

bul hava

Bir oyun adı

bul top

Topla oynanan geleneksel bir çocuk oyunu, sopayla topa vurulup top havalandırılarak oynanır.

burhutma

Ağır halay

cagnama ~ cegnama ~ cengnāma ~

cengnāme

Bir erkek oyunu

cerr ~ cārr

Bahis

cizgala

Ucu sivri kısa ağaçlarla oynanan bir oyun

çārķāb

Ortaya para koyarak oynanan bir tür talih oyunu, bir tür kumar oyunu

çöpür

Düğünlerde oynanan bir oyun, halay

dolaķ 2

Oyun esnasında ayak bileğine dolanan kumaş parçası

dowmen dowluķ

Rekabet, yarışma

döhüleķ

Küçük davul, küçük kukla

durna 2

Topluca oynanan bir oyun, bu oyunda taraflar bir parça iple birbirini kamçılıyıp döverler.

ğuzı ~ ğuzzi ~ ğuzzı ~ ğuzu ~ ğuzzu ~

ķuzu ~ kuzı ~ ķuzzu ~ ķuzzı ~ ķüzı

Bir çocuk oyunu

gül handa

Bir çocuk oyunu

güldür muşek

Bir çocuk oyunu

halay ~ heléy ~ holay ~ holéy

Halay, raks; bir tür halk oyunu, halay
oyunu

hav 1

Düğünlerde sopayla oynanan eğlencelik
bir oyun

heléy heléy

Halay, raks; bir tür halk oyunu, halay
oyunu

heléyçi ~ héleyçi ~ häleyçi

Halay çeken, halaycı, halay çekenler

héli ~ héliıncağ ~ héliıncağ ~ héliıncağlık

~ héliıncağ

Salıncak

hereng hereng

Çocuk ve gençlerin topluca oynadığı bir
oyun

howçu

Düğünlerde eğlencelik oyunlarda ön
plana çıkan kişi

howgah

Düğünlerde oynanan eğlencelik
oyunlarda duraklama ve saldırmazlık
bildirimi yapılan alan

ķayış-ķayış

Kemerle oynanan bir oyun

ķaym-ķuyum

Saklambaç oyunu

ķeççer

Çakıl taşlarıyla oynanan bir çocuk oyunu

kelek 1

Çevgen, polo sopası, değnek

ķemçi ķumar

Kaçar kumarı, bir çocuk oyunu

ķemçi mar

Kaçar kumarı, bir çocuk oyunu

ķere ķeççer

Kaçar kumarı diye de bilinen bir çocuk
oyunu

kere tap-tap

Topluca oynanan bir çocuk oyunu

kere tek tek

Koşu yarışması

kıl ~ kıl ~ kıl 4

Gürültü yapma, eğlence, mutluluk; zılgıt

kır 4

Dönme ve oynama

kızıl ağaç ~ ağacı

Gençlerin toplu olarak oynadıkları bir
oyun, üç sopa birer metre arayla yer
konur ve dördüncü bir sopa öyle atılır ki
yerdeki üç sopaya değmeden onlarla
aynı şekilde yere düşmesi sağlanır.

kil ~ kur biya cu

Çocukların topluca oynadığı bir oyun

kil biilici

Çocukların topluca oynadığı bir oyun

kiş 1

Satrançta tehlikeyi haber verme, kiş
çekme

kiş be der

Çocukların topluca oynadığı bir oyun

kiş şallağı

Topluca oynanan bir oyun

kişirik

Güreş, saldırıya hazırlanma

kişlen

Bir oyun türü

kol sallama

Bir kadın oyunu

kollu gelin

Oyuncak bebek

koltuğ daşı

Bir tür taş atma şekli

kor biya cu

Çocukların topluca oynadığı bir oyun

kow 1

Balon

kow 1

Bir oyun türü

kow kula berdar ~ berek

Çocukların topluca oynadığı bir oyun

kowuş

Koşma, koşu yarışması

köyun kuzu

Bir çocuk oyunu

kumar ~ kummara keççer

Çakıl taşlarıyla oynanan bir çocuk oyunu

kumar ~ kummar

Ortaya para koyarak oynanan talih

oyunu, kumar

kurbağalama ~ kurbağlama

Kurbağalama, kurbağa gibi suya

atlamak, kurbağalama tarzı yüzme

kuştır ~ kuştur

Güreş, güreşme

küşkürük

Güreş, güreş yarışması

lattar

Kumar, şans arama

leper ~ lepper

Gençlerin topluca oynadıkları bir oyun

türü

let ~ letme

Tavla pulunun tek kalması

leyli ~ léyli ~ lèyli

Topluca oynanan bir çocuk ve genç

oyunu

loğaz

Bilmece, bulmaca

Eğlence, halay

loğ atma

mohre ~ möhre

Bilmece, bilmece sorma

Satranç taşı

loğ

oppuğ

Bilmece

Çocukların üçer-kaçer oyununda

loğkaz ~ loğkuz

kullandıkları bir taş

Bilmece

pa pele ~ pelek

lowda ~ lowde ~ lövde

Güreşte rakibini yere çalmak için

Omuzda veya deve, fil, at vb. hayvanlara

pozisyon alma

yüklenerek götürülen, üstü örtülü, insan

palaseng ~ pele seng

taşınan araç, tahtirevan

Taş atma oyunu

marra ~ mere ~ merre

pat ~ pata

Omuzda veya deve, fil, at vb. hayvanlara

Satrançtaki sonuçlardan biri, berabere

yüklenerek götürülen, üstü örtülü, insan

kalma

taşınan araç, tahtirevan

perr

mat ~ māt

Kura, kura çekme

Mat olma, satrançta yenilme

puşte

meze ~ mezze

Sırt üstü, sırt üstü yüzme

püşk 2	Perende, büyük adım atma
Kura, kura çekme	şegen
rikab ~ rikab ~ rikāb	Neşeyle oynanan oyun
Pedal	şer şallağı
sapan ~ sopan	Bir çocuk oyunu
Sapan, taş atma aracı	şetel
ser çöpü	Kumarda kazananın seyircilere dağıttığı
Halayın başını çeken kadın, halay başı	bahşış
sıgırım doğdu	şetrenc ~ şetrenc
Topluca oynanan bir çocuk oyunu	Satranç, satranç oyunu veya taşları
suhut	şiş-o-beş
Oyunda yanılma, yenilme	Şeş-beş, tavlada zarın altı beş gelmesi
sultan	şud
Aşık kemiği ile oynanan bir oyun	Düdük, ıslık
şah ~ şā ~ şāh ~ şāh	şurulu
Satranç taşı, şah	Çocuk oyunu
şah şılal	şuttu ~ şuttulu
	Çocuk oyunu

udum ~ üdüm

Kazananı ve kaybedeni olan yarışma,
oyun

udum-udum

Gençler ve çocukların topluca oynadığı
bir oyun

utum

Yarışma

uzama-durna ~ uzama-turna

Adına durna da denilen ve topluca
oynanan bir oyun

üç basma

Oynanırken, üç kez öne doğru, bir adım
geriye doğru adım atılarak oynanan bir
oyun

üç gowdal

Çocukların topluca oynadıkları bir oyun

üçer-kaçer

Topluca oynanan bir çocuk oyunu

üzüg üzüg

Gençlerin ve çocukların topluca
oynadıkları bir oyun

verziş

Spor, hareket

vurr o kır

Topluca oynanan bir çocuk ve genç
oyunu

yağlık atma

Düğünlerde, törenlerde oynanan bir
oyun

yüklenen

Oyuncak

yüz yinge boyu

Bir tür atlama yarışı

**3. 1. 3. 6. Askerlik, Savaş, Atıcılık,
Avcılık ve Asayiş ile İlgili Sözcükler**

acan 1

Ajan, casus, hafiye

ağ tummanlı

Eskiden, savaşta ordunun bir bölümüne

verilen ad

ağz o gözlü

Kavga, gürültü

alan kölen

Yağma, talan

alan talan

Yağma, talan

alış vèriş 2

Değişim, mübadele

är ~ er

Yiğit, kahraman kişi

ardal ~ ardalan

Yiğit, kahraman

artış

Ordu

atım

Bir okun yetişebileceği atış mesafesi

atlı ~ atlı

(I) Ata binmiş, süvari

(II) At sahibi olan

ayağ ~ ayağ ~ ayak ~ eyağ ~ eyağ ~

eyak ~ eyak

Tüfeğin tetiği

bac ~ bāc ~ bācı

Savaş tazminatı

badak

Mahkûmların ayağına takılan halka,

pranga

badır

Yiğit, bahadır

bağca sera

Kargaşa, hercümerç

Eski bir tüfek çeşidi

bende ~ bendi

balta ~ palta

Esir, tutkun; köle, tutsak

Balta

bend

barış ~ barışg

Zindan, hapishane; tutsak, esir

Barış, sulh

berek

barıt gelen

Tuzak

Silah sürgüsü

berend

basa basa

(I) Keskin hançer, kılıç, pala

Baskı altında, darda; işgal altında

(II) Kılıcın suyu

başkın ~ başkun

berendil ~ verendil

Saldırı, baskı altına alma, darda olma

Bir eski tüfek çeşidi

bassırık

bili 2 ~ biri

Baskı altına alma

Bilezik, kelepçe

başa 1 ~ paşa

bilik 3 ~ birlik

Üstün rütbede bulunan askerlere verilen

Kelepçe

unvan, paşa

birnow

belbeşe ~ belbeşur

Bir tüfek markası, Alman tüfeği

burc

boğça sarayı

Kale, hisar çıkıntısı, kule

Eski bir tüfek adı

burđu

bosđu

Eskiden esirlerin boynuna asılan bir

Tuzak, mevzi

işaret

boyn ~ boyun

busđu

Bıçak, kılıç vb. sapı

Tuzak

boynağ

buyruğ ~ buyuruğ

Bıçak, kılıç vb. sapı

Emir, komut

bubar

buzđu ~ buzđun

Bombalama

Tuzak, bir yere tuzak kurup bekleme

buğağ

cang ~ ceng

Bıçak, kılıç vb. sapı

Cenk, savaş, vuruşma

bun 1

casus ~ cāsus

Bomba, patlayıcı

Casus, hafiye

bumbaran

ceng olma

Bombalama

Savaşta olma, savaş çıkma

ceng-gāh

Savaş meydanı	Tüfeğin gözü, gez-göz, görüş penceresi
cerr ~ cärr	did o çak
Kavga, dövüş, mahalle kavgası; savaş	Nişan alma, hedefe koyma
cılow-dâr	ding-barıt
Önde giden, ordunun önünde bulunan kısmı	Ham barut
cnâyät	dişne
Cinayet, can alma	Hançer
dâm	dost-düşmen
Tuzak, ağ kurma	Dost düşman
dar 2	dow
İdam sehpası, darağacı	Kavga, gürültü, münakaşa
dervaza ~ darvâza	dowran ~ dowerân ~ dövran ~ döwran
(I) Kapı, kale kapısı	~ duwran
(II) Şehir kapısı	Haraç alma
ding 2 ~ ding 3	dögüş ~ döyüş
Tüfek tetiği	Dövüş, kavga
did 1	du furtlama

İki kere tetik çekme; kurşunun bir hedefe değdikten sonra sıçrayıp ikinci bir hedefe değmesi

du kemene

Kurşun veya okun bir hedefe isabet edip sekerek başka bir hedefe de isabet etmesi, merminin sekmesi

du kuş

Ateşli bir silah adı

du maşa

İki ateşleme iğnesi olan tüfek

dussağı

Tutsak, esir

dussak ~ duztağ

(I) Ceza evi, zindan

(II) Mahkûm, esir

duşmen ~ düşmân ~ düşmen

(I) Hasım, düşman

(II) Rakip, kavgalı

dümsük

Yumrukla birinin omzuna, koluna vurma

el altı

Casus, ajan

el daşı

Kavgada atılan taş

elleşme

Kavga, kavga etmek için bahane arama

erdalan ~ erdelen

Yiğit erkek, mert

esir ~ esîr ~ essir ~ hesir

Esir, tutkun; köle, tutsak

ğâl'â ~ kıala ~ kel'e

Kale, küçük kale

ğanlı ~ kanlı

Kanlı, düşman

ġarat ~ ġārāt

Yağma, çapul

ġaratçı ~ ġārātçi

Talancı, çapulcu, yağmacı

ġātar ~ katar ~ ķatar ~ ķeter ~ ķetār

Mermi kemeri

ġazma ~ ķazma

Haraç alma, soyma

ġāzzaḥ ~ ķazaķ

Askeri kuvvet

ġilic ~ ķilic ~ ķılinc ~ ķilic ~ ķilinc

Kılıç

ġon 4 ~ ķan 4

(I) Kan dökme, cinayet

(II) Husumet, düşmanlık, kan davası

ġowġa ~ ķawġa ~ ķowġa ~ ķowġa 2

Kavgı, dövüş, savaş, kargaşa

ġurm ~ ġurum

mec. Haraç

ġuyruġ ~ ķuyruġ ~ ķuyruk

İz, izlek

ġürz

Silah olarak kullanılan ağır topuz, demir

çomak

hadar

Emir, komutan, zengin adam

halak

(I) Helak, yok olmak

(II) Vurma, öldürme, dövme

halla çapow

Yağma ve talan

halla halla

Toplu yağma ve talan

ḥancer ~ ḥançer ~ ḥencer ~ ḥèncer ~

ḥençer

Haçer	Sert dayak, sert darbe
hay ~ hāy ~ hey 1	hiris
mec. Kargaşaya sebebiyet veren olay	Damda kullanılan bir ok
hecme ~ hücum ~ hücüm	hişār
Hücum, saldırı	(I) Kuşatma, etrafını alma
helây dow	(II) Kale, etrafı korunaklı kale
Ayak altında ezme, dövme	holķ
hemheme	Saldırı
Kargaşa, kavga, gürültü	hoppuķ
hemşah	Fiske, fiske vurma
(I) Karşı, karşıt	huleng keş
(II) Karşı karşıya gelmiş iki ordunun savaşı	Koşma, saldırma
hey ~ hēy how	itti hancer
Kargaşa, kavga, karışıklık	Keskin haçer
hēyb o zerb	kaçğıntı
Dövme	Kaçkın, firari
hırıft	ķaf

Tüfek hazinesi, kurşun konulan yer	karatçı
kanama	Yağmacı, çapulcu
Kanama, kan akıtma, kanın akması, kan dökülmesi	karğaşa ~ kerğes ~ kerğese ~ kırkaşa
	Kargaşa, kavga, patırtı
kandal ~ kandalak	karğışalık
Zincir, pranga	Kargaşa, kavga, patırtı
kanķız ~ kanķuz	ķaymlak
Tuzak	Gizlenme yeri, mevzi
ķapađan	ķazađı
Tuzak, mevzi	Bir tür askeri Şapka
ķapım-ķazım	ķazım
Kazıp götürme, haraĉ alma, soyma	Haraĉ alma, soyma
ķap-ķap	ķec 1 ~ ķeŐ 1
Karşılaşma, ĉarpıŐma yeri	Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriŐ gerilmiş, eğri ađaĉ veya metal ĉubuk, yay
ķarablım ~ ķarablın	ķeĉ hay ķeĉ
Karabina, bir tüfek modeli	(I) Topluca kaçma
ķarat	
Yağmalama	

(II) Kavga esnasında herkesin bir köşeye kaçması	Kulak kesme, haraç alma
keçak	kenim
Yasak, firari, kaçak	Rakip, düşman, muhalif
keddare	kere burğa
İki tarafı keskin ve kesici olan kılıç	Eskiden esirlerin boynuna asılan bir işaret
kehle ~ kèhl ~ kehle	kertik ~ kertmik
Mevzi, kale	İşaret, kesik
kel 8	kesse kemer
Bir tüfek adı	Bele bağlanan içine barut veya mermi konulan kese
kele miltik	kêşik
Pek kullanışlı olmayan, dolu tüfek	Nöbet, güvenlik
kemana 1	keşin ~ keşme keş
Ok ve yay	Keşmekeş, kavga, mücadele
kama ~ keme	ketar
İki tarafı keskin bir bıçak, kama, küçük hançer	Mermiler
keñc o kulak	ketil ~ ketil

(I) Cinayet	Katlîam, toplu katlîam
(II) Şehitlik	ķilicleme
(III) Şehitlik günü, şehitlere hürmeten tatil edilen gün	Kılıç gibi bir nesneyi omza asma
ķezaķ	ķoçbaşı
Mevzi kazan ordu, hükümetin askeri gücü	Bir veya birkaç kişi tarafından taşınan, kol gücüyle vurularak genellikle kapıları kırmakta kullanılan demir araç, koçbaşı
ķılık 1	koçça ~ koççe
Kıl kadar ince ve ölçülü olması gereken tüfek iğnesi	Avcılara özel mevzi
ķır koz	koh 2
Toplu katlîam	Tuzağaya yatma
ķırğanı	kola 2
Katlîam, toplu ölüm	Tuzak
ķırım 2	kola puşta
Kırım'dan getirilen bir tüfek adı	Sırtta atılan yük, avcının veya yolcunun taşıdığı çanta
ķırken ~ ķırran ~ ķırren ~ ķırım 1 ~	ķondaķ ~ ķonnaķ
ķırrım	Tüfek kundağı

korhuluk

Dayak, darbe, işkence

Tüfek maşasının muhafazası

kulak kesme

korkušum ~ korkušun

Kulak kesme ve haraç alma

Kurşun, silah kurşunu

kulke birçek

korşun

Kavga esnasında saçını tutup çekme

Kurşun, silah kurşunu

kullâb ~ küllâb

koşun

Balık avlamakta kullanılan, ucuna

Askerler, birlik olanlar

çengel iğne takılı atkuyruğu kılından

kowa

yapılan ip; olta

Askeri birlikler

kur 1

koz 3

Silah

Mevzi

kurup

köle bas

Bir Alman tüfeği türü

Tutuklamak için takip etme, izleme

kut 3

köle

Dayak, darbe

Elleri ve ayakları bağlı olan

lappurt

kötek ~ kutek 1

Casusluk

larkeş

Bir ceset veya leşi yerde sürükleme

lec

Kavga

leclik

Kavga

léylam ~ léylām

Talan edilmiş, yağmalanmış, çapul,
yağma, talan

lkkır

Bir yere dikine olarak takılan sopa

lul

Namlu

mahar 2 ~ mahār 1

Sur, bent, set

martın ~ mār̄tīn

Kaçar döneminde İran'da kullanılan bir
tür tüfeğin adı

masmus ~ vasmus

Bir tüfek çeşidi

masure

Tüfek mekiği

maşa

Tüfek maşası, tetik

mekenz

Eski bir tüfek çeşidi

méycir

Bir silah adı

mil

(I) Demir çubuk, tüfek namlusu

(II) Tüfek

milce

Sürme mili

miltıq

Namludan doldurulan tüfek

min tümen

Bin tümen

Kavgâ, savaş, dövüş

mowzer

nezer begir

Mavzer tüfeği

Tek seferde, birden tutuklama

musa

niyâm

Balta, hançer, kılıç sapı

Kılıç kını

nafar ~ nefer 2

nuk o nişt

Asker

Dayak atma

narıncek 1

oğçuluk

Tabanca

Okçular grubundan olan

neşane ~ neřané ~ neşani ~ neşân ~

oppuğ

neşan ~ nişan ~ nişana ~ nişane

Fiske

(I) Kurşun, taş vb. ile vurulmak istenen

ordu ~ urdu

hedef

Ordu, silahlı kuvvetler, sultanların çadır

(II) Hedefi vurmak için silah, ok vb.ne

kurduğu yer

gerekli doğrultuyu verme

ordu beyi

neşter ~ neşter ~ nişter ~ nişter

Komutan, ordu komutanı

Neşter, sivri uçlu bir savaş aleti

ordugah ~ ordu-gâh ~ orduğana

neverd

Ordunun toplanma yeri

orduluk

(I) Ordu yeri

(II) Orduya bağlı olan

(III) Ordu erzağı, levazım

owęan

Nişan mesafesi, hedef alınabilecek
mesafe, yakın

parablım

Bir silah markası

peğş ~ peręař

Kavga, şiddet, saldırganlık hali

pelmiş

Avuç ayasıyla bir kimsenin kafasına
vurma

penah ~ penāh

Koruma, sığınma

perre

Kuřatma ęemberi, sūvari ve piyade

birliklerinin meydana getirdikleri

kuşatma ęemberi

pert o pala

Dağıtma, tarumar etme

pes berek

İkinci mevzide saklanmış kişi, hırsızı

takip eden kişi

pes ęondaę

Tūfek kabzasının son bōlūmū

peyegah

Basamak, mevzi, avcı yatağı

pozęun

Bozgun

pudan

Barutlu tūfeklerin yuvası, tetięin deędięi

yer

puğow

Suçlu insan veya hayvanın ayağına takılan demir, pranga	rışad Bir Fransız tüfeği
puçow Kelepçe	rowbağlakak Yol kesme
puss Karakol, bölge güvenlik birimi	sağlow (I) Zindan, hapis
puz pur Dolu tüfek, bir tür barutlu tüfek	(II) Bekçi ve askeri karakol
puzđu Tuzaklama	salah ~ řelāđ Barış
pükke Boş fişek, boş mermi	salar ~ sallar Yiğit, cesur; kumandan
rahdar ~ rāhdār ~ rehdār Haydut	sawuc şarjörü beş mermi alan bir tüfek, silah
rapurtçı Casus	seçme Saçma, küçük kurşun
rıgal Takip etme, iz sürme	senger Kurşundan korunmak için kazılan hendek, çukur, siper, mevzi

seraserlik

(I) Küçük asker küreği

(I) Rekabet

(II) Savaşta top taşıyan öküz

(II) Eşitlik için mücadele

soğ-o-poğ

séyl daşı

Isırık, fiske; darbe vurma

Kuşlara tuzak yapmak için kullanılan

sovaş ~ sovuş ~ sawaş ~ sowaş ~ sowuş

yassı taş

(I) Muharebe, savaş

sıhınak

(II) Uğraşma, kavga, mücadele

Sıkıştırılmış mevzi, birbirine

sowcar ~ sowcer

yaklaştırılmış mevzi

Asker

sımcılık

sowcarı ~ sowceri

Kavga

Savaşta top taşıyan öküz

silgi ~ sülgü

sowceri bel

Tüfek namlusunu temizleme bezi

Asker küreği

sili 1

söz kıowan

Sille, tokat

Casus, ajan

siyat tow

sulağ-summa

Bir tüfek markası

socer

Küçük ve büyük delikler; tüfek ve top vb.

doldurmak için kullanılan ağaç ve

demirden olan aletin ucundaki delik

surh endaz

Hedef almaksızın, gözetmeksizin ok

atma

sürgü ~ sürüğü

Tüfek sürgüsü, sürgü

sütün ~ sütün

Asker grubu, topluluğu

süzeni ~ süzeni

İğneli tüfek

şah-şana

Kavga istemek için kol ve omuz

gösterme

şakılowunç

Tüfek sesi çıkaran bir saban

şamhal

Bir tüfek çeşidi

şapalağ

Tokat

şaplama

Tokat, sille vurma

şap-şaltağ

El koyma, zorla alma

şehit ~ şehid ~ şehid

(I) Şehit

(II) Vücudun yaralanmasına sebep olan

darbeler, dayak

şeppe o şaltağ

Haraç alma, el koyma

şikal ~ şıkal ~ şıkar ~ şikâl

Av, avlama

şirimbıl

Şarapnel

şiş per

Altı yaprağı olan gürz, bir gürz çeşidi,
topuz

şol çepen

(I) Bir tür değnek, sopa

(II) Silah olarak kullanılan ağır topuz,
gürz

(III) Bir tüfek çeşidi

şow bin

Gece dürbünü

şowhul

Gece saldırısı, gece düzenlenen baskın

şüşke

Kargı, zıpkın, mızrak ucu

talan

Talan, yağma

ulğ

Saldırma

velem yesir

Esir, tutuklu

vur hay vur

(I) Savaş, kavga

(II) Yağma, talan

vur kılc

Keskin kılıç

vuruş

Vurma, vuruş, savaş, kavga

yad 2

Rakip, düşman, yabancı

yağı ~ yağı ~ yağı ~ yāğı

(I) İsyancı, asi, kaçak

(II) Düşman, muhalif, yağma

yağma

Yağma, talan, çapul

yal tor

Kaçak, isyancı

yaman

Yağma, çapul

Düşman, rakip

zerb ~ zerbe ~ zerbet

yarağ ağacı

Darbe, çarpma, zarar verme

Tüfek asılan ahşap askı

yatağan

Namlusu kavisli, iki yanı da kesici, bir tür

uzun savaş bıçağı

yay 1

Yay, yay şeklinde olan

yaylım güllesi

Serseri kurşun, asıl hedefin arkasına

düşen veya yanlışlıkla başka yere isabet

eden mermi

yoruğ

Saldırı

yüz başı

Yüzbaşı

zāmāt

3. 1. 3. 7. Meslek, Uğraş, İş, Hizmet ile İlgili Sözcükler

ağacari

Orman adamı

ağzlı

Hatip, sözcü

ağun

Din adamı, molla

ağund

Öğretmen, molla

ālıcı

Alıcı, avcı

alıcı

Dilenci

aracı ~ araçı ~ aramçı ~ arançı

(I) Aracı, vasıta olan

(II) Arabulucu

aralıkçı

Aracılık yapan kişi, aracı

āsiyān-bān

Değirmen sahibi, değirmenci

aşa ~ aşı

Dericilik; dericilik malzemesi

aşbāz ~ aş-pez

Aşçı

aşığ ~ aşık ~ aşığ ~ aşıh ~ aşég ~ aşeh

Çalgıcı

āşık ~ āşşık ~ 'āşık ~ 'āşık

Halk ozanı, yerel sanatçı, Kaşkay ilinde

mesleği çalgıcılık olanlar, âşıklar

aşırma duz

Süs eşyalarını diken, üreten kişi

atıcı

Ok atan, avcı

bağban ~ bağ-bān ~ bağban ~ bāğbān

Bahçıvan

balam kaytar	Çiftçi, ekinci
İnce iş, uzmanlık gerektiren iş	berziger-zāde
baş kırhan	Ekinci oğlu, çiftçi oğlu
Berber	béy tal
başı dolu	Veteriner, baytar
Bilge, mütefekkir	bezekçi
bazargan	Süsleyen, kuaför
Tüccar	biçimci
bélçi	Biçen kişi, biçici, koyunun yünü kesen
Belleme yapan kişi, kürekçi	kişi
beledçi	bī-dād
Rehber, kılavuz, yol gösterici, bölgeyi	mec. Benzersiz, eşsiz, harikulade iş
tanıyan	bī-kāra ~ bê-kār
bele rowac	İşsiz kimse
Yarım kalmış iş	bime
berber 1	Sigorta, geleceği, güvencesi olan iş
Tıraş eden, saç kesen kimse	biyāban-gerd
berz-ger ~ berziger	Çöl rehberi, bedevi

bowcar

Buğdayı sapından ayıran çiftçi

boyatçı ~ boyacı

Boyacı

bunga

Emlakçı, satış yeri uzmanı

carğa ~ darga ~ darğa ~ darğa ~

daruğâ ~ dârgâl

Deve çobanı, deve otaran, Kaşkay obasındaki, ney çalmakta ustalığıyla da bilinen deve çobanı

cingir ~ cin-gir

Cinci, cinci hoca, cin çağırın, falcı, remilci, dua ile ruhları defeden kimse

çeng 1 ~ çing

Çalgıcı

çengçi

Çenk çalan, çalgıcı

çoban ~ çubân ~ çübdâr

Çoban, koyun ve keçi sürülerini otlatan

kimse

darvâzaban

Kapıcı, kapıya bakan

derban ~ der-bân ~ derbân

Kapıcı, kapıya bakan

dileci ~ dilençi

Dilenci

dilmac ~ dilmanc

Tercüman, çevirmen, mütercim

dowarlı

Besici

dukançi

Dükkân sahibi, mağaza sahibi

dukandar

Dükkân sahibi

dur-otur

Cemaat, muaşeret adamı	Köle, hizmetçi
duvar otaran	eli egri ~ eyri
Çoban	Hırsız, sahtekâr
düdükcü	emci
Düdük üfleyen, düdükcü	Hekim, doktor; yarayı pansuman yapan
dügdür ~ doktór ~ doktúr ~ dóktür ~	emdirgen
dóktür	(I) Geçici olarak emdirme işini yapan,
Doktor, hekim	sütanesi
ebe 1	(II) Geçici dadı
(I) Göbek kesen, ebe, üvey anne	emel ~ 'emel
(II) Dadı, bakıcı	Amel, iş, çalışma, niyet
ecir ~ ecr	emele
Amele, işçi	İşçi, amele
ekinci	Eşkiya, haraç alan, soyguncu
Çiftçi, ekici	ğeregül ~ çerawul ~ çerewul
ekre	Bekçi, hizmetçi
Çiftçi, ekici; ziraatçı	ğol ~ kol 1 ~ kol
el altı	Yardımcı, köle, hizmetçi

harañçı

Arabulucu, aracı

hayçı

Şarkıcı

hem-keşâr

(I) Meslektaş

(II) Hizmet yapan

irçi ~ yırçı ~ yirçi

(I) Şarkıcı, icracı, okuyucu

(II) Şair

issekçi ~ istekçi

Ulak, haberci; aracı

iş 3 ~ işş 1

(I) İş, emel

(II) Meslek

iş dow ~ tow

Acele iş, hızlı, çabuk iş

işli

Çalışan, iş sahibi, memur

kaçar

Koşucu, koşan, hızlı

kafile ~ kâfile

Ayakkabı ustası

kaalan

Boş iş, faydasız uğraş

kalantâr ~ kelanter ~ kelanter ~

kelenter

Komiser

kaalayçı ~ kelayıçı

Kalaycı, bakırcı

kaanlı

Cellat, katil, cani

kaaçı

Kapkaççı, haraç alan

kaapıcı

Kapıcı, bekçi	(II) mec. Haraç alan, soyguncu
kar ~ kār	ķazar
İş, uygulama	Eşkîya, haraç alan, soyguncu
kar be der	ķazar-ķapar
İşe yaramayan, boş iş	Eşkîya, haraç alan, soyguncu
kar o bar	ķeçakçi
İş güç, durum, vaziyet	Kaçakçı
kar-e küllü	ķelan ~ ķeleng
Ayrıntılı iş, genel iş	Beyhude, boş iş
kassa taraş	ķeleger
Kâse yapan usta	Kalaycı
ķaşıķçı	kelevel ~ kelever
Kaşık yapan kişi, kaşıkçı	Yarım iş
ķayıķçı	kemer gir
Kayıkcı	İpekli ayakkabı diken kişi
ķazan	ķere baş
(I) Kazan, kazı yapan, kazıcı	Köle, hizmetçi

kere dırnağ

Becerikli avcı, çalışkan avcı

kere ğul

Bekçi

kere ğulçu

Bekçi

kere hetir

Sünnetçi

kere kulek

Bekçi

kere mulla

Medrese eğitimi almadan hoca olan kişi,

dua yazan, muska yazan kişi

kere nöker

Alt seviyedeki hizmetçi, en aşağıdaki

hizmetçi

kere vaş

Karabaş, hizmetçi

kesm

Kazanç, iş, meslek

kêşikçi

(I) Bekçi, güvenlikçi

(II) Sabah defnedilecek ölünün başında

bekleyen kimselere verilen isim

keşk 1

mec. Boş iş

ketirçi

Katırcı, katır bekçisi

kettik çalan

Yoğurtçu, yoğurt mayalayan

kırhıcı ~ kırhımçı

Koyun ya da keçi yünü kıran kişi

kızgan

Kazan, kazı yapan, kazıcı

kişte

Yapılmış olan şey, amel, iş

kohmal

Kul, hizmetçi

Dağcı, dağı yürüyerek geçen

kul comak

kol çumak

Çomağı elinde bekleyen hizmetçi

Elinde sopa olan hizmetçi

kulak kesen

kord ~ körd ~ kurd 1 ~ kürd

Suçlunun kulaklarını kesen kişi,

Çoban

işkenceci

koruban ~ korudan

kullar ağası

Muhafız, bekçi, koruma

Köle, hizmetçi başkanı, baş hizmetçi

korucu ~ korucu ~ korukçu

gulluğu ~ kulluğu

Muhafız

Hizmetçi

kömeş pez

kulam ~ kulu ~ kulum

Ocakta ekmek pişiren kişi

Hizmetçi, köle, cariye

kömürçü

kulum çağma

Kömürçü

Eli sopalı köle, hizmetçi

körpeçi

kumar-baz ~ kummarbaz

Oğlakları ve kuzuları yayan, otaran kişi

Kumarbaz

kul 1

kurrudan

Kurutan, kurutucu, kurutma işini yapan

ķuzzuĉu

Kuzu ĉobanı, kuzu otlatan, yayan

mahmar

Usta, deneyimli ĉoban

mallı

Hayvancılık yapan, besici

mama

Ebe

mamaĉça

Ebe, deneyimli ebe

mehter ~ mēhter

Seyis, atların sorumlusu

mir

Âlim, eğitimli, okumuş, molla,

öğretmen, hoca; baş, kumandan, amir

mir şıkal

Avcı lideri

miraĥor

Ahır ağası

mirza ~ mırzā

Molla, hoca, öğretmen; kâtip

molla ~ mulla

Molla, okumuş, âlim, öğretmen

muĥtabad

Hayvancılık işlerinden sorumlu olan,

ĉoban başı, ĉobanların reisi

muzurur ~ muzzur

Emekçi, yevmiyeci, günlükçü, ücret

karşılığı ĉalışan

nal-bend

Nalcı

neccār

Marangoz

nēyĉi

Ney ĉalan, neyzen

noĥudĉu

Nohutçu, nohut satan	oḥçu
nowçe	Okçu, avcı
Yeni hizmetçi	pa dow ~ dowek
nöker	Hizmetçi, odacı
Hizmetçi	pa gerd
nökerbab	Hizmetçi, odacı
Hizmetçi	pa kar
numma ~ nunba	Hizmetçi, odacı
Fırıncı	pur kerde
oğrı ~ oğru ~ oğuru ~ oğru	Bilge, âlim
Hırsız	raf
oğru başı	Elçi, ulak
Hırsız başı, eşkıya reisi	rahdar ~ rāhdār ~ rehdār
ortancı	Yol bekçisi, rehber, yol gösteren
Arabulucu, aracı	rapurtçı
otaran	Raportör, rapor veren
Çoban, otlatan	remeban

Çoban, at çobanı, at bakıcısı	şarabı
remeçi	Ayyaş, şarapçı
Çoban	şatır 2
rengrez	Fırıncı
Kumaş veya iplik boyacısı, boyacı	şêve keş
reşneçi	Çarık diken, çarık ustası, çarıkçı
Hava durumu uzmanı, meteorolog, meteoroloji uzmanı	şıkılçı
rowgir	Avcı
Yürüyen, devam eden iş	şêş ~ şış
sahar	Önemli, harikulade iş
Sihirbaz, büyücü	şive-keş
sallağ	Kunduracı
Kasap	şow gerd
satıcı	Gece gezip duran, hırsızlık niyetiyle gezip dolaşan, hırsız
Satıcı	şow pa
süce	Gece bekçisi, tarla bekçisi
Araştırmacı	şowfur ~ şufur

Şöfor, sürücü

şuğul 1

İş, meslek, uğraş

udulma

Devamı olan iş; meşguliyet

udumlu

Sihir ilmini bilen kişi, sihirbaz, şaman; al basan kadına şifa veren kişi, Kaşkay Türklerinin inancına göre, udumlu kişi bir zamanlar al adlı varlığın saçını kesmiş. Bu yüzden al udumludan korkar ve kaçır. Lohusa kadını al ele geçirirse, udumlu kişi kadının etrafında at koşturarak ve "kaç kara kaç" diyerek alı uzaklaştırır.

ussa ~ ussā ~ usta

(I) Eğitimci, öğretmen

(II) Çalgıcı; Kaşkay aşığı, Kaşkayların düğün vb. merasimlerinde çalgıcılık ve

başka görevleri olan Hint kökenli tabakalar dışında kalan halk

üzgeç ~ yüzgeç

Yüzücü, yüzmeyi bilen, yüzgeç

üzümcü

Bağ bahçe sahibi veya bekçisi, bağcı

yapan

Fırıncı, hamurcu

yargı

Yönetici yardımcısı

yayan

Ayran yayan kişi

yazar ~ yazan ~ yazçı

Yazar

yazgı ~ yazğı ~ yazği

Yazar, kâtip

yirlağan

Şarkıcı

yolcu ~ yolcu ~ yolcu

(I) Elçi, haberci

(II) Dilenci

yonakçı

Marangoz

yurdçu

Uygun bir yerleşim yeri bulan kişi; göç
öncesinde Kaşkayların gidecekleri yeri
seçen ve orayı kabile gitmeden önce
keşfeden kimse, rehber

3. 1. 3. 8. Ulaşım, Yolculuk, Taşıt ile İlgili Unsurlar

arraba

Araba, araç

asma

İskele

bäläm

Kayık

balyun

Uçak

barı

Yük aracı

bilit

Bilet

bir tay

Tek taraflı, tek yönlü

bolvar ~ bulvar

Geniş cadde, bulvar

buḡ 2

Araba kornası

çarrah

Dörtyol

çerḡ ~ çärḡ

Çark, tekerlek

gätar ~ katar ~ ҡatar ~ ҡeter ~ ҡetär

Tren

ğayıḡ ~ ҡayıḡ ~ ҡayıḡ

Kayık, sal

guzar ~ guzār

Geçit, geçiş

hetel purt

Uzak yol

ķärvān

Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası

taşıyan yük hayvanı katarı, kervan

kelek 1 ~ keleki

Küçük kayık	köçek köç
kere yol	Göçme işi
Asfalt yol, ana yol	kurab
keşe tur	Gemi, kayık, eski bir kayık türü
Yola düşmüş olan kişi	küp
kevel	Lastik havası
Kalabalığa ve trafiğe yakalanma	lenc
kıl köprüsü	Kayık, küçük gemi
Çok ince köprü, geçilmez köprü	leng
kır kırrek	Yolculuk sırasında kafilenin bir yerde bir
Geçici köprü	iki gün kalması
kirpi ~ köprü ~ körpü 1 ~ kürpü	maşı ~ maşın
Köprü	Araba, otomobil
kowşak	mızzırık
Kavşak, köşek	İnce yol
köç hay köç ~ köç-hây-köç	parrı ~ parru
Göçme işi	(I) Kar küreme aleti, kar küreği
	(II) Kayık küreği

pet ~ pete	Açık, aydınlık yol
Bilet	rowgah ~ rowgeh
rah ~ rāh	Yol, geçiş yeri, geçit
Yol	sawğat
rahekki	Yol hediyesi, yola çıkanlar için
Yolcu, gelip geçen	hazırlanan malzeme
red 1 ~ redd ~ redde	sefer
İnce yol	Yolculuk, sefer
rege	şahı yol
Damar gibi ince yol	Otoban, büyük cadde
riç ~ riç	üklü ~ yüklü
Eski, ince, küçük yol	Yük altında olan araç
riççe ~ riççe yol	yol ~ yöl ~ yül
Dar, ince yol	Yerleşim yeri şeridi
riççerah	yol boynu
İnce, eski yol	Yol kenarı
row 3 ~ rowa	yol üstü
	Yol üstü, hareket zamanı

yolağ

İnce yol, patika yol, cadde

yolcu ~ yolđı ~ yolđu

(I) Yol sorumlusu

(II) Yolcu

yolđuuluđ

Yol sorumluluğu

3. 1. 3. 9. Ticaret, Mal, Mülk ve Sahiplikle İlgili Sözcükler

ada

Verme, ödeme, yerine getirme

ağca

Gümüş para, akçe

ağça

(I) Küçük gümüş para

(II) Her tür madeni para, akça

akkıt makkıt

Sermayesi uçup gitmiş, sermayesi akıp

gitmiş (kimse)

alacak ~ alancak ~ alâcek

Talepkar, isteyen, bir hesap gereğince

henüz alınmamış para, mal

alacı ~ alıcı

Alan, alıcı, müşteri; teslim alan

alan 1

Alan, alıcı, müşteri; teslim alan

alançı

Talepkar, isteyen, bir hesap gereğince

henüz alınmamış para, mal

alib satma

Alışveriş, alım satım

alib verme

Alışveriş, alım satım

alım satım

Alışveriş, alım satım

alın

Alan, alıcı, müşteri; teslim alan

alış ~ alışt

(I) Alma, satın alma, satın alma işi

(II) Değiş tokuş, trampa

alış veriş ~ alışt deyiş

Alışveriş, alım satım

analık

Anneye ait olan, annenin malı

bad hor

Ürünler

bad kepen

Ürünler

bağlı 1 ~ bağlı

Bağ bahçe sahibi

baha ~ bahā ~ behā

(I) Fiyat, değer

(II) Pahalı eşya

bağkı

Arta kalan, bakiye

bağkılık

Bakiye, arta kalmış, artık olan

bala

Yüksek fiyat

baş altı

Sabahleyin muhtaçlara verilmek üzere

akşamdan yastığın altına konulan para,

sadaka

bazar ~ bāzār ~ bāzār

Alışveriş

behr 1 ~ behre ~ behri

Bölüm, pay, bölme, hisse

berğ 2 ~ bārg 2

Fayda, menfaat, gelir

beyanat

Sayma, belirleme

çil 2

Yeni ve parlak altın, para

daralık

Varlık

davlat ~ dovlet ~ dowlet ~ dōwlet ~

dōlet ~ dōwlet

Mal, servet, zenginlik

dehl ~ déhl

Gelir

déyn

Borç, ödünç

dukan ~ dukān ~ dukkān ~ dükān

Duraksama, alışveriş yapma yeri;

dükkân

eda ~ edā

Borç ödeme, eda

ğenīmet ~ ğenimet ~ ķenimet

Ganimet, kazanç; çalışmaksızın elde

edilen şey, emeksiz kazanç; düşmandan

alınan mal; tesadüfi ve faydalı durum;

beklenmeyen kazanç

ımaķ 1 ~ imek 1 ~ êmek 1

Varlık, mal ve servet, kazanç

issekçi ~ istekçi

Müşteri, görücü

it yemez

mec. Para

ķaçāĝan ~ ķaçarĝan ~ ķeķeĝan

Kaçak ürün alıp satma, kaçak ürün,

yasak ürün

ķafila ~ ķāfile

Kafile, kervan

kalık

Bakiye, geri kalmış, arta kalan

ķarşı ba ķarşı ~ ķerşı be ķerşı

Eşdeğer veya eş ağırlıkta olan iki şey;

fiyat olarak birbirine denk olan iki ürün

karun ~ ķārūn

mec. Çok zengin kimse

ķaz 2

Kacarlar zamandaki bir para birimi

ķazanc

Kazanc, gelir, ürün

ķebz	Değer belirleme, fiyatlandırma
Makbuz, alındı belgesi	kuruk
kend o kesse ~ kessek	Sahip
Köy alışverişı	kurup
ķerz	mec. Mali durumu iyi olan kimse
Borç, kredi, ödeme	ķuruş 2
ķerz o ķuda ~ ķula ~ ķulay	Değersiz ve küçük bir para birimi
Borç, kredi, ödeme	macıb ~ mācīb
kiraha ~ kirahı ~ kirā	Gelir, maaş, el emeği
Kira, kira ücreti	madaķıl ~ maddaķıl
ķırranı	Gelirler, servet
Kuruş, riyal	mal ~ malı ~ māl ~ melk
kısm	Mal, mülk, servet
Kazanç, iş güç, gelir kaynağı	mal o maş ~ maşar
kısm o kasıblıķ	Hayvancılıktan ve tarımdan elde edilen ürünler
İş güç, gelir, kazanç elde etme	maş 1
ķiymet ķezza	Tarımdan elde edilen gelir

maşa 2

Gelir, ücret, yevmiye

Ortakları çok olan arsa

muzz o macıb

maya ~ māye

Ücret, yevmiye

(I) Değer, sermaye, para

nim dung

(II) Para, mal, iktidar, güç; bilgi

Bir arsanın on ikide biri

meḥtek

nim-pāhlāvi

Arsa, arazi kirası

Yarım altın

menal

nut ~ nüt

(I) Mal, mülk, servet

Kâğıt para

(II) Vergiler

oğruluḡ ~ oğurluḡ

(III) Kira ücreti

Hırsızlık malı

merfec

öylü

Satış yeri, halı satış yeri, Kaşkay elinde

Evi olan, ev sahibi

dokunmuş dokuma halı ve kilimlerin

özzükü

satıldığı yer

Kendi malı, kendisine ait olan

mettah

pa 1 ~ pay ~ pāy

Meta, ürün, mal, değerli mal

Bölüm, pay, hisse, ortak

muz 1 ~ muzz 1

pala	Küçük para, pul
Para	redd-o-fehs
par-seng	Değiş tokuş
Taş parçası, terazinin kefesine konan taş	reğm
pes endaz	Vergi, ürünün fiyatından düşen miktar
Birikim, maddi birikim, tasarruf	resid
peşiz	Fiş, fatura
Değersiz para, eskiden dirhemini altmışta bir değerinde olan bakır sikke	rusum ~ rúsüm ~ rüsüm
pey ~ pèy ~ piy	(I) Vergiden, kiradan elde edilen gelirler (II) mec. Kiralık mal
Pey akçesi	satım
pul ~ pül ~ pül	Satış
(I) Kâğıt para, para	satım verim ~ satım-vèrim
(II) Sermaye, servet	Alışveriş, alım satım
(III) Eski para birimi	satış
pül o pala	Satış
Eski bir para birimi	satlık
pülcük	

Satılık	Alışveriş, ticaret
sennar	soyğa ~ soyğa
Eskiden kullanılan bir para birimi, para, kuruş	Miras, atadan kalan miras
ser	şahı
Değer farkı, fiyat farkı	Riyalin yirmide bir değerinde para birimi
serfe ~ şerfe ~ şerfe	vara 1
(I) Kar, fayda, menfaat	Varlık
(II) Artış, fazlalık	varlık ~ varluğ
(III) Harcamada sıklık	Varlık, servet
(IV) Biriktirme, tasarruf	vec
séyid malı	Nakit para
Seyitlere ait mal, seyitler için ayrılan devlet malı veya seyitlere devlet tarafından maaş	ver şékest
sikke	Yenilme, zarar etme, iflas
Sikke, yürürlükteki para	véreceğ
sowda 2	Borçlu olma, borç
	vérgi
	(I) Borç, kredi

(II) Haraç, vergi

vèrili

Ödenmiş, verilmiş olan şey

vèrim

(I) Ödeme şekli, verme

(II) Bağışlama

yarı baha

Yarı fiyatına şey

yerli

Yer sahibi, mal mülk sahibi

yowakkı

Hırsızlık malı

zemme

Kefalet, garanti

**3. 1. 3. 10. İnşaat, Ev, Evin Bölümleri,
Mesken ve Meskenle ilgili unsurlar**

āb ~ ow

Boş yer

ağız ~ ağız ~ ağız

Kapı, kapı girişi

ala siwan

Büyük bina, büyük çadır veya saray

alaçığ ~ alaçık ~ alaçık

Çadırın etrafındaki çit, çeper, çardak

alığ salığ

Tam kurulmamış çadırların hareketi

ara kiş

Orta bölme, çizgi, bölüm çizgisi

ar-ağac

Çadır dikmeleri

āsār-ı tariḥ ~ eser-ı tariḥı

Tarihî yapı, tarihî eser

āsītān ~ āsitān

(I) Eşik

(II) Ayakkabılık

(III) Kapı

asma

Üzüm için yapılan çardak

asuman ~ assıman ~ assuman ~ āsımān

~ āsimān ~ āsmān ~ āssımān

Yüksek tavan

aşıratma ~ aşırma ~ aşirtma

Çadırın kenarına bağlanan süsler, ip,

kendir

āşiyāna ~ āşiyāne

Mesken, ev

ayağ ~ ayaḥ ~ ayak ~ eyağ ~ eyağ ~

eyak ~ eyek

Temel, sütun

bağ 1 ~ bağ ~ bāğ ~ bāğ

Bağ, bahçe

Yuva, küçük ev

bağca ~ bāğca

boruĸluk

Bahçe, küçük bağ

Bademlik, yabancı alan, yer

bağlı 1 ~ bağı

boşma

Bahçelik, bağlık yer

Oluk

bağ-piç

boylama

Çadır iplerinin ucuna süsleme amacıyla
takılan halka

Kapalı bir yerden boynunu çıkarma yeri

bām

boytuĸ

Tavan, dam

Küçük çadır

basıklık

buĸ 1

Basma yeri

Yorgan ve döşek ya da yatak konulan

başdan çalmaĸ 1

büyük çadır

Genellikle iki kumaşı veya çadırı
birbirine bağlarken kullanılan bir dikiş

bun ~ büm

bazar ~ bāzār ~ bāzâr

Dam, evin üstü, tavan

Pazar, çarşı, pazar yeri

buna

beytil

Yer, mekân; ev

bunca ~ buncul ~ bunç ~ bunça ~

bunçaĸ ~ buncuĸ

Ev, küçük ev

buntal ~ buntul

Ev, yer

burc

Yuvarlak bina

buz-dum

Sütunun son kısmı

bünyād

Bina, yapı

car ~ cār

(I) Komşu, bir evin diğer bir eve yapışık

olmasından ortaya çıkan yakınlık

(II) Odaların tavanından asılan ve billur

veya kristalden yapılan çeşitli

aydınlatma cihazı, avize

çadır ~ çadir ~ çadur ~ çādır

Kalın bezden, keçe veya deriden yapılan

su geçirmeyen geçici barınak

çatma

Çadır kurmakta üç ağacı birbirine

bağlayarak dikilen temel

çekuş ~ çekkoş ~ çekkuş

Çekiç

çerr

Taş duvar

çir

Taş duvar, harçsız taş duvar

dam

Ev, bina, yapı; çatı

der ~ dār

Kapı

difar ~ divar ~ divār ~ dīvār

Duvar

dimku ~ dinku

Keser, çekiç; çivi çakma aleti

direcek

Sütun, kaide	Düzensiz ve birbirine katılmış ev
direk ~ dürek	ğapı ~ ğābu ~ apı ~ apu
Direk, sütun	Kapı, ev kapısı, ev önü, kapı önü
direk kertme	ğazma ~ azma
Sütuna, direğe bir işaret koyma	Kazma, külünk
dövlethana	ğowuşuğ ~ owşu ~ owuşu
(I) Saadet evi	Köşe, çadır köşesi, çadırının iki
(II) Ev, konak	köşesinin kavuşma noktası
du-cā	gül ala gül
İki farklı yer	Çiçek dolu yer
dura 2	gül bağı
Durak, durulan yer	Çiçek bahçesi, gül bahçesi
düşmeli	gül geşe
Yerleşmeye uygun yer	Çiçek dolu, çiçek bahçesi
ehri	gül mē ~ mēi
Ağır cisimleri kaldırmak için kullanılan	Büyük çivi
kaldıraç	gün görmez
encül	Güneş görmeyen yer

güneşli

Güneşli yer, güneş alan yer

güneşlik

Güneşli yer, güneş alan yer

halakki

Tokmak, çekiç

hana 2

Hane, ev

hecir

Çadır

heverde

Ev tavan döşemesinde iri sırıkların
arasına yerleştirilen ince çubuklar

hotuğ ~ hoyduğ ~ hoytuk ~ hoytuğ ~

höytük ~ höytüğ

Küçük çadır; gölgelik, geçici barınak

howa

Bir şeyi sınırlamak için etrafına çizilen
çizgi

huf ~ hüf

Delik, menfez, hava sirkülasyonun
olduğu yer

hurrağ

Geniş boru

işkil

Ahşap geçit, kapının ahşaptan olan ağzı;
yol üstündeki engel, çarkın arasındaki
ahşap değnek

iy 1

Delik açmaya yarayan delgiye takılı
sarma, yivli, keskin, çelik alet, burgu

ğaldırac

Yükselten, kaldıraç

ğapılık

Kapı örtüsü, çadırın ön tarafı, gölgelik,
güneşlik

ķapisız	Külüngün sivri ucunun tersinde yer alan ucu
Kapısız ev	
ķarım	ķehbe ħana
Çadırın içine su girmemesi için çadırın etrafına kazılan küçük hendek, su yolu	Kahvehane, misafirhane
ķarımçe	ķelenderi
Çadırın etrafındaki küçük su yolu, ark	Tek sütunu olan bir çadır türü
ķawara	kelete
Parsel	Yıkık ev, virane, harabe
ķaynaķ	kemer
Kaynama yeri, birleşme yeri, kavuşma noktası	Kapı, pencere, köprü gibi şeylerin bele rastlayan kısmı
ķazađı	keper
Bir çadır kurma şekli	Çit, çeper
ķazım	keppe
Kazma, külünk	Tekne, inşaatta kullanılan harç teknesi
ķazma kuppusu	kere çal
	Yuva, küçük taş ev
	kerehe ~ kerre ~ kerreh

Mevzi, taştan yapılmış küçük ev

kete 1

Evlerde bulunan küçük ambar

ķıç

(I) Ayak, sütun

(II) Sütun, kaide

kırtım

İşaret koyma aleti

ķışlak

Kışlak, kışın yaşanılan yer

ķobba ~ ķubba ~ ķubbe

Kubbe, kümbet

ķoçbaşı

Sütun başı

kola 2

Küçük taş ev

kolāng ~ kólāngg ~ kulung

Taşları, kayaları parçalamakta

kullanılan sivri kazma, külünk

ķoruķ

Ayrılma yeri

kow 2

Çivi, demir çivi

ķowşud

Köşe, çadır köşesi, çadır kenarı

köle

Küçük taş ev

kömmecek

(I) Çadırın orta sütunun üstünde yer alan ortası delik çubuk

(II) Kara çadırın ortasına kışın yağın yağmur içeri girmesin diye bir eğim oluşturmak üzere takılan çubuk

kuma ~ kume ~ küme

Ağaç dallarından yapılan ev

la	Merdiven, merdiven basamağı
Kat	n�y tene
letef	Çadır kurmak için kullanılan uzun çubuklar, sırıklar
Çadırın etrafına gerilen çadır parçası	oba ~ ob� ~ obe ~ obi ~ ova ~ owa
lil 2 ~ l�l ~ lüle	(I) Göçebelerin konak yeri
Boru	(II) Kır, dıŐarındaki yer, bir oymağın oturduğu yer, bir arada bulunan beş on evlik yurt
lowakka~ lowekke	(III) adır, ardak, büyük adır
Sedir	ocag ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ
mahal 2 ~ mağal ~ mehel ~ mehli ~ mehel ~ mekel ~ m�h�l	Ev veya kutsal mek�n
Yer, mek�n, y�re, mevzi	odunluk
mahar 3 ~ mah�r 2	Odun konulan yer, odunluk
Çadır kurmada kullanılan bir ip	ortalık
medar	Orta yer, meydan
Gezme ve dolaşma mek�nı	otağ ~ otak ~ otak ~ ot�k
meng 1	
Pas, demir pası, paslanmış demir	
neverde	

Ateş yakılan ve oturulan yer; oda, konak, apartman; çadır	Toplanma yeri
otuk	paya ~ paye ~ payä ~ pāye
Kulübe, tek odalı ev, dam	(I) Paye, temel
oturacak	(II) Direk
İkamet yeri, oturulan yer	(III) Sütun, basamak; kat
örtünme	paya péc
Gizlenen yer, mekân	Çadırın ayağına bağlanan süsler
pa keş	penahgah
Çadırın dibini bağlamakta kullanılan sağlam ip parçası	Sığınma yeri, saklanma yeri
pars	pencere
Pas, demir pası	Pencere, küçük delik
pas 2 ~ pes 2	perç ~ perçin
Demir pası, pas	Çit, bahçe duvarı, çiviye sağlamlaştırma,
pasmağ	perçin
Pas, demir pası	perçim
patağ ~ patığ	Çivi ve sağlamlaştırma aracı, çubuk ile bükme, sıkılaştırma
	pergar

Pergel, şakul	saḥ ~ saḥt
perrek 1	Yapı, bina
Kelebek, çark kelebeği	salın ~ salon
peşkeş ~ pişkeş ~ pîşkeş	Salon, geniş oda
Çadırın alt kısmını bağlamak için kullanılan ağaç, ahşap kazık, çivi	sar 2
puss	Pas, demir pası
Evin çeperi	sebete
puş	Yuva
Büyük, geniş çadır	seḥdan ~ seḥtdan
pülüş ~ pülüşük	Sert, sıkı, sağlam yer
Ağaç vb. şeylerin talaşı, kırıntı, talaş	sékke
rikkıl ~ rikkil	Gölge, gölgelik, sığınak
Sağlam, dümdüz sütun	ser gird
rong	Kara çadırın parçalarını birleştiren dikiş veya düğüm
Laçkalaşmış vida, gevşek vida	ser ḥan
saf ~ şaf 1 ~ sāf ~ sāf	Büyük han, hanlar hanı
Düz, pürüzsüz yer	serik

Çadırın girişine serilen sergi, çul	siğ 2 ~ şiş 2
sévan ~ séyvan ~ sivan	Çadır kazığı
Eşraf çadırı, dinlenme yeri; gölgelik	sive
seven 2	Üstü kapalı ve güvenli yer, sığınak,
Çadır etrafındaki çeperin kazıkları	korunak
sevke ~ sévke ~ sövke ~ söyke	sivegeh
Gölge, gölgelik, dinlenme yeri; sığınak	Sığınak
séyyan	sowağ
Çadır çeperi, çadır kazığı	Çamur sıva
sıķınak	sown
Sığınak	Çadırın etrafına çakılan kazıklar
sıl-sıle	söven ~ söyən 1
Çadırın kazıkları etrafında dizilen sıralı dizi	Çadır etrafına çekilen çit-çeper şeklindeki koruma
sımınt	söyən ağacı
Çimento	Çadırın etrafına çekilen çit
sigec ~ siyec	süpürgan ~ süpürgān
Gölgelik; çadır	Süpürülmüş yer

süpürge ~ süpürgü

Çöplük

süpürüntü

Çöplük

sütün ~ sütün

Sütun

şah neşin

Güzel, sefalı yer

şah neşin

Misafir odası

şakşıl ~ şoğul ~ şowul ~ şuğul 2

Ucuna küçük bir ağırlık bağlanmış ipe

oluşturulan, yer çekiminin doğrultusunu

belirtmek için sarkıtılarak kullanılan bir

araç, şakul

şemmek

Apartman sütunu

şeveke

Çadırın etrafına atılan aralıklı düğüm

veya dikişler, çadırın siyah parçalarını

birbirine bağlayan örgüler

şılınç

Boru

şılan

Davet yeri, davete uygun olan yer, güzel

yer, mekân

şümşe

Sıvacıların kullandığı mastar

tälvare

İnce kamışların birbirine dikilmesi ile

yapılan gölgelik, genellikle yapılan

kurutları kurutmak için kullanılır.

tebeğe

Apartman katı

ulu 2

Vida

yan yan ~ yanağ

İki tarafa konulan destek çubukları

yarı yırtık

Yarı, oluk

yatalğa

Yatma yeri, dinlenme yeri

yayalık

Yazlık

yaz yurdu

İlkbaharda yaşanan yer

yazı ~ yazi ~ yazzı ~ yazzı

Avlu, bahçe, evin çadırın önü

yazlağ

Yazlık, ilkbaharda yerleşilen yer

yek la

Tek kat

yêlen

Çadırın etrafına gerilen rüzgarlık

yêlinti

Rüzgâr engeli, rüzgarlık

yonak ~ yonuk

Talaş

yondurma

Testere ile biçilen veya rende, matkap, törpü vb. araçlarla işlenen bir şeyden dökülen kırıntılar, talaş

yongar ~ yonğar

Testere ile biçilen veya rende, matkap, törpü vb. araçlarla işlenen bir şeyden dökülen kırıntılar, talaş

yonma

Testere ile biçilen veya rende, matkap, törpü vb. araçlarla işlenen bir şeyden dökülen kırıntılar, talaş

yonultu

Testere ile biçilen veya rende, matkap,
törpü vb. araçlarla işlenen bir şeyden
dökülen kırıntılar, talaş

yowa ~ yuba ~ yuva ~ yuwa

Yuva; ev, bark

yowacik

Küçük yuva, ev

yowağ

Yuva, küçük çukur

yowanak

Küçük yuva, ev

yuğuntu

Artık, tortu

3. 1. 3. 11. Genel Ev Eşyası ve Buna Bağlı Unsurlar

abkeş

Süzgeç

açar

Açıcı, anahtar

aftafa ~ avtafa

İbrik, tuvalet ibriği

ağaç ~ ağac ~ ağaç ~ akaç ~ yiğaç

Sopa

ağz ~ ağzı bağı

Yayık ve benzeri şeyleri bağlamaya

örülmüş ip

ağzlık

Yayık ve benzeri şeyleri bağlamaya

örülmüş ip

aħırt ~ arħud

Ayran yayığının tutacağı, ahşap tutacak,

kulp

aħsaba

Leğen

aħtar ~ eħter ağacı

Ekmek çevirme, döndürme tahtası

akeş

Su tulumlarını taşımada kullanılan araç

alaħam 1 ~ alatow

Islak ve gevşek olan kendir; ip

alat

Alet, araç gereç

ämmar

Keçi dersinden yapılmış, içinde peynir

yapılan bir çeşit tulum

askı

(I) Asılan şey, askı

(II) Avize

asma

Avize

asmalık	Ayna
Çadırın direğine asılan şeyler	ayran torbası
assa	Ayran süzme torbası
Ağaç ve metalden uzun sopa, değnek, baston, asa	bad gir
ässım	Nargile ateşinin üzerine köz veya külün uçmaması için konulan metal parçası
Kepçe, büyük kaşık	bädäne
aşgal ~ aşhar 1 ~ eşgal ~ eşhar	Kalıp
Çöpe atılan şey, çöp	bafir ~ bafur ~ bapur
aşhana ~ aşpezhana	(I) Esrar
Mutfak, yemek yeme yeri	(II) Esrar içme aracı
aşpalan	bağ 2 ~ bağısı
Süzgeç	İp, urgan, bağ
at aşgal	bağım ~ bağlım
Küçük parça; çerçöp, değersiz, kötü eşya	(I) Kutu, ambalaj, paket
ayaıklı	(II) Bağlama aracı, ip, urgan
Ayağı olan, dayanağı olan nesne	bal sekkeli
ayna~ äyne	Bal mumu

balçağ

Destek, kabza, sap, elle tutulan yer,
tutacak

balış ~ balışt ~ balışt ~ bālış

Yastık, üzerine yaslanılan yüksek yastık

bar o bune

Taşınabilecek nesnelere, eşyalar

barh

Evin araç gereçleri

bāstā

Kutu

baş altı

Yastık, köşe yastığı, kırilent

bayaz

Nargilenin bir parçası

baydağlığ

Bayraklık

bayda

Süt kabı, büyük tas

beledan

İnce ve uzun eşyaların konulduğu,
örgüden yapılmış, örülmüş, çanta

bēlek alatı

Kundak eşyaları

bēlek bağı

Çocuk kundağının ipi, bağı

bēlek ipi

Çocuk kundağının ipi

bēlek

Kundak, kundaktaki çocuğa bağlanan
şey

belik bıçağ

Uzun ve büyük bıçak

bend ~ benn

İp, urgan

bes 3 ~ bess

İp

biz 2

bêşleme

Çuvaldız

Beş ipten örülmüş bir ip, urgan

bizlik 2

betti

Çuvaldız, iğne vb. eşyaların konulduğu

Şerbet veya salata kâsesi

çanta, iğnelik

beyaz ~ beyâz

boğum

Nargilenin bir parçası

Halka

bıçak ~ bıçağ ~ bıçak

boş kab ~ buşkab ~ buşhab

Bıçak

Kap kacak, tabak

bılür ~ bulur

buğârî

Cam şişe, şeffaf her türlü kap

Soba, içinde kömür, odun veya gaz

bik 1

yakılan, elektrikle de çalıştırılabilen

Tabakların çukur yeri, iç kısmı

ısınma aracı

birleme

bulabula

Tek ipten örülmüş kalın ip, urgan

Mutfakta yemekleri karıştırmak için

bit darağı

kullanılan, ağaçtan bir alet

Ahşap tarak

bulama

Mutfakta yemekleri karıştırmak için
kullanılan, ağaçtan bir alet

bulyow

Hasır

buncuḡ ~ buncal ~ buncul

Evin değersiz, az değerli olan eşyası

cām-ı mey

Şarap kadehi, kadeh, bade

car ~ cār

Odaların tavanından asılan ve billur veya
kristalden yapılan çeşitli aydınlatma
cihazı, avize

cul ~ cül ~ çul

Çuval

çahanak

Kibrit

çanaḡ

Çanak

çemedan

Çanta, bavul, elbise dolabı, valiz

çente

Beledana göre daha küçük halıdan
dokunmuş heybe gözü biçiminde ipten
kulpu olan torba, çanta, azık çantası,
azık torbası

çetir 1 ~ çetr 1

Şemsiye, çadır, gölgelik

**çerag ~ çeraḡ ~ çeraḡı ~ çeraḡ ~ çıraḡ
~ çıraḡ ~ çırak ~ çırāḡ**

Lamba, ocak, kandil gibi ışık veren aygıt,
çıra, ışık

çıraḡturu

Piknik tüpüne tül takılarak
aydınlatmada kullanılması

çırakbadi

Gaz lambası, bir gaz lambası çeşidi,
fanus

çırak-ı alâeddin

Gaz lambası

çilçirâğ

Avize

çinî

Çini, sırlı kap

çomağ ~ çömağ ~ çumag

Başı iri ve yuvarlak değnek, sopa, çomak

dad 3

Bebek kundağı

dehl ~ déhl

Kumbara; para biriktirmek için

kullanılan, bozuk veya kâğıt para atılan

deliği olan, metal, toprak, plastikten

yapılmış küçük kap

devircek

Ekmek çevirme, döndürme tahtası

dibeg ~ dibek ~ dübek ~ dübâg ~

dübâk

Ahşap havan, dibek; ot ve baharat

dövme kabı

dib

Tabak altı

digber ~ dügber

Küçük tencere; kazan

direcek

Havan, havan döveceği

dişli

Dişli makine vb.

doğanak

Yük bağlamak için ipin ucuna takılan

halka veya çengel

doğ 2

El değirmeninin ahşap tutacağı, ahşap

kolu, döndürme yeri

dol 1

Kova

dolab

(I) Dolap

(II) Kuyu çarkı

dolabçe

Küçük kova

dolçe

Küçük kova

dolek

Küçük kova

doluğ 1

Su dolu tulum

dowrı ~ dowru

Yuvarlak tepsi, sini, çay tepsisi

dögenek ~ döğünek ~ döyenek

Tahta çengel, tahta kanca, sopa

dörcek

Ekmek döndürme tahtası

dördleme

Dört iplikten örülen bir tür urgan, sicim

doşek ~ döşek ~ döşsek

Döşek

döwrgü

Ekmek döndürme tahtası

döyecek ~ döyegen

Havan destesi, havan döveceği

döyürcek

Ekmek döndürme tahtası

dulu

İki dallı değnek, çatallı sopa

duzdan

Tuzluk, tuz kabı

duzluğ

Tuzluk, tuz kabı

Süt kabı

duzman

engedan ~ engeze

Deriden yapılan ince ip

Bir tür zamk, yapıştırıcı

düzüm

engeze ~ engize

Boncuklu ip

Bir tür zamk, yapıştırıcı

el ağacı

ersin

Baston, asa; el değneği

(I) Küçük hamur bıçağı

el altı

(II) Kaynatılan sütün, tencerenin dibine

El altı, elin altında olan şey

yapışan kısmını kazımaya yarayan büyük

kaşık

elek

ertim

Kalbur, elek

İşaretleme aracı, ok, bıçak vb.

elenti

ğaléb ~ gáléb ~ gálīb ~ gälīb ~ çalīb

Elekten düşen küçük tane, parça, elek

Kalıp, cilt

dibi

gözü ~ gözgün

elkere

Ayna

Sıcak şeyleri tutmak için kullanılan bez,

tutacak

guni

emilgen

Çuval

gurrah ~ gurran

Sopa

guşu

Kulaklık

haça

İki dallı çubuk

halakki

Havan tokmağı

haman ~ hamman ~ hammun

Deri tulum

harhud

Yay, yayıkta veya halı dokumada

kullanılan yay şeklindeki ahşap çubuk

hassa

Asa, uzun sopa

hässım

Kevgir

hayna 2

Pirinci kabuklarından ayırmak için

kullanılan bir tür dibek

hece ~ heççe

İki dallı değnek, sopa

hèlli ~ hèlincağ ~ hèlinçağ ~ hèlinçalık

~ hèllançağ

Beşik

hereke ~ häräkä

İki ucu olan dal, değnek

hezar ~ hèzar pişe

Bardak, tabak, çaydanlık gibi eşyaların

konulduğu sandık

hèzar

Bardak, tabak, çaydanlık gibi eşyaların

konulduğu sandık

hıg

Keçi dersinden yapılmış, içinde peynir

yapılan bir çeşit tulum

iclaf

İyi, güzel eşya

ik ~ ĩk ~ uk ~ ũk ~ üg ~ ũk ~ üng ~

yük

Yük, ev yükü, taşınacak her şey, taşıma vasıtalarına yüklenen, bir hayvana yüklenen, elde vb. taşınan her şey

ķab ~ ķāb

Kap kacak, kap, bulaşık

ķaba

(I) Bir muhafazanın içinde yer alan içi boş şey

(II) Yükün üstünde yer alan yük

ķab-ķaca ~ ķacaķ ~ ķucaķ

Ev eşyası, kap kacak, tabak çanak

ķablamac

(I) Tencere

(II) Ağzına kadar dolu bir kap

ķablama

Tencere, kapaklı kap kacak

ķablıķ ~ ķawlıķ

İçine kitap konulan kumaştan yapılmı

bir tür çanta

ķaççı 2 ~ ķeççi

Makas

ķaķma

Kuru değnek, sopa

ķalaf

Örtü, kap, cilt

ķanad 2 ~ ķanat

Uzun ve sağlam sopa, değnek

kanapa

Kanepe, koltuk

kas 2 ~ kassa ~ kassä ~ kăsa ~ kăssa

Kâse, kadeh

kassa ~ kăssa-küze

Kâse ve testi, ev eşyaları	ķebze ~ ķevde ~ ķowde
ķaşıķ ~ ķaşok	Deste, tutulacak yer
Kaşıķ	kecek
ķaşıķdan	Ucu eğik olan sopa
Kaşıķlık	ķeceri
ķaşıķtı ~ ķeşıķtı	Zincir
Tencere dibi	keķe ~ kèķķe ~ ķeķķe
ķaw 1	Yatak, keķeden yapılan yatak
Kap, cilt, şekil	kefe 2
ķayķı	Terazi gözlerinden her biri
Makas	kefgir ~ kefkir
ķazan	Kepķe, süzgeķ; bir tür kaşıķ
Tencere, büyük tencere	kefgir behre
ķazan torbası	Kepķe
Büyük kazan torbası	kelbir ~ ķelbir ~ ķerbil ~ ķêlbir
ķazanķa	Kalbur, elek
Tencere, küçük tencere	kelik

Ahşap içme suyu kâsesi

kerehe ~ kerre ~ kerreh

kemana 1

Yuvarlak bir biçimde taştan örülmüş,

Ayran yayığı tutacağı

içine odun konularak düğün günü

kemce ~ kêmçe

yakılan büyük bir meşale

Kepçe, büyük kepçe; büyük tahta kaşık

kerpe

Bir tür el arabası

kemeli

kesmez

Kenarı kıvrık kap kacak

Kör bıçak

ken

kesse ~ kessâ ~ kése ~ kesse ~ kise

Süt ve benzeri sıvıları ölçmek için

Kese, torba, cep

kullanılan ahşap veya demir çubuk

keppe

ket 2

Bir terazi kefesi

Yatak; bank

ķerbil

keti ħab

Elek

Yatak

ķere ķazan

ketur

Büyük kazan

Kumaştan yapılan şeker kabı

ķere patıl

ķeylan

Büyük tencere

Nargile

	kırbit ~ kirbit
ķeylan ķamıřı	Kibrit
Nargile kamışı	ķırķık
ķıbraķ ~ ķıvraķ ~ ķıvıraķ ~ ķevraķ	Kırpma makası
Sıkıca bağlanmış, çevrilerek	ķırman ĉupu
sağlamlaştırılmış ip	Urganın ucundaki ahşap veya demir
ķılaf ~ ķılıft	ĉengel
Kılıf, kap, örtü	ķıvırınc ~ ķıvirinc
ķım 1	Karışmış dolanmış ip
Huni	ķıvırırncal
ķır ķandal ~ ķendal	Karışmış dolanmış ip
Küĉük, ufak, kullanılmayan eşya,	ķilek
hurdalar	ĉengel
ķır ķıncık	ķilid ~ ķillid ~ ķülüd
Küĉük, ufak, kullanılmayan eşya,	(I) Anahtar, aĉma aracı
hurdalar	(II) Kilit, kapatma, bağlama aracı
ķır ķırrek	ķobul
Makara, ĉark	Kap, kacak

kohna kewil ~ kowal

Akü, pil

Eski püskü eşyalar, hurda

ķowsere

kohna koluķ

Süslü ve süs için kullanılan ve hasırdan

Eski püskü eşyalar, hurda

dokunan bir kap, tabak

ķolķa

kozarku

Küçük tulum

Dövme, ezme aracı

konç ~ kunc 2

köç 2

Huni, ahşap huni

Anahtarlık

ķonnaķ ~ ķondaķ

köle ~ kölem pırh

Çocuk kundağı

Kısa değnek

koppa koppa

köle tohmaķ

Bir araya toplanmış eşya

Tokmak, kısa, kalın ve sağlam değnek

kore 1

kölgü ~ kölöyğü

Kerpiç pişirme ocağı

Bağlama aracı, kısa ip

ķorşak

kömçe ~ kömçek 2

İğ, ip eğirme aracı

Kaşık, büyük ahşap kaşık

ķowa

kömeş pez

Bir tür küçük tencere

kötel

Kışlık odun

köz kapan

Maşa

ķubul

(I) Kap, kap kacak dolabı

(II) Su matarası

ķudurķan

Eski yayık, her tarafından su dökülen,
sızan yayık

kulf ~ ķulf

Kilit, kapatma aracı

kuluk

Kilit

ķum ķumme

Su matarası

ķum ķummg

Su matarası

ķumbara

Kumbara

kūmbuca

Matara

kumud

Dolap

ķup

Kese, baltanın sırt tarafı

ķuppur 1

Şekerlik, şeker torbası

ķur ķana

Ev silahı

kūra ~ küre

Kerpiç fırını

kūra

Kerpiç fırını

kurnac ~ kurnaş ~ kurung 1

Korniş

legen ~ leğen ~ leyen

ķuru

Genellikle, içinde bir Şey yıkamak için

aydanlık

kullanılan metal veya plastikten yayvan

ķutu ~ ķutu

kap, leğen

Kutu, ũstũ kapalı kutu

letef

ķuyruęu uzun

Alet edevat, araç gereç

Bir tava tũrũ

lif hay lif

ķuyruklu

Dolu, taşmış kap, tabak

Bir kap adı

lif ta lif

kũllũk

Dolu, taşmış kap, tabak

Kũlũn çok olduğu yer, kũllũk

lif

kũreis

Kap, tabak, kap kenarı

Kerpiç fırını

malağa ~ melaçe

kũze

Bũyũk kaşık, demir kepçe

Testi, sũrahi

manguru

larkeş

Kũũk kâse

Bũyũk sini

mecime

Yuvarlak sini, pilav servis sinisi

meççik

Asa, sopa, değnek

mêhku

Tokmak, çekiç

meķķaş~ meķķeş

Küçük maşa

melaf ~ melafe

Yorgan, yorgan veya döşek yüzü

meşķ daşı

Su tulumu, ayran tulumu vb. konulduğu

yer

meşķ

Su tulumu

meşķeldan

Su tulumu, ayran tulumu vb. konulduğu

yer

meşķul

Küçük tulum

méyciri

Sandık, bavul

méyz

Masa, sehpa

mussug

Sap, destek, tutacak

muşta ~ muşte

Deste, tutacak, kın, bıçak destesi,

hançer, bıçak sapı

mutencene

Kebap tabağı

nalbegi ~ nalbeki ~ nelbekki

Çay bardağı, cam bardak, fincan

navar

İp

naz balışt

Küçük yastık, kırlent

nenni

Beşik	paḳḳır
néyab	Çomak
Suya konulan nargile kamışı	patıl
nim-kāssa	Kazan; tencere
Yarım kâse	patılça
numma ~ nunba	Küçük kazan
Fırın, ekmek fırını	paya ~ paye ~ payä ~ päye
ocag ~ ocağ ~ ocağ ~ ocaḥ ~ ocaḳ	Sandalye, masa vb. şeylerin ayağı; tahta,
Ocak	kalas
ocaḳ daşı	payandaz ~ pay-endaz ~ pay-ändaz ~
Ocak taşı, ocağın kenarındaki taş	pāy-endāz
oḥlovu ~ oḥlow ~ oḳlow ~ oḳlowu	Büyük kimselerin geçeceği yerlere
Oklava, merdane; sopa	serilen halı ve benzeri gibi şeyler
okaş	payla ~ piyala
Süzgeç	Kadeh, bardak, kâse; çocukların yemek
ökāş	kabı
Gelin çeyizinde, gelinin kıyafetleri içine	peḥşe bend
koyulan sandık	Sineklik

pes bar

Yükün üzerine bırakılan eşya, yük

peti 1

Battaniye

puğarı

Soba

puşkab

Tabak

puşte ~ puştu

(I) Sırta alınan şey odun vb.

(II) Sırtlık, sırtın dayandığı yer, arkalık

püp

Pipo sapı, küçük pipo

rabbnı

Sağlam sopa

ref

Raf

reht asan

Askı, elbise askısı

rıkab ~ rikab ~ rikāb

(I) Sekiz yönlü kâse

(II) Yuvarlak kadeh

roncuk

Çakı, bıçak

rowa

Sıvıları karıştıran alet, çırpıcı

sabun ~ sabūn ~ sawun

Sabun

sac ~ saj

Sac, ekmek pişirme aleti

saçağı

Sac ayağı

salçak

Süs için asılan şeyler

sandık ~ sändög

Sandık, kasa

santur 2

Kasap satırı

saplı

İp takılmış iğne

sekkizleme

Sekiz ipten örülen bir urgan

selle 1

Sepet

serend

Kalbur

sırık ~ sırım ~ sirin ~ sirme

Dikiş ipi olarak kullanılan deriden ip

sızğı

Sağlam deri ip

sızziq

Sağlam deri ip

sih 2 ~ şiş 2

(I) Şiş

(II) Çöp, kürdan; küçük çivi

silgi ~ sülgü

Temizleyici

sili 2

Kürdan

sirke darağı

Bit tarağı, tarak

sowan

Bileme aracı, sürtme aracı

su okası

Su taşımak için kullanılan kıldan örülen

bir araç

sufal

Çömlek, çömlek toprağı

surahı ~ şurahı

Sürahi, kadeh	şemed
süddan	Yorgan, örtü
Süt kabı, süt konulan kap	şemmek
süpürge ~ süpürgü	Küçük mum
Süpürge	şerbeti
süzek	Küçük şerbet kasesi
Süzgeç	şıraba
süzgeç ~ süzgü ~ süzlük	Süs avizesi
Süzgeç, metal, torba ya da bez türü	şifre
süzme aracı	Kadınların evde kullandıkları uzun saplı,
şamdan ~ şemdan	sivri uçlu bir bıçak çeşidi
Mumluk, şamdan	şiş çahın
şana	Tokmak, çekiç
Tarak	şişe ~ şīşe ~ şüşe
şatır 1	Cam; içerisine sıvı konulan, cam veya
Satır, kesme, doğrama aracı	plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap
şem ~ şäm	tağar
Mum	

Ağız ayağından daha ince olan her çeşit kap	ük daşı Yüklerin üzerine konulduğu yassı taş, yayla taşı
takarcık Deriden yapılmış ağız ayağından daha ince kese	ürgen Tıraş bıçağı, ustura
takça Raf	yâhçal Buzdolabı
ulama Kısa iplik	yanık 2 ~ yanlık Küçük tulum
uskuru Dar kap	yanlık Keçi dersinden yapılmış, içinde peynir veya tereyağı yapılan bir çeşit tulum
utu Ütü	yapışacak Yapıştırıcı
üçleme Üç ayrı iple örülmüş kendir	yapışkan Yapışkan, yapıştırıcı
ük altı Yük altı, üzerine yük koymak için alta döşenen, konan şey	yarağ Süsleme aracı

yatacak

Yatak, uyuma yeri, uyumaya uygun yer

yatağ

Yatak

yayığ ~ yayık

Yayık, ayran yayma aracı

yayığ ağacı

Yayık bağlanarak ayran yayılan sopa,

üçlü sehpa

yayılan

Yayılan yayık, hareket eden sallanan

yayık

yer 1 ~ yèr 1 ~ yir 1

Yatak

yerme

Yayılan, serilen şey eşya

yoğran ~ yorđan

Yorgan

yoğun tep

Kalın, sağlam ip

yurd dağı

Evde elbiselerin nemden etkilenmesini

engellemek için elbiselerin üzerine

konduğu tağ

3. 1. 3. 12. Kumaş, Giyim, Süs, Takı ve Bunlarla İlgili Unsurlar

aba ~ eba

(I) Yünden dokunan bir tür kaba ve kalın kumaş

(II) Bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük, İslam'da din adamlarının giyindikleri kolsuz veya kısa kollu, yakası açık, uzun erkek elbisesi

āftāb gerdan

Bayan şapkası

ağ şallı

Eskiden beyaz kavuğa verilen ad

al ~ allı bağı

Bir çeşit mendil

al yağlığı

Bir çeşit mendil

alat partal

Sıradan, eski elbise

ārāyış

Süs, bezek, zinet

arḥalık ~ arḥaliḥ

Elbisenin üstüne atılıp, sırtı, arka tarafı örten giysi, baş örtüsünün altına bağlanılan kumaş

asırlık ~ astırlık

Astarlık, astarlık kumaş

assır ~ assıra ~ astır ~ astıra

Astar, elbisenin içine dikilen parça

aşıratma ~ aşırma ~ aşirtma

Kalın kemer

aşırtmalı

İş pantolonu

ayaq kabı

Ayakkabı, pabuç

bağlama

Başa örtülen bir tür mendil	Keten kumaş, bez
başdan çalmaq	bezek
Genellikle iki kumaşı veya çadırı birbirine bağlarken kullanılan bir dikiş	Süs, ziynet, kadın ziyneti
başmaq	biçimli
(I) Süslü kadın terliği	Ölçülü kesim, güzel biçim, kesim
(II) Ayakkabı, pabuç	bilerzik
baz bend	Bilezik, halhal
Bir bilezik çeşidi	boğça ~ boğça ~ bohça
beg ~ bek ~ bey 1 ~ beyg ~ bëyg	Mendil, bohça
Süs, damat süsü	boyn bağı ~ boyun bağı
beğkiye	Gerdanlık, boyun bağı
Dikiş, dikim	bêrk ~ bürk
bêl bağı	Külâh, şapka
Kemer, şal	büzgü ~ büzme
ber-bezek	Kırışıklık, büzgü
Süs	cêb ~ cib ~ cîb
bêz	Cep, gömleğin açıklığı, yarığı

cevreb ~ corab ~ corap ~ corāb

çoğka

Çorap

Yelek

cip yağlığı

dırağ

Cep mendili, mendil

Tarak

çadır şow

didig-didig

Kadınların beline sardığı şal, kuşak

Birbirinden ayrılmış, çirpılmış yün

çağ 3 ~ çāk 2

didinti

Yırtmaç

Çirpılmış yün

çaput

dikçe

Bez, eskimiş bez parçası

İki yumak miktarı iplik

çargat ~ çarğat ~ çarkat ~ çārğad ~

dikili 2

çārked

Dikimi güzel olan elbise

Kadınlara özgü, yüz ve baş için dört köşe

dobağ ~ dobağ ~ dowağ ~ dowağ ~

kumaş, başörtüsü, tülbent

dubağ ~ dulağ 1 ~ duwağ

çilvārı

Duvak, gelin başına örtülen örtü

Beyaz kumaş

doban ~ dobana ~ dobanak

çirk

Astar

Kir, elbise üzerindeki kir, leke

don 1

Elbise, uzun elbise; astar; aba, derviş elbisesi	Temiz yün, çirpılmış yün
donluk	düdülü
Elbiselik kumaş, elbise	Temizlenmiş, çirpılmış yün
dowal pa	düğün ~ düyün
Ayakkabı	Düğüm
dowal	dügürdü
Deri	Kabartma kumaş, güzel bir şekilde kabarıklığı olan kumaş
dögme ~ dügme ~ dükme	ebrişem ~ ebrişim ~ ebrişüm ~ ebrişüm ~ evrişim ~ äbrişäm
Düğme	İbrişim, bükülmüş ipek
döndül	egsi ~ eğsi ~ eski ~ eysi ~ äski
İpin döndürüldüğü ve bağlandığı yer, düğüm yeri	Değerini kaybetmiş kumaş parçası
döşlük	elcik ~ elçik
Sütyen	(I) Küçük çanta; el çantası
dum buz	(II) Eldiven
Keçi kuyruğuna benzer dikilmiş şey	elem 1 ~ 'elem
düdme	Sarığın altın teli

eriş	Küpe
(I) Uzun iplik; halı atkısı	gül owsar
(II) Uzunlamasına, boyuna dokunmuş hasır veya ip	Bir tür süslü ip, yular
etteg ~ ettek	haf 2
Etek	Atkı
ğeybi	hārā
Bir tür küçük düğme	Menevişli kumaş
gezel ~ kızıl ~ kızıl	hav 1
Altın, mücevher	Kürk
gol ~ kol 1 ~ kol	havlı ~ hovle ~ howle ~ howlı ~ howlu ~ hôle
Giysi kolu, yen	Havlu
göynek ~ köyNEG ~ keynäg ~ köynäg ~ ~ köyNEK ~ köynäk	hëlle çokça
Gömlek	Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş, çuha
gurgow	hëlli asma
Çorap, uzun ve kalın bir tür çorap	Kakuleden yapılan ve gelinin boynuna asılan kolye
guşvara	

hicab

İç gömlek

Örtü

içli

how 2

İçi olan, çekirdeği olan; astarlı, astarlı

Atkı ipi

kumaş

hörken

imaḥ ~ imak ~ ümak ~ yumak

İp, urgan

Yumak

i 2

ine ~ inge ~ yinge

Yün vb. iplik eğirmekte kullanılan, ortası

İğne, terzi iğnesi, dikiş iğnesi

şişkin, iki ucu sivri ve çengelli olan,

ipeg ~ ipek

ağaçtan yapılmış araç, eğirmen, kirmen,

İpek

iğ

işlowunc

ib ~ ip ~ yip

Parlak giysi

İp, urgan

it ağacı

iblik ~ iplik ~ yiplik

İpek, sırmalı kadife

İplik; urgan, terzi ipi

iy 1

iç 1 ~ iş 1

İğ ucu

Astar

iy başı

iç köynegi

İğ ucu, iğın daire şeklinde olan kısmı

üzüg ~ üzüg 1 ~ üzük ~ üzzüg ~ yüzlük	Yumak
~ yüzük 1 ~ yüzzük 1	ķapak
Yüzük	(I) Kapı örtüsü, başörtüsü, başlık, kapak
ķab ~ ķāb	(II) Şapka siperliği, şapka
Ayakkabı	(III) Örtü
ķaba	ķarsı
Önü açık elbise, arkalık	Kısa ip, kısa bağ, urgan
ķabartlama	ķaşlı
Tabakalanmış deri	Taşlı yüzük
ķaklık	ķatma
Çanta, kumaş çanta	Urgan, yün ip, ip
kalaf ~ kalafa	ķawara
Yumak, ip yumağı	Bir elbiselik kumaş
ķalađı	ķaytan
Bir tür ipek başörtüsü	Bir tür ipek kumaş
ķalpak	ķec 2
Başlık, şapka	(I) İplik, kumaşın kenarına örülen örgü
ķanķal	(II) İpekli iplik

kecel

İpek kadın başörtüsü

Tiftik

kelef

kecer ~ keyer

İp yumağı

Süs, gümüş

kelenderi

keceri

Eskiden bir külah çeşidi

Zülüfü süsleme

keleş ~ kelış

kecer-owşar

Eski bir ayakkabı türü, çarık

Süs, gümüş

kemana 1

ked bend

Yün veya pamuk dövme değneği

Kemer

kemer

kedife

(I) Don, pantolon, şalvar gibi şeylerin

Kadife, havlu

bele rastlayan kısmı

kefen ~ keff

(II) Altı deri ve üstü genellikle ipek olan

Kefen

ayakkabının etrafına dikilen bölüm

kefenlik

kemerçin

Kefen kumaşı, kefenlik

Kırmalı elbise, pilili elbise, pilise elbise,

üstünde kırmaları bulunan giysi

keleş

kepenek 1

Keçe, çuha, kepenk; çobanların giydiği kalın ve sağlam dokuma giysi	ķıncıl Yanma, karışmış ve yanık kokusu veren yün
ķere don ~ dong	
Siyah elbise	ķırım 1 ~ ķırrım
ķere gülle	İp, bağ
Siyah yumak	ķırvınc
ķere leçek	Kırışik, buruşuk, çok dönmüş ip
Siyah renkli kadın başörtüsü	ķıv ~ ķıv
ķerman ~ ķırman ~ ķirman	Kıvrılmış ve sağlam ip
(I) Urganın ucuna takılan çengel	ķızak
(II) Elle yün eğirmeye yarayan alet, eğirmen	Alık, kadınların dudak ve yanaklarına sürdüğü kırmızı renkli madde, sürme
ķeytan	ķıcık ~ ķiçik 2 ~ ķüçük 1
Bir tür ipek kumaş	Düğme
ķıl dowl	ķiyar
Keçi kılından üretilmiş bir ayakkabı türü	Süs
ķımħah ~ ķimħah	ķol bağı
Bir tür ipekli kumaş	

Pazubent, kadınların süs için kullandıkları kol bezi	Yanık yün kokusu
kol üstü	ķorķaķ ~ ķursaķ ~ ķurķaķ
Pazubent, kadınların süs için kullandıkları kol bezi	Şal, sarık, kemer
kolte	kot 1~ kowt ~ kôt ~ kut 1
Küçük başörtüsü	Ceket
ķoltuķ cebi	kowlı ħanı ~ ħanımlı
Koltuk altı cebi	Bir başörtüsü bağlama şekli, bu tarzda başını örten kadınlar genellikle başörtülerini başlarının etrafına sararlar.
ķolu kota	ķowluķ
Kısa kollu gömlek	İçine kitap konulan kumaş çanta
ķolu köle	kowş
Kısa kollu gömlek	Ayakkabı
ķoluķ	ķoza
Omuz başından giyilen elbise	Kadınların süs olarak kullandığı yuvarlak boncuk
ķondara 1	köbe
Kundura, yüksek topuklu deri ayakkabı	Kumaşın katlanarak dikilmiş kenarı
ķonķuru ķoķusu	

kölece

(I) Kolsuz kısa kadın geceliği

(II) Dokuma üst giysi türü

köyneklik

Gömleklik kumaş

kula siyah

Siyah külah

kulaḥça

Kadınların çarşaf altına giydikleri

başörtüsü

kulk ~ kulke

Kötü yün, kalitesiz yün

ḳullāb ~ ḳüllāb

Saçı arkadan toplayarak bağlama

ḳumaş

Kumaş, değerli kumaş topu

kurdek ~ kürdek

(I) Keçe, çoban giysisi, çobanlara ait

kalın yün palto

(II) Kısa kollu bir kadın geceliği

ḳorş ~ ḳurş

Kemer

kuzuruk

Değersiz yün

labbada

Uzun ve geniş elbise

leçek

Başörtüsü, tülbent

lek o pek

Eskimiş kumaş

leppik

Elbise düğmesi

let ~ letme

Kumaş parçası

lif

(I) Elbise lifi	Boncuk
(II) Banyo lifi	mohur
life	Bir kumaş türü
Elbisenin iplenen kısmı	moncuğ ~ muncuğ ~ mungul
mağkaş	(I) Boncuk
Cımbız, küçük maşa	(II) Düğme
massara ~ massur ~ masur	muturu
İp yahut urganın dolanması, birbirine karışması	Lastik ayakkabı
masure	nemkeş
Dikiş makinesi makarası, mekik	Bir tür lastik ayakkabı
melmel	ögän ~ örken ~ örkän
Bir tür ince ve yumuşak kumaş	İp, urgan
menik	örtlük ~ örtü ~ örtük
Küçük ip makarası, mekik	Çeyiz
millek	pa keş
Eldiven, kadınların taktığı eldiven	(I) Ayakkabı, pabuç
mohre ~ möhre	(II) Tozluk

pa p c

(I) Ayak bağı

(II)  arık

pa piş

Pabuç, ayakkabı

pa towa

 arık, pabuç

paça ~ pa  a

Pa a

palas

Giyisi, bebekler için onlar doğmadan
 nce hazırlanan bir tür elbise; kundak

paltar

Elbise

paltow ~ paltu

Palto

papağ

Papak, külah

p r 2 ~ p ra

Eski elbise

para

(I) Yırtık parça

(II) Kısa ip

parça

Kumaş, dokuma

partal

(I) Elbise, eski elbise

(II) Geniş, bol elbise

paşmağ ~ peşmağ

Ayakkabı, terlik

pe iz

Eskiden pek rağbet görmeyen bir kumaş

perde

Perde,  rt , perdelik kumaş

perre

Yün eğirme aracı, iğ	İp, urgan, kendir
peşm	risme
Yün	Örülmüş ip, eski yırtık urgan
peşmi	risme-risme
Yünlü, yünlü kumaş	Yırtık urgan, parça parça olmuş ip
puşak ~ pūşāk	ru bende
Giysi, elbise	Peçe
puşal ~ puşāl	ru tumman
Örtü	Kadınların etek üstünden giydikleri, süs amaçlı ince bir giysi
putun	rudgul
Potin, ayakkabı	Mücevher, ziynet eşyası
reht	saat ~ sa'at ~ sahat ~ sāet ~ sā'et
Elbise	Kol saati
reşme	saç bağı
(I) İp, iplik	Saç bağı, örgüsü
(II) Genellikle gelin tarafından davetlilere verilen iplik, kurdele vb.	sağrı
rışk 1 ~ rışk	Ayakkabı yapılan at derisi

sancak ~ sancaḡ ~ sançaḡ ~ sāncaḡ

(I) Kadınların saçlarını tutturmak için
kullandıkları u biçimindeki naylon veya
telden saç tokası, firkete

(II) Gerdanlık

sarḡı

(I) Mendil

(II) Soğuktan korunmak için örtülen
örtü

sarıḡ

Sarıḡ, örtü

sarma

Örtü

sepi derri

Tabaklanmış, terbiyeli deri;
beyazlatılmış, işlenmiş deri

sepi

Tabaklanmış deri

sepi

Tabaklanmış deri

seraser ~ sere-ser

Vücudun altı üstü ayrı ayrı sarıldıktan
sonra, kefenin bütün vücudu örtecek
biçimde sarılan büyük parçası

serdarı

Astar

serdarı

Uzun elbise, aba

serme

Çarık

sıng ~ sēng

Erkek elbiselerinin astarının ucu

sırḡa ~ sırḡa ~ sırḡı

Küpe

sicim

Kumaşın kenarından koparılmış ince parça	süzeklik Süzgeçlik, filtrelik kumaş, bez
sime ~ süme Sırltırılarak dürülmüş yün	süzen-leççek (I) Başörtüsü (II) Tülbent iğnesi
sime Yün kokusu	şabaş Takı, düğünde damada takılan takı, hediye
sineriz Gerdanlık, kolye	şah şividi Zikzak şeklinde dikiş
sizhi Yayık veya ayakkabı dikiminde kullanılan ince deri ip	şal ~ şâl Şal
söküş Sökülme, elbisenin yırtılması	şalvar ~ şâlvar Pantolon
sürme Kırpık diplerine sürülen siyah boya, sürme	şalvarlık Pantolon kumaşı, pantolonluk kumaş
sürmedan Sürme kutusu	şappı kırman Bir iğ çeşidi, yün eğirme aracı, kırman iği

şappılı

İp, yün eğirme aracı, iğ

şarrek ~ şerrak ~ şerrāk ~ şerrek ~

şärrak

Ayakkabı bağı

şaşşılamağ

Aralıklı dikiş, iri dikiş

şedde

(I) Kitre ağacından yapılan boncuk

(II) İnci, elmas, boncukları sayma birimi

şelite

Kadınların geniş iç giysisi

şelleme

Sağlam örgü ipi

şerrabe

Püskül, elbise veya kumaşın etrafındaki

püskül

şëve 2

(I) Çarığın kumaştan olan alt kısmı,

çarık

(II) Bir örgü çeşidi

şëveyi keleş

Kumaş parçalarının artığından yapılan

çarık

şibrow

Ayakkabı yapımında kullanılan kaliteli

deri

şibala

Kemer, süslü gelin kemeri

şive 3 ~ şive

Çarık; şoson, ketenden yapılan

ayakkabı, kumaş veya ince deriden,

çoğunlukla düz topuklu, ayağı bütünüyle

saran ayakkabı

şoreke

Elbise lekesi, elbise üzerinde kurumuş

ter lekesi

şorraba ~ şorrabe

Gelinin baş örtüsü, tesettür

Püskül

üzüg kaçı

şow-bend

Yüzük taşı

Zünnar, gelin kemeri

yağlık ~ yağlığ ~ yağlığ ~ yağlık ~

tağça

yağlık

Kumaş, kumaş topu

Mendil, kadınların taktığı renkli

urusu

başörtüsü

Bir ayakkabı türü

yağa ~ yeğe ~ yeğke ~ yiğe ~ yiğe ~

üng 1 ~ üng ~ tüng

yiğke

Yün

Yaka

üst tummani

yağlık

Kadınların üstte giydiği bir elbise

Baş örtüsü

üz assır

yalburdağ köynek

Yüz ve astar; ön ve arka, ters düz

Tek kat gömlek, tek gömlek

üz yağı

yalhat köynek

Makyaj kremi

Tek kat gömlek, tek gömlek giymek,

üz yağlığı

yalın gömlek

yama ~ yamağ

Yama

İpek kumaş

yama yaħa ~ yaħa

yaylıħ

Yama

Mendil

yamalıħ

yeheli

Yamalamak için kullanılan kumaş
parçası, yamalık

Yakalı elbise

yamaşak ~ yamaşuk ~ yamışak

Yaka olmaya uygun kumaş

Peçe, yüz örtüsü

yeħkeli

yaraħ

Yakalı gömlek

Süs, elbise süsü

yelpik

yaraħlı fereci

Yelpaze

Süslü kadın geceliği, süslenmiş güzel
gecelik elbise

yi 2 ~ yig ~ yiv

yas

İğne ucu

Yas elbisesi, siyah elbise

yolma

yaşmak ~ yaşmak ~ yamuşak

Kötü, kalitesiz yün

Başörtüsü, yazma, yaşmak

zir tumman

yaşmak ~ yaşmak ~ yamuşak

Kadınların etek altından giydikleri giysi

**3. 1. 3. 13. Yemekler, Yemek Adları,
İçecekler, Besinler ve Beslenmeyle
İlgili Unsurlar**

āb ~ ow ~ how 3

Su

abkora

Koruk üzümünden elde edilen su

ablimu

Limon suyu

acaman

Gıda, yiyecek

ağ kurut

Keşkek, beyaz keşkek

ağaç yağı

Bitkisel yağ

ağarantı ~ ağartı ~ aqaranti

Süt ürünleri

ağuz-bulama

Yeni doğum yapan hayvanların sütünün
kaynatıldıktan sonra, tam katılaşmamış
hali, bulamaç

ağz ~ ağza ~ azık ~ āzık

Gıda, azık, yiyecek

ağz otu

Her türlü yiyecek

ağz yandıran

Çorba, sıcak yemek

ağır toşa

Azık

ala kıyık

Kuyruk yağı, hayvan yağı

ala siğ

Akciğer ve karaciğerin şişte
pişirilmesiyle yapılan yemek

'arağ

Alkollü içki

ard bulakçı ~ ardı bulakçı ~ ardım bulağı

Ayran

Masal ve destanlarda geçen bir yemek adı

badam yağı

Badem yağı

arırı yağ

bade ~ bāde

(I) Tereyağı

Şarap, mey

(II) Temiz yağ, sadeyağ, koyundan geleneksel usulle Kaşkay obasında üretilmiş olan tereyağı

bal 1

Bal

āsāl

basalak

Bal

Adına basma da denilen, sac üzerinde yapılan ince ekmek

aş ~ aşı ~ āş

basdırlama ~ basdırma

Her türlü çorba, pirinç pilavı, aş

Zayıf hayvan etinden yapılan, hazırlanan, pişirme esnasında üstü iyice örtülen et yemeği

aş dermanı

Turuncu renkli olup yemeklerde kullanılan bir baharat

basma

aş-ı horoş

Tavada pişirilen bir ekmek türü

Sebzeli bir yemek

bāstāni

ayran ~ āyron ~ eyran

Dondurma

bayaz ~ beyaz ~ beyāz

Bir yemek adı

(I) Kuru ve donmuş, kurumuş, kanı çekilmiş et

boz k awurma

Yağlı bir et yemeği; kavurma yemeği

(II) Pişmiş, kebab olmuş et

b z orma

bırınc ~ birinc ~ birinç

Etin tavada kemiği etten ayrılana kadar

Pirinç, pilav

kızartılmasıyla yapılan yemek

birişik

buğda aşı

Doğumdan sonra şifalı bitkiler, un, yağ vb. ile yapılan bir yemek

Buğday çorbası

birişlig

bulak 2

Buğday unu ve sütten yapılan bir yemek

Bir çeşit helva

bulamac

biryan ~beryan ~ büryan

(I) Kaba veya tencereye yapışan yemek,

Kebap adı, büryan kebabı

kazandibi

bişim ~ bişirim

(II) Çorba, yoğurt ve benzeri yiyecekler

(I) Pişim, pişirme şekli

bulgur

(II) Tek seferde pişirilecek yemek miktarı

Bulgur

boğra

buz k owurma

Donmuş kavurma, kavurma yaptıktan
sonra tuluma koyup bekleme

çaşt ~ çaşt

(I) Kahvaltı

(II) Kuşluk vakti, kuşluk yemeği; ara
yemek

(III) Çeşit, yemekte bulunması gereken
çorba, pilav gibi esas türlerden her biri

çay 1 ~ çayı ~ çāy ~ çoy

Çeşitli bitkilerin yaprak veya çiçeklerinin
demlenmesiyle elde edilen bir içecek
türü, çay

çereg ~ çöreg ~ çörek ~ çöräg ~ çöräk

Ekmek, yemek

çiçäg

Ekmegi kurutup ezdikten sonra bir özel
peynir eklenerek yapılan yemek

çirtme pulow

Bir pilav adı

çökeliğ ~ çökeliük ~ çükelik

Çökelek

çükäliğ

Pişmiş ayran

dälämä

Süte maya eklenerek yapılan bir yemek

dartı

Tereyağı, hurma ve undan yapılan bir
çeşit helva

dığı

Yuvarlak olan leblebi vb. çerez çeşitleri

dırrı ~ diri ~ dirri

mec. Yarı pişmiş yemek

dırrı-dangı

Pişmemiş, diri dane, pişmemiş yemek

diş dangısı

Diş hedigi, kaynatılmış buğday, bulgur,
mısır vb. şeyler

doğrama

(I) Ekmek doğranmış her türlü sulu yemek

(II) Ufaltılmış, doğranmış yemek

doğramac ~ doğuramac

(I) Parça parça, ufak ufak yemek

(II) Ekmekle yapılan sulu bir yemek; ayrına ince doğranmış ekmek

dolma

(I) Dolma yemeği

(II) Kekikli peynir

dommac

Et suyuna kızartılmış veya bayat ekmek konularak yapılan yemek, tirit

dondurmä

Dağın başından elde edilen sert karı, şeker taneleri durumuna gelene kadar ezip üzerine pekmez, yumurta ve

kaymak eklenerek yapılan bir yemek, dondurma

doşow ~ duşow ~ düşö

Pekmez

dögü ~ düge ~ düği ~ düğü ~ döyüyer

Dövülmüş tane, pirinç

dört 2 ~ dürt

Şarabın son damlası

duğ ~ duğow

Su ve yoğurt karıştırılarak yapılan içecek, ayran

durağ 1

Cacık

duz ~ düz 1

Tuz

dürme

Yemeği dürüm şekline getirme

dürüm kağ

Sarılmış, dürülmüş ekmek, dürüm

ecem bayı ~ vayı

Karışık sebzelerden yapılan bir çorba

ekmek 2 ~ äkmäk

Ekmek, yiyecek

elik ~ elike

Azık, yiyecek

eppeg

çd. Ekmek

erde

Dövülmüş susamdan yapılmış bir yiyecek, tahin; bir yemek türü, susam bitkisinin küncü denilen taneleri un haline getirilerek bal ve süt ile yapılan bir tür yemek

ereğ 1

İçki, mey

erişte

Erişte çorbası

gälin hälvasi

Bir çeşit helva

ğazmaq ~ kazamağ ~ kazmaq 1 ~

kezmek

Tencere dibi, tencere dibinde kabarmış ve kazınması gereken pirinç, kazandibi

gure mas

Ham süt veya ayran ile çökelek ile yapılan bir yemek türü

gutek

Büyük ekmek

hapağ

Şeker tozu

hel 2 ~ hël 2

Bir baharat türü

hel murd

Çelimsiz hayvan eti

hél

Kaküle, bir baharat türü

helle bais

Kokulu ve şifalı otlar katılarak yapılan
bir çorba türü

helle be ~ helleme

Kokulu ve şifalı otlar katılarak yapılan
bir çorba türü

herde

Tahin

herék

Olgunlaşmamış hurma

howdurba ~ howdurva

Eskiden yapılan bir yemek türü

huluḡ

Kaynamış su

ılık su

Ilık su

iranti

Süt ürünleri

inc ~ inç

Dövülmüş, ezilmiş, hamur/un haline
getirilmiş

işkene

Kuru soğan, sebze, yağ ve sudan yapılan
bir yemek

kabab ~ kăbab ~ kebab ~ kebab ~

kebâb

Kebab, parça parça kızartılmış et; ateşte
pişirme şekli

ḡabartlama

Peynir veya yağ tulumu

ḡaç

Hilal şeklinde kesilmiş karpuz veya
kavun parçası

kaççı 1 ~ kâççı

Un, süt ve Şekerden hazırlanan sulu bir yemek; tatlı

ķakķa

Şeker, tereyağı ve ekmekten yapılan bir tür sandviĝ

kal cuş

Tam kaynamamış ayran ve bu ayrandan yapılan yemekler

ķalam ~ ķalama

Üst üste yıđılmıŐlar, ekmek yığınları

ķalın ķrek

Kalın ekmek, iki katlı ekmek

ķapartlama

Bağlanmış deri, peynir tulumu, postu

ķapı daŐlayan

mec. Hurma

ķarakurut

Kurutun suyunu süzdükten sonra kaynatıp üzerine azıcık un serperek ortaya ĝıkan ürün

ķarın ķorma

Eti kendi yağıyla piŐirip, hafifĝe kızartılmış iŐkembenin iĝine doldurduktan sonra yapılan bir yemek

ķarın-ķowurma

Tulumda saklanan kurutulmuş et

ķaŐtırmä

Ayranı karıŐtırmadan kızartma durumu, tencerenin iĝine bir ađaĝ koyulur ama ayran karıŐtırılmaz, dolayısıyla kesik kesik olur ve ĝıkan ürün peynir gibi kullanılır.

ķaŐgir

Yarı doyma, az yemek yeme

ķatıĝ ~ ķatık ~ ķattıĝ ~ ķattık ~ ķettık ~ ķätik ~ ķotuĝ

(I) Yoğurt

kefek ~ kefke ~ kékfe ~ küf ~ küfe ~

(II) Yemek, yiyecek, katık

küfke

ķawurġa ~ ķowurġa

Kepek, mantar, ekmek vb. üzerinde
oluşan beyaz kabarıklık, küf

Kızartılmış, kavrulmuş, kavrulmuş

ķehbe 2

buğday

Kahve

ķawurma ~ ķawrma ~ ķowrma ~

kelcuş ~ kelguş

ķowurma

(I) Kavrulmuş buğday, pirinç vb.

Yarı kaynamış, tam kaynamamış ayrıntı

(II) Kavurma, yağda kızartılmış et

ekmek ve tereyağı ile karıştırarak
yapılan yemek

ķawurmac ~ ķowurmac

kelk

Kavurulmuş buğday, nohut vb.

Palamut ekmeği, palamuttan yapılan bir

ķawut

ekmek türü

Kavurulmuş buğday unu

kelk ummacı

ķayķanaķ

Ekmek kırıntısı, lor peynir karışımından
yapılan bir yemek

Un ve yumurtadan yapılan bir yemek

ķaymaķ ~ ķeymaķ ~ ķéymaķ

kelle béyn

Kaymak, süt kaymağı

İşkembe içinde pişirilen yemek

kelle paça ~ paçça

Kelle paça, kelle paça yemeği

ķemmi çörek

Kuru ve kabarmış ekmek, benekli
kabarmış ekmek

ķemmi

Kuru ve kabarmış ekmek, benekli
kabarmış ekmek

ķencal

Çok az, tek lokmalık yeme

ķend 2

şeker

kepleme

Bir çeşit ekmek

kere 1 ~ kerre

Tereyağı; süttten yapılan ve yufka
ekmeğin içine sürülerek yenilen
kurutulmuş kaymak ya da çökeleğe
benzeyen bir tür yiyecek

kere bükül ~ büküm

Sandviçe benzer ve ekmek, yağ ve
kaymaktan yapılan bir yemek türü

kere daşı

Daha çok yağ elde etmek için yayığın
içine atılan küçük taş

kere dilim ~ dülüm ~ dürüm

Sandviçe benzer ve ekmek, yağ ve
kaymaktan yapılan bir yemek türü

ķere kaççı

Süt, şeker, un, yağ, safran ve zencefilden
yapılan bir tür helva

ķere ķurut

Suda kaynatılmış ve yoğunlaştırılmış
hububat

kesdirme ~ kessirme

Lor peyniri, bir peynir çeşidi

ķeřk 1

(I) Keşkek, pişirilmiş ve sertleşmiş ayran, kurut; çökelek ve baharat karışımından yapılan kurutma

kırow

Beyaz renkli su

(II) Tarhana

kırpıntı

Bir şeyden koparılmış küçük parçalar, ekmek kırıntısı

kete 2

Yağsız bir şekilde pişirilen pirinç

kızartma

ķettab

Kızartma

Kabak, şeker, yeşillik, et ve hamur ile yapılan bir tür tatlı

ķızdırma

Kızdırma, kavurma

ķeyķanaķ

kince ~ kinci ~ ķeyme ~ ķeyme ~ ķeyle

Omlet

~ ķime ~ ķince ~ ķince

ķeylan altı

(I) Kıyma, et parçası

mec. Kahvaltı

(II) Şişe çekilen et parçası

ķeysava ~ ķeysiva

(III) Kıyma yemeği

Yağ, hurma ve kayısıdan yapılan bir yemek türü

(IV) Buharda pişirilen bir kebab türü

ķime ķime

ķiş 2

Buharda pişirilen bir kebab türü

Kaynayan pekmezin, pişen etin üstünde oluşan köpük, kef; küf

ķit 1

Çok az yemek, boğazdan geçen şey

ķit o ķezza

Yemek, gıda

ķoca boğma

Pirinç, nohut ve etten yapılan bir yemek

ismi

koculu

Kuru ekmek, ocağın içinde pişirilen

ekmek

ķoç ağızu

Taze keşkek ve yeni koyun sütü ile

yapılan bir yemek

ķopdurma

Ekşiyen hamurun kabarması

kowur

Kebap, parça parça kızartılmış et; ateşte

pişirme şekli

ķowut

Yarma, buğday

koz ~ ķoz 1

Ceviz

ķoz içi

Ceviz içi

köke ~ kuka ~ kukka

Ekmek, sert ve küçük ekmek

köle kömme ~ kömmec

Buğday veya nohut unuyla yapılan kuru

bir ekmek; baharatlı veya sade hamurla

küle gömülerek pişirilen ekmek

kömmec ~ kömmäc ~ kömmece ~**kömmec**

Buğday veya nohut unuyla yapılan kuru

bir ekmek; baharatlı veya sade hamurla

küle gömülerek pişirilen ekmek

könsüg

Dumanda kalmış yemek	kurre urut
könsümekek	Kuru keşkek
Dumana maruz kalmış yemek	urru ut
ud	Yemeği ve aızığı azalmış, eksik olan, sofrası boş olan
Yemek, yem	urut
kuftlu	Kurutma, kuru keşkek
Sindirilemeyen her türlü yemek	usdurma
kul nar abığı	Kusmaya yol aan yemek
Ham nar kabuğu	kutek 2
kulhun ~ kulhung	Bir ekmek türü
Yabani fıstık	ut
kuluk	Yemek, besin, gıda
Yağ tulumu	külek
ulup	Büyük ekmek, çift ekmek
Bir yudumluk su	lappır ~ lappırma
kuncud ~ küncüd	Suda haşlanan ve iine yağ ve şıfalı otlar katılmayan zayıf hayvan eti
Susam	

lay pulow

Pilav ortası, pilavdaki et

leht

Sıvı, yoğun sıvı, donmuş sıvı

lelek

Buğday, et, soğan ve sebzelerden yapılan

bir yemek türü

leleke

Yumurta içindeki kaygan kısım

leli

Henüz tam olmamış yumurta

lelli

Karışık, yumurtanın sarısı ve beyazının

birbirine karışması

leppe

İkiye ayrılmış nohut tanesi

lıf o lis

Başkalarının artıklarını yeme, tabak

yalama

lommac

Hamur topu

lowac

Bayat ekmek, kuru ekmek

lubiya

Fasulye

lumm ~ lumma et

İncik

lummac

Etli incik, ekşimiş, olmuş hamur

lummaza

Uyluk bölgesinde incik eti

mamar

Ünlü bir kebab çeşidi

mas

Yoğurt

massafa

Yoğurt çorbası, ayran çorbası

massana ~ massına

Ayranla pişirilen yemek, yoğurt ve çökelek karışımı, içine yabani otlar da atılarak hazırlanan bir yiyecek

maya ~ māye

Oğlak veya kuzunun memesinden elde edilen süt veya yoğurt mayası

mecek aşısı

Yabani badem tohumundan yapılan yemek

mecek şüllesi

Yabani badem tohumundan yapılan yemek

melil ~ melül

Ilık su

mercimeg ~ mercimek

Mercimek

mereğ

Sulu yemek, yarı pişmiş çorba, sulu yemek

mey ~ mēy ~ miy

Şarap, içki

meydä

Pirinç unu ve pekmezden yapılan bir çeşit helva

mejde

(I) Üzüm şiresi, un ve pirinçten yapılan bir helva

(II) Kuruyemiş

meze ~ mezze

Ana yemeğin yanında servis edilen meze, ara yemek

mezelik

Alkollü içkilerin yanında tüketilen
yiyecekler

mezzow

Haşlanmış bulgur, taze soğan, maydanoz
ve baharatla yapılan bir yemek türü, kısır

mızzırık

Azıcık sıvı

molla payı

Mollanın yiyeceği, etli koyun inciği, incik
etinden hocalara, mollalara ayrılan pay

mobar ~ movar ~ mubar ~ muvar

Bumbar yemeği

mubar pulow

Bumbar ve pilav

mulla bur

Mollanın yiyeceği, etli koyun inciği, incik
etinden hocalara, mollalara ayrılan pay

nabaht ~ nobat

Bitkisel şeker

noğol nabat

Kuru yemiş, meyve şekerleri

noğul

Kuru yemiş, tatlı

noğud ağuzu

Normalden daha sıvı olan ağız sütü

noğud

Nohut

noğudçu

Kavrulmuş nohut

noğuruşt

Ekmekle yenen yemek

noş ~ nuş ~ nüş ~ nüş

Yeme, içme, içki; tatlı, bal

numurta ~ yumırta ~ yumurta

Yumurta

nun

Ekmek

pānır ~ penır ~ penİR ~ pennir

Peynir

pelkin

Bir kilo şekeri beş veya on parçaya bölerek ayrılan her parçaya verilen isim

pepe

çd. Ekmek

perre kēysi

Kuru kayısı

persim

İnce un, hamur unu

peşmek

Bir tatlı pişmaniye türü

picigār

Çiğeri baharatlarla kızartıp küçük parçalara doğrayıp hamur şekline

getirdikten sonra, işkembe veya

bağırsağın içine doldurup şışte pişirilen

yemek

puht

(I) Pişirme

(II) Bir pişirimlik şey, yiyecek

püf

Demlenme kıvamı

püfek

Bir tatlı çeşidi

pükek

(I) Pirinç veya nohudun kavrulmuşu

(II) Cips

püşk 2

Hurma veya benzeri şeylerin çekirdeği,

çekirdek

renginek

Hurma, yağ ve undan yapılan karışık bir
yemek türü

rey şur

Hububatı yıkama, kum ve taştan ayırma

sağın

Süt ürünleri

sakķız ~ sekķız

Sakız, sakız ağacının özü

Salatalara, yemeklere ekşilik vermek
için kullanılan ekşimiş üzüm, elma,
limon vb. suyu

sarbağa

Zerdeçal, sarı renkli bir kimyon

sarı darman ~ dārman

Zerdeçal, sarı renkli bir kimyon

sarı isli

Sarı renkli, ince bir ekmek türü

saya yağ

Hayvansal yağ, tereyağı

sefidi

Süt ürünleri

seher danı

Sabah öğünü

seheri

(I) Sabah yemeği, kahvaltı

(II) Sahur yemeği

sekencebi

Sirke, bal ve şekerden yapılan bir şerbet,
içecek

sekķel

Kovanın içinde mumdan süzölen bal

semeni

Buğdayın kazanlarda kaynatılıp,
ezilerek, dövölerek hazırlanan bir lapa,
tatlı türü bir yiyecek

sencer sultan

Un, sarımsak ve patlıcandan yapılan bir yemek

sengek

Bir ekmek, çakıl taşları üzerinde pişirilen ekmek, yufka-pide arası bir ekmek çeşidi

serd

Soğuk yemek, ısıtılmamış yemek

séyl

İçine su, başka bir içki veya bir sıvı karıştırılmamış içki

sıkıntı ~ sırhıntı

Yağın yayıktan çıkarılan son parçası

sırke 2 ~ sirke

Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu

simig ~ sümüg ~ sümüğ ~ sümük ~

sünüg ~ sünük

Kayısı, hurma vb. çekirdeği

sir dağ

Sarımsağı yağ ile tavada kızartma

sofra ~ sorfa ~ söfre ~ sufra ~ süfre ~

~ sürfe

Sofra

sohan 2

Helvaya benzer bir tatlı

sohan buğdası

Zerdeçal, yeşil buğday, şeker ve rezeneden yapılan bir tatlı çeşidi

sowutma ~ sowurtma

Çocuğun ağlamaması için verilen yemek

su ~ suw ~ sú ~ usu

Su

sulek

Ekşimemiş, mayalanmamış hamurdan yapılan sert ekmek

süd	şam-o-şowa
Süt	Akşam yemeği
süd-o-sağın	şarab ~ şerāb
Süt ve süt ürünleri	Şarap
süd-o-sagma	şeker 1
Süt ve süt ürünleri	Şeker
sülü	şengi şile ~ şire
Kürdan	Sakız
sür-sümük	şengi
Yemeğin dibinde kalmış kemikler	Sakız
sürüsat	şerbet
(I) Azık, yiyecek	Şurup, meyve suyu, içilecek tatlı şey
(II) El konulan yiyecek, erzak	şırğow
süzüntü	Ekşimemiş hamurdan yapılan ekmek, mayasız ekmek
Tortu, çökelti	
şam ~ şām	şir 1 ~ şir 1
Akşam yemeği, öğünü	Süt
	şir berenc

Sütlaç

şirin çörek

şir biriç ~ biriş

Tatlı ekmek

Pirinç ya da pirinç unuyla yapılan bebek
maması ya da muhallebiye verilen isim

şirin kasnı

Bir ceviz türü, tatlı ceviz

şir bulağ ~ bulağı ~ bulak

şirin mecek

Buğday ve süttten yapılan bir çorba

Yaban bademinin çekirdeği

şir çökellik

şir-o-dan

Taze çökelekle yapılmış çorba

Süt ve süt ürünleri

şirdan

şir-pılow

Koyun ya da keçi işkembesi

Sütle yapılan bir pilav çeşidi

şire ~ şire

şir-şeker

Şıra, üzüm şırası, bal, şeker

Süt şeker

şir-i şam

şişlik

Bebek süttten kesildikten bir gün sonra
göğüste kalan ve bebeğe gece uyurken
bebeğe emzirilen süt

Kebablık, şişlik et

şişow

şirin boruq

Ayran

şorba

Bir tatlı badem türü

Çorba, ayran çorbası	un
şudurrba	Un, hamur
Çorba, ayran veya yoğurt çorbası	urba ~ urufa ~ urva
şul-şulek ~ şül-şülek	Sert un, kepekli un, kabuklu un
Mayasız ekmek	urbalık
şülle	Kabın dibinin tutmaması için dibine atılan, serpilmiş un
Çorba, pirinç çorbası	yağ ~ yağ ~ yāğ ~ yāğ
ufak	Yemeklik yağ
Kuru ve ufalmış ekmek	yağ derisi
ufre ~ ufure	Yağ tulumu
Un	yağlı derri
uḥuntu	Yağ tulumu
Tabağın altında kalan yemek artığı	yalama
ulḥuntu	Tabakta kalmış yemek artığı
Kirli su, bulanık su; yemek kaplarındaki bulaşık	yalamık ~ yalammik
umma 1 ~ ummac	Yalanabilir, yemek, yiyecek
Bir çorba, erişte çorbası	yallık

Yağ veya peyniri muhafaza tulumu

Bir pişirimlik hamur

yapılı

yulab

Pişırmeye hazır hamur

Yulaf

yapım

yumurta sarısı

Bir öğünde pişirilecek hamur miktarı

Yumurta sarısı

yazma

Pilav altı hazırlamak için et kesme,

hazırlama

yehni

Yahni, domates, soğan vb. sebzelerle

pişirilen sulu etli yemek

yetimek

Patlıcan ve yağdan hazırlanan bir yemek

yeyim içim

Yeme içme, yiyecek ve içecek

yoğurd ~ yoğurt ~ yoğord

Yoğurt

yoğurum

3. 1. 3. 14. Güzel Sanatlar, Halı, Dokuma, Müzik ve Müzik ile İlgili Unsurlar

āb ~ ow

Bir halı ve kilim motifi

acan 2

Çocukları uyutmak için söylenen ninni

ağ dırnak

Halıda örülen bir desen

ağartma

Dericilikte derinin işlenmesi

ağır el

Kaşkay müziğinde bir müzik makamı

ağırşak

Yün eğirme aletinin alt kısmındaki

eğrilen yün ipinin sarıldığı ağaç

ağaç 2

Halının her çözgüsünden sonra atılan

düğüm

aheng ~ āheng

(I) Çalgı ile eğlence

(II) Nağme, türkü, hava

(III) mec. Güzel ses

aħırt ~ arħud

Kilim ve cicim örülürken kullanılan kısa

tahta

ala ğurd ~ ğurd

Halı ve kilimlerin kenarlarına işlenen bir

motif

ala ğurdağ

Halı ve kilimlerin kenarlarına işlenen bir

motif

alama ~ alma ~ ālma

Halı motifi

alam

Halının renkli ve bol nakışlı kenarı

alma gül

Bir kilim motifi	ayraç
ard ağacı	Bir kilim motifi
Halının atkı iplerinin arasındaki tahta	bağlama
arğacılık	Müzik aleti, bağlama
Halı dokumada kullanılan ip	balaban
arğac ~ arhac ~ erğac	Eskiden şahin kanadından yapılan bir ney çeşidi
Halıda örülen bölümlerin her biri	balığ ~ balık ~ baluğ
arşa	Balık şeklindeki halı ve kilim motifi
Keman çubuğu; mızrap	balıklı kalı
atlı ~ atlı	Balık motifli halı
Müzikte bir makam	bam 2 ~ bem
avaz ~ āvāz ~ evez	(I) Kanun, tambur gibi çalgılara takılan tel
Müzik sesi	(II) Pes perde, alçak ve kalın ses
ayağ altı	basma ~ baş geraylı
Halı ve kilim vb. yer sergisi	Kaşkay müziğinde bir makam
ayna bend	baş h̄osrow ~ h̄usrow
Halılarda kenar motifi	

Kaşkay müziğinde bir makam

başkı maral

Kaşkay müziğinde bir makam

bazargan

Kaşkay müziğinde, Köroğlu destanında

bir makam

bir veķķe

Kaşkay müziğinde bir makam

bī-sütūn

Kaşkay müziğinde bir makam adı

bolu

Bir halı motifi

boz dağ

Kaşkay müziğinde bir makam

boz palas

Genellikle gri renkte dokunan yünden

bir dokuma

boz serik

Kalitesiz yünden yapılan bir dokuma

buķ 2

Büyük ney; düdük

buntur

Halı kenarındaki örgü

cagnama ~ cegnama ~ cengnāma ~

cengnāme

(I) Kahramanlık türküleri

(II) Giriş taksimi

cecim ~ cācım

Çeşitli renkte iplerle evde dokunan bir

tür kilim, cicim

çeng 1 ~ çing

Dik tutularak parmakla çalınan, üç

köşeli ve telli çalgı, telli bir çalgı

çögür

Kısa saplı bir telli saz

dar 4

Dokuma tezgâhı

dävräçin

Halı nakşına aynadan ters olarak bakarak halı dokuma sanatına verilen addır.

dernağ

Halı dokumakta kullanılan alet

dırnağ ~ dırnağ ~ dırnağ ~ dırnağ

Bir kilim motifi

dırnağ üstü

Kaşkay müziğinde neşeli, hareketli bir makam

dırnağücü

Kaşkay müziğinde neşeli, hareketli bir makam

dib sarığı

Halı örme esnasında, atkı iplerini birbirine tutturun iplik

didik ~ düdüg ~ düdük

Düdük, sesli işaret cihazı

dil kesen

Hasır yapımında kullanılan bir kamaş türü

dilli düdük

Bir tür küçük düdük

diş 1 ~ diş ~ diş

Halı ve kilimde bir motif

doğanak

Bir kilim motifi

dohul ~ döhl

Büyük davul

domburğa

Büyük davul

dowşan toppuğu

İri kabartmalı bir dokuma çeşidi

dönderme

Kaşkay musikisinde, üst perdeden alt perdeye inme	efşan ~ efşân
	Bir halı motifi
döne begi ~ beyi	efşâr
Bir kilim motifi	Bir musiki makamı
döne-döne ~ dönâ- dönâ	elem 1 ~ 'elem
Kaşkay musikisinde bir makam; Pehlevi Dönemi'nde sürgüne gönderilen hanlar için söylenen bir türkü	Bir halı motifi
döşürme	eli kıra
(I) Halı örmede düğümleme	Kacarlar döneminde bir müzisyen ve ondan kalan bir musiki makamı
(II) Bir halı motifi	enhür
du vunge	Sanat, maharet, hüner, yetenek; maharet gerektiren iş
İki farklı ses çıkarma, sesi boğazda değiştirme	erebi dırnağ
dummek ~ dümmek	Bir kilim motifi
Küçük davul, dümbelek	erebi
dummurğa	Dokumalarda kullanılan bir motif
Büyük davul, davul	erre

(I) Testere şeklindeki motiflerle
örülmüş olan kilim veya cicim

Bir halı motifi

ğulağ ~ ğulağ ~ kulağ ~ kulak ~ kulâğ

(II) Bir kilim ve halı motifi

Bir kilim motifi

gälân varan

gülgez yağlık

Halı dokumakta kullanılan alet

Bir musiki makamı

**ğamiş ~ ğamiş ~ kemiş ~ kemiş ~
kêmiş ~ kemiş**

güllü hosrow

Bir musiki makamı

Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke
müziğinde yer alan, kaval biçiminde,
yanık sesli, kamyştan yapılmış, üflemeli
bir çalgı

haf 1

Yay, kilim dokumada kullanılan yay
şeklindeki kasnak

ğemze

halay ~ helây ~ holay ~ holây

Güzel raks, dans, ağır ve nazik dans

Bir musiki makamı

ğerib senem ~ ğarib o senem

hayalang ~ hayleng

Bir musiki makamı

Şarkı söyleme

ğes

hayna 1

Müzikte makam, ezgi, hava

(I) Bir musiki makamı

göçer konar

(II) Kaşkay kadınlarının pirinç döverken
söyledikleri şarkı

hayna heli

(I) Bir musiki makamı

(II) Kaşkay kadınlarının piriñç döverken
söyledikleri şarkı

hef desmal

Bir musiki makamı

hekel ~ heykel

Çocuk, at veya devenin boynuna asılan
süs dokumaları

heléy~ heléy heléy

Bir musiki makamı

heléye nezamı

Bir musiki makamı

heléyli hosrow

Bir musiki makamı

hem mü heli

Piriñç döverken söylenen şarkı, neşeli bir
musiki makamı

heyderi

Kaşkay müziğinde bir makam

héylan héylan

Musikide bir makam

hoşkuratmaq

Yas törenlerinde okunan bir makam

howlu nefer

Bir halı motifi

hörüm

Örüm, örgü, dokuma şekli

hule léyléy hule léyléy ~ huléyli huléyli

Çobanın koyun ve keçileri
sakinleştirmek için okuduğu bir makam

huşkele

Neşeli bir musiki makamı

hüme cük

Deve sürerken kervancının okuduğu
şarkı

hünerli	Bir halı motifi
Sanatçı	karğa oyunu
inçe tep	Bir kadın halayı melodisi, makamı
Halının çözümleri arasına örülen ince ip	karğı 1
işkerre	Ney, kamış, kamışlık
Bir musiki makamı	kas 3
it eli	Davul
Bir kilim motifi	kaşşı ~ kaş-kaşşı
kaççı 2 ~ keççi	Kirkit, halı örmek için kullanılan bir alet
Bir halı motifi	keçe ~ kèççe ~ keççe
kakam hay	Keçe, dövülmekle yapılmış kaba yün
Kaşkay musiki makamlarından birisi	aba, dokuma halı
kalma balam	kekebey ~ kekeveg
Yaslarda okunan hüzünlü bir makam	Halı overlok kısmı
kanapa	kel 7 ~ kil 4
Süslü halı	Zılgıt
kanatlı kuş	kele esbi
	Bir halı motifi

keman ~ kemān

Kemençe, bir musiki aleti

kemana 1

Kilim dokumada kullanılan yay şeklindeki çubuk

kerana ~ kerena ~ kerene

Kurna, büyük bir saz çeşidi; Kaşkay ustaları tarafından kullanılan zurnadan biraz daha büyük bir çeşit üflemeli çalgı

kere melik

Ünlü Kaşkay musiki makamlarından birisi, bu makam Kerem ile Aslı hikâyesinden alınmıştır. Kara Melik de bu hikâyenin kişilerinden birisidir.

kerem esli

Bu destandan alınma bir musiki makamı

kerkid ~ karkit

Kirkit, halı dokuma aleti; kaşağı

ķess

Müzik, şarkı

ķeş nenni

Kaşkay musiki makamı

ķeş-ķeşi ~ ķeşsi-ķeşsi

Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden veya ağaçtan yapılmış dişli araç, kirkit

ķıraķ ipi

Halının kenarlarına örülen ip

ķıraķlık

Kenarlık, halı kenarlığı

ķırmanlı

Bir halı motifi

ķıvınc ~ ķıvırım

Bir kilim motifi

ķıvınc

Bir kilim motifi

ķıvırım

Bir kilim motifi

ķız gelin

Bir halı motifi

ķızıl ķeķçi

Bir halı ve kilim motifi

ķiķa ķessi

Bir Kaşķay musiki makamı

ķilicek

Halı dokumada kullanılan küçük bir tarak

ķirmānı

Bir halı çeşidi

ķondara ~ ķongere

Mihrap şeklindeki kabartılar,

Kaşķaylarda bir halı ve kilim motifi

ķor ķız

Bir musiki makamı

ķorođlı ~ ķorođlı ~ ķorođlu ~ ķorođlu

~ ķorođlu ~ ķorođlı ~ ķorođlu ~ ķor

oğlu

Bu destandan alınan bir makam adı

ķossa gelin

Komik bir tiyatrodur. Yağmur kesildiği

vakit, yağmurun yağması için oynanır.

Eski Türkler arasında bu oyunu iki ķişı

oynardı. Birincisi ķöse bir adamdı.

Oyunun asıl rolünü o oynardı. İkincisi de

gelin rolünü oynayan bir gençti.

Zamanla gelin rolü oyundan çıkarılmış

ancak Kossa Gelin adı aynı şekilde

devam edegelmiştir; Köse Gelin

ķoz içi

Bir halı ve kilim motifi

ķoķ ēyvez

ķorođlu destanında kullanılan

makamlardan birisi

ķoķek boynu

Bir halı ve kilim motifi	lala ~ lalay
ķur ķurrek	(I) Ninni
Çan, küçük çan	(II) Kaşkay müziğinde bir makam adı
ķurbaĝa ~ ķurbaĝa ~ ķurbaĝa	lala behmen
Bir kilim motifi	Hüzünlü bir musiki makamı
ķurd aşığı	lay çınarım
Bir kilim motifi	Bir musiki makamı
ķurre çin	leçek turenc
Kabarmaları olan bir dokuma türü	Bir halı motifi
ķurre gül	leki ~ lekki
Bir halı ve kilim motifi	Bir musiki makamı
ķücü	lengec
Halı dokumada kullanılan ve atkı ile çözgü iplerinin birbirine karışmasını engelleyen ahşap aparat	Bir kilim motifi
lal édme	madaķıl ~ maddaķıl
(I) Ninni	Bir kilim motifi
(II) Kaşkay müziğinde bir makam adı	mangul ~ mengul
	Çan

marala baḡ

Bir Kaşkay musiki makamı

Bir musiki makamı

muḡam ~ muḡam

me'esum

Makam, müzik, şarkı

Kaşkaylarda bir musiki makamı

nadırı

mehed tahar bey

Bir müzik makamı

Kaşkay musikisinde bir makam adı

nağara ~ nağara ~ nakara

me'süm

Davul

Kaşkay müziğinde bir makam

nalbegi ~ nelbeki ~ nalbekki

mıntır

Bir halı nakışı

Halı kenarına örülen kalın örgüler

narınc

mızқан

Kaşkay halı dokumacılığında bir desen

(I) Telli çalgıları çalmaya yarayan,

adı

kemik, maden, plastik veya özellikle

navaz ḡaldı

kiraz ağacından yapılan alet, çalgıç,

Hüzünlü bir musiki makamı

tezene, pena; mızrap

nazım ~ nāzım

(II) Musiki aleti

Bir halı motifi

(II) Müzik

nazım ala tuman

mowullu

Bir musiki makamı

ner k̄amış ~ k̄emiş

Kalın ney, sert, kalın kamış

nerme nerme

Bir musiki makamı

nerme tep

Yumuşak ve ince halı ipi

ney ~ n̄ey

Müzik aleti

n̄eylik

Neye ait, ney kamışı

nıgar ~ niğār

Put, resim

nıgar dağı ~ niğār dāđı

Bir musiki makamı

nim gül

Yarım çiçek, bir kilim motifi

nim h̄ana

Bir kilim motifi

nim veķķe

Bir musiki makamı

nowruz erebi

Bir musiki makamı

nökerbabı

Bir musiki makamı

ögān ~ örken ~ örkān

Beşikte kullanılan ince kilim

örtlük ~ örtü ~ örtük

Üst örtü, ev yüklerinin üzerine örtülen

kilim veya cicim

örtme

Üst örtü, elbise vb. şeylerin üstüne

örtülen kilim, cicim vb.

ötüşme

Müzikte toplu icra, koro

palas

Kilim cinsinden bir dokuma, palas, yaygı	Kaide, heykel vb.
para	pitäg ~ pitäk ~ pitig
İpli dokuma türü, motif	Halıda bir nakış adı
para-para ~ para-pura	puşan
Burç motifli dokuma	Giyisi, halı, kilim, cicim vb. dokumalar
peltem	put
Küçük parça, dörtlük, şarkı-türkü	Halıdaki atkı ipi
pencere	pül o pala
Bir kilim motifi	Pul ve parça
perde	pülek ~ püleki
Bu ses derecelerini sağlamak için çalgılarda bulunup parmaklarla basılan yer, perde	Süs amaçlı kullanılan küçük pul
perde	rah ~ rāh
Tiyatro ve gösteri perdesi, bölümü	Bir kilim ve halı motifi
peşmi	rehımlı
Bir halı motifi	Kaşkay müziğinde bir makam
pey ~ pëy ~ piy	rehli
	Kaşkay müziğinde bir makam

rınd

Kaşkay iline özgü bir dokuma türü

Sabahları söylenen, çalınan bir müzik

sandık ~ sändög

Bir halı motifi

santur 1 ~ sentür ~ säntur

Bir çalgı aleti, santur

sarı gül

Kaşkay musikisinde bir makam

saz ~ sâz

Saz, telli müzik aleti

seher awazı

Sabahları söylenen, çalınan bir müzik

selb-o-keççi

Bir kilim motifi

semsam ~ semsām

Gacarlar zamanındaki bir Kaşkay

sanatçısı ve ondan kalan bir musiki

makamı

ser keş

Yükün üstüne süs için örtülen cecim

veya kilim

serbazı

Bir oyun müziği

serheng şekkākı

II. Pehlevi döneminde Şiraz

bölgesindeki ayaklanmada öldürülen bir

subayın üzerine söylenen bir musiki

makamı

serik

Süslü ve değerli kilim, cicim

séy

Halıdaki atkı iplerinin arasındaki

boşluk, aralık

séyreg

İpliğin halıda aralıklı örülmesi	sürmedan
sınc	Bir halı motifi
Bir müzik aleti	şah erebi
sıtar ~ sitâr ~ setar 1 ~ sêtar ~ sêtâr	Bir halı motifi
Üç telli saz, müzik aleti	şah hatayı
siçan dişi	Şah İsmail Safevi'ye ait musiki makamı
Halı ve kilimlerde kullanılan bir motif	şah neşin
sim 1	Bir halı motifi
Tel, saz teli	şah pesend
su kâmişı ~ kemişi	Bir halı motifi
Kamış, ney	şah-endaz
surna	Bir musiki makamı
Bir saz çeşidi, zurna	şahnaz bir këylan
suruş	Bir musiki makamı
Musiki aleti, saz	şekki 2
sürme	Bir musiki makamı
Bir halı motifi	şele

(I) Kötü örgü örneği	Bir müzik aleti ve müzik aletinin adı
(II) Atkısı olmayan halının kenar örgüsü	şuşteri
şeleli	Bir kilim motifi, Şuşter şehrine özgü bir
Kenarlığı olan halı	kilim motifi
şep	şut ~ şüt
Bir kilim motifi	Düdük, ıslık; en küçük ses, ıslık
şetrenc ~ şetrenc	tamdar
Bir kilim motifi	Dokunması devam eden halı, tezgâh
şeydilla	üzerinde olan halı
Bir halı motifi	tohmâr
şeyfur	Kaşkay müziğinde bir makam
Üflemeli bir çalgı	uca dağlar
şiş dırme	Bir musiki makamı
Bir örgü, dokuma çeşidi	uşkele
şöwke	Musikide hareketli bir makam
Bazı halılarda kullanılan dikiş veya örgü	uzalı
modeli, örgü türü	Örölmek üzere gerilmiş halı
şur 1 ~ şür 1	üg

Kilim ve cicimlerin bir arada bağlanması	veni
ük cecimi	Bir halı ve kilim motifi
Yüklerin üstüne örtülen süslü halı	vezir mehsus ~ vezir-mahşuş
üngül héley	Bir halı motifi
Hareketli bir makam	yağlık ~ yağlık ~ yaıklık
ürküz	Bir kilim motifi
Orkestra, Kaşkay aşıklarının koro şeklinde çalıp söylemesi	yağlık tökme
üst ağacı	Neşeli bir musiki makamı
Halının atkı ipleri arasında örülen ince iplik	yan gül
üst örtü	Bir kilim motifi
Üst örtü, elbise vb. şeylerin üstüne örtülen kilim, cicim vb.	yar yardan küser
üşkere	Bir kilim motifi
Neşeli, hareketli müzik melodisi	yarım sen hara
vadeşt	Musikide bir makam
Kaşkay müziğinde bir makam	yir 2
	Şarkı
	zâıncı
	Kaşkay müziğinde bir makam

**3. 1. 3. 15. Bilim, Eğitim, Dil, İletişim
ve Yazıyla ilgili Sözlük**

ābide

Abide, yazıt

afa

Boş söz

ağız ~ ağız ~ ağız

Dil, ifade gücü

ağca gōşma

Evezullah Seferi Keşköllu'nun kurmuş
olduğu yeni bir şiir, koşma türü

ağır ~ āğır

Özet

ağtarış

Araştırma, inceleme

ağtarma

İnceleme, araştırma

āla berzengi

Masallarda adı geçen bir dev

ala ker

mec. Okur- yazar olma

Allah saklasın

Allah korusun, Allah saklasın

Allah saklatsın

Allah korusun, Allah saklasın

Allah séveresine ~ Allah séverine

Allah için, Allah aşkına, Allah'ımı
seversen

anadili

Ana dil

ara

Bölüm çizgisi; ilişki, alaka

asanak ~ vasunāk

Şarkı, aşk şiiri, mani, her mısrası yedi
heceli olan, dörtlük şeklinde yazılan şiir

baft

Boş söz

Bilgi, anlayış, idrak

baħıř ~ baħım ~ baħuř

buluf ~ buluft

Teori, bakış ağısı

Blöf, boş söz

bele bulgur

buluş

Kelimeyi yuvarlama, hızlı hızlı konuşma

Buluş, icat

bele buyurt

bunca ~ bunç ~ bunça ~ bunçağ

Kelimeyi yuvarlama, hızlı hızlı konuşma

Eski belge

beleg ~ belge

cođrāfiyā

(I) Kāđıt yaprağı

Coğrafya

(II) Belge

cuđāb

beslenme

Cevap

Eğitme, şekli, eğitme işi; besleme işi

çiz

bēyt

Çizik, çizgi

Beyit, mısra

dasıtān ~ dastan ~ dāsıtān ~ dāsītān ~

bili 1

dāstan ~ dāstān ~ dāstan ~ destān 1

İlim ve bilgi

dāstan

bilig

Destan, epope, hikāye, masal

dawat ~ devāt ~ dawat

Mürekkep hokkası, divit

dil temtek

destan-é aslı o kârâm

Dil sürçmesi

Kerem ile Aslı hikâyesi

dil ücü

deyim

Sözü tam söylememe, dil ucuyla

Söz, kalıp söz, terim, deyim

konuşma

déyimi

dilli düdük

(I) Ölçüsüz söz

mec. Hızlı hızlı konuşan kimse

(II) Şaka

divan 2 ~ dīvān

deyiş

Bir şairin şiirlerini kafiyelerine göre

(I) Söz söyleme, deyiş

alfabe sırasıyla içine alan mecmua

(II) Terim, tabir

dong daşı

déyişme

Uğursuz, kötü haber

Karşılıklı konuşma, tartışma; söz dalaşı,

doulu

ağız kavgası

Bilgili, âlim

dıl 1 ~ dil ~ dīl

düzme giraylı

Lisan, lehçe

Sekiz heceli bir şiir biçimi

dildaş

ec vec ~ ece vece

Aynı dili konuşanlar

Çiğ söz, yersiz, yakışsız söz

ecek vecek

Saçma söz, saçma sapan söz

ecem bayı ~ vayı

Karma karışık sözler; zırva

elem kırkır

Zırva, saçma sapan; anlamsız söz

entere

Hiciv, latife; şaka

ergelik

Mizah, şaka, latife

erneki

Kötü, alaycı örnek söyleme, konuşma

ğäläm 1 ~ kelem 1 ~ keleme 1 ~ kelem

1

(I) El yazısı, hat, kompozisyon

(II) Kalem, yazma aracı

gülünç ~ gülüncü ~ gülüntü

Komik, şaka, dalga

hab 1

Fısıltı, fısıs konuşma

haber eter

Haberler

hanağ mazak ~ henek mezağ

Şaka, mizah

har har 2

Uzak yerden kinaye yapma, bahsetme

har har dağı

Uzak yerden kinaye yapma, bahsetme

hede ~ hedek

Kınama, dalga geçme

heftelik

Haftalık gazete ve dergi

hele pele

Saçma söz

hemän ~ hemän

(I) Önceden bahsedilen söz	mec. Geveze, boş konuşan kişi
(II) Söyleyen ile dinleyen hatrında kalan, bilinen söz	kaç hay kaç Topluca kaçılınca söylenen söz
hemheme	kafar ~ kafir ~ kâfar ~ kâfer ~ kâfir
Pek anlaşılmayan hafif ve yavaş söz	Sevilen birine takılmak, sitem etmek için
heneğ	kullanılan bir seslenme sözü
Şaka, mizah; dalga geçme, kınama	kafar görme ~ görmesin
her ez hud	Allah kimseye bela vermesin
Boş söz, saçma söz	kağaz ~ kağaz ~ kağaz ~ kağız ~ kâğız ~ kağız
hımmıl	Kâğıt
Çıglık atma, nara çekme	kalma-çal
hırımme	Söz, lakırdı, gürültü, tartışma, konuşma
Nara atma, feryat etme	kandırma
how 1	Farkındalık oluşturma, anlatma
Söylenti, gürültü, şayia	kara 2
ır ~ ir 1	mec. Kitabe, levha, yazıt
Şiir, şarkı, türkü; ses, manzume	karı yelli
kabız	

Boş söz, zırva, laf

ķırķow

ķat ~ ķata ~ ķet

Yayılmış haber, yaygın söylenti

Çizgi, sıra, satır, düzen

ķilās

ķellen ķellen

Öğrencilerin yıllık öğrenime göre

Başıyla kimseyi selamlama, karşılama

ayrıldıkları bölümlerden her biri, sınıf

ķerem esli

ķiř 1

Türkler ve İranlılar arasında ünlü uzun

Düz yahut daire şeklindeki çizgi

bir hikâye adı

ķoh bung

ķerertme

Bağırma, ses verme

Karalama, yazma, yazma şekli

ķon ~ ķon ķon

ķeře tur

(I) Homurdanma, sinirli sinirli konuşma

Tartışma, ağız dalaşı

(II) Fısıldaşma, homurtu

ķey 1

ķonahıřt

Kötü söz söyleme, beddua etme

(I) Fısıldaşma, alçak sesle konuşma

ķift

(II) Homurdanma, homurtu

Sır, gizli söz

ķonc o kowal

ķınak

Araştırma

Kınama, ilenme

ķondara 2

Çeşitli ülkelerden yöneticilerin, elçilerin, delegelerin katılmasıyla yapılan toplantı, kongre	Nankörlük, şikâyet, yakışsız söz söyleme
ķonuşuķ	kumtaha
Birinin kulağına fısıldayarak konuşma	Haber, bilgi
ķonuşuķ	kunc o kow
Birinin kulağına fısıldayarak konuşma	Merak, araştırma
ķor	ķurt 2
İtiraz ve kızgınlık nedeniyle yavaş bir şekilde söylenen söz	Boş söz, laf; blöf yapma
ķow 4	ķuş dili
Gıybet, kötü söz söyleme	Şifreli dil, bir oymağın bireyleri arasında konuşulan özel bir ağız
ķowl	ķut u ķurung
(I) Söz, kelime, cümle	Fısıldaşma, alçak sesle konuşma
(II) Vaat, sözleşme, söz	laf ~ laft
kufur ~ küfr ~ küfür	Laf, boş söz, blöf
Sövüp sayma, fena, kaba söz söyleme	lam ta kam
kufur kafar	Söz, sakın söz, yumuşak söz
	leççerek

Boş, değersiz söz	(I) Anlamlı şiirler, sözler
leḵ leḵ	(II) Anlam, mana
Değersiz ve gevşek söz	merrow
lemmer 1	Uzun söz
Tür, çeşit, örnek	metel
madda	(I) Hikâye, efsane, masal, güzel sözler
Konunun aslı, esası	(II) mec. Değersiz söz
maddalı	mowd
Kinayeli, maksatlı söz	Vaat, vaat edilmiş, söz verilmiş
marz	nac
İlenme, şikâyet etme	Haksız söz, haksızlık etme
maşalla	nêş ~ nêşt ~ niş ~ nîş ~ nişt
Ne güzel, Allah nazardan saklasın anlamlarında beğenme duyguları bildiren bir söz, maşallah	Kinayeli, imalı söz
mazaḵ ~ mezaḵ ~ mezeḵ ~ mezzeḵ	nowle be nowle
Mizah, şaka	Muhtelif örnekler
mehni ~ mēni	nuk o nişt
	Şikâyet, ilenme

nutk ~ nuṭuk	Tavsiye, ögüt, nasihat
Sohbet, konuşma	pendar
o taylı	İbretli söz
Yersiz, uygunsuz söz	perakende
oḥuş	Boş söz
Okuma şekli, okuma, okuyuş; topluca okuma	pert o pala
olgu	Saçma söz, boş söz, zırva
Örnek	pet ~ pete
öğüd ~ öğüt ~ öyüd ~ ügüd ~ ügüt	Belge, dosya
Öğüt, nasihat	pur muddalık
örd	Gevezelik yapma, çok konuşma
Ses, uzun söz, zikir	purs
örnek ~ örnük	Araştırma, arama, sorup soruşturma
Örnek, kötü örnek; numune	purs o cu
padar	Araştırma, soruşturma
Boş söz	rast
pend	Doğru söz

raz ~ rāz

Şifre, sır, sır, giz

reççe

Laf, kınayıcı söz

red 1 ~ redd ~ redde

(I) Kinaye, kınama, ima

(II) Alay, şaka, latife

reddeli gep

Kinayeli, imalı söz

rişhend

Başkalarının sakalına gülme, dalga

geçme

safa 2 ~ sefe ~ sāfā

Kitap, defter sayfası, sayfa

salam ~ selam ~ selām ~ sālam

Selam, esenleme, merhaba

saw

Eski Türklerde söz, bilgi, haber

sawad

Okuryazar olma durumu

sayak

Şifreli yazı, genellikle devlet

dairelerinde kullanılmış gizli bir yazı

türü

sempaşlık

Tahrik etme, tahrik edici söz söyleme

sen Allah ~ sen Allahıng

Allah aşkına; ant vermek veya yalvarmak

için "Allahını seversen" anlamında,

şaşma, usanç bildiren söz

seni Allah

Allah aşkına

serf ~ şerf

Dil bilgisi, yapı bilgisi

sevsek

Zırva, saçma

sıhıma-boğma	Sorma, soruşturma, araştırma
Baskı, sıkıştırma, sık boğaz etme	sowad
sımtağ ~ simtağ ~ simtağ	Bilgi, eğitim, yazıp okuma
Sorgu, soru cevap; araştırma, soruşturma	soz ~ sız ~ süz
sınağ	Söz
Deneme, sınav, imtihan	sögüş ~ söyüş
siçek	Sövüş, sövgü, küfür
Alaya alma, dalga geçme	sözlük
siğeyi	Sözlük
Yemin, ant, söz	sözüng açığı
siyahı	Açık söz, net söz
Karalama, hesap kitap yapma	suca
soğbat ~ söbet ~ söbet ~ söhbet	Araştırma konusu
Konuşma	suc-buc ~ süc-büc
sorağ ~ sorağ ~ soręu	Araştırma, inceleme, tahkik, sorup soruşturma
Sorma, soru, soruşturma, haber alma	sul 2
soruşma	Bilgi, malumat, tahmin

süce

Konu, araştırma konusu

Kınama ve alaylı söz, şikâyet ederek,
eleştirerek konuşma

süc-müc

Araştırma, inceleme, tahkik, sorup
soruşturma

tetre

Bir konudan başka bir konuya geçme,
atlama

şah h̄atayı

15'li hece ölçüsüyle yazılmış şiir türü

ucadan

Yüksek sesle konuşma, söyleme

şah viz-vizek dowresi

Eski zamanlar anlamında kullanılan
mizahi bir terim, tabir

uḥşama

Methiye şiiri okuma

şaḥa

Dal, bölüm, grup

urd

Zırva, saçma sapan söz; okuma; uzun
uzadıya konuşma, sözü uzatma

şırr-o-vır

Zırvalama, saçmalama

uzama

Boylam, boyuna uzunluk

şive 1

Diyalekt

vaḥ vaḥkı

mec. Boş konuşan, saçmalayan kişi

tehne pirikkeli

vaḥowl

Sözünden dönme

vengiş

Boş söz, zırva, saçma

Kınama sözü, ses, inleyiş

yazma

ver ez ud

(I) Yazma işlemi

Kendinden, sebepsiz, peş peşe konuşma

(II) Yazı, mektup

vıl ~ vır ~ vil

yir 2

Boş, zırva, saçma söz

şiir

vırd

zerb ~ zerbe ~ zerbet

Söz, boş söz

Dört işlemden biri olan çarpı, çarpma

vırr o vırr

zerrebin

Zırva, saçma söz

Mikroskop

yağlı

Güzel ve tatlı söz

yan oğul

Kaşkay elinde ünlü mitolojik bir hikye

yarım ağz

Yarım ağz konuşma, anlaşılmaz söz

söyleme

yawa ~ yowa ~ yuba ~ yuva ~ yuwa

3. 1. 3. 16. Din, İnanış ve Buna Bağlı Unsurlar

abdāl ~ ebdal ~ ebdāl

Kalender meşrep ve derviş adam;

inanışa göre abdal, 7 veya 70 kişi olup,

yeryüzünde daima bulunan bir zümre

ābid

Kul

'ācuze

mec. Cadı

adam ~ ādam ~ ādem

Hz. Âdem

adı batmış

Yılan ve tehlikeli hayvanların adını

anmama (İnanışa göre, bu hayvanların

adı anılırsa karşınıza çıkar.)

adl u divan

Adalet divanı; kıyamet günü

aḥır zaman

Kıyamet, diriliş günü

aḥırat ~ āḥıret

Ahiret

aḥır toşa

mec. Ahiret azığı; dünyada yenen son

lokma; son rızık

ahlak-ı reftar

Davranış, amel

āl-ı 'ebā

Peygamber Efendimizin abası altında

kendisiyle birlikte uyuyanlar (Hz. Ali,

Hasan, Hüseyin ve Fatime)

Allah ~ Allāh

Rab, Allah, Tanrı

Allah daşı

(I) Allah taşı

(II) Gökten, Allah'tan gelen bela

(III) Garip, tuhaf olan her şey

Allah devesi	Nevruz bayramı, ilkbaharın başlangıcı
Molla parçası	cehānbīn
Allahsız	Cihanı, dünyayı gören, Allah
(I) Tanrı tanımaz, Allahsız	cenān ~ cenān
(II) Zalim, Allah korkusu olmayan kişi	Cennetler
allama ~ ālīm ~ 'ālīm	ceñn ~ cin
(I) Bilge, bilgin, bilen	Dinimize göre duyularla kavranamayan
(II) Bilinci sayesinde Tanrıyı tanıyan	ilahi emirlere uymakla yükümlü varlıklar
kimse	cerr-ı molla lahaf
ārif ~ 'ārif	Mollanın tartışmalı çarşafı
Tanrı' yı tanıyan kimse	daha 1
āsītān ~ āsitān	(I) Dua
Dergâh, tekke	(II) Muska
āye	dergāh
Ayet	Dergâh, eşik
batın ~ batin ~ bāṭīn	dervīş ~ döwrüş
Tanrı, Rab	
bayram	

(I) Allah için alçakgönüllülüğü ve fakirliği kabul eden veya bir tarikata bağlı bulunan kimse	elem 1 ~ 'elem Minare tepesi
(II) Fakir ve ihtiyacı olan kimse	eşarâ ~ êşarâ ~ işara ~ işarat ~ işare ~ işaret ~ işâre
(III) Alçakgönüllü ve hoşgörülü kimse	Tasavvufta, doğrudan doğruya olmayıp hatırlatmak nev'inden verilen emir
dêv ~ div ~ dîv	ğarğeş ~ ğarğış ~ ğârgiş ~ qarğış ~ kerğış
Dev, şeytan, cin; kâbus	Nefret, lanet, beddua
din ~ dîn	ğâziyâ ~ kıada ~ kıazza 1 ~ kıeda ~ kıezza
Din, yol yöntem; mezhep	Kaza, bela, dert, kurbanlık, sadaka
doga ~ dowa 2 ~ dôha	gezeb ~ ğezêb
Dua	Allah'ın kızgınlığı, gökten gelen bela
ecir ~ ecr	ğora ~ kıora 2
Ahiret sevabı	Fal, kura
ejdehâ	gúnaḥ ~ günah ~ günâh
Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, ejder, dragon	Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş, dini suç, günah; kabahat
elefe 1	
Arefe, arefe günü	

ğur'anlığ ~ ğurbānlıđ ~ ğurbānıđ ~

islam ~ islām

ķurbanlıķ ~ ķurbānluk

İslam dini

Kurbanlık, sadaka

ķab daha

ğurbān

Dua kılıfı, muska, hastalık veya nazarı

Kurban

defetmek için kola bağlanan küçük

hac 2 ~ ĥac

çanta, kılıf

Kutsal toprakları ziyaret, dini vecibe

kafar ~ kafir ~ kāfar ~ kāfer ~ kāfir

herese ~ herest

(I) Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr

Zor, uğursuz gün

eden kimse

hörme

(II) Genellikle müslüman olmayanlara

Dönme, tövbe etme

verilen ad

hur huru

kafarlıķ

Dinsiz, inançsız

Küfür, dinsizlik

iman ~ imān ~ imān

ķamat ~ ķāmet

İman; güven

Namaz kılma, namaz için niyete durma

ingir-mingir ~ inkir-minkir ~ inkir-

ķaraltı ~ ķarantı ~ ķerelti ~ ķerente ~

münkir

ķerenti

Münkir, Nekir melekleri

Şeyh

karun ~ arun

Kur'an'da kendisinden ok zengin olarak
söz edilen ve bütun mal varlığı bir anda
yok olan kişi

kas 4

Kötü fal

elender

Derviş, sufi, kalender

kelisâ

Kilise

kere daşı

Üzerine kitabe yazılan ve halk arasında
kutsal kabul edilen yassı bir taş

ere hul

Karanlık ve ıssız yerlerde, insanın
gördüğünü sandığı korkunç hayalet,
siyah gulyabani

ere kepenekli

Zengin ve iyi insanların malını
koruduğuna inanılan hayali varlık

ey 1

Kötü fal

eyvana

Kötü fal

ırhım

Kırkıncı, ölüm veya doğumun kırkıncı
günü

iniş

Cinci

kufur ~ küfr ~ küfür

(I) Allah'a ve dine ait şeylere inanmama,
Tanrı'ya ortak koşma

(II) İslam dinine uymayan inanışlarda
bulunma

kulunc ~ ulınc ~ ulunc

Akıbet, son

kur 4 ~ kurr

Minare

Çocukların korkusunun giderilmesi için

mola ulu ~ mowla gulu

aniden kulaklarına bağırma

Kul, kle

meid ~ meid

movla ~ movlā ~ mowla

Cami, mescit

(I) Mevla, Allah, Tanrı; efendi, sahip,

mehcer

malik

Türbe rts

(II) Lider, nder, büyük, Hz. Ali'nin

mekke

lakaplarından birisi

Mekke, Allah'ın evi

muğ ~ muğur

mekke yolu

Zerdüşti din adamı

Mekke yolu

murkelaş ~ murkulaş

messeb ~ mezheb

Dine uygun olmayan hayvan boğazlama

Din, mezhep; anlayış, görüş, öğreti

murva

mezerret

Kötü fal

(I) Zarar, ziyan; bela, musibet

muselman ~ musulman ~ mselmān ~

(II) Cinlerden ve Őeytanlardan zarar

müselman ~ mselmān

görmek, hastalığa yakalanma

Müslüman, dindar

minara ~ mināre

namaz ~ namāz ~ nemāz

Namaz	Ramazan ayı
nefes	örtlük ~ örtü ~ örtük
Nazar etme gücü	İnsanın örtmesi gereken yerleri,
nevruz ~ novroz ~ novruz ~ nowruz	namahrem
Nevruz, nevruz bayramı, yeni yıl	öysün
nezir nuzur	Sihir, dua, büyü
Sadaka, adak	palpım ~ pelpum ~ parpım ~ parpim
nezir	Yerel inanişaya göre bir bela veya
Sadaka, adak	hastalıktan kurtulmak için bir ipin veya
nowat	tünelin altından sürüyü geçirme
Kötü fal	pay ~ pây
o dünya	Rızık
Ahiret, diriliş günü	pergar
oruc ~ oruç	Yaratılış düzeni, yaratılış esası
(I) Oruç	peri
(II) Ramazan ayı	Melek, peri, doğaüstü varlık
oruç ayı	pur kerde
	Kutsal ve yüce olan her şey

pursa

Fatiha okuma, baş sağlığı dileme

rap ~ reb

Allah, Tanrı, Huda

rozi ~ rozu

Rızık, nasip

ruhani

Ruhani, din adamı, arif; abit

sadat ~ sādāt

Seyitler

salam ~ selam ~ selām ~ sālām

(I) Sonu iyi ve hayırlı çıkma

(II) Fani, gelip geçici olmama,

zevalsızlık

sedeke ~ sêdêkê

Sadaka

şefer

Arabi ayların ikincisi, Sefer ayı

seg ħor

Haram mal

sêhr ~ sêĥr ~ sihr

Sihir, büyü

ser encam ~ encām

Kader, yazgı, takdir

ser ta pa ~ sertapa

Uzun dua

sevap ~ sevāb ~ sêvab ~ suwġab

Sevap

sêyid

Seyit, Hz. Ali'nin evlatları, Peygamber

soyundan gelenler

soġrayıl ~ sorġayıl

Melek, Cebrail

sōnnāt ~ sōnnet ~ sūnnet

Sünnet, erkek çocukları sünnet etme

sorfa daşı

Doğal olarak ortası delik olan ve
sofranın bereketini simgeleyen, inanılan
taş

soruş

Haber ulaştıran melek, Cebrail.

sur düdüğü

Hız. İsrail'in suru, sur düdüğü

surhun sowar

mec. Hz. Abbas

susa ~ suse

İnanıştaki zayıflık, inancı zayıf

sünnü

Sünni, ehli sünnet mensubu

süre

Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her
biri, sure

şeyh ~ şeyh ~ şeyh ~ şeyh

Pir, şeyh, arif

şeytan ~ şeytan ~ şeytan ~ şeytan

Şeytan, iblis

şor 1

Nazar, göz değmesi

şor göz

(I) Nazar eden göz, kem göz

(II) Nazar eden kişi

şow cume

Cuma akşamı hayır için dağıtılan şeyler,
hayır-hasenat

udum ~ üdüm

Sihir ilmi

ulu divan

Adalet divanı, kıyamet günü

yaradan

Yaratıcı, Tanrı

yaradılan

Kul, yaratılan

yoğu

Yokluk alemi

3. 1. 3. 17. Soyut Terimler

abır ~ **abır**

Onur, haysiyet, şeref, hayâ, yüzsuyu

âbirü

(I) Ar, hicap, hayâ, namus ve şeref,
haysiyet, itibar

(II) Güzellik, hüsün, letafet

acı ~ **acı**

Dert, elem, keder

adam canı

İnsan canı

ad-o-san

Şan, şöhret

ad-san

Şan, şöhret

ad

Unvan, şöhret

ağar ~ **ağır** ~ **agir** ~ **ağur** ~ **ağır**

Sorun, problem; dayanılmaz durum

ağır

Hürmet ve itibar

ağlamalı

Ağlamayı gerektiren bir musibet,
ağlamayı gerektiren durum

ağaç 2

mec. Sabır, dayanıklılık

ağıl ~ **ağıl** ~ **'ağıl** ~ **eğil** ~ **ägil** ~ **éğil** ~

'eğil

Akıl, düşünme, kavrama gücü

el 4 ~ **äl** ~ **hel 1** ~ **hél 1**

Maharet, ustalık

al 5

Baht, ikbal

alıntı

İstek, talep

allıncağ

Şans, talih, baht, yazgı, alın yazısı

ayrım

ar ~ 'ār

Ayrılma, ayrılık

Ar, utanma duygusu; hayâ

bac ~ bāc ~ bācı

aram ~ ārām

mec. İntikam, kısas

Rahat, huzur; sabır, dinç

bafa 1 ~ vafa ~ vefa

ara-vara

Vefa

Dikkat; güç, takat

bahana

artış

Bahane, sorun

Artan güç

baht ~ baht 1 ~ beht ~ bāh ~ bāht ~

arzi ~ ārzi ~ ārzū

bēht

Arzu, istek

(I) Baht, şans, talih

arzi-giley

(II) Zafer, başarı

Gönül derdi, gönül derdinden şikâyet

baş ~ başş

ayağ ~ ayaḥ ~ ayak ~ eyağ ~ eyağ ~

Akıl, şuur, düşünce

eyağ ~ eyeğ

baş altı

Uğurluluk veya uğursuzluk, şans

Gizli hedef

aydan-çaydan

baş-ayağ

Hezeyan

Düzen, tertip

batın ~ batin ~ bâtin

İç, iç yüz

batış haram

Düşkün, rezil olma durumu

behr 1 ~ behre ~ behri

Kısmet, nasip, fayda

behri

Fayda, yarar, menfaat

bél bağlama 2

Güvenme

bele 3

Bela, musibet

ben 1 ~ man ~ mang ~ men ~ mēn ~

mān

Kişilik, karakter, manevi varlık

ber 3

(I) Meyve, ürün; semere

(II) Etki, iz

bereket

Bereket, çokluk; fayda, menfaat

beşer

mec. Akıl ve şuur

bī-dād

Şikâyet, zulüm, cefa, cebir, işkence

biḥ ~ bit 2

Kök, soy, asalet

biyaban ~ biyāban ~ biyābān

Bilinmeyen yer, gurbet

boğuntu

Gam, üzüntü

boğz ~ buğz

Kin, buğzetme

bunya ~ bunyā

Güç, kudret

burow

Güç, kudret

Dert

can ~ cān

damāğ çāğlık

(I) Can, ruh

Huzur

(II) mec. Gönül

daracağ

(III) Canım, sevgi ifadesi

Sıkıntı, darlık

cehl-ı nadanlık

dard ~ derd

Aydınlanma, cehaletten kurtulma

Dert, üzüntü, sıkıntı, acı, tasa, gam, ağrı

cevr ~ cawr ~ cór

davlat ~ dovlet ~ dowlet ~ dölet ~

Haksızlık, eza, cefa, eziyet, gadir, zulüm

dölet ~ döwlet

ciger

Şans, talih, baht

Keder, sıkıntı

delvayä

çınār ~ çenār

Gönül arzuları

Dayanak, destek, güç alınan, güçlü

derd u hicran

kimse

Ayrılık derdi, ayrılık acısı

dad 2 ~ dād

direk ~ dürek

(I) Adalet, doğruluk

Güç, kudret

(II) İhsan, vergi

dirim

dağ

Güç, kudret, mutluluk

diş 2 ~ düş ~ tuş	Sorun, problem, zorluk
Düş, rüya	düng
dol 3	Baht, talih, şans
Zorluk, sıkıntı, problem	düşünc
dow	Düşünme, düşünce, fikir, duygu
Fırsat, imkân	düşünce
dowran ~ dowrân ~ dövrän ~ döwran	Düşünce, huzursuzluk
~ duwran	eda ~ edā
Kader, talih; hayatın güzel günleri	Hal, tavır, usul, ifade
dönelce ~ dönelge	ëddē
Şans, baht, talih, ikbal	İddia, görüş, sav
döyr ~ döyre ~ dövr	ehl-i derd
Dönem, zaman, felek	Dert ehli
durum	elem 2
Durum, vaziyet	Acı, üzüntü, dert, keder
duşhar ~ duşvar ~ duşvār	emeg ~ emek
Zor, çetin, güç	(I) Emek, el emeği
dügün ~ düyün	

(II) Zahmet, cefa, iş	Güç, kuvvet, egemenlik
endîşe	ğedmât ~ kıymet
Düşünce, vesvese, merak, kaygı, gam, keder, şüphe, korku	(I) Kıymet, değer, fiyat (II) Şeref, onur, itibar
eng 1	ğedmât ~ kıymet
Sorun, sıkıntı	(I) Kıymet, değer, fiyat (II) Şeref, onur, itibar
enzar ~ nazar ~ nezer ~ nêzer ~ nâzâr	
İtibar, saygı	ğeyğu ~ ğâyğı ~ kayğı ~ keyğı ~ keyğu
erdem	Gam, keder, üzüntü
(I) Tecrübe, uzmanlık	ğuyu ~ kıuyı ~ kıuyu
(II) Yetenek, şahsiyet	mec. İnsanın içi
eser ~ esere	hab 2
Eser, etki, tesir	Mutluluk
esir ~ esîr ~ essir ~ hesir	haray 2
mec. Gönül verme, âşık	Çılgılığa sebep olan problem
ğâdr ~ kıadr ~ kıedir	hat
Değer, kıymet	Problem
ğânât ~ ğânat ~ kıanad ~ kıanat 1	

herken

Adap, erkân

hımmet ~ himmet ~ hümmet

Himmat, çaba, telaş

hır ~ hır hır

Güç, tahammül, takat

hırım

Güç, takat

hırre

Güç, tahammül, takat

hırt

Güç, tahammül, takat

hônär ~ hunar ~ hüner ~ honer ~

ünher

Yetenek, güzel iş, beceri

hoş 1

(I) Akıl, zekâ

(II) Yetenek, zevk

hoş o beşer

Akıl ve yetenek

hoş o goş

Zekâ ve dikkat

huma ~ humâ

mec. Devlet kuşu, saadet, kutluluk

inçe reg

mec. Zaaf noktası

işkence ~ sikence ~ şikence

İşkence, azap

ķabahat

Hayâ, utanç

ķabiliyyet

Kabiliyet, yetenek, yaraşırılık, liyakat

ķanahat

Kanaat, yetinme

ķay 2

Gam, keder, üzüntü, acı, sıkıntı

kêyf

ķefer

(I) Keyif, iyilik, lezzet

Zihin, zekâ, idrak gücü

(II) Durum, vaziyet, hâl hatır

kelle

ķeyvana

mec. Akıl ve Şuur

Gam, keder, huzursuzluk, mutsuzluk

ķerar

ķırr o dır ~ ķır

Sakinleşme, huzur, sükûnet

İncinme, huzursuzluk

ķere beħt

ķil 4

Kara baht, kötü Şans

Mutluluk, eğlence

ķere ğün

ķil o gala

Kara ğün, kötü zaman, musibet ve Şanssızlık

Mutluluk, gönül rahatlığı

ķêyd

ķil o hababaķ

Baĝ, görünmez rabıta

ķil o how

kêyf

Mutluluk, gönül rahatlığı

Durum, vaziyet

ķil o Şabaş

ķeyer ~ ķiyar

Mutluluk, gönül rahatlığı

Düzen, intizam

kinet

İç, dâhil, karın

koft

Sıkıntı, dert, acı

kol kanat

Güç ve kudret

kor 2

Zarar, ziyan

kor gum

Yok olan, çıkmaz yol, yok oluşa doğru

korluğ

Meşakkat, sıkıntı, dert, eziyet

kow 2 ~ kowa

(I) Kuvvet, güç, kudret

(II) Gücün şiddeti

kölge

Gönlün arzuladığı yer

köl

Gönül arzusu

ķurb

Değer, saygı ve itibar

ķursak

mec. Cesaret

ledme

Zarar, ziyan

let ~ letme

Zarar, ziyan

let o lut

Zarar, problem, müşküle düşme

mahan ~ mahana ~ mahna

Bahane, sorun

matam ~ mâtem

Matem, yas

mehrem ~ melhem ~ merhem ~

merhem

mec. Acıyı, sertliği giderecek ve
avunduracak olan sebep

mena ~ menah

Güç, kudret

menat ~ menāt

Sorun, problem, ayıp

meye ~ meyve ~ mēve ~ mēwe ~ mēye

~ mēyvā ~ mive ~ mīve ~ möwe ~

möye

Netice

meze ~ mezze

Lezzet, güzellik

nahad

Güç, takat

naz o toz

İşve ve naz

nesak ~ nessek

(I) Düzen

(II) Zulüm

netice

Sonuç, meyve, semere

nök ~ ön 2 ~ öng ~ üg ~ ün

Güç, takat

nuḡ ~ nutuḡ

Hafıza, bellek

oḡur

Uğur, mutluluk

ot-o-köz

Sorun, bela; yakıcı ayrılık

öd ~ öt

Cesaret, cüret

ög

Akıl, anlayış, şuur, bilinç

pa 1

Şans, başarı, mutluluk

pa piş	Rağbet, temayül, ilgi
Ayak bağı, sorun	revān ~ rowan
pay-e baht	Ruh, can
Baht evi, kader, yazgı	ruh ~ ruḥ ~ rūḥ
pelğar	Ruh, can
Düzen, nizam, intizam	safa 1
perde	Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma, sefa
Hayâ perdesi, utangaçlık, saygı	salah ~ şelāḥ
perekke ~ perrek 2	Fayda, maslahat, yakışır, uygun
Ruh, can, bilinç, dikkat	salamat ~ selāmet
peteg ~ petek	Selamet
Sabır	san 1 ~ şan ~ şen ~ şeng
rahat ~ rahāt ~ raḥat ~ rāḥet ~ rāḥēt	Şan, şöhret, mevki makam
Rahat, mutluluk, huzur	satarkaḥ
reççe	Huzurlu, daha iyi olma, daha rahat olma
Kök, etki yolu, nüfuz yolu	sayāğ
reğbet	Güç

sebir ~ şebr ~ sébir	Fayda, yarar
Sabır, takat; hal, mecal	şay
seh ~ seht	Mutluluk, neşe
Zor, sıkıntılı durum, müşkülât, sorun	şay-o-şivev
serf ~ şerf	Mutluluk, sevinç ve yas meclisi, mutluluk
Fayda	ve yas
serişte	şegel ~ şeğen
Yetenek, beceri	Mutluluk
ser-o-per	şer ~ şerr
Dirlik, düzen	Şer, kötülük
sêy	şöhret
Çaba, gayret	Şöhret, ün, nam
sır 1	şur 1 ~ şür 1
Sır	Mutluluk, neşe, heyecan
soz ~ söz ~ süz	talâh ~ tâlêh
İşve, naz, gamze	Talih, kader
süd	udde
	Sorumluluk, mahiyet

uğrama

Musibet, şanssızlık

İnsanın ansızın karşılaştığı şey, olay,

vaylım koylum ~ koylın

vaka

Musibet, şanssızlık

ulğ

vaylım léylım

Alaka, meyletme

Musibet, şanssızlık

um

vec

Beklenti ve umut

Değer, kıymet

uz 2 ~ üz 2

vèrgi

Hatır, gönül, his

Yeti, yetenek, Allah vergisi

uz 3 ~ üz 3 ~ yüz 2

vèriş

Haya ve utanma

Yeti, yetenek, Allah vergisi

ün

vışk

Güç, takat

Huy, ahlak, kötü ahlak, kötü davranış,

ürek ağırığı

kötü alışkanlık

Gönül ağrısı, yarası, gönül derdi

vucdan

üzlük

Vicdan, insaf

İtibar

yad 1 ~ yād ~ yād

vayın koyun

(I) Hafıza, anma

(II) Hatır, gönül, zihin

(II) Alaka, ilgi, meyil

yaman

Kötülük

yas

Yas, matem

yazgı ~ yazğı ~ yazğđ

Kader, yazgı

yéyici

İnsanın içini kemiren hayali bir canavar

yiss o par

Mizaç

zêhn ~ zihn

Zihin, zekâ; alaka

zêhn-o-bal

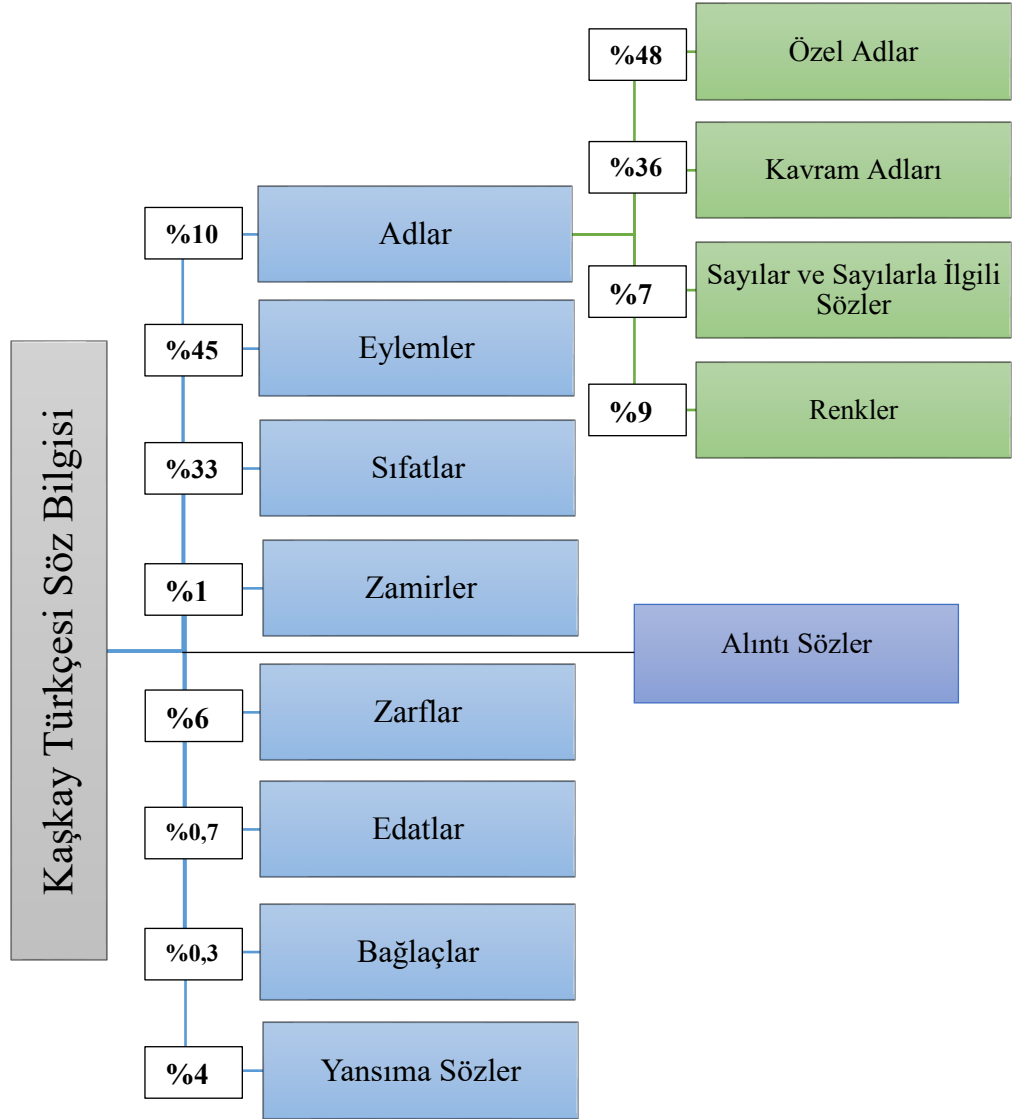
Yetenek, düşünme yeteneği

zevk ~ zoğ ~ zoğđ ~ zovkđ ~ zowkđ

(I) Zevk, alışkanlık

3. 2. Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi

Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi dokuz üst başlık, Adlar kategorisi dört alt başlık hâlinde incelenmiş ve Şekil 6'da sunulmuştur.

Şekil 6. Kaşkay Türkçesi Söz Bilgisi

Şekil 6'ya göre Kaşkay Türkçesi söz bilgisine ilişkin yapılan tematik incelemede 7339 söz tespit edilmiştir. Bu üst tema dokuz alt başlıkta incelenmiştir. Adlar alt başlığı 761 sözden oluşmuştur ve dört bölüme ayrılmıştır. Özel adlar ile ilgili 364; kavram adları ile ilgili 272; sayılar ile ilgili 55; renkler ile ilgili 70 söz bulunmuştur. Eylemler ile ilgili 3284; sıfatlar ile ilgili 2426; zamirler ile ilgili 73; zarflar ile ilgili 453; edatlar ile ilgili 46; bağlaçlar ile ilgili 20; yansıma sözler ile ilgili 275 söz tespit edilmiştir. Alıntı sözler başlığında ise tüm söz varlığı köken bilgisi bakımından değerlendirilmiştir.

3. 2. 1. Adlar

Adlar alt başlığı, dört bölümde incelenmiştir: Özel Adlar, Kavram Adları, Sayılar ve Sayılarla İlgili Sözler, Renkler.

3. 2. 1. 1. Özel Adlar

ābādān ~ evādān

İran'ın güneyinde bir kent, İran
Huzistan eyaletinde bir şehir

abbası

Şah Abbas döneminde kullanılan bir
para birimi, Safevi dönemi para birimi

abdāl ~ ebdal ~ ebdāl

Erkek adı

abılkerli

Kaşkayların Dereşorlu tayfasında bir
oymak

afşar 2 ~ äfşar

Oğuzların bir boyu, Oğuz Türklerinin 24
boyundan biri

aftowan

Güney Azerbaycan'da Salmas,
Loristan'da bulunan iki köy adı

ağ tummanlı

Kaşkay ili'nde Dereşorlu tayfası içinde
bulunan bir tire adı

ağa ~ ağa ~ aḡa ~ ata ~ ete ~ ette

Erkek adı

aḡacari

Şeşbeyli, Şeşbloki ve Keşköl tayfaları
içinde bulunan bir tire adı

aḡakiḡalı

Dereşorlu tayfasında bir tirenin adı

ala koyunlu

Kaşkay ili Keşköl tayfasında bir oymak
adı

albeke ~ aluke

Efsanevi bir Kırgız hanı, padişahı

albekeli ~ albekelli

Kaşkay ili Amele tayfasında bir oymak
adı

alı vend ~ alıvend

Kaşkay ili Keşküllü tayfasında bir oymak

ali ~ eli ~ 'elī ~ āli ~ ēli

(I) Hz. Ali

(II) Bir erkek adı

aran 2

Kaşkay yayla bölgesinde bir yer adı

araz 2

(I) Aras nehri

(II) Erkek ismi

ard kepan

Kaşkay ilinde, Afşar tayfasının Rahimli

tiresinin bir oymağı, Ardkapan oymağı

ardal ~ ardalan

Erkek adı, Erdal

areb ~ äreb

Arap, Arap halkından olan

arrıklı

Dereşorlu, Şeşbloki ve Keşköl tayfaları

içinde yaşayan bir tirenin adı

as 2

Eski bir Türk kabilesi

aslan ~ aşlan ~ erslan ~ eslan ~ eşlan

Erkek adı ve at ismi

aslanlı ~ aslanglı ~ aslengli

Kaşkay ilinde, Amele ve Dereşorlu

tayfalarında bulunan bir tire adı

aybatanlı ~ aybatlı ~ ayvatlı

(I) Güneş tanrıçası

(II) Kaşkay ili'nde Farsımadan

tayfasında bir oymak

ay-gün

Kız adı

ayğır

Uygur oymağı (Kaşkay ilinde bulunan

Uygur Gellezen, Nemedi, On dört vb.

Uygur oymakları)

ayıblı

Kaşkay ilinde, Keşkll tayfasının bir

oymağı, Eypl

babı ~ bbu

XIX. yüzyılda (1819-1850), İnan'da Ali

Muhammed Bab'ın kurduğu dini öğreti

olan Babilige bağlı kişi, Babilik yanlısı,

Babi, Bahai

badır

Bir erkek adı

bağır kişali

Dereşor tayfasında bir oymak adı

bağır

Erkek adı

baharlı ~ behrl

Hamse tayfasında bir oymak adı, Baharlı

bal açan

Bir erkek adı

bassırı

Fars eyaletinde bir yerleşim birimi

bayat 1 ~ beyat

Bir boy adı, Kaşkay ilinde üç grup

halinde yaşarlar: Karaevliler, Ağevliler,

Bozevliler

becgah

şiraz'ın kuzeyinde bir bölgenin adı

beçganlı

Kaşkay ili tayfalarından olan

şeşblokilerde bir oymak

bedir ~ bedr

Güzel yüzlü, erkek adı

bedirbeyli

Kaşkay ili, Farsımedan tayfasında bir

oymak adı

behlullu

Kaşkay ili, Farsımedan, Şeşbloki ve Amele tayfalarında bulunan bir oymak adı

behmen 1

Behmen Han, Pehlevi rejimi tarafından idam edilen Kaşkay hanı

behmenbeyli

Kaşkay ilinde, Amele tayfasında bir oymak

behram kihalı

Kaşkay ili, Dereşorlu tayfasından bir oymak

behran

Erkek adı, Behram

bekiş

Kaşkay ilinde, bugün Memseni, Momseni denilen bir Afşar oymağı

bekkiyan

Beyler ve büyükler anlamına gelen, Kamfiruz'da bir köy adı

beluc ~ belūc

İran'ın güney doğusunda yaşayan bir İrani halkın adı, Beluciler, Beluç, Belucistanlı

berber 1

Afrika'nın kuzeyinde bulunan bir kavim

berzigerli

Kaşkay ili tayfalarından Şeşbloki, Şeşbeyli içerisinde bir oymak adı

besse

Bir kız adı

bey dilli

(I) Kaşkay ili, Amele ve Keşkülli tayfalarında bir oymak adı

(II) Yirmi dört Türk boyundan biri

beygi ~ bêhi

Amele tayfasında bir oymak adı

bolu

beyi 1 ~ bëyi 1

Amele ve Keşküllü tayfalarında bir

Amele tayfasında bir oymak adı

oymak

beyzada

bor bor

Bir kız adı

Amele ve Keşküllü tayfalarında bulunan

bezir ~ vezir ~ vezir

bir oymak adı

Bir erkek adı

buger

bijen

Kaşkay ili, Keşküllü, Farsımedan ve

Bijen, Şehname'de geçen bir kahraman

Amele tayfalarında bulunan bir oymak

adı

bulverdi ~ bülverdi ~ ebiverdi

birışne

Kaşkay ilinde, Şeşbloki, Keşküllü ve

Şiraz'ın kuzeybatısında Keşkollu

Dereşorlu tayfalarında bulunan bir

tayfasına ait bir yaylanın adı

oymak adı, Horasan'dan gelen, Fars

bi-sütun dağı

eyaleti ve Çabannabal Babtiyari

Bi-sütun Dağı, Ferhat'ın deldiği rivayet

eyaletinde yerleşen bir Oğuz bakiyesi

edilen dağ

Türk boyu

büşür

biyaban ~ biyāban ~ biyābān

İran vilayetlerinden Buşehr'in eski adı

Amele tayfasında bir oymak adı

canı han

Cani Han, Kaşkay hanı

çah marı

**cargā ~ darga ~ darğa ~ darğa ~
daruğā ~ dārgāl**

Hunc-i Laristan'a yakın, ceylanlarıyla
meşhur bir yerin adı

Amele ve Büyük Keşkül tayfasının bir
tiresi

çah zal

Hunc-i Laristan'da kışlak bölgesine
yakın bir yerin adı

cehrum

Fars eyaletinde bir kent, vilayet

çalı kelāğ

celāleddin

Kaşkay yaylasında bir yer adı

Celalettin Şah, Harezmsahlar

çalkafā

Devleti'nin son hükümdarı

Yer adı, Amele tayfasının yaylağı,

cevadhan

Kaşkay bölgesinde şimdilerde

Geçmişte Kaşkay ailelerinden birinin
ileri gelenlerinden, Cevat Han

Çobankara boyuna ait yayla

cevadhan-ı kelbili

Fars eyaletinde yerleşen bir Uygur

Geçmişte Kelbili tiresinin kethudalığını
yapmış olan bir yönetici

kabile

çārkoḥ

çah kūh

Çarkoh, Kaşkayların kışlak bölgesinde

Kaşkay bölgesinde bir dağ adı

bulunan bir dağın adı

çeşmi çınar

Kaşkay yaylasında bir yer adı, Çınargözü

çıpkınlı

Kaşkay yaylağı

çin 1

Çin Halk Cumhuriyeti, Asya'da bulunan

bir Uzak Doğu ülkesi

däna dağı

Dena dağı, Kaşkaylar'ın yaylaklarının

bulunduğu dağ

demāvend

Tahran yakınlarında yer alan bir dağ,

Demavend

dina

Dina, Kaşkay bölgesinde bulunan en

yüksek dağın adı

dizcanlı ~ dizganlı

Keşküllü tayfasında bir oymak adı

doğanlı

Farsımadan tayfasında bir oymak adı,

Doğanlı

dokka

Bir erkek adı

doğkuzlu

Şeşblokiler'de bir oymak adı

dol 4

Yer adı

döndülü

Dereşorlu tayfasında bir oymak adı

döneli

Dereşorlu tayfasında bir oymak adı

dudurğa ~ dudurğa

Oğuz boylarından birinin adı

duldul

Düldül, Hz. Ali'nin atı

duldul-sevār ~ sowar

mec. Hz. Ali; Hz. Ali'nin lakabı

dumrul

Deli Dumrul, Dede Korkut

Hikâyelerinin kahramanlarından

durat

Köroğlunun atının adı

durna 1

Bir kız adı

dünya rassam

Keşküllü tayfasında bir oymak adı

ebdo soleymanlı

Dereşorlu tayfasında bir oymak adı

ecem

İranlı, Acem, Farslı

efşâr

(I) Oğuz Türklerinin 24 boyundan biri

(II) On sekizinci yüzyılda İran ülkesine

hâkim olmuş Horasanlı bir Türk

hanedanlığıdır.

elem 1 ~ 'elem

Bir erkek adı

elemdar ~ 'elem-dâr

Bir erkek adı

elemdarlı

Şeşblokilerde bir oymak

eleskerli

Keşküllü ve Dereşorlu tayfalarında

bulunan bir oymak adı, Ali Askerli de

denir.

eli keyeli tayfası

Ali Kayalu oymağı

eli keyeli

Kaşkay ili Şeşbloki tayfasında bir oymak

adı, Kayalı Ali oymağı

eli kürdlü

Kürt Ali, Amele tayfasında bir oymak

adı

eliye aklı

Hz. Ali'nin dūřmanı, din dūřmanı, halk dūřmanı

emele

(I) Kaşkay elinde birkaç oymağın adı

(II) Amele tayfası

engā

Anka, zūmrūdūanka kuřu

enter

Hz. Ali'nin savaşta öldürdüğü Arap savaşçılarından biri

er kowan

Bir erkek adı

erağ ~ ereğ 2 ~ rak ~ ırağ ~ ırağ ~

ırağ ~ ırağ ~ ırağ ~ ırağ ~ yırağ

Irak ülkesi

ran ~ rgan ~ rđin ~ iran

(I) İran

(II) Geniş ovalık memleket, yer

(III) Yiğitçe, yiğitlere özđü; yiğitler topluluğu, grubu

erdalan ~ erdelen

Bir erkek adı

ereb gamışı

Farsimedan tayfasında bir oymak adı

ereb şahlı ~ şamlı ~ şanlı

şeşblokilerde bir oymak

erebçırpanlı

şeşbloki tayfasında bir oymak

erebli

Dereşorlu tayfasında bir oymak

ereğ 2

Acem Irak'ı, İşfahan, Yezd, Ereğ gibi yerleri kapsayan bölge

ersalan

Çağdaş Kaşkay şairlerinden Ersalan
Mirzayı

ğarat ~ ğārāt

Bir erkek adı

**ğay ~ ğayı ~ ğayi ~ ğāy ~ ğāyī ~ qayı
~ kayık**

24 Türk boyundan birisi

ğāzzaḥ ~ qazaq

Bir erkek adı

ğecer

İran'da egemenlik kurmuş olan bir Türk
hanedanlığı, Kaçar

ğereğac

Karağaç, ırmak adı, Kaşkay ilinde doğup
Basra Körfezi'ne dökülür.

ğerib ~ ğerīb ~ ğerib ~ karib

Garip ile Senem hikâyesindeki âşık

ğerib senem ~ ğarib o senem

Kaşkay ilinde meşhur bir hikâye adı, halk
hikâyesi; Garip ile Senem

ğizilbaş

Bir topluluk ismi, Kızılbaş

gullı ~ güllü

Bir kız ismi

gul-zār ~ gülzar ~ gül-zār

Bir kız adı

gurbet ~ qurbet

Göçebe bir oymak adı; Kaşkaylarda alt
tabakanın genel adı

gurcayı ~ gurcanlı

Farsimedan boyundan bir oymak adı

gurd ~ ğurt ~ qurd 1 ~ qurt

Dereşuri ve Şişblokilerden bir oymak adı

gurkanlı

Amele boyundan bir oymak adı

guştas ~ guştasb

Keşkulilerden bir oymak adı

haşımlı

Keşkulilerden bir oymak adı

hayğır ~ heyğır

Firuzabadda bir dağ adı

haykır

Firuzabad şehrinin güney doğusunda bir dağ geçidi

haykır

Uygur kavmi

hebîb han

Habip Han, Kaşkayların ünlü bir müzik sanatçısı, sitar çalmasıyla ünlüdür.

heléygan

Kaşkayların kışlağında bir dağın adı;

Heleygan

hemedân

Hemedan, İran'ın Hemedan eyaletinin yönetim merkezi olan şehir

hem-râh

Kaşkay ilinin şairlerinden biri

hengâm çölü

Kaşkayların Küçük Keşkollu tayfasının kışlağı, Hengam Çölü

heşâyâr

Eski İran hükümdarlarından Heşayar

héyb

Bir erkek adı

heybetli

Heybetli, Şişblokilerden bir oymak adı

hımmet ~ himmet ~ hümmet

Bir erkek adı

hobab

Bir erkek adı

huma ~ humâ

Bir kız ismi	İranlı, Acem
humayıl	islamlı
Bir kız ismi	Kaşkayların Şeşbloki tayfasında bir oymak adı
huméyla	
Bir kız ismi	kadılı ~ kadırlı
hunnuz ~ hünnuz	Kaşkay Amele boyundan bir oymak adı
Bir erkek adı	kakan
hurmuz	Kaşkay Keşköllu ilindeki yayla adı
Bir erkek adı	kalat
ıldırım ~ ildirim ~ yildirim	Şiraz'ın batısında yer alan bir köy adı
Bir erkek adı	kale-i duhter
imanlı	Kız Kalesi, Şiraz ile Firuzâbâd arasında bulunan tarihi bir kale
Dereşorlu ve Keşköllu tayfalarında bir oymak	karğılık
inanlı	Berazcan bölgesinde bir kışlak adı
Dereşorlu ve Keşköllu tayfalarında bir oymak adı	kasımlı
iranlı	Kasımlı, Keşkuli, Farsimedan ve Şişblokilerden bir oymak adı

kassa taraş

Dereşurilerden bir oymak adı

kaşkai ~ kaşkay ~ kaşkayi

Kaşkay, Kaşkaylar

kay 1 ~ key 1 ~ key 1 ~ kiy 1

Büyük hükümdar, han, padişah, kral,

eski Acem şahlarından ikinci tabakada

bulunanların adlarının başına getirilirdi,

bir saygı ifadesi Key Hüsrev ~ Husrow

keceri

Kacar memleketinden olan

kecer

Kacar memleketi

kecerli

Şişblokilerden bir oymak adı

kecer-owşar

Kacar ve Avşar memleketi

kelat

Şiraz'ın batısında bir dağ adı

kelb eli ~ kelbili

Farsimedan boyundan bir oymak adı

kelle horlu

Bir oymak adı

kemana 2

Sümürüm'e bağlı bir yerleşim adı

kemmer

Kız ve erkek için kullanılan bir isim

kengir

Sümerler, Mezopotamya'da yaşamış

olan topluluk

keramşanlı ~ kere mirşanlı

Farsimedan ilinden bir oymak adı

kere ağaç ~ kereğaç

Fars ilindeki Mend ırmağının asıl adı

kere cüllü

Dereşurilerden bir oymak adı

kere çeyi

Dereşuri, Keşkuli ve Amele boylarından bir oymak adı. Daha önce müstakil bir il, oymak idi ancak sonradan dağıldılar.

kere daşı

İran'ın güney illerinde birkaç yer adı

kere geççili

Amele ve Dereşuri boyundan bir oymak adı

kere gözlü

Keşkuli boyundan bir oymak adı

kere gülle

Bir erkek adı

kere hanlı

Dereşurilerden bir oymak adı

kere kanlı

Dereşuri ve Amele boyundan bir oymak adı

kere keyhali

Dereşurilerden bir oymak adı

kere kişali

Dereşuri boyundan bir oymak adı, Hanlı da denilmektedir

kere kozay

Hanç şehrinin batısında bir dağ adı

kere kulak

Kaşkayilerden bir oymak adı

kere yarlı

Şiş Blokilerden bir oymak adı

kerimli

Dereşurilerden bir oymak adı

keşeng

Bir kız ismi

keşkayı

Kaşkaylı, Kaşkay iline ait olan

keşkollu ~ keşkollú ~ keşköllü

Keşkuli oymağı	kızılı
kevel	Amele boyundan bir oymak adı
Bir Şehir adı	kil 5
kıhınlı	Fars ilindeki Kir Şehri
Dereşuri boyundan bir oymak adı	kiyānī
ķır ~ ķir at	Muhammed Hüseyn Kiyani,
Kōrođlunun atının adı	Kaşkayların ũnlü bir ses sanatċısı
ķırım 2	ķoca beyli
Kırım bōlgesinde bir yer adı	Amele boyundan bir oymak adı
ķırmanlı	kohı ~ kohu
Keşkulilerden bir oymak adı	Dağlı, Şişblokilerden bir oymak adı
ķırmız ~ ķırmızı ~ kırmızı	kor be kuş
Dereşurilerden bir oymak adı	Dereşurilerden bir oymak adı
ķırırıklı ~ ķırırıklı	korōđlı ~ korōđlı ~ korōđlu ~ kōrođlu
Kırıklı, Dereşurilerden bir oymak adı	~ kōrođlu ~ kōrođli ~ kōrođlu ~ kor
ķızıl baş	oğlu
Şah İsmail'in ũzel kuvveti	Kaşkayların eski bir destanı, ũnlü Tũrk
	halk ũykũsũnũn kahramanı, Kōrođlu

koroğlı destanı

Amele boyundan bir oymak adı

Köroğlu Destanı

ķum

kort ~ kōrd ~ kurd 2 ~ kūrđ ~ kūrđ

İran'da bir Şehir adı

Kūrđ, Kūrđ kavmi

kunar siyah

kowlı ~ kowlu ~ kulu 2

Kaşkay bölgesinde yer ismi,

Çingene

Firuzâbâğ'ın güneyinde bir yer,

ķowrı ~ ķowru

Kaşkayların kışlaklarının olduğu bölge

Keşkuli boyundan bir oymak adı

ķurr 4

ķoz 2

Firuzabad Şehrinin eski adı

Oğuz kavmi

kurranlı

kōleli

Amele, Farsimedan ve Dereşuri

Şişblokilerden bir oymak adı

boyundan bir oymak adı

kōzünglü

kurrekanlı

Kaşkay ilinde bir oymak adı

Amele boyundan bir oymak adı

ķubul

ķurruŐ

Bir kız adı

Kereğeyi boyundan bir oymak adı

kula siyah

kuruş 1

Keşkuli boyundan bir oymak adı

ķutulu

Eski bir Türk boyu

küdüyan

Şiraz'ın batısındaki bir bölge adı

krngll

Eskiden müstakil bir kavim adı olup
bugün Amele Kaşkayi boyundan bir
oymak adı

laĉm ~ laĉm ~ laĉun ~ lĉun

Bir erkek adı

lar 2

Fars ilinin güneyinde bir Şehir adı

lek 1

Amele, Dereşuri ve Keşkulilerden bir
oymak adı

leŐini

Kaşkaylarda bir oymak adı

leyli ~ lyli ~ lyli

Leyla, bir kızı ismi

lor ~ lr ~ lrri

Lor halkı

lure mal ehmedi

Amele boyundan bir oymak adı

lure nurucan biyi

Amele boyundan bir oymak adı

maĉĉanlı

Farsimedan boyundan bir oymak adı

mal ehmedli

Amele Keşkuli boyundan bir oymak adı

maral ~ mrl ~ moral

Bir kızı ismi

mecnun ~ mecnn

Leyla ile Mecnun hikyesindeki aşık

mehdi kiŐalı

Dereşurilerden bir oymak adı

mehed

Muhammed, Mehmet anlamına gelen
bir erkek adı

mehreban ~ méhreban

Bir kız ismi

méhrekki

Amele boyundan bir oymak adı

mehter hana

Amele boyundan bir oymak adı

melemez

Buşehr'de bir nehir adı

merge marı

Kaşkaylarda bir oymak adı

merğ

Nurabad şehrinin bir köyünün adı

merkezi

Farsimedan boyundan bir oymak adı

meşhedi me'sum

Kaşkaylarda bir sanatçı adı. Kacarların
son döneminde yaşadı. Semsamu'l
Seltene adıyla meşhurdur. Onun bestesi
olan ve bu adla anılan bir bestesi
günümüzde de Kaşkaylar arasında
çalınmaktadır.

me'zün

Kaşkayların ünlü bir şairi, Mazun

miçek 1

Amele boyundan bir oymak adı

miş bisyar

Dereşurilerden bir oymak adı

moğul ~ moğol ~ moğöl ~ monğu

Moğol

monkulu

Moğollu

muğanlı

Rahimi boyundan bir oymak adı

muhtar hanlı

Amele boyundan bir oymak adı

necim

murul

Bir erkek adı

Farsimedan boyundan bir oymak adı

nefer 1

murvarı

Amele Keşkuli boyundan bir oymak adı

Bir dağ adı

nekisā

mussulu

Kaşkayların ünlü bir müzik sanatçısı,

Bir Türk boyu

Nekisa

nadır

nemedi

Afşarların ilk padişahının adı, Nadir Şah

Bir Uygur boyu

nadırılı

nergis ~ nergiz

Dereşurilerden bir oymak adı

Bir kız ismi

narın ~ naring

nerreli

Bir kız ismi

Dereşurilerden bir oymak adı

naring gül

neşmi

Bir kız ismi

Bir erkek ismi

naz gülü

nıgar ~ nigār

Bir kız ismi

Bir kız ismi

nıgar mahmud ~ mähmud o negar

Nigar ve Mahmud, Kaşkay edebiyatındaki bir destanın iki kahramanı	Amele ve Keşküllü tayfasında bir oymak adı
nim ardlı	osmanlı ~ osmanlu
Dereşurilerden bir oymak adı	Dereşorlu tayfasında bir oymak adı, Osmanlı
nuşu ~ nūşu ~ nüşü	otru ~ oturu
Bir kız ismi	Kazvin'e bağlı bir yerleşim birimi
oğurcalı ~ oğurceli	özbek
Kaşkay tirelerinden olan Ondört Çerikler arasında kullanılan bir terim, tanımlama	Bir Türk topluluğu, Özbek
oğçuluk	pagir
Küçük Keşküllü'de bir oymak adı	Keşküllü tayfasında bir oymak adı
oruc ~ oruç	pazirik
Bir erkek adı	Pazırık, halısıyla ünlü Altay bölgesi
oruçlu	peri
Dereşorlu tayfasında bir oymak adı	Bir kız adı
oryad	petel purt
	Petersburg, Rusya federasyonunda bir şehir

rehimli ~ rehli

Bir kız ismi

Şeşblokilerde bir oymak adı, Rahili

sarı 2 ~ saru

rekke 1

Bir erkek ve kız adı

Dereşorlularda bir oymak adı

sarı gül

ronc

Bir kız ismi

Bir dağ adı, Erdekan'ın kuzeyinde bir

sarrılı

dağ

Kaşkayların Amele tayfasından bir

rum 2 ~ rüm

oymak

(I) Roma, İtalya

savalan

(II) Anadolu

İran'ın Erdebil eyaletinde yer alan bir

sadat ~ sādāt

dağın adı, Savalan

(I) Bir erkek ismi

şefer

(II) Dereşorlu tayfasında bir oymak adı

Bir erkek adı

sadıqlı ~ saduqlu

sefihanlı

Dereşorlu tayfasında bir oymak adı

Amele ve Keşküllü tayfalarında bir

salar ~ sallar

oymak adı

Bir erkek adı

sehend

sarayıl ~ sarayil

İran'ın kuzeybatısında Doğu	séyid kuşu
Azerbaycan Eyaleti'nde yer alan bir dağın adı, Sehend	Hüdhüd kuşu, Süleyman kuşu
sehmedini ~ sehmedinli	sıca han
Keşküllü tayfasında bir oymak adı	Bir erkek adı
sekiz ~ sekkiz	sıtara
Amele tayfasında bir oymak adı	Bir kız adı
semend kuş	sohrabhanlı
Seydi Han, Seyit Han hikâyesinde geçen atın adı	Amele tayfasında bir oymak adı
semirom ~ semiròm ~ sémiròm ~ sümürüm	sohranlı
Semirom, Semirem şehrinin eski adı, İsfahan'ın ilçesi Semirom	Şeşblokilerde bir oymak adı
sencen ~ sencer	solmaz
Bir erkek adı	Bir kız adı
serayıl	sòmer ~ sümür
Kız ismi	Sümerler, Sümer kavmi
	suca ~ suca han
	Bir erkek adı
	sukkulmaçı

Fars eyaletinde bir oymak adı

şah budaklı

surahı ~ şurahı

Amele tayfası içinde yaşayan ve bugün

Bir kız adı

adı Kadılı olan oymak. Bu oymağın kökü

surhu

Karakoyunlara dayanmaktadır.

Fars eyaletinde bir Türk oymağının adı

şah mehemmedli

süce 2

Şah Muhammedi de denilen Keşküllü ve

Bir erkek adı

Amele tayfasında bulunan bir oymak

sülüklü

şahbaz

Keşküllü ve Şeşblokilerde bir oymak adı

Bir erkek adı

süpürğan ~ süpürgān

şah-endaz

Kamşe şehrinde bir köy adı

Bir kız adı

sürme

şahin kihalı

Fars eyaletinde bir yerleşim birimi

Dereşorlarda bir oymak adı

şah budağ

şakç 1

Karakoyunlu Mirza Cihan Şah'ın

Dereşorlularda bir oymak adı

oğlunun adı, şairdir. Şiirlerinden

şamlı ~ şamlü ~ şāmlı

bestelenen müzik parçalarına da

(I) Bir Kızılbaş grubu

Kaşkaylarda şah budağı denir.

(II) Kaşkay tayfalarından Şişbloki içinde
bir oymak

şaylı

Kaşkay ilinde bir oymak adı

şekerli

Kaşkay ilinde Safahani tiresinde
bulunan bir oymak

şeraz ~ şiraz ~ şirâz ~ şirâz

(I) Şiraz şehri

(II) Güçlü ve sağlam anlamında bir
erkek adı

şéybanlı

Farsimadan tayfasında bir oymak adı

şilbeyli

Kaşkay tayfalarından biri, Şeşbeyli

şirin ~ şirinik ~ şiring

Bir kız adı, Ferhat (Husrev) ile Şirin
hikâyesinin kadın kahramanı

şişbeyli

Şeşbeyli, Şeşbloki tayfası

şorbağorlu

Şeşbloki tayfasında bir oymak

şuli ~ şulu ~ şülü

Amele tayfasında bir oymak

tahar

Bir erkek adı

tahar kiğalı

Dereşorlularda bir oymak adı

ulduz ~ ülduz ~ uldúz ~ ulluz ~ illuz ~

ıldız ~ úldúz ~ üllúz ~ yulluz

Bir kız adı

urcan ~ urucan

Berucen şehrinin asıl adı

venda

Dereşuri ve Keşkulilerden bir oymak adı

vezir hanlı

Dereşurilerden bir oymak adı

yigdir ~ yiydir

yadı korlu

Eski bir Türk boyu

Keşkuli boyundan bir oymak adı

yusof Һosrow

yağmırlı 2

Ünlü Kaşkaylı şair Һosrow oğlu Yusuf,

Farsimedan ilinden bir oymak adı

Kaçarlar döneminde yaşamıştır.

yalamalı

zahak

Amele ve Baseri boyundan bir oymak
adı

Arabistan kralı Zahak

yan duranlı

Farsimedan boyundan bir oymak adı

yaşar

Bir erkek adı

yengi dünya

Yeni dünya, Amerika kıtası

yettim yal

Firuzabad'ın güneyinde Keşkollu

tayfasının kışlağında yer alan bir tepenin

adı, Yetim Tepe

3. 2. 1. 2. Kavram Adları

ābādānlık

Bayındırlık, Şenlik, mamurluk

adamlık ~ ādamlık

İnsaniyet, adamlık, insanlık

aĝalık

Aĝalık, liderlik

aĝırlık

Aĝırlık

aĝsaklık

Aksaklık, topallık

aĝlık

Aklık, saflık, temizlik

alaşık

Aydınlık

ala

Yarım renklilik

alçaklık ~ alçaqlık

Aŝaĝıda olma, deĝersiz olma, alçaklık

analık

(I) Üvey anne, analık

(II) Annelik görevi

anasızlık

Annesizlik

anglamazlık

Cahillik, anlayışsızlık

araçılık ~ aramçılık

Arabuluculuk, aracılık

aramanlık

Sıkıntı, baskı; stres

aramlık

Sükûnet, huzur

aramsızlık

Rahatsızlık, huzursuzluk

'āriflik

Arif olanın durumu, ariflik

arırıklık

Zayıflık, çelimsizlik

arwadlık

Ev hanımlığı, kadınlık vasıflarını taşıma

hali

āsanlık

Rahatlık, kolaylık

āşıklık

Âşık olma durumu, aşıklık

atalık

Üvey baba, babalık

ay 1 ~ āy

mec. Aydınlık

ayaydınlık ~ aydınlık

(I) Aydınlık

(II) Sağlık, esenlik

ayrılığ ~ ayrılığ ~ ayrılığ ~ ayrılık ~

ayruluk

Hicran, uzaklık, ayrılık

azadlık

(I) Özgürlük

(II) Sağlıklı olma

(III) Rahat olma

azlık

Az olma durumu

bacılık ~ bacılık

(I) Kız kardeş olma durumu

(II) Üvey kız kardeş olma durumu

(III) Bacı olarak kabul etme durumu

bağbanlık

Bahçıvanlık, bahçe bakıcılığı

bağlılık

(I) Bağlanma, bağımlılık

(II) İlgi, alaka

baħıř ~ baħuř ~ baħım

Güzellik

başıklık

Dar, basık yer

başarmazlık

Gücsüzlük, güç yitirmek, başaramama

başı olmazlık

Anlayışsızlık, cehalet

başkı

Yükseklik

bed namlık ~ nāmlig

Rezillik, rüsvalık; adı kötüye çıkmış

olanın durumu

bed-aramlık

Huzursuzluk

bed-behtlik

Bedbahtlık, şansızlık

bed-hūlūg

Kötü huyluluk, huysuzluk, kötü huyu

olanın durumu

bedlik

Kötülük, zulüm

bed-o-bid

Kötülük, çirkinlik

beledçilik

Yol göstericilik

bendelik

Kulluk, kölelik

ber-'ekslig

Ters olma durumu, aksilik

berzigerlik

Çiftçilik

bēř pūllūk

Beş paralık, beş pulluk, rezillik

beşerlik

İnsanlık

beylik

(I) Büyüklük, reislik

(II) Damatlık

bî-ehtramlık

Saygısızlık

bî-heyālūḡ

Arsızlık, utanmazlık

bî-hüşlūḡ

Bayılmış olanın durumu, deli olanın

durumu

bilmezekamlıḡ

Cahillik

bilmezlik

Cahillik, bilmemezlik, bilmezlik

bir yanlıḡ

Tek taraflılık, bir yönlülük

birlik

Birlik, teklik

boynu yoğunluḡ

Ensesi kalın olan, boynu kalınlık

buḡl ~ buḡl

Cimrilik; kıskançlık, huzursuzluk

buz bur

Bir kişinin kafasını keçi gibi kesme

durumu

bütünlük

Bütünlük, tamlık

cāh

Celal, şevket, büyüklük

çaḡ-çaḡan

Yalakalık, yağcılık

dıraza

Uzunluk

dil kisselik

(I) Dili kısa olma hali, utangaçlık

(II) İhtiyaç

dirilik ~ dirlik

Canlılık, hayat, ömür, dirilik

doyumluḡ

Doyulacak miktarda olan şey

dukançılık

Dükkân sahibi olma

dukandarlık

Mağaza, dükkân sahibi olma durumu

dürüslük

Doğruluk, düzgünlük, dürüstlük

düşgünlük

Yaşlılık, düşkünlük; hastalık

düşmenlik

Düşmanlık

düzlük

Doğruluk, düzgünlük

egelik

Sahiplik, sorumluluk

egirrilik ~ egrilig ~ egrilik ~ eyrilik

Eğrilik, doğru olmama hali

egsiklik ~ eysiglik

Eksiklik

ekinçilik

Çiftçilik

el ayak

Çeviklik

elçerlik

Kirlilik

ellem

Hilekârlık, hokkabazlık

emelelik ~ emmelelik

İşçilik, amelelik

encar

Sinirlilik; dayanıklılık

erçellik	Asık suratlılık
Yaramazlık, hırçınlık	harançılık
esirlik	Arabuluculuk, aracılık etme durumu
Esarete düşme durumu, kölelik	hat
evcik	Yorgunluk
Evcilik	hava ~ havā ~ hevā
ğaratçılık	Taraftarlık
Yağmacılık, talancılık	hèçlig ~ hèçlik
ğerez	Hiçlik, boşluk
Kendini beğenmişlik	hellem kellemlik
ğerezlik ~ ğerezlilik	Hilekârlık, hokkabazlık
Düşmanlık, kindar olma durumu	henekçilik
ğeriblik	Latifecilik, şakacılık
Yabancılık, uzaklık: bilinmezlik	herc o merc
ğerrehlik	Dağmıklık
Gurur, bencillik	hur huru
gülmezlik	Düzensizlik

inkarlık

İncinmişlik, kırılmışlık

imecilik

Yardım ulaştırma, yardım etme işi

incelik

(I) İncelik

(II) Çelimsizlik, zayıflık

iraklık

Uzaklık, ayrılık

it gün ~ günlük

Bedbahtlık, çaresizlik, avarelik

itginlik

Avarelik, başıboşluk

ittilik

Keskinlik, sivrilik

ķabahat

Kabahat işleme durumu, kötülük

ķaçakçılık

Kaçakçılık, yasak ürün alım satımı

ķaraltı ~ ķarantı ~ ķerente ~ ķerenti ~

ķerelti

Siyahlık

ķaratçılık

Çapulculuk, yağmacılık

ķarşılık

(I) Beraberlik, denk olmak

(II) Karşıtlık, zıtlık

ķas 4

Kötülük, uğursuzluk

ķaşenglik

Güzellik

ķay 2

Şansızlık, talihsizlik

ķeclik

(I) Eğiklik

(II) Sapkınlık

kelenderlik

ked hıdalık

Kalenderlik, dervişlik, sufilik

Muhtarlık, büyüklük, ağılık

keççellik

kehbelik

Kellik

Kahpelik, fahişelik, orospuluk

kelme kel ~ keliş

kehđ ~ kehđ

Kavgacılık

Yokluk, azlık

kem 1

kehđlik

Eksiklik

Yokluk, azlık

kemlik

kéhrelik

Eksiklik, azlık

Çalışkanlık

kenimlik

kel 6

Düşmanlık, muhalefet

Eksiklik, noksanlık

kerdaşlık ~ kerdeşlik

kelanlık

Kardeşlik

İşsizlik, boş iş

kere günlük

kelaylık

Şansızlık, bahtsızlık, musibet ve

Kalaycılık

yoksulluk

kerelik

(I) Siyahlık	kıftdarlık
(II) Fakirlik ve bahtsızlık	Sırdaşlık
ķerrilik	kırışt
Yaşlılık	Yeterlilik
kers o kem	ķırmızılık
Azlık, eksiklik	Kırmızılık, kırmızı olma hali, kızarıklık
kerslik	ķirtıř
Azlık, yokluk	Hafiflik
ķerřilik	ķıssırlık
(I) Karşılık, denk, eşitlik	Kısırlık
(II) Karşılama, zıddı olma durumu	ķıvrıre
kesadlık	mec. Kindar olma durumu ve düşmanlık
Durgunluk	ķızdırma
ķeřikçilik	Sarhoşluk, kendinden geçme
Bekçilik, nöbetçilik	ķızıl yaraķ
ķettilik	Sarraflık, kuyumculuk
Sertlik	ķiç ~ ķiççe

Kindar olma durumu, düşmanlık

Kısalık, eksiklik, kusur, dikkatsizlik

kişilik

kotazlık

(I) Erkeklik

Azlık, yokluk, zorluk

(II) Yiğitlik, mertlik

kotazlık

kiymezlik

Azlık, yokluk, zorluk

Cimrilik

köyuluk

köcalık

Koyuluk, yoğunluk

Yaşlılık

köyuntu

koh 3

Yoğunluk ve koyuluk

Mutluluk, şenlik

kozluık

konaklık

Kibirlenme, bencillik

Misafirlik, davet, ziyafet

kuçiklik ~ küçüklük

konşu konumluk

(I) Alçak gönüllülük, tevazu sahibi olma

Komşuluk

durumu

korluık

(II) Küçüklük, çocukluk

Körlük

kufarat ~ kufârât

kotalık ~ kotaylık

(I) Alçaklık, kötülük, çirkinlik, küfürler

(II) Değersizlik

kufur ~ küfr ~ küfür

(I) Dinsizlik, imansızlık

(II) Nankörlük

kıldurluık

Zorbalık

kulluıkçuluık

Hizmetçilik

kumarbazlık

Kumarbazlık

kırruluık

Yokluk, kıtlık

kırrutmalı

Kurutmalık

kırtuık

Hafiflik, vakarsızlık

külfetlik

Cariyelik

leççerlik

(I) Çirkinlik, kötülük

(II) Kavgacılık

lehmlık

Felçli olma durumu

lıp

Gevşeklik, halsizlik

limlik

Sakin olma durumu

lütü ~ lütük

Çıplaklık

macal ~ mecāl

Fırsat, uygunluk

mamaççalık

Ebelik

mamaşat

Yoldaşlık, birliktelik

meççüllük	Anlaşmazlık
Şuh tabiatlılık, hafif meşreplik	nahlaclık
méhrebanlık	Çaresizlik
Muhabbet, sevgi	naşıgerlik ~ naşılık
mırt o meleng	Cahillik, bilmezlik, acemilik
Bulanıklık	naştalık
miniş	Açlık
Binicilik	naşükürlük
mür	Nankörlük
Yoksulluk	nigbedlik
muştuluk	Kötülük, şanssızlık, değersizlik
Müjdelik, müjde durumunda olan	nökerlik
nadanlık	Kölelik, hizmetçilik
Cahillik, anlayışsızlık	nökerçilik
nah	Kölelik, hizmetçilik
Güçsüzlük	oğruluk ~ oğurluk
nañizlik	Hırsızlık, yol kesicilik

oğulluğ	Ayrılmışlık, tefrika olma durumu
Evlat olma durumu	perçellik
ortancılığ	Kirlilik, bulanıklık
Arabuluculuk	peslik
pa dowluğ	Kötülük, çirkinlik
Kölelik, hizmetçilik	pozgunluğ
padarlığ	Bozgunluk
(I) Sükûnet, sessizlik	rahatlık
(II) Asalet ve özgürlük	Mutluluk, rahatlık
(III) Vakarlık ve ağırlık	ray
partı bazlığ	Razılık, memnun olma durumu
Rüşvetçilik	raylığ
paydarlığ	Razılık, onay verme durumu
Sürekliplik, daimilik	residelik
pelteklik	Sorumluluk
Pelteklik	riht o pas
perakendeliğ	Dağılmışlık, saçılmışlık

rowaḥahlıḳ	Kız istemeye gitme durumu, görücülük
Razılık durumu	seḥlik
rusvahlıḳ	Zorluk
Rüsvalık, rezillik	sere-serlik
sadalıḳ	Karşıtlık, direnç, inat, direniş
Sadelik, doğal, saf ve gösterişsiz olma	sert-o-sürt
saḥta	(I) Laubalilik
Yapma gücü, yeterlilik	(II) İsteksizlik, halsizlik
salam ~ selam ~ selām ~ sälam	sitirik
(I) Barış, rahatlık	Asık suratlılık
(II) Aşinalık, bildik	suyuzluḳ
sāmān	Susuz kalma hali
(I) Zenginlik	sümsümek
(II) Rahatlık, dinçlik	Serserilik, başıboşluk
sawcılıḳ	şabada bazlıḳ
Habercilik, elçilik	Şarlatanlık, hokkabazlık
sawcılıḳ	şadlıḳ ~ şādlıḳ ~ şādлуḳ

Mutluluk	ucalış
şadyanalık	Yücelik, yüksek ve ulu olmak
Mutlu olma durumu	ucalın-alçaķlık ~ alçaķlın
şahdad	Yükseklik, alçaķlık
Tanıklık, şahitlik	ussalık
şahlık ~ şahlık ~ şahlüg	(I) Ustalık
şahlık, padişahlık	(II) Çalgıcılık
şellik	uzama
Çolaklık, aksaklık, topallık	Yükseklik
şermendelik	ücelik ~ yücelik
Utangaçlık, mahcubiyet	Yükseklik, ululuk
şoy ~ şüyüm	üngüllük ~ yüngüllük
Uğursuzluk	Hafiflik, hafifmeşreplik
şuluğ ~ řuluķ ~ řulluķ	ürek ~ yürek
Karışıklık, hercümerçlik, kanunsuzluk	Yiğitlik, mertlik
tamahkarlılık	üz o göz
Aç gözlülük	Küstahlık

üzü kıarelik

(I) Yakınlık, yakınlaşma

Yüz karalığı, suçluluk durumu

(II) Akrabalık, yakınlık

vaylık

yalançılık

Feryat, figan etme durumu

Yalancılık

vece gelmezlik

yalınkıızlık

Değersiz olma, işe yaramama

Yalnızlık, bekârlık

vıl çerlik

yamanlığı ~ yamanlığı ~ yamanlık

Bedavacılık

Kötülük

yağlık

yamanlık

İsyancılık

(I) Şanssızlık, zorluk

yağlılık

(II) Kötülük, zulüm etme durumu

Yağlılık, yağlı olma durumu

yardan kulu

yağçılık

Yoldaşlık

Güzellik, iyilik

yarımcılık

yağşılık

İşini tam yapmama, yarım bırakma

Güzellik, iyilik

durumu

yağınlık ~ yeğınlık

yengilik

Yenilik

yétiklik

Olgunlaşmış, yetişmiş olma

yetimlik

Yalnızlık, yetimlik

yéylik

İyilik, güzellik

yigidlik

Gençlik, yiğitlik

yohluk ~ yokluk

Fakirlik, yokluk, çaresizlik

yohsulluk ~ yoksulluk

Fakirlik, yokluk

yohsuzluk ~ yoksuzluk

Fakirlik, yokluk

yoldaşlık

Yoldaşlık, arkadaşlık, dostluk

yornaklık

Yorgunluk

yowanlık

(I) Tatsızlık, uygunsuzluk, yavanlık

(II) Hafifmeşreplik

yowşalık

Yavaşlık, sakinlik

yozunluk

Yavaşlık, yumuşaklık

yuhusuzluk ~ yukkusuzluk

Uykusuzluk

2. 1. 3. Sayılar ve Sayılarla İlgili Sözcükler

**admış ~ aldmuş ~ altmış ~ atmış ~
ältmiş**

Elli dokuzdan sonraki rakam, altmış (60)

ālī ~ āli ~ elli ~ èlli ~ āli

Kırk dokuzdan sonra gelen sayı, elli
sayısı (50)

altı ~ altı ~ alti ~ āltı

Beşten sonraki rakam, altı (6)

baş ~ başş

Sayı, insanı sayma birimi, kişilerin sayısı

beş ~ bēş

Dörtten sonra gelen sayının adı, beş
rakamı (5)

bēş üz

Beş yüz (500)

bēş yüz ming

Beş yüz bin (500.000)

bilyan ~ bilyun

Milyar

bir

(I) Bir, biri (1)

(II) Eşit, eş

bir dene

(I) Bir tane, bir adet

(II) Biricik, tek, eşsiz

birim

İlk, birinci

birinki

Birinci, ilk

bist-u-yék

Yirmi bir sayısı (21)

bīst

Yirmi sayısı (20)

cuft ~ cufta ~ cüft ~ cüfte ~ cürt

İki, iki tane, çift

çel ~ çil 1

Kırk sayısı (40)

do ~ d0 ~ d0 ~ du

İki rakamı (2)

doğsan ~ dohsan ~ doşsan

Doksan sayısı (90)

doğkuz ~ dokoz ~ doşuz

Dokuz rakamı (9)

dow

Sıra, defa, kere

dörd 1 ~ d0rt 2 ~ d0rt ~ d0y0rd

Dört rakamı (4)

dördüm ~ dördümkü

Dördüncü

dördünü

Dördüncü

du cin

Aynı cinsten on iki parçanın oluşturduğu

takım, düzine

du furtlama

İki katı

dunk

Herhangi bir şeyin altıda biri (1/6)

ékki ~ iki ~ ikki ~ yikki

İki rakamı (2), birden sonraki sayı

ğäläm 3 ~ kelem 3 ~ keleme 3 ~ kelem

3

Adet, tane, tür

hef 2 ~ heft ~ häft

Yedi, yedi sayısı (7)

hezar ~ hëzar 1 ~ hëzär

Bin sayısı (1000)

igirmi ~ iyirmi ~ yigirmi ~ yirmi ~

yirmĩ ~ yiyirmi ~ yerme

Yirmi sayısı (20)	nowa 1
katirilyun	Sıra
Trilyonun bin katı olan sayı, trilyon kere bin	para Grup
ķetar	raġam ~ reķem ~ rāġam ~ rāġām ~
Sıra, düzen, düzenli	rāġam
ķırh ~ ķırķ ~ kirk	Rakam, sayı
Kırk sayısı (40)	rec ~ ref ~ reg ~ rey
kurur	Sıra, dizi
Bir sayma birimi, sayısı, üç farklı görüş vardır. 1. Beş yüz bin, 2. Bir milyon, 3. On milyon	res ~ ris Dizi, sıra, saf
mehr 2	şaf 2 ~ şef
Yüz sayısı (100)	Saf, dizi, sıra
mer	san 1 ~ şan
Yüz sayısı (100)	(I) Sayı, adet
min 1 ~ ming 1 ~ müng	(II) Sıra, dizi
Bin sayısı (1000)	sanak Sayı, rakam; sayım

sayđı ~ sayđıř ~ sayım

Adet, sayı, sayım, sayım işlemi

yetmiş ~ yetmiş ~ yétmiř

Yetmiş sayısı (70)

sekiz ~ sekkiz

Sekiz, yediden sonraki rakam (8)

şiş 3

Altı rakamı (6)

üç ~ üş

Üç, üç rakamı (3)

üçüm 1 ~ üçümkü

Üçüncü

üz 1 ~ yüz 1

(I) Yüz sayısı (100)

(II) Çokluk anlamında kullanılan bir sayı

yalın

Tek, çiftin tek olanı

yek ~ yék

Bir, tek

2. 1. 4. Renkler

abı

Mavi, mavi renk

ağ ~ ağ ~ ak

Ak, beyaz

ağ appağ ~ appağı ~ appak

Bembeyaz

ağ yangal

Kına sarısı ve beyaz rengin karışımı renk

ağarantı ~ ağartı

Beyazlık, ağartı

ağarma

Uzaktan beyaz görünen her şey

ağca

Ak renkli, beyazımsı, ağca

ağlık

Beyazlık

al 1 ~ âl

Kırmızı renk, kırmızı renkli

al abı

Koyu mavi renk

al ala

Kırmızı rengi daha fazla olan iki renkli

al sarı

(I) Soluk sarı renk

(II) Koyu sarı renk

al yeşil

(I) Açık yeşil renk

(II) Koyu yeşil

ala kırmızı

Koyu kırmızı

am-al

Kıpkırmızı, koyu kırmızı

ay 4

Beyaz renk

beyaz ~ beyāz

Beyaz, ak; temiz, lekesiz

bomboz

Tamamen gri, koyu gri

bor ~ bōr ~ būr

Kına rengi; sarışın, kumral, sarıya yakın

bir renk, koyu sarı

bor aĝ

Kına ve beyaz renk

bor ala

Beyaz ve kına rengi karışımı renk

bor are

Kına ve siyah renk

boz 1

Toprak ve devetüyü renginde olan, siyah

ve beyaz renklerin karışımından oluşan

renk, kül rengi

burey

Kırmızı ve mor renklerden oluşan

karışık bir renk

buşti

Pembe renk

düde

mec. Siyah

ebreş

Beyaz ve kına renklerinin karışımı

firuzei

Firuze rengi, açık mavi

ĝara ~ ĝäre ~ ĝärä ~ ara 1 ~ arë ~

era ~ ere ~ êrë

Siyah

ĝezel ~ ĝizil ~ ızıl ~ izil

(I) Kırmızı renk, kızıl

(II) Kına şeklindeki kırmızı renk

gilgez ~ gülgez

Koyu kırmızı

güm göy	Koyu renkli, siyah ve duman renkli
Koyu mavi, masmavi	kere göy
kab-kara ~ kab-kere	Mor renkli, koyu mavi renkli
Tamamen siyah, kapkara	kere yaşıl
kähär	Yemyeşil, koyu yeşil
Kahverengine yakın bir renk	kıb kere
kahı sarı	Simsiyah
Saman sarısı	kıb kırmızı
kal sarı	Kıpkırmızı
Soluk sarı	kır 5
karaltı ~ karantı ~ kerente ~ kerenti ~	Kır, beyaz renk
kerelti	kırmız ~ kırmızı ~ kırmızı
Koyu renkli, siyah ve duman renkli	Kırmızı
hare düdün	kızak
Duman rengi, koyu, karanlık	Kırmızı kına rengi
kas 5	kızılce
Koyu renk	Kırmızı gibi, diğerlerine oranla kırmızı
kere düdün	olan

ķomral ~ ķumral ~ ķumural

Turuncu

Kahverengi

nili

ķonķur

Bir tūr koyu mavi renk, ķivit rengi

Sarı ile siyah karışımı bir renk, koyu kumral, kestane rengi, koyun gibi hayvanlar için kullanılır.

puştu gülü

Açık kırmızı, gülün sırt rengi

ķoyu yaşıł

reng

Renk, boya, ışık yansıması

Koyu yeşil, koyu sarı

sarı 2 ~ saru

ķup ķumural

Sarı rengi

Tamamen kahve renginde olan, koyu kahve

sefid

Beyaz

lāle-gūn

sepi

Lale renkli, lale renginde olan

Beyaz

melhe

surķ

Kül rengi, boz, gri

Kırmızı

mowul

sürmeyi

Mavi, mavi renkli

Lacivert renkli, lacivert renkli olan

narengi ~ narıncı ~ narenci

şeker 2

Sarıya çalan kırmızı renk, sadece keçi ve oğlakların rengi sayılırken söylenir.

şeteni

Pembe renkli, pembemsi

şuturu

Deve tüyü rengi

yam ~ yap yaşıl

Yemyeşil

yangal

(I) Ateş rengi

(II) Kahverengi

yaşıl ~ yaşul ~ yoşıl

(I) Yeşil, yeşil renk

(II) Sarı renk

3. 2. 2. Eylemler

ābādlaşmak

İmarlı hâle gelmek, bayındır olmak,
yerleşmek

acaman êdmek

(I) Yemek yemek

(II) Kan emmek

acıklanmak ~ acıhlanmak

(I) Acıkmak

(II) Sinirlenmek, kızmak

acınmak

Kızgın olmak, sinirli olmak

acmak

Aç olmak, yemek yeme ihtiyacını
hissetmek, acıkmak

açılmak ~ açulmak

(I) Açılmak

(II) Güneş, ay doğmak

(III) Süzülme

(IV) Bahse konu olmak

(V) Başlamak

açışmak

(I) Topluca acıkmak

(II) Sinirli olmak, kızmak

açmak

(I) Açmak, çözmek, salıvermek, bir şeyi
kapalı durumdan açık duruma getirmek

(II) Açıklamak, şerh etmek

(III) Dürülmüş veya iliklenmiş şeyleri o
durumdan kurtarmak yaymak, yassı hâle
getirmek

(IV) Bir sorunu çözmek, bir problemi
aşmak etmek

(V) İcat yapmak

(VI) Son bulmak

(VII) Menfaat, kazanç sağlamak

ad aparmak

İsim, unvan sahibi olmak

ad batırmak

Adını lekelemek, adını kötüye çıkarmak

ad çıkarmak

Tanınmak, ünlü olmak

ad édmek

(I) Aday olmak, nişanlanmak

(II) Beşik kertmesi

(III) Bir şeyi başkasıyla ilişkilendirmek

ad koymak

Ad koymak, adlandırmak

ad olmak

(I) Aday olmak, nişanlanmak

(II) Beşik kertmesi

(III) Bir şeyi başkasıyla ilişkilendirmek

ad tutmak

İsim, unvan sahibi olmak

adaqlanmak ~ adaqlanmak

Nişanlanmak, birinin adıyla anılmak

adamak

Borcunu ödemek, yerine getirmek

adarmak

(I) Adını anmak

(II) Adını iyi anmamak, kaba,

nezaketsizce adıyla seslenmek

(III) Adamak

adet görmek

Belirli yaşlar arasında kadınların ayda

bir döl yatağından kan gelmek

adet olmak

Belirli yaşlar arasında kadınların ayda

bir döl yatağından kan gelmek

admak ~ atmak ~ atmak

(I) Atmak, fırlatmak

(II) Ok atmak veya silahı ateşlemek

ağalmaq ~ **ağarmaq** ~ **ağarmaq** ~

(III) Bırakmak, yere atmak

aķarmaq

(IV) İmalı konuşmak; sataşmak, laf atmak

(I) Beyazlaşmak, ağarmak

(V) Bırakmak, terk etmek

(II) Rengi solmak, rengi ağarmak

(VI) Göz ardı etmek

(III) Ortaya çıkmak, görünmek, aşikâr olmak

ağ kesilmek

ağanamaq

Çok korkmak, rengi ve yüzü solmak

Yere düşmek, hayvan toprakta debelenmek

ağaç atmaq

ağanaşmaq

(I) Dokumak, halıya düğüm atmak

Topluca yerde yuvarlanmak

(II) Başkalarının dikkatini dağıtmak, yormak

ağanatdırmaq

ağaç döşürmek

(I) Yere düşürmek

(I) Dokumak, halıya düğüm atmak

(II) Uyutmak, yatırmak

(II) Başkalarının dikkatini dağıtmak, yormak

(III) Yuvarlamak, yuvarlanmak

ağalamaq

ağardılmaq

Kırmızı ve beyaz renkli olmak

Beyaz hâle getirilmek, beyazlaşmak

ağartmaq

(I) Beyazlatmak, ağartmak

ağıya düşmek

(II) Kalaycılık yapmak

Zehirlenmek, zehirli olmak

(III) Temizlemek

ağlamak ~ ağlamak ~ aklamak

ağıllamak

Ağlamak

Hayvanları ağıla koymak

ağlaşmak

ağımak

Topluca ağlamak, topluca yas tutmak

Zehirlenmek, zehirli olmak

ağlatmak ~ alatmak

ağır heley çalmak

Ağlatmak

Ağır halay makamını çalmak

ağrıtmak

ağırlaşmak

Ağrıtmak, acıtmak

(I) Daha ağır hâle gelmek

ağsamak ~ ahsamak

(II) Daha vakarlı olmak

Aksamak, topallayarak yürümek

(III) Daha tembel olmak

ağısırmak ~ ahsırmak ~ aksırmak ~

ağırmak

askırmak

Acımak

Aksırmak, hapsırmak

ağırtmak

ağz edmek

Acıtmak

Sözlü kavga etmek, ağız dalaşı yapmak

ağz éymek

(I) Ağzı eğmek	ağza vèrmek
(II) Ağzını eğip bükmek, doğruyu söylememek	Sözlü kavga etmek, ağız dalaşı yapmak
ağz kaçşınmak	ağzlandırmağ
İçinden geçeni dillendirmemek	Memeyi süt çocuğunun ağızına koymak
ağz yanmağ	ağardmağ
Ağızı, damağı yanmak	Açığa çıkarmak, aydınlatmak
ağz yele vermek	ağdıрмаğ ~ ağdıрмаğ ~ ağırtmak
Üstünkörü cevap vermek, ağız bükmek, kesin, net konuşmamak	ağırtmağ
ağza dolmak	Akıtmağ
Dili ucuna gelmek	ağıddırmağ
ağza düşmek	(I) Akıtmağ, hareket ettirmek
Dile düşmek; tanınmak, meşhur olmak	(II) Hayvan düşük yapmak
ağza koymağ	ağıddırmağ
(I) Ağızına lokma koymak	Akıttırmağ
(II) Lafı ağızına tıkamak	ağmağ ~ akmağ
(III) Karşısındakini tahrik etmek	Akmağ
	ağsaşmağ
	Topluca aksamak, topluca topallamak

aḥsatmak

Topal, aksak hâle getirmek, neden

olmak, aksatmak

aḥtarmak ~ eḥtermek

Aramak, araştırmak; incelemek

aḥ olmak

Başı dik, alını açık olmak

aḥdedmek ~ eḥdedmek

Nikâhlanmak, evlenmek

al aparmak

Lohusa olan kadına 'al' gelmek, kâbus

görmek

al kıymak

(I) Alnını yere koymak, azmetmek

(II) Bir tarafa yönelmek

al o virmek

Alıp vermek

al virmek

(I) Kadın doğum sırasında, esnasında

ölmek

(II) Doğum sırasında temizliğe dikkat

edilmemesi yüzünden lohusa ateşli

hastalık tutulmak

ala kıere etmek

Bir şeyler yazıp çizmek, bir şeye yazıp

karalamak

alaḥtar olmak

Gözüne karanlık vurmak, göz hasta

olmak; katarakt olmak

alalanmak

(I) Alaca renkli olmak

(II) Gözü kamaşmak

alamet vermek

İşaret etmek

alartmak

(I) Renklendirmek

(II) mec. Gözü kamaştırmak

(I) Aşağı indirmek; indirmek

(III) Gökyüzü parçalı bulutlu olmak

(II) Hakaret etmek

alaya vermek

alçalmağ

Kaybetmek

(I) Kısalmak, aşağı inmek, yüksekliğini

alayın olmağ

kaybetmek

Aydınlanmak, ortaya çıkmak

(II) Azalmak, inmek, zayıflamak

alazlamağ

(III) mec. Nüfuzunu, itibarını

(I) Yanmak, ciğer ve mısır pişirmek,
yakmak

kaybetmek

aldırmak 1

(II) mec. Bir kişinin kızgınlığını
alevlendirmek, kızdırmak

(I) Aldırmak

(II) Birinin bir şeye alışması, öğrenmesi

alçağlanmağ

için o şeyi yaptırmak

(I) Kısalmak, aşağı inmek, yüksekliğini
kaybetmek

(III) Alıştırmak

aldırmak 2

(II) Azalmak, inmek, zayıflamak

(I) Aldatmak

(III) mec. Nüfuzunu, itibarını
kaybetmek

(II) Gol atmak

alçaldırmağ

alđın olmağ

Beden bir kısmı felç olmak, sakat, özürlü
olmak

algınmak

Beden bir kısmı felç olmak, sakat, özürlü
olmak

alık vurmağ

Hayvanların kulağını düzgün kesmemek

alıklamak

(I) Rahatsız etmek; ikilemde bırakmak

(II) Eşeğe semer vurmağ

alınmak

(I) Satın alınmak, teslim edilmek

(II) Beden bir bölümü işten düşmek;
kısmi felç olmak

(III) Meyve ve sebzeleri soymak

(IV) Yarı doymak, tam doymamak

alışdırmağ

(I) Ateşi tutuşturmak

(II) Uğraştırmak

(III) Kızdırmak

(IV) Aydınlanmak

alışmak

(I) Tutuşmak, yanmak, alevlenmek

(II) Uğraştırılmak

(III) Hiddetlenmek

all ayırmağ

Bir tarafa yönelmek, bir tarafa hareket
etmek

alladılmağ

Aldatılmak

allanmağ

Aldanmak, yanılmak

allatmağ

(I) Aldatmak; gözünü boyamak

(II) Gol atmak

almağ

(I) Almak, satın almak

and içmek

(II) Meyve ve benzeri yiyeceklerin kabuğunu soymak, almak

Yemin etmek, ant içmek

(III) Tırnak ve benzer şeyleri kısaltmak, kesmek

andlaşmağ

Sözleşmek, antlaşmak

(IV) Hareket etmemek, durmak

angılamak

Yönelmek, meyletmek

(V) Bir şeyin üstünü kapatmak, örtmek

angladılmağ

Farkına varmak, bilgi sahibi olmak

(VI) Musallat olmak, zorla almak

(VII) Bir derde veya sıkıntıya düşmek

anglamak ~ anklamağ

(VIII) Evlenmek, evli olmak

(I) Anlamak, anlamak, idrak etmek, bilmek, kavramak

alowlanmağ

Ateş almak; kıvılcım çıkarmak

(II) Bilgilenmek, haberdar olmak

alt üst édmek

anglatmağ ~ anglatdırmağ

(I) Alt üst etmek

Anlamasını sağlamak, bilgilendirmek,

(II) mec. Kötü bir şey yapmak

anlatmak

altından götürmek

angsızmağ ~ ansızmağ ~ hansızmağ

İnkâr etmek, sözü çiğnemek; sözün aksine davranmak

Hapsürmek

ankırışmağ

Eşek topluca anırmak

anķırmak ~ hangırmak ~ hanķırmak

Anırmak

aparmak

(I) Götürmek, taşımak, aktarmak

(II) Çalmak, alıp kaçmak

(III) Kazanmak; bahis oyunlarında kazanmak

(IV) Ortadan kalkmak

(V) Rengi solmak

ar êdmek

(I) Haya etmek, utanmak

(II) Bencilik yapmak

ara açmak

(I) Uzaklaşmak, ara vermek

(II) Yaygınlaşmak

ara kesmek

(I) Sırayla bir işi yapmak

(II) Bir kimsenin dayanma gücünü yok etmek

ara kıymak

(I) Ara vermek

(II) Koşu yapmak, atletizm yarışması düzenlemek

ara vèrmek

(I) Başkaları için yer açmak; yol vermek

(II) Süre vermek, ara vermek

aradan gèdmek

(I) Ortadan kalkmak, yok olmak

(II) Öldürölmek

(III) Gücsüz düşmek, zayıflamak

'arağ işmek

Alkollü içki içmek

arah vèrmek

Sunmak, adres vermek

arahlamak

Sunmak, adres vermek

aralı kalmak

aralamak ~ āralamak

Mesafede, uzakta kalmak

(I) Aralamak, ayırt etmek, ayırmak,
uzaklaştırmak

aram edmek

Rahatlatmak

(II) Seçmek

aramak 1

aralandırmak

(I) Ayırmak

(I) Aralamak, ayırt etmek, ayırmak,
uzaklaştırmak

(II) İki şeyin arasını açmak

(III) Teşhis etmek

(II) Seçmek

(IV) Araştırmak, incelemek

aralanmak

aramak 2

Ayrılmak, uzaklaşmak

Süslenmek

aralaşmak

aramlatmak

(I) Birbirinden ayrılmak

Rahatlatmak, teskin etmek

(II) Teşhis etmek; anlamak

araşmak

(III) Çocuğu anne sütünden kesmek,
ayırmak

(I) İncelemek, araştırmak

(II) Birbirinden ayrılmak, uzaklaşmak

aralaştırmak

(III) Kavga etmek

İki şeyi birbirinden ayırmak

araştırmak

Araştırmak

aratmak

(I) Sunmak, adres vermek

(II) Açıklamak, şerh etmek

araya gelmek

(I) Gündeme gelmek

(II) Ara buluculuk için ortaya çıkmak

(III) Güçlenmek, güçlü hâle gelmek

arğaclamak

Örmek, düğüm atmak

arğa vèrmek

Arkaya dönmek, arkaya bakmak

arhadan atmak

Güçten, kuvvetten düşürmek, yormak,

güçsüz bırakmak

arhalanmak

Arkaya dönmek, arkaya bakmak

arhanmak

Arkaya dönmek, arkaya bakmak

arhastımak

Güçten, kuvvetten düşürmek, yormak,

güçsüz bırakmak

arığlaşmak ~ arıqlaşmak

Daha çok zayıflamak, çelimsiz hâle gelmek

armak

Yorulmak

arpaya düşmek

Koyun çok fazla arpa yemesi sonucu hastalanmak

arrılmak ~ ärrınmak

(I) Temiz olmak, temiz hâle gelmek

(II) Emin olmak, güven sağlamak

(III) Tam anlamıyla iyileşmek

arrımak

Temizlenmek, pak olmak

Astırmak, idam ettirmek

arrıtmak ~ arrıtdırmak

asılı kalmak

(I) Temizlemek, temiz hâle getirmek

(I) Arada kalmak, kararsız kalmak

(II) Tam anlamıyla incelemek, göz

(II) Asılı kalmak

atmak

asılmak

artarmak ~ artırmak ~ arturmak

(I) Asılmak, idam edilmek

Çoğaltmak, artırmak; eklemek

(II) Bağlanmak, bağımlı hâle gelmek

artıklaşmak

(III) Dayanmak

Fazlalaşmak, artmak, daha çok olmak

asmak

artmak

(I) Asmak, asılı duruma getirmek

Çoğalmak, artmak

(II) mec. Kulak vermek

arzılamak ~ arzulamak

aşa vurma

İstemek, arzulamak

Dericilik yapmak

arzılanmak

aşık oynamak

İstek sahibi olmak, heveslenmek

Aşık kemiği ile oyun oynamak

âsanlaşmak

âşıklaşmak

Daha kolay olmak, daha rahat olmak

Birine gönül bağlamak, âşık olmak

asdırmak

aşırılmağ

(I) Geçirilmek

(II) Yutulmak

(III) İçeri alınmak

aşırmağ

(I) Geçirmek, yutmak

(II) Aşağı indirmek veya bir şeyin içine
atmak

(III) Bir işle meşgul olmak

aşlamağ

Az yemek yemek, atıştırmak

aşlanmağ 1

(I) Aşî olmak

(II) Karnını doyurmak

aşmağ

(I) Yükseklikten aşağı inmek, geçmek

(II) Yutulmak, batmak

(III) Haddini aşmak, fazla olmak

âşşığını oğurlamağ ~ uğurlamağ

(I) Âşîk olmak

(II) Aldatmak

(III) Aşîk kemiğini çalmak

at çaptırmağ

At koşturmak, at ile koşmak

at götürmek

At koştururken atın kontrolünü
kaybetmek

at oynatmağ

Düğün ve törenlerde at koşturmak, at
binmek

atılmağ

Atılmak, fırlatılmak

atırmağ

Ayırmak

atlamağ

(I) Atlamak, sıçramak

(II) Bir şeyi pas, es geçmek

awmak

atlandırmağ 1 ~ atlatdırmağ

(I) Okşamak

(I) Geçirmek, geçiş vermek

(II) Avlamak

(II) Uçurmak, sıçratmak

ayağ düşmek

atlandırmağ 2

(I) Ayağı iyi gelmek, uğurlu olmak

Birini at sahibi yapmak

(II) mec. Çocuğu başından savmak

atlanmağ

ayağı açılmağ

(I) Ata binmek

(I) Bir şey aniden gözden kaybolmak

(II) At sahibi olmak

(II) Gelin baba evine ilk defa gitmek

atlaşmağ

ayağını yemek

(I) Birlikte atlamak veya sıçramak

Yaptığı işin sonucuna katlanmak, yaptığı

(II) Geçmek veya geçmiş olmak

işin sonucunu görmek

attılamağ

ayağlanmağ

Sıçramak, atlamak

Paytak paytak gitmek

avaz olmak ~ 'avaz olmak

ayağ ~ äyah tutmağ

(I) Bozulmak, karışmak

(I) Kalkmak, güçlenmek

(II) Yıldız çıkmak

(II) Emzikli çocuk ayaklanmak

ayağ gèdmek

Bağırsak bozulmak, ishal olmak

ayağ götürmek

Yürümek, adım atmak

ayağ kesilmek

İlişkinin kesilmesi, gidiş gelişin kesilmesi

ayağ vermek

(I) Şans ve ikbal sahibi olmak

(II) Uygun ortam içinde bulunmak

ayağ vurmağ

İshal olmak

ayakdan atmağ

Yorgun düşürmek

ayakdan düşmek

(I) Ayaktan düşmek

(II) mec. Yanılmak, ayağı kaymak

ayakdan salmağ

Yorgun düşürmek

ayağlamağ

(I) Ayak altında ezmek, ayaklamak

(II) Özen göstermemek, saygısızlık yapmak

ayağlanmağ

(I) Ayağ kalkmak, doğrulmak

(II) Ayakaltında kalmak, ezilmek

ayağlaşmağ

(I) Doğrulmak, ayağ kalkmak

(II) Çocuk yürümeye başlamak

ayalmağ

(I) Uyanmak

(II) Şifa bulmak, iyileşmek

(III) Ayılmak, kendine gelmek

ayılmağ ~ ayılmağ

(I) Uykudan kalkmak, uykudan uyanmak

(II) Yön değiştirmek, bir tarafa yönelmek	aymarlamak ~ haymarlamak Köpek ve benzeri hayvanlar ani saldırı
(III) Uyanık olmak	saldırmak
(IV) Hastalıktan kurtulmak	aynaşmak
(V) Geri dönmek	(I) Oynaşmak
ayınmak	(II) Bulaşmak, münakaşa etmek
Yön, taraf değiştirmek, durumu bozulmak, dağılmak, darmadağın olmak	ayrılmak ~ ayrılmak
ayırnak ~ ayurmak ~ ayırtmak	(I) Ayrılmak, uzaklaşmak
(I) Ayırmak; ayrılmasını istemek	(II) Dağılmak, parçalanmak
(II) Farkına varmak, teşhis etmek	(III) Ortaya çıkmak, belirlemek
(III) Seçmek, aradan seçip almak	azaldılmak
(IV) Kesmek	Azalmak, eksilmek
(V) Yığmak	azalmak ~ azanmak
ayıtmak	Azalmak, eksilmek
Ayıltmak, uyandırmak	azaltmak ~ azatmak
aylanmak	Eksiltmek, azaltmak
Bir yerin çevresinden dolanmak	azarlamak ~ azarlatmak
	Kırıcı ve sert söz söylemek, paylamak

azaşmak

(I) Azalmak, daha az olmak

(II) Eksikliği ortaya çıkmak

azdırmak 1

Eksiltmek, azaltmak

azdırmak 2

(I) İncitmek, gönlünü kırmak

(II) Yoldan çıkarmak veya yolundan alıkoymak

(III) Ortadan kaldırmak

(IV) Gol atmak

(V) Kandırmak, aldatmak

(VI) Daha kötü hâle getirmek

(VII) mec. Yarasına tuz basmak

azılamak ~ azıklaşmak 1

Az olmak, eksiklik oluşmak

azıklaşmak 2

Yara azmak, daha kötüye gitmek

azımsamak

Eksikliğini hissetmek

azımsanmak ~ azımsınmak

Eksikliğini hissetmek

azırğanmak

Eksikliğini hissetmek

azırtmak

İncitmek, eziyet etmek

azmak

(I) Yara azmak, yara tekrar açılmak, hastalığa yakalanmak

(II) Acı artmak

(III) Yoldan çıkmak, sapıtmak

babılı edmek

Tahrik etmek, kıskırtmak

bada vermek

Yele vermek, telef etmek; zayi etmek

badaklamak

Ayağına pranga takmak; hayvanların
ayağını iple bağlamak

badamak

Bağlamak, ayaklarını bağlamak

badmak ~ batmak

(I) Batmak, bulaşmak

(II) Ortadan kalkmak, yok olmak

(III) Kaybolmak, Güneş veya Ay batmak

(IV) Bir kişinin üstesinden gelmek,
yenmek

baft vermek

Laf, söz atmak, laf çakmak

bağır kan olmak

Ciğeri, bağı kan dolmak, çok üzülme

bağırmağ ~ beğirmek

Bağırmağ

bağırtmağ

Bağırtmasına yol açmak

bağıslamak ~ bağuşlamak ~

bağşlemek ~ bağışlamak ~

bakušlamak

(I) Bağışlamak, affetmek

(II) Sunmak, armağan etmek

bağıslanmağ ~ bakušlanmağ

(I) Bağışlanmak, affedilme

k(II) Armağan edilmek, takdim edilmek

bağlamak ~ bağlemek ~ bağlämağ ~

baqlamağ

(I) Bağlamak

(II) Akıtmak, hareket ettirmek

(III) Kesilmek, önu kesilmek

(IV) Buz kesmek, donmak

(V) Kapatmak, kapıyı bağlamak

(VI) Son vermek, bitirmek

(VII) Bağlamak ve yedek parçaları
takmak

(VIII) Bir Şeye veya kimseye bağımlı olmak

(IX) Bir Şeyin alı ırpı ile ağzını veya üstünü kapatmak

(X) Dua veya sihir ile erkekleri cinsellikten ve Şehvetten mahrum etmek, bırakmak

bağlanmak ~ bağlanmak ~ bağlanmak

(I) Bağlanmak

(II) Kesilmek, toplanmak

(III) Kapanmak

(IV) İlgilenmek, gönül vermek

(V) Gizlenmek

(VI) Akmak, harekete geçmek

(VII) Bitmek, son bulmak

(VIII) Yedek parça takılmak

(IX) Erkekleri cinsellikten büyü ile mahrum bırakmak

bağlaşmak

Birbirine bağlamak, düğümlemek

bağrı yanmak

Bağrı yanmak, çok üzülmek

bağırışmak

Bağırışmak, topluca bağırmak, feryat etmek

bahalanmak ~ bahalaşmak

Çok pahalı olmak

bağılmak

(I) Bakılmak, izlenilmek

(II) Sorumluluğu üstlenmek

(III) Tedavi edilmek, tedavi, bakım altına almak

bağışmak

(I) Topluca bakmak

(II) Birbirine bakmak

bağmak 1 ~ bağmak

(I) Bakmak, izlemek

(II) İncelemek, çözmek

Şiddetli titremek

(III) Sorumluluk üstlenmek

bal tutma

(IV) Teşhis ve tedavi etmek

Zirveyi tutmak, yukarı çıkmak

(V) İlgi göstermek, dikkate almak

bal vurma

ba

(I) Kanat çalmak

(I) Kanatlanmak, hızlıca uçmak; koşmak

(II) mec. Mutlu olmak

(II) Parıldamak, ışıldamak

balasını tutma

(III) Sıçramak, hareket etmek

Bir kişinin tarafını tutmak, taraf olmak

ba

balaz götürmek

Nara atmak, feryat etmek

(I) Kızgınlıkla yerinden kalkmak,
fırlamak

bal açma

(II) Alevlenmek, parlamak

(I) Kanatlarını açmak ve uçmak

balazlama ~ balazlanma

(II) Yassı ve düz olmak

(I) Parlamak, aydınlanmak

bal atma

(II) Kızgınlıkla yerinden fırlamak

(I) Yaymak, düzleşmek

(III) Köz haline gelmek, tam yanmamak

(II) Sevinçten uçmak

bamılama

bal bal u

Patlama sesi duyulmak

bangırtmak ~ bankırtmak

Bir kimseyi bağırtmak

banglamak

Bağırmak

barat etmek

(I) Teslim etmek

(II) Mutlu etmek

bardan gedmek

Çocuk sakat olmak, düşük yapmak

barılamak ~ barılmak ~ barılmak

Kıvılcım çakmak, parıldamak

barışdırmak

Barıştırmak

barışmak

Barışmak

barrakçılama

Erkek keçiler çiftleşme döneminde ses

çıkarmak

barrılama

Büyük ve küçükbaş hayvanlar ses

çıkarmak, böğürmek

barrındırma

Yedirmek, içirmek, barındırmak

barrınma

Azıcık doymak

barrıtma

Yararlandırmak, faydalandırmak

basdırılma

(I) Defnedilmek, gömülmek

(II) Gizlilik, sır açığa çıkarılmak

(III) Bir şey üstü örtülmek

(IV) Hamile, gebe bırakmak

basdırma vurma

Bir kimseye dayak atmak

basdırma

(I) Bir şeyin üstünü örtmek, bastırmak;
saklamak

(II) Defnetmek, toprağın altına koymak

(III) Rakibi yere çalmak ve yenmek

(IV) Gebe bırakmak, hamile bırakmak

basılmağ ~ basulmağ ~ bosulmağ

(I) Ayak altına almak, eşkıya hücumuna
uğramak

(II) Hamile, gebe kalmak

(III) Toplanmak, yumak haline gelmek

basmağ ~ bosmağ

(I) Sıkıştırmak, baskı yapmak

(II) Alt etmek, ezmek

(III) Örtmek, kaplamak

(IV) Hamile, gebe bırakmak

(V) Nüfuz altına almak, ele geçirmek

(VI) Yenmek, tuzak kurmak

(VII) Sıkıştırmak

(VIII) Yüksek bir fiyata satmak

(IX) Göz çapaklanmak

(X) Bir işi yaptırmak

(XI) Donmak

basmarlamağ

Gafil avlanmak, saldırıya uğramak

baş açılmağ

(I) Baş açık olmak, tesettürsüz olmak

(II) Bir işten sıyrılmak, kurtulmak

(III) Çaresiz ve fakir olmak

baş alıb gedmek

Bir tarafa yönelmek ve gitmek; başını

alıp gitmek

baş altı edmek

Bir amaç belirlemek ve o amacı

gizlemek, saklamak

baş altı vurmağ

Balıklama yüzmek

baş aparmak

Anlamak, farkına varmak

baş araya gelmek

Belirlenmek, hesap kitabın incelemek

baş araya getirmek

Belirlemek, tayin etmek

baş çıhardmak

(I) Baş çıkartmak, anlamak, farkında olmak

(II) Ortaya çıkmak, ansızın bir yerden başını çıkartmak

baş édmek

(I) Bitirmek

(II) Kurşun veya ok hedef iskalamak

(III) Yarışmayı kazanmak

(IV) İlerlemek, gelişme kaydetmek

baş éndirmek

Başını önüne eğmek, saygı göstermek

baş galhamak

Baş kaldırmak

baş goşmak ~ koşmak

(I) Bir işle uğraşmak, meşgul olmak

(II) Yarışmak

baş götürmek

(I) Uyanmak, yataktan kalkmak

(II) Bir yere yönelmek

(III) Kalkmak

baş kalandırmak

(I) Başını kaldırmak, ayağa kalkma

(II) Meşgul olmak

baş kaldırmak

(I) Uyanmak, uykudan kalkmak

(II) Ayaklanmak, isyan etmek,

başkaldırmak

baş karışmak

Baş kalabalık olmak, yoğunluk olmak

baş kıowzamak

(I) Ayağa kalkmak, uyanmak; filiz vermek

(II) İsyen etmek, asi olmak

(III) Ot ve benzeri şeyler olgunlaşmak

baş kıoymak

(I) Başını yere veya bir yere dayamak

(II) Bir yere yönelmek

(III) Bir işe başlamak

baş olmak

Tamam olmak, bitmek, son bulmak

baş öğretmek

Eğitmek, öğretmek

baş tutmak

(I) Araştırmak, uygulamak

(II) Bir kişinin sorumluluğunu üstlenmek

(III) Sonuca ulaştırmak,

neticelendirmek

baş uğunmak

Başı dönmek

baş vermek

Ot filizlenmek, yeşermek; gelişmek, ortaya çıkmak

baş vurmak

(I) Saçını kesmek, başını süslemek

(II) Birini görmeye gitmek

(III) Kavgacı olmak

(IV) Mermi, kurşun ıskalamak

baş yaymak

Meşgul etmek, başını ağrıtmak

baş yemek

Birinin ölümüne sebep olmak, aşırı derecede bıktırmak, usandırmak

baş yere kıoymak

Dinlenmek, durmak; uyumak

(I) Vuku bulmak, ortaya çıkmak

başa almak

(II) Ekmek pişirirken hamur sıçramak

(I) Bir şeyi yerden alarak baş hizasına kaldırmak

(III) Hayat devam etmek, sürmek

(II) Her yeri gezmek, dolaşmak

başa gelmek

(I) Bir olay meydana gelmek, başa gelmek

(III) Feda olmak

başa çıkarmak

(II) Bitmek, sona ulaşmak

Birini birine musallat etmek ve yersiz yetkiler vermek, şımartmak

(III) Bir kimsenin başkalarının mekânına, mahremine, mahfiline ansızın girmek

başa çıkartmak

Şımartmak, dalkavukluk etmek

(IV) Kızmak, psikolojik bir hastalığa yakalanmak

başa dönmek

Bir kimseye feda olmak

(V) Ekmek pişirme sırasında hamur sıçramak

başa düşmek

başa getirmek

Anlamak, farkına varmak

Farkına varmak

başa düşülmek

başa vurmağ

Hatırlamak, aklına gelmek

(I) Ömür geçirmek, hayat sürmek

başa gedmek

(II) Bitirmek, sona ulaşmak

başa yaymak

Baş ağrıtmak

başarmak

Güç getirebilmek, başarmak, çözmek,
yapmak

baş-baş édmek

Başı çekmek, önde olmak

baş-başa koşmak

(I) Şaka yapmak, başını birinin başının
üzerine koymak

(II) Laf atmak

baş-başa koymak

(I) Şaka yapmak, başını birinin başının
üzerine koymak

(II) Laf atmak

başdan çalmaq 2

Bir şeyi veya kimseyi başının üstüne
kaldırarak yere vurmak

başdan çıhardmaq

(I) Gözden çıkartmak

(II) Hatırlamak, hatırlatmak

(III) Saymak, belirlemek

(IV) Unutmak

başdan danışmaq

(I) Saçmalamak

(II) Laf atmak, kendini övmek

başdan édmek

Kurtulmak, sorunu çözmek

başı aparmaq

Birini bıktırmak, usandırmak

başı bir olmaq

Bir ve beraber olmak, birbiriyle irtibatlı
olmak; gayrimeşru ilişki içinde
bulunmak

başı olmak

(I) Bilmek, farkında olmak; yetenekli olmak

(II) Doğum başlamak

başı yanmak

İçi yanmak, merhamet beslemek

baş-kulağda olmak

(I) Dikkatli olmak, sakınmak

(II) Yeni bir haber beklemek

(III) Araştırmak, soruşturmak

(IV) Bir haberi beklemek, eli kulağında olmak

başlamak ~ başlatmak

(I) Başlamak, açmak, başlatmak

(II) Bitirmek, sona erdirmek

başlanmak ~ başlanılmak

(I) Başlamak

(II) Bir şey sona ermek

batırılmak

Batırılmak, bulaştırılmak

batırmak ~ batırtmak ~ baturmak

(I) Suyu batırmak

(II) Yok etmek, ortadan kaldırmak

(III) Bir şeye bulaştırmak veya bir şeyin içine daldırmak

(IV) Kaybetmek

(V) Zarar etmek, batırmak

(VI) Gizlemek

(VII) mec. Adını yitirmek, adı unutulmak; adı kötüye çıkmak, itibarsızlaşmak

batışmak

(I) Topluca batmak

(II) Rakibini alt etmek, yenmek

baydırmak

(I) Kumarda yenilmek, kaybetmek

(II) Emanete ihanet etmek

Feryat etmek, nara atmak

bazmak

behr  dmek

Gitmek, gezmek, geri dönmek

Bölmek, paylaşmak

bec ~ beç vurmağ

beht gelmek

Filizlenmek, güvermek

Yakarmak, dilemek

beç etmek

beht getirmek

Filiz vermek, yeşermek

(I) Sığınmak, yakarmak

bed getirmek

(II) şans, talih, ikbal elde etmek, bulmak

şansızlık, uğursuzluk getirmek

beht ulumağ

bedirlenmek

şans getirmek

Daha güzel olmak, ayın on dördü gibi

beht vermek

güzel olmak

Rica etmek, yakarmak

begenmek ~ beğenmek ~ beyenmek ~

beđķilemek

b y nmek

(I) Keçi ses çıkarmak

Beğenmek

(II) Bağırmak, feryat etmek

beğirişmek

b l bağlamağ

Topluca bağırmak

(I) Bel bağlamak; karar vermek

beğirmek ~ beğirtmek

(II) Gönül bağlamak, inanmak; beklenti içinde olmak	(I) Belirlemek, ortaya çıkmak
bél vérmek	(II) Kollamak, gözetmek
Eğilmek	(III) Saymak
beldirmek	bellemek 2
Beyan etmek, ortaya çıkarmak, aşikâr etmek	Bel işi yapmak, bellemek
béle gelmek	bellemek 1
Böyle gelmek, öyle gelmek, sanmak	Belirlenmek, ortaya çıkmak
belemek ~ bëlemek	(II) Etkilenmek
Çocuğu kundaklamak	belletmek ~ bellettirmek
belertmek	Belirlemek, tayin etmek
Sert bakışıyla karşıdakini korkutmak	bellinmek
bélinmek	Etkili olmak, nüfuz etmek
Bölünmek, kesilmek	bélmek
belke-belke édmek	Bölmek, ayırmak; gruplara ayırmak; kesmek, yarmak
İşi ertelemek, işi savsaklamak	bena ~ bene édmek
bellemek 1	(I) Bir şeyin temelini atmak

(II) Başlamak, başlatmak, bir işe girişmek

(III) Karar vermek

bena kıoymaq

(I) Bir şeyin temelini atmak

(II) Başlamak, başlatmak, bir işe girişmek

(III) Karar vermek

bend édmek

(I) Bağlamak, konuşmamak için ağız kapatmak

(II) Çiftleştirmek

bengzedilmek ~ benzedilmek

Benzetme işine konu olmak, benzetilmek

bengzetmek ~ benzetmek

Benzer duruma getirmek, benzetmek

ber low vurmaq

Bebek veya çocuk dudağına dokunarak ses çıkartmak

ber vérmek

(I) Ürün, meyve vermek

(II) Çiftleşmek

bere gelmek

Hayvanları çiftleştirmek

berege ~ bereye gédmek

Tuzak kurmak, tuzakta beklemek

berek vérmek

(I) Tuzak yeri ve zamanı uygun düşmek

(II) Kabul etmek, kabullenmek

ber-gúzar etmek

Uygulamak

berhe ~ berke batmaq

Faydalanmak, yararlanmak, zengin olmak

berinmek

(I) Uzak durmak, sakınmak	Daha kötü olmak
(II) Mülteci olmak, sığınmak; bir kişiye yönelmek, sığınmak	bey bad olmak Yok olmak, boşa gitmek, ortadan kalkmak, gitmek
berkimek ~ berkinmek	beyanat édmek Belirlemek, saymak
Sağlamlaşmak, sertleşmek	berkitmek Sertleştirmek, kurutmak
berkitmek	bezedilmek Süslemek
Sertleştirmek, kurutmak	bes édmek (I) Yetinmek, sözü kesmek
bes édmek	(II) Kapanmak, kesilmek bezemek ~ bezedmek ~ bezetmek ~
(I) Yetinmek, sözü kesmek	büzüdmek Süslemek
(II) Kapanmak, kesilmek	bezemek ~ bezedmek ~ bezetmek ~
beslemek ~ besledmek ~ besletmek ~	büzüdmek Süslemek
besledmek	bezendirmek (I) Süsletmek
Beslemek, eğitmek, yetiştirmek	(II) Birisine yeni elbise giydirmek
beslendirmek	bezenmek (I) Süslenilmek, süslenmiş olmak
Eğitmek, yetiştirmek	(II) Kendi kendini süslemek
beslenmek ~ béslenmek	bezettirmek
Beslenmek, eğitmek	
beterleşmek	

Süsletmek	Bıçaklamak, bıçakla yaralamak
birç ~ bürç vurmağ	biçdirmek
Parıldamak, kıvılcım çıkarmak, atmak	Biçtirmek
birçilamağ ~ bürçülemek	biçilmek
Parıldamak, kıvılcım çıkarmak	Biçilmek, kesilmek
birğ vurmağ	biçkilemek
Kıvılcımlanmak, parıldamak	Testere ile kesmek
birğmağ	biçmek
Kıvılcımlanmak, parıldamak	Biçmek, kesmek
bırr olmağ	bî-dâd êdmek
Aydınlanmak, parıldamak, gözünü almak; dona kalmak	Şikâyet etmek
bırrılamağ	bî-huş ~ bî-huşu olmağ
Parıldamak, kıvılcım çıkarmak	Bayılmak, kendinden geçmek
bırrıltağ	bik êdmek
(I) Aydınlatmak, pırıldatmak	Mal bağışlamak, cömertlik
(II) Gözü kamaşmak	bikmek
biçaklamağ	Geri dönmek

bil-bil ~ bili-bili édmek

Kıvılcımlanmak, parıldamak

Parıldamak, kıvılcım çıkarmak

bilinmek

bilçilemek

Bilinmek, anlaşılmak

Kıvılcım çakmak

bilmek

bildir bildir édmek

(I) Bilmek, anlamak

Parlamak

(II) Tasavvur etmek

bildirilmek

(III) Tanımak, bilmek

Bildirilmek

(IV) Öğrenmek, anlamak

bildirmek

bir olmak

(I) Bildirmek

Bir olmak, birleşmek, eşitlenmek

(II) Bir sırrı açık etmek

bir püllük édmek

(III) Hatırlatmak

Değersizleştirmek, beş paralık etmek

bilhmek

bir yanlık édmek

Parıldamak, kıvılcım çakmak

Durumu belirlemek, işi yoluna koymak,

bilindirmek

bir konuyu, meseleyi sonuçlandırmak

Anlatmak, açıklamak, ortaya koymak

bir-bir ağzına gédmek

bilinge vurmağ

Birbiriyle tartışmak, kavga etmek

bir-birden édmek

(I) Birbirinden ayırmak

Kaplamak, bürümek

(II) İki kişiyi birbirine düşürmek,
aralarında ihtilaf çıkarmak

birinden olmak

Birinden rahatsız olmak, bir kimseden
rahatsız olmak

bir-birden olmak

Birbirinden incinmek, birbirinden
rahatsız olmak ve ayrı düşmek

birleşmek

(I) Birleşmek, bir olmak

bir-bire dayanmak

(II) İlişki ve ilgi, irtibat kurmak

(I) Birbirine dayanmak, destek olmak

bişirmek ~ büşürmek

(II) Birbirine karşı durmak ve kavga
etmek

Pişirmek

birçeklemek

bişirtmek ~ bişiritdirmek

Bir kişinin zülfünü tutmak, kavga
sırasında karşı tarafın saçını tutup
çekmek

(I) Pişirtmek, bir başkasının aracılığı ile
pişirmek

(II) Sıcaktan pişmek

birikmek

bişmek

(I) Bir olmak, birleşmek

(I) Pişmek

(II) Toplanmak, bir araya gelmek,
yığılmak, birikmek

(II) Olgunlaşmak, yanmak

birilmek

bitdirmek

(I) Bitki büyüyerek yeşermek,
yeşillenmek, güvermek

(II) Bitirmek

(III) Zannetmek

bitirmek

(I) Yetiştirmek

(II) Kaynamak, yara kabuk bağlamak

(III) Sonuca ulaştırmak, bitirmek

bitişmek

Kaynamak, bitişmek

bitiştirmek

Birbirine yapıştırmak, bitiştirmek

bitlemek

Birinin üzerindeki biti temizlemek

bitmek

(I) Yetişmek, güvermek

(II) Kırılmış kemik kaynamak, yara
kabuk bağlamak

(III) Bir iş bitmek, son bulmak

bizilmek ~ büzülmek

Kırışmak, buruşmak; kendini toplamak

bizlemek

Dürtmek, iğneyi batırmak

bizmek

(I) Soğuktan donmak, büzüşmek

(II) Kıvırmak

boğdurmağ

Boğdurmak

boğulmağ

(I) Boğulmak

(II) Susmak

boğurmağ

Deve ve inek inlemek

boğuşmağ

(I) İnlemek

(II) Deve veya inek çiftleşmek

bora vurmağ

(III) Yaka paça olmak, boğuşmak

Beslenme eksikliğinden güçsüz kalmak,

bol tutmağ

zayıf kalmak

Fazlasıyla yararlanmak, istismar etmek

boralamağ

bollanmağ

Beslenme eksikliğinden güçsüz kalmak,

Yukarı çıkmak, olgunlaşmak

zayıf kalmak

bonduhmağ ~ bonkuhmağ

borrulamağ

Gevşemek, zayıflamak, halsiz düşmek

Deve yüksek sesle inlemek, böğürmek

bongaramağ

boruğa düşmek

(I) Gevşemek, halsiz kalmak

İnsanlar yaban bademinden

(II) Sığır böğürtüsü çıkarmak

zehirlenmek

bongurmağ ~ bonkurmağ

boruğ vurmağ

Sığır böğürtüsü çıkarmak

İnsanlar yaban bademinden

bor olmağ

zehirlenmek

Utancından kızarmak

boşalmağ ~ boşanmağ

bora kesmek

(I) Boş olmak, boşalmak

Beslenme eksikliğinden güçsüz kalmak,

(II) Bitmek

zayıf kalmak

boşamağ

Boşaltmak, bitirmek

boşatmak ~ boşaltmak

(I) Boşaltmak, dışarı dökmek

(II) Bitirmek, sona erdirmek

(III) Boşamak, talak vermek

boşkanmak

Meşgul olmak, uğraşmak

boşlamak

Boşalmak

boşlanmak

Boşalmak, kurtulmak, özgür olmak

bowcarlamak

Temizlemek

boy çekmek

(I) Bir yerden boynunu, kafasını

uzatmak

(II) Çocuk boy atmak

boy vermek

Nehir veya göl suyu insan boyuyla eşit

olmak, insan boyu derinliğinde olmak

boyadmak ~ boyarmak ~ boyatmak ~

boyartmak

Boyatmak

boyalmak ~ boyanmak

Boyanmak

boyamak

Boyamak, boyatmak

boy-boy édmek

Bilgi almak veya bir şeyler görebilmek,

görmek için kapalı bir yerden dışarı

kafasını çıkarmak, boynunu uzatmak

boylamak ~ boylanmak

(I) Bir şeyler öğrenmek için başını bir

yerden dışarıya uzatmak

(II) Suyun derinliğini öğrenmek

(III) Yeter demek

boyn ~ boyna almak

Üstlenmek, itiraf etmek; bir suçu

kabullenmek

boyn kaşımak

Utanmak, mahcup olmak

boynaqlamak

Bir şeyin almak veya bir bilgiyi edinmek

için boynunu bir yerden uzatmak

boyuḡmak ~ boyuḡmak

(I) Bir yerden, bir şeyi görmek için,

başını uzatmak

(II) Yanağından öpmek; selamlaşmak,

sarılmak

boyuḡmak ~ boyuḡmak

(I) Buz bağlamak, donmak

(II) Eli ayağı birbirine dolanmak,

şaşırmak; apışıp kalmak

bozarmak

(I) Kül rengine, toprak rengine

dönüşmek

(II) Uzaktan kül renginde görünmek

(III) Göz yaşlılık veya hastalık sonucu

görmemek

(IV) Utanç veya korkudan renk uçmak,

solmak

(V) Kızmak, sinirlenmek

(VI) Meyve olgunlaşmak ve renk

değiştirmek

(VII) Yağda kızarmak

bozartmak

(I) Kül rengine dönüştürmek

(II) Utandırmak, mahcup etmek

(III) Yağda kızartmak

budanabilmek

Ayrı düşmek

budanmak

Ayrılmak, ayrı düşmek

buğaz olmak

Kuzlacı olmak, hamile olmak

buğkaratmak

Buhar vermek

bul édmek

Yukarıya sıçramak

bul olmak

Havaya sıçramak, yükselmek, uçmak;

yerinden fırlamak

bul vermek

Yukarı atmak

bul vurmağ

Kendini olduğundan daha yüksek, iyi

göstermek; blöf yapmak

bulaklanmak

Hareket etmek, salına salına yürümek;

düşe kalka yürümek, ilerlemek

bulamak

Karıştırmak, bulamak, vurmak, atmak,

fırlatmak

bulandırmak

(I) Bulaştırmak

(II) Karıştırmak

(III) Kımıldatmak

(IV) Suyu bulandırmak, kirletmek

bolanmak ~ bulanmak

(I) Bulaşmak, birbirine karışmak;

dönmek

(II) Hareket etmek, kımıldanmak

bulaştırılmak

Bulaştırılmak, kirletilmek

bulaşmak

Bulaşmak, kirlenmek

bulğur édmek

(I) Hayvanlar için taneleri kırıp yem haline getirmek	bunbur olmak Yok olmak, ortadan kalkmak
(II) Hızlı hızlı çiğnemek	burahmak
(III) Hızlı hızlı konuşmak	Bırakmak
bulkamak ~ bulkalamak	burğalamak
Birbirine karıştırmak, bulamak	Yayığı sıkmak, içindeki en son damla yağı çıkarmak için sıkmak
bullanmak	
Ağaç büyüme ve gelişme	burğalmak
bulmak ~ bülmak	Ortadan kalkmak; eskimek
Bulmak, rastlamak, görmek, arayarak ulaşmak	burh ~ burk yemek Ayak bileği burkulmak
bulu-bulu édmek	burh édmek
(I) Gezmek, dolaşmak	Ayak bileği burkulmak
(II) Soruşturmak, araştırmak	burhmak ~ burkmaq
bulunmak	(I) Döndürmek, çevirmek, kıvrıma, burmak
Ortaya çıkmak, bulunmak	(II) Ayak burkulmak
bummulamak	
Patlama sesi çıkmak, patlamak	burhulmak ~ burkulmaq

(I) Ayak kaymak ve burkulmak

(II) Oynamak

burn üstü yemek

Çekinerek yemek, utanarak yemek

burrumağ ~ bürrümek

Bürümek, kaplamak, sarmak

burrunmağ~ bürrünmek

Bürünmek

burunlamağ

Toslamak, vurmak

buruz vèrmek

Ortaya çıkarmak, aşikâr etmek

buruz yemek

Ortaya çıkmak, aşikâr olmak

buyurmağ

(I) Emir vermek, komut vermek

(II) Buyurmak, oturmak

(III) Söylemek, açıklamak

buyurulmağ

Emir verilmek, komut verilmek,

buyurulmak

buz bağlamak

Buz bağlamak, donmak, buzlanmak

buzğu vurmağ

(I) Buz bağlamak

(II) Tuzak kurmak

bükdürmek

Büktürmek, eğdirmek

bükmek

Paketlemek, dürmek; katlamak,

devirmek; bükmek, eğmek

bürkülmek

Burkulmak

bürüşdürmek

Buruşturmak, kırıştırmak

bürüşmek	(II) Ezilmiş olmak
Buruşmak, kırışmak	(III) Dudaklar buruşmak
bürşümek ~ bürşülmek ~ bürşünmek ~	caf ~ cowf édmek
büşürmek ~ bürşütmek	Yapıştırmak, birkaç şeyi bir araya
Pişirmek	getirmek, eklemek
bürünmek	cahāna gelmek
Bürünmek, örtünmek	Dünyaya, cihana gelmek, doğmak
büşürülmek	cāı ~ çāhı düzedmek
Piştirilmek, kızartılmak	Çay demlemek, çay hazırlamak
büzmek	caize vermek
(I) Kumaş kenarını bükmek, döndürmek	Bahşış vermek, ödüllendirmek
(II) Sıkmak, baskılamak	calamağ
büzükdürmek ~ büzükmek	Dökmek, saçıp dökmek, dağıtmak
Kırışmak, buruşmak	can vermek
büzüşdürmek	Can vermek, hayat vermek
Kırıştırmak, daraltmak, büzüştürmek	car aparmak
büzüşmek	Yardım dilemek, yardım istemek,
(I) Kırışmış, buruşmuş olmak	haykırmak

car vurmağ

Çağırarak, seslenmek; haykırmak

cara gelmek

Yardıma gelmek

cemiyet çekmek

Halkı toplamak, bir çatışma için halkı toplamak

cemiyet kırmak

Bozguna uğratmak, karşı tarafı yenmek

ceng etmek

Savaşmak, cenk etmek

cerr édmek

Kavga etmek, savaşmak, dövüşmek

cerr olmağ

Küçük şeyler için kavga çıkmak, olay yaratmak

cerre salmağ

Savaştırmak, birbirine düşürmek

cılow vurmağ

Gem vurmağ, kontrol etmek

cınāyāt etmek

Cinayet işlemek, katil olmak; cani olmak

cık çekmek

Ses vermek, ses çıkarmak

cilow tutmağ

Yolunu kesmek, önünü kapatmak, engellemek

çabalamağ

Güç bir durumdan kurtulmaya uğraşmak, çabalamak

çadır gurmağ

Çadır kurmak

çadır vurmağ

Çadır kurmak

çağ édmek

Nargile yapmak, hazırlamak

çağardmak

(I) Bir şeyi bir yerden dışarıya atmak,
uzaklaştırmak

(II) Bir şeyin içinde başka bir şeyi almak,
işten görevden, okuldan vb. uzaklaşmak

(III) Karar vermek, teklif etmek

çağardmak ~ çağardmak ~ çähardmak

~ çähartmak ~ çähardmak ~

çähartmak

Çıkarmak, çıkartmak, çıkmasını
sağlamak, yükseltmek

çahı dem édmek

Çay, çayı demlemek

çahnaşmak

Çatışmak, çarpışmak

çahnaşmak

Çarpışmak, çatışmak

çäk étmek

Yırtmak

çäkmaq

Resim çizmek

çalhalandırmak

Çalkalanmasını sağlamak

çalhalanmak

Çalkalanmak

çalmak 1

(I) Başkasının malını gizlice almak,
hırsızlık etmek

(II) Ulaşmak, varmak

(III) Dövmek, vurmak

(IV) Karıştırmak, mayalamak

(V) Yılan, akrep vb. sokmak

(VI) Biçmek

(VII) Kapı ve zili vurmak, çalmak

çalmak 2

Müzik aleti çalmak, kullanmak

çapılmak

Yağmalanmak

çapmak

(I) Atı koşturmak

(II) Atla soymak, çalmak, talan etmek,

yağma etmek

(III) Hızlı şekilde bırakmak, hızlı

koşmak

çatdırmak

(I) İletmek, ulaştırmak

(II) Göç ederken taşınan yük,

yüklemek, yük etmek, ağırlaştırmak

çatmak ~ çätmak

(I) Kavuşmak, ulaşmak, yetişmek,

varmak, rast gelmek, çatmak

(II) Kan almak için ustura ile vücudu

çizmek

çehlemek

Bülbül ötmek

çekmek

(I) Çekmek, bir şeyi bir yerden almak,

çekip almak, sürmek

(II) Çizmek, yansıtmak

(III) Sigara içmek

(IV) Olmak

çep etmek

Çevirmek; aşırarak

çep olmak

Ezilmek

çeynemek ~ çeynemek

Çiğnemek

çığırmaç ~ çığirmek

(I) Kuvvetlice bağırarak, haykırmak

(II) Yüksek sesle ağlamak, feryat etmek

çirtmak

Yırtmak, yarmak, çizmek

çilemek

(I) Bülbul ötmek

(II) Hafif hafif yağmur yağmak,

çisilemek

(III) Damla damla dökmek, sıçratmak,

serpmek

çilemek

Kuş ötmek

çileşdirmek

Kuş öttürmek

çimmek

Yüzmek

çir dökmek

Duvar yıkmak

çohlamağ

Çoğaltmak

çort basmağ

Uyumak

çort vurmağ

Uyuklamak, kestirmek, pinekleme

çow édmek

Söylenti, şayia yaymak

çow salmağ

Söylenti, şayia yaymak

çowmağ

Haber, söylenti, ilan; koku, haber, ses

yayılmak

çöpme

Halay çekmek

çöpür çekmek

Halay çekmek

çör édmek

İşemek, idrarını boşaltmak

çurramağ 1

İdrarını yapmak, su dökmek, işemek

çurramağ 2 ~ çürümeğ ~ çürümeğ

Çürümek	danışmak
dad aparmak	Konuşmak
Feryat etmek, figan etmek; şikâyet etmek	danmak
dad etmek	Düşünmek
Yardım, adalet istemek, dilemek	dara çekmek
dağ etmek	İdam etmek, asmak
Kaynatmak	daraşmak
dağıdmak	Dizilmek, birikmek
Dağıtmak	darılmak
dağılmak	Sıkılmak, bunalmak, daralmak
Dağılmak	darılmak
dalaşmak	Sıkıntılı, üzgün, gönlü dar olmak
Dalaşmak	daşınmak
dâmar çäkme	Taşınmak, göçmek
Gücünü bitirmek	daşmak
damma	Taşmak
Damlamak	dayamak

Dayamak	dıgıllamağ
dayanmağ	Yanıltmak
Dayanmak	dıl vurmağ
destur vermek	(I) Acı çekmek, ıstırap çekmek
Emretmek	(II) Şüphelenmek
deverdmek	dıl-dıl édmek
Azdırmak, kudurtmak	Şüphelenmek, tereddüt etmek
dévirmek	dılmağ
Devirmek, çevirmek, döndürmek	Yırtmak, yarmak, kesmek
devrilmek	dımmılmağ
Devrilmek	Çarpışma sesi çıkmak
déyilmek	dınglamağ
Söylenmek	(I) Yukarı sıçramak, atlamak
deyişmek	(II) Kap kacak sesi çıkmak
Değişmek	dır yemek
déynatmađ	Kimıldanmak, hareket etmek
Borcun ödenmesini vasiyet etmek	dırmağ

Biçmek, kesmek

dırowmaq

Buğday biçmek

dırranmaq

(I) Sürünerek yukarı çıkmak, tırmanmak

(II) Ciddiyetle bir işle uğraşmak

(III) Direnmek, bir işi devam ettirmek

dırrıtmaq ~ diridmek ~ dirridmek

Diriltmek, can vermek

dırs yémek

(I) Kusur bulmak

(II) Kımıldamak

dırtınmak

Bir kimseye sürtünmek, taciz etmek

dırtmaq

Sıvazlamak, okşamak

did vurmaq

İzlemek, gözetlemek, bir pencereden

bakmak

didar edmek

Görüşmek

diddirmek

Başkasına yün çırptırmak

didenmek ~ didinmek

(I) Nişan almak, hedef seçmek, almak

(II) Bilgi, haber almak için çalışmak

didilmek

(I) Yünü çırpmak

(II) mec. Mal mülk yok olmak, çarçur olmak

didlemek

Hallaçlık yapmak, yün çırpmak, vurmak

didmek

(I) Yün vurmak, çırpmak

(II) Yün veya kılları parmakla
birbirinden ayırmak

dikmek ~ tikmek

(I) Dikmek; çakmak, birleştirmek

(II) mec. Gözünü bir noktaya dikmek

diksindirmek

(I) Tiksindirmek

(II) Yerinden sıçratmak

diksinmek

(I) Tiksinmek

(II) Yerinden fırlatmak, sıçratmak

dil altı çekmek

Bir kimsenin ağzından laf almak

dil basmak

Konuyu, meseleyi kısa kesmek, yarım
yamalak anlatmak

dil çıkartmak

(I) Dil çıkarmak, dil uzatmak

(II) Yüzsüz olmak, yerli yersiz
konuşmak, geveze olmak

dil dolaşmak

Dili dolaşmak, kekelemek

dilendirmek

(I) Konuşturmak

(II) Dilencilik yaptırmak

dilenmek

(I) Konuşmak, dile gelmek; konuşmaya
başlamak

(II) Arzu etmek

(III) Dilencilik yapmak

dilermek

İstemek, dilemek; ısrar etmek

dilinmek

Parçalanmak, yarılmak

dillenmek

(I) Dile gelmek

(II) Hâl hatır sormak

Konuşturmak

(III) Nazar etmek

dinemek

dilleşmek

Sınamak, denemek, test etmek

Dile gelmek, konuşmak; hâl hatır
sormak

dingilemek

(I) Sıçramak, atlamak; dans etmek

dilleşmek

(II) Kap kacak sesi çıkarmak

Konuşmak

(III) Kulak çınlaması olmak

dilmek

dingileşmek

Yarmak, kesmek, parçalamak

(I) Sıçramak, topluca sıçramak;

dincelmek

oyynamak, dans etmek

Rahatlamak, dinç olmak

(II) Kap kacak sesinin yüksek çıkarmak

dinçemek

dingişmek

Can kulağıyla dinlemek

Gürültü yapmak; tartışmak, söz dalaşı

dindirmek

yapmak

(I) Ses çıkartmak, konuşmak

dingsizlenmek

(II) Dinlemek, kulak vermek; kabul
etmek

Kendini alçaltmak, kendini

değersizleştirmek

dindirmek

dinmek

(I) Demek, söylemek, konuşmak

(II) Seslenmek

(III) Azarlanmak, kızmak

(IV) Sakin olmak, sükût etmek, susmak;

dinlenmek

dircelmek ~ dirçelmek

Filizlenmek, canlanmak, yeşermek,
güvermek; değişmek, iyileşmek

dirçeltmek

Diriltmek, can vermek, yeşertmek

diremek

(I) Meyve vb. biçmek, toplamak

(II) Sütuna dayanmak, yaslanmak

dirilmek ~ dirrilmek

Dirilmek, canlanmak

dirrenmek

(I) Yukarı çıkmak, sürünerek yukarı
çıkmak

(II) İnatla, ısrarla devam etmek

(III) Direnmek

dirrildirmek ~ dirriltmek

(I) Diriltmek

(II) Mutlu etmek

diş gıncamağ

Diş bilemek, diş gıcırdatmak

diş görmek

Rüya görmek

diş ittirmek

Dişleri keskinleştirmek

diş kıcamağ

Diş bilemek, diş gıcırdatmak

diş kıcışmağ

Diş bilemek, diş gıcırdatmak

diş saymağ

mec.Bir kişinin zaafını aramak

diş üstüne basmak

Gizlemek, sakınmak

diş yormak

Rüya yormak, yorumlamak

dişermek

(I) Yeşermek, bitki yeşermek, güvermek

(II) Haliya düğüm atmak

dişlemek

(I) Isırmak, dişlemek

(II) Kırlama çay içmek

(III) Çiğnemek

diviri dönmek

Çirkinleşmek, günahkâr olmak, suçlu

olmak

diyar olmak

Ortaya çıkmak, görünmek

diz vurmağ

(I) Saygı amacıyla önünde diz çökmek

(II) Yorulmak, yoldan geri kalmak

dizden düşmek

Dizden düşmek, yorulmak

dizdirmek ~ düzdürmek

Dizdirmek; başkasına dizdirmek,

başkasına düzenletmek

dizelemek

Hem elini hem ayağını kullanarak yukarı

doğru tırmanmak

dizlemek

Yorulmak

dizleştirmek

Doğrultmak

dizmek ~ düzmek

Dizmek, düzenlemek, yan yana

sıralamak

do bara bahmağ

(I) Yeniden başlamak, bir işi iki defa yapmak

doğrultmak ~ durğutmak ~ durğuzdurmak

(II) Kalp hastalığına yakalanmak

(I) Kaldırmak, ayaklandırmak; ayakta durdurmak

do buruşmak

(II) Uyandırmak

İkilemde, ikilemede kalmak, şaşırarak

doğmak ~ doğmak

doğulmağa çıkmak

Doğmak, meydana çıkmak

Hayvan doğurmak için sürüden ayrılmak

doğarmak ~ doğdurmak ~ doğurtmak

doğuma çıkmak

~ doğuzdurmak

Hayvan doğurmak için sürüden ayrılmak

Doğurtmak

doğurmak ~ doğzarmak ~ doğzurmak

doğramak

Doğurmak, yavrulamak

Doğramak

doğçamak

doğratdırmak

Tereddüt etmek, duraksamak

(I) Kuru ekmek doğranarak birbirine karıştırmak

doğkumak ~ tohumak ~ tohūmak

(II) Sözü ağızda geveleye geveleye söylenmek

Dokumak

dol düşmek

Herhangi bir şeyin bir parçası öne çıkmak, halı veya kumaş tiftiklenmek

dol tökmek ~ döl dökme

(I) Hayvan doğum vakti yaklaşmak

(II) Doğuma, doğurmaya başlamak;

hayvanlar topluca doğum yapmak

dola tökmek

Laf çakmak, vurmak; blöf yapmak

dola-bula édmek

Sarıp sarmalamak, toplamak

dolamak

(I) Kıvırmak, dolamak

(II) Dayak atmak

(III) Aldatmak

dolandırma

(I) Çevirmek, kıvırmak, döndürmek

(II) Dayak atmak

(III) Aldatmak

(IV) Kurban etmek, sadaka vermek

(V) Dolaştırmak, gezdirmek

(VI) İdare etmek, yönetmek; işleri

yoluna koymak

dolanma

(I) Gezmek, dönmek, dolanmak

(II) Kıvrılmak

(III) Kurban edilmek

(IV) Zaman değişmek

dolaştırmak

(I) Sarmak, dolamak, sarmalamak;

birbirine dolamak

(II) Kırışmış, birbirine girmek

(III) Kaybetmek, yok etmek

doldurma

(I) Doldurmak

(II) Tahrik etmek

dollanma

(I) Hayvan doğum vakti yaklaşmak

(II) Doğuma, doğurmaya başlamak;
hayvanlar topluca doğum yapmak

dolmak

(I) Dolmak

(II) Meyve olgunlaşmak

(III) Başkalarının tahriki ile huzursuz
olmak

(IV) Asıl hedefe ulaşmak

(V) Dolunay çıkmak

**doluḡmak ~ doluḡlanmak ~
doluḡlanmak**

Üzölmek, huzursuz olmak, boḡazı
tıkanmak, ağlamaklı hal olmak

doluḡsanmak

Üzölmek, huzursuz olmak, boḡazı
tıkanmak, ağlamaklı hal olmak

donguz boyn olmak

Hareketsiz kalmak

donmak ~ dongmak

Serinlemek, soḡumak, donmak, üşömek

donuḡmak ~ donuḡmak

(I) Soḡuk ve ruhsuz olmak

(II) Şaşırarak, hareketsiz kalmak

dow baḡlamak

(I) Meydan okumak, kavgaya etmeye
meyilli olmak

(II) Yarışmak

dow dow édmek

Meydan okumak

dow durmak

(I) İsyancı, itaatsiz; şerli olmak

(II) Kendinden geçmiş, ateşli olmak

dow kızdırmak

Tahrik etmek, kavgaya mecbur etmek

dow olmak

Galip gelmek, yenmek

dow tapmaq

Ortami, meydanı uygun bulmak,
meydanı boş bulmak

dowal aparmaq

Deriyi parçalama, yırtmak

dowran sürmek

Devran sürmek, keyif çatmak, güzel
vakit geçirmek

dowre édmek

(I) Bir dönemlik ders, dersi bir dönem
almak

(II) Halka oluşturarak oturmak, daire
şeklinde oturarak sohbet etmek

dowuşmaq

Teslim etmek, havale etmek

doyarmaq

(I) Doyurmak, yedirmek

(II) Nefret ettirmek

doyartmaq

(I) Doyurmak, yedirmek

(II) Nefret ettirmek

doymaq

Doymak

doyuqmaq ~ doyuqmaq

Uykudan sıçramak, ansızın uyanmak

doyzarmaq ~ doyzurmaq ~ doyzurtmaq

Doyurmak

dozalamaq

Koşmak

dögmek ~ döymek

(I) Vurmak, dövmek

(II) Çalmak

dögünemek

İyileşmek, normale dönmek

dögünetdirmek

Normale döndürmek, şifa vermek,
iyileştirmek

dögüşmek ~ döyüşmek

Dövüşmek, kavga etmek

dökmek

Dökmek, boşaltmak; herhangi bir şeyi
bir yerden başka bir yere boşaltmak;
düşürmek

dökülmek ~ tökülmek

Dökülmek

döküşdürmek

Birbirine katmak, ortalığı dağıtmak

döndermek ~ döndertmek ~

dönnärmek

(I) Çevirmek, döndürmek; kıvırmak

(II) Değiştirmek

dönülmek

Dönme işi yapılmak, dönülmek

döş vèrmek

Göğsünü siper etmek, savunmak

döşe vurmaç

(I) Yas esnasında başını göğsünü

dövmek

(II) Dağın eteğine tırmanmak

(III) Laf çakmak

(IV) Kendini öne çıkarmak

döşelmek

Düzleşmek, yayılmak

döşemek ~ döşşemek

Halı sermek, sermek, döşemek

döşenmek ~ döşşenmek

Halı olmak, yayılmak, serilmek;
bezenmek

döşetmek

Yaymak, halı sermek, düzeltmek

döşlemek

(I) Öne doğru sürmek

(II) Halı örmede ilmikleme

(II) Sahip olmak

(III) Seçmek, en iyisini seçmek, ayırmak

(III) Kavga etmek; karşı karşıya durmak,
yüz yüze savaşmak, göğüs göğse
savaşmak

(IV) Rakipleri yenmek, meydandan
kovmak

dövre édmek

(IV) Rakibi yenmek; güreşte rakibi alt
etmek

(I) Dersi tekrar etmek

(II) Halka, daire yapmak, daire, halka
şeklinde oturmak

döşlenmek

döyürmek ~ döyürülmek

Yüz üstü serilmek

Şanssız olmak, yıkılmak, dağılmak

döşünmek ~ düşünmek

döyürmek

(I) Danışmak, birbiriyle aynı düşünceyi
paylaşmak

Çevirmek, döndürmek

(II) Farkına varmak, anlamak

döyüşmek

döşürmek

Dövüşmek, kavga etmek

Alışmak

du dest édmek

döşürmek

Hayvanın iki ayağının birbirine
bağlamak

(I) Tane toplamak, yerden hızlıca bir
şeyler toplamak

du karda düşmek

Koyunlar kirkıldktan sonra ortaya çıkan bir koyun hastalığına yakalanmak	dukçamağ (I) Duraksamak, durmak (II) Şüphelenmek, tereddüt etmek
du kund édmek Devenin her iki ayağını bağlamak	duksuğamağ (I) Duraksamak, durmak (II) Şüphelenmek, tereddüt etmek
du-cā étmek İkiye bölmek	dummağ Yukarı çıkmak, yerinden sıçramak
dudağ sallanmağ Dudak sarmak, küsmek	dummalağ aşmağ Sırt çevirmek
duduman çekmek Kökünü kurutmak, yok etmek	dummalmağ Sıçramak, yerinden fırlamak, yerin veya bir şey kabarmak
duğuzdurmağ Uyandırmak, ayaklandırmak	durağmağ Ayakta durmak, duraklamak
duk almağ (I) Duraksamak, durmak (II) Şüphelenmek, tereddüt etmek	durağ vurmağ Duraklamak, duraksamak
duğ yémek (I) Duraksamak, durmak (II) Şüphelenmek, tereddüt etmek	durğulmağ

Ayağa kalkmak, uyanmak, doğrulmak

durmak ~ turmak

(I) Durmak

(II) Duraksamak, beklemek

(III) Karşı çıkmak, direnmek, ayakta

durmak

(IV) Uyanmak, kalkmak

(V) Yerleşmek

durrulamak

Durulmak

duruḡmak

(I) Duraksamak

(II) Düşünceye dalmak; şaşırma

durulmak

Durulaşmak, temiz olmak, temizlenmek

dutdurmak

Tutuklatmak, tutulmasını sağlamak,

tutturmak

dutmak ~ tutmak ~ tütmak ~ tütmak

(I) Tutmak, tutuklamak

(II) Hastalığa tutulmak

(III) Var saymak, farz etmek

dutuşmak

(I) Birbirini çekmek

(II) Meyve vermek

(III) Meyvelerin olgunlaşması

duz dadmak

Tuzuna bakmak, tadına bakmak

duzakmak ~ duzaḡmak ~ duzdaḡmak

Aşırı derecede tuz ihtiyacı olmak

duzatmak

Düzeltilmek, yapmak

düdmek

Temizlemek, kırmak, ayırmak

düdülmek

Yünü çırpmaq, temizlemek, dövülmek

dürtmek

düğü döymek

(I) Kalabalık arasından öne çıkmak,

(I) Piriñ dövmek

kalabalığı yarararak öne çıkmak;

(II) Piriñ dövme sesi çıkmak

başkaldırmak, zorla girmek veya

sürtünerek gitmek

düğünlemek

(II) Yakınlaştırmak, dokunmak

Düğümlemek, düğüm atmak

(III) Batırmak

dümsüklemek

dürtüklemek

Yumruk atmak

Kalabalığı yarararak öne çıkmak

dümsünmek

dürtünmek

Kendine yer açmak, zorla yer edinmek

Yanaşmak, sokulmak

dündüklemek

dürtüşdürmek

Gagalamak

Kalabalığı yarararak öne çıkmak

dürmek

dürülmek

(I) Dürmek, toplamak, sarmak

Toplanmak, dürülmek, boru şekline

(II) Toplamak ve kaldırmak

getirmek

(III) Düzenlemek

düşgünleşmek

(IV) Çiçek ve benzeri şeyler derilmek,

(I) Yaşlanmak

toplanmak

(II) Hasta olmak

Püskül salınmak

düşmek

düzelmek

(I) Düşmek, çakılmak; hastalanmak

Yapılmak, tamir edilmek, düzenli

(II) Dersten, sınıftan kalmak

olmak; bir mesele hallolmak

(III) Pay düşmek, nasip olmak, isabet etmek

düzenmek

Süslenmek, düzgün ve temiz elbise giyinmek

(IV) Uymak, uygun olmak, uyuşmak

düzeşdirmek ~ düzetmek

(V) Ev bark edinmek, yurt edinmek

Düzeltmek, düzenlemek

(VI) Çiftleşmek

düzlemek

(VII) Birinin önünden veya arkasından yürümek

Diz çökmek, yorulmak

(VIII) Yerleşmek

düzmek

düz gelmek

Dizmek, düzenlemek, yan yana sıralamak

Denk gelmek, uygun düşmek; hallolmak

düzdürmek

düzünmek

Başkasına dizdirmek, başkasına düzenletmek

Arka arkaya sıralanmak, dizilmek, sıralanmak

düzelemek

düzüşmek

(I) Dizilmek

(II) Saf, sıra olmak, dizilmek, sıralanmak

ec vec édmek

Yakışıksız söz söylemek, zırvalamak

eda çıhardmağ

(I) Görevini yerine getirmek

(II) Kaş göz işareti yapmak

eda édmek

Yerine getirmek, ifa etmek

edā olmağ

Yerine getirmek, ifa etmek

efselemek ~ efsemek

Yele vermek, savurmak; sapla, tohumla

samanı ayırmak için rüzgâra savurmak

efsilmek ~ efsilmek ~ efsinmek

(I) Ağaç yaprakları sallanmak, raks

etmek

(II) Saçılmak, sallanmak

(III) mec. Naz ve işve ile yürümek,

hareket etmek

efsmek

(I) Dağılmak; hareket ettirmek,

kımıldatmak

(II) Esmek

eğenemek

Yanılmak

eğenetmek

Yanıltmak

egilmek ~ eyilmek ~ eyişmek

(I) Eğilmek

(II) Bir tarafa yönelmek, aşağı doğru

inmek

(III) Buyurmak; oturmak

egirmek

(I) Parlamak

(II) Bükmek

egirtmek

Büktürmek

eglenmek ~ eğleşmek

(I) Eğilmek, oturmak, oturmaya veya

aşağı inmeye yönelme, meyletmek

(II) Eğlenmek

egmek 1 ~ ekmek 1

Ekmek, ekin ekmek

egmek 2 ~ eymek

Eğmek, bükmek, aşağı çekmek

egrilmek ~ eyrilmek

(I) Eğrilmek

(II) Olgunlaşmak

(III) Aşağı doğru sarkmak

ehelemek ~ eheletmek

Keçiyi çağırarak, keçiye seslenmek

ehgelemek

Seslenmek, koyunları çağırarak

ehl olmak

Evcilleşmek, sakinleşmek; ehil olmak

ekdirmek

Ektirmek

eķeb ēdmek

İnatlaşmak, ısrar etmek

ekilmek

Ekilmek

eķķirmek

Heyecana getirmek, heyecanlanmak

eķķişmek

(I) Heyecanlanmak, topluca sıçramak

(II) Topluca dans etmek

(III) Dana ve kuzuların topluca hoplayıp

zıplamak; oynaşmak

eķl kesmek

Bir şeyin olabileceğine inanmak, akli

kesmek

el açmak

(I) Dayak atmak; bir saldırıya tepki, karşılık vermek

(II) Dilencilik yapmak, dilenmek

el aparmak

(I) El uzatmak

(II) Bozmak

(III) Bir işe başlamak

(IV) Rica ve temennide bulunmak

el ayağ édmek

Telaş etmek; çırpınmak

el ayağa düşmek

(I) Bir başkasının eline ayağına düşmek

(II) Telaşlanmak

el ayağ yığıştırmak

Gerekli hazırlıkları yapmak

el basmak

(I) Gizli iş çevirmek

(II) Bir işe başlamak, bir işle uğraşmak

el çalmak

(I) El ile dövmek, dayak atmak; tokat atmak

(II) Alkışlamak, el çırpamak

(III) Eli ayağı birbirine dolaşmak

(IV) Bir işe el atmak

el çekmek

(I) Bırakmak, durmak

(II) El sürmek, dokunmak

(III) Bir şeyi kısmen onarmak

el dişe tutmak

(I) Elini dişine tutmak

(II) Hayret etmek

el édmek

(I) Bir şeye elini uzatmak

(II) Bir işe başlamak

el etek olmak

Bir kimsenin eline eteğine düşmek;
yardım istemek

el götürmek

Elini çekmek, bir şeyden vaz geçmek

el kıade edmek

(I) Mal ve servet toplamak için eli ayağı
birbirine dolaşmak; telaşlanmak

(II) Hırslanmak

(III) Helal haram demeden servet
biriktirmek

el kıazmak

(I) Elini çekmek, terk etmek

(II) Rahat bırakmak

el kesmek

(I) İletişimi koparmak, alakayı kesmek

(II) El çekmek; kendi haline bırakmak

el kıocmak ~ kıoncmak

Elini dizlerine bağlamak, sıkıntılı olmak

el kowlamak ~ kıowlamak

(I) Bir şeye el uzatmak; çalmak

(II) Araştırmak, incelemek, tahkik
etmek

(III) Çalışmaya başlamak

el kıoymak

(I) Bir şeyin üzerine elini koymak;
sahiplenmek

(II) Başlamak, çalışmaya başlamak

el ölçmek

(I) Konuşma sırasında el kol hareketi
yapmak

(II) Elinin ayasını kâse gibi kullanmak

el sahlamak

(I) Sabretmek; bir işi ertelemek

(II) Vaz geçmek

el sahlamak

Bir işi erteletmek, vaz geçirmek

el tetmek

(I) El titremek

(II) Hata etmek

el uzatmak

(I) Elini uzatmak

(II) Bir şeye el uzatmak, tecavüz etmek

(III) Haber ulaştırmak; casusluk etmek

el üzmek

(I) Elini çekmek, terk etmek; bir ilişkiyi bitirmek, sonlandırmak

(II) Umutsuz olmak

el vermek

(I) El vermek, biat etmek; tabi olmak

(II) Şans ve ikbal sahibi olmak

el vurmağ

(I) El atmak, karıştırmak

(II) Bir işe el atmak, bir işi yapmak

(III) El çırpmağ, alkışlamak

êlcâr edmek

Seslenmek

elden çığmağ

(I) Firar etmek

(II) Kontrolü kaybetmek

(III) Elden çıkmak

elden gelmek

Elinden gelmek, gücü yetmek, yapabilmek

ele almak

(I) Ele almak

(II) Söz sahibi olmak

(III) Bir işe başlamak

ele bağmağ

(I) Dilencilik yapmak

(II) El falına bakmak

ele düşmek

(I) Ele geçmek

(II) Tuzağa düşmek; yakalanmak

ele salmak

(I) Elde etmek, kazanmak

(II) Ele geçirmek

(III) Ele güne rezil etmek

ele vèrmek

Suçluyu bildirmek; teslim etmek, ele vermek

elelemek

(I) Elekle elemek

(II) Her yeri gezmek, alt üst etmek

eleklenmek

Elenmiş olmak, elenmek

elelek èdmek

Rezil etmek, hakaret etmek

elelemek

(I) Elemek, eylemek, yapmak, etmek

(II) El ile kaldırmak, gelmek ve almak

elemek ~ eletmek ~ èlemek

(I) Elemek, eylemek, yapmak, etmek

(II) El ile kaldırmak, gelmek ve almak

elenmek

Elekten geçmek, elenmek; ele işine konu olmak veya eleme işi yapılmak

eli üzölmek

İlişkisi kesilmek, dünyadan göçmek, ölmek

elig èdmek

El atmak, rezil etmek, maskara etmek

ellenmek

(I) Ellenmek, el vurmak; okşamak

(II) Bir şeyi karıştırmak

ellerini kocumak

Ellerini dizlerinin etrafında bağlamak

elleşdirmek

(I) El yordamıyla bir şeyler aramak

(II) Bir işe burnunu sokmak, bir işi karıştırmak

elleşmek

(I) Birbiriyle yaka paça olmak

(II) Çabalamak, uğraşmak

elper édmek

(I) Aceleyle bir şeyi avuçlamak; elini, avucunu doldurmak

(II) Çalışıp çabalamak, bir şeylerle uğraşmak

elperlemek ~ elperleşmek

(I) Aceleyle bir şeyi avuçlamak; elini, avucunu doldurmak

(II) Çalışıp çabalamak, bir şeylerle uğraşmak

elvar dağılmağ ~ dağıtmağ

Eli ayağı birbirine dolaşmak; telaş etmek

emce emce édmek

Dağıtmak, birbirine katmak; ezmek, parça parça etmek

emcelemek

Parçalamak, ezmek; birbirine katmak

emek itirmek

Bir kimsenin emeğini, zahmetini görmezden gelmek

emele gelmek

İşe gelmek, yetişmek; sonuca ulaşmak

emeli azmağ

İş bozulmak, bir işte engel çıkmak

emilmek

Anne memesinden süt içmek, emmek

emişdirmek

(I) Kilim dokurken, motifleri birbirine kavuşturacak şekilde düğüm atmak

(II) Topluca süt içirmek, kuzu ve keçi yavrularını emzirmek için annelerinin yanına salmak, bırakmak; emzirmek

emişmek

(I) rg iplerini birbirine geçirmek; dgmlemek

(II) Topluca süt içmek, emişmek

emizdirmek

Süt vermek, süt içirmek, emzirmek

emlemek

Tedavi olmak; yaraya dikiş atmak veya yarayı pansuman etmek; derman etmek

emlenmek

(I) Tedavi olmak

(II) Yaraya dikiş atmak; pansuman edilmek

emleşmek

(I) Yaraya dikiş atmak veya yarayı pansuman etmek

(II) Et ve tırnağın i içe geçmek

emmek

Emmek, anne memesinden süt içmek

emr dmek

Emretmek, talimat vermek

emr geçmek

Sıkıntıya düşmek, bir musibete, belaya düşmek

emzirilmek

Emzirilmek

emzirmek

Emzirmek

encar kesmek

Birinin dikkatini dağıtmak; ısrar etmek ve baskı altına almak

enceşmek

(I) Birbirine girmek, birbirine karışmak

(II) Kavga etmek

(III) Dövülmek, ezilmek

endi édmek

Çekmek; okşamak

engel édmek

(I) Rahatsız etmek, sebepsiz yere birine

musallat olmak

(II) Haksız yere iddiada bulunmak

enhür édmek

Hüner, maharet göstermek

eniklemek

Köpek vb. hayvanların doğum yapmak;

gebe kalmak

eniklenmek

Köpek vb. hayvanların hamile kalmak

enmek ~ énmek ~ inmek ~ yenmek

(I) İnmek, aşağı inmek

(II) Baş aşağı olmak, aşağıya doğru

hareket etmek

entere édmek

Dalga geçmek, maskara etmek, maymun

gibi alaya almak

epelemek

Kımıldatmak, hareket ettirmek

epiretmek ~ epirtmek

(I) Soldurmak, kırıştırmak

(II) Yakmak

(III) Yara su toplamak

epirmek ~ épirmek ~ épirmek ~

éprenmek

(I) Solmak, ezilmek, kırışmak, eskimek

(II) Yanmak, yakmak, tutuşturmak

(III) Yara su toplamak

epremek ~ épremek ~ éprenmek

(I) Solmak, buruşmak, çürümek,

eskimek

(II) Yakmak, tutuşturmak

(III) Yara su toplamak

erridilmek

ere gèdmek

Eritilmek

Kocaya varmak, evlenmek

errimek ~ errilmek ~ errinmek ~

ereğ èdmek

èrrımağ ~ èrrilmek ~ èrrimek ~

Terlemek

èrrimek ~ yèrrimek

erişmek ~ èrişmek

(I) Erimek, sıvı hâle gelmek

(I) Ulaşmak, yetişmek, erişmek; hareket etmek

(II) Çürümek, parçalanmak

(III) Zayıflamak

(II) Şakalaşmak

(IV) Utancından terlemek

(III) Kavga etmek

(V) Yakınlık göstermek, yakınlaşmak

(IV) İt dalaşı yapmak

(VI) İri olmak

(V) Dost olmak, uyuşmak

ertinmek

(VI) Koyunlar gece otlamasına gitmek

(I) Beri olmak, nefret etmek; çaresiz kalmak

errıdmağ ~ erridmek ~ erritmek ~

(II) Sahiplenmek

erritdirmek ~ èrridmek

(I) Eritmek, yakmak

esdirmek

(II) Zayıflatmak, güçsüzleştirmek

Estirmek; titretmek, kımıldatmak

(III) Başkalarını rahatsız etmek

esirgemek

Esirgemek

esmek ~ äsmek

(I) Esmek

(II) Heveslenmek, şevke gelmek

ësridmek

Esritmek, sarhoş etmek

eldirmek ~ eldirmek ~ eldürmek ~

öldürmek 1 ~ öldörmek

(I) Öldürmek

(II) Ölesiye dövmek

ğaçırdmak ~ kaçdırmak ~ kaçirtmak ~

keçirtmek

(I) Kaçirtmak, firar ettirmek

(II) Koşturmak

(III) Rengini soldurmak, korkutmak

ğaçmak ~ gâçmek ~ gâsmek ~ gâşmek

~ kaçmak ~ keçmek

(I) Koşmak

(II) Kaçmak

(III) Korku veya hastalık sonucu yüz

rengi uçmak, solmak

(IV) Uyku kaçmak

ğağlamak

Kuş ötmek

ğahmak ~ galhmak ~ kalhmak

(I) Ayağa kalkmak, kalkmak

(II) Uyanmak

(III) Yukarı çıkmak, havaya fırlamak

(IV) Hasta yatağından kalkmak,

sağığına kavuşmak, şifa bulmak

(V) Öne çıkmak, ön plana çıkmak

galmak ~ galmak ~ gâlmak ~ gâlmek ~

ğalmak ~ kalmak

(I) Kalmak, ikamet etmek, mukim

olmak

(II) Kumar oyunlarında geriye düşmek

(III) Yakın olmak

(IV) Artta kalmak, artmak

(V) Diğerlerinden geriye düşmek, geride kalmak

(VI) Canlı kalmak, yaşamak

(VII) Yığmak, küme haline getirmek

ğapışmak ~ yapışmak

Yapışmak

ğaralmak ~ karararak ~ kerermek ~

karalmak ~ kerelmek ~ kerermek

(I) Kararmak, siyah görünmek

(II) İncinmek, rahatsız, huzursuz olmak

ğarat ~ gârât edmek

Talan etmek, yağmalamak, çapulculuk yapmak

ğarişmak ~ karişmak ~ karişılmak ~

kerişmek

(I) Karişmak

(II) Girmek, bir topluluğa dâhil olmak, karişmak

(III) Başkalarının işine müdahale etmek, karişmak

ğärrämäk ~ karımak ~ karrımak ~

kerrımak ~ kerrimek ~ kerrimek

(I) Yaşlanmak, kocamak, ihtiyarlamak

(II) Yaşlılık ve şiddetli soğuk sonucu el derisi buruşmak

ğatmak ~ katmak

(I) Kariştirmek, birbirine katmak

(II) Batırmak, sokmak

(III) Ekleme, arttırmak

(IV) Katmak, ortak yapmak

(V) Sağlam hâle gelmek

(VI) Erkeklik organı sertleşmek

ğayırarak

Yapmak, etmek

ğaynadmağ ~ kaynadmağ ~ kaynatmağ

(III) Üretmek

Kaynatmak

ğazzılamağ

ğaynamağ ~ kaynamağ ~ keynemek

Keklik ötmek

(I) Kaynamak, kaynar duruma gelmek

ğefeslemek

(II) Yerden kaynamak, çıkmak,
yükselmek, fıskırmak

Kafeslemek

(III) Sevgi ve muhabbet beslemek, sevgi
göstermek, yakınlık göstermek

ğemze édmek

(I) Nazlanmak, işvelenmek

(II) Nazıkçe dans etmek, tasavvufi raks
ile meşgul olmak

ğazılmağ ~ kazılmağ

Kazılmak, kazma işi yapılmak

ğerib semek ~ senmek ~ sevmek ~

ğazlamağ

sinmek

(I) Sınıra, sona ulaşmak

Yabancılık çekmek, gurbet hissi
yaşamak, memleket hasreti çekmek

(II) Dolup taşmak

(III) Kuşatmak

ğeribleşmek

ğazmağ ~ kazmağ 2 ~ kezemek

Yabancı olmak, gurbete düşmek, eş
dosttan ve akrabadan ayrı düşmek

(I) Kazımak, kazı yapmak, kazmak,
kaldırmak

gevmeğ

(II) Haraç almak

Ağızda katı bir şey çiğnemek, kemirmek

ğeyb olmak

Kaybolmak, ansızın görünmez olmak

ğeyzihdirmek ~ ğeyzihdirmek

Kızdırmak, sinirlendirmek

ğezeblenmek

Kızmak, sinirlenmek

ğıbahlanmak

Yandan göz ucuyla bakınmak

ğıbahmak

Yandan göz ucuyla bakmak, güzel ve işveli bakmak, işve yapmak

ğıha çekmek

Haykırmak

ğıha salmak

Haykırmak

ğızmak

Kızmak

ğilmak ~ kılmak

(I) Kılmak, etmek, yapmak, gerçekleştirmek, yerine getirmek

(II) Düşünmek

ğirpmak ~ kırhmak ~ kırpmak

(I) Kıl veya yün kırmak, tıraşlamak, kesmek, kırmak

(II) Hayvanlar otlamak hareket etmek

(III) Kulak dikmek, dikkatle dinlemek

(IV) Kıvırmak

(V) Kesmek ve koparmak

(VI) Hareket ettirmek, kımıldatmak

ğışlemek

Kışlamak, kışı geçirmek

ğocalmak ~ kıocalmak

Yaşlanmak

**ğomak ~ goymak ~ kıomak ~ kıormak
~ kıorumak**

(I) Bir şeyi bir yere bırakmak, koymak,
izin vermek; önlemek

(II) Tesis etmek, kurmak, yapmak

(III) Bırakıp gitmek, terk etmek

ğonmak ~ konmak ~ konmak

(I) Oturmak, kuş yere konmak

(II) Bir yeri yerleşim yeri olarak seçip
yerleşmek

ğopardmak

Kopartmak

**ğorrodmak ~ kurudmak ~ kurrudmak
~ kurrutmak**

(I) Kurutmak

(II) Sağmal hayvanların süt korumak

(III) Kurutma kapmak

ğoşmak

Bağlamak

ğoşulmak

Katılmak

ğorsedmek

(I) Göstermek

(II) Üstün görmek

ğözlemek

Beklemek, gözlemek

ğrulamak

Aniden tutuşmak ve kıvılcım saçmak

ğumaşmak ~ kamaşmak ~ kumaşmak

Göz kamaşmak, bir şeyi bir an için
görmek, gözüne ilişmek, gözüne
çarpmak

ğurbān edmek

Kurban etmek

ğurbān eylemek

Kurban etmek

ğurbān olmak

Kurban olmak

gurm tutmağ

(I) Ekonomik açıdan ilerlemek

(II) Haraç almak

(III) Şişmanlaşmak

(IV) Zulmetmek, zorla bir ũrũnũ
pahalıya satmak

đurmađ

Kurmak, oluşturmak

gurnaş vurmağ

Sıcak mevsimlerde koyunların topluca
baş aşağı indirmek

gurp alişmağ

Aniden tutuşmak ve kıvılcım saçmak

gurrah çekmek

(I) Tutuşmak, kıvılcımlanmak

(II) Tehdit etmek

gurrulamağ

Tehdit etmek

gurrulanmağ

Gök gũrũltũsũ sesi çıkmak

gurrumma vermek

Davul ıalmak, gũrũltũ yapmak

gurummulamağ

Yũksek gũrũltũlũ ses çıkmak

guruppulamağ

(I) Patlama sesi çıkmak

(II) Dũřme sesi çıkmak

guş be hece olmağ

Bũyũklerin sũzũnũ dinlemek

guzar ~ gũzar edmek

Geçmek

gũc vermek

(I) Zorlamak

(II) Gũç vermek, desteklemek

gũcenmek

Zorlamak

(I) Çiçek buketini suya atmak

gücürlenmek

(II) Akılsızca, uygunsuz bir iş yapmak

Zorlamak, kızmak ve saldırmak

güldürmek

güç demek

Güldürmek, gülmesine sebep olmak

Zorla söylemek, söyletmek, yaptırmak

gülle yemek

güç getirmek

Kurşun yemek

(I) Zorla bir işi yapmak

güllelenmek

(II) Hızlıca hareket etmek

(I) Kurşun isabet etmek, kurşun yemek

güç götürmek

(II) Hızlıca hareket etmek, kurşun gibi

Zorda kalmak, zorlanmak

gitmek

güç olmak

güllenmek

Galip gelmek, yenmek

Çiçeklenmek, çiçekle dolmak

güçlenmek

gülmek

Güçlenmek, kuvvetlenmek, güçlü

Gülmek, tebessüm etmek

duruma gelmek

gülüm semek ~ senmek

güçleşmek

Tebessüm etmek

Galip gelmek, yenmek

gülüşmek

gül suya vermek

Topluca gülmek

gün batmağ

Güneş batmak

gün çalmağ

Güneş doğmak, gün doğmak

gün geçmek

(I) Ömür geçmek

(II) Gün batımı vakti gelmek

gün öldürmek

Gün geçirmek, zaman öldürmek

gün saymağ

(I) Gün saymak

(II) Günden güne daha iyi olmak,
ilerlemek, daha iyi olmak, kilo almak

gün tutulmağ

Güneş tutulmak

güneş çalmağ

Güneş doğmak, gün doğmak

güneşlemek ~ güneşlenmek

Gün ışığında durmak, güneşte
dinlenmek

günüzlemek

Gecelik işi gündüz vakti yapmak, gündüz
vakti cima yapmak, cinsel ilişkide
bulunmak

güruh getirmek

İnsanların toplanmasına ilgi göstermek

gürz yere vurmağ

Çubuğu yere vurmağ

habalağ çalmağ

Eğlenmek, ıslık çalmağ, nara atmak

habalağ çekmek

Eğlenmek, ıslık çalmağ, nara atmak

habırlamağ

Köpek ani saldırmak ve ısırmağ

habırlamak

Aniden ısırmağ, aniden saldırmak

haçça paça édmek

İki yol ağzında durmak, ikilemde kalmak

hafalamak

(I) Sıcaktan bunalmak, sıcak çarpmak

(II) Nazar olmak

hahazlanmak

Böbürlenmek

hakk ~ haqq olmak

Uyumsuz olmak, kavgacı ve birisinin

başına bela olmak

hakkurd olmak

Uyumsuz olmak, kavgacı ve birisinin

başına bela olmak

halan talana düşmek

Bir sorun yaşamak, bir derde düşmek,

yağma ve talana uğramak

halay édmek

Dövmek, ezmek, harman dövmek

halqışlamak

Desteklemek, kabul etmek

halla édmek

Beraber birine yardıma gitmek veya

saldırmak

halpazlamak

Faaliyet göstermek, hızlıca hareket

etmek

hamm édmek

çd. Yemek

hangırışmak ~ harrılaşmak

Eşek topluca anırmak

hapızlamak ~ happazlamak

(I) Köpek aniden saldırarak

(II) Hareket etmek, kımıldamak

happ édmek

Yemek

haraylamak

İmdat ummak, beklemek

(I) Uçmak, yükselmek, yukarı çıkmak

hasakmak ~ hasıkmak

(II) Heyecanlanmak, arzulamak

Yorgunluktan ve susuzluktan bitap ve
halsiz düşmek

havayı olmak

Bir kimseyi görmeyi arzulamak

hasıkdırmak

hay baratlamak

Yormak

Tehdit etmek, ileri gitmek, haddi aşmak,

hattılamak

değişmek

Sıçramak, atlamak

hay car edmek

hava edmek

Yardım istemek, imdat istemek

(I) Ruhunu uçmak, görmek istemek,
görmeyi arzulamak

hay edmek

(I) Yüksek sesle şarkı söylemek

(II) Bulutlu havanın açılıp güneşli
havaya dönüşmek

(II) Yüksek sesle çığlık atmak, bağırarak

havalandırmak

hay huç edmek

Tehdit etmek, ileri gitmek, haddi aşmak

(I) Uçurmak

hay o huy edmek

(II) Heyecanlandırmak, havaya sokmak

(I) Gürültü yapmak

(III) Bulutların dağılmak ve hava açmak

(II) Çığlık atmak

havalanmak

(III) Korkutmak

haya kalmak

Kendisini düşünmek, çare aramak

hayırd olmak

Çaresiz kalmak

hayırmak ~ haykırmak

Bağırarak, haykırmak, çığlık atmak,

imdat istemek

hayı gelmek

Arzulamak, lezzet almak

hayında olmak

Bir şeyi düşünmek, bir çare aramak

haylamak

(I) Çığlık atmak, çağırarak

(II) Feryat etmek

haymarlamak

Köpek saldırmak, ısırarak istemek

hecab etmek

Lezzet almak

hecmenmek

Hücum etmek, saldırmak

hedek hedek etmek

(I) Dalga geçmek

(II) Tehdit etmek, kavga çıkarmak,

kibirlemek, gururlanmak

hedeklemek ~ hedelemek

(I) Dalga geçmek

(II) Tehdit etmek, kavga çıkarmak,

kibirlemek, gururlanmak

hefe etmek

Değersizleştirmek

hefelemek

(I) Sıcağa maruz kalmak, ısınmak

(II) Bir şeyi kaynar suya atmak ve çıkarmak

(III) Sıcak yemeği hızlı hızlı çiğnemek

hefelendirmek

Kaynar suyla iltihabı kurutmak, yarayı temizlemek	heléylenmek	Ayakaltında ezilmek
hefelenmek	hell ~ h�ll olmak	(I) Dökmek; baş aşağı olmak
Isınmak, sıcağa maruz kalmak	(II) Karışmak	
heflendirmek	h�ll �dmek	(I) Dökmek; baş aşağı olmak
Isıtmak, kızartmak, kaynatmak	(II) Karışmak	
hegerlemek	h�lletmek ~ hilletmek	(I) Oynatmak
Atı eyerlemek	(II) Sallamak, kımıldatmak, zorlamak	
hegerlenmek	(III) Sıvıları karıştırmak	
At eyerlenmek	helper �dmek	El atmak, avuçlamak
hegerletmek	helperlemek	El atmak, avuçlamak
Atı eyerletmek	hembir olmak	
h�l v�rmek		
Gaz vermek		
hel�ylemek		
Dövmek, ezmek		
hel�ylemek		
Ezmek, basmak		

Birleşmek

İnmek

hemgir olmak

hênmek ~ hinmek

Yoldaş, müttefik olmak

(I) İnmek

hémirmek

(II) Baş aşağı olmak, aşağı inmek

Tek dikişte içmek, kafaya dikmek

hepelemek

hëndirmek

Isıtmak, kabartmak

Baş aşağı, yokuş aşağı indirmek

herese kurr olmak

hene çekmek

Daralmak, bunalmak

(I) Nefes almak

heresetten çıhmak

(II) Hasretten ah çekmek

Kızmak, çıldırmak, çileden çıkmak

hene vurmağ

herse teng olmak

Hızlı hızlı nefes alıp vermek

Daralmak, bunalmak

henege tutmağ

herz gedmek

Alaya almak, dalga geçmek

Boşa gitmek, heder olmak, tarım suyu

heng o hung édmek

boşa akmak

Geç kalmak, yavaş hareket etmek

heskilemek

hênilmek

Derin derin, peş peşe nefes almak

hessigmek

Yorgunluktan ve susuzluktan halsiz düşmek	heyf olmak Yazık olmak
heşt düşmek	heylemek ~ hâylemek
Kavga çıkmak	(I) Tehdit etmek; dehlemek, kamçulamak
heşt kalmak	(II) Reddetmek, kınamak; azarlamak, kızmak
Şaşırmak, şaşakalmak, donakalmak	(III) Çılgılık atmak, bağırarak
heştigmek	(IV) Hayvanı harekete geçirmek
Doymak, rahatlamak	hıkkınmak
hevaşmak	Nefes nefese kalmak
Arzulamak	hımmılamak
hevelemek	(I) Seslenmek, çağırarak
Çiğnemek, hızlı hızlı çiğnemek	(II) Aslan, kaplan gibi hayvanların sesi yahut sel gürültüsü çıkmak
hây baratlamak	(III) Faaliyet yapmak
Kınamak	hımmır édmek
hey car édmek	Saldırmak, kimıldamak
Yardım istemek	
hây édmek	
Kınamak, tehdit etmek	

hınçırmağ ~ hınđıřırmađ

(I) Oynatmak

Hıçkırmak

(II) Sallamak, kımıldatmak, zorlamak

hıngılamak

(III) Sıvıları karıştırmak

İnlemek, inilti çıkarmak

hobalamak

hırrılamak

Gürültü yapmak, çığlık atmak

(I) Edepsizce gülmek

hoğurmak

(II) Çiftleşmek isteyen aygır at kişnemek

Köpek havlamak, hırıldamak

hırrımağ

hoğ ~ huğ vurmağ

Dayak atmak

Kusmak

hırtılamak

hođđurmađ

Edepsizce ve yüksek sesle gülmek

Köpek havlamak

hicelemek

holđunmak

Hareketlendirmek, heyecanlandırmak

Huzursuz, mutsuz olmak, daralmak

hillenmek

holđutmak

(I) Kımıldamak, hareket etmek

Zorla yutmak, hızlı hızlı yutmak

(II) Tur atmak, dönmeğ, dolanmak

holuğmak ~ holuğmak

hilmek

(I) Korkmak, ürkmeğ

(II) Acele etmek

how vurmak

honhurma

Gürültü yapmak, hu çekmek

Köpek havlamak

howa tutmak

hort gedmek

Üşütmek

Kınamak, tehdit etmek

howl edmek

hoş o guşda olma

(I) Korkmak

Dikkatli olmak

(II) Acele etmek

hoş virmek

howukmak

Dikkat etmek

Yara buruşmak, ağrı bölgesi şişmek,

how çekmek

kabarmak

Hu çekmek, gürültü yapmak

hoş vermek

how how edmek

Cevap vermek, ses vermek

(I) Söylenti çıkarmak

hoşukmak

(II) Kınamak

(I) Uyanık kalmak

(III) Hu çekmek, gürültü yapmak

(II) Korkmak

how oynamak

(III) Şaşırmak

Düğünlerde eğlencelik oyun oynamak

hönkürmek

Hüngür hüngür ağlamak

hörelemek ~ hörülemek

Köpek saldırmak

hörüklenmek

Hayvan organla bağlanmak

hörülmek

(I) Dokunmak

(II) Örülmek

hu ~ how çekmek

Derviş Ya Hu çekmek; inlemek

hucalamak

Hareket ettirmek, desteklemek, deveyi

yürütmek, yürümeye sevk etmek

hud çekmek

Gece vakti yabani hayvan inlemek, ses

çıkarmak

hud vurmağ

Gece vakti yabani hayvan inlemek, ses

çıkarmak

huf gedmek

Hızla yere düşmek, yere çakılmak, tepe

taklak olmak

huffulamağ

Rüzgâr sesi çıkmak

huleng edmek

Ata binip koşturmak

hulğ édmek

(I) Yönelmek, ilgilenmek, saldırmak

(II) Kin gütmek

humpurmak

Küpten içmek, yudum yudum içmek

hung olmağ

Sığınmak

hurt gedmek

Kınamak, tehdit etmek

huss olmağ

Ağzı yanmak

hühelemek

Şimşek, kıvılcım çakmak

(I) Tehdit etmek

ımağ 2 ~ imek 2 ~ êmek 2

(II) Gürültü yapmak, çığlık atmak

Olmak anlamında kullanılan bir yardımcı fiil

hümmülemek

(I) Kimildamak, hareket etmek

ınkar olmağ

(II) Nara çekmek, homurdanmak

İncinmek, kırılmak

hürkü götürmek

ırğalamak ~ ırğamak ~ ırğatmak

Korkmak, kaçmak

Hareket ettirmek, sallamak

hürkülmek

ırğalanmak

Ürkmek, korkmak, kaçmak

Sallanmak, kimildamak

hürkümek

ırğanmak

Topluca kaçmak

Sallanmak, kimildamak

hürükünmek

ırlamak ~ ırlamağ ~ ırlemek

Ürkütülmek

(I) Şarkı, türkü söylemek

ığmağ

(II) Bir araya getirmek

Toplamak, biçmek, tamamlamak

ırmak

ıldırılanmağ

Ezmek, ayırmak

ırrelemek

Birbirinden ayırmak, parçalamak

ırrılmak

Ezilmek, parçalanmak, dağılmak

ırtılmak ~ irtilmek ~ yırtılmak ~

yirtilmek

Parçalanmak, yırtılmak

ırtmak ~ irtmek ~ yırtmak ~ yirtmek

(I) Yırtmak, parçalamak

(II) Biçmek, kesmek

ısırmak ~ isdirmek ~ issitmek

Isıtmak, sıcak yapmak, ateşlemek,

hararetlenmek

ıstıǧbal édmek

Birini karşılamak

ışşillamak

Parıldamak, ışıldamak

iceşmek

(I) Kavga etmek, biriyle dalaşmak,
cebelleşmek

(II) Yarışmak

icimek

İncinmek, kırılmak

icmek ~ incmek

(I) İncitmek, üzme, huzursuz etmek

(II) Dövmek, ezme, un ufak etmek

iç édmek

Kazımak, kabuklu yiyeceklerin
kabuğunu kırıp içini yemek

iç içi yemek

Izdırap çekmek, içi içini yemek

iç vurmağ

(I) Acı ve açlıktan iç çekmek

(II) Nefes nefese, soluk soluğa kalmak

içdirmek ~ içdirtmek ~ içirtmek

(I) İçirmek, içirtmek

(II) İçeriye göndermek

içilmek

İçilmiş olmak, içilmek

içinmek

İç acısıyla iç çekmek

içirdilmek

İçirtilmek

içlenmek

İç acısından dolayı iç çekmek; gönül derdi çekmek

içmek ~ işmek

(I) İçmek, susuzluğunu gidermek

(II) Yemin etmek

idmek ~ itmek ~ iytmek ~ yitmek

Kaybolmak, zayi olmak

ifirmek ~ iffirmek ~ üflemek ~

üfürmek ~ hüfürmek ~ yifirmek

Üfürmek, şişirmek; üflemek

igrenmek ~ irgenmek ~ irginmek ~

iyrenmek

(I) Uzaklaşmak, nefret etmek, tiksirmek, iğrenmek

(II) Karın ağrısıyla kıvrınmak, midesi bulanmak

iğilmek

(I) Toplanmak, bir araya gelmek; yığılmak

(II) Eşya toplanmak ve kaldırılmak

iğmek

Toplamak, toparlamak, toplayıp kaldırmak, düzenlemek; biçmek

iğdirmek ~ iğirtmek

Çökertmek, yere vurmak; yenmek

iğilmek ~ yiğilmek ~ yıkılmağ ~

yikilmek

(I) Yıkılmak

(II) Yenilmek

ihilmek

Yere düşmek, yıkılmak, yenilme

**ihmağ ~ yihmağ ~ yihmağ ~ yihmağ ~
yihmek ~ yikmağ ~ yikmağ**

(I) Yıkmağ, bırakmağ

(II) Yenmek, yere çalmak, yatırmak,
rakibi yenmek

ihmek

Çökmek, yere çökmek; diz çöktürmek

ikilmek

Yere düşmek, yıkılmak, viran olmak

ikmek

(I) Yere çalmak, yenmek

(II) Yıkmağ, viran etmeğ

ilendirmek

Bozmağ, kokutmağ

ilenmek

Kokmağ, koku çekmeğ

ileşmek

(I) Birbirini koklamağ

(II) Topluca koku almağ

iletmek

(I) Koku vermeğ, kötü koku yaymağ

(II) mec. Mide gazını dışarı atmağ

ilmelemek

İlmeklemeğ, ilmek durumuna getirmeğ

imaklemek ~ imeklemeğ 1

Emeklemeğ

imeglenmek

Duraklamağ, arkaya bakmağ

imeğ 3

(I) Kısa uyku uymağ; şekerleme yapmağ

(II) Durmağ, duraksamağ

imeklemeğ 2

Durmağ, duraksamağ

inandırmağ	(I) İncelme
İnandırmak	(II) Daha zayıf ve daha çelimsiz olmak
inanmag ~ inanmağ	(III) Ricada bulunmak
İnanmak	inelemek ~ ingelemek
incidilmek	(I) İğne veya dikenin vücuda batışını hissetmek, vücut karıncalanmak
İncitilmek, eziyet edilmek	(II) İğne vurulmak
incilmek	inge inge edmek
Ezilmek, dövölmek	Bedende, vücutta acı hissetmek, ince sızı duymak
incimek	ingilemek
İncinmek, kırılmak	(I) İnlmek, ağlamak, ah u zar etmek
incinmek	(II) Uzaktan şimşek sesi duymak
İnci gibi olmak, güzel olmak	ingileşmek
incişmek	Topluca inlemek
Karşılıklı incinmek	ırağlaşmağ
incitmek	Uzaklaşmak, aralanmak
İncitmek, incinmesine yol açmak, eziyet etmek	irandırmak
inçelmek	

Hareket ettirmek, kımıldatmak

(I) Kımıldamak, hareket ettirmek

iranmak

(II) Nazla yürümek, işveli yürümek

Kımıldamak, sallanmak

irgeletmek

irelemek

Kımıldatmak, hareket ettirmek

Kımıldatmak, hareket ettirmek

irişmek

iremek ~ irgemek ~ irmek 2

(I) Anlamsız, sebepsiz gülmek

(I) Ezmek, ayırmak, açmak, yaymak

(II) Köpek çiftleşmek

(II) Oynatmak, kımıldatmak, hareket ettirmek; bir araya getirmek

irklanmak

Uzaklaşmak, ayrılmak

irenmek

irletdirmek ~ irletmek

(I) Kımıldamak, hareket etmek

Şarkı söyletmek

(II) İçi geçmek

irmek 1

(III) İğrenmek

Şiir, şarkı, türkü söylemek

ireşmek

is aparmak

Ulaşmak, yetişmek

Koku almak, anlamak, farkına varmak

irgelemek

is çekmek

Hareket etmek, kımıldamak

(I) Koku almak, koklamak

irgelenmek

(II) Sezinlemek

is geçmek

Kokuşmak, koku düşmek

is götürmek

Kokuşmak, koku düşmek

isdirmek

Isıtmak

isemek ~ isämek ~ isirmek ~ issemek

~ issämek ~ issimek ~ istämek ~

istemek ~ istimek

(I) İstemek, rica etmek, istekli olmak

(II) Sevmek, âşık olmak

(III) Birbirine kanı kaynamak

isladılmağ

Islatılmak, nemlendirilmek

islamağ ~ islamağ ~ islandırmağ ~

islatmağ

Islatmak, suya batırmak

islanmağ

Islak ve nemli olmak, ıslanmak

islemek ~ islenmek

Kokmak, koklamak

ismek

(I) Isınmak

(II) İlgi göstermek, sevgi beslemek;
yönelmek

issilemek ~ issilenmek ~ istilemek ~

istilenmek

(I) Kızmak, sinirlenmek

(II) Daha sıcak davranmak

(III) Bir yere yerleşmek, bir yere
kapaklanmak

issindirmek ~ istirdirmek

(I) Isıtmak, kızartmak

(II) Daha sevgi dolu hâle getirmek

issinişmek

(I) Topluca ısınmak

işden düşmek

(II) Birbirine ilgi göstermek

İşten düşmek, yaşlı ve güçsüz olmak;

isti geçmek

azledilmek

(I) Güneş çarpmak

işden gelmek

(II) Kızmak, sinirlenmek, kızgınlığını

(I) İşten dönmek, gelmek

göstermek

(II) İşine yaramak, işine gelmek

istinmek

işden olmak

(I) Kendini ısıtmak, ısınmak

İşten geri kalmak, işi kaçırmak

(II) Sevgi beslemek, ilgi göstermek

işe uğramak

iş ahsatmak

Faydalı olmak, işe yaramak

İşi ertelemek

işemek ~ işsemek ~ işşimek

iş görmek

İdrarını yapmak, işemek

İş yapmak, çalışmak

işilemek

işarmak

Parlamak, şimşek çakmak

İşıldamak, parıldamak

işledilmek

işartmak

Kullanılmak, tüketilmek

(I) Işıklandırmak, aydınlatmak

işlemek ~ işlämek ~ işlimek

(II) Hava yağmur sonrası güneşli olmak

(I) Çalışmak, gelir elde etmek

(II) Etkili olmak

itirmek ~ yitirmek

(III) mec. Gidip gelmek

(I) Kaybetmek, yitirmek

işletmek ~ işlâdmek ~ işlâtmek

(II) Göndermek

Kullanmak, tüketmek; kullandırtmak

ittiletmek

it ayağı olmak

Daha keskin hâle getirmek, bilemek

Çok değersiz olmak

itilmek

it çekmek

Keskin hâle gelmek, daha keskin ve

Hırsız geldiğinde soyacağı evin

kesici olmak

köpeklerinin dikkatlerini kendisine

ittitmek

çekip diğer hırsızların evi rahat

Keskinleştirmek, bıçak ve benzeri

soymasını sağlamak

aletlerin ağzını bilemek

itelenmek

iv édmek ~ ivédmek

Defetmek, sürmek; bastırmak, itelemek

(I) Geri dönmek, geriye dönmek

itini çekmek

(II) Döndürmek, geri döndürmek

Dikkat çekmek, yalan vaatlerle güven

(III) Yaptığı işi tamamlamak

toplamak

ivinmek

itirilmek

(I) Bozulmak, sarpa sarmak

Kaybolmak

(II) Gizlenmek, gözden kaybolmak

ivmek

(I) Kabuk bağlamak, nasırlanmak

(I) Geri dönmek, geriye dönmek

(II) Kabarmak, su toplamak

(II) Döndürmek, geri döndürmek

kabartmak

(III) Yaptığı işi tamamlamak

(I) Deri tabaklama işi yapmak

iyimek

(II) Rüzgâra savrulmak, dağılmak

Koku almak

(III) Yükseltmek, kaldırmak, yücelmek,

iyilemek

yükselmek

Kokmak, koku çekmek

kabık almak

izmek ~ üzmeK 1 ~ yüzmek

Meyve kabuğunu soymak

Yüzmek, suda yüzmek

kabık koymak

kabaḥmak

(I) Kabuk atmak, deri soyulmak

Göz kapaklarını kapatmak

(II) El nasır bağlamak

kabak kaldırmak

kabıklanmak

(I) Göz kapağını açmak

Kabuk bağlamak

(II) Dikkat etmek, dikkat kesilmek

kabırğa üstüne koymak

(III) Yardım etmek

Birisine karşı kaba söz söylemek, iftirada

kabarmak

bulunmak

kablamak

(I) Yerleştirmek, sığdırmak	Yer verdirmek, yerleştirmek
(II) Karşı karşıya durmak	ķablatmak
(III) Açık ve net cevap vermek, kaba söz söylemek	Yer vermek, yerleştirmek ķaççılamaķ ~ ķeççilemek
(IV) Dayak atmak, sert bir darbe vurmak	Makaslamak, makasla kesmek
(V) İftira etmek	ķaçırdırılmaķ
(VI) Birisine kalitesiz ürün satmak	(I) Kaçırılmak
(VIII) Kapı pencereyi tutmak, tebelles olmak, başına bela olmak	(II) Koşturulmak ķaçırtmaķ
ķablanmaķ	Bir kişiyi veya bir şeyi arzulamak
(I) Sığdırılmak, yer almak	ķaçıřmaķ
(II) Başlamak, bir işi yapmak	Topluca kaçmak veya koşmak
ķablařdırmaķ	ķah vurmaķ
Kendi yerine yerleştirmek, sıkıştırmak, sığdırmak	Kahkaha atmak, gülmek
ķablařmaķ	ķah vurmaç
Yer almak, tabakta yer almak	Çok nadiren bulunmak
ķablatdırmaķ	ķaķdırmaķ

(I) Uyandırmak	Kardeş bağı bağlamak, kardeş olmak,
(II) Ayakta durdurmak	kan kardeşi olmak
kağdırmak ~ kağırtmak ~ kağıtmak	kağkalaz vurmağ
(I) Uyandırma	Gülmek, kahkaha atmak, kundaktaki
(II) Ayakta durdurmak	çocuk ilk defa gülmek
kağılmak	kağılamak
Kalmak, uyanmak	(I) Kahkaha atmak, gülmek
kağ-kağ olmak	(II) Keklik kahkaha atmak
Çok nadiren olmak	(III) Tavuk ötmek
kağmak	kakılamak
(I) Uyanmak, kalkmak	Kahkaha atmak, gülmek
(II) Ayağa kalkmak, ayakta durmak	kağılaşmak
kağnamak	(I) Topluca gülmek ve kahkaha atmak
Azalmak, yokluk, bulunmama durumu,	(II) Keklik topluca ötmek
nadiren bulunmak	kağlaşmak
kağ mezze vurmağ	Yarı doymak, az yemek yemek
Kahkaha atmak, yüksek sesle gülmek	kağmak
kakalık oğumak	Kirlenmek

kakullamak

Kalaylamak, beyazlatmak

Kavga esnasında bir kişinin zülfünü
tutup çekmek

kaldırmak

(I) Uyandırmak

kağzanmak ~ kawzalmak

(II) Ayağa kaldırmak

(I) Kalkmak

(III) Heyecanlandırmak, harekete

(II) Ayağa kalkmak

geçirmek

(III) Uyanmak

kağhanmak

kağklamak

Ayağa kalkmak, ön plana çıkmak,

Depolamak, üst üste yığmak

kabarmak

kağklanmak

kağhdırmak

Gürültü yapmak, emzikli çocuk gülmek

Ayakta durdurmak, ayağa kaldırmak

ve neşelenmek

kağbıtmak

kağlamak

(I) Uyandırmak

Yığmak, depolamak, üst üste yığmak,

(II) Ayağa kaldırmak, kaldırmak

toplamak

kağınlaşmak

kağlanmak

Kalınlaşmak, irileşmek, gürleşmek

Toplanmak, yığılmak, üst üste yığılmak

kalikleme

kağlay edmek

Parmakları kaşık şekline getirerek
yemek yemek

çal-çal édmek

Suyu ağzında gargara yapmak

çalkışmak

(I) Topluca ayağa kalkmak, hep beraber

kalkmak

(II) Hep beraber uyanmak

kam almak

Şehvet arzusuna ulaşmak, amacına
ulaşmak

kam vermek

Amacına ulaştırmak, mutlu sona
ulaştırmak, mutlu etmek

kaşıdırmak ~ kışıdırmak

Kaşıtırmak; dişlerini üst üste koyup
sıkıştırmak

kaşımak ~ kumaşmak

Göz güzel manzarayı izlemekten zevk
almak

kaşat bağlamak

Namaz için niyete durmak, niyet
okumak, namaza başlamak

kaşçı göstermek

(I) Kaşçulamak, kaşçı vurmak

(II) Hızla hareket etmek

(III) Kumar oyununda parmaklarını
huni şekline getirerek kartı kaşçırmak,
çalmak, saklamak, gizlemek

kaşçulamak ~ kaşçileme

(I) Kaşçulamak, kaşçı vurmak

(II) Hızla hareket etmek

(III) Kumar oyununda parmaklarını
huni şekline getirerek kartı kaşçırmak,
çalmak, saklamak, gizlemek

kaşmılamak

Patlama yahut yüksek bir ses ortaya
çıkma

kan ağlamak

Kan ağlamak, kan içmek, çok fazla
üzülmek ve huzursuz olmak, üzüntüsünü
belli etmek

kan almak

İntikam almak

kan cuşa gelmek

Kanı kaynak, duygulanmak,
heyecanlanmak

kan dökmek

Kurban kesmek, adak kesmek

kan görmek

Kan görmek, adet olmak, regl olmak

kan içmek

Kan içmek, intikam ateşiyle tutuşmak

kan kaynamak

Kanı kaynamak, heyecana gelmek,
duygulanmak

kan koyulmak

Kan toplanması, darbe sonucu kan
toplanması

kan kusmak

Kan kusmak

kan olmak

Cinayet işlenmek, katliam olmak

kan ütmek ~ ütdürmek

Kanını içmek, eziyet etmek, işkence
etmek, zulmetmek

kan vermek

(I) Kan vermek

(II) Kan bağışlamak

kan yatmak

Düşmanlık bitmek, anlaşmazlık sona
ermek

kan yola salmak

Düşmanlık yapmak, düşmanlığa
sebebiyet vermek, kan davası başlatmak

kana batmak

Kana batmak, kanlı olmak, kana
bulanmak

kana boyanmak

Kana bulanmak, tamamen kan içinde
kalmak

kana bulanmak

Kana bulanmak, tamamen kan içinde
kalmak

kana çalhamak

Cinayet işlemek, katliama başlamak,
katletmek

kanahmak ~ kanamak 2

İkna olmak

kanamak 1

Kanamak, yaralanmak, kanlanmak

kanat açmak

Kanat açmak, uçmak

kanat çalmak

Kanat açmak, kanat çırpamak

kanat sürmek

Kanatları çıkmak, gelişmek, büyümek,
civciv kanatlanmak

kanatdırmak ~ kanatmak

(I) Kanatmak, kana bulamak

(II) Kanamaya ve kan dökülmesine
sebepe olmak

kanatlandırmak

Kanatlandırmak, uçurmak, zirveye
çıkarmak

kanatlanmak

(I) Kanatları çıkmak

(II) Hızlıca hareket etmek

(III) Çok mutlu olmak

Turna topluca öterken ses çıkarmak

(IV) Heyecana gelmek, heyecanlanmak

kançurlanmak ~ kançurulmak

kançmak

(I) Dönmek, geriye dönmek, ardı sıra

Dövmek, ezmek, kazımak, kesmek

bakmak

kanandırılmak

(II) Ayağa kalkmak, ayakta durmak

İkna edilmek, ikna olmak

(III) Yanılmak, yanlış yola sapmak

kanğırılmak ~ kanğırlanmak

kanlamak

(I) Dönmek, geriye dönmek, ardı sıra

Kana bulamak, kanlanmak

bakmak

kanlanmak

(II) Ayağa kalkmak, ayakta durmak

Kana bulanmak, kanlanmak

(III) Yanılmak, yanlış yola sapmak

kanmak

kanımak

Anlamak, farkına varmak, yetinmek

İkna olmak, kanmak

kanrılmak

kanıtılmak

(I) Yanılmak, yanlış yola sapmak

İkna etmek, anlamasını sağlamak

(II) Kayıp yere düşmek

kankılamak

(III) Geriye dönmek

Turna ötmek

kanpanmak

kankılaşmak

Yerinden kalkmak, yerinden sökülme

ķapılmak

(I) Alınmak, kapılmak

(II) Āalınmak, alı konulmak, soyulmak

ķapışmak

Kapışmak, kavgaya tutuşmak, dalaşmak,
yaka paĀa olmak, gureş tutmak

ķapmak

(I) Kapmak, almak

(II) Saldırmak, ısırmak

(III) Kaldırmak, almak

ķar dmek

Etkilemek, tesir etmek

ķarat dmek

Yağmalamak

ķarcařmak

(I) Karışmak, birbirine katılmak

(II) Darmadağınık, perişan etmek

ķardalakmak

Bağlamak, dğmlmek

ķarıřmak ~ ķorřmak ~ ķorkmak ~

ķoruřmak

(I) Korkmak, kaĀmak

(II) şüpheye dşmek; acele etmek

(III) Hayrette kalmak, şaşırmak, manalı
ve amaĀlı bakış

ķarılmak

Karışmak

ķarın vermek

(I) Duvar gbek vermek, eğrilmek

(II) Yk hayvanı belinin ağır yk ile
bklmek

ķarınlamak

Nehir, ırmak ve benzeri yerlerde suyun
bele kadar kavuşmak, ykselmek

ķarıř dmek

Karışlamak, karışla lĀmek

karışlamak

Karışlamak, karışla ölçmek

karlaşmak

Yaşlanmak, iyice yaşlanmak

karmaak 2

Bir yerde toplanmak, birbirine karışmak

karın altına vurma

(I) Yan çizmek

(II) Nankörlük etmek, görmezden gelmek

karpaşmak ~ karpişmak

Birbiriyle yaka paça olmak, kavga etmek

karpılmak

Yapışmak, el atmak, avuçlamak, yakalamak

karpız koltuğa koymak

Bir kimsenin koltuğunun altına karpuz koymak

karpmak

Yapıştırmak

karr olmak

Boş boş bakmak

karılamak

Gürültü yapmak, feryat etmek, çığlık atmak

karısalanmak

Düğümlemek yahut yanmak nedeniyle kısalmak

karısmak

Daha da kısaltmak, düğümlenmek ve kısaltmak

karşı çılamak

(I) Bir kimsenin karşısına çıkmak

(II) Birini karşılamaya gitmek

(III) Ağırılıkta aynı olmak

karşılama ~ karşilemek

(I) Yüz yüze gelmek

(II) Birisine karşılamaya gitmek

kartallaşmak

Şişmanlamak, göbek bağlamak

kas göstermek

Bulanık göstermek

kaşmak

(I) Eksiltmek, kısaltmak

(II) Sağlam bağlamak, kendine doğru çekerek bağlamak

(III) Kumaş yahut elbisenin ucunu katlamak, içine koymak

kassa kup olmak

Kâse baş aşağı olmak, sermayeyi kaybetmek

kassa küze édmek

Her şeyi birbirine katmak, alt üst etmek,

bir şekilde gelir elde etmek, geçimini sağlamak

kaşılmak ~ kıssılmak ~ kıssınmak

(I) Kısalmak

(II) Birbirine doğru çekilmek ve bağlanmak

(III) Sakınmak

(IV) Bir yere sığınmak, bir yerde saklanmak

kaş aparmak

Koyunlar sürüden ayrılmak

kaş çekmek

Hırsızların koyun sürüsü yakınına tuz serpmek suretiyle koyunları çalmak

kaş o göz atmak

Kaz göz işareti yapmak, göz kırpmak

kaşağa yatmak

(I) Eyerin üstüne oturmak

Yoğurt mayalamak

(II) mec. Muradının peşine düşmek,
mutluluktan kabına sığmamak, içi içine
sığmamak

katıqlamak

Yoğurda bulamak

kaşıklamak

katılmak

Kaşıklamak, kaşık vurmak, kaşıkla bir
şeyi almak

(I) Batırılmak, girmek

(II) Karışmak, birbirine girmek,
dolanmak

kaşmak ~ **kaşımak** ~ **kaşşımak** ~

katışdırmak

keşmak ~ **keşmek** ~ **keşşımak** ~

Karıştırmak, birbirine katmak

keşşilemek

katışmak

(I) Kaşımak

Karışmak, birbirine girmek, çarpışmak

(II) Tımar etmek

katlanmak

(III) Tencere dibi kazımak

(I) Karışmak

kaşowlamak

(II) Batmak, girmek

Kaşğılamak, tımar etmek

kawmak

kaşşınmak

(I) Takip etmek, koşturmak

Kaşınmak, kaşımak, kendi kendini

(II) Saldırmak, sürmek

kaşımak

(III) Çalmak, götürmek

katık çalmak

ķawrılmak

Kavrulmak, kızartılmak

ķawurmak ~ ķawrmak ~ ķovurmak ~

ķowurmak ~ ķowrmak ~ ķowurtmak

(I) Kavurmak, kızartmak

(II) Vücutta herhangi bir yeri
morartmadan dayak atmak, dövme

ķawzamak

Kaldırmak, yükseltmek

ķawzandırmak

(I) Kaldırmak

(II) Uyandırmak

(III) Çalmak

ķawzanılmak

(I) Ayağa kalkmak, kabarmak, öne
çıkma

(II) Çalınma

ķayar vermek

Düzenlemek, düzeltmek

ķayarmak

(I) Düzeltmek, sağlamlaştırmak

(II) Süslemek

ķayğı vurma

Şom ağızlı olmak, gamı kederi istemek

ķayımlaşdırma

Sağlamlaştırmak, daha sağlam hâle
getirmek

ķayımlaşma

Sağlamlaşma

ķayırma ~ ķayırtma

(I) Düzeltmek, yapmak

(II) Kurmak, inşa etmek

(III) Ayırmak, ayrı bırakma

(IV) Keklik gibi süzülme, yürüme ve
geri dönüp bakma

ķayıtmak

(I) Geriye dönmek

ķayrılmak

(II) Yürümek, hareket etmek

(I) Düzelmek, yapılmak

ķaym edmek

(II) Ortaya çıkmak, inşa edilmek

(I) Saklamak, gizlemek

(III) Tamir edilmek

(II) Defnetmek, gömmek

ķaytarılmak

ķaym olmak

Keklik gibi süzölmek, işve ile yürümek,
nazlı ve işveli yürürken geri dönüp
bakmak

Gizlenmek, saklanmak

ķaymlamak

ķaytarmak

Defnetmek, saklamak

(I) Geri dönmek, geri döndürmek,
geriye sürmek

ķaynadılmak

(II) Süslemek

Kaynatılmak

ķaynaşmak

ķazamak

(I) Topluca kaynamak

(I) Elde etmek, ele geçirmek, tahsil
etmek, almak

(II) Birlikte kaynamak

(III) Birbirine karşı sevgi beslemek,
alışmak, yakınlaşmak

(II) Alı koymak, zorla almak, talan
etmek, kazımak

ķaynatdırmak

ķazanılmak

Kaynattırmak

(I) Elde edilmek	kecerlemek
(II) Üretilmek, ortaya çıkarılmak	Süslemek
(III) Karın ele geçmek	kecer-owşar édmek
kazanmak ~ kazğanmak	Süslemek
(I) Elde etmek, kazanmak, kazanç elde etmek, tahsil etmek	keççe owmak
(II) Kar etmek	(I) Keçe dokumak
(III) Üretim yapmak, üretmek, ortaya çıkarmak	(II) mec. Vakitsiz misafir gelmek
kazatmak ~ kovzamak ~ kowzamak ~ kozatmak	keçilemek
(I) Kaldırmak	Makaslamak, kesmek
(II) Uyandırmak	keçik-keçik olmak
(III) Çalmak	(I) Titremek, korkmak
kazdırmak	(II) Göze yaş dolmak
Kazdırmak	keçilemek
kebze édmek	(I) Saldırmak, koşturmak, atı kamçılıyarak hızlıca koşturmak
Tutmak, avuçlamak, sahiplenmek	(II) Süratle hareket etmek, koşmak
	keçilenmek
	Kesilmek, makaslanmak

keçirdilmek

Kovulmak, peşine verilmek,
koşturulmak

keçirtmek

Kaçırtmak, koşturmak

keçişmek

Topluca koşmak ve kaçmak

keçmek

(I) Koşmak, kaçmak

(II) Yüz solmak, renk solmak

(III) Uykudan sıçramak, uyku kaçmak,
uykusuz kalmak

ked vermek

(I) Ölçü vermek, yetinmek, su derinliği
bir insan boyu ile uyumlu olmak

(II) İzin vermek

kedde edmek

Devenin tehlikeli bir hastalığa maruz
kalmak, yakalanmak

kef bağlamak

(I) Su yüzü köpük bağlamak

(II) Mantarlanmak

kefelemek

Kepek atmak

kefenlemek

Kefenlemek

kefermek

Köpük bağlamak, ağızdan köpük
dökülmek

keffini düzedmek

Kefenlemek

kefgir çalmaq

Köpüklenmek, köpüğe bulaşmak

keflenmek

Köpüklenmek

keh ~ keh kehe vurmağ

Kahkaha atmak

kêhl êdmek

Mevziye girmek

kehnmek

Yokluğun ortaya çıkması, azalmak

kehr êdmek

(I) Huzursuz olmak, incinmek

(II) Kızmak

kehr olmağ

Huzursuz olmak

kehrlenmek

Kızmak

kel be kel êdmek

Boynuzları birbirine vurmağ, kavga

etmek

kel düşmek

Eksilmek, kusur oluşmak

kel kuzmağ

Sıkıntısını gidermek

kel kel êdmek

Kendini büyük göstermek,

büyüklenmek, kibirlenmek, kavgacılık

kel vurmağ

(I) Kesmek, eksiltmek, dişiyle kesmek

(II) Hacamat yapmak

(III) İşaretlemek

(IV) Yaralamak, darbe vurmağ

kelaylamağ

Kalaylamak, beyazlatmak, kalaycılık

yapmak

kelbirlemek

Elemek, eleğ vurmağ

kele êdmek

(I) Büyüklenmek

(II) Koşu esnasında at inatlaşmak

(III) Okun hedefin daha yukarisına isabet etmek	Başını başkasının başının üzerine koymak
kelefelemek	kellemek
(I) Yumak haline gelmek	Kalaylamak, kalayla beyazlamak
(II) Gülmekten kırılmak	kem vermek
kelemden düşmek	Dolu bir kabın özel hazırlanmış ve çıktını yapılmış kenarından içindeki sıvıları dökmek
Unutulmak, bir kimsenin adının listeden çıkarılmak	keman edmek
keleme gedmek	(I) Eğmek
Anılmak, sayılmak, adı yazılmak	(II) Kurşun veya okun taş vb. şeylere çarptıktan sonra yön değiştirmek
kelencar gedmek	kemana olmak
Kavgaya hazırlanmak, kavga etmek	Eğilmek
kelle gedmek	kemana vurmağ
Savaşmak, koç birbirini boynuzlamak	Yün dövmek, pamuk dövmek
kelle meleğ vurmağ	kemandazlık
Baş üstü yere düşmek, sırt üstü yere düşmek	(I) Kibirlemek, büyüklenmek
kelleleşmek	

(II) Şakalaşmak, tartışmak

ķemçi basmak

(I) Saldırmak, koşturmak, atı

kamçılıyarak hızlıca koşturmak

(II) Süratle hareket etmek, koşmak

ķemçi dolamak

(I) Saldırmak, koşturmak, atı

kamçılıyarak hızlıca koşturmak

(II) Süratle hareket etmek, koşmak

ķemçi görsedmek

(I) Saldırmak, koşturmak, atı

kamçılıyarak hızlıca koşturmak

(II) Süratle hareket etmek, koşmak

ķemçi vurmaķ

Kumar boncuklarını kılıçla çalmak,
kapmak

ķemçilemek

(I) Saldırmak, koşturmak, atı

kamçılıyarak hızlıca koşturmak

(II) Süratle hareket etmek, koşmak

ķemçiye basmak

(I) Saldırmak, koşturmak, atı

kamçılıyarak hızlıca koşturmak

(II) Süratle hareket etmek, koşmak

ķemelemek

Hançer vurmaķ, hançerle yaralamak

ķenc o ķabaķ edmek

(I) Haraç almak, zorla almak, bir şeyi
birinden almak

(II) İşkence etmek

ķenc vurmaķ

(I) Dişlerini birbirine sürtmek, ısırmaķ,
lokmayı yutmaķ

(II) Midenin acıkma sonucu hareket
etmek, ses çıkarmaķ

ķencmek

Bir Şeye yapışmak veya kesmek

ķend o kesse  dmek

Köye gidip alveriŐ yapmak

ķenelemek

 lķmek, biķmek

ķeplemek

Toz Şekeri veya pirinci avuķlamak ve yemek

ķer ker  dmek

Yeni doğan çocuğa ilk defa yemek verilmeden önce ağız etrafına sürmek

ķerar ķoymak

Sözleşmek, sözleşme imzalamak

ķerar tutmak

(I) Huzura ermek, sakinleşmek, rahatlamak

(II) Yerleşmek, istikrarı yakalamak

ķerarlaŐmak

(I) Yerleşmek, ikamet etmek

(II) Sözleşmek, söz vermek

(III) Huzura ermek

ķere bağlamak

Yas tutmak, siyah giyinmek, karalar bağlamak

ķere basmak

K bus görmek, korkunç bir rüya görmek ve uykuda sayıklamak

ķere biķmek

Bir kimseyi gıyabında tehdit etmek, bir kimsenin gölgesine ok atmak

ķere çalmak

Uzaktan siyah görünmek, siyah olarak görülmek

ķere  dmek

(I) Karartmak, siyahlaştırmak

(II) Kederlendirmek, üzmemek

(III) Nefret etmek

(III) Dua, sihir gibi şeylerle birilerinin arasını açmak

kere yazılmak

Siyah yazılmak, kara yazı yazılmak, alın yazısının kara yazılmak, uğursuzluk getirmek

(IV) Yoldaşlık etmek, birbirine dayanmak, destek almak

kere görsedmemek

kere-kere edmemek

Her şeyi kötü ve uğursuz göstermek, kötümser, karamsar olmak

Uzaktan korumak, kollamak

kere kermek

kerellemek

(I) Yoldaş olmak, birlikte olmak

(I) Karartmak, siyahlaştırmak, siyaha bulamak, karalamak

(II) Tehdit etmek, korkutmak

(II) Yazmak, karalamak

kere kopartmak

kerelenmemek

Zamandan şikâyetçi olmak

(I) Siyah olmak, kararmak

kere korhu vermek

(II) Yoldaş olmak, yoldaşlık hissetmek

Korkutmak, tehdit etmek

kerelmek

kere olmak

(I) Siyah olmak, kararmak

(I) Siyah olmak, kararmak

(II) Kirlenmemek

(II) Davul gibi kararmak

(III) Kederli ve üzmemek olmak

(IV) Uzaktan siyah renkli olarak görülmek	Karalar bağlamak, yaşlı olmak
kereltmek	kerilemek
Karartmak, siyahlaştırmak	Karışlamak
kereme biçmek	kerişdirilmek
Gıyaben tehdit etmek	Karıştırılmak
kerengilemek	kerişdirmek
Hava kararmak	Karıştırmak
kerengileşmek	kerkezlenmek
Karanlık olmak, gün batımı vakti gelmek	Kartal gibi kavgaya hazırlanmak
kerermek	kerkidlemek
(I) Siyah olmak, kararmak	Dokumacılıkta atkı ipliğini sıkıştırmak için kullanılan, demirden veya ağaçtan yapılmış dişli araçla dokumak, kirkitlemek
(II) Üzölmek	
keretmek	kerkimek
(I) Karartmak, siyahlaştırmak	Kesmek, kırmak
(II) Kederlendirmek, üzmemek, nefret ettirmek	kerkimek
kereye batmağ	(I) Kırmak

(II) Hayvanlar otlamak hareket etmek	kersileşmek
(III) Kulak dikmek, dikkatle dinlemek	(I) Yüz yüze gelmek
(IV) Kıvırmak	(II) Karşılamaaya gitmek
(V) Kesmek ve koparmak	kertmek
(VI) Hareket ettirmek, kimildatmak	(I) İşaretlemek
kerrelenmek	(II) Nişanlanmak, henüz bebek iken, beşikte iken nişanlanmak
Kızmak, sinirlenmek	
ķerritdirmek ~ ķerritmak	keselemek
Yaşlandırmak, daha da yaşlandırmak	Kese çekmek, keselemek
kers vermek	kesilmek
Küfretmek, sövmek	(I) Kesilmek, parçalanmak
ķerşi çıkmak	(II) Gülmekten çatlamak
(I) Yüz yüze gelmek	(III) Duraklamak
(II) Bir kimseyi karşılamaaya gitmek	(IV) İş kesinleşmek
(III) Aynı ölçüde ve boyda olmak	(V) Sunnet olmak
(IV) Karşılık vermek, kavga etmek için ayağa kalkmak, karşı çıkmak, karşısına çıkarak	kesiştirmek Karşılıklı olarak anlaşmak, ticareti kesinleştirmek

kesmek ~ kasmek

Kaşınmak, kaşıntısı olmak

(I) Kesmek, koparmak, parçalamak

keşşilmek

(II) Fiyat belirlemek, alışverişi

Kaşımak, kaşınmak

kesinleştirmek

ketdirmek ~ ketirtmek ~ kettirmek

(III) Durdurmak, duraklatmak

Sertleşmek, kalkmak, ereksiyon halinde

(IV) Sünnet etmek

bulunmak

kestirmek

ketilmek

(I) Kestirmek

Ereksiyon haline gelmek

(II) Tamamlamak, bitirmek

ketmek

keş edmek

Ereksiyon haline geçmek, erkeklik

Bayılmak, kendinden geçmek

organı sertleşmek

kêşik çekmek ~ keşik çakmak

ketti-ketti danışmak

Bekçilik yapmak, nöbet tutmak

Lafazanlık yapmak

keşowlamak

kettilenmek

Kaşığılamak, tımar etmek

Sertleşmek, yoğunlaşmak

keşowlanmak

kevdelemek

Kaşığılanmak, tımar edilmek

Destelemek, paketlemek

keşşilenmek ~ keşşinmek

kevmek

Dönmek

keytermek

key ~ keygi vurmaq

Süslemek

Beddua etmek, birinin kötülüğünü ve
bedbahtlığını istemek

keyzlenmek

Küsmek, kızmak

key bahmaq

kıbrıt çalmaq

Kaygılı bakmaq

Kibrit çakmaq, ateş yakmaq

keydini vurmaq

kıcanmaq

Göz ardı etmek, bağlı kalmamak,
geçmek

(I) Dişlerin birbirine sürtülmek

(II) Saldırmaya hazırlanmaq

keyer tutmaq

kıcımmaq

(I) Düzenlemek, düzeltmek, süslemek

(I) Tahrik olmak, şehvete gelmek

(II) Sağlamlaşdırmaq

(II) Dişleri birbirine sürtmek

keyer vermek

(III) Ekşimek, olgunlaşmaq, hazır olmak

Süslemek

kıcışmaq

keym edmek

(I) Dişlerin birbirine sürtülmek

Defnetmek

(II) Duygulanmaq ve sinirlenmek

keym olmaq

kıcıtmaq ~ kıcırmaq ~ kıcırmaq

Gizlenmek

(I) Kışkırtmak

(I) Bir kimsenin elini ayağını kırmak

(II) Hareket etmek, aniden gitmek

(II) Daha büyük ve uzun olmak, genç

(III) mec. Ölmek

boy atmak

(IV) Tahrik etmek, harekete geçirmek

kıç tetmek

(V) Çılgılık atmak

(I) Kaymak, ayak sürçmek, kaymak

(VI) Surat asmak

(II) Bir yere veya kimseye uğramak

kıçmak

kıç vermek

Dişleri birbirine sürtmek, dişlerini

Şans bulmak, güç bulmak

sıkamak

kıdılmak ~ kıkılamak

kıç dırramak ~ dırrımak

(I) Gıdıklamak, tavuk sesi çıkarmak

Ayağını öne atmak, kararlı durmak,

(II) Öksürmek

adım atmak

(III) Kahkaha atmak, gülmek

kıç édmek

kıjılmak

Uzun boylu olmak, genç boy atmak

(I) Vızıldamak

kıç kıymak

(II) Hızla hareket etmek

(I) Adım atmak, bir şeye ayak basmak

(III) mec. Vefat etmek, ölmek

(II) Harekete geçmek, yola çıkmak

kıjkırtmak

kıç o kıol édmek

(I) Hareket etmek, kaybolmak, gizlenmek	kıl aparmak Kemik çatlamak
(II) Ölmek, vefat etmek	kıl çalmak
(III) Ekşimek	Çok yaklaşmak, bir kıl kadar yaklaşmak
kık kık édmek	kıl çatmak
Şiddetli öksürmek	Çok yaklaşmak, bir kıl kadar yaklaşmak
kık vurmak	kıl kıl édmek
Şiddetli öksürmek	Yavaş yavaş çalışmak
kıkalaşmak	kıl vurmak
Gürültü yapmak, çığlık atmak	(I) Çok yaklaşmak
kıkılamak	(II) Çok benzemek
(I) Gıdıklamak, tavuk sesi çıkarmak	kılbızlanmak
(II) Öksürmek	Korku sonucu vücut tüylerinin diken gibi
(III) Kahkaha atmak, gülmek	dikilmek
kıkışlamak	kılınan çatışmak
Topluca öksürmek, çığlık atmak	Çok yaklaşmak, bir kıl kadar yaklaşmak
kıl ~ kil vurmak	kılınca gedmek
Eğlenmek	Kavga etmek

kıllanmağ

(I) Kıl çıkarmak, kılı çıkmak

(II) Yemeğin kıla bulanmak

kılpazlanmağ

Kuru otun vücuda veya elbiseye
yapışmak

kıım altına koymağ

İşe koymak, iş yaptırmak, çalıştırmak

kıım kıım édmek

Kimıldamak, hareket etmek

kıım yemek

Hareket etmek, kimıldamak

kıımınmağ

Saldırmak veya bir iş için hazırlanmak,
hazır olmak

kıımışdıрмаđ

Kamaştırmak, dişlerini üst üste koyup
sıkıştırmak

kıımışmağ

(I) Heyecana gelmek, hareket etmek

(II) Ařırđ ışık yüzünden göz kırpmak

kıımmağ

Kimıldatmak, hareket ettirmek, göz
kırpmak

kıımmılamak

Hareket etmek, kimıldamak

kıımmılanmağ

Kimıldamak

kıımmılaşmağ

Birlikte hareket etmek, kimıldamak

kıımmılatmağ

Kimıldatmak, hareket ettirmek

kın kın édmek

(I) Bir yerde duramamak, bir yere
sığamamak

(II) Bahane uydurmak

kınamak

Kınamak, ilenmek, şikâyet etmek

kıncalemek ~ kıncalemek

Doğramak, ufalamak, parça parça
etmek, kesmek

kınılmağ

(I) Dövmek, ezilmek

(II) Kesilmek, koparılmak

kınışdırmak

(I) Dövmek, okşamak

(II) Dişlerini birbirine sürtmek,
gıcırdatmak

kınışmak

(I) Üst üste konularak dövmek,
ezilmek

(II) Dişlerin birbirine sürtünmek

(III) Kızmak, sinirlenmek

kıncaamak ~ kıncaamak

(I) Dövmek, ezmek

(II) Koparmak, kesmek

kınıqlamak

Bir şeye bağlı olmak

kınge vermek

(I) Çocuğun sebepsiz yere ağlamak,
mızızlanmak

(II) Mide gazı sesi çıkmak

kınılamağ

(I) Çocuğun sebepsiz yere ağlamak,
mızızlanmak

(II) Mide gazı sesi çıkmak

kınnanmağ

Yavaş yavaş çalışmak

kın ~ kın edmek

Nefes almadan sessizce oturmak, tuzağa
yatmak

kınırtmak

Hızlı bir şekilde göz kırpmak

(I) Kırç kırç diye ses çıkarmak

kıpışdırmak

(II) Parçalanmak, kırılmak, kesilmek

Yoğun ışık karşısında göz kırpmak

kırçılmak

kıpmak

(I) Parçalanmak, kesilmek

(I) Kırmak, göz kırmak

(II) Ezilmek, dövülmek

(II) Hayvanların sakin bir şekilde

(III) Azalmak, eksilmek, kısalma

uzaklaşması

kırçmak

(III) Gizlenmek, gözden kaybolmak

(I) Kesmek ve parçalamak

(IV) Hızlı hızlı yemek yemek

(II) Ezmek ve dövmek

kıppılamak ~ kippilemek

(III) Kazmak, koparmak, el koymak,

Nefes nefese kalmak, zorlukla nefes

almak

almak

kırğanı olmak

kır düşmek

Toplu katliama uğramak

Buruşmak, kırışmak

kırğine ~ kırırana gedmek

kır vermek

Katliama uğramak, topluca ölmek

(I) Döndürmek, dans etmek, oynamak

kırhdırmak

(II) mec. İşve etmek, kırıtmak

Tıraş etmek, birilerine hayvanlarını

kırçlatmak

kırıtmak

ķırhılmak

Kıl veya yün kırpmak, tıraşlamak,
kesmek

ķırhılığa dūşmek

Koyunun kırılma esnasında
hastalanmak

ķırıççılmak

(I) Bir şey ses kesilmek
(II) Diş sūrtünme ses çıkmak

ķırır kopmak

Gürültü patırtı çıkmak, şayia kopmak

ķırırkılamak

Bir kuş sesi çıkmak

ķırır kırmak

İpi paramparça edip kaçmak

ķırırcaı gedmek

Kavga etmek, tartışmak

ķırırılmak

(I) Hareket etmek, kıvıldamak

(II) Gözün yarı açılmak

(III) Hayvan yer değiştirmek, hareket
etmek

ķırılmak

Ziftlemek, zifte bulamak

ķırılmak

(I) Kırmak

(II) Sökmek, parçalamak

(III) Katlamak, bir şeyin kenarını
kıvırmak, katlamak

(IV) Bağı sökmek, ipi, zinciri sökmek,
kırmak

(V) Öldürmek, ortadan kaldırmak, yok
etmek

ķırılmak ~ ķırılmak

(I) Kırmak, sökmek, parçalamak

(II) Yok etmek, ortadan kaldırmak;
öldürmek

(III) Katlamak, bir şeyin kenarını
kıvrırmak, katlamak

(IV) Bağı sökmek, ipi, zinciri sökmek,
kırmak

ķırpanmak

Kımıldamak, hayvanların hareket etmek

ķırpařmak

Hareket etmek, kımıldamak

ķırpınmak

(I) Kımıldamak, hareket etmek

(II) Kımıldamak, göz kapaklarının
hareket etmek

(III) Hayvanların kendi yerinden
hareket etmek

ķırpıřdırmak

Göz kırmak

ķırpıřmak

(I) Hızlı hızlı göz kırmak, gözlerini açıp
kapatmak

(II) Hayvan yer değiştirmek

ķırpıtmak

Göz kırmak, kımıldatmak

ķırır demek

(I) Bir köşeye çekilmek

(II) Kırıştırmak, buruşturmak

ķırır olmak

Kırışmak, buruşmak, büzülmek

ķırırķdırmak ~ ķırırřdırmak

(I) Kırıştırmak, buruşturmak

(II) Korkutmak, sindirmek

ķırırķmak ~ ķırırımak

(I) Saklanmak, gizlenmek

(II) Soğuktan dolayı toplanmak,
büzülmek

kırrılamak

Homurdanmak

kırrılmak

(I) Bir köşeye saklanmak

(II) Kırışmak

(III) Toplanmak, toparlanmak

kırrılmak

(I) Kırılmak, ufalmak

(II) Parçalanmak, çözülmek

(III) Öldürülmek, ölmek

kırrınmak

Bir köşede saklanmak

kırrışmak

(I) Kırışmak

(II) Yaşlanmak

kırrışmak

Kırışmak, buruşmak

kırt kırt édmek

Homurdanmak

kırtılmak

Kazınmak, oyulmak

kırtmak

Oymak, işaret koymak

kısdırmak

Yumruğunu sıkmak

kısmak

(I) Sıkmak, bağlamak, kapatmak

(II) Kısaltmak ve bağlamak

(III) Hayvanın kuyruğunu bacakları

arasına sokmak

kıssılmak ~ kıssınmak

(I) Sakınmak

(II) Bir yere sığınmak, bir yerde

saklanmak

(III) Olduğundan kısa hâle gelmek

kıssırқанмақ

Sakinmak, geri durmak

қışқırtмақ

(I) Gürültü yapmak

(II) Ölmek

қışламақ

Kışı bir yerde geçirmek

кıtın кıtın gedmek

Kıç üstü sürünmek, el ve ayakları üstüne yürümek

кıtınlamaқ

Kıç üstü sürünmek, el ve ayakları üstüne yürümek

қıv ~ қıv yemek

Kıvrılmak, buruşmak, dönmek, dolanmak

қıv gedmek

Dönmek, sarılmak

қıv қıv édmek

Hareket etmek, olduğu yerde kıvrılıp durmak

қıvcaşмақ

Kalabalığın birbirine baskı uygulamak, sıkıştırmak, birbirine girmek

қıvdırмақ

(I) Döndürmek, çevirmek

(II) Başlamak

қıvıl қıvıl édmek

Sebepsiz yere gülmek, gülümsemek

қıvıranмақ ~ қıvıraһмақ ~ қıvıranмақ

(I) Dönmek, tur atmak, etrafında dönmek

(II) Bir sıkıntıya düşmek

қıvırıқdırмақ

Döndürmek, çevirmek

қıvırılмақ

(I) Kıvrılmak, dönmek

(II) Bir işi yapmak

(II) Geriye dönmek

(III) Bozmak, eğmek

(III) Şiddetli acıdan dolayı kıvranmak

kıvrrek édmek

(IV) Yönelmek

Dalga geçmek, alay etmek

kıvırışmak

kıvışmak

(I) Kırışmak, buruşmak

(I) Eğilmek

(II) Çember şeklinde kıvrılmak

(II) Kırışmak, buruşmak

(III) Saç kıvrılmak

kıvraşmak ~ kıvraşmak

kıvırlamak

Geriye dönmek, sırt tarafına dönmek

(I) Geriye dönmek

kıvraş édmek

(II) Sıkıntıdan dolayı kıvranmak

(I) Daha hızlı davranmak

kıvırlanmak

(II) Kıvırmak

(I) Dönmek, kıvrılmak

kıvraşdırmak

(II) Acıdan kıvranmak

Çevirmek, döndürmek

(III) Eğilmek

kıvrışdırmak

kıvırmak

(I) Döndürmek, çevirmek, geçir

(I) Kıvırmak, çevirmek, döndürmek

çevirmek, geri döndürmek

(II) Kaplamak, geriye doğru kıvırmak

(III) Bozmak, eğmek

(I) Isıtmak, kızdırmak

(IV) Karıştırmak, birbirine katmak

(II) Ateşlendirmek

kızak ęalmaq

(III) Sarhoş olmak, şehvete gelmek

Kırmızıya ęalmak, uzaktan kırmızı gibi
görünmek

kızdırtmaq

Kızdırtmak

kızardılmaq ~ kızartmaq

kızışdırmak

(I) Kızartmak, kırmızı hâle getirmek,
kavurmak

(I) Isıtmak, ısı vermek

(II) Kızdırmak

(II) Tahrik etmek

kızarmak

kızılanmaq ~ kızılmaq

(I) Kavrulmak, kızarmak

(I) Bir yere saklanmak, gizlenmek

(II) Uzaktan kırmızı olarak görünmek

(II) Sessizce durmak

(III) Kızgın, sinirli olmak

kızmaq

(IV) Utanmaktan kızarmak, mahcup
olmak

(I) Isınmak

kızdırılmaq

(II) Kavrulmak

Isınmak, kavurulmak, ęok ısınmak

(III) Ateşlenmek

kızdırmak

(IV) Sarhoş ve şehvetli olmak

(V) Uykuya dalmak

kızz édmek

Tuzağa gizlenmiş, saklanmış

kızzındırmağ

Isıtmak, kızdırmak

kızzınmağ

(I) Isınmak, kızmak

(II) Heyecana gelmek

kızzışmağ

(I) Isınmak, kendini ısıtmak

(II) Tahrik olmak, heyecana gelmek

(III) Şehvetle kendinden geçmek

kızzıtdırmağ

Isıttırmak, başkasına ısıtmak

kızzıtmağ

(I) Isıtmak, kızdırmak, kızartmak

(II) Şehvete gelmek, şehvetten

kendinden geçmek

kiççe bağlamağ

Kin beslemek, kin gütmek

kiççe édmek

Kin beslemek, kin gütmek

kife vurmağ

Küflenmek, bozulmak

kifemek ~ kifelemek

Küflenmek, bozulmak

kifkelemek

Küflenmek

kih çekmek

Çığlık atmak, bağırmak

kihabalamağ

Çığlık atmak, bağırmak

kihlemek

Çığlık atmak, gürültü yapmak

kihleşmek

Topluca çığlık atmak, bağırmak

kil çalmaq

Eğlenmek

kil çekmek

Eğlenmek

kilek vurmaq

Avuçla veya bir ekmeği kaşık şekline getirerek onunla yemek yemek

kileklemek

Avuçla veya bir ekmeği kaşık şekline getirerek onunla yemek yemek

kilic çalmaq

(I) Kılıç vurmaq, kılıç çalmaq, kılıç ile savaşmaq

(II) mec. Desteklemek, arka çıkmak

kilişmek

Yılan veya köpek çiftleşme amacıyla birbirine yapışmaq

kilitlemek ~ külüdleme

Kilitlemek, bağlamak

kilitlenmek

Kilitlenmek, kapanmaq

ķimmek

Kımıldamak, aşırı ışıktan dolayı göz kırpmak

kince kince edmek

Kıyma etmek, kıyma kıyma doğramak

ķingilemek

(I) Çocuk mızızlanmaq, sürekli ağlamak

(II) Mide gazı sesi çıkarmak

kipleşdirmek

(I) Sağlamlaştırmak

(II) Yerleştirmek

(III) Doldurmak, sıkıştırmak, sığdırmak

(IV) Hasta zorlukla nefes almak

ķirlemek

Zifte bulaşmak

ķirlenmek

Zift sürölmek, ziftle kaplanmak

ķirpik çalmaq

Göz kırpmak

ķiřgirmek

Köpeği kurt vb. şeylere saldırtmak,

ķiřkırtmak

ķiřnemek

ķiřnemek

ķit vermek

Yudumlamak, yutmak

ķiv vermek

Döndürmek, çevirmek

ķiy başmaq

Yan bakmak, göz ucuyla

ķiyar vermek

Süslemek

ķiye çekmek

(I) Bir kenara çekmek, bir kimseyi

kenara çekerek onunla gizli gizli

konuşmak

(II) Vazgeçmek, kenara çekilmek, geri

durmak

ķiyilemek

Dışkılamak

ķiyiřmek

Eğrilmek, göz kayması

ķiyemek

(I) Eğmek, gözünü bükmek, yan bakmak

(II) Harcamak

(III) Gönöl koymak, gönlünden

kopmak, cömertlik yapmak

ķiyetlemek

Bir şeyin fiyatını ve değerini sormak

ķiyetlenmek

(I) Bir şeyin fiyatını belirlemek

(II) Satılmak, satışa gelmek

kizzikmek ~ kizzilmek

(I) Kırıışık buruşuk olmak

(II) Derli toplu oturmak, yakınlaşmak

(III) Mevziye girmek

(IV) Kenara çekilmek, münzevi olmak

koa gelmek

(I) Yetersiz gelmek

(II) Teslim olmak

(III) Aşıağı gelmek, aşıağıya doğru hareket etmek

ķobarlanmak

Toza dumana bulanmak

ķobmak ~ ķopmak

(I) Kopmak, koparılmak

(II) Yükselmek, yerinden koparılmak

(III) Toz toprağın yükselerek havaya karışmak

(IV) Göç etmek, taşınmak

(V) Su kaynayarak yükselmek

(VI) Başlamak

ķocaltmak

Yaşlandırmak, yaşlanmasına sebep olmak

ķocmak

(I) Eğmek, beli eğmek

(II) Elleri dizlerin etrafında bağlamak

ķocmak

Kucaklaşmak, kucağına almak, sarılmak

ķocuşdurmak

Dizlerini kucağına almak

ķocuşmak ~ ķucuşmak

Kucaklaşmak, sarılmak

ķocuşmak

Birbirini kucaklamak

ķodurmak

ķoç ķoç dmek

(I) Bencil olmak

Koç gibi birbirine koç vurmak

(II) Sarhoş olmak

ķoçaşdırmak

ķoğuşmak

Koçları dövüştürmek, yarıştırmak

Kuşların birbiriyle kavgaya tutuşmak

ķoçaşmak

ķoh ~ ķöh ~ ķöhe dmek

Koç yarışmak

Öksürmek

ķoçmak ~ ķöçmek ~ ķöşmek

ķoh tutmak

Göçmek, yerleşmek amacıyla mahalle,

(I) Heyecana gelmek

köy, şehir veya ülke değiştirmek

(II) Kaçıp dağa saklanmak

ķodda ķodda danışmak

ķohl dmek

Lafazanlık yapmak, sözleri kelimelerle
süslemek, sözü dolandırmak

Yukarıdan aşağıya doğru saldırmak

ķoduķ salmak

ķoħlanmak

(I) Eşek düşük yapmak

Kambur olmak, kamburu çıkmak

(II) mec. Çok hırslı olmak

ķoħmak ~ ķoħumak ~ ķoķmak

ķoduķlamak

(I) Kokmak, koku vermek

Eşek doğurmak

(II) Çürüme, bozulmak

koşulamak

(I) Koklamak

(II) Çürütmek

(III) mec. Tahrik etmek

koşutdurmak

Kokutmak

koşutmak

(I) Bozmak, kokutmak

(II) Koku yaymak

koşuya düşmek

Bülüğ çağına ermek

kol atmak

(I) Elleri sallamak

(II) Çabalamak

(III) El uzatmak

(IV) Genişlemek ve yayılmak

kol o kıç édmek

Bir kimsenin elini ayağını kırmak

kol o koltuk édmek

Bir kimsenin cebini yırtmak, parasını çalmak, çapulculuk yapmak

kol vermek

(I) Bir yöne yönelmek

(II) Şans getirmek, şansının açılması

kol vermek

(I) Kol gücüyle iteklemek

(II) Eğilmek, ata binmek için hazırlanmak

kol vurmağ

(I) Nargileden yudum almak

(II) Çeşme suyunun fıskiye gibi fişkıarak akmak, fokurdamak

kol vurmağ

(I) Kol gücüyle iteklemek

(II) Eğilmek, ata binmek için hazırlanmak	Dört ayaklı hayvanların ön ayakları kısmından topallamak
kolaclamak	komuşmak
Ölçmek, ölçüsünü almak	Bir an için görmek
kollac vurmağ	konaklamak
Nargileden sert bir yudum almak	Misafir etmek, ağırlamak, davet etmek
kollaşmak	koncmağ
Birbirini iteklemek	Ellerini dizlerinin etrafında kavuşturmak, bağlamak, eğilmek, daire şekli almak
kollaşmak	kondarılmağ ~ kondurulmağ
Birbirinin boynuna elini atmak, birbiriyle samimi olmak	Oturmaya mecbur bırakmak
koltuklamak	konduurmağ
Bir kimsenin koltuk altını tutmak	Oturtmak, oturmaya mecbur bırakmak
koluhmağ	konkulaşmağ
Bir insan veya hayvanın hareket edemeyeceği şekilde el ve ayaklarını bağlamak	Turnaların topluca ötmek
kolun kolun gedmek	konna vermek
	Homurdanmak

ķonnulamaķ	Yerinden edilmek, koparılmak,
Homurdanmak	kazılmak
ķonnulamaķ	ķopartmaķ
Mırıldanmak, homurdanmak	(I) Kazımak, kesmek
ķonuřdurmaķ	(II) Hareket ettirmek, yerinden etmek
Konuşturmak, konuşmak zorunda	(III) Kaldırmak, yerinden kazımak
bırakmak, homurdanmaya mecbur	(IV) Yükseltmek
bırakmak	(V) Kurmak, inşa etmek
ķonuřmaķ	ķopdurmaķ
Birbiriyle fısildaşmak	(I) Yerinden kazımak, koparmak
ķop olmaķ	(II) Kımıldatmak
Bir yerde toplanmak	ķopulmaķ
ķopalařmaķ ~ koppalařmaķ	(I) Yerinden kazınmak, yükselmek
Topluca bir yerde toplanmak	(II) Göç ettirilmek, hareket ettirilmek
ķopanmaķ	ķopuřmaķ
Kendi yerinden hareket etmek,	(I) Topluca yerinden edilmek, kazınmak
kımıldamak	(II) Topluca göç etmek
ķoparmaķ	ķor almaķ

Yüz gülmek, mutlu olmak, bir kişinin fiziksel yahut mali durumu iyileşmek

kor édmek

(I) K r etmek

(II) Söndürmek

(III) Susturmak

(IV) Yok etmek

(V) Temizlemek

(VI) Kuyuyu doldurmak, kapatmak

kor koymağ

Böcek yumurta bırakmak, yumurtlamak

kor olmağ

(I) K r olmak

(II) Lamba, kandil, ocak vb. sönmek, motor vb. alışan Şey durmak, çalışmamak

(III) Temiz olmak, yok olmak

kor vurmağ

Kızmak, kızgınlığını belli etmek

koru çekmek

Kura çekmek

koru édmek

Asık suratlı oturmak, surat asmak

koru vurmağ

Kura çekmek

kor durmağ

Oluşturmak, icat etmek

korđun  rmek

Mutlu olmak, mutluluğu yüzünden okunmak

korđuřmađ

Topluca korkmak

korđutdurmađ ~ korđutmađ ~

koruğdurmağ

(I) Korkutmak, kaırtmak, korku salmak

(II) ıldırtmak, kayđıya d ş rmek

korluğ çekmek

Eziyet çekmek, sıkıntı görmek

korluğ görmek

Eziyet çekmek, sıkıntı görmek

korluğ vermek

Eziyet etmek, işkence etmek

ķortarılmak ~ ķortarmak

(I) Bitirmek, sonuçlandırmak; ayırmak,

önlemek

(II) Kurtulmak, özgürleşmek

(III) Kurtarmak, özgürleştirmek

(IV) Bitmek, sona ermek

(V) Ölmek, vefat etmek

ķortarmak ~ ķutarmak ~ ķurtalmak ~

ķurtarmak ~ ķurtmak ~ ķurtulmak

(I) Kurtulmak, özgürleşmek

(II) Tamamlamak, bitirmek,

sonuçlandırmak

(III) Kurtarmak, özgürleştirmek

(IV) Bitmek, sona ermek

(V) Ölmek, vefat etmek

koru kafar edmek

Harika işler yapmak

koruğmak ~ koruğmak

(I) Korkmak, bir işi yaparken

yavaşlamak

(II) Kaçmak

(III) Acele nedeniyle bir işi yanlış

yapmak

ķorulmak

Kurulmak, oluşturulmak

ķorunmak

Kurulmak, tesis edilmek, korunmak

kosala bezetmek

Dana boyamak, süslemek, kavga

çıkarmak

koşanmak

Bir işe başlamak

koşmak ~ kawşmak ~ kawuşmak

(I) Bir araya getirmek, eşleştirmek

(II) Şiir söylemek

(III) Birleştirmek, kavuşturmak

koşulmak

(I) Yoldaş olmak, beraber olmak,
karışmak

(II) Bağlanmak

(III) Söylenmek

kotalmak

Daha da kısalma, azalma

kotarmak

Tamamlamak, bitirmek,
sonuçlandırmak

kovmak ~ kowmak

(I) Kovalamak, kovmak yakalamak için
arkasından koşmak, takip etmek

(II) Araştırmak

kow édmek

Gıybet etmek, kötü söz söylemek

kow kow gedmek

Eğilerek yol yürümek, beli bükük
yürümek

kow olmak

Eğilmek, beli bükülmek

kow vurma

Pirinç böcek tarafından zarara uğramak

kowdurmak

(I) Koşturmak, takip ettirmek

(II) Saldırmak, kaçirtmak,
uzaklaştırmak

(III) Ata binerek atı koşturmak

kowğa salmak

Kavga çıkarmak

İnleye inleye ağlamak

ķowllařmaq

ķowurlanmaq

Sözleşmek, randevulaşmak

Gözyaşı akıtarak şiddetli bir şekilde ağlamak

ķowrlamaķ

ķowurtmaq

Oğlak yahut kuzunun ağzına gem takmak

(I) Kızartmak, kavurmak

ķowrllařmaq

(II) Vücutun herhangi bir yeri morarmadan dayak atmak, dövmeķ

Birbiriyle iştişare etmek

ķowurulmaq

ķows bađlamaķ

Buz bağlamak, soğuktan donmak

(I) Kavurmak, kızarmak

ķowř o kola édmek

(II) Sancımak, ağrımak, yanmak

Başkalarının ayakkabısını ve külahını almak, el koymak, çalmak

ķowuřdurmaq

Kavuşturmak, birbirine ulaştırmak

ķowřmaq

ķowuřdurulmaq

Çift haline getirmek ve çift sürmek

Birbiriyle ilgili olmak

ķowulmaq

ķowuřmaq

Takip edilmek, koşturulmak

(I) Birbirine bağlanmak, ulaşmak

ķowur ķowur ađlamaķ

(II) Yakınlaşmak, yetişmek, varmak

(III) Birbirini izlemek

koyulaşmak

(IV) Yarışmak

(I) Yoğunlaşmak, koyulaşmak

(V) Göz kapaklarının güneş ışığı karşısında kamaşarak kapanması, birbirine değmesi

(II) Koyu renkli olmak

kowuşt edmek

koyulmak

(I) Koyulmak, bırakılmak, teslim edilmek

Araştırmak

(II) Bir işe koyulmak, bir işin birisine teslim edilmesi

kowzalmak

(I) Kalkmak, yerinden olmak

koyuşmak

(II) Çalınmak

Birbirine kavuşmak, bağlanmak

koymak

koz bağlamak

(I) Bırakmak, teslim etmek, izin vermek müsaade etmek

Sıçramak, atlamak, hızlıca hareket etmek

(II) Bir işe koşma, birini bir yere yerleştirmek

kız kız edmek

Kibirlenmek, küstahlık yapmak

koyulaştırmak

kız olmak

(I) Koyulaştırmak, yoğunlaştırmak

Bencil ve küstah olmak

(II) Rengini koyulaştırmak

kız saymak

(I) Ceviz saymak

Hareket etmek, göç etmek

(II) mec. Açıklayarak ve anlaşılır şekilde

köçürtmek

söz söyleme

Göç ettirmek

koz vurmağ

köhelemek

Sıçramak, atlamak, hızlıca hareket etmek

Öksürmek

kozarku tutmağ

köhsürmek

Dayak atmak, dövmek ezmek

Öksürmek

köç be köç olmağ

kök édme

Kaybolmak, göç zamanında koyun sürüleri kaybolmak

(I) Sazın yahut nargileden ses çıkmak

(II) Hareket ettirmek, tahrik etmek, desteklemek

köçdürmek

köklemek

Göçtürmek

(I) Akort etmek

köçerdilmek

(II) Güçlendirmek

Göç ettirilmek

(III) Tahrik etmek

köçertmek

kökleşdirmek

Göç ettirmek

(I) Akort etmek

köçülmek

(II) Güçlendirmek

(III) Tahrik etmek

kökleşmek

(I) Şişmanlamak

(II) Akort olmak

köküremek

(I) Heyecana gelmek, heyecanlanmak,

haddini aşmak

(II) Davul çalmak

(III) Homurdanmak, kızmak

kökürenmek

Heyecanlanmak, tahrik olmak, kızmak

köküretirmek

Heyecanlandırmak, gürültü ettirmek,

çığlık atmak

kölez bağlamak

Yerinden sıçramak, koşmak, sıçramak

köleze yatırtmak

Bir tıbbi tedavi yöntemi olarak sıcak küle

batırmak

kölezlenmek

Otlar nedeniyle yangın çıkmak

kölgelenmek

Gölgeye sığınmak, gölgelenmek

kölmek ~ külmek

Bağlamak, elini ayağını bağlamak,

hayvanların dört ayağını aynı anda

bağlamak

kömek etmek

Yardım etmek

kömeklemek

Yardım etmek, yardım ulaştırmak

kömekleşmek

Yardımlaşmak

köpmek

(I) Kabarmak, şişmek

(II) Kızmak, sinirlenmek	kucağa almak
körpe emiştirmek	Kucaklamak, kucağına almak
Oğlakları ve kuzuları emzirmek	kucaqlamak
kösdürmek	Kucaklamak, kucağına almak
Söndürmek	kucalaşmak
kösmek	Kucaklaşmak, sarılmak
Sönmek	kucaşmak
köyl édmek	Kucaklamak, bağına basmak
Ölçmek	kuçmak
köynekden çılmak	Eğmek, ellerini dizlerinin etrafında
Sinirden gömleğin yakasını yırtmak	kavuşturmak
köz düşmek	kudda kudda danışmak
Köz oluşmak, ateş köz olmak	Lafazanlık yapmak
közermek ~ közmek	kuçdurmak
Köze dönüşmek	(I) Kavgacı olmak
kuvarlanmak	(II) Güçlenmek, güç bulmak
Toza toprağına bulanmak, toza dumana	(III) Mest ve şehvetli, arzulu olmak
katılmak	kuçdurulmak

Güçlenmek, var olmak, ortaya gelmek

ķuduz ķuduz  dmek

Kavga çıkarmak, kavgacılık

ķuduzlanmak

Kavga çıkarmak, kavga etmek

ķuf yemek

(I) Topluca hareket etmek, topluca g  mek

(II) Yıkılmak, dağılmak, batmak

(III) Baŗ aŗađı olmak, ansızın ve hızlıca yokuŗ aŗađı koŗmak

ķuffulamak

R zg r sesi çıkmak

ķufuru olmak

Kızmak, sinirlenmek

ķufuru vermek

Allah'a ve mukaddesata sövmek

ķuh vurmaķ

Çöl sessizliği gibi s k ttan rahatsız olmak

ķuh yemek

  le doğru hareket etmek, baŗ aŗađı yürümek, saldırmak

ķuķ oturmaķ

İki ayağı üstüne oturarak susmak

ķuķķulamaķ

(I) Yüksek sesle  ks rmek

(II) Aksırmak

ķukulanmak

Kaymak, d ŗmek

ķulaclamaķ

 l mek, metre ile ölçmek, ölüsünü almak

ķulaķ ardı  dmek

Sözü duymazlıktan gelmek, baŗkalarının sözüne kulak vermemek

kulak asmağ

(I) Dinlemek, kulak vermek

(II) İtaat etmek

kulak cingilemek

Kulak çınlamak

kulak çalmaq

(I) Hayvanların kulak sallaması

(II) mec. Bilgisi olmadan bir şey söylemek

kulak kesmek

Kulak kesmek, haraç almak

kulak kırmak

Dikkat kesilmek, dikkatle dinlemek, kulağını dikmek

kulak kızmaq

Korkmak, vehme kapılmak

kulak murr edmek

Kulak dikmek, dikkatle dinlemek, dikkat kesilmek

kulak muzz edmek

Kulak dikmek, dikkatle dinlemek, dikkat kesilmek

kulak yatırtmaq

(I) Kulağını kapatmak

(II) Sıkı ve yoğun bir şekilde bir işe dalmak, yoğunlaşmak

(III) Atı hızla koşturmak

kulaklamak

(I) Bir kimsenin kulağını tutmak

(II) mec. Galebe çalmak, yenmek

(III) Bir kimseyi dinlemeye mecbur bırakmak

kulaklaşmaq

Birinin kulağına bir şey fısıldamak, fısıldaşarak konuşmak

kulaylanmak ~ kulazlanmak

Saldırmak üzere hazırlanmak

kulkelemek

(I) Hayvanların yün veya tüylerini

kesmek, kazımak

(II) İyi ve kötü yünü birbirinden ayırmak

kullac vurmağ

Art arda nargileden nefes çekmek,

içmek

kullaclamağ

Art arda nargileden nefes çekmek,

içmek

kulluğ edmek

Hizmet etmek

kulp edmek

Bir yudum içmek

kulun edmek

Bağlamak, kapatmak

kulunc edmek

Omuz ağrımak, sancımak

kuluncundan götürmek

Bir kimsenin peşinden koşmak, takip

etmek

kuluncundan süpürmek

Bir kimsenin peşinden koşmak, takip

etmek

kulunlamağ

At doğurmak

kum yere su tökmek

Suyu kuma dökmek, havanda su

dövmek, boş yere uğraşmak

kummurlanmağ

Bina yıkılarak kuma dönmek

kumu olmağ

Kum hastalığına yakalanmak

kumurmağ

Binayı yıkmak

kup salmak

ķumurulmak

Devirmek

Bina, apartman yıkılmak, enkaza
dönmek

kuppulamak

Patlamak

kunn olmak

kur kıoymak

(I) Körelmek, kesmemek

Böcek yumurta bırakmak

(II) Yumuşamak, yumuşak hareket
etmek

kur kur edmek

ķunna vermek

Çocukların kulağına bağırarak,
seslenmek

Homurdanmak, mırıldanmak

kur vurmak

kup edmek

Böcek yumurta bırakmak

Devirmek

ķurb kıoymak

kup olmak

Değer vermek, saygı göstermek

(I) Dağılmak, devrilmek, baş aşağı
olmak

kurçulamak

(I) Dişler birbirine sürtünmek

(II) Gözden kaybolmak

(II) Diş gıcırdatmak

ķup olmak

kurçulatmak

Tavuk kuluçkaya yatmak

Diş gıcırdatmak

ķurd dūřmek

Kurt dūřmek

ķurd vurmaķ

Yara kurtlanmak

ķurd yemek

Kurt yemek

ķurdalamaķ

Alt ūst etmek, birbirine katmak,
araştırmak, merak etmek

ķurdalařmak

Kurt, solucan gibi yavaş hareket etmek,
sūrūnmek

ķurdanmaķ

Yavaş yavaş çalışmak, sessizce, yavaşça
hareket etmek

ķurdlamaķ

Yaranın kurtlarını cımbızla dışarı
ekmek

ķurdlandırmaķ

(I) İçinde veya ūzerinde kurt ūremesine
sebepl olmak, kurtlandırmak

(II) Yaranın kurtlarını cımbızla çekmek

ķurdlanmaķ

İçinde veya ūzerinde kurt ūremek,
kurtlanmak

kurpl olmaķ

Gūneř ve ay batmak, suya ya da bir ūeye
batmak, saklanmak, gūzden kaybolmak

kurralamaķ ~ kurrulatmaķ

Çocukların kulağına bağırmak,
seslenmek

kurralanmaķ

Kabarmak, yukarı çıkmak, şişmek

kurralmaķ

Kabarmak, şişmek, yukarı çıkmak

kurre kurre dmek

Vücuttaki kabarıklığı dokunarak hissetmek, gözdeki kaşıntıyı kaşımak	ķurrunmak Kurumak, kendini kurutmak
ķurrlamak (I) Fokur fokur kaynamak (II) Homurdanmak	ķurşanmak Himmet kemerini bağlamak, bir işe başlamak, bir işi yapmaya koyulmak
ķurrudulmak Birisi tarafından kurutulmak	ķurt vermek Yudumlamak, yutmak
ķurrulamak (I) Eşek anırmak (II) Eşegi veya sıpayı çağırma ünlemi	ķurtaslamak Hayvanları boğazlamak
ķurrulaşmak Topluca fokurdamak	ķurteg atmak Aksırma ve benzeri durumlarda ağızdan mide gazı çıkmak
ķurrulmak Kurumak	ķuruççulamak Bir şeyi yutarken ses çıkarmak
ķurrumak Kurumak	ķurupin tutmak Olgunlaşmak, canlanmak, çocuğun yavaş yavaş yürümeye başlamak
ķurrumulamak Yıldırım ve şimşek sesi duymak	ķuruşmak

Topluca kurumak

ķuttuz ķuttuz ödemek

ķusmak

İsyan etmek, kavga çıkmaya hazır

Kusmak

olmak, diklenmek

ķussalanmak

ķutun ķutun gedmek

Kızmak, sinirlenmek

Kı  st  gitmek

ķuř ~ ķuřu olmak

ķuyrķu sıķmak

Yarasa ısırığı hastalığına yakalanmak

Korkudan dolayı kuyruğunu aşağı

ķuř ķonmak

indirmek

(I) Kuş konmak, yere inmek

ķuyruk ırpmak

(II) Bir şeyle veya bir kimseye

Erkek deve kuyruk sallamak

ilgilenmek, gönül vermek, gönül koymak

ķuyruk ķısmak

ķuř vurmaķ

Korkudan dolayı kuyruğunu aşağı

Yarasa ısırığı hastalığına yakalanmak

indirmek

ķuřt vermek

ķuyruk tutmak

Kayıp vermek, insan kaybı vermek

(I) Kuyruğunu yukarı tutmak

ķut vermek

(II) Sağlam ve sağlıklı olmak, mutlu

(I) Yemek vermek

olmak

(II) Yutmak, yudumlamak

ķuyruk vermek

Kuyruğunu sallamak

küdü édmek

ķuyruk vurmaķ

Kırılan kemik iyileşme sürecinde

Kuyruk sallamak

kabarmak, şişmek

ķuyruķlanmak

kül sowurmaķ

(I) Kuyruk sallamak, hayvanların kuyruk

(I) Kül savurmak

sallanmak

(II) Kötülük yapmak, zorlukla yaşamak

(II) Koyun semirmek, semiz olmak

külek o pit édmek

ķuyulamaķ

(I) Hayvanların yün veya tüyelerini

Yer altına yahut kuyunun dibine

kesmek, kazımak

defnetmek

(II) İyi ve kötü yünü birbirinden ayırmak

ķuyulanmaķ

küllenmek

Defnedilmek

Küle bulanmak, küllenmek

kuz bağlamaķ

külünmek

Sıçramak, uçmak

(I) İp ile bağlanmak

kuz vurmaķ

(II) Elleri ayakları bağlanmak

Sıçramak, uçmak

külüşmek

ķuzu salmaķ

Köpeklerin çiftleşmek için birbirine

Koyun düşük yapmak

yaklaşmak, yapışmak

küpdürmek

(I) Şişirmek, hava vurmak

(II) Rahatsız etmek, incitmek

küpdürülmek

Şişmek, kabarmak

küplemek ~ küplenmek

(I) Şişmek

(II) Kabarmak

(III) Kızmak, sinirlenmek

küpmeek

(I) Şişmek

(II) İncinmek

(III) mec. Şişmanlaşmak

küpülmek ~ küpürmek

Şişmek, kabarmak

küpürtmek

Şişirmek

kürpütmeek

Şişmek

küsdürmek

İncitmek, küstürmek

küsmek

Küsmek, incinmek, darılmak

küşgürmek

Hareket ettirmek, köpekleri saldırtmak,

saldırıya hazırlamak

la vérmek

Yitirmek, kaybetmek

laf vurmağ

Laf atmak

lala çalmağ

Ninni okumak

lala demek

Ninni okumak

lalıhmağ ~ lalıhmağ

(I) Gürültü yapmak, çıgılık atmak

Kaybolmak

(II) Yalvarmak, yakarmak

lec  dmek

lam v rmezlik

Kavga etmek

Susmak, konuşmamak

lecek atmağ

lama gelmek

Kadınlar rica etmek, cinayet veya önemli

Dişi köpek çiftleşmek istemek, kuyruk

bir suç işleyen birisinin affedilmesini,

sallamak

bağışlanmasını talep etmek üzere

laplamak

topluluğun saygın kadınlarından birisi

Ayakaltını dövmek

davalı tarafın evine giderek tülbentini

lappurt vermek

açar ve ortaya atarak ilgili şahsın bu

Haber vermek, casusluk yapmak.

tülbent hatırına affedilmesini talep eder,

davalı taraf da davasından vazgeçer.

lata  dmek

led v rmek

şiddetli gribe yakalanmak

Tavla pulunu tek bırakmak

laya gedmek ~ g dmek

lef e vurmağ

Kaybolmak

Bir şeyi canı çekmesi sonucu ağzı

laylamak

sulanmak

Kaybetmek

leh  dmek

laylanmağ

Ayakaltı etmek, ortadan kaldırmak

leh leh vurmağ

Susuzluktan dilini çıkarmak, aşırı
susuzluk nedeniyle dil kurumak

lehi édmek

Hayvanların yoğun taze ot olan alçak
yerlerde otlamak

léhimlemek

Lehimlemek

lehtëlemek ~ lehtëlenmek

Pıhtılaştırmak, pıhtılaşmak, kan
pıhtılaşmak

lekke görmek

Kadınların ay hali, adet görmek

lekkelenmek

(I) Lekelenmek

(II) Şerefini, haysiyetini yitirmek

leğlemek

Gevşetmek

leğleşmek

Gevşemek, sallanmak

leğve koşmağ

Bir kimseye uygunsuz lakap takmak

lelihmek ~ lelikmek ~ lelimek

Rica etmek, yalvarmak, yakarmak

lem vèrmek

Uzanmak, uyumak

lemmer vurmağ

Su dalgalanmak, suyun dolu kaptan
dökülmek

leng édmek

Durmak, duraksamak

leng olmağ

(I) Duraklamak, durmak

(II) Topallamak, topal olmak

lep o leh édmek

Ayakla ezmek

lep o loh édmek

(I) Düşe kalka gitmek

(II) Çalışmak, çaba harcamak

let o kut édmek

Dayak atmak

let o kuta düşmek

Derde düşmek, problem yaşamak

let vérmek

(I) Eziyet vermek, sıkıntı yaşatmak

(II) Tavlada bir pulu tek bırakmak

let yemek

(I) Çok dayak yemek, zarar görmek

(II) Kımıldamak

lever édmek

Dağ geçidinde sıkıştırmak

léylama gedmek

Yok olmak, ortadan kalmak

léylami olmağ

Yok olmak, ortadan kalmak

lift vérmek

(I) Dal budak salmak

(II) İşi uzatmak, geç bitirmek

lık lık édmek

(I) Titremek, gevşemek, kımıldamak

(II) Saçmalamak, saçma sapan

konuşmak

lifelemek

İç çamaşırını dikmek

likkelemek

Çığlık atmak

lilikleme

Engellemek

loh édmek

Düşe kalka yürümek, zorla hareket

etmek, kımıldamak

loh vèrmek	(I) Kaynatmak
Zorlamak	(II) Batırmak, sıkışmak
loh yemek	(III) Bastırmak, baskı uygulamak
Zorlanmak, saldırmak	longulamak ~ lonkulamak
lohr èdmek	Homurdanmak
Soğuk ve açlıktan dolayı zayıf düşmek	lot atmak
loķ vurmak	(I) Kaynayan su damlacığı sıçramak
Kaynamak ve damlacık sıçratmak	(II) Bilmece sormak
loķ yemek	low low èdmek
Kaynamak ve damlacık sıçratmak	(I) Titrek, hareket etmek
lokka gedmek	(II) Yavaşça ve halsizce hareket etmek
Dörtnala koşmak	lowçelenmek
lokkalamak	Şehvete gelmek, arzulamak veya
Dörtnala koşmak	iştahlanmak nedeniyle dudaklarını
loķķulamak	yalamak
Kaynar su damlacığı sıçramak	lowma gelmek
loķlamak ~ loķlamak	Şehvete gelmek, tahrik olmak
	lows lows èdmek

Salakça hareketle yapmak	lühe çekmek
lows lows gedmek	Gürültü yapmak, çığlık atmak
Yavaşça ve halsizce yol yürümek	lühelemek
lowsalanmak	Gürültü yapmak, çığlık atmak
Dengesiz hareketler yapmak	lük çekmek
löwdirekke vurmağ	Çığlık atmak, gürültü yapmak
(I) Şiddetli soğuk nedeniyle titremek	lük vurmağ
(II) Açlıktan veya soğuktan dolayı halsiz düşmek	Çığlık atmak, gürültü yapmak
löwdirekkelemek	lükelemek
(I) Şiddetli soğuk nedeniyle titremek	Çığlık atmak, gürültü yapmak
(II) Açlıktan veya soğuktan dolayı halsiz düşmek	lükkeletdirmek
luğ atmak	Çığlık attırmak, dayak atmak
(I) Kaynar su damlacığı sıçramak	lül çekmek
(II) Bilmece sormak	İki büklüm olmak, gürültü yapmak
lödürük vurmağ	lül yemek
Çıplaklıktan dolayı soğuktan titremek	Kalabalıkta ve gürültüde dolaşmak
	lüle veh édmek

Gürültü yapmak, çığlık atmak

mahar édmek

lülüklemek

Bağlamak, kuşatmak

Bir işe parmağını sokmak, parmak sokmak

mahruğ gédmek

Av köpeği koklaya koklaya avını aramak

lüt édmek

mağğ olmak

Çıplak bırakmak

Hayran olmak

maç edmek ~ édmek

mallanmağ

Öpmek

Zenginleşmek

maç o muç édmek

marçılتماğ

Öpmek, yalamak

Öpmek

maççılتماğ

marz vermek ~ vèrmek

Sesli bir şekilde öpmek

Servet, mallar veya diğerlerinin üstünde

maddalı danışmağ

bir varlık göstermek

İğneli konuşmak

mat édmek

mahan édmek

(I) Şaşırtmak

Bahane ileri sürmek, sorun çıkarmak

(II) Mat etmek

mahan getirmek

mat olmağ

Bahane ileri sürmek, sorun çıkarmak

(I) Şaşırmak

(II) Mat olmak

māt olmak

Yenilmek

maya maya olmak

Beşiğin hatalı sallanması sonucu çocuk

sindirim sistemi problem yaşamak,

doğru çalışmamak

mayalanmak

Zenginleşmek

mazaqlaşmak

Şakalaşmak

medğal vèrmek

Dikkat etmek, ilgi göstermek

mehel kıymak

Saygı göstermek, yer vermek, dikkat

etmek

mèhlemek

Çivilemek, çivi çakmak

mèhmizlemek

Mahmuzlamak

mèhr èdmek

Sevgi beslemek, sevmek, şefkat

göstermek

meşel èdmek

Mevzilenmek

mel mel èdmek

(I) İşvelenmek, kadınların erkeklerin

karşısında şehvetli davranışlar

sergilemek

(II) Yürürken incik etlerinin sallanmak

mel yemek

İnek çiftleşme istemek

mele gelmek

İnek çiftleşme istemek

melemek

Melemek

meleşmek

Koyunların topluca melemek

meletmek ~ melettirmek

Koyunları meletmek, melemelerini

sağlamak

meleşmek

Hazımsızlık hastalığına yakalanmak

menem semek

Beğenmek, beğenilmek

menem vurmak

Ben ben demek, laf atmak

meng olmak

Sersemlemek

meng vurmak

Paslanmak

menimsemek

Beğenmek, benimsemek, ilgilenmek

mereğini dutmak

(I) Yemeğin sulu kısmını ayırmak

(II) Vücutta biriken suyu almak,

zayıflatmak, güçten düşürmek

merrow çekmek

Uzun uzadıya konuşmak, bahane

uydurmak

méyd bağlamak

Tabut yapmak

meydan koymak

Yarışma için bir mesafe belirlemek

méyl çekmek

İstekli olmak, iştahlı olmak

méyl édmek

(I) İlgi göstermek

(II) Kuşların yem peşinden gitmek,

arzulamak

méyllenmek

İlgilenmek, meyilli olmak

mezenne ödemek

Tahmin ile, tahmin yürüterek tayin etmek, belirlemek

mezerreti olmak

Vehimli bir hastalığa yakalanmak

mezit ödemek

Ekleme, arttırmak

mezze v rmek

(I) Lezzetli güzel olmak

(II) Lezzet vermek

mıççılamağ

Çiğneme sesi çıkmak

mıdđal v rmek

İlgi göstermek, dikkat etmek

mıç mıç ödemek

(I) Meme emmek

(II) Sarhoş olmak

(III) Evlenmek istemek

mıç vurmağ

(I) Emmek

(II) Ses  karmak

mın mın ödemek

Fısıldaşmak, mırıldanmak

mın mın ödemek

Şüpheye düşmek, tereddüt etmek

mın o mın ödemek

Korku ve heyecandan dili tutulmak,

kekelemek

mırrılamağ

Koyun veya deveyi çağırmak

mırrılaşmağ

G l şmek

mırrışmağ

Gülümsemek

mız mız ödemek

Mırıldanmak

mızkınmak

Bindirmek

Mırıldanmak

minişmek

mızkırmak ~ mızkırtmak

Topluca binmek

Yabani koyun veya keçi sesi gibi ses

minmek ~ mingmek

çıkarmak

(I) Binmek, yukarı çıkmak

mızılama

(II) mec. Galip gelmek

Mırıldanmak

mohl ~ möhl vèrmek

mil çekmek

Fırsat vermek, süre tanımak

Mil çekmek, kör etmek

mohl édmek

mindirmek

Beklemek, sözü ertelemek

Bindirmek

mohr édmek

ming ming édmek

Mühürlemek, imzalamak, onaylamak

Mırıldanmak, kelimeleri yutarak

mohrelenmek

konuşmak

Mühürlenmek, imzalanmak

mingilemek

mowd dolmak

Mırıldanmak, kelimeleri yutarak

Vade dolmak, süre bitmek

konuşmak

mowdundan geçmek

minik vèrmek

Vadenin, süresinin dolmak, sürenin
aşılmak

mowl mowl édmek

Başkaldırmak, bir yeri korumaya
çalışmak

muçç édmek

(I) Bilek yerinden çıkmak, bilek ağrımak

(II) Bağdaş kurarak oturmak

muçkurtmak

Sıkışmak, buruşmak

mud vurmağ

Şekerleme yapmak, uyuklamak

muffulamak

Gürültülü bir şekilde burundan nefes
almak

muğurre gelmek

Teslim olmak, razı olmak, kabul etmek

muk vurmağ

Emmek

mula mula gedmek

Yavaşça hareket etmek

mull olmağ

Galip gelmek, kazanmak

mund vurmağ

Uyuklamak, kestirmek

mundlamağ ~ munlamağ

Uyuklamak, kestirmek

mur murr édmek

Kabarmak, deride oluşan
hareketlenmek

murğuz turmağ

Hızlıca yerinden kalkmak

murruhmağ

(I) Yukarı çıkmak, başkaldırmak

(II) Kulak kesilmek, dikkat kesilmek,
kulak kabartmak

(III) Av köpeğinin avını bulmak için
dikkat kesilmek

murt édmek

Ölü numarası yapmak, halsiz görünmek

muruh gedmek

Tazının av yerini avcıya göstermek

murva vurmağ

Kötü fal bakmak

mus çekmek

Koklamak, koku çekmek

mus mus ~ mut mus ~ mut mut édmek

Karın doyurmak için her yere
başvurmak, dilencilik yapmak

muslamağ

Koklamak, koku çekmek

musmurlamağ

Köpek koku almak, koku çekmek

mussulamağ ~ muşşulamağ

Burnundan nefes almak, gürültülü bir
şekilde nefes almak

muştalamağ

(I) Yumrukla vurmak, yumruklamak

(II) Sap takmak

mut vurmağ

Karnını doyurmak için her yola
başvurmak, dilenmek

mutevessil olmağ

Kavuşmak

muzzuhmağ

Tuzaklamak, mevzilenmek

mücab étmek

(I) Cevaplandırmak, gereken yanıtı
vermek

(II) Münazarada yenmek

(III) İkna etmek

mürrüşmek

Gülümsemek

Nallamak

na bend édmek

nallanmağ

Nallamak

At nallanmak

nahdan düşmek

namaz édmek

Güçsüz düşmek, takatsiz kalmak

Namaz kılmak

nala vurmağ

nassur édmek

Nal çakmak

Yara azmak, şişmek, iltihaplanmak

nalığdırmağ ~ nalıkđdırmađ ~ nalıtmağ

natım olmağ

~ nalıtdırmağ

Kaybolmak, nadir olmak

Bir kimseyi inletmek, inlemesine sebep
olmak

nayaft olmağ

(I) Kaybolmak

nalıhmağ ~ nalıkmağ

(II) Görünmez olmak

İnlemek, feryat etmek

nazlamağ ~ nazlanmağ

nalıklanmağ

Nazlanmak, işvelenmek

Aniden çığlık atmak

nefes almağ

nalımağ

Ağır bir işi yaptıktan sonra dinlenmek

İnlemek

nefes çekmek

nallamağ ~ nallatmağ

Halsiz düşmek, yorulmak	(I) Kurutmak, rutubeti yok etmek
nefes vurmağ	(II) Yağmur yavaş yavaş yağmak
Nefes almak	nemçimek
nefes yetişmek	Kurumak, rutubet yok olmak
Nazar olmak	nemlemek ~ nemlenmek
nefesden düşmek	(I) Nem çekmek, rutubetlenmek
Halsiz düşmek, yorulmak	(II) Azalmak
nefesden gedmek	ner o las édmek
Halsiz düşmek, yorulmak	Derlemek, toparlamak
nehlemek	nerm ügütmek
Engellemek, menetmek	(I) Unu yavaş yavaş öğütmek
nem çekmek	(II) Yumuşak bir şekilde davranmak
(I) Nem çekmek, rutubetlenmek	nesk édmek
(II) Azalmak	Terbiye etmek, cezalandırmak
nem édmek	neş vurmağ
Islatmak, nemlendirmek	(I) Isırmak
nemçilemek	(II) İmalî söz söylemek, laf atmak

neverd vurmağ

Bir kimseyi taklit etmek

Tartışmak, çene çalmak

nowat vurmağ

nêy çalmağ

Kötü fal bakmak, kötü dilekte bulunmak

Ney çalmak

nuk dönmeğ

nezer édmeđ

(I) Burun dönmeğ

Nazar etmek, bakmak

(II) Oyun yerini değiştirmek

nezer kıлмаđ

nuk vurmağ

Nazar etmek, bakmak

Galamak

nık vurmağ

nukkul édmeđ

Homurdanmak, mırıldanmak

Alışverişi iptal etmek

nişlemeğ

nutuğ bağlanmağ

Isırmak

(I) Konuyu unutmak

nişterlemeğ

(II) Kekelemeğ

Neşterlemeğ, neşterle kesmeğ

nutuğ çekmeğ

noba çıhartmağ

Nutuk çekmeğ, konuşmak

Bir kimseyi taklit etmek

nutuğ kor olmağ

noba getirmeğ

Düşünememeğ, düşüncesi tutulmağ,
yeteneğini kaybetmeğ

nutuk tutulmak	(I) Okumak, ders çalışmak
(I) Konuyu unutmak	(II) Söylemek
(II) Kekelemek	oşurmak
ocağı kor olmak	Öksürmek, hapşırarak
Kişi erkek evladı olmamak	oşsamak
ocak vurmak	(I) Benzetmek
Ocak üzerinde, başında dilek tutmak, yemin, beddua etmek	(II) Mersiye veya methiye okumak
odlanmak	(III) Okşamak
Yanmak, tutuşmak	oşulmak ~ oşunmak
oğlak salmak	Okuma işine konu olmak, okunmak
Keçi düşük yapmak	oşunmak ~ oşkulmak ~ oşkunmak
oğrulamak ~ oğrulanmak ~ oğurlamak ~ oğurlanmak ~ oğurlamak	Okunmak
Çalınmak, çalınmış olmak	oşurmak
oşamak ~ oşhumak ~ oşımak ~ oşımak ~ oşımak ~ oşımak ~ oşumak ~ oşkumak ~ oşmak	Köpek havlamak, havlamak
	oşurtmak
	Bağırtmak; havlatmak
	oşuşmak

Ötüşmek	(I) Bir işi başkasına yaptırmak
oğutdurmak ~ oğkutmak	(II) Doğurtmak
Okutmak, okula göndermek	olmak
oğ vurmak	(I) Olmak
Ok ile nişan almak	(II) Doğmak
okalamak	(III) Geri kalmak, nasipsiz olmak
Sıvazlamak, okşamak, dokunmak,	(IV) Ulaşmak, yetişmek
ovalamak	(V) Meydana gelmek
okalaştırmak	(VI) Mümkün olmak
Birbirini sıvazlamak	(VII) Bir yerde kalmak, mukim olmak
oğkuratmak	(VIII) Değişmek, dönüşmek
Şarkı söylemek, bağırıp çağırmak	olunmak
oğkuşmak	Meydana gelmek, ortaya çıkmak
Topluca şarkı söylemek, koro ile şarkı söylemek	oraqlamak
	Orak vurmak, orakla biçmek
oğmak	ormak
Kusmak	Yırtmak, parçalamak
oldurmak	

ormalamak

(I) Oturmak, ikamet etmek

Havasını almak

(II) Beklemek

oruç açmak

otlamak

İftar etmek, iftarını açmak

(I) Tutuşturmak, yakmak; ortadan

orulmak

kaldırmak

Yırtılmak, parçalanmak

(II) Kızdırmak, sinirlendirmek

osanmak ~ usanmak ~ yusanmak ~

otlanmak

yosanmak

(I) Tutuşmak, yanmak

(I) Usanmak, yılmak; yormak

(II) Ot bollaşmak

(II) Çelimsiz, güçsüz olmak

(III) Sinirlenmek

osdurmak ~ ossurmak

ot ocağ édmek

Gaz boşaltmak, osurmak

Yemek pişirmek için ateş yakmak,

otarılmak

duman tütürmek

Otlatılmak

oturağ édmek

otarmak ~ ôtarmak

Oturmak, ikamet etmek

(I) Otlatmak, koyunu merada otlatmak

oturtmak

(II) Tutuşturmak; silahla ateş etmek

(I) Oturmaya mecbur bırakmak

otırmak ~ oturmak

(II) Fidan dikmek

oturulmak

Öğrenmek, ezberlemek

(I) Oturma şekli yapmak

öğüd götürmek

(II) Oturtulmak

Nasihat dinlemek, söz dinlemek

öd yarılmak

öğüd vermek

Ödü kopmak, çok korkmak

Nasihat etmek, öğüt vermek

ödemek

öğüdülmek

Borcunu eda etmek, borcunu vermek,

Öğütülmek

ödemek

öğümek ~ öyümek

ödmek ~ ötmek

Kusmak, istifra etmek

(I) Ötmek

ögürüklemek

(II) Bülbül gibi konuşmak, düzenli

Hızlıca koşmak, son sürat koşmak

olarak konuşmak

öğünmek 1

ödürmek

Teselli bulmak, rahatlamak

Safra rengine bürünmek, rengi solmak

öğünmek 2

öfkelenmek

Un olmak, öğütülmek

Öfkelenmek

öğünmek 3

öğrenmek ~ örgenmek ~ örgänmek ~

Konuşurken ağızından su akmak, ağzının

öyrenmek

kenarından su akmak

öğütmek ~ ügütmek

Un etmek, öğütmek

öhkelemek

Ağlamaya başlamak, sessizce ağlamak;

vücudunu hareket ettirmeden ağlamak

öhkürlemek

Ağlamaya başlamak

ökrenmek ~ ökürlenmek ~ ökürmek

Ansızın ağlamaya başlamak, aniden

ağlamak

ölçmek

(I) Ölçmek, ölçü almak

(II) Elleri hareket ettirmek; ima ve işaret

yoluyla konuşmak

ölçünmek

(I) Tartılmak, ölçülmek

(II) Elleri hareket ettirmek, kendini

göstermek

ölçüşdürmek

Karşılaştırmak, mukayese etmek;

birbiriyle tartmak

öldürmek 2

(I) Başkası aracılığıyla ölçmek,

ölçtürmek

(II) Konuşurken el kol hareketleri ve

jest, mimik yapmak

öldürtmek

Öldürtmek

ölmek ~ ölmäg ~ ölmäk ~ yölmek

(I) Ölmek

(II) Elden ayaktan kesilmek, çok

yorulmak

(III) Bir şeye ölürcesine tapmak,

bağlanmak

ölüme gedmek

Öldürülmek, katledilmek

ömsemek ~ ömsmek

Öpme işine konu olmak, öpülmek

Topallamak, aksak aksak yürümek

öpüşmek

önükmek

Öpüşmek

Dönmek, yüz çevirmek

örd ohumak

öpme

Boşboğazlık, gevezelik yapmak

Öpmek

örmek ~ hörmek

öpülmek

(I) Dokumak, örmek, çevirmek ve bağlamak

Öpme işine konu olmak, öpülmek

(II) Kerpiç duvar örmek

öpüremek ~ öpürenmek

(III) Bulmak

Pörsüme, yıpranmış olmak, eskimiş olmak

örretmek

öpürmek

Sözü uzatmak

Pörsüme, yıpranmış olmak, eskimiş olmak

örtmek 2

Örtmek, gizlemek

öpüşdürmek

örtülmek

Öpüştürmek, iki kişiyi yüzünden öptürmek

Örtülmüş olmak, örtülmek

öpüşlenmek

örüklemek

Bağlamak

örümek

(I) Koyunları gece otlatmaya götürmek

(II) Yerinden kalkmak

ötürmek

İshal olmak

öweletmek

Uyutmak

öyelemek ~ öwelemek

Uyutmak; kalkması zor olacak şekilde yere düşürmek, kalkamayacak hâle getirmek

özüne almak

(I) Kendisine almak, kendisine ait kılmak

(II) İkrar etmek, itiraf etmek

özüne gelmek

Kendine gelmek, ayılmak; farkında olmak

özüne götürmek

(I) Kendisine almak, kendisine ait kılmak

(II) İkrar etmek, itiraf etmek

özüne göwenmek

Kendini övmek, kendini methetmek

özünü itirmek

(I) Kendini kaybetmek, bencil ve kibirli olmak

(II) Telaşlanmak, eli ayağı birbirine dolanmak

özünü öldürmek

İntihar etmek

özzegi üzölmek

Atardamarı patlamak

pa p y olmak

(I) Bir şeyin peşine gitmek

(II) Çok dikkatli, pür dikkat olmak
olmak

pa pizeglenmek

Birdenbire yerinden sıçramak, hızlıca
hareket etmek

pa vèrmek

Şansı açılmak, mutlu olmak

paç èdmek

çd. Oturmak

paççalamağ

(I) Bir insan veya hayvanın paçasına
yapışmak

(II) Hayvanın karın bölgesindeki
kıllarını kesmek

palanlamağ

Palan, eyer vurmak

palazlanmağ

(I) Kol kanat edinmek, güçlenmek

(II) Cıvcıvlerin, kuş yavrularının kanat
çıkarmak, kanatlanmak

palpal èdmek

Kuş can çekişirken kanadını çırpmağ

palpazlamağ ~ palpazlanmağ

Eli ayağı birbirine karışmağ,
telaşlanmağ

paralamağ

(I) Parçalamak, yırtmağ

(II) Bağlamağ, bir kimsenin elini
bağlamağ

paralanmağ

(I) Yırtılmak

(II) Ayrılmak, dağılmak

parçalamağ

Parçalamak

parçalanmağ

Parçalanmak

parlamak ~ parlamak

Parlamak

parlatmak

Parlatmak

parpazlamak

Acele yürümek, hızlı yürümek

parrılmak

(I) Parlamak, parıldamak

(II) Kuşların uçuş sesi çıkmak

(III) Uçmak

pars vurma

Paslanmak

par-seng aparmak

(I) Ağırılıkta hafif olmak

(II) Akli kıt olmak

parslanmak ~ paslanmak

Paslanmak

partılmak

Patlamak

partılatmak ~ partlatmak ~

partlatdırmak

Patlatmak

pas bağlamak

Paslanmak, pas bağlamak

paşna çekmek

Ayakkabının topuğunu çekmek, hızlı

hareket etmek

paşna vèrmek

(I) Üzengi çekmek, koşmak

(II) Güç bulmak, güce ulaşmak

(III) Muradına ermek

paşnalamak

Hızlı hareket etmek, topuklamak

pay édmek

Paylaşmak, bölmek

pay göndermek	(II) Aniden yerinden sıçramak
Armağan göndermek, hediye göndermek	(III) Vesvese yapmak
pay uzatmak	pel pel édmek
Yorulmak	Düşe kalka gitmek, yavaşça hareket etmek
pay vérmek	pelenmek ~ pellenmek
Armağan vermek, payını vermek	(I) Uçmak
payan tutmak	(II) Dönmek dolanmak
Bir oyunda sağlam yer tutmak, sağlam basmak	(III) Kulak sarkmak
paylanmak	pelğardan çıkmak
Paylaşılmak, bölünmek.	Rayından çıkmak, kızmak, sinirlenmek
paylaşdırmak	penah aparmak
Paylaştırmak	Sığınmak, sığınmacı olmak
paylaşmak	penah édmek
Paylaşmak	Sığınmak
pehşelenmek	penah olmak
(I) Sineği kendisinden uzaklaştırmak	(I) Gizli, saklı olmak
	(II) Sığınmak, sığınmacı olmak

(III) Engel olmak

pendar  dmek

Dikkat etmek, anlamak

peng atmak

Ağaç dallarının yayılması

per basmak

Ayak basmak, bir yerde bulunmak

per düşmek

Ayrı düşmek

per vurmağ

(I) Hazır olmak, bulunmak

(II) Kanatlanmak, uçmak

perahlamağ

Ayırmak, bozmak

perçimlemek

Çevirmek, birleştirmek, sıkıştırmak

perde getirmek

Göz hastalığına yakalanmak

perde vurmağ

şarkı icra ederken ses kısılmak

perdeyi olmağ

Karın fitiğına yakalanmak

perehlemek

Ayırmak, uzaklaştırmak

perh  dmek

Budamak

per-per olmak

(I) Çiçek yaprak yaprak açmak

(II) şevke, heyecana gelmek,

mutluluktan uçacak olmak

perregi uçmek

(I) Can, ruh bedenden ayrılmak

(II) Korkmak, kendinden geçmek

perrihmek ~ perrikmek

Uzaklaşmak, nefret etmek, tiksirmek

pert atmaḡ

(I) Bozmak, yanlış yol göstermek

(II) Ayırmak, uzaklaştırmak

pervāz ödemek

Uçmak

pervāz  ylemek

Uçmak

pervāz olmaḡ

Uçmak

pes bar vermek

(I) G ç esnasında yardım etmek

(II) Harekete geçirmek

pesensemek

Dikkat etmek, farkına varmak

pesse vurmaḡ

(I) Birine arkadan omuz vurmaḡ

(II) Şehvetle birine dokunmak, okşamak

p řmān eylemek

Pişman etmek

p řmān olmaḡ

Pişman olmak

pet ödemek

Ağacı budamak

petil ödemek

İptal etmek

pey ödemek

Kuzu ve oğlakları anneleriyle birlikte

otlağa göndermek

pey sürmek

İz sürmek

peylemek

(I) Birinin ayak izini sürmek

(II) Suyun derinliğini belirlemek,

 lmek

pođowlamaḡ

Bukağılamak, hayvanın ayağına bukağı takmak	puḡowlamaḡ Kelepçelemek
pozdurmaḡ Bozdurmak	pursaya gédmek Taziyeye gitmek, baş sağlığı dilemek
pozmaḡ ~ puzmaḡ Bozmaḡ	puşt vérmek (I) Desteklemek, sırt vermek, yardım etmek
puḡarlanmak Buharlanmak	(II) Kaçmak
puḡowlamaḡ Buğulamak	puşte édmek Kuş çiftleşmek
puḡowlanmaḡ Kapanmak, bağlanmak, zincirlenmek	puz puz étmek ~ puzz édmek Kaşlarını çatıp yüzüne küskün veya dargın bir anlam vermek, somurtmak, surat asmak, yüz ekşitmek
puḡt édmek Pişirmek	püfürmek (I) Üflemek
puk vurmaḡ Sigara vb. tütmeḡ	(II) Demlemek
pukkalamaḡ Patlamak, parlamak	püllenmek

Para sahibi olmak, paralanmak

(II) Yoldan çıkarmak, bozmak

püşk atmak

redd olmak

Kura çekmek

Geçmek

rahan ~ rahı edmek

rehmete gèdmek

Yola salmak, yola koymak

Vefat etmek, Allah'ın rahmetine

rām etmek

kavuşmak

Ehlileştirmek

reng açmak

rappını tutmak

(I) Daha renkli olmak

İyice dövmek, iyice terbiye etmek

(II) Mutlu olmak

ray vèrmek

reng edmek

Onaylamak, onay vermek

(I) Boyamak

raya gelmek

(II) Aldatmak

Razı olmak, onay vermek

reng kaçmak

raylık vèrmek

Yüz rengi solmak

Onaylamak, onay vermek

reng uçmak

redd atmak

Yüz sararmak, korku veya hastalıktan

(I) Kınamak

renk solmak

rengi aparmak

Rengi solmak

rıkab görsedmek

rey vurmağ 1

(I) Atı hızla koşturmak

(I) Kesmek, damar vurmak

(II) Hızlıca gitmek, koşmak

(II) Uykudan uyanmak

rıkke düşmek

rey vurmağ 2

İshal olmak, ishale yakalanmak

(I) Bozmak, vaz geçmek

rıklamağ

(II) Olumlu kararlar almak

(I) İshal olmak

rıç sürmek

(II) Bozgunculuk yapmak

İz sürmek, takip etmek

rikke bağlamağ

rıç vurmağ

Kin gütmek, düşmanlık beslemek

Yol açmak, yol bulmak

rışe vurmağ

rıççalını çıhartmağ

Kök salmak

(I) Kökünden sökmek, ortadan

rowa düşmek

kaldırmak, hepsini tüketmek

(I) Yola düşmek, hareket etmek

(II) Bir şeyin özünü, esasını çıkartmak

(II) İşi yoluna koymak

rıkab çekmek

rowac vèrmek

(I) Atı hızla koşturmak

Gerçekleştirmek, bir işi yola koymak,

(II) Hızlıca gitmek, koşmak

izin vermek

rowtutmağ

İşin yoluna koyulmak, iş yürümeğ

saçmağ ~ seçmeğ ~ seçmeğ ~ seşmeğ

(I) Seçmeğ, seçip ayırmak

(II) Bir gruptan ayırmak

(III) Dağıtmak

safa sürmeğ

Sefa sürmeğ, iyi vakit geçirmeğ

sağılmağ ~ sağınmağ

Kumaş, kilim vb. bir yerinden iplik çıkıp

sökülmek

sağmağ ~ sağmağ ~ sağmağ

(I) Saçmak

(II) mec. Haraç almak

sağalmağ

İyileşmeğ, iyi olmağ

sağlamağ

Saklamağ, korumağ

sağlamağ ~ sağladmağ ~ sağlâdmağ ~

sağlemeğ ~ sağlâdmağ ~ sağlağmağ

(I) Korumağ, saklamağ, muhafaza etmeğ

(II) Desteklemeğ, arka çıkmağ

(III) Tasarruf etmeğ, biriktirmeğ

sağmağ

Akıtmak, baş aşağı sarkıtmak

sağtalaşdırmak

(I) Bir sayı uydurmağ

(II) İftira etmeğ

(III) Töhmet altında bırakmağ

sakđınmađ

Düşmeğ

salah êdmeđ

(I) Misafire saygı göstermeğ, ağırlamağ

(II) İki kişinin arasını bulmağ, sorunu, problemi çözmek

salamatlaşmak

Selamlaşmak, hâl hatır sormak

saldırmağ

(I) Halı sermek, halı dokumak

(II) Düşük yapmasına sebep olmak

(III) Astırmak

(IV) Ezdirmek

(V) İnşa etmek, ayağa kaldırmak

salınmağ

Salınmak, serilmek

salışdırmağ

(I) Kavga ettirmek

(II) Oğlak ve kuzuları emzirmeye

annelerinin yanına göndermek

sallamağ

Asmak, bağlamak

salmağ

(I) Atmak, ezmek, yaymak, sermek

(II) Yanına göndermek

(III) Bir derde yakalanmak, bir belaya

yakalanmak

(IV) Hayvan, hayvanlar düşük yapmak

(V) İnşa etmek, imar etmek

(VI) Bir işi isteksiz yapmak

(VII) Yapıştırmak, bitiştirmek,

bağlamak; takmak

samartlamağ

İshal olan hayvanların dışkı bırakmak

san görmek

Askerler selam vermek, selama durmak

sanağa gelmek

(I) Sayılmak, değer vermek; hesap

etmek

(II) Sayı saymak

sanağa getirmek

Saymak, değer görmesini sağlamak

sanığa vermek

Sayı bildirmek, liste vermek; rapor etmek

sancılanmağ

Sancılanmak, sızlamak

sancılmağ

(I) Batmak, batırılmak

(II) Isırılmak, sokulmak

sancılmağ

(I) İğne vurmak, batırmak

(II) Bağlamak, iliştirmek; birleştirmek

sancmak

(I) Batırmak, iğne vurulmak

(II) Isırmak, sokmak

(III) Bir anlık ağrı, sızı, sancı girmek

sanmağ

Saymak, hesap etmek, farz etmek, tasavvur etmek

saplamağ

(I) Balta vb. şeylere sap takma

(II) İğneye iplik takmak

sarılmağ

Sarartmak, soldurmak

sararmağ ~ sarılmağ

(I) Sararmak

(II) Sararıp solmak

sarıklamağ

Sarıp sarmalamak, sarmak

sarımağ

Sarmak, sermek, saçmak

sarışmağ

Sarılmak

sarmağ

(I) Sarmak, örtmek

(II) Sermek, yaymak, saçmak

sarmaşmak ~ sormaşmak

Savaşmak, kavga etmek

Kucaklaşmak, sarılmak

sawmak

sarpaşmak

(I) Birbirine sürtmek, törpülemek

(I) Serpmek, saçmak

(II) Yaymak, dağıtmak

(II) Koyun otlamak için dağılmak,
yayılmak

sawruşmak ~ sawrukmak

Dağılmak, savrulmak

satarmak

sawrulmak

Huzurlu, daha rahat olmak

Dağılmak, savrulmak

sataşmak

sawulmak

Kısa bir an için görmek, göze çarpmak,
göze ilişmek

(I) Sürtünmek, törpülenmek

(II) Ufalmak

satıma gedmek ~ gèdmek

sawurmak ~ sovurmak ~ sowrmak ~

Satılmak

sowurmak

satmak

Savurmak, saçmak, yaymak, perişan

Satmak

olmak; harmanı rüzgâra, yele vermek

savaşlaşmak

sawuşmak

Savaşmak

(I) Nazla, işveyle yürümek, salınmak

sawaşmak ~ sowaşmak

(II) Dağılmak

(III) İki büküm olmak

Uyumlu olmak, geçinmek

sayahlamak ~ **sayaklamak** ~

sazlaşdırmak

sayıklamak

Düzeltilmek, iyileştirmek; tedarik

Uykuda veya bir hastalığın verdiği

ettirmek

dalgınlık sırasında anlamsız, tutarsız

sebir gelmek

sözler söylemek, sayıklamak

(I) Beklemek

saymak 1

(II) Hapşırarak

(I) Saymak, sayımını yapmak

sebmek ~ sepmek ~ serpmek

(II) Önem vermek, hesaba katmak; göz

(I) Serpmek, dağıtmak, saçmak; dökmek

önünde bulundurmak

(II) Yağmur çiselemek

(III) Tek tek ayırmak ve saymak

sef çekmek

(IV) Farz etmek, tasavvur etmek

Saf tutmak, daire oluşturmak, halay

(V) Saymak, hesaplamak

çekmek

saymak 2

segirdişmek

Saymak, saygı göstermek

(I) Koşmak, saldırmak

saymak 3

(II) At koşturmak, atı koşturma şekli

Saçmalamak

olmak

sazımak

segirmek ~ seğırtmek

(I) Koşmak, saldırmak

sekkeli su aparmak

(II) At koşturmak, atı koşturma şekli
olmak

Kız evladı sahibi olmak

seg-lokkası vurmak

sekkeli suya vermek

Geçimini sağlamak için koşturmak,
çalalamak

Bir kimsenin sözünü değersiz hâle

getirmek

seher açılmak

sekkellemek

Seher vakti girmek, fecir olmak

Birini tuzağa düşürmek, zor durumda

bırakmak

sehl edmek

seldirmek

Kolaylaştırmak

Akıtmak, sel gibi akıtmak

sehm sindirmek

seleden geçmek

Korkuyu yenmek

Haddini aşmak, sabrı taşmak

sekenmek

semek ~ sèmek

(I) Koşmak, keklik gibi sekmek

İstemek

(II) Sendelemek, topallamak

semek ~ sevmek ~ sewmek ~ sèmek ~

sekkel ele vermek

sèvmek ~ sävmek ~ sèmek

Tuzağa düşmek, zor durumda kalmak;

Sevmek, istemek

kuyruğu kıstırmak

semser gèdmek

Kaymak, tökezlemek; yalpalamak

semser y mek

Kaymak, tökezlemek; yalpalamak

sencmek ~ sencimek

(I)  l mek, tartmak

(II) Karşılaştırmak, mukayese etmek

(III) Denemek

sendiremek

Hayvan tökezlemek

sepelemek

(I) Serpmek, dağıtmak, saçmak; dökmek

(II) Yağmur  iselemek

sepelenmek

Serpme işine konu olmak, serpilmek

sepilmek

Serpme işine konu olmak, serpilmek

ser be ser  dmek

(I) Tartışmak, münakaşa etmek, kavga etmek

(II) Sıkı sıkıya pazarlık etmek, yapmak

ser gulla vurmağ

Buğday dermek

ser sinti g dmek

Sersem sersem yürümek, yalpalayarak yürümek; tökezlemek

ser sum vurmağ

Sersem sersem yürümek, yalpalayarak yürümek; tökezlemek

ser veğt ine g dmek

Bir Şeye veya bir kimseye başvurmak; bir Şeyin veya kimsenin yanına uğramak

ser vurmağ

Buğday veya pirinç tanelerini temizlemek için savurmak, yele vermek

serafete düşmek

Farkına varmak, anlamak

(V) Sermek

serapmak

serpeşmek

(I) Serpmek, dağıtmak, saçmak; dökmek

Saçılmak, serpilmek

(II) Yağmur çiselemek

ser-sem-gëdmek

serelenmek

Sersem sersem yürümek, yalpalayarak

(I) Yayılmak, dağılmak

yürümek; tökezlemek

(II) Örtülmek, serilmek

ses vermek

(III) Arabuluculuk için iki taraf arasına

Ses vermek, çağrıya cevap vermek

kendini atmak

sesirgemek ~ sesirgenmek

serilmek

Titremek, irkilmek

Serilmek

seslemek

serkenmek

Dinlemek, kulak vermek

Hareket etmek

seslendirmek

sermek ~ serimek ~ seremek

Seslendirmek

(I) Sarmak, sarmalamak

seslenmek

(II) Sermek, yaymak

(I) Seslenmek, çığlık atmak, bağırarak

(III) Islak elbiseyi kurutmak için asmak

(II) Çağırarak, davet etmek

(IV) Yaymak, saçmak, dağıtmak

seslenmek

Uzaktan bağırarak çağırarak, ünlemek,

seslenmek

sevilmek ~ sevinmek

Sevilmek

sevindirmek

Sevindirmek

sevişmek ~ sèvişmek

Karşılıklı sevgi ile sevişmek

sevkelenmek ~ sèvkelenmek

Aşırı sıcaktan gölgeye sığınmak

sevlinmek

Salınmak, işveli yürümek

sevsekleme

Saçmalamak, zırvalamak

séy séy édmek

Yavaş yavaş, dura dura hareket etmek;

dura dura çalışmak

seyirtmek

At koşturmak

séylenmek

Gezmeye gitmek, bir yere meyletmek,

yönelmek

séyrlenmek

Gezmek, dolaşmak, dolanmak, bir yere

yönelmek

sıcamak

Bir şeyi bulmaya çalışmak, aramak,

araştırmak, yoklamak, tetkik etmek

sıçmak ~ siçmek

Dışkıyı vücuttan dışarı atmak, sıçmak

sıçramak ~ sıçramak ~ siçirmek

Sıçramak, irkilmek

sıft olmak

Katlaşmak

sıhışmak

Sıkışmak

sıhmak ~ sıkmak ~ sihmak

(I) Sıkamak

(II) Birini, birisini korumaya almak

sılmek ~ silmek

Sılmek, silkelemek

sınamak

Denemek, sınamak, imtihan etmek

sıncmak

Denemek, imtihan etmek

sıngmak

Lezzet almak

sınıkmak

Kırılmak

sınmak ~ sinmek

Kırmak, kırılmak

sırıklamak

Ayakkabı deri ipiyle dikilmek

sırılmak

Düz, ıslak, donmuş veya kaygan bir yüzey üzerinde sürtünerek kolayca yer değiştirmek, kaymak

sıрмаk

(I) Aşağı doğru çekmek, çekerek çıkarmak

(II) Kazıyarak, silerek üzerinde veya içinde bir şey bırakmamak

(III) Düşük yapmak

sırpınmak

Süzülmek, işveli yürüyüş, işve ile yürümek

sırpışmak

Sessizce hareket etmek

sırrolmak

Hissizleşmek, vücudun bir organı uyumak

sırtarmak ~ sırtırmak

Sırtmak, sebepsiz yere gülmek,
yüzsüzlük yapmak, hayasızca gülmek

sıtaşmak

Ansızın belirivermek, görünüvermek,
parıldamak, hızlıca geçmek

sıtķamak

Ricada bulunmak, yalvarmak

sıttarmak

Parıldamak

sıvamak ~ sivelemek ~ sivemek ~

sowamak

Sıvamak, sıvazlamak; birbirine sürtmek

sızıķlamak

(I) Yanmak, acımak, sızlamak

(II) Sızıdan veya acıdan ağlamak

sızmak

Kesmek

sızıķlamak

Bir şeyi el yordamıyla düzeltmek

siçirmek

Hareket etmek, sıçramak

sidirilmek

Tahriş olmak, yıpranmak

siğilmek

Sığınmak

sikke vurmak

(I) Para basmak

(II) İyi, harika işler yapmak

(III) Çok para kazanan işler yapmak

silmek ~ sülmek

Temizlemek, silmek

sim kaçirtmak

Yara iltihaplanmak

simsar édmek

Tel ile sıkıca bağlamak

sing bakmak ~ singe baħmak

Dikkatli bakmak

sing salmaħ

Dikkatli bakmak

singe yaħmak

Yaħmur uzun süreli ve yavaşça yaħmak

singirlenmek

Feryat etmek, ah u zar etmek

singmek

(I) Sinmek, hoşa gitmek

(II) Yemek hazmedilmek

sing-sing edmek

Feryat etmek

sirmek

Temizlemek, sıyırmak, kazımak

sive edmek

Bir yere sığınmak

sive sürmek

Gizlice hareket ederek bir sığnağa,

güvenli yere ulaşmak

sivişmek

Bulaşmak, yayılmak, sıvaşmak

sivmek

Sıvazlamak, okşamak

siyemek

Kaplan, kedi, köpek vb. dışkılamak,

işemek

sizmek

Sezmek, fark etmek

sofalmaħ ~ sufalmaħ ~ suğalmaħ

Çömlek olmak, eskimek, solmak,

buruşmak, küçölmek

sofalmak ~ sufalmaħ

Solmak, bozulmak

soğulmak

Solmak, zayıflamak, susuz kalmak

Sormak

sohmak

soraqlamak

(I) Arı vb. sokmak

Aramak

(II) İğne vurmak

soraqlaşmak

(III) Zorla bir topluluğa girmek,
zorlayarak bir yere girmek

Haberleşmek

sokmak

soraql almak

Sokmak, ısırarak

Bir şeyin peşine düşmek, haber almaya
çalışmak; sorup soruşturmak

sokuranmak

soraql tutmak

Isırmak

Bir şeyin peşine düşmek, haber almaya
çalışmak; sorup soruşturmak

solmak ~ soluḡmak ~ solukmak

sorfalamak

Solmak

Yırtmak, parçalamak; derisini yüzmek

songurmak

sormak

Ekonomik olarak geriye düşmek, çaresiz

olmak; her yere baş vurmak

(I) Emmek, dudakları uzatıp soluḡu
kuvvetle çekerek emmek

soraḡ edmek

(II) Daḡıtmak

Sormak

(III) Sormak, haber almak, soruşturmak

soraḡ eylemek

soruḥmak ~ soruḥdurmak ~	(I) Susturmak, ışığı söndürmek,
soruḥdurmak	kapatmak
Dağıtmak, ayırmak	(II) Sürtmek, temizlemek; ortadan
soruşmak	kaldırmak; dağılmak, yayılmak
Sormak, soru sormak, hâl hatır sormak;	(III) Yara iyileşmek
konuşmak	sowrukmak
sorutmak	Dağılmak, yayılmak, savrulmak
Bağışlamak	sowuk yemek
sow gédmek	Üşümek, soğuktan hasta olmak
Sürtünmek	sowuk-sekkel édmek
sowdalaşmak	Mahcup etmek, pişman etmek
Pazarlık, ticaret yapmak, alışveriş	sowuşdurmak
yapmak	(I) Kavga ettirmek
sowdurmak	(II) Defetmek
Dağıtmak, yaymak	(III) Reddetmek
sowḥalamak	sowuşmak 1
Yüzmek, derisini yüzmek	Kavga etmek
sowmak	sowuşmak 2

Sıvışmak, kaybolmak, gitmek

sowutmağ

(I) Susturmak

(II) Rahatlatmak, teselli etmek

soy sürmek

Soyunu takip etmek

soydurmağ

Susturmak, söndürmek; sakinleştirmek,

ferahlatmak

soymağ 1

(I) Soymak, yağmalamak

(II) Hayvanın derisini veya meyvenin

kabuğunu yüzmek, soymak

soymağ 2

Susturmak, ferahlatmak, sakinleştirmek

soz edmek

İşvelenmek, nazlanmak

sögmek ~ sövmek ~ söymek 1

Sövmek, küfür etmek, kaba konuşmak

sökelemek

Soymak

sökmek

Sökmek, kazımak, soymak, parçalamak;

yeri bellemek, sürmek

söküşdürmek

Yırtmak, sökmek; deriyi soymak

söndürmek ~ sövdürmek ~ söydürmek

~ söymek 2 ~ söyütmek

Ateş, ışık vb. söndürmek

sönmek ~ sövmek

Sönmek, susmak, durdurmak, kapatmak

sönülmek ~ sünülmek

Sönmek, susmak, durdurmak, kapatmak

sövkelemek

Bir yere, gölgeye sığınmak

söykelemek

Soymak

su çitlemek

söylamak ~ söylemek ~ söymek 3

Su serpmek

Söylemek

su édmek

söylenmek

Eritmek, bir ürünü satmak

Söylenmek, açıklanmak, beyan etmek

su kıowurmak

söyleşmek

Yoksulluktan yemek yerine su pişirmek,

Söyleşmek, sohbet etmek, konuşmak

su pişirmek

söz açmak

su sepmek ~ serpmek

Söz açmak, konuya girmek

Su serpmek, sulamak

söz çekmek

sucamak ~ sucmak ~ sucumak ~

Ağızdan söz, laf almak, itirafa zorlamak

sücmek ~ sücümek

söz vèrmek

Araştırmak, incelemek

Bir işi yapacağını kesinlikle bildirmek,

suhalmak

söz vermek

Suya gitmek, pörsüme, küçülme

söze bahmak

suk suk édmek

Söz dinlemek, ilgi göstermek

Sebepsiz yere elleme, dokunma

sözleşmek

sukkulaşdırmak ~ suklaşdırmak

Sözleşmek

Dokunma, elleme

sukkuranaamak

Dürtmek

sowarmak ~ sulamak ~ suvarmak

Sulamak

sulandırmak

Sulandırmak

sum vurmaak

Şiddetli soğuktan dolayı ağaç solmak;

soğuk vurmaak, soğuktan ağaç ve bitki

yanmak

summullamak

Başağa durmak, başak çıkarmaya

başlamak

sung olmaak

Canlı olgunluk yaşına ermek

sungmaak

Yağmalamak, talan etmek; kumarda

kazanmak

suraak edmek

Sormak, araştırmak; soruşturmaak

suraaklaşmaak

Sormak, araştırmak; soruşturmaak

surrudulmaak

Sürütmek, çekmek

surrutmaak

Sürütmek, çekmek

susa aparmaak

(I) Şüphelenmek ve sonra olayı çözmek,

farkına varmak

(II) Nüfuz etmek

(III) Sorun çıkmak

susalamaak

(I) Halsizlik, gevşeklik göstermek

(II) Vazgeçmek

susalanmaak

İşi savsaklamak, gevşek çalışmak

susalmak	Derinlemesine incelemek, araştırmak
Tükenmek, güçsüz kalmak	süd endirmek
susamak 1	Doğum sonrası hayvan memesine süt
Susamak	dolmak, memeye süt inmek
susamak 2	südden ayırmak
Tereddüde düşmek, şüpheye düşmek	Sütten ayırmak, süt emmeden kesmek
susuzmak	südlenmek
Susamak	(I) Sütü çoğalmak
suvarmak ~ suwarmak	(II) Sütü bulanmak
Hayvana su vermek, su içirmek	sümürmek
suya gèdmek	Emmek, içmek, sömürmek
(I) Su getirmeye gitmek	sünnet edmek
(II) Zayıflamak	Sünnet etmek
(III) Elbise yıkandıktan sonra çekmek	sünölmek
suya girmek	Sönmek, susmak, durdurmak, kapatmak
Yüzmek	süpürmek
sücelelemek	Süpürmek
	süpürüşdürmek

Topluca süpürmek

sürtmek

sürgün édmek

Sürümek, sürtmek; sıvazlamak

Sürmek, sürgün etmek

sürtünmek

sürmek

Sürtünmek, temizlenmek

(I) Sürmek, öne sürmek

sürükmek

(II) Hayvan veya araba sürmek

Eğilerek, bükülerek gizlenmek,

(III) Uzaklaştırmak, sürmek

saklanmak

(IV) Yağmalamak, talan etmek

sürülmek

(V) Hayvanlar için gebe bırakmak,

Sürülmek

çiftleşmek

sütehe ~ sütühe gelmek

(VI) Olgunlaşmak, güvermek

Yorulmak

(VII) Çekmek

süzdürmek

(VIII) Ortaya çıkarmak, bağlamak

(I) Sözü temiz ve ölçülü olarak

sürrülmek

söylemek, düşünerek taşınarak

Yalpalamak, kaymak

konuşmak, konuşacağını ölçüp tartarak

söylemek, konuşmak

sürrümek

(II) Birinin ağzından laf almak

Çekinmek, yerden sürünerek gitmek;

(III) Naz ve işve ile bakmak

yavaş yavaş yol gitmek

süzelenmek

(I) Dal vermek, boynuz çıkartmak

(I) Sızmak, damla damla dökülmek

(II) Ergen olmak

(II) Naz işve ile yürümek

(III) Rezil olmak

süzmek

şaha sürmek

(I) Süzmek

Filizlenmek, dal, filiz vermek

(II) Geçirmek

şahalanmak

(III) Fark etmek, hissetmek

Dallanmak, filizlenmek

(IV) Araştırmak, incelemek

şahlamak

(V) Sızmak

Boynuz vurmak

(VI) İşve ile naz ile bakmak

şahlaşmak

süzülmek ~ süzzülmek

(I) Birbirine boynuz vurmak, kavga

Süzülmek

etmek

şafak atmak

(II) Ortaya çıkmak, ses çıkarmak

Birden önemli bir durumla karşı karşıya

şah-şah édmek

olduğunu anlamak, şafak atmak, çıkmak

(I) Kavga çıkarmak, kavgaya sebep

şaf-şaf édmek

olmak

Kinayeli bir şekilde konuşmak

(II) Yakınmak, ilenmek, serzeniş etmek

şah çıkartmak

şahşana görsedmek

Kavga için kendini göstermek, kavga istemek, diklenmek

şakkıamak

Kaybolmak

şal altı gédmek

(I) Korkmak, ürkmek

(II) Acıkmak

şal atmağ

Şal atmak; eskiden yaşlı olan kişi şalını belinden çözüp boynuna atar, yedi gün sonra başkası şalı onun boynundan alır, böylece yas biter.

şaltaılanmağ

Kamçılanmak, hızlıca koşturmak

şam édmek

Akşam yemeği yemek

şam-o-şawa édmek

Akşam yemeği yemek

şapalağlamağ

Tokatlamak, tokat atmak

şappılamak ~ şappılatmağ ~

şırıppılamak

Tokat atmak, tokat atmak, sille atmak, tokatlamak

şeğel édmek

Neşelenmek, neşelendirmek

şeğen édmek

Sıçramak, mutluluğunu belirtmek; mutluluktan uçmak

şéh vurmağ

İshal olmak

şekklemeğ

Parçalamak, kesmek, parça parça etmek

şeklendirmek

Şüphelendirmek

şeklenmeğ

Şüphelenmek

şertelemek

şek-şek édmek

Hava bulutlanmak

Kavgacılık, kavga istemek

şetel édmek

şemmesini çekmek

Haraç almak

Ettiğini çekmek, ettiğini bulmak

şetelemek

şemmesini görmek

Hızlı bir şekilde birini takip etmek, peşi

Ettiğini çekmek, ettiğini bulmak

sıra gitmek

şeng vurmağ

şeyin-şeyin gédmek

Birilerinin gururuyla oynamak; kendi mutluluğu için başkasına zarar vermek

Yamuk yumuk yürümek, çarpık çarpık yürümek

şep vurmağ

şığem édmek

Alkışlamak

Sıçramak, hoplamak; sevinç çığlığı atmak

şéraza vurmağ

şırıppılamak

Kaşkay el örgülerinin kenarlarını süsleyen örgü, süsleme örgüsü, şiraze örmek

Tokat atmak, tokat atmak, sille atmak, tokatlamak

şert bağlamak

şırır ~ şırre vèrmek

İşaret koymak, kararlaştırmak

Yırtmak parçalamak

şırrelemek

Yırtmak, parçalamak

şırıkkılamak

Kırık sesi çıkmak

şikâl bend édmek

Avlanmış olan hayvanın ayağını
bağlayarak derisini yüzmek

şilkelemek

Yırtmak

şillelemek

Yırtmak

şimek

Şişmek, kilo almak

şingillenmek

Hafif meşrep, vakarsız davranış

sergilemek

şiş mehe édmek

Sağlamlaştırmak

şişdirmek

Şişirmek

şit édmek

Çok dayak atmak, çok sopalamak

şitelleşmek ~ şitelenmek

(I) Basit davranışlar sergilemek,
yaltaklanmak

(II) Neşelenmek

şit-şit ~ şit-işt édmek

(I) Basit davranışlar sergilemek,
yaltaklanmak

(II) Neşelenmek

şöh ~ şöhe vurmağ

Akıtmak; ishal olmak

şur tökûlmeğ

Akmak; göz yaşının akması, göz yaşı
dökmek

şurrulamak

Su sesi, şırıldamak

Tanıştırmak

şüllemek

tanışmak

Çamura bulamak

Tanışmak

şütülemek

tapşırmaq

(I) Hızlıca hareket etmek

Bildirmek, emanet etmek

(II) Islık çalarak koşmak

taralmaq

taħmaq

Parçalanmak, ayrılmak

Takmak

tehne vurmak

talah düşürmek

Kınamak, şikâyet etmek

Bir kimsenin talihini görmek, fal bakmak

telesmek

talamaq

Acele etmek

Talan etmek

telvaselik èylemek

talannaq

Endişe etmek

Talan edilmek

tepillmek

tanımaq

Sokulmak

Tanımak

terpedmek

tanışdırmaq

Sallamak

terpenmek	(I) Uçmak
Kimıldamak, sallanmak	(II) Sıçramak, düşmek
tetre gédmek	(III) Son süratle koşmak
Daldan dala atlamak, yersiz konuşmak	(IV) Bir şeyin ucu kırılmak, dağılmak
titremek	(V) Renginin solması, uçması
Titremek	(VI) Titremek
towlamağ	uçramağ ~ uçuramağ
Çevirmek	(I) Hızlıca birbirine kavuşmak; yüz yüze konuşmak, görüşmek
töredmek ~ törenmek	(II) Bir şeye yakalanmak, tutulmak
Türetmek, çoğaltmak; büyümek	uçuklamağ
ucalanmağ ~ ucalaşmağ	Uçuklamak
Yücelmek, daha yükseğe çıkmak	uçulmağ
ucalmağ ~ ücelmek ~ yücelmek	(I) Dağılmak, pert olmak
Yücelmek, yükselmek, yücelmek, yükselmek	(II) Uçurtulmak
ucaltmağ	uçurtmağ ~ üçürtmek
Yükseltmek, yüceltmek; terfi ettirmek	(I) Uçurtmak, uçmasını sağlamak
uçmağ ~ uşmağ ~ üçmağ ~ üçmağ	(II) mec. Laf dokundurmak

uçurumağ

Titremek

uçuşmağ ~ üçüşmek

Topluca uçmak, uçuşmak

uddeden gelmek

Üstesinden gelmek

uddurmağ

Yutturmak

udğunmağ

Yutkunmak

udmağ ~ utmağ ~ yudmağ ~ yutmağ ~

yütmek 1

(I) Yutmak

(II) Kumarda kazanmak, yenmek

udmağ ~ utmağ

(I) Yutmak, yemek

(II) Yaktırmak, yakmak

(III) Oyunda, kumarda yenmek, oyunda,

kumarda kazanmak

ufaklamağ

Küçültmek, küçük küçük doğramak,

ufalamak

ufalanmağ

Küçülmek, parça parça olmak

uffulamağ

Rüzgâr eserken ses çıkarmak

uğramağ

Karşılaşmak, mülakat yapmak;

yönelmek

uğraşmağ

Birbirine yönelmek, birbiriyle söyleşmek

uğundurmağ

(I) Geriye döndürmek, döndürmek

(II) Meşgul etmek

(III) Sallamak, döndürmek

uğunmak

(I) Gezmek, gezinmek, d6n6p dolaşmak

(II) Başı d6nmek

uğıunmak

Nefes kesilmek, bayılmak; kendinden geımek

uğşamak

(I) Benzetmek

(II) Ağıt okumak; ağlamak

(III) Okşamak; naz ıekmek

uğşanmak

(I) Okşanmak

(II) Benzemek

uğşatmak

Benzemek, benzer olmak

uğu basmak

Uyuklamak

uğulamak

Uyuklamak

uğuya salmak

Uyutmak, uyutmaya mecbur etmek

uğıku basmak

Uyuklamak, uyuyakalmak

ulamak

(I) Birbirine bağlamak, iki uzun şeyi birbirine bağlamak

(II) K6pek ulumak, k6pek ve kurt uzun uzun ses ıkarmak

ulanmak

Bağlanmak, bitifmek

ulaşdırmak

(I) Bağlamak, iliştirmek

(II) K6peği bir hayvana salmak

ulaşmak

(I) K6pek veya kurt topluca ulumak

(II) Birbirine ilişmek, urgan veya ip birbirine dolanmak	Kıvırmak, bükmek
ulatmak	ulumağ
Birbirine bağlamak, iliştmek	(I) Ulumak; köpek, kurt, çakal vb. hayvanlar uzun, iniltili, ağlar gibi bir ses çıkarmak
ulduz vurmağ	(II) Birbirine bağlamak
İlahi bir belaya uğramak	uluşmağ
ulduzlanmağ	(I) Topluca ulumak
Yıldızlanmak	(II) Birbirine bağlamak, kavuşmak
uleng édmek	ummak
Dört nala koşmak	Bir şeyin olmasını istemek, beklemek
ulğ olmağ	undurmak
Bir şeye veya kişiye gönülden bağlanmak	Sözü tartmak; önce düşünüp sonra sözü söylemek
ulğundurmak ~ ulğutmak	unudmak ~ unutmak 1
Yudumlamak, yutturmak	(I) Unutmak, hatırlamamak
ulğutlamağ	(II) Emzikli çocuğa teselli vermek
Yutmak, yudumlamak, hızlı hızlı, acele acele yemek	unudulmağ
ulu vèrmek	

Unutulmak, hatırlanmamak	uskuruya vurmağ
unutdurmağ	Kalıba dökmek, baskı altına almak
Unutturmak	uskuruya vurmağ
unutmağ 1	(I) Baskı altında kalmak
Tartmak, ölçmek; düşünmek	(II) Kalıba dökmek
urbatmağ	uşağı olmağ
Un etmek, öğütmeğ	Çocuğı olmak, doğum yapmak, doğurmak
urğamak	uşumağ ~ üşümeğ
Karşılaşmak	Titremek, soğuktan titremek; donmak
urğaşmağ	utanmağ
Yüz yüze görüşmek, karşılaşmak	(I) Utanmak, mahcup olmak
urğ olmağ	(II) Utanma neticesinde yutkunmak
Hamle etmek, birine doğru sıçramak, fırlamak	(III) Kendi sözünü söyleyememek, sözünü yutmak
urranmağ	utazmağ
Söz uzatılmak	(I) Yutturmak
urratmağ	
Özlu söz söylemek; sözü açıklamak	

(II) Saldırmak, yarışma esnasında at koşturmak

utdurmak

(I) Yutturmak, yutmaya mecbur etmek

(II) Yenilmesine sebep olmak

(III) Yakıp yıkmaya sebebiyet vermek, yaktırmak

utğunmak

Yutkunmak

utmak

(I) Yudumlamak, yutmak; aşağı göndermek

(II) Utanmak, sözünü söyleyememek

(III) Kumarda kazanmak

utulamak

Ütülemek, elbise ütülemek

utulmak

(I) Yenilmek, elden kaçırmak

(II) Kumarda her şeyini kaybetmek

utuzmak ~ ütüzmek

(I) Yenilmek, elden kaçırmak

(II) Kumarda her şeyini kaybetmek

uydurmak

(I) Aldatmak, kendinden bir şey yapmak

(II) Sorun çıkarmak

(III) Boş yere tutmak

uymak

Ölçüleri birbirini tutmak, uymak

uyuklamak

(I) Uyumak, uyuklamak

(II) Uykuda konuşmak, saçmalamak

uyumak

Bağlamak, kan ve yoğurt gibi şeyler

pıhtılaşmak, mayalanmak

uyuşmak

(I) Uyuşmak, soğuktan donmak

(II) Pıhtılaşmak

uzadılmağ

(I) Uzatmak, uzatılmak

(II) Halı ve benzer şeyleri germek

(III) Ertelenmiş olmak

uzalmağ

(I) Daha uzun olmak

(II) Halı gerilmiş olmak

(III) Uzaklaşmak, uzatmak

uzama-durnaya salmağ

Uzatmak

uzamağ ~ uzmağ

Uzamak, uzun sürmek

uzanmağ

(I) Uzatmak, uzatılmak, uzamak

(II) Yatmak, uzanmak

uzatdırmağ

(I) Halıyı başkasına gerdirmek, uzattırmak

(II) Birini dövmek, dayak atmak

(III) Sözü çok uzatmak

uzatmağ

(I) Uzatmak, vermek

(II) Bir kişiyi yere yatırıp dövmek

(III) Halı ve benzeri şeyleri germek

(IV) Bir şeyi almak için el uzatmak

(V) Bir şeyi ertelemek

(VI) Sakal vb. şeyleri uzatmak

üçeşmek

(I) Yükselmek, kalkmak

(II) Gürültü patırtı çıkarmak, kavga etmek

(III) İki ipin ucu birbirine karışmak, düğümlenmek

(IV) Karşılaşma yapmak, yarışmak

üçülmek

Uçmak, uçurulmak

üçüremek

Hızla birbirine kavuşmak; geçici olarak

sohbet etmek, ayak üstü sohbet

üçüşdürmek

Topluca uçurmak, uçuşturmak

üfrülmek

Yanma sonucu yara su toplamak

üfürülmek

Demlenmek

ügemek

Karar almak, kararlı davranmak;

iradesiyle hareket etmek

ügenlemek ~ yügelenmek

Yular takmak, ağızlık vurmak

üklemek ~ yüklemek

Yüklemek; göç etmek, taşımak

üklenmek ~ yüklenmek

Yüklenmek, yükün altına girmek,

üstlenmek

ümüdlenmek

Umutlanmak

ün almak

Bir tarafa yönelmek, hareket etmek

ünden gelmek

Güç sahibi olmak, üstesinden gelmek

üngülleşmek

Daha hafif olmak, hafifleşmek, hafif

hâle gelmek

ünütmek

Bir kimseyi ağlatmak, dayak atmak

ürege deymek

Gönlü incinmek, gönlü kırılmak

ürek bulanmak

Yüreği, gönlü alt üst olmak, midesi bulanmak	İncinmek, üzölmek; kin gütmek, gönlü dolmak
ürek coşmak	ürek üzölmek
Sevgi beslemek, ilgi göstermek	Gönlü parçalanmak, çok korkmak
ürek dolmak	ürek vermek
Huzursuz olmak, yüreği dolmak, rahatsız olmak	Gönöl birliği yapmak, sözleşmek, gönöl gönle vermek
ürek efsilmek	ürek vurmak
Meyletmek, heves etmek; arzulamak	(I) Muzdarip olmak
ürek esilmek	(II) Cüretkâr olmak
Huzur bulmak, teselli olmak	ürek vurunmak
ürek gedmek	Heyecanlanmak, yüreği çarpmak
(I) Zayıflık, gevşeklik göstermek	ürek yandırmak
(II) Âşık olmak	İçi yanmak, yüreği yanmak
ürek kesilmek	üreklenmek
Açlık sonucu halsiz, dermansız, takatsiz kalmak	(I) Cesaretlenmek, cesaret almak
ürek şişmek	(II) Ağlayarak, sızlayarak derdini anlatmak

ürmek ~ ürkmek ~ hürkmek ~

yürkmek

(I) Kaçmak, firar etmek

(II) Ürkmek, yerinden sıçramak

ürkü götürmek

Kaçmak, korkmak

ürkölme ~ ürkünme

Kaçırılmak, firar ettirilmek

ürküşme

Topluca firar etmek, topluca kaçmak

ürkütmek ~ hürküdmek

Firar ettirmek, kaçtırmak

ürretmek

Sözü uzatmak, lafı, sözü evirip çevirmek

üstüne ad koymak

(I) Bir kimseye veya şeye ad vermek

(II) Nişanlanmak, beşik kertmesi

(III) İtham etmek, karalamak

üstüne basdırmak

(I) Bir şeyin üstünü örtmek

(II) Bir konuyu aydınlatmak, açıklığa kavuşturmak

üstüne çekmek

(I) Çoğaltmak, arttırmak

(II) Hamle yapmak

(III) Müzik aletlerini akort etmek veya çalmak

üstüne koymak

(I) Artırmak, çoğaltmak, eklemek

(II) Bir şeyi bir şeyin üstüne koymak

(III) Sözü yalana boğmak

üstünü vurmak

(I) Bir şeyin üstünü örtmek

(II) Bir konuyu aydınlatmak, açıklığa kavuşturmak

üşümek

Isı yokluğundan, azlığından veya ısı kaybından etkilenmek, soğuğun etkisini duymak, üşümek

üşünmek

Titremek, soğuktan titremek

ütmek 1

(I) Yutmak

(II) Yarışmayı veya oyunu kazanmak

ütmek 2

(I) Fazla tüyleri, kılları yakmak

(II) Bir ağacın kabuğunu soymak için ateşte ısıtmak

(III) Kesilmiş tavuğun tüylerini temizlemek için yakmak veya kelle paçanın kıllarını yakarak temizlemek

ütülmek

(I) Kavrulmak, yanmak

(II) Son süratle hareket etmek

üyünmek

(I) Ağız suyunu akıtarak konuşmak

(II) Kendini övmek

(III) Laf çakmak

üz açmak

Yüzsüz olmak

üz ağartmak

Yüz ağartmak, iftihar etmek

üz atmak

Yüz vurmak, rica etmek

üz döndermek

(I) Yüz çevirmek, arkasına dönüp bakmak; bir kişiye veya bir yöne yönelmek

(II) Sığınmak

(III) Sakınmak, yüz çevirmek

üz édmek

Bir yere veya şeye yönelmek; azmetmek

üz getirmek

(I) Bir yöne hareket etmek

(II) Birinden ricada bulunmak

üz götürmek

(I) Değerlenmek, daha pahalı olmak

(II) Yüz bulmak

(III) Bir yere yönelmek

üz kıymak

Bir tarafa yönelmek, azmetmek

üz olmak

Açığa çıkmak, aşikâr olmak

üz tutmak

(I) Utanmak

(II) Yüzünü, suratını kapatmak, örtmek

(III) İsteklere olumlu cevap vermemek,

kimsenin yüzüne bakmamak

üz vermek

(I) Yüz vermek

(II) Bir tarafa yönelmek

üz vurmak

Bir kimseye baş vurmak, bir talepte bulunmak

üzden gedmek

Utanmak

üzdürmek 1 ~ yüzdürmek

Bir kimsenin aracılığı ile kesmek, parçalamak, yüzdürmek

üzdürmek 2

Yüzdürmek, suda yüzdürmek

üze basmak

Yüzüne vurmak, mahcup etmek

üze çekmek

Yüzüne vurmak

üze çıkmak

(I) Ortaya çıkmak, açıklıkla ifade etmek

(II) Bir kimsenin karşısına dikilmek

(III) Gün yüzüne çıkmak

üze gelmek

(I) Değer bulmak, ilerlemek, daha iyi olmak

(II) Konuşmaya başlamak; açıkça ifade etmek

üze getirmek

(I) Bir kimsenin yüzüne vurmak, açıkça söylemek

(II) Ürünü daha güzel ve cazip hâle getirerek satışa sunmak

üze kalmak

Mahcup etmek

üze salmak

Yüzüne vurmak, mahcup etmek

üzmek 2

(I) Ayırmak, koparmak, kesmek, parçalamak

(II) El ayaktan düşürmek, yormak

(III) Kurtarmak, bırakmak

üzü kowlanmak

Baş aşağı olmak, aşağıya doğru hareket etmek

üzülmek

(I) Parçalanmak, dağılmak

(II) Gücsüz ve yorgun olmak

(III) Özgür olmak, kurtulmak

üzüşmek 1

Suda topluca yüzmek

üzüşmek 2

(I) Ayrılmak, uzaklaşmak

(II) Parçalanmak, dağılmak

vabur olmak

İlişki kesilmek, ayrılmak

vahal olmak

(I) Haberdar olmak, bilgi sahibi olmak

(II) Gözlemek, koruyup kollamak

Razı gelmek, kabul etmek

vaḫ vaḫ édmek

varmaḫ

Havlamak

Gitmek, varmak, ulaşmak

vaḫḫılamaḫ

vava tutmaḫ

Havlamak

Veba hastalığına yakalanmak

vakku édmek

vayhırmaḫ

Hastalık nüksetmek, yeniden hastalığa
yakalanmak

İnlemek, çığlık atmak

vakku vérmek

vaylıhmaḫ ~ vayıḫmaḫ

Duraklamak, duraksamak

(I) Duraksamak, durmak, ayakta
durmak

vakkulamaḫ

(II) Dönmek, geri dönmek, geriye
dönmek

Hastalık nüksetmek, yeniden hastalığa
yakalanmak

(III) Hastalık nüksetmek, iyileşmek

vaḫowl édmek

vayıḫdırmaḫ

Sözünden dönmek, sözünü tutmamak

Geri döndürmek

varlanmaḫ

vaylamaḫ

Zenginleşmek

Vay vay etmek, sızlamak, bağırarak,
çağırarak

varlıḫ vérmek

vec édmek

(I) Böbürlenmek, övünmek

(II) Nakte dönüştürmek

vec vèrmek

Değerli olmak

vece gelmek

Değerlenmek, değerli olmak, işe
yaramak

veh aparmak

Korkmak, şaşırarak

veh vurmağ

Şaşırarak, hayret etmek, korkmak

veğ ~ vığ vurmağ

Ulumak

velem olmak

Uygun bir zaman bulmak

velm édmek

Düzeltilmek, toplamak, elde etmek

venayı gédmek

Geceyi çölde geçirmek, dışarıda kalmak

veng veng édmek

Oğlak bağırmak, inlemek, ses çıkarmak

vengilemek

Oğlak bağırmak, inlemek, ses çıkarmak

vengiletmek

Oğlakları bağırtmak

ver endaz édmek

Ölçmek, incelemek

ver kende olmak

Yerinden kopmak, hareket etmek, yer
değiştirmek

vereh düşmek

Uzaklaşmak, ayrı düşmek

verehe düşmek

Ulaşılabilir olmak; tuzağa düşmek

verehlemek

Ayırmak	vıkkılamak
vèrilmek	(I) Ulumak
Verilmek, ödenmek	(II) Zırvalamak
vermek ~ vèrmek ~ vïrmek	vıl édmek
(I) Vermek, teslim etmek	Bırakmak, kurtarmak, serbest bırakmak
(II) Ödemek	vır vèrmek
(III) Söylemek, konuşmak	Atmak, fırlatmak
verz vèrmek	vırd vurmağ
Çevirmek, kımıldatmak	Çene çalmak, gevezelik yapmak
vet o ver olmağ	vırmağ ~ vurmağ ~ vúrmağ
Yok olmak	(I) Vurmak, dayak atmak, dövmek
vijılmağ	(II) Yağmalamak, el atmak, talan etmek
(I) Vızıldamak	(III) Dövmek, ezmek
(II) Hızlıca hareket etmek	(IV) Kapı ve benzeri şeyleri kapatmak
vıkk vıkk édmek	(V) Müzik aleti çalmak
(I) Ulumak	(VI) Düzenlemek, yapmak,
(II) Zırvalamak	gerçekleştirmek
	(VII) Yapıştırmak

(VIII) Değiştirmek	vingilemek
(IX) arpmak, kalp çarpıntısı yaşamak	Vızıldamak, hafifçe seslenmek
(X) Tıraş etmek, düzeltmek	vujulamağ
(XI) Mayalamak	Hızlıca rzgr gibi hareket etmek, hızlı ve seri hareket etmek
(XII) İnaşa etmek	vung vung dmek
vırr ymek	Ses vermek, seslenmek
Fırlatılmak, atılmak	vunge vrmek
vız vız dmek	Ses vermek, seslenmek
(I) Vızıldamak	vungulamağ
(II) Hızlıca hareket etmek	Ses vermek, seslenmek
vızılamağ	vurnuğmağ ~ vurnuğmak
(I) Vızıldamak	(I) Takla atmak, hareketlenmek
(II) Hızlıca hareket etmek	(II) Birbirine girmek, çarpışmak, huzursuz olmak
vıjjilemek	vurulmağ
Rzgr gibi hareket etmek	(I) Vurulmak
vinge vrmek	(II) Hayvan iftleşmek ve gebe kalmak
Vızıldamak, hafifçe seslenmek	

vurunmaḡ

Takla atmak, hareket etmek

vuruşdurmaḡ

(I) Birbirine katmak

(II) Aralarına nifak sokmak

(III) Karşılaştırmak

vuruşmaḡ

(I) Vuruşmak, kavga etmek

(II) Savaş çıkarmak, kavga çıkarmak

vuyḡurmaḡ

(I) Çıḡlık atmak

(II) Ulumak

yad ~ yād êdmeḡ

Hatırlamak, anmak

yād êylemeḡ

Anmak

yād olmaḡ

Anılmak

yada dūşmeḡ

Hatırlanmak

yada getirmeḡ

Hatırlamak

yada salmaḡ

(I) Hatırlamak

(II) mec. Hediye göndermek

yāda salmaḡ

Anmak

yadıgar êdmeḡ

(I) Hediye vermek

(II) Olumsuz, uygunsuz bir mesaj

vermek

yadmaḡ ~ yatmaḡ

(I) Uyumak

(II) Oturmak, yatmak

(III) Yayılmak

yağmak ~ yağmak ~ yağmak ~ yakmak

Yağmak, aşağı inmek

yağ bağlamak

(I) Yağlanmak, yağ bağlamak

(II) Kirlenmek

(III) Şişmanlamak

yağa minmek

(I) Çok yağlanmak

(II) Şişmanlamak

yağdırılmağ

Yağmur gibi yağmak, peş peşe dökülmek

yağdırmağ

Yağdırmak

yağirtmağ

Yağdırmak

yağlamak

Yağlamak, yağa bulamak

yağlandırmağ

Yağlandırmak

yağlanmağ

Yağlanmak

yağarmağ ~ yağıkarmağ

Yalvarmak, yakarmak, yardım talep etmek, yaklaşmak, rica etmek

yağarmağ

Yaklaşmak, yalvarmak, yakarmak

yağınlaştırmak

Yakınlaştırmak

yağınlaşmak

Yakınlaşmak

yağmak

Yaklaştırmak, dokunmak, yakınında durmak

yal kuyruğ edmek

Atın yelesini ve kuyruğunu kesmek, tumar etmek, yele ve kuyruğu süslemek	Yalvarılmak
yalamak	yalvarmak
Yalamak	Yalvarmak
yalan gerçek édmek	yamaqlamak
Doğru ve yalanı birbirine katmak	Yama ile onarmak, yama vurmak, yamalamak
yalanmak	yamalamak
Yalanmak	(I) Yamalamak
yalatmak	(II) Kötü bir ürünü müşteriye satmak, satın almaya ikna etmek, aldatmak
(I) Yalatmak	
(II) Dövülmüş ve ezilmiş ilaçları diğer yemeklerle karıştırmak	yamalanmak Yamalanmak
yalına yatmak	yaman örgenmek
(I) Yeleye yapışarak atı hızlıca koşturmak	Kötü alışmak, yanlış öğrenmek
(II) Bir işi düzenli ve sürekli olarak yapmak	yamsılamak Lakap takmak, kusur bulmak, kusur ortaya çıkarmak
yalvarılmak	yan aparmak

(I) Ulaşmamak	Yan yan yürümek, sakınmak
(II) Üzülmek, incinmek	yan yana vèrmek
(III) Kin gütmek	Omuz omuza vermek, yan yana oturmak
yan çekmek	yanaşmak
(I) Yük eğilmek, yan yatmak	Yanaşmak, yaklaşmak
(II) Yan yan yürümek	yandırılmak
(III) Korkmak	Yakmak, yandırmak, tutuşturmak
(IV) Aksamak, topallamak	yandırmak
yan düşmek	(I) Yakmak, yandırmak, tutuşturmak
Dayanmak, yaslanmak	(II) Aydınlatmak
yan vèrmek	yangılamak
(I) Eğilmek, yan yatmak	Meyletmek, ilgilenmek, bir tarafa
(II) Yük yan yatmak	yönelmek
(III) Yan yan yürümek, uzak durmak, sakınmak	yanılmak Yanmak
(IV) Dayanmak, yaslanmak	yanmak
(V) Yardım etmek	(I) Yanmak, tutuşmak
yan yan gedmek	(II) Parlamak, tutuşmak

(III) Şefkat göstermek	yara yemek
(IV) Kızgınlıktan dolayı kendi kendini yemek, kendi kendine sinirlenmek	Yaralanmak yaradılmağ
(V) Yenilmek	Yaratılmak
(VI) Utanma, mahcup olmak	yaraklamak
yapalanmağ	Donatmak, hazırlamak, süslemek
Yere yayılmak	yaralanmağ
yapdıрмаğ	Yaralanmak
Ekmek yaptırmak, pişirtmek	yaralatmağ
yapışdıрмаğ	Yaralamak
Yapıştırmak	yaralmağ
yapmağ	Yaratılmak
(I) Hamuru inceltmek ve tandıra veya saca yapıştırmak	yaramağ 1 ~ yaradmağ ~ yaratmağ ~ yarādmağ ~ yāratmağ
(II) Yapıştırmak	Yaratmak
(III) Yapmak, inşa etmek	yaramağ 2
yar yar edmek	Uymak, yaramak, yaraşmak
Meyletmek, arzulamak	yararmağ

Uygun olmak, yaraşmak

yaraşdırmak

Yaraştırmak, uydurmak

yaraşmak

Yaramak, yakışmak, uymak

yarılamak

Yarılamak, yarıya bölmek

yarılmak

Çatlamak, yarılmak

yarlık vrmek

Yardım etmek

yarmak

Yarmak, parçalamak, ikiye ayırmak

yarpmak

(I) Yaymak

(II) Neşeli, sevinçli olmak

yarrımak

Arzusuna ulaşmak, istediği gibi çalışmak

yarrınmak

Doymak, arzusuna kavuşmak

yarrıtmak

Arzusuna ulaştırmak, bir kişinin isteğine
göre davranmak

yas götürmek

Yas elbisesini çıkarmak, matem
bitirmek

yasa batmak

Matem tutmak, siyah elbise giymek

yaslanmak

Yas elbisesi giymek, yas tutmak

yassı yassı danışmak

Dura dura, yavaş yavaş konuşmak

yassılanmak ~ yassılaşmak

Dzleşmek, yassılaşmak, dzleşmek

yassılatmak

Yatırmak, yassı hâle getirmek

yataşmak

yassılmak

Topluca uyumak

Yere yapışmak, düz olmak

yatı gedmek

yaşamak ~ yaşarmak

Gece bir yerde kalmak, yatıya kalmak

(I) Göz yaşarmak

yatırdılmak

(II) Yaşamak, hayatta olmak

Yatırılmak, uyutulmak

yaşartmak

yatırtmak

Yaşartmak, ağlatmak, gözlerini

(I) Uyutmak, yatırmak

yaşartmak

(II) Yatalak yapmak

yaşlanmak 1

(III) Yayılmak

(I) Islanmak, nemlenmek

yatışmak

(II) Göz yaşlanmak

Topluca yumak

yaşlanmak 2

yawutmak

Yaşamak, yaşlanmak

Giriş izni vermek

yatağ salmak

yayhalamak

(I) Uyumak için bir yer seçmek

Kimıldatmak, hareket ettirmek

(II) Yerleşmek

yayhılanmak

(III) Yatak atmak

(I) Sıvıların birbirine karışması,
kımıldamak

(II) Yürüme esnasında omuzların iki
yana sallamak, yaylanarak yürümek

yayıq çalmak

Ayran yaymak ve yağ almak

yayıq tütmek

Ayran yayığını bağlamak

yayıq vurmaq

Ayran yaymak ve yağ almak

yayılmak

(I) Ayran yayığını sallamak, ayran
yaymak

(II) İnsanın iç kanamasına yol açacak
sertlikte hareket etmek

(III) Otlatmak, otlamak, bitki yemek

yayılmak

Otlanmak

yaymaq

(I) Otlatmak, hayvanı veya sürüyü
otlayabileceği bir yere götürmek,
otlamaya bırakmak, otlamasını
sağlamak

(II) Kımıldatmak, hareket ettirmek

yazdırılmak

Yazdırılmak

yazdırmak

Yazdırmak

yazılmak

Yazılmak, çatlamak, kesilmek

yazlamak

İlkbaharı doğada geçirmek

yazmaq ~ yâzmaq ~ yâzmaq

(I) Yazmak, kaydetmek

(II) Eti ince ve düz olarak kesmek

yazı açılmak

Güneş doğmak

yeğkeleşmek

yedirmek ~ yèdirtmek

(I) Birbirinin yakasını tutmak, kavga

Yedirmek

etmek

yèdmek

(II) Çok yaklaşmak

Varmak, ulaşmak, olgunlaşmak

yèl ayrılmak

yehelemek

Mide gazı boşalmak

(I) Bir kişinin yakasına yapışmak,

yèl çalmak

yakasını tutmak

Hasta olmak

(II) Bir kimseye çok yaklaşmak

yèl epelemek

yeğinleştirmek ~ yeğinleşmek

Rüzgârda kurumak, nem kurumak

Yakınlaşmak

yèl götürmek

yehelemek

(I) Rüzgâr bir şeyi götürmek,

Buz bağlamak, donmak

havalanmak, rüzgâra kapılmak

yek çir ağlamak

(II) Gururlanmak, havalanmak

Emzikli bebek sürekli ağlamak

yele vermek

yeğkelemek

(I) Yele vermek, yele savurmak

(I) Birisinin yakasını tutmak

(II) Yok etmek, mal varlığını yok etmek

(II) Çok yaklaşmak

(III) Mide gazını çıkarmak

yele yele gedmek

Eğri yürümek, yan yan yürümek

yellemek

Yellemek, yelpazeyle yellemek

yellenmek

(I) Yellenmek, hastalanmak

(II) Cereyanda kalmak

(III) Şişmek

(IV) Hastalık bulaşmak

yêpelemek

Rüzgârda kurumak

yelpiklemek

Yelpazelemek, yellemek

yemek ~ yêmek ~ yêmek ~ yimek

(I) Yemek, dişlemek

(II) Uygun ve yaraşır olmak

(III) Düzeltmek, temizlemek

(IV) Bir kimsenin hakkını yemek, geri

vermemek

yêmsemek

Topallamak, aksamak

yên edmek

Dikkat etmek, yönelmek

yêngilemek

Yenilemek, yeni elbise giymek

yêngilenmek

Yenileşmek, tazelenmek

yêngileşdirmek

Yenileştirmek

yêngileşmek

Yenileşmek

yêpelemek

Yele vermek, yellemek

yêpirilmek

Yırtılmak, eskimek

y premek

Eskimek, p rs mek, yırtmak

y r açmak

(I) Yer açmak

(II) Ortam hazırlamak

y r atmak

Yatak atmak, yatak sermek

y r döymek

(I) Yeri dövmek

(II) Gıyabında bir kimseyi tehdit etmek

y r salmak

(I) Yerle mek, ikamet etmek

(II) Yatak sermek, yatak atmak

y r tutmak

(I) Yer almak, yer tutmak, yerleşmek

(II) Sı mak, yer almak

(III) Huzur bulmak

(IV) Yerini bulmak, doğru yere

yerleşmek

(V) Sıvı dibine tortu birikmek

y r y r  dmek

Yer be enmemek, yer seçmek, bir yere

yerle memek

y re çalmak

Yere çalmak, yere atmak

y re döymek

(I) Yere düşmek

(II) Varlığını kaybetmek

y re vurmak

Yere çalmak, yere atmak

y ri ez danışmak

Gıyabında biri hakkında konuşmak,

yakınmak, dert yanmak

y ridilmek

Hareket ettirilmek, otlatılmaya götürülmek	(I) Yerine getirmek, eda etmek, uygulama
yerilmek	(II) Tanımak, hatırlamak
(I) Erimek	yèrine yètirmek
(II) Un olmak, öğütülmek	(I) Yerine getirmek, eda etmek, uygulama
(III) Yayılmak	(II) Tanımak, hatırlamak
yerimek ~ yèrimek	yerinmek
Yerinden kımıldamak, hareket etmek, yürümek, yola düşmek, gece otlamasına gitmek	Yerinden kımıldamak, hareket etmek, yola düşmek
yèrinden çıhmaq	yèrişmek
(I) Yerinden çıkmak	Topluca hareket etmek
(II) Kibirli olmak, kendini beğenmek	yèrişmek
yèrinden sıçramaq	Yürümek
(I) Yerinden hareket etmek, sıçramak	yèritdirmek
(II) Ergenlik yaşına ermek, buluş çağına girmek	(I) Hareket ettirmek
yèrine getirmek	(II) Koyunları gecelik otlamaya götürmek

yèritmek

(I) Hareket ettirmek

(II) Yola salmak

(III) Koyunları gecelik otlamaya

götürmek

yerleşmek ~ yèrleşmek

Yer almak, yerleşmek, ikamet etmek

yerleştirmek

Yerleştirmek

yèrmek

Yaymak, sermek, hareket etmek,

hareket ettirmek, kımıldatmak

yèrritmek

(I) Eritmek, ısıtmak

(II) Doğramak, ufalamak, öğütme

yètikleşmek

(I) Olgunlaşmak, yetişmek

(II) Hayvan doğum zamanı gelmek

yètirilmek

Ulaştırılmak, bildirilmek

yètirtmek

Ulaştırmak

yètişdirmek

Ulaştırmak

yetişmek ~ yètişmek

(I) Ulaşmak, varmak

(II) Olgunlaşmak, yetişmek

(III) Yardım etmek, el uzatmak,

ulaşmak

(IV) Kavuşmak

(V) Yetmek, yeterli olmak

yètmek

(I) Ulaşmak, varmak

(II) Olgunlaşmak, yetişmek

(III) Yardım etmek, el uzatmak,

ulaşmak

(IV) Kavuşmak	(I) Toparlamak
(V) Yetmek, yeterli olmak	(II) Yığmak
yeyilmek	yırtılmağ ~ yırtilmek
Ezilmek	Yırtılmak, parçalanmak
yèzmeğ	yırtmağ
Öğütmeğ, yumuşatmağ	Yırtmağ, yarmağ
yıfirmağ	yiğışdirmek
Nefes almağ, üflemeğ	Derlemeğ toplamağ, toparlamağ
yığılmağ ~ yığèlmeğ ~ yığılmağ ~	yiğışmeğ
yığılmağ ~ yıkıılmağ ~ yığılmeğ	Yığmağ
(I) Toplanmağ, düzenlenmeğ	yığmeğ
(II) Üst üste yığılmağ	Derlemeğ, toplamağ
(III) Kısalmağ, küçülmeğ	yığdirmek
yığmağ ~ yığmağ	Ezmeğ, yere vurmağ, yere çalmağ
(I) Yığmağ, düzenlemeğ	yığirtmeğ
(II) Depolamağ, üst üste yığmağ	(I) Yatırmağ
(III) Biçmeğ, dermeğ, ürün kaldırmağ	(II) Yenmeğ
yığışdirmmağ	

(III) Yıkmak, bozmak

yilemek

Kokmak, koku vermek

yilenmek

Kokuşmak, koku vermek

yir yir қоһмақ

Rutubet kokusu almak, kötü kokmak

yiramaқ

Hareket ettirmek, kımıldatmak,
sallamak

yirelemek ~ yirmek

Sallamak, hareket ettirmek

yirgenmek

(I) İnsan için kıpırdamak

(II) İnsan içi kalkmak, kusacak gibi
olmak

(III) Nefret etmek, uzaklaşmak

yirğalamaқ

Kımıldatmak, sallamak

yirğalanmaқ

(I) Kımıldamak, salınmak

(II) Salınmak, işveli işveli yürümek

yirğalatmaқ

Kımıldatmak, sallamak, hareket
ettirmek

yirlamaқ ~ yirlemek

Şarkı söylemek

yirleşmek

Topluca şarkı söylemek

yirletmek

Şarkı söyletmek

yirmek

(I) Beşik sallamak; kımıldamak, hareket
etmek

(II) Yaymak, sermek

yitelemek

İtelemek, baskı uygulamak	Yoksullaşmak, fakirleşmek
yiv vèrmek	yol açmak
Bükmek, kıvırmak	(I) Yol açmak, yol vermek
yoğunlaşmak	(II) Ortam hazırlamak, sebep olmak
(I) Kalınlaşmak, yoğunlaşmak	yol almak
(II) Şişmanlamak	(I) Yol açmak, yol vermek
yoğunmak	(II) Hareket etmek, yola çıkmak
Şişmanlamak	yol arrıtmak
yoğurmak ~ yuğurmak	(I) Yolu temizlemek
Karıştırmak, hamur haline getirmek	(II) Ortam hazırlamak, sebep olmak
yoğurtlanmak	yol bilmek
Yoğurda bulanmak	Yolu bilmek, yol yordam bilmek
yoğurtmak	yol görsetmek
Doğramak, ufalamak, hamur haline getirmek	Yol göstermek, rehberlik yapmak
yoğurulmak	yol gözlemek
Yoğurulmak	Yol gözlemek, beklemek
yoğsullaşmak	yol kıowmak

Takip etmek, izlemek, dikkat etmek

yol saymak

(I) Dikkat, hassasiyet göstermek

(II) Eleştirmek

yol vèrmek

Yol vermek, izin vermek

yol vurmağ

(I) Hırsızlık kesmek, yol kesmek

(II) Engellemek

yola düşmek

(I) Yola düşmek, hareket etmek

(II) Yola koyulmak, daha iyi olmak

(III) Kurulmak

yola gelmek

(I) Doğru yola adım atmak

(II) Razi olmak, uygun görmek, kabul

etmek

yola minmek

Hareket etmek, yola düşmek, yolculuğa

başlamak

yola salmak

(I) Yola koymak, yapmak, kurmak

(II) Göndermek

yollamak

Yola salmak, göndermek

yollanmak

Gönderilmek

yolmak ~ yõlmak

Çekip koparmak, yolmak, oymak

yolmalamak

Tüy veya yün kırmak, yolmak

yoluğmak ~ yoluğmak

(I) Yolda biriyle karşılaşmak, görüşmek

(II) Yorulmak, yoldan geri kalmak

yoncuğlamak

Kesmek, doğramak

yondurmak

Oymak, yontmak

yongarlamak

Oymak, yontmak

yonmak

(I) Oymak, yontmak, temizlemek

(II) Tıraş etmek, yontmak, kırmak

yonulmak

Yontulmak, oyulmak

yonutmak

Oydurmak, yontturmak

yorğalamak

Hızlı hızlı yürümek

yormak

Yormak, yorumlamak

yornağ almak

Yorgunluğunu almak, yorgunluğu

gidermek

yorulmak

Yorulmak

yosalanmak

Yorulmak

yosalmağ ~ yosanmağ

Bıkmak, yorulmak

yosandırmak

Yormak, bıktırmak

yosmağ

(I) Kazımak, kesmek

(II) Tıraşlamak

(III) Haraç almak

yosuğlanmak

(I) Tüy dökülmesi

(II) Yoksullaşmak

(III) Hafiflik, vakarsız bir şekilde

davranmak

yosulmak

Kazılmak	yowuqlaşmak
yosunmak	Yakınlaşmak
Tüy yahut yün kırılmak	yowuqlatmak
yosuşdurmak	Yakınlaştırmak
Kazımak, kesmek, kırmak	yowuncmak
yowakkı édmek	Yalvarmak, yakarmak, rica etmek
Çalmak	yowuncmak
yowalamak	Yalvarmak, yakarmak, yardım talep etmek, yaklaşmak, rica etmek
Yuva yapmak	yowutmak
(I) Yavaş yavaş çalışmak	Yol vermek, izin vermek
(II) Hafif ve uygunsuz davranışlar sergilemek	yozalamak
(III) Yemek tuzu yetersiz olmak	(I) Keklik salınarak yürümek
yowrulmak	(II) Hızlı hızlı yürümek
Tevazu göstermek	yozanmak
yowuqlanmak	Yavaş yavaş yürümek
Yakınlaşmak	yön almak
	Bir yöne yönelmek

yudamak

(I) Kumarda herkesi yenmek

(II) Yok etmek

yuhu aparmak

Uyumak, uyuklamak

yuhu basmak

Uyumak, uyuklamak

yuhulamak ~ yukkulamak

Uyumak, uyuklamak

yuhuya gedmek

Uyuklamak, uykuya dalmak

yumak ~ yuwmak ~ yuymak

Yıkamak

yumarlamak

Yuvarlamak, yumak haline getirmek

yumcuğdurmak

Eli yumruk yapmak

yumcuğmak

İç içe girmek

yumdurmak

(I) Yumdurmak, eli veya gözü

kapattırmak

(II) Yıkamak, bozmak

yummak

Kıсарak kapamak, sıkarak kapalı

duruma getirmek, yummak

yumulmak

(I) Yumulmak, göz kapakları kapanmak

(II) Örtülmek

(III) Kendi toparlamak ve hazır olmak

(IV) Kabalalıkta kalmak

yumurlamak

(I) Saldırmak

(II) Yenmek

(III) Yıkamak, bozmak, dökmek

yumurlanmağ

(I) Yıkmak

(II) Kaymak, yanılmak, öne düşmek

yumurmağ

Yıkmak, bozmağ

yumurtalamağ

Yumurtlamağ

yumuruğlamağ

Yumruğlamağ

yumuruğlanmağ

(I) Yumruğlanmağ

(II) Yumruğ yemek, dayak yemek

yumuruğmağ

(I) Yuvarlak olmağ

(II) Yıkılmak

yurtlamağ

Yurt edinmek, yerleşmek

yutđunmađ

(I) Yutkunmağ

(II) Yudumlamağ

(III) Kumarda kazanmağ

yutulmağ ~ yütülmek

(I) Yutulmağ, yudumlanmağ

(II) Yenilmek

yuvalamağ

Yuva yapmağ, yuva kurmağ

yuwulmağ ~ yuwunmağ ~ yuyulmağ**yuyunmağ**

Yıkanmağ

yuwuşdurmağ ~ yuyuşdurmağ

Yıkarmağ

yücelenmek

Yukarı çıkmak, yükselmek, zirveye

çıkmak

yüklenilmek

Yüklenilmek, yüklenmek

yükletmek

Yükletmek, sorumluluk yüklemek,
birine yükletmek

yün édmek

Yönelmek

yüngül el vurmağ

Saygısızlık yapmak, küçümsemek

yüngülleşmek

Hafiflemek

yüreklenmek

(I) Cesaret bulmak, cüret bulmak

(II) Ağlamak, duygulanmak

yütmek 2

Dağlamak, taze bir çubuğu yanmayacak
şekilde ısıtmak ve kabuğunu soymak

yüz dutmağ

(I) Utanmak

(II) Bir kimsenin dileğini yerine
getirmek

yüzden gedmek

Yüzsüzleşmek, mahcup olmak

yüzden gelmek

Yüzsüzleşmek, utanmamak

yüze çıhmağ

Yüzsüzleşmek

yüze gelmek

(I) Yukarı çıkmak, üst tarafa çıkmak,
yüzeye çıkmak

(II) Değer bulmak

(III) Yüzsüzleşmek

yüze kalmağ

Arada kalmak, tuzağa düşmek

yüzükmek ~ yüzülmek

Kazılmak, ayrılmak

yüzüşmek

Birbirinden ayrılmak, uzaklaşmak

zaf èdmek

Halsiz olmak, kendisinden geçmek

zaf èdmek

Halsiz olmak, kendisinden geçmek

zārımaḡ

Aḡlamak

zengleşmek

Aramak, telefon etmek

zerbe basmaḡ

Baskı uygulamak, yüklemek

zerbe vurmaḡ

Darbe vurmak

3. 2. 3. Sıfatlar

āb ~ ow

Zengin

ābād

(I) Bayındır

(II) Şen, rahat

ābādān ~ evādān

(I) Bakımlı, bayındır, mamur

(II) Ekili, sağlıklı

abalı

Abası olan, aba giymiş olan

abdāl ~ ebdal ~ ebdāl

(I) Elden ayaktan düşmüş, yorgun

(II) Aptal

āb-dārs

(I) Sulu, taze

(II) Parlak ve gösterişli

abırrılı

(I) Onurlu, haysiyetli

(II) Güzel yüzlü, endamlı

abırrısız

Yüzsüz, utanmaz, haysiyetsiz

ac ~ āc

(I) Tok olmayan, aç

(II) Hırslı, istekli

(III) Yoksul

ac kıurd

Gözü gönlü doymayan, açgözlü, hırslı

ac owrud

Aç ve çıplak, çok yoksul, çaresiz

ac üfürüd

Aç ve çıplak, çok yoksul, çaresiz

acıklı ~ acıhlı

(I) Etkili, dokunaklı

(II) Yaşlı, hüznü, huzursuz

āciz ~ 'ācız

Düşkün, yapamayan, zayıf

ac-vac

Hayran

aççı 2

(I) Hoşa gitmeyen

(II) Hızlı, şiddetli

açı ~ açık ~açuk

(I) Açık, açılmış olan

(II) Çıplak, üzerinde giysi olmayan

açılmaz

Aşılmaz, halledilmez

açmalı

(I) Açılabilen veya açılması gereken

(II) Şerh edilebilen, açıklanabilen

ad sanlı

Şanlı, şöhretli

adamsız

Adamı olmayan, kimsesiz, yalnız

adı batmış

(I) İsimsiz, meçhul

(II) Lanetli

adı belli

Adı bilinen, ünlü

adlı ~ adlım

Şanlı, şöhretli

adsız

Adı sanı olmayan, adı sanı bilinmeyen

āfāt ~ āfet

mec. Çalışkan, gayretli

afşar 1 ~ oğşar

Bol, çok

ağ ~ aķ

(I) Pak, temiz

(II) Halis, iyi niyetli	āğıl ~ ākıl
ağ gün	Akıllı, anlayışlı, bilge
Mutlu, sevinçli	ağılanan
ağ günlü	Zehirlenen
Mutlu, sevinçli	ağır ayak
ağ sekkel	(I) Tembel
Güvenilir, tecrübeli	(II) Uğursuz, ayağı uğursuz olan
ağ tummanlı	ağır baş
Beyaz elbiseli	Ağır başlı, vakarlı
ağa yana	ağıran
Beyefendi görünümlü	Acısı olan, acıyan
ağaran	ağırıklı ~ ağırlıklı
Uzaktan beyaz gibi görünen	Acısı olan, ağrısı olan
ağardan	agir ~ aġar ~ ağır ~ aġur ~ ağır
Beyazlatıcı, ağartan	(I) Hafif olmayan, ağır
ağı ~ aġı ~ aġu	(II) Tahammülü zor olan, tahammül edilemeyen; çetin, zor, zahmetli
Zehir içmiş, zehirli	(III) Vakarlı

(IV) Pahalı, değerli olan

(I) Ağzı yakan

(V) Yavaş, rahat

(II) mec. Değerli, işe yarayan, yaraşır

(VI) Derin

ağzı açılan

(VII) Azametli, büyük, gösterişli

Konuşabilen

ağlağan ~ ağlayan

ağzı bağlı

Ağlayan

(I) Dili bağlı, dilsiz, lal

ağlowunc ~ ağlowur

(II) Yemek yemeyen, oruçlu

Ağlayan

ağzı buz

ağz açık

(I) Çok iyi konuşamayan

(I) Ağzı açık olan

(II) Saf, saf gönüllü

(II) Dilenci görünümlü, istekli

(III) Budala, ahmak

(III) Çaresiz

ağzı bütün

(IV) Arsız

Sır saklayabilen, sözünün eri, güvenilir

(V) Ahmak, şaşkın

ağzı eyri

ağz o gözlü

(I) Ağzı eğri olan

Hakkını isteyen

(II) Kötü huylu

ağz yandıran

(III) Ağzı bozuk

ağzı fıç ~ ağzı fıķ

(I) Ağzı aķık olan, yerli yersiz gülen

(II) Uyanık olmayan, saf

(III) Kendi kendine konuşan veya gülen

ağzı gycek

Sır tutamayan

ağzı ķanlı

Yaşlı, musibete uğramış

ağzı kaşeng

Tatlı dilli, güzel konuşan

ağzı kere

(I) Halkı aldatan

(II) Uğursuz

ağzı ktti

Tatlı dilli, güzel konuşan

ağzı ķoķuķ

(I) Ağzı kokan

(II) Boş konuşan

ağzı ķut

Anlayışı kıt, zor anlayan

ağzı lık ~ lek

Sır tutamayan

ağzı pende

(I) Ağzı kokan

(II) Boş konuşan

ağzı yassı

Tatlı dilli, güzel konuşan

ağzı yave

(I) Ağzı kokan

(II) Boş konuşan

ağzı yeh

Az konuşan

ağzı yırtık

Sır tutamayan

ağzı yorga

mec. Asık yüzlü

Tatlı dilli, güzel konuşan

ağ 3

ağzsız

Asil, dikbaşı

(I) Dilsiz

al 1 ~ l

(II) İmalı konuşmayan, içi dışı bir olan

Dolgun, koyu renkli

ağzı wil

ala

Sır tutamayan

(I) Rengârenk, birkaç renkli olan

ağ dememiş

(II) Kötülüğe bulaşmış

İşlenmemiş, ham olan

ala baydağ

açan ~ açan

(I) mec. Rezil olmuş, genel ahlaka aykırı

(I) Akan, akıcı; hareket eden

davranan

(II) Doğan

(II) Aleni, aşikâr; apaçık

ağar ~ ağâr

ala biriz

Sürekli akan, akıcı, cari, revan

Yarı pişkin, tam pişmemiş

ağır zaman

ala bur

Garip, acayip

(I) İki renkli

ağmurru

(II) Karışık, düzensiz, doğru olmayan

ala dağ

Yarı kızartılmış	Çaresiz, çaresi yok; kurtuluşu olmayan
ala daşşâğ	alaca 1
Uğursuz, şom, şanssız	Rengârenk, renkli olan, alaca
ala dayre	alaḥam 2
(I) Garip, acayip	Yarı parlak
(II) Rezil ve rüsva olmuş	alaḥun valaḥun
ala güllü	Perişan, rahat olmayan
Rengârenk, güllü çiçekli olan	alaḥun
ala ḳere	Perişan, rahat olmayan
Siyah-beyaz renkli	alamet
ala pelengi	Acayip, tuhaf, garip
Rengârenk, renkli olan, alaca	alametli
ala pisse	Alametli, izi, nişanı olan; acayip, tuhaf
Rengârenk, renkli olan, alaca	alaşık dolaşık
ala pula	(I) Yarı aydınlık, tam belli olmayan
Rengârenk, renkli olan, alaca	(II) El yordamıyla bulunabilecek
alac yoḥı	alatow

Yarı parlak

Kederli, rahatsız

alayın

alık

Ay gibi açık, aşikâr; apaçık

Tutkun, kederli; durgun

alaz bulaz

alinc

İki renkli olan

(I) Israr eden, ısrarcı

alçak

(II) Kavgacı

(I) Kısa, kısa boylu

alıncağ

(II) Değersiz, ucuz

Talepkar, ısrar eden

ale'in

alıntı

Aşikâr, belli, açık, meydanda, görünen,

Satın alınmış

vazih

alışığ ~ alışık 2

aléy

Alevlenmiş, tutuşmuş

Ay gibi açık, aşikâr; apaçık

alışık 1

algın

(I) Uğraşan

Dertli, ızdıraplı

(II) Açık, açık olan

alifte

alıştı

Hırslı, arzulu

Değiş tokuş edilmiş

alışlı

alladan	(I) Alnındaki çizgileri belli olan
Aldatan, aldatıcı	(II) Uğursuz
alladançı	allı koşalı
Aldatan, aldatıcı	(I) Alnındaki çizgileri belli olan
allanan	(II) Uğursuz
Saf, aldanan	allı yaman
allı açık	Bedbaht, şanssız; alın yazısı kara olan
(I) Alını açık, yüzü açık	almaz
(II) Şanslı, bahtı açık	(I) Müşterisi, alıcısı olmayan, müşterisiz
allı ağ	(II) Muhabbetsiz, şefkatsiz
Alını açık; şanslı	alvart
allı burruşuk	Filizlenmiş, filiz vermiş olan
(I) Alnındaki çizgileri belli olan	amcık
(II) Uğursuz	Dar ve küçük olan
allı kere	anglamaz ~ anklamaz
Bedbaht, şanssız; alın yazısı kara olan	Cahil, anlayışı kıt, anlamaz
allı kırılı	anglayan

Anlayan, bilen

apardı

Yarışmayı kazanan

ara kesdi

Düzenli, tertipli

aralı

(I) Uzak, yakın olmayan

(II) Ayrı, başka

aramcıl ~ aramçıl

(I) Rahat, sakin; zararsız

(II) Vasat

aramsız

Rahatsız, huzursuz; sıkıntılı

aran 1

Mert, civanmert

arçel ~ elçer ~ erçel ~ herçel

(I) Kirli

(II) Yaramaz, hırçın, terbiyesiz, her şeye

elini dokunduran

arḥ 1

Destek çıkan, arka çıkan

arḥa ~ arḥä

Himaye eden, koruyan

arḥa 2

Himaye eden, koruyan

arḥalı

Destek sahibi, himaye edilen

arḥasız

Yardımcısı olmayan; hamisi olmayan,

korumasız, desteksiz

arınmaz ~ ärrılmaz

Temizlenmez, temizlenemez, berrak

olmaz

arlı

Utangaç, mahcup, arlı

arnık	İstekli, arzulu; bir şeye meyleden
Yorgun	as
arrı ~ arrılı	Yoksul
Arı, saf, temiz	asan 1
arrığ ~ arrıh ~ arrık ~ ārrüg	Asan, dara çeken, idam eden
Zayıf, çelimsiz	asan 2 ~ āsān
arrık-urruk	Kolay, sade, rahat
(I) Zayıf, çelimsiz	asan-kesen
(II) Yoksul ve çaresiz kimse	(I) İdam eden, asıp kesen
arsız	(II) Emir veren
Arsız, utanmaz	asıķ
artan	Asılı, asılmış olan
Artan, çoğalan	asılı ~ asulı
artığ ~ artığ ~ artıh ~ artık ~ artog ~	Asılı; bağlı, bağımlı
artoğ ~ artog ~ artog ~ artuğ ~ artuğ	asırlı ~ astırlı
~ ortog	Astarlı, astarı olan
Daha çok, çok sayıda olan	askı
arzılı	

Bağlı, ilgili	aş kapan
aslağ	Çalan, beleşçi; yalayan
Asılan	aşağa ~ aşağı ~ aşığ ~ aşığ ~ aşığa
aslan ~ aşlan ~ erslan ~ eslan ~ eşlan	aşşaga ~ aşşak
Yiğit, cesur	Ucuz
aslım-sahlım	âşık ~ âşşık ~ 'âşık ~ 'âşık
Asılmış olan	Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun
asmalı	aşırtmalı
(I) Asmaya değer, asılması gereken;	(I) Asılabilir
asılabilir	(II) Alt tarafa götürülen; içeri götürülen
(II) İdam edilebilir	aşkar ~ aşkârâ ~ aşıkar ~ âşkâr ~ âşikâr ~ âşikârâ
asmalık	Aşikâr, aleni, belli, açık
(I) Asılmış, asılı	aşpala ~ aşpalan
(II) Gözü yolda olan, bekleyen	Sade, saf
assa	aşşığı ~ aşşığı
Yavaş, sakin	Ucuz
âsüde	
Rahat, gairesiz, dinç	

āṣṣıǵı uzun

Uzun boylu

at eṣṣek

(I) mec. Soyu sopy belli olmayan,

sıradan

(II) Hızlı, çalışkan

ataş-para ~ atış-pāra

Çabuk, hızlı

ateṣi

Sinirli, asabi; huzursuz

atılı

Atılmış, sıklmış olan; yere bırakılan

atış

Hızlı ve seri

'avaz

Bozuk, karışık

aware ~ āvāra

(I) Serseri, boş gezen, işsiz, güçsüz, aylak, evsiz; yurdundan yuvasında olmuş

(II) Dağınık, perişan, başıboş, kimsesiz

aya ~ ayak yalın

(I) Yalın ayak gezen

(II) Çaresiz

ayaǵı ağır

(I) Uğursuz

(II) Tembel, geç hareket eden

ayaǵı yüngül

Uğurlu, ayaǵı uğurlu gelen

aya-vaya

Kapı kapı dolanan, başıboş

aydın

Açık, aşikâr

ayıǵ ~ ayık ~ oyağ

Uyanık, zeki ve çalışkan, ayık

ayıl

(I) Bekleyen, yol gözleyen

(I) Ayrı, ayrılmış olan

(II) Şaşkın

(II) Üstün, ayrıcalıklı

ayıl-mayıl

(III) El, yabancı

(I) Şaşkın

(IV) Tek başına, yalnız

(II) Yarı uyanık, mahmur, uyurgezer

ayrıca

(III) Sağa sola dönüp duran

(I) Ayrı, ayrıca, ayrıca örülmüş

ayın şayın

(II) Seçkin, seçilmiş; ayrı tutulmuş,

Apaçık, ayan beyan

bağımsız, farklı

ayrılı

ayrığ~ ayrık

Ayrılmış olan, seçilmiş olan

(I) Ayrı, ayrıca örülmüş

aylayın

(II) Seçkin, seçilmiş; ayrı tutulmuş,

Aşikâr, aleni; ay gibi parlak

bağımsız, farklı

aynağ ~ eynağ ~ éynağ ~ éynâğ ~

ayrığsı ~ ayrıkıs

oynağ

Seçkin, seçilmiş; ayrı tutulmuş, bağımsız,

(I) Güzel endamlı, boylu poslu

farklı

(II) Eğlenceli, neşeli

ayrılı

(III) Renkli, süslü; düzenli; ağır, şanlı

Ayrılmış

ayrı ~ ayri ~ ayru ~ ayruk

ayrıntı

Seçkin, seçilmiş; ayrı tutulmuş, bağımsız, farklı	En az
ayrısız	aziz ~ eziz ~ êziz ~ âziz
Seçkin, seçilmiş; ayrı tutulmuş, bağımsız, farklı	Sevgide üstün tutulan, muazzez
az 1 ~ âz	ba kel
Az, çok olmayan	(I) Büyük
az behri	(II) Kendini büyük gören, bencil
Az, biraz, azıcık	bab ~ bâb
azacık	(I) Uygun, ölçülü
Az, azıcık	(II) Değer, yaraşır, layık
azad ~ âzâd	(III) Eşit, eş değer; mevkidaş olan
(I) Özgü	bablı
(II) Rahat	(I) Şan şöhret sahibi
(III) Sağlıklı	(II) Eşdeğer, mevkidaş olan
azgın	bac alan
Yoldan çıkmış, sapkın, azgın	Vergi, harç alan
azi	bâd-baht ~ bed-baht ~ bed-beht
	Bedbaht, şanssız, çaresiz

bade ~ bāde-nūş	(VI) Başını örtmüş
İçki içen, şarap içen	bahalı
badık	Pahalı, değerli
Vakarlı olmayan, hafif meşrep; gurursuz	baĥan
baġġe ~ baġi ~ baġkı	Bakan
Baki, artık, geriye kalan	baĥar
baġıřlayan	Bakan, bakar
(I) Baġıřlayan, affeden	bahasız
(II) Cömert, armaġan veren	Ucuz, deġersiz
baġlařık	baĥımlı
Birbirine baġlanmış, birleştirilmiş	Bakımlı, alımlı
baġlı 2 ~ baġlı ~ baġlı	baĥıřlı ~ baĥuřlı
(I) Baġlı, baġlanmış	Güzel, bakışı güzel, görüntüsü güzel olan
(II) İlgili, alakalı, baġımlı	baĥmalı
(III) Kapalı	(I) Bakmaya deġer
(IV) Kesilmiş, engellenmiş	(II) Güzel, ilgi çekici
(V) Birleşmiş, bitişmiş	baġı

Tarihî, eski

(II) Tuzlu, gözü yaşlı

bâki ~ bâkı ~ bâkî

barfeten

(I) Sonsuz, ebedi, kalıcı, devamlı, daimî

Beyaz, billur, şeffaf; beyaz tenli

(II) Kalan, geri kalan

barışık

(III) Diri, canlı

Barışık

(IV) Sabit, sağlam

barışmaz

bal 2 ~ bâl ~ bâl ~ pal

Barışmaz

(I) Düz ve yassı

barkeş

(II) Büyük ve yüksek

Yük taşıyıcı, çeken

bala bud

barlı

Çok fazla, fevkalade

Çok meyveli

balam kaytar

basan

Düzgün, düzenli, derli toplu

(I) Etkide bulunan, galip, yenen

balığ ~ balık ~ baluğ

(II) Baskı altına alan

Olgunlaşmış, akil balığ olmuş

(III) Talan eden

bâ-nemek

basık

(I) Tuzlu, tadı yerinde, lezzetli

Sıkıştırılmış, top haline getirilmiş, iç içe geçmiş

basılı	(I) Soylu, asil, asalet sahibi
Basılmış, sıkıştırılmış, yumak haline gelmiş	(II) Düzenli, tertipli
basma	başı açık
Sıkıştırılmış	(I) Başı açık, başında külah, şapka vb. olmayan
bastırık	(II) Velisi, kimsesi olmayan
Baskı altına alınmış, ayak altına alınmış	(III) Şehirli
baş ~ başş	başı cevel
Üstün, daha yukarı olan	Gür saçlı; saçı dağınık olan
baş aşağı	başı daşlı
(I) Utanmış, mahcup olmuş	(I) Tuhaf, yabancı
(II) Mütevazı, alçakgönüllü	(II) Kavgacı, inatçı
(III) Yığılmış, dökülmüş	başı karışık
baş bilen	(I) Dağınık
Anlayan, bilen; bilinçli	(II) Hayata bağlı
baş ve göt	başı kawğalı
Uğursuz	(I) Maceracı
baş-ayaklı	(II) Çok hareketli, eğlenceli, mutlu

başı kırcık

Kır saçlı, saçı kır saçlı

başı leççekli

Başı tülbentli, çarşafı

başı üce

Başı yüce, gururlu

başı yelli

Cahil, akli havada, kızgın, kavgacı, bencil

başka

(I) Yabancı

(II) Üstün, ayrıca, farklı olarak yapmış

baş-kuşaklı

Çok hareketli, faal; eğlenceli, mutlu

batabilmez

Üstesinden gelemes

batık

(I) Suya veya bataklığa batmış olan

(II) Aşağı olan yer, alçak

(III) Adını sanını kaybetmiş, yitirmiş

batın ~ batın ~ bâtin

Gizli, görünmeyen

bayat 2

Eski, eski olan

baydağı

Bayraklı

baz 2 ~ bāz 2

(I) Açık

(II) İri, büyük, gösterişli, güçlü, kuvvetli

bê abırır

Yüzsüz, arsız, haysiyetsiz

bê butta

Kökü olmayan, köksüz

bê iman

İmanı olmayan, imansız

bec	Uçkuruna düşkün, hayâsız, şehvet
Susuz	düşkünü
bed 1	bed zad
Kötü, hoş olmayan	Soyu sopu belli olmayan, sütü bozuk, asil
bed çiş	olmayan
Kem gözlü, kötü gözlü	bed-amuhte
bed dël	Kötülüğe alışmış, kötülük yapan
(I) İştahsız	bed-aram
(II) Çabuk incinen, müşkülpesent;	Huzursuz, rahatsız
uyumsuz	bed-bîn
bed dest	Kötümser
Kendisiyle yapılan ticaretten,	bed-dil
alışverişten veya işten zarar görülen	Kötü kalpli
bed how	bed-emel
Uykusu kaçan, uykusuzluk çeken	Kötü niyetli
bed nam	bed-eşl ~ eşl
Kötü adlı, adı kötüye çıkan, rüsva	Kötü soylu, aslı fena, soysuz
bed şalvar	bed-fi'l

Kötü işler işleyen kimse

beḥti baḡlı

bed-kīş

Şansız, kısmeti, bahtı bağlanmış

Kötü dinli, kötü mezhepli, dinsiz

beḥti yar

bed-oḡur

Bahtiyar, şanslı, mutlu

Uğursuz, bereketsiz

be'īd

bed-tıynet

Uzak, ırak

Yaratılışı, tabiatı fena olan, soyu bozuk,
bayağı

beḡ 1

Büyük, geniş; gözleri yuvasından fırlamış

beg ~ bek ~ bey 1 ~ beyg ~ bëyg

beḡ gözlü

Zengin

Gözü açık, uyanık; kem gözlü

beḡur

bekar ~ bēkār ~ bikar

Huzursuz

İşsiz, boş oturan

bē-ḥēyal

bele 4

Arsız; düşüncesiz

Yarım, yarım kalmış

behreli

bele 5

Faydalı, yararlanan, kısmetli

Uzun, uzun ve dar

behresiz

bele deraz

Kısmetsiz, nasipsiz

Uzun, uzun boylu	bembeyaz
bele dum	Kupkuru, tamamen kuru
Uzun kuyruklu	b�m
bele varis	Cahil, b�n
Mirasçısı olmayan, varisi olmayan	b�mekki
bele varrı ~ varrı	B�n, ahmak
Garip, tuhaf; aksine	b�n
beled	B�n, ahmak
Bilen, tanıyan	benc
b�li açık	Ezilmiş, dövülmüş; yaralanmış
Kuşaksız, belinde kuşağı olmayan	bend
belig bur	Bağımlı, ilgili
Uzun ve büyük	bende kerri
belik	Kulağı kesik
Uzun ve büyük	bengzeli ~ benzeli
belli	Benzeyen
Açık, apaçık; belli; ünlü, meşhur	bengzemez ~ benzemez

Benzersiz, benzetilmez

ber-pā

ber-avārdā

Ayakta, ayak üzerinde, yıkılmamış

Yapılmamış

bes 1 ~ bess

ber-bad

(I) Yeter, yetişir, tamam, kâfi

Berbat, kötü

(II) Enlemesine uzun

bereketli

bê-savad

Faydalı, bereketli, çok hayırlı

Okuma yazma bilmeyen

bereketsiz

besim

Bereketsiz, bereketi az olan

Güler yüzlü, güleç

ber-gārar

besse boylu

Düzenlenmiş

Boylu poslu, güzel endamlı

bergerār ~ ber-қarār ~ ber-қerār

besse

Kararlı, yerli, daimî, devamlı

(I) Orta boylu, güzel endamlı, boylu

berin ~ berīn

poslu

Yüksek, uzun, yüce

(II) Eğitilmiş, yetiştirilmiş

berķi

besse

Elektrikle çalışan

Bağımlı

bey ~ bêy bad

Yok olan, boşa giden, ortadan kalkan, fani, boş	(I) Sade, süssüz (II) Süslü, süslenmiş
beyaz boyn	bī-‘ār
Uzun boyunlu, boynu uzun olan	Arsız, utanmaz, sıyrık
beybada	bī-bāl-u-per
Yok olan, boşa giden, ortadan kalkan, fani, boş	Kolsuz, kanatsız
beybel ~ beyvel ~ bëyvel	bī-bedīl ~ bedīl
Aptal, bön, ahmak, saf; divane	(I) Eşsiz, eşi bulunmaz (II) Karşılıksız, bedelsiz
beyva ~ bëyva deli	bī-behre
Deli, zırdeli	Hissesiz, nasipsiz, mahrum, değersiz
beyva ~ bëyva	bī-bend
(I) Kötü, çirkin	(I) Bentsiz, bağısız, zincirsiz, düğümsüz
(II) Bön; deli	(II) Özgür, hür
(III) Kibirli ve bencil	bī-bizaet
bëzar	Yoksul, varlıksız
Bizar, tiksiniş, nefret etmiş	bī-butta
bezeksiz	

Budaksız	(I) Yabancı
bī-cānān	(II) Kayıtsız, ilgisiz
Sevgilisiz	bī-géyret
bī-cā	Gayretsiz, hareketsiz, cansız, tembel
Yersiz, sebepsiz	bī-gūdar
bī-cevab	Düşüncesiz
Cevapsız, cevabı olmayan	bī-ğul
bī-demağ ~ damağ	Bentsiz, zincirsiz
(I) Halsiz, bitkin, yorgun	bī-gul u mul
(II) Yüreği dar, kederli, sıkıntılı	(I) Çiçeksiz; süssüz, bezeksiz
bī-dermān	(II) Fakir, yoksul
Dermansız, güçsüz	bī-günāh
bī-dil	Günahsız, suçsuz, zavallı
Âşık, kalbini kaptıran	bī-ḥaber
bī-dilber	Habersiz, bilgisiz; vurdumduymaz
Sevgilisiz	bī-ḥad ~ hād
biğāna	Hadsiz, sınırsız

bī-hem-tā	Sebepsiz, nedensiz
Eşsiz, eşi benzeri olmayan	bik 2
bī-ḥeyā	Büyük
Arsız, utanmaz, sıyrık	bī-kārān
bī-ḥezān	Sonsuz
Sonbaharsız, her zaman taze, her zaman bahar	bī-ḳarār
bī-ḥikmet	Kararsız, sakinlik ve huzurunu kaybetmiş kimse, stresli, tedirgin
Hikmetsiz, sebepsiz	bī-kās ~ bē-kes
bī-ḥisāb	Kimsesiz
Hesapsız, sayısız	bī-ḳebā
bī-ḥud	Kaftansız, cübbesiz, elbisesiz
Kendi başına, nedensiz, sebepsiz	bikel ḳarri
bī-huṣ ~ bī-ḥūṣ ~ bēhuṣ	Bunak, yaşlı bunak
(I) Halden gitmiş, bayılmış	bikel
(II) Şaşkın, sersem	Bunak
(III) Deli	bī-ḳēyd
bī-'illet	Kayıtsız, alakasız, aldırılmaz

bī-ḳut

Yemeksiz, yiyeceksiz

bilen

Bilen, âlim

biler

Bilen, bilen kişi, âlim

bilici

(I) Bilgin, bilen, âlim

(II) Öngörülü, bilge

bilinmez

Bilinmeyen, meçhul

bilmez

Cahil, bilmez

bī-minnet

Minnetsiz

bimli

Faydalı, çok etkili

bim

Uygun, münasip

bī-neḳs

Eksiksiz

bī-nésib

Nasipsiz, kısmetsiz

bī-nevā

Nasipsiz, çaresiz, zavallı, fakir, muhtaç

bī-nezm

Düzensiz, tertipsiz

bī-nişān

Nişansız, belirtisiz, izsiz, alametsiz

bī-niyāz

İhtiyaçsız

bī-pā

Ayaksız; köksüz, temelsiz; dayanıksız

bī-pāyān

Sonsuz, tükenmez

bī-riyā

bī-pervā

Riyasız, yalansız

Korkusuz

biryan ~ beryan ~ büryan

bī-péymān

(I) Çıplak

Sonu görülmeyecek kadar geniş olan,
uçsuz bucaksız

(II) Pişmiş, kızarmış, kavrulmuş

bir

bī-sāmān

Düzensiz, avare, aylak

Birleşmiş, ortak olan

bī-sās

bir az

Sessiz

Bir parça, azıcık

bī-semer

birazcık

Faydasız

Pek az, çok az

bi-semer

bir kulağ

Faydasız

Biraz, birazcık

bī-ser u pā

bī-rah

Başsız, intizamsız, düzensiz, savruk

Yolu olmayan

bī-sütūn

birinci

Sütunu olmayan, direksiz

Sarı pirinç renginde olan

bī-şek	Kaynamış, bitişmiş
Şüphesiz	bitmez
bişili	(I) Güvermez, yetişmez
Pişmiş, pişirilmiş	(II) Sonsuz, sonu gelmez
bişkeni	bī-’urze
Kırılabilir	(I) Hor, zelil, hakir
bişmiş	(II) Kültürsüz, hünersiz
Pişmiş	(III) Zügürt, meteliksiz
bī-tāb	(IV) Amaçsız, hedefsiz, gayesiz
Bitkin, yorgun	bī-vefā
bī-temannā	Vefasız, hayırsız; döneke
Temennisiz, bir isteği olmayan, bir dileği olmayan	bi-veḥt
bitik ~ bitişik	Zamansız, vakitsiz
Bitişik, bitişmiş, kaynamış	bī-vücūd
bitik ~ bitli	Vücutsuz
Bitli, bitlenmiş olan	biz burun
bitişken	Uzun burunlu, burnu uzun

bî-zevāl	Çaresiz
Zevalsiz, sonu olmayan, ebedi	bol ~ böl ~ bul 2
bî-zūr	(I) Geniş, yassı; yeri uygun olan
Güçsüz, kuvvetsiz, zayıf	(II) Fazla, bol olan
bizlik 1	boş
Bizimki, bize ait olan	(I) Boş
bizzik 1	(II) Değersiz
Soğuktan büzüşmüş, kırışmış	(III) İradesiz
bizzik 2	bowlan
Şımarık, yaramaz	Aptal, salak
boğan	boyalı
Boğan, öldüren	Boyalı
boğulu	boylı ~ boylu 1
Boğulmuş olan, boğulan	Boylu poslu, uzun boylu, güzel endamlı
boğur	boylu 2
Kilolu, sağlıklı, sağlam	Renkli
bohur	boynu beyaz

Uzun boyunlu, boynu uzun olan	bozğun ~ bozkum
boynu burruk	Dağınık, solgun
Boynu bükük, çaresiz	buğ 1 ~ buğ
boynu eyri	Huzursuz
(I) İtaat eden, boyun büken, baş eğen	bul 1
(II) Mazlum, çaresiz	Yukarıda olan, yüksekte olan
boynu yoğun	bulağı
Ensesi kalın	Karıştırıcı
boysuz	bulağ 3
Kısa boylu, cüce	Karışmış
boyu besse	bulanık
Orta boylu, güzel endamlı	Bulanık
boz 1	bulaşık
(I) Dumanlı, sisli, açık olmayan	Kirlenmiş
(II) Çıplak, bitkisiz	bulunmaz
boz baş	Az bulunan, bulunmaz, nadir
Ak saçlı, kır saçlı	bul-vafir

Çok bol olan	büşür
bunc	Isısı fazla olan
Kullanılmış, eski; değersiz	bütün
bunuslu	Tam, el değmemiş, eksiksiz
Köklü, asil, soylu	büzük ~ büzüşük
burnu eyri	Kırışık, kırışmış
Burnu eğri olan; mutsuz, huzursuz olan	büzülü
burnu yelli	Kırışık, buruşuk
Kibirli, burnu havada	cahal ~ cahıl ~ cāhil
burrende ~ bürrrende	Cahil, bilgisiz
Keskin	can suz
buruz	Can yakan
Açık, aleni, apaçık	cān-beḥş
bürrük	Can veren, hayat bağışlayan, cana can
Eğri, eğri büğrü	katan, sevgili
bürrüşük	can-can
Kırışık, buruşmuş	Birbirini seven, hoşlanan
	cānistān

Can çıkarıcı, ruh alıcı insana bela olan, güzel	Çılgın, deli
cān-nisār	ceydak
Canını feda eden, canını harcayan	Hızlı hareket eden, çevik, çabuk
can-setan	cıgala ~ cıgele
Can alan	Genç, taze
cān-ṭeleb	ciğer-dāğlı
Canı almak isteyen	Ciğeri dağlı, yaralı
car ~ cār	ciğer-ḥār
Akıcı, revan, akan	Kederli, sıkıntılı
cāvidān ~ cāvidān	ciğer-ḥeste
Ölmez, bengi, kalıcı, sonsuz, ebedî	Ciğeri yaralı, kederli, üzüntülü, mükedder
cemīl	ciğer-ḥūn
Güzel	Ciğeri yaralı, çok acıklı
cencal	ciğer-teşne
(I) Karışık, davalı, münakaşalı	mec. Çok özleyen
(II) Kavgacı, oyunbozan, mızıkçı	coşgun
cenūn ~ cunun ~ cünūn	Çoşkun

cur ~ cūr ~ cūr	(II) Kötü niyetli olan
Uygun; aynı türde olan	çetin
curre	Güç, zor, müşkül
Küçük, ufak	çımırak
çağ 2 ~ çağ ~ çağ 4	Hazır; kollarını sıvamış hazır bekleyen
Şişman, besili, etli	çiğli
çağ 3 ~ çāk 2	Çitli, çeperli
Yarık, yırtık	çir 2
çārasız	Galip, yenen, galebe eden
Çaresiz	çoh ~ çóh ~ çuḥ
çenli	Çok
Sisli, dumanlı	çohlun
çep	Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb.
(I) Eğri, eğilmiş	bakımından büyük ve aşırı olan, az
(I) Şaşı gözlü	karşıtı, çok
çep-çidar	çoh ziyad
(I) Karmaşık	Çok, fazla
	dāhim-āgūş

Daima kucakta olan; sarmaş dolaş

daz

dalıncı

Verimsiz veya susuz, bitek olmayan,

Arkasından gelen, ısrarcı

kıraç

dāmen-gīr

dēmeli

(I) Etek tutan, eteğe yapışan; bir yere

Söylemeye değer, demeye değer

bağlanan

der-be-der

(II) Hasım, davacı, şikâyetçi

(I) Kapı kapı gezen, serseri

(III) İnsanı hareketten alıkoyan

(II) Perişan, dağınık

dana ~ dāna ~ dānā 2

devre

Bilen, bilici, bilgiç, bilgili

Ters, zıt

dānā 1

dībş

Güçsüz

(I) Olgun, tam

dar 1 ~ dār

(II) Acı tadı olan, tadı acıya dönen

Sıkıntılı, içine alacağı şeye oranla

dıgılı

ölçüleri yetersiz olan; genişliği az veya

Yuvarlak, daire şeklinde olan

yetersiz olan, ensiz

dıl gir ~ dil-gir ~ dil-gīr

daracağ

(I) Gönül tutan, kalbe sıkıntı veren

Dar, ensiz, ince

(II) Üzgün, kırgın, gücenmiş

dıl ħor ~ dil-ħor

Üzgün

dıl kısse ~ dil kisse

(I) Dili kısa olan, kısa dilli

(II) Muhtaç, utangaç

dıl nahada

Gönül koymuş, mutlu

dıl serd

Soğuk, ilgisiz

dılowbaz ~ dilowbaz

Konuşkan, dili açık, dilbaz

dınc ~ dinc ~ dınc

Dinç, mutlu, huzurlu

dırrı ~ diri ~ dırrı

(I) Canlı, diri

(II) Mutlu

(III) Hızlı, çabuk

dırrı baş

(I) Mutlu, sevinçli

(II) Çabuk, hızlı

(III) Uyanık, zeki; afacan

dıbben

Soyu kuruyan, kökü kazılan

dıdergin

(I) Serseri, avare

(II) Memleketi terk etmiş

dıkili 1

Dikili, dik olan

dıl anlamaz

Cahil, laf, söz anlamaz

dıl bilen

Anlayışlı, bilgili

dıl bilmez

Söz anlamaz; dil bilmeyen, cahil

dilaçar

Fasih, belif, güzel konuşan

dil-ağzlı

Dilli, dili açık, konuşkan; cesur

dil-ārā

(I) Gönül alan, gönül kapan, gönül okşayan, gönlü dinlendiren

(II) Zevk ve sevinç kaynağı olan

dil-āram ~ ārām

Gönlü dinlendiren, gönlü yatıştıran, gönül okşayan; huzurlu, dinç, sakin

dilaver

(I) Dili açık olan, konuşkan

(II) Yiğit, cesur

dilbaz

Konuşkan, çok konuşan

dil-bend

(I) Gönül bağlayan

(II) Maşuk, mahbup

(III) Gönül çekici, cazip, sevimli, sevilen

dil-ber

Gönlü alıp götüren, güzel, sevgili, maşuk

dil-engiz

Yürek açan, heyecan verici, hoş

dil-ferīb

Gönül aldatan, cazibeli, alımlı

dil-ħun

İçi kan ağlayan

dili egri

Dili bozuk, konuşması düzgün olmayan, tam konuşamayan

dili itti

Dili iyi kullanamayan, bilmeyen

dili şirin

Tatlı dilli, sevimli, tatlı sözlü

dili uzun

Dili uzun; geveze, gereksiz konuşan

Gönül okşayan

dili yağlı

dil-nişîn

Tatlı dilli, sevimli

Gönülde yer tutan, hoş, latif, yüreğe

dili yassı

yatan, cana sinen, hoş giden

(I) Dili yassı ve büyük olup ağır, yavaş

dil-perişân

konuşan

Gönlü, kalbi perişan olan, gamlı, kasvetli

(II) Tatlı dilli

dil-pezir

dilik

Gönle hoş gelen, hoş

Parçalı, yarık, kesik

dilsiz

dilir ~ dilir

Dilsiz; az konuşan

(I) Konuşkan, konuşmacı

dil-teng

(II) Cesur, yiğit

Yüreği dar, kederli, sıkıntılı

dil-keş

direşân

Çekici, gönle hoş gelen

Parlak, parlayan, ışık saçan

dilli

direkli

(I) Dilli, konuşkan, cesur

Mutlu, sevinçli

(II) Tatlı dilli

dişi ~ dişsi ~ dişü ~ dişi

dil-nevâz

Yumuşak, kaba, iri olmayan

dişli

Doğmuş, dünyaya gelmiş

Dişli

doğ 1 ~ doğ ~ toğ

diz 2 ~ düz 2

Aç olmayan, tok

Doğru, dosdoğru, dümdüz, düzenli

doğ mest

do reng

Mal mülk ile kendinden geçmiş,

İki yüzlü

varlıktan dolayı kendini kaybetmiş,

doğrı ~ doğrı ~ doğru

servet sarhoşu olan

Doğru, gerçek; sadık

dol 1

doğar

Yakın, birbirine bitişik

Doğan, doğum yapan

dolam ~ dolama-dolaşık

dođarđan

(I) Birbirine karışmış, dolaşmış,

Doğurgan, çok doğuran

kıvrılmış

doğmaz

(II) Problemlili, sorunlu

Kısır, doğurmaz

dolaşık ~ dolaşık ~ dolaşık

doğrantı

(I) Birbirine karışmış, dolaşmış

Doğranmış, ufalanmış

(II) Kavgalı

doğulu

dolay

Zor, çetin

doluğ 1

Üzgün, kederli, mutsuz

don 2 ~ dong ~ donđ

(I) Serin, soğuk

(II) Soğuk kimse, taş kalpli

(III) Aptal, salak

(IV) Ane babayı inciten

donguz boyn

Boynu tutulan

dor dane ~ dur dana ~ dur-dāna ~ dur-

dāne

Sevgili, kıymetli

dorma-dolaşık

Karma karışık, darmadağın

dorost ~ dorúst ~ dōrúst ~ dōrös ~

dōrúst ~ durus ~ dūrüs ~ dūrúst

(I) Düzgün, düzenli

(II) Doğru, gerđek

doulu

(I) Dolu, boşun zıddı

(II) Kilolu ve güçlü

dovban

Kaçan

dow teleb

Hazır

dowal pa

İnatçı

dow

Muzaffer, başarılı, galip

dowra ~ dowre ~ dōwre

Daire şeklinde olan, daireye benzer

doyan

Doyan, tatmin olan, ikna olan

doymalı

Doyurabilir; ikna edilebilir

doyuḡ ~ doyuḡ

Yarı uyanık, yarı uykulu

dökük

Birbirine karışmış, dağılmış

dökülü

Dökülü olan

dökünek 2

Birbirine karışmış, dağılmış

döneli

Düvesi olan

dönmez

Geri dönmez, dönmez

dönü ḡara

Aḡır davranan, seri olmayan

dönük

(I) Dönen, dönmüş

(II) Gözden düşmüş, asosyal

dönümlü

(I) Hasta ve muhtaḡları ziyaret eden,

yardım sever

(II) Geçen, geçici, dönmüş

dörd ḡılıḡlı

Dört eli ayaḡı olan

dörd-el-ayaḡlı

Dört eli ayaḡı olan

döşeli

Serili, döşeli

döş-o-ḡulunclu

Göḡsü, omuzu olan; güçlü kuvvetli

döşürgü

Toplayan, derleyen

dövr ~ döyr ~ döyre

(I) Daḡılmış, şanssız

(II) Ters

döwletli

Mal mülk sahibi, zengin

duçar

döyülü

Tutkun, yakalanmış, tutulmuş

Dövülmüş, un haline getirilmiş, ezilmiş,
ezilmiş

dudğun ~ dudnuğ

Mutsuz, üzgün, alınmış

döyüntü

dudum

Ezinti, darbe, ezilmiş, dövülmüş

mec. Her işe burnunu sokan kişi, her

du ca gu

yere girip çıkan

İki yüzlü, münafık, iki yerde aynı şeyi
söylemeyen

dukkow

İki katlı; eğilmiş

du can gèréftar

dukkulu

Üzgün, huzursuz

Beli bükülmüş, eğilmiş

du dël

dumanlı

İkircikli, iki gönüllü, şüpheli

Dumanlı, bulutlu

du reng

dür

(I) İki renkli

Uzak

(II) İki yüzlü, münafık, mürai

durağan ~ duran

du riz

Ayakta duran, çalışkan, dirençli, güçlü

İki sıralı, iki safı olan

duramaz ağa

(I) Tembel	dururru
(II) Bir sözü sonuna kadar dinlemeyen, söze karışan	Hafif meşrep olan duzlu
(III) Her işe burnunu sokan	Tuzlu duzsuz
durar	(I) Tuzsuz, tatsız
Dirençli, direnen	(II) Zırva söz, tadı tuzu olmayan söz
durğan	(III) Hafifmeşrep
Çabuk hareket eden, çalışkan	düde
durğun	Duman renkli, kararmış, morarmış
Durgun	düdeme
duru ~ durrı ~ durru	Duman renkli, koyu renkli
Temiz, parlak, su gibi olan	düdü
duru kıan	Duman rengi, koyu olan
mec. Kan dökücü, şerli	düg ~ dik
dutulu	Dik, kabarmış olan
Tutuklu	dügünlü
dururğa	
Orta boylu	

(I) Dügümlü

düşgün

(II) Sorunlu, problemlı

(I) Düşkün, zayıf, halsiz

dügür

(II) Yaşlı, bunamış

Sık dokunmuş olan, sağlam ve düz

(III) mec. Değer ve onurunu yitirmiş

olmayan

(IV) Alçak gönüllü

düm-düz

düşmeli

Dümdüz

Düşebilir olan

dümtü ~ dümtük

düşük

Yılışık, her yere girip çıkan; her işe

(I) Düşük, düşen şey, düşmüş olan

burnunu sokan, pervasız

(II) Yaşlı, düşkün

düp ~ düppe düz

düşünc

Doğru düzgün, temiz, soyulmuş,

Düşünen, düşünceli

temizlenmiş

dürülü

düzgü

(I) Sarılmış, toplanmış, kıvrılmış, dürülü

İpe dizilmiş, düzenli, tertipli

(II) Düzgün ve düzenli

düzgün

dürüm

(I) Doğru, dürüst, doğru sözlü

Dürülmüş, kıvrılmış, sarılmış

(II) Düzenli, düzgün

ebdal ~ ebdāl

Yorgun, elden ayaktan düşmüş

êbe

Boş

ebedi

Sürekli; ebedî

ebreş

Üzerinde beyaz ve kına renkli benekleri
olan

ebrik ~ eprik

Çürümüş; kırıışmış, pörsümüş; solmuş,
ezilmiş

ecem bayı ~ vayı

Laubali, tuhaf

ecep

(I) Şaşırtıcı, ilginç

(II) Güzel, beğenilen

(III) Komik

ecir ~ ecr

Tutkun; rahat olmayan

ecnowurd

(I) Şeytan suratlı, yüzlü

(II) Hızlı, çabuk

(III) Edepsiz, terbiyesiz

ecuce

(I) Garip, tuhaf, acayip

(II) Hamarat, çalışkan

ecved

Asil, soylu, necip

efsurde ~ fisurde

(I) Donmuş, solgun, üzgün

(II) mec. Duygusuz, hissiz, kansız

efşan ~ efşân

Birbirine karışmış, saçan, serpen,
dağıtan, silken

ege 2 ~ eye 2 ~ êye ~ yêye

Sahip, sorumlu	ehl ~ ehli ~ ähl
egik	(I) Evcil, ehil
Eğilmiş olan, eğik	(II) Sakin
egili	ehnıma
Eğilmiş olan	Kötü suratlı, çirkin yüzlü; nefret edilen
egirri ~ egri	ehvel
Eğri, eğrilmiş olan	(I) Ahmak, aptal
egirrice	(II) Özürlü
Eğrice, az eğri olan	ekili
egirri ügürrü	Ekilmiş olan, ekili
Eğri büğrü	ekkeli
egiş ügüş ~ eyiş uyuş	Boş, beyhude
Eğri büğrü	eqli kesen
egsi ~ eğsi ~ eski ~ eysi ~ äski	Bir şeyin olabileceğine inanan, akli eren,
Eski, eski olan	akıllı
egsik ~ eysi ~ eysik ~ äğsik	eqli kesmez
Eksik, eksik olan	Sonucu tahmin edemeyen, ilerisini göremeyen, akli kesmeyen

el ~  l 2 ~ il

Destekleyen, arka çıkan

eldeki

(I) Mevcut olan, elde bulunan

(II) Ulaşılabilir durumda olan,
ulaşılabilir

eldeng

(I) Bedavacı, beleşçi

(II) İşsiz, arsız, utanmaz, sıyrık

ele pele ~ vele

Saçma sapan, anlamsız

ele verd

Bir Şeye dayanmış, yaslanmış

eleki

(I) Elle yapılan; kasıtlı yapılan

(II) Boş beleş, iptal olmuş

elelek

El  leme rezil olan; Şeref ve haysiyetini
yitirmiş

eleli

Elenmiş olan, elekten geçmiş olan

elewan

Hızlı, acele

eleze ~ elheze

Ayrıcalıklı, ayrıca örülmüş olan

eli açık

(I) Cömert, eli açık; bağışlayıcı olan

(II) aresiz, fakir

(III)  zg r

eli ağ

(I) Tecrübesiz, herhangi bir mesleği
olmayan

(II) Eli bir işe yatkın olmayan

eli bağlı

(I) Eli bağlı olan

(II) Güçsüz, çaresiz olan

(I) Tecrübeli, yetenekli

eli dolu

(II) Eli çabuk olan

(I) Eli boş olmayan, eli dolu

eli uzun

(II) Varlıklı, zengin

Haddini bilmeyen, başkasının hakkına

eli eğri ~ eyri

tecavüz eden

Eli eğri olan

êlsiz

eli hâlî

Êlsiz, yurtsuz

(I) Eli boş; fakir

emcekli

(II) Güçsüz, çaresiz olan

Memeli

eli kanlı

emeli arrı

Katil, canî, eli kanlı

İşi temiz, iyi yapan

eli keyeli

emeli yanmış

(I) Elinde taş olan, eli kayalı

İşi gücü başkasının nefretine konu

(II) Taş atmakta usta olan

olmuş, bozguncu

eli sıkık

emeli

Pinti, cimri; eli sıkı

(I) Çalışabilir

eli sulu

(II) Yapay

emen

Annesinin memesinden süt içen, emen	endecik
eminmez	Azıcık, birazcık
İlaçsız, çaresiz, dermanı olmayan	eng 2
enayı	Uzun ve yüksek olan
(I) Bilgisiz, habersiz olan	enik ~ ênik ~ êniğ
(II) Düşünmeden konuşma veya fikir beyanı yapan	Alçak, baş aşağı olmuş
enc	enikli
(I) Ezilmiş, dövülmüş; bedeninin tamamen ezilmiş kısmı	Yavrusu ile birlikte dolaşan (köpek vb. hayvan)
(II) Birbirine karışmış, karışık	epirik
encül	Solmuş, pörsümüş
(I) Birbirine girmiş	er kowan
(II) Ahmak	(I) Erkekleri yenmiş olan ve kovalayan
endek	(II) Muzaffer, mutlu
Az, biraz	(III) Kırmızı suratlı
endekce ~ endekçe	erağ ~ ereğ 2 ~ êrak ~ ırağ ~ ırağ ~
Azıcık, birazcık	irag ~ irag ~ irak ~ irag ~ yirak
	(I) Uzak, irak

(II) Geniş, yaygın

erdemli

(I) Uzman, tecrübeli; mahir, erdemli

(II) Şahsiyetli, liyakatli

ereklı

(I) Terli

(II) Nemli

erğanı

Avare, başıboş

erğe

(I) Şakacı, şuh tabiatlı, sözlü

(II) Çalışkan, zeki

(III) Yaramaz, hafif meşrepli

errak

Söz dinlemeyen

errik ~ érrig ~ érrik

(I) Dövülmüş, ezilmiş, un haline gelmiş;

parçalanmış, çürümüş

(II) Eskimiş, pörsümüş

(III) Yassı ve geniş; yayılmış

(IV) İri, büyük

errimeli

Eriyebilen, erimeye uygun

errinti

Erimiş olan

ersalan ~ erselan

Aslan yürekli, yiğit, cesur

esen 1

Mutlu, sağlıklı

esir yesir

Esir, çaresiz; kimsesiz

éynağlı

İhtişamlı

eyri uyru

Eğri büğrü

ġafil ~ ġafil ~ ġāfil ~ ġāfil

Yapacağını ve bundan dolayı başına geleceğini önceden düşünmeyip ihmal eden, gaflette bulunan; gafil, bilinçsiz, dikkatsiz, tembel, dalgın, ihtiyatsız

ġāl'a ~ ġala ~ ġel'e

Kalabalık olan, toplanmış, üst üste yığılmış

ġalaġ ~ ġaluġ ~ kalık ~ ġalık ~ ġaluġ

Kalan, artık

ġanatlı ~ ġanatlı

(I) Kanatlı, kanadı olan

(II) mec. Güçlü ve kuvvetli

ġanatsız ~ ġanatsız ~ ġanatsız

Kanatsız

ġanlı ~ ġanlı

Kanlı, kana bulaşmış

ġarışġ ~ ġarışġ ~ ġarışġ

Karışık, birbirine karışmış

ġarşı ~ ġarşı ~ ġarşı ~ ġerşı ~ ġerşı

(I) Denk, aynı ağırlıkta olan

(II) Zıt, karışık

ġay ~ ġayī ~ ġayi ~ ġāy ~ ġāyī ~ ġayı ~

kayık

Sağlam, sert

ġayıp ~ ġēyb

Bilinmeyen, belli olmayan, kayıp; açık olmayan

ġāziyā ~ ġada ~ ġazza ~ ġeda ~ ġezza

Zeki, hızlı, çalışkan

ġeliz

(I) Kaba, iri, yoğun, sert

(II) Çok konuşan, geveze; atıp tutan, lafazan

ġereh kerde

Gururlu, kendini beğenmiş

ğerezli

Kindar, düşman, gazezli

ğoç ~ ğoçç ~ ğoş ~ қоç

mec. Yiğit, cesur; sağlıklı, gürbüz

ğerib ~ ğerīb ~ gèrib ~ karib

(I) Yabancı, kimsesiz, gurbette yaşayan

ğolay

Kolay

(II) Tuhaf, sıra dışı, acayip

ğorro ~ gurr ~ қurrı ~ қurru

ğerre kerde

Gururlu, kendini beğenmiş

(I) Kuru, kuru ve boş, tamamen boş, sert

(II) Çelimsiz, zayıf ve kemiksiz

ğerre

Gururlu, bencil

ğücsüz ~ güçsüz

Gücsüz, zayıf

ğéybi

Aşikâr olmayan, açık olmayan şey

ğullı ~ güllü

Çiçekli, renkli

ğeyz ~ ğéyz

Huzursuz, incinmiş

ğundağlı

Kundaklı

ğezebli

Kızgın, sinirli

gur

mec. Genç, mutlu

gizlin

Gizli

gurbuz

(I) Gürbüz

(II) Çabuk, hızlı

göl üzlü

gurgun

Göl yüzü, çiçek yüzü, güzel

Mutlu, mesut

güleğen

gurre

Güler yüzü

Genç, delikanlı

gülen

gurrece

Gülen, güler yüzü, güler

Genç, delikanlı

güler güler

ğurşaglı

Güler yüzü, mutlu, güzel yüzü

Kuşaklı

güler üzlü

guşu

Güler yüzü

Başkalarının sözlerine kulak vererek

güler

harekete geçen

Gülen, güler yüzü, güler

ğutuz

güleş ~ gülüş üzlü

İşe yaramaz, faydasız

Güler yüzü

ğuzı ~ ğuzzi ~ ğuzzı ~ ğuzu ~ ğuzzu ~

güleş 2

ķuzu ~ kuzı ~ ķuzzu ~ ķuzzi ~ ķüzı

Güleç, güler yüzü

(I) mec. Sevilen, sevimli

güleşeli

(II) mec. Temiz

Güllü	gürizan
gülgüncü	Kaçan, firar eden
Gülünç, komik, dalga geçilen	güriz-pâ
gülmeli	Bir yerde durmayan, çok kaçan
Komik, gülünç	hababağı
gülmez	Açık, aşikâr
Asık suratlı, gülmez	hac 1 ~ haç
gün allı	Hayran, şaşkın
Gün ışığına karşı	hac o vac ~ hâc o vâc
güneş üzlü	Şaşkın
Gün yüzlü, güzel yüzlü	hadık
günsüz	Yetenekli, bilinçli
Güneşsiz	haf haffi
günü kere	Bunak
Kara günü olan, bedbaht, çaresiz	hak ~ haqq
günü yaman	Kavgacı, uyumsuz, anne babayla ve aile efradıyla geçinemeyen
Kara günü olan, bedbaht, çaresiz	halla halla

Çok, fazla

hasaḳ ~ hasıḳ

hang

Yorgunluktan ve susuzluktan bitap ve

Kavgacı, gürültücü

halsiz düşmüş olan

hanısı ~ hansı

haşar paşar

Hangisi, hangileri, hangi?

Darmadağınık

happıl huppul

havalı ~ hevâlı

Yuvarlak, kabarık, şişman

(I) Herhangi bir nitelikte havası olan

har 1 ~ hâr

(II) İyi, temiz hava alan, havadar

mec. Hızlı ve çabuk

(III) mec. Bir işi gereğince

har o tor

benimsemeyen, önemsemeyen

Kavgacı, şerli

(IV) mec. Göz alıcı, çekici, albenisi olan

ḥāra

(V) mec. Kibirli, çalımlı, gururlu

İri, kalın, büyük

havayı

haralı ~ haralıyang

(I) Havaya ait olan, göksel

Nereli?

(II) Ciddi olmayan, ciddi işlerle

haray 2

uğraşmayan, ciddi işler yapmayan,

Gürültü yapan

dilediği gibi davranan, uçarı, hoppa,

yeleme

hayçı	(I) Düzensiz, tertipsiz
Çağırın, bağırın	(II) Uygunsuz davranan
hayıl hayıl	hele pez
Hayran, serseri	Yarı pişmiş
hayırķ	hêlpin
Ayık, bilinçli, farkındalığı olan	Büyük, geniş, hacimli
hazara	hêlpiz
Binlerce, çok, birçok	Gıdıklı, gıdığı çok olan
hecab	hem-âgüş
Garip, tuhaf, lezzetli	Kucak kucağa, sarmaş dolaş olan
hêç işlik	hem-gîr
İşe yaramaz	(I) İttihat etmiş, birleşmiş, birlik olmuş, birleşik
hêçlig ~ hêçlik	(II) İttisal eden, ulaşan, kavuşan, bitişen, aralıksız, hiç durmadan
İşe yaramaz	
hel o hul ~ hule ~ huş	hem-hûy
Karışık, düzensiz	Aynı huyda, aynı tabiatta olan, huyları bir olan
hele hirtow	

hemīše-behār	Yakın
Her zaman bahar gibi taze ve yeni olan	henekçi
hem-sān	Şuh, şakacı, latife yapan
Aynı, benzer	heng o hung
hem-şe'n	Hareketsiz
Eş düzeyde olan, eşit makam ve mevkide bulunan	henge res ~ beres
hem-tā	Çok yakın olan
Benzer, paydaş, denk, müsavi	hènik ~ hènik
hemtafāk ~ hem-tefāk	(I) İnmiş, yokuş aşağı olan
Beraber, birleşmiş, müttefik	(II) Başını önüne eğmiş, saygı gösteren
hem-zānū	hènilti
Yan yana oturan; diz dize oturup konuşan	(I) İnmiş, yokuş aşağı olan
hem-zebān	(II) Başını önüne eğmiş, saygı gösteren
(I) Dilleri bir olan, aynı dili konuşan	her 1
(II) Ağız bir olan	Her, her biri, her şey, hepsi, bütün
hen ~ heng	her baş
	Düzensiz, tertipsiz

her cayı

(II) mec. Değersiz

Hercai, saçma, serseri, gelgeç, yelte

herken

her dembil

Genç, delikanlı

Düzensiz, laubali

herr o hoş

her geli ~ geldi

Düzensiz, karışık

Hercai, serseri, başıboş, gelgeç, yelte

herz

her kurre

İşe yaramayan, değersiz

Kaba

hessig

her lemmer

Yorgun argın, yorulmuş

Her türlü

hesvayı

herc ~ herce

Şüpheli, tereddütlü

(I) Dağınık

heş 1 ~ heşt 1

(II) Düzensiz, serseri

Tok, aç olmayan

herceli

heşeri

Düzensiz, yaramaz

Karşı cinse çokça ilgi duyan

herde hürde

heşvar ~ heştvar

(I) Karışık

(I) Çeşitli, farklı

(II) Dağınık, serseri	Çok, fazla
hetik hütük	hırnekki
(I) Zayıf, çelimsiz, çıplak, çaresiz, işsiz güçsüz	Alaya alınan, dalga geçilen, komik
(II) Düzensiz, tertipsiz	hırreki
hay ~ hey ~ hây howlu	Edepsiz, cahil, düzensiz
İlginç, görülmeye değer; tuhaf, karışık, kavgalı	hırrow
heybetli	Edepsiz, düzensiz, vakarsız
Heybetli, görkemli, cüsseli	hırti
häyger ~ högür	Edepsiz, vakarsız, hafifmeşrep
Bağlı, bağlanmış	hiliçaq
hımmetli	Akışkan
Hımmetli, gayretli	hilli
hingıft ~ hırıft	Akışkan
(I) Çok, fazla	hirdeng
(II) Sert, sağlam	(I) Sağlam
hırıft	(II) Çok
	hırpinçalıq

Akışkan	Akıllı, yetenekli, zeki, uyanık
hitil	hoşlu
Benzer	Zeki, akıllı
hob ~ ħub	howçu
(I) İyi, mutlu, sağlıklı	Söylenti yayan, yalancı
(II) Yeter, kâfi	howleki
hobab	Acelecı, heyecanlı
Kilolu, şişman; sağlıklı	hoyuĸ
hoĸ 2	Uyanık, farkında
Kabarmış, öne çıkmış	hörük
hoĸ gözlü	Urganla bağlanmış
İri, dışarı fırlamış gözleri olan	hörüklü
hokku	Urganla bağlanmış
Cahil, salak	hörülü
hoş ~ hoş	Dokunmuş, örülmüş
İyi, güzel; tatlı	höyül
hoş o beşerli	Acelecı

hubab

Şişman, semiz

hucac

Uzak, aralıklı

hul puht

(I) Sıcaktan bunalmış, sıcak vurmuş

(II) Yarı pişmiş

hul

Avare, perişan

huldurum hup

Heyecanlanmış, perişan durumda olan

hulle biriz

Yarı kavrulmuş, yarı kızartılmış

huluğ gözlü

Gözleri dışa fırlamış olan

humayıl

Yüksek, uzun

huméyla

Şanslı

hummar

Sakin, yavaş

hūnhār

Kan içen, zalim, vahşi

hūnīn

Kanlı, kana bulaşmış

hunnuz ~ hūnnuz

Uzun boylu, yüksek, uzun

hūn-rīz

Kan döken, kan dökücü

hur hurrek

Sıvı, akışkan

hur

Sıvı, ince, akışkan, sulu

hurde

(I) Küçük, ufak, değersiz	Boş, çürük
(II) Dar	ıldız ~ ılluz ~ ulduz ~ uldúz ~ ulluz ~
hurmuz	ılduz ~ üllúz ~ úldúz ~ yulluz
Sıcak, hararetili	mec. Güzel yüzlü
huss	ırrıl
Ağzı yanmış	Birbirinden ayrılmış, parçalanmış
hut 2	ırtık ~ yırtık
Şaşakalmış, donakalmış, şaşkın	Parçalanmış, yırtık
hücec	ırtılı
Uzak, aralıklı	Yırtık, yırtılmış
hünerli	ıssı ~ issi ~ ıssı ~ isti
Becerikli	Şefkatli, müşfik
hürkük	ice ~ uca ~ üca ~ ücā ~ üce ~ üçā ~
Kaçan, firari	yüce
hürküntü	Yüksek, ulu, yüce
Korkak, ürkek, kaçak	iclaf
hüşük püşük	Alçak, değersiz
	içen

İçen, içme eylemini yapan, gerçekleştiren	ibik Yere düşmüş, yıkılmış, uyumuş, yıkık
içerdeki İçeride olan, içeriye ait	ihili Yere düşmüş, yenilmiş, yıkılı olan
içi dönük Kıskanç, sahtekâr, kötü niyetli	ikili Yere düşmüş, yıkılı, viran
içi eyri Kıskanç, sahtekâr, kötü niyetli	ilenik ~ ilenik Kötü kokulu, kokmuş
içim İçilebilir, bir içimlik olan	ilenmez Koku almayan
içmeli İçmeye değer, içilebilir	ilik Ilık
iflic ~ iflinc Felç olmuş	imağ ~ imağ ~ ümağ ~ yumağ İç içe geçmiş, kalabalık olan
iflik Eski, çürümüş, parça parça	imanlı İnançlı, dindar
igid ~ iyid ~ yigid ~ yigit ~ yiyid Genç, yiğit	imansız

İnançsız, imanı olmayan	ipi kırık
imān-ṭaleb	(I) İpi kopuk olan
İman peşinde olan, isteği iman olan	(II) Kendisine güvenilmeyen
imen	ireli
Emniyette olan, gönlü rahat, korkusuz, güvenilir	Uzaklaşmış, öne geçmiş, önde olan
inanmalı	irgençi
İnanmaya değer, inanılır	Nefret edilen, alçak, kendisinden kaçılan, iğrenç
inanmayan	is 2
İnanmayan, inançsız	Islak, yaş, nemli
incili	islali
(I) Ezilmiş, dövülmüş	Islanmış, nemlenmiş
(II) İncinmiş, kırılmış	isli
inçe	Kokulu, kokmuş, kokuşmuş
(I) İnce, zarif	issekli ~ istekli
(II) Zayıf ve çelimsiz	İsteyen, görücü
indiki	issemiz ~ istemez
Şimdiki, bugünkü, günümüzdeki	

(I) İstemeyen, isteği olmayan, meyilli olmayan	Kullanılabilir, faydalanılabilir, yararlı
	işlowunc
(II) Gerekmez, lazım olmaz, olmayan	Parlayan, parıldayan, nurani
isseyen ~ isteyen	işsiz
İsteyen, meyilli	İşsiz, mesleği olmayan
istemeli	it ~ yit
Sevmeli, sevilmeye değer; sevgili, beğenilen	Değersiz, terbiyesiz
iş bilen	it canlı
İş bilen, tecrübeli, deneyimli	Zora, sıkıntıya dayanan, dayanıklı
işe ~ işden gelen	iten
Faydalı, işe yarar	Kayıp olan
işileyen	itgi ~ itgin ~ itgün ~ itki
Parıldayan, ışıldayan	(I) Kayıp, yitik, rezil, izini kaybetmiş
işlenmiş	(II) Avare, başıboş
(I) Kullanılmış, eski	iti ~ itti ~ yitti
(II) Tecrübeli, deneyimli, yetenekli	(I) Keskin, sivri
işletmeli	(II) Normalden daha çok olan

itik ~ yitik

Kaybolmuş, yitik

itmez

Kaybolmaz, yok olmaz, yokluk kabul

etmez

itmiş

Yok olmuş, kaybolmuş

itti ~ yitti

Keskin, kesici

itti dilli

Sivri dilli, dobra dobra konuşan

it yalamağı

mec. Boşboğaz, söz taşıyan, avare

ķab ~ ķāb

Yüzeyi deri olan

ķaba

(I) Hacmi büyük, ağırlığı az olan

(II) Zahmet, kaba, sağlam, muhkem

olan

ķabab ~ ķābab ~ kebab ~ kebab ~

ķebāb ~ kowur

Yanmış

ķabal

Hacimce büyük, ağırlıkça hafif, kaba, iri

ķaban

İri, kaba, hafif ve büyük olan

ķabarlı

(I) Kıvrıkcık, buruşuk, kabarmış olan

(II) Nasırlı

(III) Kabarmış, benek olmuş, su

toplamış

ķabartma

Buruşmuş, kırışmış, kabarmış olan

ķabıķlı

Kabuklu

ķabıķsız

Kabuksuz

ķabiliyyetli

(I) Layık, yaraşır

(II) Yakışıklı, güzel

ķabırğalı

Kaburgalı, sağlam kemikleri olan

ķablı

(I) Kapta yer almış, yerleştireilmiş,
sığdırılmış

(II) Dolmuş, taşmış

(III) Ayakkabı giymiş, ayakkabıda olan

ķaçarğan ~ ķaçarğan ~ ķeçeğan

(I) Koşan, koşucu, hızlı, seri

(II) Kaçkın, firari, kaçan

ķaçan

(I) Kaçkın, kaçan

(II) Koşucu, hızlı, seri, çabuk

ķaççı 1 ~ ķāççı

mec. Ezilmiş, dövülmüş

ķaçıķ

(I) Kaçmış, yırtık, sökük

(II) Rengi solmuş, soluk

(III) Kaçmış, kaçkın, firari

ķaçıķ-ķaçıķ

Buruşuk, kırışık, soluk

ķaçılı

Kaçan, firar eden

ķafar ~ ķafir ~ ķāfar ~ ķāfer ~ ķāfir

Acımasız, zalim

ķah ~ ķeh 2

Az, nadir

ķahal

Tembel, gevşek

ķahar

Kahreden, yok eden, yiğit, cesur

Tatsız, kötü tadı olan, uygunsuz, nahoş

kahı 1

kağkış

Saman renkli olan

Kirlik, bulaşık

kağık

kağ

(I) Uyanık, uyanmış

Kirli, bulaşmış olan

(II) Ayakta durmuş, ayakları üzerinde

kakkurow

duran

Çok acı veya ekşi tatlı

(III) Yerinden sökülmüş, kazınmış,

kağlı

kabarmış

Kirli

kağ-kağ 2

kağmac

Nadir, bulunmaz, tükenmiş

Kuru, kupkuru

kağmalı

kağud

(I) Uyanabilir

(I) Büyük, uzun, iri

(II) Ayakta durabilir

(II) Üst üste yığılmış, birikmiş

kağmaz

kal

Yerinden kalkmayan, tembel, geç

(I) Ham, olgunlaşmamış

harekete geçen, yavaş hareket eden

(II) Az, yarım

kağ mezze

(III) Solgun, soluk

kalak

Yığın, yığılmış, kabarmış ve büyümüş

kalammâr

Yığın, toplanmış, birikmiş

kalan

Kalan, geriye kalan, artık

kalemçi

Kalem tutan, kalemi yazan

kalha

Ayağa kalkın, ayaklanan

kalhık

Kabarmış, yerinden kazınmış, kabarık

kalın

(I) Kalın, güçlü, sağlam

(II) Yoğun

kalmalı

(I) Kalabilir, kalmaya değer, kalacak,

kalan

(II) Geriye düşmek, geride kalan

kaltağ ~ kaltek

mec. Hokkabaz, şarlatan

kan torbası

Cani, katil, kan dökücü

kana ~ kanah

Kani, ikna olmuş, kanaat sahibi olan

kanadan

Kanatan, kana bulayan

kanam-kanam

Kanlı, kana bulanmış, kanamış

kanan

Anlayışlı, anlayan

kanđıran

Anlatan, anlatabilen, anlamasını

sağlayan, farkındalık oluşturan

ķandırma

(I) Kani, ikna olmuş

(II) Kanmış, doymuş

ķang

Yüksek ses

ķanı acı ~ aççı

(I) Duygusuz, acımasız

(II) Acıya dayanaklı

ķanı ķere

Acımasız, duygusuz

ķanı Şirin

(I) BaŐkaları ićin deęerli olan, baŐkaları

tarafından sevilen

(II) Acıya ve üzüntüye dayanamayan

ķanmaz

(I) Anlayışsız, ahmak, cahil

(II) Doymak bilmeyen, kanmayan,

yetinmeyen

ķapaęan

Gafil avlayan, ansızın saldıran

ķapaklı

Kapaklı, örtülü

ķapan

Alan, alıcı, kapan

ķapı daŐlayan

mec. Görünüşte kavgacı, savaşçı

görünen ancak gerćekte öyle olmayan,

boşboğaz, korkak

ķapık

Sökülmüş, kazınmış, kaldırılmış

ķapılı

mec. İyiliksever, yardımsever,

misafirperver

ķapısız

mec. Cimri

ķappıl

Uyumuş, uzanmış	Tok, karnı tok
kappul ~ kappur	ķarın sal
Yoğun, sağlam, muhkem	Karnına düşkün olan, yemeğe düşkün
kar ~ kār	ķarınlı
Çalışmış, tecrübeli	(I) Göbekli
kar cahal	(II) Karnı tok
İş bilmez, genç, cahil, tecrübesiz	ķarışıklı
ķarğaşalı	Karışmış olan
Çok gürültülü, kavgacı	ķarma-ķarışık
karı ~ kārī	Karışık, karma karışık
(I) Katı, sert, çetin, zor	ķarnekki
(II) Güçlü, kuvvetli; derin	Göbekli, karnı dolu
(III) Pek işleyen, çok çalışkan	ķarnı altı sarı
(IV) Çabuk, çevik	Hokkabaz, hilekâr, aldatıcı
(V) İleri gelen, direnen	ķarnı eğri ~ eyri
(VI) Etkileyen	Kıskanç, hasetçi, kötü, soysuz
ķarın dolusu	ķarnı gēng

(I) Obur, midesine düşkün	Göbekli, göbeği büyük
(II) Sabırlı, dayanıklı, dikkatli	karr ~ ker ~ kerr
(III) Gamsız, dertsiz	Başkalarına sersem şekilde bakan
ķarnı ķetti	ķarrın delisi
Lafazan, konuşkan, laf ebesi olan	Zihinsel geriliği olan, ahmak, salak
ķarnı küze	ķarta ~ ķartal
Karnı testi gibi büyük olan	Obur, çok yiyen, göbekli
ķarnı sal	kas 4
Karnı büyük, büyük göbekli	Bulanık, flu
ķarnı şirin	kaslı
Obur, midesine düşkün	(I) Hastalıklı, uğursuz, şom
ķarnı şiş	(II) Renksiz, sıkıcı
Karnı büyük, göbekli	kassa lis
ķarnı yırtıķ	Dilenen, yardıma muhtaç
(I) Karnı yırtık	ķař o gözlü
(II) mec. Serseri ve boş gezen	Güzel gözü ve kaşı olan, güzel yüzlü
ķarnı yoğun	ķaşı dolu

Kaşları bitişik olan	katıklı
kaşı karışık	Yoğurda bulanmış, yoğurtlu
Kaşları bitişik olan, çatık olan	katılı
kat o karışık	Girmiş, katılmış olan
Karışık, birbirine girmiş, düzensiz	katışık
katan	Karışık, birbirine girmiş
(I) Batıran, katan, dâhil eden	katma-karışık
(II) Karıştıran	Karışık, karman çorman, düzensiz
katı ~ katım-karışdı	kawaralı
Karışık, karman çorman, düzensiz	Boylu, poslu, yakışıklı
katı ~ kattı	kawzanık
(I) Karışık, birbirine girmiş	(I) Öne çıkmış, kabarmış, kalkmış
(II) Dolanmış	(II) Çalınmış
(III) Lafazan, laf ebesi olan	kay 1
(IV) Renkli	Zor, sağlam
(V) Yoğun, katı	kay 2
(VI) Kuru, sert, sağlam çubuk, ahşap	Şom ağızlı

ķayım ~ ķayım	Kaynar, kaynayan, kaynamakta olan
(I) Sağlam, sert, g¼çlü, Şiddetli	ķaz boyn
(II) Yüksek	Boynu kaz boynu gibi uzun olan
(III) Çok, fazla	ķazık
ķaym	Kazılmış olan, gevşek ve sallanan
Gizli, saklı	ķazılı
ķaynaķ	Kazılmış olan, kazı yapılmış
Kaynayan, kaynamakta olan	ķazılma
ķaynalı ~ ķeyneli	Kazılmış olan, kazı yapılmış
Kaynamış, sıcak, kaynamakta olan	ķebzeli
ķaynamalı	Desteli, tutacak yeri olan
Kaynayabilir	ķec 1 ~ ķeŐ 1
ķaynar ~ ķeyner	(I) Eğri, eğik
Kaynar, kaynayan, kaynamakta olan	(II) mec. Doğru düzg¼n olmayan, hilekâr ve dür¼st olmayan
ķaynarca	ķec o kowla
Kaynayan, daha sıcak, kaynar durumda	Eğri b¼ęr¼
olan	ķecdar ~ ķeŐder meriz
ķaynar-kaynar ~ ķeyner-ķeyner	

Eğik ve hastalıklı, eksik

Kaçkın, firari, kaçan

ķecer-owşar

ķedim ~ ķedim

Çabuk ve hızlı koşan

(I) Eski, eski zaman

ķec-rov

(II) Öncesi bilir kimse bulunmayan,

Eğri giden, tuttuğı yol aykırı olan, sakat

öncesi bilinmeyen

olan

(III) Başlangıcı olmayan, öteden beri

ķeķeğān

mevcut bulunan

(I) Firari, kaçkın

ķedimeyi

(II) Koşan, kaçan, hızlı

Eski, eskimiş

ķeķerāk

ķefeyi

Koşan, kaçan, hızlı, seri

Çok susamış, çölde susuzluktan can

vermek üzere olan

ķeķerğān

ķefgir çalan

Koşan, kaçan, hızlı, seri

Yemek servis eden

ķeķerğī

ķefli

Koşan, kaçan, hızlı, seri

Köpüklü

ķeķer

ķehbe 1 ~ ķehbe

Koşan, kaçan, hızlı, seri

ķeķğinti

İnanç ve düşüncesini değiştiren, sözüne
güvenilmeyen, caygın, kaypak, döneç

kêhre

Kurnaz, akıllı, çabuk, becerikli,
deneyimli, çalışkan

kekemekli

Lekeli

kekirow ~ kekkirow

(I) Çok aç

(II) Ekşi

kel 3

Büyük, iri

kelan

Çok, fazla

ķelan keş

Boş işlerle uğraşan

ķelb

Sahtekâr ve riyakâr

kele ~ kole

(I) Eksik, ayıplı, kusurlu

(II) Hoşa gitmeyen, kötü olan

kele kahar

Maceracı

kele kowa

Düzensiz, uygunsuz

kele kowarra

Karışık, birbirine girmiş

kele köle

Eksik, yaralı, eli ayağı kırılmış

kele kukeli

Düzensiz, düzenli olmayan

kele kuppur

Engibeli olan

kele kurre ~ kurru

Düzensiz, laubali, düzensiz

kele kut

Yaralı, eksik

kele nahad

Soyu kötü, aslı kötü olan

kelece

Eksik, ayıplı, kusurlu

kelem 4 ~ keleme 5

Üst üste yığılmış olan

kelem kaşlı

Kalem kaşlı

kelem-kelem

Düzenli olarak üst üste yığılmış olan

keler

İri, büyük

kelevel ~ kelever

İşini yarım bırakan

kelge herabe

Yarı yıkılmış, virane,

kelge

Yarı yıkılmış, virane,

keleş

(I) Çakal, kalleş, serseri, başıboş,

kabadayı

(II) Boş boş gezen bekâr, işsiz

kelleş

Dert yaratan, baş ağrıtan, hokkabaz

kelle küdü

Kafası kabak gibi boş olan

kelle riz

Dolu, dopdolu

kelle şek

Kafa kıran, kavgacı

kelte

Büyük, iri

kem 1

Az, biraz

Hafızası zayıf olan

kem cikke

kem-hövséle

Sabırsız

Sıkılmış

kem- firsét ~ furşet

kem-mehr

Fırsatı az olan kimse

Sevgisiz

kem maya

kem-paşına ~ paşna

(I) Çaresiz

(I) Tembel

(II) Cahil, okuryazar olmayan, bilinçsiz

(II) Korkak, tavşan yürekli

kem- tãli'

kem-talah ~ tãlêh

Şansı olmayan, şanssız

Talihi az, şanssız

kem tiğ

kem-zür

Az ışıklı, az gören göz

Gücü kuvveti az olan, güçsüz

kem toh

kend zêhn

Güçsüz, zayıf

Geri zekâlı

kemer

kene 2

Tümsekli, tümseği olan

mec. Kene gibi yapışan ve ayrılmayan,

kem-hâfize

rahat bırakmayan

kepenekli

Keçe, çuha giymiş

(I) Kötü işler çeviren

ķerarsız

(II) Kumarbaz, sürekli kazanan

Huzursuz, rahatsız

kumarbaz

ķere 2

(III) İşinde tecrübeli olan

(I) Kara derili, zenci

ķere don ~ dong

(II) Takip eden, izleyen

(I) Siyah elbise giymiş

(III) Kirli, bulaşık, kararmış, karaya

(II) Uğursuz

bulaşmış

(III) Suratsız, asık suratlı

(IV) Büyük, iri

ķere göden

(V) Nefret eden

Güçlü ve şişman

(VI) Uğursuz

ķere gözlü

(VII) Renklerin koyuluğunu bildiren

Gözleri siyah renkli olan

kelime, koyu, koyu olan

ķere günlü

ķere çorlu

Bahtsız, kara günlü, kara bahtlı, fakir,

Yanmış, kararmış, hasta, halsiz, çelimsiz

çaresiz

ķere daban

ķere kabaķ

Uğursuz, ayağı uğursuz

Asık suratlı, suratsız

ķere dırnaķ

ķere kıymez

Cimri

kereli

kere kurru ~ kuru

Siyaha bulanmış, kirlenmiş

Yanmış, siyah olmuş, siyah renkli

kereye çihmeyen

kere nekkere

Utangaç, utanan, mahcup

Kara derili, siyah olan, uzun boylu ve güçlü, kara kuru

kereye gedmeyen

Utangaç, utanan, mahcup

kere sak

kerişikli

(I) Uğursuz

Karışık, birbirine girmiş

(II) Asık suratlı, suratsız

kerme-kerişik

kere tütük ~ tütün

Karmakarışık

Kararmış, duman isiyile siyahlaşmış, yanmış

kermenc ~ kervenc

Sağır gibi olan, sersem

kere yanık

kerre çürük

(I) Siyah yanık, kara yanık, siyah suratlı

Siyah yanmış, yanmış kararmış, solmuş,

(II) Yanmış ve kararmış olan

çürümüş

kerece

kerrı

Siyah renkli, siyaha yakın, nispeten siyah olan

Eksik, kesilmiş, kulağı kesilmiş, kuyruğu kesilmiş

ķerri	Keskin
Büyük ve iri	kesik
kers	Kesik, kesilmiş olan
Kısa, az, eksik	kesili
kertik ~ kertmik	Kesilmiş olan
Eksik, kesilmiş	kesm
kes canlı	Hastalıklı
Şefkatli, destekçi, arka çıkan	ķeşeng
kesad ~ kesād	Güzel, cazip
Durgun, çalışmayan, hareketsiz	ķeşi
kesen	Genellikle bayılan, sık sık bayılan
(I) Kesen, kesici	ķet o ķerişdi
(II) Sözleşme imzalayan	Karışık, karmakarışık
kesen biçen	ķetere
(I) Kesen, biçen	Sıralanmış, düzeltilmiş
(II) Kendisi ölçü alıp kesen, işin sorumluluğu kendi elinde olan	ķett o ķerişik
kesgin ~ keskin	Karışık, karmakarışık

ķetti	ķıbraķ ~ ķivıraķ ~ ķivraķ ~ ķevraķ
(I) Sağlam, kesin	Kivrak, çabuk, canlı, hareketli, çevik
(II) Sağlam konuşan	ķıçı ķablı
(III) Kuru, sert	Ayakkabı giyen, ayağı çıplak olmayan
kevel	ķıçı yalın
Hissiz, duygusuz	(I) Baldırı çıplak, ayakkabısı olmayan
ķey 2	(II) Fakir
Sert, sağlam	ķıllı
ķeyim	(I) Kıllı, çok kıllı
Gizli, saklı	(II) Kıla bulanmış, kirli olan
ķeynaķ	ķıllıce
Kaynayan, kaynamakta olan	Kıllı olan
ķezza ķaytaran	ķılsız
Kaza çeviren, bela döndüren	Kılsız, saçsız, saçı az olan
ķezzalı	ķımmılayan
(I) Garip düşünceleri olan, çalışkan, üretken, harika	Hareket eden, hareketli
(II) Tehlikeli	ķımmır

Çirkin, hoş olmayan, beğenilmeyen

Bir köşede uyumuş, gizlenmiş, saklanmış

ķıncık 2

ķır ķıp

(I) Dövölmüş, ezilmiş

(I) Tam olarak birbirine ilişmiş

(II) Koparılmış, kesilmiş

(II) Tamamen sessiz

ķıncılı

ķır ķır

Dövölmüş ve ezilmiş

Kırışık, buruşuk

ķıng ķıngı ~ ķıng ķıngı

ķıramanlı

Sebepsiz ağlayan

Yeterli ölçüde, çok miktarda olan

ķınıft

ķırcık ~ ķırçık

(I) Cimri

Parçalanmış, kesilmiş

(II) Kirli, onurunu kaybetmiş

ķırçık ķırçık

ķınıs

Kırışık, buruşuk

Cimri

ķırķ emcekli

ķıp ~ ķip

Kırk memesi olan, riyakâr ve ikiyüzlü olan

(I) Dopdolu, sıkıştırılmış, sağlam

(II) Şekillenmiş, ilişmiş, sertleşmiş

ķırķılı

ķır ķows

Kırılmış olan

ķırıcı

Öldürücü, yok edici	kırık
ķırık ~ kırır	Kırışık, buruşuk
(I) Kırık, ufalanmış	kırık kırık
(II) Açılmış, gevşemiş, parçalanmış	Kırışık, buruşuk
ķırılı ~ kırılı	ķırışık
Ufalınmış, kırılmış	Kırışık, kırışmış
ķırım tilkisi	kırış
meç. Hilekâr	Kırışmış, buruşmuş
kırışıklı ~ kırışıklı	ķırışmal
Kırışmış, buruşmuş	Laubali, kırıtın, hayasız, edepsiz
kırız ~ kırız ~ kırız	ķirtı
(I) Yanmış, köz olmuş	Hayasızca, uygunsuzca, yakışksızca
(II) Kırışık, buruşuk	ķışhanc 1 ~ kırışanc ~ kırışmc
ķırķowul ~ kırķowul	(I) Bir yere sığınmış ve gizlenmiş
meç. Hızlı ve seri	(II) Bir çıkmazda kalmış, bir sıkıntıda
kırlı	olan
Kırışık, buruşuk	ķışhıncı
	(I) Bir yere sığınmış ve gizlenmiş

(II) Bir çıkmazda kalmış, bir sıkıntıda olan	kıvrırelı
kıssa ~ kısse	(I) Buruşuk, kırışık (II) Kindar, hasetçi
(I) Kısa	kıvrıncal
(II) Zayıf ve ince boylu	Kırışık, buruşuk
kıssık	kıvış
(I) Aşağıya inmiş	Eğik
(II) Kıskanç	kıvış kıvış
kıvı	Kırışık ve buruşuk
Buruşuk kırışık	kıvışık
kıvır kıvır	(I) Eğik, düz olmayan (II) Buruşuk, kırışık
Buruşuk kırışık	
kıvırcık	kıvışıklı
Kıvırcık	Kırışık, buruşuk
kıvrınc ~ kıvrınc ~ kıvirinc	kıvrım kıvrım
Kırışık, buruşuk; kıvırcık	Kıvırcık
kıvrre	kıvrışık
Buruşuk, kırışık	

Kırışık, buruşuk

kıw ~ kiv

(I) Sessiz, sakin

(II) Buruşuk

kız ~ kızz ~ kız

(I) Kırışık, buruşuk

(II) Gizlenmiş, tuzağa girmiş

(III) Büzülmüş, sıkışmış, birbirine

yapışmış

kız kıvrek

Sağlam, sert, sıkı

kızır kımçen

Kızan, kızaran ve saldıran, hareket

etmeye hazır, her işe hazır bekleyen

kızartma

Kızartılabilir, kızartmalı

kızartmalı

Kızartılabilir, kızartılmalı

kızdırmalı

Kavurmalı, kavrulabilir, ısıtılabilir

kızgın ~ kızgın ~ kığın

(I) Kızgın, çok sıcak ve hareketli

(II) Sarhoş, şehvetli

(III) Kızgın, sinirli

kızdı

Sıcak, kızgın

kızık ~ kızzık

(I) Heyecanlı

(II) Kırışık, buruşuk

(III) Eğilmiş

(IV) Mevziiye saklanmış, gizlenmiş

kızıldı

Isınmış, kızarmış olan

kıbrık ~ kıprig ~ kıprık ~ küprüg ~

küprük ~ kirbig ~ kürpük

şişik, şiş, kabarık

kúçik 1 ~ oçik ~ kuçik ~ kúçik ~ kuçuk

~ kuçúk ~ küçik ~ küçüg ~ küçük 2 ~

kúçüg ~ kúçúk

Küçük, ufak

il

Derin olan

incek

Çok küçük, çok az

ir yal

Vakur yaşlı, oturmuş ağır başlı

iymeli

Bağışlanabilir

iymetli

Değerli, kıymetli, pahalı

iyketsiz

Kıymetsiz, değersiz

iymeyen ~ iymez

Cimri

koa bala

Orta boylu

obba ~ ubba ~ ubbe

Kümbet şeklinde olan, kubbe şekilli,

kabarmış, yükselmiş

ocmalı ~ kucmalı

(I) Eğilebilir

(II) Kucaklanabilir, kucağa alınabilir

ocu

Eğilmiş, ceviz ve küre şeklinde olan, kısa

boylu

oç aıı

Cesur ve kahraman

oç igid

Cesur ve yiğit

oçaq

Çabuk, hızlı, becerikli, yiğit, kahraman

oçalan

Hızlı ve becerikli

ğod

(I) Bencil, cahil, kibirli

(II) Öne çıkan, kabarmış

ğodda

Konuşkan, lafazan

ğoduğın ~ ğodurğın

(I) Bencil

(II) Cesur

ğoduğ

mec. Terbiyesiz, edepsiz

ğoh 4

(I) Kabarık, öne çıkmış, seçkin

(II) Sessiz, düzgün ve hareketsiz

ğoğın

(I) Kokan, kokulu

(II) Kötü kokulu

ğohen ~ ğohna ~ ğohne ~ ğóhnä ~

ğöhne ~ ğöyne

(I) İhtiyar, yaşlı, çok yıllar görmüş

(II) Eski, kadim, tarihî

(III) Kullanılmış, aşındırılmış

(IV) Müzmin, uzun süreli

(V) Usta, mahir, çevik

ğoğı ~ ğoğuntu

Kötü koku

ğoğuğ ~ ğoğunc

Kötü koku, çürük

ğoğulu

(I) Kokulu

(II) Güzel kokulu

ğohun

(I) Yığılmış, üst üste toplanmış

(II) Zengin, varlıklı

ğoğusuz

Kokusuz	konak semez
koğasız	Hasetçi, kıskanç, misafir sevmeyen
Güçsüz, gücü olmayan	konak seven
kol çumak	Misafirperver
Zorba, kalender	konak sever
kol kanatlı	Misafirperver
Kolu kanadı olan	kondaralı
kol kesen	Kunduralı, kundurası olan
Vergi alan, haraç alan	kondaralı
kola ~ kollah	Kongere motifi taşıyan
Güçlü ve kuvvetli eli olan	kondaran
kola keş	Oturtan, yerleştiren
Çanta taşıyan, azık çantası taşıyan	kopan
kolü kota	(I) Yükselen
Eli boş olan, yoksul ve çaresiz	(II) Hareket eden, gevşek
kolü köle	koparçı ~ koparıcı
Eli boş olan, yoksul ve çaresiz	(I) Yerinden koparan, dışarı çıkaran

(II) Hareket ettiren	kor kıız
koppa	mec. İŖe yaramaz, ehil olmayan
Üst üste yığılımıŖ	kor mencil
koppaca	Daha kör, biraz daha kör olan
Biraz yığılımıŖ, kabarmıŖ	kor o kafar
ıoppuz	Çok dayak yemiŖ, cezalandırılmıŖ
(I) KabarmıŖ	kora ~ kore 3
(II) Bencil	(I) İnce, dar
ıopulu	(II) Az miktarda olan
(I) Yerinden kazınmıŖ, gevŖek	kora zihin
(II) YükselmiŖ, havaya karıŖmıŖ	AnlayıŖı kıt, anlayıŖı körelmiŖ,
(III) Göç ettirilmıŖ, hareket ettirilmıŖ,	anlamayan
yeri deęiŖtirilmıŖ	ıoran
kor 1 ~ kór ~ kór ~ kór ~ kör	İcat eden, ortaya çıkararı
(I) Sessiz, hareketsiz	ıorancaı
(II) İnce, dar, yakın	Korkak, korkulu, ürkek
(III) Küçüklüğünden dolayı gözle	korçal
görölmeyen	Edepsiz, saygısız, terbiyesiz

korğun	Korkutan, korkutucu
Kızıl yüzlü, mutlu, sevinçli	korhusuz
korhançı	Korkusuz, cesur
Korkak, korkulu, ürkek	korunan
korhan	Kurulan, oluşturulan
Korkak, korkulu, ürkek	korutmalı
korhmalı	Ayrılabilir, önlenebilir
Korkulabilir, korkunç	koruyan
korhmaz	Koruyan, önleyen
Korkmaz, cesur, yiğit	korwum korwum
korhuçu	Kebap olmuş, kızarmış
Korku veren, korkutan	kot 3
korhulu	Kısa, küçük
Korkunç, korkulu, korkan	kota ~ kota ~ kote 1
korhunç	Boy, uzunluğu az olan, kısa olan; az, azıcık
Korkunç, tehlikeli	kow 1
korhunçu	Eğik, eğilmiş, yay şeklinde olan

kowalı

(I) Yerinden kopmuş, gevşek

(I) Güçlü, kuvvetli

(II) Kabarmış, öne çıkmış

(II) Şiddetle, sağlam

(III) Kurulmuş, yükseltilmiş

kowğalı 1

kowzayan

Çok kavgacı

(I) Kaldıran

kowran

(II) Çalan, hırsız

Kavuran, kızartan

koz ~ koz 1

kowrğa

Güzel, hoş, şık

Kızarık, kavurulmuş

kozara ~ kozere

kowrum

Ezilmiş, dövülmüş, artık, dipte kalmış

Kebab olmuş, kızarmış

köbelek

kowuran

Kabarmış ve öne çıkmış

Kızartan, kavuran

köbeli

kowuşan

Ekli, eki olan

(I) Kavuşan, birleşen

köçeri

(II) Yarışan

Sürekli yer değiştiren, göç eden

kowzak

köçmeli

Göçülebilir	Kabarık, yukarı çıkmış
kök	ķubbalı
Mutlu, mesut, karakterli	Kubbeli
kökür	ķud
Kötü kokulu, çürük	(I) Kabarmış, öne çıkmış
köle	(II) Bencil
Eksik, kısa, küçük	ķudda ~ ķudde
kölece	(I) Bencil, kibirli
Kısa, kısacık olan	(II) Konuşmayı bilen, hatip, lafazan, konuşkan
kölgeli	ķudurğan
(I) Gölgeli	(I) Bencil ve kavgacı olan
(II) Kendisine sığımlabilen	(II) Yiğit, delikanlı, cesur
köpleme	ķuduz
Gaz dolu, şişik, şişman	Şerli, kavgacı
köplü	ķufuru
Gaz dolu, şişik	(I) Sinirli, söven, huzursuz
köpük	(II) Her zaman nankörlük eden

kuh

Dağlık alanda oturan, çölde yaşayan

kuḳ 1

Tek, biricik, yalnız, yapayalnız

kul 1

(I) Kör, keskin olmayan

(II) Ham, yetişmemiş

ḳula ~ ḳulah ~ ḳulay ~ ḳolay ~ ḳolêy

(I) Basit, kolay, rahat; yakın

(II) Layık, iyi, güzel

(III) Yakın, hazır, ulaşılabilir

ḳulac ~ ḳulac ḳollu

İri, kalın kol; güçlü ve güzel kolları olan

ḳulaḡı ardı gēng

Söz dinlemeyen, kulağının ardı geniş

olan

ḳulaḡı tiz

Kulağı delik, iyi işiten

ḳulaḡ ardı

Söz dinlemez, dikkatsiz

ḳulaḡ kesen

Kulak kesen, haraç alan

ḳuldur ~ ḳullur

Zorba, eli sopalı

ḳulla ~ ḳullah ~ ḳulle

Yiğit cesur genç, güçlü elleri olan

ḳullab

Eğik, eğilmiş, yay gibi olan

ḳullabı

Eğri ve düzgün olmayan

ḳuluft

(I) Sert, sağlam

(II) Şişman

ḳulume ~ ḳulumme

Birbirine batmış

ķulunclu

(I) Devam eden, s¼rekli, devamı olan

(II) Kuvvetli, g¼çlü olan, omuzları iri
yarı olan

kum çeran

Gereğinden çok yemek yiyen, doymak
bilmeyen, obur

kumbuca ~ kumbucä ~ kumbucu ~

kumuca ~ kummuca

K¼çük, minik

ķumlu

Kumlu

kummu ~ kummun

Gereğinden çok yemek yiyen, doymak
bilmeyen, obur

kumpur

Konuşan, gönlünde olanı konuşmak
isteyen

ķumpuz

Kibirli, bencil

ķumurulu

Enkaza dönmüş, yıkık dökük, harabe

kun ~ kunn

(I) K¼r, sivri olmayan

(II) Yavaş

ķup 2

Kısır, sonuçsuz, faydasız

ķup ķurru

(I) Kupkuru, tamamen kuru

(II) Bomboş

ķup

Dağınık, devrilmiş, baş aşağı olmuş

kuppul ~ kuppulu

Uyumuş, yere uzanmış, beli eğilmiş

ķur 1

(I) Kısa, küçük

(I) Yuvarlak, küre şekilli

(II) Dar, sınırlı

(II) Kabarık

kur kup

(III) Sert, düzgün olmayan

(I) Devrilmiş, ters yüz olmuş

kurra muç ~ muççana

(II) Gözden kaybolmuş

Yuvarlak, derli toplu

ķurblu

ķurran

Saygın, muteber, değerli

(I) Homurdanan

ķurbsuz

(II) Gururlu ve bencil

Değersiz, az değerli olan, saygınlığını

ķurrunķaz

yitirmiş

Tamamen kuru

ķurçal

ķurruyan

Bilinçli olarak dişlerini birbirine sürten,

Kuruyan

edepsiz, hafifmeşrep

ķurs

ķurdlu

(I) Ağır, büyük

Kurtlu olan

(II) Güçlü, vakur ve ağır

ķurr 5

(III) Sağlam, muhkem

Derin

(IV) Tam, eksiksiz

kurra ~ kurre

ķurtuř

(I) Laf söyleyen, boş konuşan, kendini beğenmiş, değersiz, alçak

(II) Hafif, onurlu ve vakur olmayan

ķusalı

Kederli, zntl

ķusan

Kusan

ķusduran

Kusturan, kusturucu

ķuř beyn ~ byn

Kuş beyinli, saf, salak

ķut 4 ~ ķutuk

(I) Kısa, kısalımış

(II) Eğik, eğilmiş

ķutsuz

(I) Yemeksiz, a

(II) Bahtsız, çaresiz, kimsesiz

ķutung

Toplu, st üste yığılmış

ķutur ~ ķuttur

Kel, gelişmemiş, cılız

ķutuz ~ ķuttuz

Bencil

ķuyruķlu

Kuyruğu olan

ķzzi ķuzzu

(I) mec. Sevilen, sevimli

(II) mec. Temiz

ķuzzu bala

Sevimli, sevilen ocuk, ciğer pare

ķdyan

Kabarmış, şişmiş

ķll

Kle bulanmış

külülü ~ külünü

Bağlanmış, elleri ayakları bağlanmış

küpleme

Şişman, karnı şişmiş olan

küplü

Şişik

küpülü

(I) Şişmiş

(II) İncinmiş

küpürağ ~ küpürek

Şişik, kabarık

küpürük

Şişik, şişmiş

küsdüren

İnciten, küstüren

küsgün ~ küseğan ~ küseğen ~ küsen

Çabuk küsen, ince gönüllü, alingan

küsülü

Küskün, incinmiş

la bud

(I) Çaresiz, mecburen

(II) Yoksul, çaresiz

la mekan ~ lâ-mekân

Yersiz, yurtsuz, serseri

la meseb

Mezhepsiz ve dinsiz

lahar

Obur, halsiz, şişman ve tembel

lâ-ḥovf

Korkusuz, pervasız

lağ ~ lağğa

(I) Geniş, büyük

(II) Gevşek

lak

Sert	laş ~ lāş ~ leş
lāle-gūn	(I) Gevşek, halsiz
Lale renkli, lale renginde olan	(II) Kirli, murdar
lam 2	lat
Sessiz, sakin	(I) Serseri, başıboş
lap	(II) Çaresiz, yoksul
İri ve büyük	layaşur
lap lappı	Anlamaz, cahil
Tembel	layavalı ~ layavarı ~ lā-ubāli
lappağa ~ lappağan	İlişkisiz, kayıtsız, saygısız, senli benli
Tembel	laylaya
lappa	Kaybeden, yitiren
Halsiz, tembel	lecen
leper ~ lepper	Kirli
Yassı, düz	leçç
lart	Kavgacı, kötü, ısrarcı, inatçı
Halsiz, ceset gibi hareketsiz düşmüş	leççekli

Tülbentli, baş örtülü

lehm u luc

leççer

Gevşek ve tembel

(I) Israrcı, kavgacı

lehmiz

(II) Hasetçi

Koruyucu, destekçi

(III) Haraç alan

lehviz

leçek

Ahmak, salak, aptal

mec. Tülbent örten

lek 3

leguri

(I) Sağlam, yumuşak olmayan

Gevşek, zayıf, çelimsiz

(II) Sıvı olan

leh ~ lèh leverde

lek 4 ~ leķ ~ leķķe ~ leķve

Çok ezilmiş, ufalmış, aşırı dayak yemiş

Gevşek, sarsak

leh ~ lèh

leķ leķ

(I) Ezik, dövülmüş, ayakaltı olmuş

Hareketli, gevşek, sallanan

(II) Yorgun, halsiz

lekenti

lèhir ~ lèhiri

(I) Gevşek, zayıf

(I) Aç, açlığını gidermeye çalışan

(II) İşe yaramaz

(II) Düzensiz

leķvayı ~ leķveyi

(I) Gevşek, halsiz

Darbe almış, yaralı

(II) Titrek, eli ayağı titreyen, sarsak

lete cer

lele peti

Zarar görmüş, hasta

Uygunsuz, kötü

lève ~ live

lele pez

(I) Aptal, salak

Yarı pişmiş

(II) Gevşek, halsiz

lele

leviz

Eksik, yarım

Salak, aptal

lehm ~ lem o loş

leyli sıfat

Gevşek ve tembel

Leylaya benzer, Leyla suratlı, Leyla gibi

lemti ~ lenti

olan

Gevşek, tembel, halsiz

lıç ~ lınc ~ liç

lenter

İyice ezilmiş, dövülmüş, ezik, sulu

Gevşek, tembel, halsiz

lık

lep o loş

Gevşek

Tembel

lic

let o par

Sulu

lim

Sakin, sessiz, durgun

lows

linde

Aptal, salak

Yaygın, yassı

lul hay lul ~ lül hay lül

loh

Mahsur kalmış, tuzığa düşmüş,

Çok, fazla

kalabalık veya hayvan saldırısında

mahsur kalmış olan

lohri ~ lohru

lum

Çok acıkmiş ve açlığını gidermeye

Dolgun, şişman

çalışan

loklamac

lus

Sert ya da yumuşak olan

Göbekli

lop ~ lub ~ lup

lüd ~ lüt

Etli, şişman

Çıplak

loş

lüdürük

Gevşek, tembel

(I) Çıplak

low low

(II) Perişan

Titrek, hareketli

lüt miling

low şeker

Çıplak

Şeker dudaklı

lüt yowru

Çıplak	makkı ağ
lüteki	Tatlı sözlü
(I) Çıplak	makkı kere
(II) Hafifmeşrep	Uğursuz, kötü sözlü
(III) Bozguncu	mal ~ malı ~ māl ~ melk
lütür ~ lüttürü ~ lütürük	mec. Aptal, salak
(I) Çırlıçplak	malekki
(II) Uyuz	Cahil
mağıl ~ meğil	mallı
Makul, uygun	Zengin
mahal 1	malsız
İmkânsız	Çaresiz, fakir, malı mülkü olmayan
mahtal	manduḥma ~ munduḥma ~ munnuḥma
(I) Fakir, yoksul	Zayıf, halsiz, gevşek
(II) Bekleyen, gözü yolda olan	mangurt
maḫar	Mankurt, şuarsuz
Yuvarlak	mar

mec. İnce; uzun boylu

Fakir, yoksul

maral ~ mārāl ~ moral

maya pük

Güzel, hoş endamlı

Malını kaybetmiş, perişan olmuş

maruf ~ māruf

maya sung

(I) Uygun, güzel, yakışır

Malını kaybetmiş, perişan olmuş

(II) Ünlü, meşhur

mayalı

(III) İnce boylu

(I) Zengin

(IV) Sade

(II) Değerli, âlim, bilinçli

maruf cahal

mayasız

Uzun boylu, yakışıklı

Sermayesi az olan, değeri az olan

mat ~ māt

mecnun ~ mecnūn

Şaşkın, şaşırmış, hayran

Mecnun, divane, deli

matamlı

meççil ~ meççul

Matemli, yaslı

Şuh tabiatlı

maya çur

megirrim

Malını kaybetmiş, perişan olmuş

Tedirgin, huzursuz, isteksiz

maya kor

mêhli

(I) Çivili	Memeli
(II) Bağlı, çakılmış	mer dest
mehreban ~ méhreban	Yüz kişinin işini tek başına yapan,
Sevgili, şefkatli; dost, samimi	çalışkan, mahir
méhrli	mer
Sevgili, şefkatli	Çokluk sıfatı, çok, çok fazla
melemez	merğele ~ merğule baz
Sessiz, sakin	Şuh tabiatlı, hafifmeşrep
meleng	merğul
Sarhoş, mutlu, neşeli	Kulağı kesilmiş
melengi	meşe mul ~ mur
(I) Şuh, saçmalayan	Huzursuz, mutsuz, düşünceli
(II) Başkalarına eğlence olmuş, dalga	meşeng
geçilen, alaya alınan, rezil, şerefini	Mutlu, mesut
kaybetmiş	méyhoş
melğem	Mayhoş
Karışık, birbirine girmiş	mezerreti
memeli	

Vehimli, kuruntulu bir hastalığa yakalanmış olan	mobarek ~ mübârek (I) Kutlu, mübarek, uğurlu (II) mec. Sorun çıkarıcı
mezit Fazla, artık, aşkın	mohrlı Mühürlenmiş, imzalanmış
mezzeli (I) Lezzetli (II) Güzel, eğlendirici, gönül açan, güldürücü	monḡ ~ munḡ (I) Rahatsız, mutsuz (II) Tehlikeli, cesur
mezzesiz Tatsız, tatsız tuzsuz	monḡulu Küçük ve çekik gözlü
mın mineli Düşünceli, tasalı	monḡuru Kusurlu
mırtlı Tortulu	mowl ~ mul (I) Galip, muzaffer (II) Boynunu bükmüş ve halsiz olarak oturan
miling Çıplak	mowuncul Gözü küçük olan, az görebilen

mucab ~ mücâb

(I) Huzursuz, mutsuz

(I) Cevabı verilmiş, ikna edilmiş, duası kabul olunan

(II) Başı önünde, teslim olmuş, güçsüz, itiraz edemeyen

(II) Münazarada yenilmiş

muğ ~ mung

mucaz

Mutsuz, üzgün

Serbest, izin verilmiş, izni alınmış

muğkur

muççal

(I) Üzgün ve mutsuz

(I) El bileği veya ayak bileği felç olan

(II) Kör, görmeyen

(II) Birbirine girmiş, karışmış

mumnayı ~ mumunayı

muççala ~ muççana

Mumyalı

Elle sıkıştırılan, bastırılan

mungala ~ mungul

muçça

Geri kalmış, geç anlayan, kusurlu

Toplanmış, toparlanmış

munçuru

muççu towlu

Mutsuz, hasta

Eli güçlü olan

murğul

muççuluk ~ muçcelek

(I) Kabarmış, öne çıkmış, seçkin

Birbirine karışmış olan

(II) Yuvarlak, derli toplu

muğ ~ muğur

murt ~ murtuş

Ölümlü, halsiz, zayıf, çelimsiz

muzzuk

muruk ~ murruk

(I) Korkudan bir yere sığınmış olan

(I) Kabarmış, öne çıkmış

(II) Siyasetçi, hileci, aldatan

(II) Derli toplu

na ~ ne 1

musemsig

Ne, hangi şey, hangi?

Destekçi, tutulan yer, tutacak

nabeled

muştulukçu

Bilmez, acemi

Müjdelik veren

nac

mutencene

Kavgacı, şerli

mec. Sevgili, değerli

nadan ~ nādān

muttu ~ muttuş

Anlayışsız, bilmez, nobran, kaba,

(I) Obur, karın doyurmak için dilencilik

terbiyesi kıt

yapan

nadar

(II) Midesine düşkün, yemek için

Çaresiz, fakir

başkasına teslim olan, tabi olan

nadır

muz 2 ~ muzz 2

Nadir, ender

(I) Yuvarlak, derli toplu

naf ~ nafa ciğer

(II) Hileci

(I) İçi yanmış, ciğeri yanmış

(II) Güçsüz

Düz olmayan, uyumsuz

naḥala

nakam ~ ne kam

(I) Sahtekâr, dürüst olmayan

Umutsuz, mutsuz

(II) mec. Çöp olan, gereksiz, faydasız

nakara

nahān ~ nahān

Kim, nereli, hangi kabileden?

Gizli

nakar

naḥar

İşe yaramaz, hasta, bozuk

Uygunsuz

nakow

naḥiz

Kötü huylu, sahtekâr

Uyumsuz, geçimsiz

naḥula

nahoš ~ naḥaş ~ noḥaş ~ noḥoş

Sahtekâr

Nahoş, hasta, kötü

nalac ~ nahlac

nahow o bele ~ nahowl o vele

Çaresiz

İri, garip, tuhaf

namağıl

nahsız

Uygunsuz, yanlış, hatalı

Halsiz, güçsüz

namahmud

nahummar

Beğenilmeyen, bilinmeyen

namazı

Namaz kılan, dindar, abdestli namazlı

namucmal

(I) Eksik

(II) Düzensiz

namurad

Umutsuz, mutsuz

nares

Olgunlaşmamış, ham

naring ~ narın

Güzel, zarif

nasaz

(I) Uyumsuz, geçimsiz

(II) Hastalıklı, nahoş, hasta

naşı ~ nāşı ~ nāşī

(I) Acemi, ehil olmayan, iş bilmez

(II) İleri gelen, meydana gelen

naşta

Kahvaltı etmemiş, aç olan

naşükür

Nankör

nat ~ natow

(I) Düz olmayan

(II) Sahtekâr

natanış ~ ne tanış

Yabancı, tanıdık olmayan

nataraz

Ölçüsüz, biçimsiz

natım

Kayıp, nadir, bulunmaz

naturre

Kötü, kötü huylu

nayaft

Nadir

naymüd

Umutsuz, mutsuz

naz nazi

Nazlı

nazi ~ nazılı ~ nazlı ~ nāzlı

Nazlı, güzel, ince gönüllü, alıngan

nazık neşemi

Nazlı, nazlı yetiştirilmiş

ne 2

Ufak, küçük, ezik, un ufak olmuş

ne girim ne girim

Endişeli, mutsuz

ne ħar

Düz olmayan, sahtekâr

ne ħiz

Muhalif, uyumsuz

ne kam

Mutsuz

ne kow

Kötü davranışlı, kötü huylu

ne pez

Pişmez, geç pişen

ne ray

Razı olmayan, memnun olmayan,

mutsuz

ne razi

Razı olmayan, memnun olmayan,

mutsuz

ne tanış

Yabancı

ne tehr ~ tehri

Nasıl, ne tür?

ne varhala

Uyumsuz, uyumsuz, ölçsüz, biçimsiz

ne yaft

Nadir, az bulunur

nemli

necim

Nemli, rutubetli

Asil, temiz, necip

nemnāk

neççe ~ nēçe ~ nēççe ~ niççe

Nemli, yaş

Nice, çok, birçok

nemsar

nedar

Rutubetli, nemli yer

Çaresiz, yoksul

nemsiz

nefesli

Kuru, nemsiz, rutubetsiz

(I) Güçlü

ner ~ nerre

(II) Yetenekli

İri, büyük, sağlam, güçlü olan

(III) Nazar etme gücü olan

ner hēyle

nehir

Büyük, iri

Kavgacı, gürültücü, kaba

nerım ~ nerm

nekkere

(I) Yumuşak, ufak, küçük

Büyük, iri

(II) Sakin

nem vermez

nerterte

Cimri

İri, büyük

nesnas

Uyumsuz, kavgacı

neşe ~ ne var

Ne var?

neşmi

İnce, zarif

netow

Soysuz, sahtekâr

nezer teng

(I) Dar görüşlü

(II) Kıskanç, hasetçi, nazar eden

nice beri

Daha iyi, orta halli, normal

nidbedli

Alçak, kötü, değersiz, şanssız

nigbed

Bedbaht, şanssız

nim ~ nime

Yarım, yarı

nim la

Yarı açık, aralıklı

nimdar

Eskimiş

nime hal

Orta halli

nime tamam

Yarım, yarıda kalmış

nimekara

Yarım, yarıntı, yarıda kalmış

niş-i nuş

Acı ve tatlı

nobasız

Sırasız

nohur

Aç, tokun zıddı	ocag ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ ~ ocağ
now kesse	Asil ve onurlu
Yeni yetme	ocağlı
now	(I) Kutsanmış, kutlu
Yeni, taze	(II) Cömert, bağışlayan
nowçe	ocağzada
Yeni, oldukça yeni	Asilzade, necip, seçkin
nowr	oğlan ~ oğlan ~ oğlan ~ oğul ~ oğul ~
Aç	~ olan
now-semer	Yiğit, cesur, gözü pek
Yeni, taze ürün vermiş olan	oğlağlı
nöyle be nöyle	Oğlaklı, oğlağı olan
Çeşitli, muhtelif, türlü	oğcu ~ oğcu
nun kor	Davet eden, düğün davetiyesi dağıtan
Nankör	oğulmalı ~ oğunmalı
o yankı	Okunabilir, okumaya değer
O tarafta yer alan, o tarafa ait olan	oğunmaz
	Okunmaz

oğuyan

(I) Okuyan, söyleyen

(II) İcracı, şarkı söyleyen

oğkuçu

Davet eden, çağıran

olabilir

Olabilir, mümkün olan

olabilmez

Olamaz, imkânsız

olan

Olan, ortaya çıkan, meydana gelen

olası

Olur, olmalı, olması gerek olan

olmalı

(I) Olabilir, mümkün

(II) Doğabilir

(III) Kalabilir, ikamet edebilir

olmaz

Olmaz, mümkün olmayan

oracık

Oraya ait, uzun mesafe

orağlı

Orağı elinde olan, orağı olan

oralı

(I) Oralı olan, oradan olan

(II) Muhalif, karşı taraftan olan

orruk

Yırtılmış, parçalanmış

ortacı

Ortada olan, vasati

ortancı

Ortada olan

osdurğan ~ ossurğan

Gaz boşaltan, osuran

óřađ ~ uşağ ~ uşağ ~ uşşağ ~ uşşağ ~

úřađ ~ úřađ

Küçük

ot-alow ~ elow

(I) Çabuk ve hızlı

(II) Akıllı ve zeki

otlu

(I) Otlı, otu olan

(II) Ateşli, ateşi olan

otsuz

Ateşsiz

oturağ

Sakin, mukim

otuş-alow

mec. Çok hızlı ve çalışkan

öd ~ öt

mec. Acısı çok olan

ödleğ ~ ödleğ ~ ödük ~ ördlek ~

ördleğ

(I) Korkak, keçi yürekli

(II) Korkmuş, ödü patlamış

ögüdülü

Ögütölmüş olan

öldüren

Öldüren, katil

ölen

(I) Ölmek üzere olan, ölüm döşeğinde

olan

(II) Ölü, vefat etmiş olan

ölmeli

Ölmesi gereken, ölmeyi hak eden

ölmez itmez

Sonsuz, daimî

ölmez

Ölümsüz, baki, ölmez

ölü ~ öli ~ öllü ~ ülü

Ölmüş, vefat etmiş, ölü

ölüce

Çelimsiz, zayıf; ölmek üzere olan

ön öğü ~ önü öğü ~ önövgü

Ahmak, cahil, tiksindirici

önelge

(I) Uğursuz, şom, hoş gelmeyen

(II) Kendisiyle konuşulması,
görüşülmesi rahatsızlık veren

önü bele

Yüzü bu tarafa bakan

önü garı ~ yarı

Yüzü o tarafa dönük olan

önü géri

Yüzü arkaya dönük, arkasına bakan

önü o yana

Yüzü o tarafa bakan

önü yuḫarı

Yüzü yukarıya bakan

önük

(I) Kötü sohbetli; istişaresi kötü olan

(II) Suratsız

örgenmeli

Öğrenmeye değer, öğrenmesi gereken

örtücü

Örten, örtücü

örtülü

Örtülmüş olan, örtülü

örük

Bağlanmış olan

öten

(I) Öten, ses çıkaran, okuyucu

(II) Bülbül dillini iyi konuşan

öz başına

Sahipsiz	pa peti
özdeş	(I) Yalın ayak
Bağımsız	(II) Çaresiz, eli darda
özge	paçça para
Yabancı, başka, el	Etek düşkünü, şehvet düşkünü
özgel	paçça perest
Yüzsüz, utanmaz; davetsiz girip çıkan, patavatsız	Etek düşkünü, şehvet düşkünü
özünde gören	padar
Güçlü, kudretli	(I) Ağır, vakarlı
özzümüzden yey	(II) Çabuk, hızlı
Bizden daha iyi olan	(III) Kesintisiz; takip eden
pa gerd	(IV) Sabit, payidar
İşsiz, aylak	(V) Asil, özgür
pa kur	pak 1
Kısa boylu, ayağı, bacağı kısa olan	(I) Temiz
pa mal ~ pā-māl ~ pāyimāl	(II) İffetli
Ortadan kalkmış, ayakaltı olmuş	paḳḳır

(I) Kirli	Papaklı, külahlı
(II) Dağınık, darmadağınık	pār 2 ~ pāra
palanlı	Eski, yırtık, pare
Palanı olan, semerli, palanlı	par-dum sowdalı
palaseng	Hayâsız, yüzsüz, arsız
Yarı canlı, ölmek üzere olan	parlaḡ
paldım sowdalı	Parlak
Hilekâr	parrıman ~ parrız
pallı	Ayaktan düşmüş, yorgun, güçsüz, hasta
Kanatlı	parslı
pal-palı	Paslı, paslanmış
Atak, hareketli, çalışkan	partal
pa-mal paşar	Yaşlı, bunak
Kırık dökük	partı
pammala pis	Rüşvet alan
Tembel	pas 1 ~ pes 2 ~ pès 2
papaḡlı	Geride kalmış, kötü, çirkin, pis

pasmaqlı

Kirli, değersiz

Kirli, pasaklı

peçiz

paş

Değersiz

Dağılmış, saçılmış

peğur

paşar

Sersem

Ayrılmış, saçılmış, dökülmüş, birbirine
karışmış

peḡ 1 ~ peḡm ~ peḡme ~ peḡt

Budala, anlayışı kıt, dangalak

payadar ~ paydar ~ pāyidār

peḡ o pereh

(I) Payidar, sağlam, ebedî

Dağılmış, ayrılmış, yayılmış

(II) Makamı olan

peḡil

payandaz ~ pay-endaz ~ pay-āndaz ~

Cimri, hasut, kıskanç

pāy-endāz

pel 1

Ayak atan, ayak atmış

Yukarıdan aşağıya sarkan, uzanan

pazan seḡḡeli

pel 3 ~ pele 1

Keçi sakalı

(I) Sersem, ahmak, divane

peç

(II) Yarım yamalak

Dövülmüş, ezilmiş

pele 3

peçel

Uzun	Gizli, saklı
pele ku	penli
Yarım dövülmüş, ezilmiş	Yaslı, siyah giyinmiş
pele merg ~ pelegerd ~ pelgerd	per ~ perr
Yarı canlı, ölmek üzere olan	Uzak, aralıklı
pelegic	per o pa kırs
(I) Sersem, ahmak	(I) mec. Sağlam, güvenilir insan, dürüst
(II) Yarım yamalak	(II) Kararlı
pelğar	per o pit
Sersem, perişan	(I) Paramparça
pelğarsız	(II) Değersiz
Düzensiz	perakende
pelk	Ayrılmış, uzak düşmüş
Hissiz, felç olmuş, iş göremez olmuş	perçel
pelvar ~ pelvarı ~ pervar	Kirli, bulaşık
Şişman	perçide
penah ~ penāh	(I) Uzak, ayrı

(II) Nefret eden, çaresiz	peşmeki
(III) Birbirine karışmış	Yünlü, yün dolu
pereh ~ perreh	peti 1
Uzak, ayrı; bozulmuş, dağılmış	Kaplanmış, örtmüş
peren-peren	peti 2
Hali perişan olan, rengi solgun	Çıplak
perhaş	peyran
Sersem	İz sürücü, ayak izi süren
pert	puf
(I) Uzak, saçma, atılmış, fırlatılmış	İçi boş, kof
(II) Bozulmuş	pufal
pese ~ pesele	İçi boş, büyük ama hafif olan
Gizli, kapalı	pufiyuz
peşkeş ~ pişkeş ~ pişkeş	mec. İçi boş, bilgisiz
Geriye çeken	puhte
peşm	Tecrübeli, deneyimli; olgun
Boş, değersiz	puhuwlu

Bağlanmış, zincirlenmiş

(II) İşe yaramaz

puğ

puştu

Eğilmiş, huzursuz, rahatsız

Destekçi, hamisi olan

puğowlu

püfek

Kelepçeli, eli bağlı

Sahte, zayıf, içi boş

pur

pük

(I) Dolu

İçi boş, çürük

(II) mec. Bilgili, tecrübeli

püleki

pur mudda

Paragöz

(I) İddialı

püllü

(II) Geveze, büyük söz söyleyen

Pullu, zengin

pur ru

pülsüz

Yüzsüz, hayâsız

Parasız, pulsuz

pursa

püs

Hâl hatır soran kişi

Kötü, yakışsız

puşal ~ puşâl

püsmürük

(I) Üstü kapalı ve boş

Zayıf, küçük; başkalarına göre değersiz

püşk 2

Dağılmış, saçılmış

rabbni

Sağlam

racız

Nadir, az bulunan, değerli

rağbetli

İstekli, rağbet eden

rah-be-tur

Anlayışlı olan, ikna edilebilen

rahekki

Değersiz, alçak, serseri, aylak

ram ~ rām

(I) Rahat, sakin

(II) Evcil

rast

Doğru, düzgün

ray

Razı, memnun

raylı

Razı, onaylayan, muvafık

raysız

İsteksiz, onaylamayan, razı olmayan

redde gu

(I) Hafifmeşrep, şakacı, şuh tabiatlı

(II) Kınayan

redde

Sataşan

ref

Düzenli

reğez

Düzenli, rağbet eden

rekke 2

(I) Zayıf

(II) Karışık, birbirine girmiş	Dimdik, dümdüz; sağlam
rekkeçi	rıkkıl ~ rikkil
Hiciv söyleyen, eleştiren, kınayan	Dimdik, dümdüz
rencli	riht ~ rihte
Dertli, derdi olan, acı çeken	Karışmış, saçılmış, dağılmış; birbirine girmiş
rengin ~ rengin	rim-rik
(I) Renkli, parlak renkli; boyalı, süslü	Yüzsüz, hayâsız
(II) Güzel, latif, hoş	ringul
rengli rengli	Şık, iyi giyimli
Rengârenk	riz ~ rize
rengsiz	Küçücük, ufacık
Renksiz; solgun	rong
revân ~ rowan	Basit, akıcı
Akan, yürüyen, revan	roş
riğiz	Açık, aydın; gören
Sıralı, düzenli	rovşen ~ rowşen ~ ruğuşan ~ ruşan ~ ruşen ~ rüşen ~ rüwşen
riğ 2 ~ rik	

Parlak, parıldayan, aydın olan

rusuḥ ~ russuḥ

row 2

Etkin, etkili

Yürüyen, akan

rusva ~ rusvah ~ rüsvā

rowa

Rezil, adı kötüye çıkmış olan

Yakışır, yaraşır

rusvah-o-elelik

rowaḥahl

Tamamen rüsva olmuş, onurunu

Razı, meyilli, istekli

kaybetmiş

ruh mussa

rusvah-o-kelele

Yorgun, halsiz

Tamamen rüsva olmuş, onurunu

ruk

kaybetmiş

Açık, aşikâr, sarîh olan

ruṣ ~ ruṣt

ruk gu

Gören, kör olmayan

Açık konuşan, sarîh konuşan

rüt

rumuza ~ rumza

Çıplak

Gayretli, hareketli

rütük

rumuzalı

Zayıf, çelimsiz, bir deri bir kemik

Çalışkan, çok hareketli; cesur

saçlı

Saçlı, saçlı olan

saçma

Seçilmiş, seçkin

sada ~ sade

(I) Sade, basit

(II) Pak, temiz

(III) Rahat, sakin

saf ~ şaf 1 ~ sāf ~ sâf

(I) Saf, sade, gösterişsiz

(II) mec. Kurnazlığa akli ermeyen,
kolaylıkla aldatılabilen, bön, safdil

(III) mec. İyi niyetli, art niyetsiz

safalı

Şenlikli, eğlenceli

sağ 1

(I) Sağlam, sağlıklı

(II) Mutlu, neşeli

sağan

Sağan, sağma işini yapan

sağımlı

Sütlü, sütü bol olan hayvan

sahar

Çevik, çalışkan

sağladan

Saklayan, koruyan, muhafaza eden

sahta

Yapay, sahte

sahtlı

Benzer

sakın ~ sakin ~ sâkin

Sakin, sesiz; hareketsiz

saqqı kere

(I) Ağız bozuk; uğursuz, şom ağızlı

(II) Asık suratlı

salar ~ sallar

Uzun boylu

salh	Zayıf, çelimsiz
Baş aşağı, asılı	saplı
salık	Saplı, sapı olan
Düşük, düşmüş	sarı 2 ~ saru
sallacak ~ sallanaç ~ sallancaç ~	Rengi solmuş
sallanıç	sarı sırtık
Asılan, asılı olan	(I) Sararmış solmuş, zayıf çelimsiz
sallaç	(II) Laubali
Asılmış olan	(III) Solgun yüzlü
salma-saçak	satan
Asılmış olan	Satıcı, satan
samırı ~ sümür gedası	satar
Her şeyi isteyen, yüz­süz	Rahat, huzurlu
san 1 ~ şan	satık
Mutlu, neşeli	Satılmış olan, satılık olan
sancılı ~ sancılı	satılı
Sancılı, acılı, dertli	Satılmış olan
sandığa	

satılmalı

Sefil, avare

Satılabilir, satılmaya değer

sebil-o-sergerdan

saya

Sefil, serseri, avare

İyi, tanınan bilinen; ünlü

seçmeli

sayak

Seçilebilir

Anlayışlı, keskin zekâlı

segene-degene

sayar

İri yarı, yontulmamış, kaba

Zeki ve etkin

seg

sayılı

mec. Dayanaklı

Sayılı

seḥ ~ seḥt

saymaz

Seçkin, önde gelen

Hesapsız kitapsız, sayılamaz

sehl 1

saz ~ sâz

Kolay, rahat

İyi, neşeli

sehmeki

sebeta ~ sevete

Cin çarpmış olan

Zayıf, çelimsiz; bir deri bir kemik

sehmlî

sebil

Korkunç

sekel	Düzensiz, yerine oturmamış, dengesiz
Zayıf, çelimsiz	semeli
sekkeli sarı	Sevimli
(I) Sarı sakallı	semser
(II) Sinsi ve zeki	Sersem, sersemlik hali
sekkelsiz	sencen ~ sencer
Köse, sakalsız	(I) Karşılaştıran, mukayese eden
sekkî kere	(II) Dakik bir şekilde ölçen
Uğursuz	sepelan
selbeğ	Seçilen, serpilen, dağılan
(I) Perişan, darmadağınık; çökmüş	sepici
(II) Saf, temiz; riyasız	Serpici, dağıtıcı, saçan
selik-melik	sepili
Tecrübeli, iş bilir, hamarat	Saçılmış, serpilmiş
sélimi ~ séylimî	ser desteki
İşsiz, başıboş, serseri	(I) Geçici
sêlpik	(II) Ulaşılabilir olan

ser keş	Soğuk, donuk; hareketsiz, ruhsuz
Gururlu, başına buyruk	sere
ser ras	(I) Tam, eksiksiz
(I) Dosdoğru	(II) Saf, temiz, katışıksız
(II) Doğru yöne yönelmiş; gitmek üzere	serfeli
olan	Faydalı
ser	serfesiz ~ şerfesiz
Yüksek, değerli, yüce	Faydasız, karsız
seraser ~ sere-ser	sêrif
Denk, muadil, eşit olan	(I) Yetenekli, çalışkan
serd	(II) Yakışıklı, güzel
Soğuk, duyarsız davranan	(III) Kanaatkâr; tutumlu
serdest ~ serdeste	serin
(I) Gizli, saklı	(I) Serin
(II) Tam, eksiksiz	(II) Düz, geniş; iyi, güzel
(III) Açık ve net	serişteli
(IV) Serbest, özgür	Yetenekli, deneyimli
serd-o-sürd	

ser-seri

(I) Hastalık vb. yüzünden kafası sallanan

(II) Yüzeysel, düşünmeden yaşayan

(III) Değersiz, önemsiz

sert

(I) Soğuk, serin

(II) Sert

sesli

Sesli

sessiz

Sessiz

setar 2

Sessiz, sakin, sesi soluğu çıkmayan

seven 1 ~ seyen ~ séven

İsteyen, talip, seven

séver

İsteyen, talip, seven

sévimli

Sevimli

sevişli

İstekli

sevmeli ~ sévmeli

Sevimli, güzel

sevsek

Zırvalayan, saçmalayan, zevzek

seyar

Ünlü, gayretli, çalışkan

seyek

İsteyen, talip

seyekli

İsteyen, talip

seyli

Dikkatli, çabalayan

sey

Önemsiz, küçük	Düzensiz, sallapati; sallanıp duran
séyreg	sımc ~ siminc
Seyrek	(I) Kavgacı
sıca	(II) Yüzsüz
(I) Güzel, uygun	sır 2
(II) Anlayışlı, bilgin	Kaygan
sıca boylu	sırık ~ sırim ~ sirin ~ sirme
Güzel endamlı, boylu poslu	Seri, hızlı, zayıf olan
sıcağ	sırlı
Sıcak, soğuk karşıtı	Yarı çıplak, üryan
sıft	sırıncağ
Sert, sağlam, dayanıklı	Düzensiz, karmakarışık
sıhık	sırlı
mec. Hasetçi, kıskanç	Sırlı, sırrı olan; gizli, gizemli
sıhınc	sırrıntı ~ şırrıntı
Kıskanç, hasetçi, hasut	Düzensiz; sarkan, yırtılmış, parçalanmış
sılpık ~ silpik	sırt

Hayâsız

siheki

sırtık ~ sırtır ~ şırtık

Dikelmiş, dimdik duran

Laubali, yüzsüz, utanmaz, yırtık, kirli

sikke zen

sıvırağ ~ sıvrağ

(I) Para basan

Çabuk, hızlı, seri

(II) Harika işler yapan

sıvrır ~ sıvrı ~ sıvri

sikkeli

Kaygan, hızlı, seri

Layık, yaraşır, uygun

sıvışık

sing 1

Sıvanmış, yapışmış

Dakik, dikkatli

siçekli

siveşak

Yalancı, zırvalayan; münafık, iki yüzlü

Sıvanmış, bulaşmış; kırışık

sid ~ şet 2 ~ şit 1

sivğal

(I) Tatsız tuzsuz

Düz, düzgün

(II) Vakarsız, onursuz kişi

sivir

(III) Mutlu, mesut, şen şakrak

Sert, sağlam; dirençli

siğ göz

sivireli

Keskin görüşlü, zeki olan

Hızlı, çabuk

siviri ~ sivirik

Hızlı, çabuk

(I) Çabuk, hızlı, seri

soğuş ~ sovuş ~ sovuş ~ sovuş ~

(II) Çıplak

soyuk

sivirim çomak

Soğuk, sıcak karşıtı

Sert, sağlam sopası olan; zorba

sohrecan

sivirmelik

Yarı canlı, yorgun, bitkin

(I) Hızlı, seri

sok

(II) Kendini beğenmiş, kibirli

Dik

(III) Dar elbise giymiş olan

solğun

sivişik

Solgun

(I) Eğri büğrü, kıvrımlı

solmaz

(II) Sıvışan, kaytaran

(I) Solmayan, ölümsüz

sivre çomak

(II) Mutlu, taze

Sopası düz ve yağlanmış olan

sona ~ suna ~ süna

sivre

(I) Geri kalmış

Yağ bulaşmış olan, yağlı

(II) mec. Güzel

sivrik

sonkı ~ songdaki

Sonraki, sonra olan

sorucu

Sorgulayan, sorucu, araştıran

sowala

Ahmak, cahil; salak, aptal

sowaşak

Sürtünmüş, yapışmış

sowdalı 1

Aşık, çılgın aşık, sevdalı

sowruk

Savruk, dağılmış

sowuk-sekkel

Mahcup, pişman, huzursuz, mutsuz

soylu

Soylu, asil

soysuz

Soysuz, nesepsiz

sökük

Sökük, sökülmüş

söküntü

Yırtılmış, kopmuş

sömke

Donmuş, buz bağlamış

sönmez

Ebedî, ölümsüz, sonsuz

sönük

Sönük, solgun

söyen 2

Söven, küfreden

söze bağan

Söz dinleyen, laf dinleyen

sözü bütün

Sözü senet olan kişi, sözüne güvenilen;

doğru sözlü

su sepen

Su serpen, dağıtan

suhul	Başıboş, tembel, gevşek
Küçük	susuz ~ suyuz
sukkullu	Susuz, susamış
(I) Ucu sivri olan	süd emen ~ emer
(II) Sağlam, dikelmiş olan	Süt emen, emzikli
sukkulmaçı	südlü
Parmak veya elle dürten	(I) Süte bulanmış, sütlü
sung 1	(II) Faydalı, yararlı
Yenilmiş, mahvolmuş; kumarda her şeyini kaybetmiş	sümsük
sur 1	Serseri, başıboş
Kaygan	sümüklü
surruncağ ~ sürrüncağ ~ sürrünçağ	Kemikli, güçlü, kuvvetli
Kaygan	sümürgen
sus	(I) Yutan
(I) Gevşek, zayıf halsiz	(II) İşgal eden, yağmalayan
(II) Tembel	sürmeli
susğun	(I) Sürmeli olan, sürme çekilmiş, sürmeli

(II) Sürülebilir, sürmeye değer	Büyük, ağır
(III) Sürme şehirli olan	şabada
sürrüntü	Hokkabaz, aldatan
Kaygan	şad ~ şād ~ şed
sürtük	Mutlu, mesut, sevinçli, şen
(I) Sürtünmüş, törpülenmiş	şak 2 ~ şāk ~ şeķ
(II) Pasaklı	Ayakta durmuş, ayak üstü; öne çıkmış,
süzen	seçkin; yüce, dik, alını açık
Bir sıvıyı, içindeki katı maddelerden	şakķ 2
ayırarak için bez veya delikli bir kaptan	Açık, net, ayan beyan
geçiren, süzen	şakkıl ~ şakkul
süzenegi ~ süzeneki	Güzel, iyi görünen; şekilli
Bel soğukluğuna yakalanmış olan	şakkıl-makkıl
süzülen	Güzel, göze hoş gelen
İşveyle yürüyen, süzülerek yürüyen	şakķırak ~ şakķırık
süzülü	Kırılgan
Süzülmüş olan	şakk-o-raķ
şā ~ şah ~ şāh ~ şāh	Mutlu, şen şakrak

şalan-dalan	Şüpheli, şüphelenen
Isıran, parçalayan; hızlı, seri	şekerli
şallağlı	Şekerli, tatlı
Kırbaçlı	şekki 1 ~ şekli
şamsız	Şüpheli
Akşam yemeği yememiş	şelem-şirtik
şangıd ~ şangul ~ şangut ~ şengül ~ şengul	Laubali
Güzel, mutlu, neşeli	şelite
şarlatan	(I) mec. Hayâsız
(I) Şarlatan, hokkabaz	(II) Yırtılmış, parçalanmış
(II) Parçalayan, yırtan	şel-o-kut
şayıq	Eli ayağı tutmayan, dayak yemiş; ağır yaralı
İstekli, şevkli, arzulu	şel-o-şit
şedow	Eli ayağı tutmayan, dayak yemiş; ağır yaralı
(I) Mutlu	şeltak
(II) Taze	Aksak yürüyen, topallayarak yürüyen
şek zede	

şen ~ şeng	Uzun ve ince boylu, narin
Mutlu, şen	şılal boylu
şengul-mengul	İnce, uzun boylu
Mutlu, mesut	şılpağ
şer ~ şerr	Kirli, düzensiz
Kavgacı, fitneçi	şıltağ
şerik ~ şerlek ~ şerek	Kavgacı, kavga çıkaran
Galip, muzaffer	şilte
şerir	Laubali, hafif
Kavgacı, şerli	şırığı uzun
şermende	Uzun boylu olan
Utanan, mahcup olan	şirre
şer-şerri	Yırtılmış, parçalanmış
Fitneçi, kavgacı, şerli	şirre-ken
şeytan ~ şeytan ~ şeytan ~ şeytân	(I) Parçalayan, yırtan
Şeytan sıfatlı olan	(II) Şarlatan
şılal ~ şılâl ~ şilal	şirtow

Kirli	(I) Şirin, tatlı, lezzetli
şıtık ~ şitık	(II) Sevimli
Küçük	şirin dilli
şiv	Tatlı sözlü, tatlı dilli
Geniş, düz olan	şirin şitil
şivır	Hem tatlı hem de kekremsi tatlı olan
(I) Düzensiz	şiş ~ siş 1
(II) Gevşek, tembel	Sıkı, yoğun
şivırağ	şit 2
Halsizlikten gözleri şişmiş olan	Çok dayak yemiş
şivirtik	şit-o-kut
Laubali, düzensiz	Dayak yemiş, perişan olmuş
şik ~ şikil ~ şukul	şor 1
Şık, güzel	Tuzlu, çok tuzlu
şimşek	şowklu
Hızlı, seri, çabuk	Şevkli, arzulu, heyecanlı
şirin ~ şirinik ~ şiring	şow-kor

Gece görmeyen

tamahı

şoylu

Aç gözlü, aşırı hırslı, tamahkâr

(I) Uğursuz

tamahkar

(II) Kirli

(I) Aç gözlü, aşırı hırslı

şug ~ şuk ~ şum ~ şüm ~ şüy

(II) Mal ve nakti çok seven

Uğursuz

tesmeli

şuh

Kabzalı, silahlı, kılıçlı

(I) Mutlu, mesut, neşeli

tetre gu

(II) Zarif, nüktedan; hoş sohbet, şakacı

Uygunsuz söz söyleyen, konuşan,

şul 1 ~ şül

konudan konuya geçen

Gevşek

tutnağ

şuluğ ~ şuluğ ~ şulluğ

Kapalı, tutulmuş

Söz dinlemeyen, yaramaz, haşarı

türfe

şut ~ şüt

Garip, tuhaf, acayip

Anlayışsız, anlaması kıt

u

tahar

İşaret sıfatı; uzakta olan nesnelere

Temiz, pak

belirtir.

uca boylu

Uzun boylu

uçağan

Seri, çabuk, süratli hareket eden

uçan ~ üçan

Seri, çabuk, süratli hareket eden

uçar

Seri, çabuk, süratli hareket eden

uçkun

(I) Seri, çabuk, hızlı

(II) Keskin

uçuruğ 3

Rengi solmuş, rengi uçmuş

udum ~ üdüm

mec. Uğurlu

ufağ

Küçük, küçülmüş, ufak

uğt

Uyumlu, alışık

uğulu ~ uğkulu ~ yuğulu

Uykulu, uykusu çok gelen

uğusuz ~ uğkusuz ~ yuğusuz ~

yuğkusuz

Az uyumuş, uykusuz

ulağ

Bitişik, bağlanmış, bağlı

ulalı

Bağlı, birbirine bağlanmış

ulaşık

Birbirine ulaşmış, bitişmiş, ilişmiş

ulenkeş

Koşan, koşar halde olan

ulu 1

Büyük, yüce

umma 1 ~ ummac

Dövülmüş, ezilmiş

unlu

Una bulanmış, unlu

unutulmaz

Hatırlanan, unutulmayan, unutulmaz

ussa ~ ussā ~ usta

Anlayışlı, yetenekli

utan

(I) Yutan

(II) Kumarda kazanan

utanmaz

Arsız, yüz­süz, hayasız, utanmaz

utucu

(I) Yutucu, yudumlayan

(II) Kazanan

(III) mec. Rüşvet alan, rüşvet yiyen

utul

Baş ağrıtan, sorun çıkarıcı

utulu

Ütülü

utuzmaz

Yenilmez, sürekli kazanan

uyuşuk

Soğuktan donmuş, uyuşmuş, uyuşuk

uzag ~ uzağ ~ uzak

Uzak, uzakta olan

uzalı

Uyumuş, uzanmış

uzu ~ üzü kıowlu

Yüzü koyun, baş aşağı

uzun

(I) Uzun; yüksek

(II) Uzun boylu

uzunca

Azıcık uzun, uzunca, yüksek

üclü

Uçlu, ucu olan; devamı olan

ücsüz

Sonsuz, uçsuz, uçsuz bucaksız

üç kıçlı

Üç ayaklı, üç ayağı olan

üç yanlı

Üç kişilik; üç taraflı

üdgün

Avare, başıboş

üdüg delik

Delik deşik, paramparça

üdüg

Delik deşik

üfrüg

(I) Çürümüş, eskimiş

(II) Tamamen yanmış, yok olmuş

üfrüt

Çıplak

üfürak~ üfürüg

Ezilmiş, yok olmuş

ümüdlü

Umutlu, umudu olan, beklentisi olan

ümüdsüz

Umutsuz

ümüdvar

Umutlu

üngül ~ yüngül

(I) Hafif, ağır olmayan

(II) Hafif, vakarsız

üngül ayak

Uğurlu, mübarek olan

üregi bütün

Emin olan, mutmain

üregi dağlı

Yüregi yanık, acılı; yarası olan, dertli

üregi dolu

Kızgın, huzursuz

üregi nazık

Merhametli, şefkatli; kibar

ürek yanan

Yüregi yanan, merhametli

ürekli

Yürekli, cesur

üreksiz

Korkak, yüreksiz

ürgençi ~ ürkençi

Korkan, ürken

ürken 1

(I) Korkak

(II) Kaçan

ürkük

Ürkek, korkak

üsdeki

Yukarıdaki, üstteki

üsleti ~ üstleti

Yüzeysel, yüzeyde olan

üstü açık

Üstü açık, aleni, ortada olan

üstü örtük

Gizli, saklı, örtülmüş olan, üstü örtülü

üstü örtülü

Gizli, saklı, örtülmüş olan, üstü örtülü

ütülü

(I) Kolu kanadı kırılmış, dökülmüş

(II) Kavrulmuş olan

ütürük

(I) Uyuz

(II) mec. Kolu kanadı kırılmış

(I) Yüzü, astarı olan

(III) Kavrulmuş

(II) Yüzsüz ve utanmaz, şımarık

üz gel

(III) Pahalı, değerli; güzel

Yüzsüz, başına buyruk, ipsis sapsız, ipe

üzleti ~ yüzleti

sapa gelmez

Yüzeysel

üz kar

üzü ağ

Asık yüzlü, suratlı, yüzü soğuk

(I) Yüzü ağ olan, beyaz tenli

üz o gözlü

(II) Alını açık, şerefli, haysiyetli

(I) Yüzsüz, cesur ve küstah

üzü bağı

(II) Oturup kalkmasını bilen, gün

Tesettürlü, başörtülü

görmüş

üzü dönük

üzden irak

(I) İnsanlarla iletişimi olmayan, sosyal

Gözden uzak, gözden irak

yönü zayıf

üze gülen

(II) Şom, uğursuz

Güler yüzlü, neşeli

(III) Asık suratlı

üzgün ~ üzülü

(IV) Değersiz

Kesilmiş, dağılmış

üzü güler

üzli ~ üzlü

Neşeli, güler yüz

üzü kıare	Muktedir olan, gücü olan
(I) Yüzü kara, utanmaz	varaķ
(II) Mahcup olmuş, utanmış	Zengin
üzü yitik	varlı
Yüzü yırtık, utanmaz	Zengin, mal mülk sahibi
üzü yola	vavalı
Söz dinleyen, uyumlu, kibar, mülayim, sessiz	Vebalı vaya ~ vaye ~ vayä
üzüg 2	Gerekli, lazım, zorunlu
Dağınık, düzenli olmayan	vayalı
vacıb ~ vâcib	Arzulu, istekli
Gerekli, zaruri, zorunlu	vayamend
vahal	Arzulu, istekli
(I) Haberdar, bilgili	vece gelmez
(II) Dikkatli, gözetleyen	İşe yaramaz, değersiz
var ~ varaķ	veckar
Var, var olan, mevcut	Değerli
var	

veġm	(II) Serseri, başıboş
Serseri, şaşırılmış, şaşkın	vere hul
velm	İri, büyük
(I) Sağlam, doğru düzgün	vereh
(II) Uygun, düzgün	Ayrı, uzak
(III) Çok, fazla	vereh pereh
venayı	Uzak, ayrı, aralıklı
Serseri, başıboş	verici
veng 2	(I) Borçlu
Uyuşturucu kullanan ve sarhoş olan	(II) Cömert
ver dem	verze
(I) Şişman	Deneyimli, yetenekli
(II) Heyecanlı, neşeli	verzide
ver gow ~ yow	Hareketli, spor yapan
Serseri, başıboş	vet o ver
vêran ~ vêrana ~ vîrân ~ vîrâna ~	Yok, fena
vîrâne	vet o villow
(I) Yıkık, dökük	

Serseri, başboş	vucdanlı
vèyl 2 ~ vèylan	Vicdanlı, insafli
Avare, işsiz, hiçbir işi olmayan	vucdansız
vil ~ vil	Vicdansız, insafsız
(I) Serbest	vur kılc
(II) İşsiz, başboş	Yiğit, cesur, güçlü, kuvvetli
(III) Gevşek	vurağan ~ vuran
vil çer	Vuran, yiğit, cesur
Bedavacı	vurğenc
viling o vaz	Birbirine girmiş, karışık, dağınık
(I) Açık, geniş	vurucu
(II) Düzensiz, hesapsız kitapsız	(I) Savaşçı, yiğit, cesur
villow ~ villow	(II) Nazar eden kişi
(I) Serseri, başboş	vurulan
(II) İşsiz güçsüz	Dayak yiyen, dövülen
vırrac	vurulu
Saçmalayan, zırvalayan	(I) Vurulmuş, dövülmüş

(II) Kapanmış

yağcı

İyi, güzel

yağlı

(I) Kirli, yağlı

(II) mec. Zengin, paralı

yağlıca

Daha yağlı olan

yağsız

Az yağlı, yağsız

yağca ~ yeğce ~ yeğke ~ yiğce ~ yiğce ~

yiğke

Basılmış, sıkıştırılmış, yakın

yağcı ~ yağşı ~ yeğşi

Cazip, güzel

yal 3

(I) Boş

(II) Çıplak

(III) Yalnız, tek

yal tor

Hızlı, seri

yal yummuşlu

(I) Yüksek

(II) Uzun, boylu poslu, güzel, yakışıklı

yalalı

Yalanmış

yalansız

Yalansız, doğru olan

yalayan

Yalayan

yalıguz ~ yalnguz ~ yalınkız ~ yalngguz

~ yalnguz ~ yalunguz

Yalnız, tek

yalın

Çıplak

yalıkız

(I) Bencil, kibirli	Eğri bđđrđ
(II) Tek ve yalnız	yan fırtı
yalınđız elli	Uzanmış, yaslanmış
Yalnız, tek başına	yan kılcı
yamağlı	Tek taraflı
Yamalı	yanakkı
yamalı	Tek taraflı, tek yđnlđ; eğik
Yamalı	yanan ~ yanar
yaman	(I) Yanan, yanmakta olan
(I) Kđtđ, uygunsuz	(II) şefkatli
(II) şiddetli, sert	yanan dđnen
(III) Tehlikeli, korkunç	şefkatli, yardımsever
(IV) Zeki, tuhaf, kurnaz, becerikli	yanar yanar
(V) Çok, fazla	Yanıcı
yamaşağlı	yandıran
Peçeli	Yandıran, yakan, yakıcı
yammil yummul	yandırmalı

Yakılabilir	Yapışan, yapışkan; ısrarcı
yanıĝlı	yapışık
Yanıklı	(I) Yapışık
yanık 1	(II) Yapıştırıcı, yapışan
(I) Yanmış, yanık	yar ~ yâr
(II) Dertli, içi yanan	İyi, güzel, layık
yanıklı	yaradılı
Şefkatli, merhametli	Yaratılmış
yanılı	yaraĝlı
Yanık, yanmış	Süslü, güzel
yanmalı	yaralı
Yanabilir, tutuşabilir	Yaralı
yapık	yaramaz
Yapışık, yapışmış	Yaramaz, uygunsuz
yapılı	yaraşık
Pişmiş	Yaraşır, layık
yapışan	yaraşıklı

Uygun, güzel, boylu poslu	yassı
yaraşmaz	Yassı, düz
Uygunsuz, uyumsuz	yassıca
yaratmalı	Daha yassı, daha düz olan
Yaratılabilir	yaş 2
yarğı	Islak, nemli, yağ
Yardım eden	yaşar boymaz
yarğılı	Yaşayan
Destekçisi olan, hizmetçisi olan	yaşar
yarılı	Uzun yaşayan
Yarılmış, çatlamış	yaşayan
yarım baz	Yaşayan
Hokkabaz, aldatıcı, hilekâr	yaşlı 2
yarmalı	Nemli, ıslak
Yarılabilir, kesilebilir	yaşmaklı
yaslı	Yüzünü örtüyle örten, başörtülü,
Yaslı, matemli	yaşmaklı
	yatağan

Sürekli uyuyan	(I) Yavaş, sakin
yatar doymaz	(II) İşleri yavaş yapan, tembel
Tembel, obur	yawlağ
yatar kağmaz	Hafifmeşrep, onursuz
Tembel, çok uyuyan, az uyanık kalan	yawuğ ~ yowuğ
yatar turmaz	Yakın
Tembel, çok uyuyan, az uyanık kalan	yay kaş
yatar	Yay kaş, yay gibi kaşları olan, keman
Uykulu, uyuyan	kaşlı
yatık	yaymalı
Yatık, yayılmış	Yayılabılır
yaw ~ yow	yazğı yazan
Olumsuz, uygunsuz, kötü	Kader yazısını yazan
yawan ~ yowan	yazmalı
(I) Tatsız, tuzsuz	(I) Yazmalı, yazmaya değer, yazılabilir
(II) Boş, işe yaramaz, hafifmeşrep	(II) Kesilebilir
yawaş ~ yowaş ~ yuvaş	yek ~ yêg ~ yêk ~ yêy
	İyi, güzel

yəgin ~ yaħın ~ yaħin ~ yaķın ~ yāħın	(I) Biricik, eşsiz
~ yāħin ~ yeķın	(II) Büyük, iri
Yakın	(III) Tecrübeli
yègin	yeķķir
En iyi	Düzgün, aynı sırada olan
yègreg	yele
Daha iyi, daha güzel	Eğri, yan yatmış
yegun ~ yekun	yèlli
Bir yerde toplanmış, derli toplu duran	(I) Rüzgârlı
yeħ	(II) Gururlu
Soğuk	yemez içmez
yeħe tiliş ~ tiriş	Yemeyen içmeyen, oruçlu
Yakası yırtılmış, parçalanmış	yemez
yek gir ~ gird	Yemeyen
Bir yerde toplanmış, derli toplu	yengi ~ yèngi
yek la	Yeni, taze, ilginç; yeniden tekrar eden
Ayrı, ayrılmış, yarılmış	yèprik ~ yèpirik
yekke ~ yèhè ~ yèkke ~ yèkkè	

Pörsümüş, parçalanmış

yersiz

y r o yurdlu

(I) Yersiz, yurtsuz

(I) Yerli, yurtlu

(II) Hafifmeşrep

(II) Fazla, çok

y r tutmamıŝ

(III) Sağlam ve esaslı

Olgunlaşmamış, hafifmeşrep insan

y rik

yesir ~ yessil ~ yessir

(I) Ayrılmış, yayılmış

Çaresiz, yetim, matemli

(II) Daha iyi, daha güzel

yetmez

yerleşik

Yetmez, ulaşmaz, az

Mukim, yerleşik

y yden y y

yerleŝmeli

En iyi, çok iyi olan

Yerleŝilebilir, oturulabilir

y yer doymaz

yerli

Yediği halde doymayan, doymak nedir

(I) Uygun, yerli yerinde olan

bilmeyen

(II) Köklü, yerli, sağlam

y yimsiz

(III) Vakur ve ağır adam

Azıksız, yemeksiz, a

(IV) Tembel, geç davranan

y zili

Yumuŝamıŝ,  ę t lm ŝ

yıǧılı

(I) Toplanmış, düzenlenmiş

(II) Yıǧılmış

yıǧıncaǧ

Derli toplu

yıǧışık

Derli toplu

yırtıcı

Yırtıcı, vahşi

yırtık

Yırtık, parçalanmış

yırtılı

Yırtılmış

yıǧınǧ

Derli toplu, düzgün, düzenli

yıhık

(I) Yıkık, düşmüş

(II) Yere düşmüş, dağılmış, devrilmiş

yihilmez

Yıkılmaz, sağlam

yilenik

Kokuşmuş, kokmuş, kötü kokulu

yıraǧ

Uzak, mesafeli

yitik

Kaybolmuş, kayıp

yoǧun

(I) Yoǧun, kesif

(II) Şişman, kalın

yoǧun yummar ~ yummara ~ yummu

(I) Güçlü

(II) Cesur

yoǧunmuş

Şişman, kilolu

yoğur

(I) Şişman, güçlü

(II) İri yarı, boylu poslu

yoğurt bulan ~ bulayan

Yoğurt mayalayan

yoğurt çalan

Yoğurt mayalayan

yoğurulu

Güçlü, boylu poslu

yoh 1 ~ yoḥ ~ yok ~ yoḵ ~yov

Bulunmayan, mevcut olmayan, var
karşıtı, yok

yoh 2

Yüksek, kabarık

yoḥdan yéy

Hiçten, yoktan iyi olan

yohm

Perişan durumda olan

yoḥsul ~ yoḵsul

Yoksul, çaresiz, fakir

yoḥsuz ~ yoksuz

Yoksul, çaresiz, fakir

yolsuz

Yolunu kaybeden

yoluḵ

Yolda kalmış, serseri; çıplak

yoluḵ yosuḵ

Çıplak, yoksul

yonak ~ yonuḵ

Yontulmuş, oyulmuş

yonul

Güçlü, boylu poslu

yonulmalı

Oyulabilir, yontulabilir, yontulmaya

değer

yonulu

Oyulmuş, yontulmuş	yosan
yoran ~ yorar	(I) Yün kırkan
Yoran, yorucu	(II) Haraç alan
yorga ~ yorğa ~ yorğa	yosar
Hızlı yürüyen	Çıplak, yoksul, çaresiz
yorğulu	yosuk
(I) Eşi dostu çok olan, çevresi geniş olan	Çıplak, fakir
(II) Hızlı ve seri	yosulu
yorğun ~ yornağ ~ yornağ ~ yornuk ~ yornak	Kazılmış, tüyü kırılmış
yorunak	yowa ~ yuba ~ yuva ~ yuwa
(I) Yorgun, yorulmuş	Olumsuz, vakarsız, kötü
(II) Uzun yoldan gelmiş	yowalı
yori ~ yoru	Yuvası olan
Hızlı yürüyen	yowasız
yornağ arnağ ~ yornuk arnik	Yuvasız, yersiz yurtsuz
Yorgun argın	yowlak
yorulğan	Olumsuz tabiatlı, kötümser, saçma,
Yoran	serseri

yowrı ~ yowru

(I) Yumulmuş, kapanmış

(I) Hızlı, seri

(II) Gizli, örtülü olan şey

(II) Çıplak

yummuruk

yoz

(I) Derli toplu

(I) Sakin, rahat, yavaş

(II) Yıkılmış

(II) Hızlı ve seri

yumuğ ~ yummuğ

yörük

(I) Kapanmış

Birbirine bağlanmış

(II) Üst üste yığılmış

yuğur

yumurulmuş

Çabuk, seri, çalışkan, seçkin

Yıkılmış, harabe

yumalı

yumurulu

Yıkanabilir

(I) Derli toplu

yumcuğ

(II) Yıkılmış, viran olmuş

İç içe girmiş

yutulmalı ~ yütmeli

yummara yoğun

Yutulabilir

Şişman, güçlü, iri yarı

yuwulu ~ yuyulu ~ yuyulu

yummulu ~ yumulu

Yıkanmış

yügenli

Yularlı

yügensiz

Yularsız

yükleyen

(I) Yükleyen, taşıyan

(II) Sorumluluk veren

yüksüz

Yüksüz, sorumluluğu olmayan

yüng eyiren

Yün eyiren, ören

yünglü

Yünlü

yüzü ~ yüzün kıoylu

Yüz aşağı, baş aşağı, eğik

yüzü kıere

Kara yüzlü, onursuz, şerefsiz

yüzü kıoylu

Yüzü koyun, baş aşağı olan

yüzük 2 ~ yüzzük 2

Kazınmış, parçalanmış

yüzülü

Ayrılmış, kazınmış

zahak

Zalim, zulüm eden

zowkınaķ

Zevkli, mutlu, mesut

3. 2. 4. Zamirler

adı nedir

Falanca filanca anlamında kullanılan bir ifade şekli

başka

Diğeri, diğeri biri

behman ~ behmedan

Falan, filan

bele 1 ~ bële 1

Kendi, öz

ben 1 ~ man ~ mang ~ men ~ män ~

mën

Birinci tekil kişi, ben

bez 2 ~ bız ~ biz 1

Birinci çokluk kişi, biz

bile 2

Kendi

biri

(I) Biri, bir kişi

(II) Diğeri, diğeri, diğeri biri

birisi

Birisi, bir kişi, bir kimse

biz biz 2

Biz biz, I. çoğul şahıs

biz bütün

Tamamı, tümü

bu ~ mu

En yakında bulunan bir varlığı veya biraz

önce anılan bir şeyi işaret yolu ile

belirtmek için kullanılan bir söz, bu

bular ~ bullar ~ bullâr ~ bunlar ~

bunlâr ~ bunnar ~ bunnâr ~ bunnâr ~

bunner ~ mular ~ mullar

Bunlar, bu işaret zamirinin çokluk biçimi

bumbur ~ bunbur

Hepsi, tümü

burru	Hiç kimse
Hepsi, tümü, tamamı	heçne ~ hêçne
burruken ~ burrukem	Hiçbir şey
Hepsi, tamamı	her ke ~ her kes ~ hârkäs
hallar	Herkes, hepsi
Hangileri?	her kim ~ kimse
hamı ~ hâmi ~ hâmu	Herkes, hepsi
Tümü, hep, hepsi, herkes	her ne
hanı biri ~ birisi	Her ne, her şey
Hangisi?	herbiri
hanlar ~ hanılar	Her biri
Hangileri?	hu
hêç biri	Üçüncü teklik kişi zamiri, o
Hiçbiri, hiç kimse	ke 2 ~ kes
hêç kes ~ hêçkes ~ hêçkesi ~ hiçkes	Kimse, şahıs
Hiç kimse	kerrı
hêç kim	mec. Hepsi, tümü

kim ~ kim

Kim?

ki ber ki

Kim, kiminle?

kimcağaz ~ kimcegez

Falan, filan

kimi

Kime?

kiming

Kime ait?

kimse

Kimse, şahıs

kimsecek

(I) Kim, hangisi?

(II) Falan, filan

kob ~ kop ~ kóp

Hepsi, tümü

kot bur

Hepsi, tümü

kul 2 ~ kulu 1

Hepsi, tümü

kulluhum

Hepsi, tümü

kum 2

Hepsi, tümü

kumpulut

Hepsi, tümü

kut 2

Hepsi, tümü

menden

Benden

meni

Beni

menim ~ benimki

Benimki, bana ait olan

menlik

Bana ait, benlik

mundan

Bundan

munu

Bunu

munung

Bununki

na ~ ne 1

Her şey, birçok şey

neler

Çok ve çeşitli şeyler, neler

neme ~ nemena ~ nemene ~ nemme

Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin

yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir

söz, şey

nesi ~ nesi ~ nesing

Ona ne oluyor; nesi; neyi var; ne var; ne çıkar?

o ~ u

Üçüncü tekil kişi zamiri, o

o biri ~ birisi

Öbürü, diğeri

o taylı

Hepsi, tamamı

olar ~ ollar ~ onlar ~ onlār ~ onnar ~

onnār ~ onnār

Onlar, Üçüncü çokluk kişi zamiri,

ora ~ orası

Orası, orada, o konu, o yer

öz

Kendi, kendisi

peti 3

Tamamı, tümü

san ~ sen ~ seng ~ sän

İkinci tekil kişi zamiri, sen

veng 4

sene

I. tekil kişi zamiri, ben

Sana

sening

Senin

seningki

Senin, seninki

senlik

Sana ait, zatı aliyle ilgili

seraser ~ sere-ser

Hepsi, tamamı

sız 1 ~ siz

Birinci çokluk kişi zamiri, siz

varı ~ varışı

Var olan, hepsi, tümü

varı yanlı

Hepsi, tümü

3. 2. 5. Zarflar

acca ~ azca

Oldukça az

açıkça

Açık, aşikâr, kolay anlaşılır bir biçimde

açıl açık

Doğru düzgün, hak ve hakikatle

afşar afşar

Bol bol

ağaç ağaç ~ akkac akkac

Ağaç ağaç, ağaçların bol olduğu bir

biçimde

ağırca

Ağır gibi, ağırlığı az olan

ağızdan ağza

Dilden dile, ağızdan ağza

akkacak

Ağaç ağaç, ağaçların bol olduğu bir

biçimde

alân ~ âlen ~ âlan ~ âlân ~ âlân

Şimdi

angar ~ enger ~ ingar ~ inger

Sanki, güya

appul appul

Pul pul gibi, biçiminde

ara kesdi

Ara sıra, arada bir

ara kesik

Aralıksız, kesintisiz, sırayla, peş peşe

ara kesme

Aralıksız, kesintisiz, sırayla, peş peşe

ara yérde

Çölde; darlıkta

arabir

(I) Sırayla, aralıklı

(II) Ara sıra, bazen, arada bir

arabur

Aralıklı; sırayla, peş peşe

aradanbir

(I) Ara sıra, arada bir

(II) Sırayla, aynı sırada

aram-āram

Yavaş yavaş, aheste aheste; azar azar

aramca

(I) Rahatça; yavaşça

(II) Sessiz sedasız

arasız

Kesintisiz, boşluk bırakmadan, fasılasız

ardı süre

Ardı sıra, arkası sıra

ardıça ~ ardıçaz

Ardı sıra, arkası sıra

ardından götürme

Toplu olarak

arğın-yorğun ~ arnık-yornuğ

Yorgun argın

artıhter ~ artıktter

(I) Daha çok

(II) Genellikle, genelde, ekseri

arh üstü

Arka üstü, arkaya veya yukarıya doğru

arha ~ arhâ

Ardı sıra

arriğca

Zayıfça, çelimsizce

artıgançaz

Çoğunlukla, genellikle

asanca

Kolayca, zahmetsiz; dertsiz

āsānter	Tek tek, ayrı ayrı
Daha kolay	az 1 ~ āz
assaca	Kısaca, bir nebze
Sakince, yavaşça	az az
aster	(I) Azar azar, az az; parça parça
Daha az	(II) Az ve öz bir şekilde
ayağ başı	az o çoğ
Ayaküstü, aceleyle; geçici olarak	Az çok, bir parça
ayak üste	azançaz
Ayak üstü, aceleyle; geçici olarak	En azından, hiç değilse
ayağda	azca
Ayakta durarak, ayakta	Az, biraz olacak şekilde
ayalvar	bağa-bağa
Aile gibi, çocuklar gibi, eş gibi	Bakarak, sürekli bakma, baka baka
ayhatdan bir	bağiban
Ara sıra, bazan	Bir şeye dikkat ederek, karşılaştırarak
ayrı ayrı	basdırlağ

Baskı altında	(II) Yeniden, tekrar, yeni baştan
baş aşağı	bata-batmaya
Baş aşağı, aşağıya doğru	Batmak üzereyken, battı batacak
baş ve göt	bayak
Ters, baş aşağı	Demin, az önce
baş yuvarı	bayakki
Yukarı doğru, baş üstü	Az önceki, deminki
başa 2	bayaklayın
Her kişiye, her kişi başına	Demin, biraz önce
başa-baş	baz 1 ~ báz 1
Eşit, başa baş, beraber olacak şekilde	(I) Tekrar, yeniden
başda	(II) Geri, gerisin geriye
Başın içinde, özünde, başta	bed 2
başdan ayağa	Sonra
Baştanbaşa, baştan ayağa	bela ~ belay ~ béle ~ bele ~ éle
başdan	Böyle, bu tür, bunun gibi
(I) Yüksekten	bele 2 ~ béle 2

Birlikte, beraber

béleden

Bu taraftan

béleliginen

Böylelikle, bu durumda, bu şekilde

bélelik

Bu şekilde, bu türde; bununla alakalı

bélene

Birlikte, beraber

bélelengçe

Seninle, seninle beraber

beli ~ beri 2 ~ bēī

(I) Bu taraf, o taraf

(II) O zamandan beri

beray ~ bāraye

İçinden, açığa vuramayarak, gizli gizli,

için için

ber-'eks

Tersine, aksine

beremte

Ölçülü olacak şekilde, karşısında, karşı

karşıya

berentesine

Ölçüsüyle, miktarında, miktarıyla

beriden

Bu taraftan, o taraftan

beriki ~ berideki ~ berideyi

Bu taraftaki, öndeki

beritay

Bu taraf

berķi

Şimşek hızıyla, seri şekilde

beselamet

Selametle, uğurlar olsun, güle güle

bes sere

Tam olarak

bêş beter

Daha kötü, çok kötü

beter

Daha kötü, beter

bêye meççi

Doğrusu, gerçekten

beyeğ ~ bëyeğ

Birkaç dakika önce, az önce, bir az önce,

demin

bice-bice ~ birce-birce

Bir bir; birer birer, teker teker, ayrı ayrı;

peş peşe, sırayla

bî-cehet

Sebepsiz, yok yere

bî-ihtiyâr ~ ehtiyâr

Kendiliğinden, elde olmayarak

bî-merâret

Istırap çekmeden, meşakkat çekmeden,

acı çekmeden

bilenter

Daha fazla bilen

bir ayak

Bir an

bir azca

Oldukça az

bir azdan

Az sonra, birazdan

bir baş

Bir kere, bir defa

bir be bir

(I) Bire bir; bir bir, tek tek

(II) Ayrı ayrı, ayrılarak

bir

Bir kez, bir kere

bir el

Bir kere, bir defa, bir tur

(II) Şeklinde, şekliyle

bir elli

bir yan

Bir el ile, yalnızca, tek başına

Bir yan, bir taraf

bir henede

bir yana

Bir yudumda, bir nefeste

Bir yana, bir yöne, bir tarafa

bir hortlı

bir yanlı

Bir defalık, bir defa olarak

Bir kişilik, tek başına

bir howr ~ howrum

bir yerde

Bir defa, bir kere

(I) Bir yerde, aynı yerde olanlar, bir arada, beraber

bir neççe

(II) Bir defada

Bir miktar, birkaç tane

bir nefese

bir yol ~ yola

Bir nefeslik

(I) Bir yol, bir yöntem olarak

bir owr ~ owrum

(II) Bir kez, bir defa

Bir defa, bir kez

birarada

bir tehr

Bir arada, bir yerde, beraber

(I) Bir tür, bir şekil

bir-bir

(I) Bir bir, bire bir; sırayla

(II) Birbirine, birbiri ile

bunken

bir birçe

Temel kazıyarak, temel kazıyacak

Eşit bir şekilde, aynı ölçüde

biçimde

birden ~ birdän

çin çin ~ çin çin

Ansızın, birden, bir an

Kat kat, tabaka tabaka, üst üste, büklüm

birden bir

büklüm, kıvrım kıvrım, intizamlı

Bazen, bazı zamanlar

çin-bär-çin ~ çin-be-çin

birim-birim ~ birin-birin

Büklüm büklüm, kıvrım kıvrım

Tek tek, birer birer, bir bir

çohtar

biriz

Daha çok

Hızlı, hızlıca, seri

daha 2 ~ dâha ~ dâha ~ dâhâ ~ çaha

birleme

Henüz

Birleşik, beraber

dânâ dâna

boylana boylana

Tane tane, bir bir

Bir yerden kafasını çıkartarak

där-hal ~ där-häl

bulak-bulak

Durumunda

Yavaş yavaş, sallana sallana; düşe kalka

dırağı

Ardından, peşinden

dırrı-dırrı

(I) Canlı, diri diri

(II) Çabuk çabuk, hızlı hızlı

didig-didig

Parça parça, delik delik

dik dik

Dik dik, dik dik şekilde

dilim-dilim

Parça parça, dilim dilim

dinge

(I) Tam, tam olarak

(II) Sıcağı sıcağına

(III) Olmakta iken, yapmakta iken

diş-diş

Dişli olarak, diş diş

diz-be-diz

Diz dize, yan yana; omuz omuza

dizin dizin ~ düzün düzün

Diz üstü yürüyerek, diz üstü sürünerek

dobara ~ dobarâ ~ döbarâ

İki kez, iki defa, tekrar ederek

dowrden

Tekrar, yeniden

dörd kıılıçlı

Son hızla

dörd-el-ayaıklı

Son hızla

döş ~ düşş

Yüz yüze

du ba du

Eşit şekilde, berabere; karşı karşıya

duğul-duğul

Yuvarlak yuvarlak, yuvarlak biçimde

durruter

Daha duru

dügur-düğü

Damar damar, kabarık kabarık biçimde;

sıkı ve düz olmayan şekilde

dünya ta ebed

Sonsuza dek

düşe-çalı

Düşe kalka

düşer-düşmez

(I) Gelir gelmez, olur olmaz

(II) Uğurlu uğursuz şekilde

ebeda ~ ebeden

Hiçbir zaman, asla, kesinlikle

ebed

Daima, sürekli, sonu olmayan gelecek

zaman

el bidağa

Eli ayağı birbirine girerek, aceleyle,

telaşla

elbet

Elbet, şüphesiz, kuşkusuz, herhalde

elbette ~ elbetdä ~ elbettä ~ älbätä ~

älbätte ~ älbettä ~ älbättä

Elbette, şüphesiz, kuşkusuz, herhalde

elde

El altında, ulaşılabilir şekilde

ele ~ elé ~ éle

(I) Bu şekilde, böyle, böylelikle, bu şekilde

(II) Sadece, yalnızca

(III) İşte, işte o

ëleki ~ éleyi

(I) O şekilde, o türde, bu şekilde, bu türde

(II) Bu nedenle, bu yüzden

elif elif

Azar azar, yavaş yavaş, zerre zerre, parça
parça

emeksiz

Emek harcamadan, emeksiz

end

Az, az sayıda; parmakla sayılabilecek
kadar

endi 2 ~ éndi ~ inni ~ indı ~ indi ~

innı ~ inni ~ innik ~ inniyo

Şimdi, tam da şimdi

eng 3 ~ én

Sıfatların üstünlük derecesi, en

ğarşı ~ gârşi ~ karşı ~ kerşi ~ kârşi

Karşılıklı, yüz yüze

geyter ~ yeyter ~ yéyreg ~ yéyter

Daha iyi, daha güzel

gur

Peş peşe

gurra gur ~ gurr o gur

Peş peşe, sürekli

güce basma

Zorla, zorlukla

güceki ~ gücekki

Zorla, zorlukla

gücünen

Zorla, zorlukla

güldür güldür

Damla damla

güle güle

Güle güle, gülerek

gülle gülle

Parça parça

gün be gün ~ gin be gin

Gün gün, gün be gün, her gün; günden

güne, gün ilerledikçe

güne

(II) Nerede, hangi tarafta?

Her günde, günlük olacak biçimde

(III) Ne zaman?

günüzün ~ günüzüng

handan-hana

Gün boyunca

Nereden nereye?

güppe güntüz ~ güp pü gündüz

hanı yan

Güpegündüz, apaçık, aşikâr bir şekilde

Hangi taraf, hangi yön?

ha yana ~ hayna 3

hara ~ haraceg ~ hära

Nereye, hangi yöne?

Nereye, hangi taraf?

halakkı ~ halakkın ~ halayı ~ haleyi

harter

Nasıl, ne tür?

Daha kudurgan, azgın

hala

härçänd ki

Şimdiye kadar, henüz, hâlâ

Her ne kadar ki; her ne zaman, gerçi

halaz ~ helez ~ henez ~ heni ~ heniz ~

harda

henuz ~ henüz

Nerede?

Bu ana kadara, henüz, şimdiye kadar,

hardan

daha, aynı şekilde

Nereden?

handa

ħassa-ħassa

(I) Kimin yanında?

Özene özene

Henüz, şimdiye kadar

has

hèlli-hèlli

Soluk soluğa, nefes nefese

Toplu olarak, beraber

hatın hatın

hem ~ hām

Zorlukla

Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak

hay o yuyunan

veya anlamı güçlendirmek için özellikle,

Gürültüyle

zaten, bir de, şurası da var ki

anlamlarında kullanılan bir söz

haylın koylun

hembir

Zahmetle, yorgunlukla

Birlikte, beraber

haza

hemān ~ hemān

Tam anlamıyla

Öyle, öylece, böylece

heç ~ heş ~ hêç ~ hêş ~ hāç ~ hāş ~

hem-be-hem

hiç

Büklüm büklüm, kıvrım kıvrım

(I) Hiç

hemi ~ hemī

(II) Asla

Aynı şekilde; tamamen, tüm, kesin, hem

hêç yere ~ yère

hemîşe

Boşuna, boş yere, hiç yere

Daima, her vakit, her zaman

hele ~ hene

henge beres ~ res

Ulaşır ulaşmaz

her hada

Her türlü, her hâlükârda

her yana

Her tarafa

her yanan

Her taraftan

herçen ~ her-çend

Her ne kadar ki; her ne zaman, gerçi

hevil

Aceleci, telaşlı bir şekilde

hevil hevil

Hızlı ve aceleyle, yemeği hızlı hızlı

çiğneyerek

hey 2 ~ hây

Hep, devamlı, peş peşe, sırayla, her

defasında, tekrar ederek

hây bur hây bur

(I) Peş peşe

(II) Aceleyle, hızlı bir şekilde

hây row

Peş peşe, kesintisiz

hâylan hâylan

Yavaş yavaş

hıkkıne hıkkıne

Nefes nefese, soluk soluğa

hımmil hımmil

Dopdolu biçimde, ağzına kadar dolu

olacak şekilde

hile ~ hîle

Zorla, zorlukla

hile mazar

Zorla, zorlukla

hilik tilik

Zorla, zorlukla

hittili	İp ip, parça parça
Tam benzer, tıpatıp, aynı	iñile-düş
hok ~ holuk hokukkunan	Düşe kalka
Yorgunlukla, isteksizce, nefes nefese, uzun yolculukta yorulurak	imdiyençe
hönkür hönkür	Şu ana kadar, şimdiye kadar
Yüksek sesle ve hıçkıra hıçkıra	inden bêle
ıldır-ıldır ~ ıldır bıldır ~ ılır-ıllır	Şimdiden sonra, şimdiden böyle, bundan böyle
Pırıl pırıl	indice
ırrıl-ırrıl	Şimdi, hâlihazırda, şu anda
Parça parça, ayrı ayrı	indiden ~ inen
ıışıklatı	Erkenden, vaktinden, zamanından önce
Aydınlık esnasında	indiden bele
ıışıl-ıışıl ~ işil-işil	Erkenden, vaktinden, zamanından önce
Parıl parıl, ışıl ışıl	indi-indi
içim-içim ~ için-için	Şimdilerde, bu yakınlarda
İçinden, açığa vuramayarak, gizli gizli	indiler
iflik-iflik ~ iflim-iflim	Şimdilerde, bu yakınlarda, bugünlerde

indilik	Koşa koşa, hızlıca, koşmakta iken
Hâlihazırda, şu anda	kaçarak
inlirden-münkire	Koşa koşa, koşarak, koşarken
Var olan her şeyle, a'dan z'ye, bütünüyle	kalan-kalan
irahtâr	Kalın ve güçlü bir sesle
Daha uzak	kaşar
isti isti	Karşı karşıya, yüz yüze
Sıcak sıcak	kap-kap
ittice	Almak üzere
Keskince, keskin gibi	karaltı ~ karantı ~ kerente ~ kerenti ~
kabah	kerelti
Önceden, daha önceden	Karşı karşıya, eşit şekilde, eş ağırlıkta
kabak	karşı ba karşı ~ kerşi be kerşi
Yüz yüze, karşı karşıya	Yüz yüze, karşı karşıya
kabık-kabık	kat katı ~ katı katı
Kabuk atılarak, kabuk soyularak	Basen kemiğinden topallayarak, topallaya topallaya
kaç-kaç ~ keçe-keçe	katık ~ katın

Basen kemiğinden topallayarak, topallaya topallaya	kere be kere (I) Davul çala çala, sora sora, herkese sorarak
katık katık ~ katın katın Basen kemiğinden topallayarak, topallaya topallaya	(II) Adım adım, peş peşe keşe tur
kay 2 ~ key 2 ~ kèy 2 ~ kiy 2 Ne zaman?	Yavaş yavaş, azar azar keşengce
kedimden Eski zamandan beri	Güzelce, iyice, iyilikle, güzellikle keýdalisi
kelen ~ keleng ~ kellen Az miktarda	Sanki, bunun gibi kılış kılış
kelence ~ kelençe Az miktarda	Yavaş yavaş, sakin sakin kılleyn
kem kem ~ kem kemî ~ kām kām (I) Az az, ufak ufak	Bir kıl kadar, az miktarda kır kır
(II) Yavaş yavaş, gitgide kenşer	Peş peşe, peşi sıra kırçık kırçık
Karşı, yüz yüze	(I) Kesik kesik

(II) Parça parça	Az az, yavaş yavaş
ķırpe ķırpe	kore 2
(I) Kimıldayarak	Benzer, örnek, gibi
(II) Gōz kırparak	kore ķezayı
ķincik ķincik	Kazara, tesadūfen, ansızın
Parça parça	ķorķa ķorķa
ķiř be der	Korka korka, korkarak
mec. Toplu olarak	ķoru 1
ķiři yana	Esnasında, vaktinde, zamanında
Yiğitçe, adam gibi	kowrun kowrun
ķompulut	İnleye inleye ağlayarak
Topluca, grup halinde	kowun kowun
ķoppa ķoppa	Eğile eğile, eğik olarak hareket ederek
Grup grup	ķōķ be ķōķ
ķor tap	Gōçten gōçe yol olarak, gōç zamanı
El yordamıyla	giderek
ķora ķora	ķucaķ ķucaķ

Kucak kucak, kucak dolusu, çok miktarında	kut ken Toplu olarak
kıda Kendi kendine, kendiliğinden	kutre ~ kutreyi Toplu olarak
kulunc ~ kıulinc ~ kıulunc Ardı sıra, peşi sıra	kül başlı Toprak başına, kül başına
kuluncu süre Ardı sıra, peşi sıra	lappa lappa Parça parça, kat kat
kuluncuça Ardı sıra, peşi sıra	lâ-mehâl Mutlaka, kesinlikle
kur kup Toplu olarak	laeķel En azından, hiç yoksa
kırdal kırdal Yavaş yavaş, ufak ufak, az az	lep o loh Düşe kalka
kırruca Hemen hemen kuru, kuru gibi	life life İp ip, parça parça
kut bur Toplu olarak	lim lim

Sakin sakin

Daha büyük, daha iri

limken

mene be hıyal ~ mene hıyal

Rahatlıkla, yavaşça

Bana göre, bence

loh pırk

meseleni

Düşe kalka

Mesela, örneğin, örnek olarak

lokk o lok

mezenne

Hızlı ve tempolu biçimde, dörtlü

Zanna dayalı, tahmin, sanki

lows lows

mucowru

Yavaş yavaş hareket ederek

Daimî, sürekli

lowsum lowsum

muçça muçça

Yavaş yavaş hareket ederek

Deste deste, buket buket

mayadan

mula mula

(I) Asla

(I) Boynunu bükmüş, sessiz ve sakın bir

(II) Aslında, genel olarak

şekilde

mayasız

(II) Sakin sakın, yavaş yavaş

Asla

mulayım

mehter ~ méhter

Yumuşakça, yavaşça

na ~ ne 1

Nasıl, neden?

nağafıl

Ansızın, aniden

nağazza ~ nağad ~ nağadar ~ nağarta

~ ne ke ~ ne keder ~ ne kedr ~ ne

kezze

Ne kadar?

nahak

Haksız, yersiz biçimde, haksızca

nahak o natıl

Tamamen haksız şekilde

ne heber

Ne kadar?

ne ki

Nasıl?

ne pe

O halde, bundan dolayı

ne rekem

Nasıl?

neççe ~ neçe ~ neççe ~ niççe

(I) Ne kadar?

(II) Ne zamana kadar, ne zamana dek?

neççeye

Kaç, fiyatı ne kadar?

neçi ~ neiçi ~ neiçin ~ neçün ~ neyiçi

~ neyiçin ~ neuçun ~ niçi

Neden, niçin?

neden

Neden, niçin, niye?

neme ~ nemena ~ nemene ~ nemme

Nasıl?

nemene ii

Ne için, neden, neden dolayı?

nerman nerman

Yavaş yavaş, yumuşak yumuşak

nerman

Yavaşça, yumuşakça	nire
nerme nerme	Nere, nereye?
Yavaşça, yumuşakça	noba 1
nerme	Önceki zaman, geçmişte
Yumuşakça, yavaşça	o başdan
nermter	O taraftan
Daha yumuşak	o yandan beri
ney ~ neye ~ niye	(I) O taraftan, bu taraf
Niye, neden, niçin?	(II) mec. Nispeten iyi, iyice
ney beri	oğad
Nasıl?	O kadar, o ölçüde
neyi ~ neyin ~ neyki ~ neykin	onança ~ onançaz ~ orança ~ orançaz
Nasıl?	O vakte kadar; oraya kadar
nezer dussak	onda ~ ondā ~ ondä ~ onna
Gözetim altında, kontrol altında	O anda, o sırada
nice ~ niceki ~ nicekin ~ niceyi ~	ondan beli ~ beri
niceying ~ nīc	O zamandan şimdiye kadar, ondan beri
Nasıl, ne, nice?	

orada ~ orda

Orada, sözü edilen yerde

pak 2

Tümü, tamamı olacak şekilde

ögürük

Koşarak, hızlıca, süratli bir şekilde

para-para ~ para-pura

Parça parça, pare pare

öhküre öhküre ~ öküre öküre

Ağlaya ağlaya

pay-e piyade

Yaya, yürüyerek, piyade olarak

öleri

Ölmek üzere

pelkin-pelkin

Parça parça

öz başına

Kendi başına, kendi kendine

per-bicik

Uçmak veya kaçmak üzere

öz gücüne

Kendi gücüyle, kendi isteği ile

pergir

(I) Peyder pey, arka arkaya

öz hoşuna

Kendi gönlüne, zevkine göre, özgürce

(II) Toplu bir şekilde, beraberce

öz-özüne

(I) Kendi kendisine, kendi isteği ile

pesin ~ pesin

Sonra, en sonra, sonunda

(II) Yalnızca

pursan-pursan

Sora sora, araştırarak, soruştura

soruştura

rassı	Hareket halinde
Gerçekten, sahiden, hakikaten	ru ba ru ~ ru be rü ~ rubırı ~ rü-be-rü
rasta	Yüz yüze, karşı karşıya; karşılıklı
Dosdoğru biçimde; sağ tarafta, sağ tarafa doğru	ruft
rebbe-rebbe	Toplu bir biçimde
Yarık yarık	sadaca
ris-ris	Saf bir biçimde
(I) Küçük küçük, ufak ufak biçimde	saf ~ şaf 1 ~ sâf ~ sâf
(II) Kesik kesik biçimde	Topluca
rive-rive	sağdan sola
Kıvrım kıvrım; kabarcıklı şekilde	Sağdan sola
row 2	sallana-sallana
(I) Hareket halinde	Sallana sallana
(II) Her lahza, her an	sayıla-sayıla
rowdar	Düşe kalka yürüyerek, yalpalayarak
Peş peşe, art arda	seher-seher
rowgir	Her sabah, her seher vakti

ser ta pa ~ sertapa

Baştan başa, baştan ayağa biçimde

ser veht

Vakitlice, zamanında

seraser ~ sere-ser

Baştan başa şekilde

singirli

Yavaş yavaş, usul usul

sirim-sirim

Art arda, peş peşe, sırayla

siyah siyah

Siyah siyah biçimde

sollaya-sollaya

Salına salına

songdan

Sonradan

songine

Ardı sıra, peşi sıra

songre ~ sora ~ sorā ~ sorā ~ sóra ~

sóra ~ sōra

Sonra, sonradan, daha sonra

suk baş yuharı

Yukarı doğru hızlı bir biçimde

sürüde-sürüde

Sürüye sürüye, çeke çeke

sürün-sürün

Sürüne sürüne

şadlığan

Mutlulukla

şaha-şah

Dal dala, yüz yüze, karşı karşıya

şat

Yüz yüze, karşılıklı

şekke-şekke

Parça parça

şet 1

Arkadan, sonra, ardından

şete 2

Peşi sıra biçimde, takip ederek

şırre-şırre

Parça parça, yırtık pırtık biçimde

şidirği

(I) Sevinçle, mutlulukla

(II) Durmaksızın

şirke-şirke

Parça parça

ucadan

(I) Yüksekten, yüceden

(II) Yüksek sesle

uç-a-uç ~ üçe üçe

Uçarak, uça uça

uyum-uyum

Pıhtı pıhtı şekilde

uzalı kota

Fasılalı, peş peşe, düzenli ve sıralı

üçer-kaçer

Aceleyle, hızlıca

üçüg üçüg

Titreyerek, titreye titreye

üdürüg

Hızlıca, serice

ünü gari

O tarafta, o tarafa doğru

üsde ~ üste

(I) Üstte, üzerinde; yukarıda

(II) İçin, hatırına, uğruna

üstüne

Üstüne, üzerine, hakkında

üzde

Görünüşte, görünüşe göre	(I) Bazen, bazı zamanlar
üzüg üzüg	(II) Peş peşe, düzenli
Parça parça	vırr o vırr
vacıbeti	Peş peşe, art arda
Tam olarak	yalandan
var kerez	Yalandan, görünüşte
(I) Zenginlik zamanında	yalıguz ~ yalınğız ~ yalınkız ~ yalınguz
(II) Sağlıklı olunan zamanda	~ yalınğuz ~ yalınğuz
vara vara ~ vere ver	Müstesna olarak, ancak, sadece
Yavaş yavaş, azar azar, günden günde, gitgide	yalvara yalvara
veh o muddum	Yalvararak, yalvara yalvara
Daima, sürekli	yana yana
verd den verd	(I) Yana yana, yanarak
An be an	(II) Şefkatli olarak
vere	yanı süre
Gitgide, yavaş yavaş	Yanı sıra, yanında, beraberinde
verenguft ~ verengufti	yarı ba yarı
	Yarı yarıya, eşit bir şekilde

yarılı

(II) Peş peşe, art arda

Ortaklaşa

yekke puk

yavaş yavaş ~ yavaş yavaş ~ yavaş

Ansızın, aniden

yavaş ~ yavaş yavaş

yekkir

Yavaş yavaş, tedricen

Ansızın, aniden

yehinlikde

yengi başdan

Bu yakınlarda, kısa sürede

Yeniden, yeni baştan, tekrar

yehow ~ yek how ~ yekkow

yengiden

Birdenbire, ansızın, aniden

Yeniden, yeni baştan, tekrar

yek ~ yek

yérine

mec. Sürekli, peş peşe

Yerine, onun yerine

yek çir

yersiz

Kesintisiz, sürekli

Ansızın, aniden, beklenmedik

yek hene

yırtık yırtık

Tek nefeste, hızlıca bir işi yaparak,

Parça parça, yırtık pırtık

koşarak

yihile düş

yek peh

Düşe kalka, düşe düşe

(I) Birdenbire, aniden

yol boyunca

Zerrece, bir zerre miktarı

Yol kenarınca

yolsuz

Yol kenarında

yavaşca

Yavaşca

yavaşlığınan

Yavaşca, sakince

yozum yozum

Yavaş yavaş

yozumluğunun

Yumuşakça, yavaşca

yönü ~ yünü ~ ünü o yana

O yönde, o tarafta

yüdürüg ~ yügürüg

Hızlıca, koşa koşa, koşarak

zerreçe

3. 2. 6. Edatlar

akki ~ akku

Son çekim edatı, adı geçen, bilinen, daha önce konuşulmuş olan şey veya kişi

bala 3

İçin, nedeniyle, sebebiyle

behmeççi ~ bēhmeççi

Gerçekten mi, ciddi mi, sahiden mi?

anlamında bir soru edatı

bēle içi

Bu nedenle, bu şekilde

bēleçi ~ bēleçun

Zira, bunun için, bu nedenle; şöyle ki

belekin ~ bēleki ~ bēlekin

Bu şekil, bu şekilde

belenisbet ~ belānesbāt

Sözüm meclisten dışarı, sizden uzak;

affedersiniz, sizden uzak olsun

beli ~ belī ~ bēli

(I) Anlaşılmayan bir sözü tekrar ettirmek için soru yerine kullanılan evet, doğrudur; açık, ortadadır anlamında bir edat

(II) Sesleniş karşısında verilen hay hay anlamında nazik cevap

beli

Beri, -DAn bu yana

bıssan ~ bıssanı ~ bıssar

Falan kes, filan kes

bıssanı kes

Falan kes, filan kes

bile 1 ~ bilä

Birlikte, ile, beraber; bile, dahi, üstelik

bir el

Bir el, bir el ile, yalnızca

birce 1

Biri, sadece biri, yalnızca

çü

İçin, nedeniyle, cihetiyle, amacıyla,
maksadıyla

déyimi

Söz gelimi

he ~ hē

Evet, tamam

heye beli

Evet, öyle

heye

Evet, öyle

hoý

Evet, öyle

inan ~ inen

Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik,
beraberlik, araç, neden veya durum

anlatan cümleler yapmaya yarayan bir
söz, ile

ızm ~ izm

İçin, nedeniyle, yönüyle, amacıyla

iç 2 ~ içın ~ iççın ~ içi ~ için ~ içun ~

üçün

İçin, nedeniyle, cihetiyle, amacıyla,
maksadıyla

içün uçun

İçin, nedeniyle, cihetiyle, amacıyla,
maksadıyla

kerez

Zaman, esnasında, iken, -DIĞI hâlde

labı ~ labın

Evet, tabii ki, kesinlikle evet

mene gelir

(I) Bana öyle geliyor ki, bana göre

(II) Bana göredir, boyuma uygundur

muna baħıban

Sanki, gūya, galiba

Buna göre

sarı 1 ~ sarı ~ sārı

ne bele

(I) Taraf, yön bildiren bir son ek, -A

Hayır, öyle değil

doğru

ne beter

(II) Ötürü, için

Beterin beteri, ne kötü

sawayı

neh

-DAn başka

Yok, öyle değil, olmaz anlamlarında

severe

onaylamama, inkâr bildiren bir söz

İçin, nedeniyle, - DAn dolayı

ola kı ~ kn

severesine ~ severine

O şekilde, o türde

Onun için, onun nedeniyle; onlar istediği

ola

için

Olsun, böyle olsun

söz babı

onda ~ ondā ~ ondä ~ onna

Söz gelişi, söz gelimi

Onun yanında, ona göre

söz gelişi

peske

Söz gelişi, söz gelimi

-DIğIndAn dolayı, -DIğıl için

tek ~ teki ~ tekin

san kı

Gibi çekim edatı

ya ~ yā

Ya anlamında bir edat

yaya

İnkâr bildiren bir söz, hayır

yo hēyr

İnkâr bildiren bir söz, hayır

yönü ~ yünü beri

Bu tarafa doğru

3. 2. 7. Bağlaçlar

aḫı ~ aḫi

(I) Ama

(II) Çünkü

ama 1

Ama, fakat

beke ~ bekem ~ belke ~ belkem

Belki, muhtemelen, olsa olsa

beske ~ beski

Öyle ki, o kadar ki, yeter ki

beye ~ bëye

Yoksa, meğer

bëye ne

Yoksa ne, yoksa değil

çon ~ çón ~ çún ~ çün ~ çün ~ çüng

Çünkü, şundan dolayı ki, şu sebepten ki,

zira

çúnkè ~ çünki ~ çünkü

Çünkü, şundan dolayı ki, şu sebepten ki,

zira

ege 1 ~ eger ~ egär ~ eğer ~ eye ~ eyä

1 ~ eyer ~ ägä ~ äger ~ ägär ~ äğär ~

äyä ~ äyär ~ gär

Eğer, öyleyse

ez-bes

Öyle ki, o kadar ki, yeter ki

hem ~ häm

Açıklayıcı nitelikte olan ikinci cümleyi

birinciye bağlayan bir söz

hemeyi ~ hemeyiki

Hatta, eğer, -A kadarıyla,se,sa

ho

Anlam bakımından birbirleriyle ilgili

cümleleri birbirine bağlayan bir söz, ki

bağlacı; ve, ama, lakin, bile, daha

ke 1 ~ kè ~ kı ~ ki 2 ~ kī ~ kī ~ kī ~

kim ~ kin

Anlam bakımından birbirleriyle ilgili
cümleleri birbirine bağlayan bir söz, ki
bağlacı

neki ~ ne ki

(I) Olmaya, sakın

(II) Yoksa, meğer

olmaya

Belki, olmaya ki, olsa olsa

pe ~ pes 1

O halde, bundan dolayı, mademki, öyle
ise, peki, yeterli, kâfi; böylece; efendime
söyleyeyim

yane ~ yanı ~ yani ~ ya'nē ~ ya'nı ~

yāni ~ yānē ~ ye'nī ~ yāni

Yani, demek, şu demek ki anlamında bir
söz; sözün kıyası, doğrusu anlamında bir
bağlaç

yanıkı

Yani ki

3. 2. 8. Yansıma Sözcükler

āb ~ ow

Hakaret ve kızma anlamında hitap

aḥ ~ eḥ

(I) Nefret bildiren bir ünlem, ah vah!

(II) Göğüsten çıkan hırıltı

aḥ o uḥ

Ah vah etme, ah u feryat; inleme

aḥéy

Ah vah! anlamında bir ünlem

aḥı

Başka, daha ne diyeyim anlamında bir

ünlem

aḥs

Aksırma, hapşırma sesi

ama 2

Lezzet ve takdir bildiren bir ünlem

ans

Hapşırık sesi

ay 5

(I) Hüzün ve acı belirten, bildiren

ünlem, Ay!

(II) Seslenme ünlemi

ayhat ~ eyhat ~ heyhat ~ héyhat

Heyhat, asla, aman, sakın; bir işin zorluğunu ifade eder.

bah bah ~ beh beh

Beğenme bildiren bir ünlem, ne iyi!, ne güzel!, oh oh!

baḥ-baḥ

Bir ünlem, bak

baḥ

Yırtıcı hayvanların nara ve iniltileri

bam 1 ~ bamb

Patlama sesi

barrakḥ

Erkek keçi sesi, keçi böğürmesi

barraḳḳo barāḳ

Erkek keçi sesi, keçi böğürmesi

baş üste

Başın üstü, gözün üstü, işittik ve itaat

ettik, baş üstüne anlamlarına gelen bir

ünlem

bay 3

Bir hayret ünlemi

beççi ~ beççi beççi

Oğlağı çağırma ünlemi

beḳ-beḳ

Keçi sesi, keçinin çıkardığı ses

ber low

Küçük çocukların dudağına parmakla

dokunarak çıkartılan ses

biḥ

Boğazını kökünden kes anlamında bir

ünlem

bocuḳ

Çocukların kendini överken

kullandıkları bir ünlem

buluḳ

Su sesi, kaynak suyun çıkardığı ses

bum 1

Patlama sesi

buş

Hayret bildiren bir ünlem

buwe

Çocukları korkutma ünlemi

buy 1

Şaşırma, hayret bildiren bir ünlem

çiring

Taş ve demirden çıkan ses

dad-ı bī-dad

Allah'ım, eyvah anlamına gelen bir ünlem	Bir ünlem, tavuk sesi
dêhe	dummulu
Bir şaşkınlık ünlemi	Davul sesi
dım	durdum-durdum
Çarpışma sesi	(I) Davul sesi
dırdım-dırdım	(II) Yüzücünün çıkardığı ses
Atın kısa adımlarla hızlı yürüyüşü sırasında çıkardığı ses	düd-düd
dırng 3 ~ dirng 2	Düdük, ney vb. şeylerin üfleme sesi
Zil ve kap kacak sesi	düh
did 2 ~ düd 1	Bir ünlem, tüh!
Ney veya düdük üfleme sesi	düh-düh
ding 2	Ney veya düdük üfleme sesi
Kap kacak sesi	ecep
diringleyin	Bir şaşırma ünlemi
Bir anlık zil sesi	eğow beğow
dum 3 ~ düm 3	(I) Kundaktaki çocuğu güldürmek için parmağını dudağına koyarak çıkarılan ses

(II) Erkek keçi sesini taklit için çıkarılan
ses

eh ~ êh

(I) Nefret, hayret, şaşkınlık bildiren bir
ünlem

(II) Derin derin nefes alma

ehe ~ êhe

Hayret, şaşkınlık ve olumsuzluk bildiren
bir ünlem

ehge ~ erge

Koyunlara tuz vermek için kullanılan
seslenme ünlemi

eķ~ eķķu

Kundaktaki çocuğun mutlu iken
çıkardığı ses

ele

Hayret ünlemi

ġaz ~ ġāz ~ ķaz 1

Kuşların çıkardığı sesi bildiren ünlem

ġha

Yüksek ses

gurb ~ gurp

Ateşin tutuşurken çıkardığı ses

gurr o tarak

Gök gürültüsü sesi

gurrum

Suya düşme sesi, davul sesi

gurup

(I) Patlama sesi

(II) Bir şeyin düşme sesi

ha ~ hä

(I) Nerede? anlamında bir soru ünlemi

(II) Dikkat anlamında ünlem

hab 1

Köpek uğultusu

hababaḡ ~ habaḡ ~ habalaḡ

Gürültü, sel gürültüsü

(I) Mutluluk ve eğlence sesi

harrılama

(II) Başkalarını kötülemek için yapılan
gürültü

Sel sesi, nehir sesi, anırma sesi

haf 3

hart hurt

Meltem sesi

Gürültü, patırtı sesi

hakk o huk

hay ~ hāy ~ hey 1

Gürültü, patırtı ünlemi

(I) Bir seslenme ünlemi, hey, ey

ham ~ hamm

(II) Üzüntü, hayret ve şaşkınlık bildiren

Ağızla bir şey kapma sesi

bir ünlem

han

hay can how

Ne, efendim, nerede? anlamlarına gelen
bir soru ünlemi

Düğünlerde terekebazi oyunu

oyun edilirken kullanılan bir ünlem

hap ~ happ

hay him

Bir şeyi ağızla kapma esnasında çıkan ses

Bir pekiştirmek ve teyit ünlemi

har 2 ~ har har ~ harr

he ~ hē

Sel sesi, nehir sesi, anırma sesi

(I) Nefret ve şaşkınlık bildiren bir ünlem

(II) Bir nida ünlemi

harr o hurr

hecen how

Düğünlerde terekebazi oyunu oynanırken kullanılan bir ünlem	hèy heléy dow
	Harman dövme esnasında kullanılan bir ünlem
hed ~ hed hed	
Tekelerin çıkardığı ses	hèy hèy
hemheme	Neşeli ses, çobanların hey hey sesleri
(I) Boğaz tıkanıklığından çıkan ses	hım
(II) Velvele, hayhuy, karışık olan insan ve hayvan sesi	Bir pekiştirme ünlemi
heng 2	hing ~ ving
Efendim, anlamadım, ne dedin? anlamında kullanılan bir soru ünlemi	(I) İnleme, inleyiş (II) Eşek sürerken kullanılan bir ünlem
herar	hing o hing
(I) Sel sesi	Eşek sürme sesi, ünlemi
(II) Dere, sel yatağı	hır ~ hır hır~ hırre ~ hırt
hes ~ hesk	Edepsizce gülüş sesi
Nefes alış veriş sesi	hırt hırt
hey ~ héy how	Sürekli edepsizce gülüş sesi
Bir hayret ünlemi	hi

Kovma, sürme sesi, hayvan uzaklaştırmak ve sürmek için kullanılan bir ünlem

hic ~ hicci ~ hiçç

Deve, koyun gibi hayvanları sürme sesi

hiccaw

Sığırları şehvete getirmek için kullanılan bir ünlem

hizzow

Sığırı çiftlemek için kullanılan bir ünlem

hoc

Deveyi sürme sesi

hoğ 1

(I) Kusma esnasında çıkan ses

(II) Köpeğin havlama sesi

hort

(I) Tekkeyi çiftleştirmek için kullanılan bir ünlem

(II) Edepsiz kişilere yönelik kullanılan bir ünlem

hortelele

Hakaret ve şaşkınlık bildiren bir ünlem

hoş 2 ~ hoşşa

Eşegi sürmek veya durdurmak için kullanılan bir ünlem

how 1

Düğünlerde oynanan eğlencelik bir oyun sırasında söylenen haydi anlamında bir ünlem

how henar

Koyunları suvarmak için çobanın kullandığı bir ünlem

hoy

Bir nida ünlemi

huc ~ huç ~ huççe ~ hüc

Deveyi sürmek veya kaldırmak için kullanılan bir ünlem

hud ~ hut 1

(I) Gece vakti kuşların veya yabani hayvanların çıkardığı ses

(II) Dervişlerin “Hu” çekmesi

huf ~ hüf

(I) Rüzgâr sesi, nefes; üfleme

(II) Bir şeyin hızının sesi

huğ 1

Kusma, kusma sesi

hule hule

Geyik ürkütmek için kullanılan bir ünlem

hurt

Bir kınama ünlemi

hü

Sürme, kovma veya çağırma ünlemi

hüd

Yabani hayvan ve kuş sesi, iniltisi

hüdürülla

Boğazdan saz sesine benzer bir ses çıkarma

hühe

Tehdit bildiren bir ünlem

hüm

(I) Beğeni bildiren bir ünlem

(II) Deve sürme ünlemi

(III) Kımiltı, hareket, faaliyet sesi

(IV) Dövme ve ezme sesi

ış

Işığın ve aydınlığı gösterme ünlemi

içç

Koyunları kovmak veya sürmek için

çıkarılan ses

if

Üfleme sesi

iğ ~ yiğ

(I) Keçi ve koyunları sürmek için çıkarılan ses	kah kah ~ ah-ah 1 ~ eh eh ~ eh ehe
(II) Deveyi öktürmek için çıkarılan ses	Yüksek sesli gülme sesi
ih-kiş	kak ~ ak
Çobanların evcil hayvanları sürmek için ıkardığı ses	(I) Kahkaha, gülme sesi (II) Kekliğin ötme sesi
ihya	aka
Deveyi kaldırmak ve hareket ettirmek için çıkarılan ses	Kahkaha, yüksek sesle gülme ank
ing	Turna ve benzeri kuşların ötme sesi
Vızıltı, inleme sesi	ankara
işkil	Büyük an sesi
Hafif ses	app o ap
işş 2	(I) Kahkaha sesi (II) Kurşun sesi, patlama sesi
İdrar dökülme sesi	arak o arak
aç ara aç ~ aç ere eç	(I) Kahkaha, yüksek sesle gülme sesi (II) Keklik sesi
Şaşkınlık bildiren bir ünlem	

ķarakķılama

ker ker

(I) Kahkaha sesi

Tavuk gıdıklaması, 6tmesi

(II) Kaz ve benzeri kuşların sesi

ķıd ~ ķıd ķıd

ķaram

Çocukları gıdıklarken söylenen bir söz

Büyük çan, çingirak sesi

ķıj ķıj

ķarap ~ ķarp

Kuş ve böcek sesi, vız vız sesi

Patlama sesi

ķıj

ķarap o ķurup

Otomobillerin hızla geçtiğinde çıkardığı

Yüksek kahkaha sesi

ses

ķar-ķar

ķık ~ ķık ķık ~ ķık

Karga sesi

(I) Tavukların gıdıklama sesi

ķaş 3 ~ ķaşke ~ ķaşkı ~ ķāş ~ ķāşké ~

(II) Sert ve kuru öksürük sesi

ķāşķī

ķıkırç ~ ķiriç méylaķ

Keşke

Avcının kuşları toplamak, çağırarak için

ķaz-ķaz

çıkardığı ses

Tavuk sesi, yumurtlayan tavuk sesi

ķıkırç méylaķ

ķeg ~ ķeg ķeg

Avcının kuşları toplamak, çağırarak için

Keklik 6tüşü sesi

çıkardığı ses

kın 2 ~ kıng 2 ~ kıng 2

Mide gazı sesi, küçük ses

kınge

(I) İnce ses, küçük miyavlama sesi

(II) Mide gazı sesi

kıır 3

(I) Homurtu, fısıltı, küçük ses

(II) Dönmek, çark ve benzeri şeylerin dönerken çıkardığı ses

kıırbe

Oğlak ve kuzuları annelerinden ayırırken söylenen bir söz

kıırç kıırç

Diş ve benzeri şeylerin birbirine sürtünme sesi

kıırç ~ kıırç kıırç

(I) Kesilme yahut parçalanma sesi, çarkın dönerken düzenli olarak çıkardığı ses, bir şeyin kesilmesi

(II) Kuşları uçurtmak için söylenen söz

(III) Diş bileme sesi, dişlerin birbirine sürtülürken çıkardığı ses

kıırık

Çark sesi, kapı sesi, cızırtı

kıırp

Ateşin tutuşma sesi

kıış 2

(I) Vız vız sesi

(II) Bir şeyin hareket etmesinin sesi

kıing kıing

Vızıldama sesi

kin-kin

Deveye seslenme sesi

kiş 3

Köpeği veya tavuğu uzaklaştırmak için kullanılan bir ünlem

kiş kiş

(I) Tavukları uzaklaştırmak için kullanılan bir ünlem

(II) Saldıran köpeği uzaklaştırmak için kullanılan bir ses

kohle

Ayı gibi hayvanları ürkütmek için kullanılan ses

koğ

Tavuk sesi

kol 3

Nargile fokurdama sesi

kow kow

Tilki sesi, köpek uluması

köç hay köç ~ köç-hây-köç

Göçmek için çıkarılan ses

köçek köç

Göçmek için çıkarılan ses

kök

Akort sesi

ku ku

At veya tay çağırma için kullanılan bir ünlem

kuçu kuçu

Köpek çağırma ünlemi

kuğ kuğ

Peş peşe gelen öksürük sesi, sürekli öksürük sesi

kuğ

(I) Sert esen rüzgâr sesi, fırtına sesi

(II) Yüksekten düşen bir şeyin çıkardığı ses

(III) Öksürük sesi

kuğfe

Öksürük sesi

kuş 2

Kuşların çıkardığı bir ses

kul 2

Nargile ve benzeri şeylerin guruldama
sesi

kul kul

Nargile içerken çıkan ses

kuşhay ~ kuşhey

Koyunları birbirinden ayırırken
söylenen bir söz

kuşhe kuşhe

Ayı gibi hayvanları kovmak için
kullanılan bir ünlem

kuşp ~ kuşup

(I) Su yudumu sesi

(II) Damlama sesi

kuş 4

Suya düşme sesi

kuş kuş

Derin suda batma sesi

kuş kuş

(I) Kurbağa ve benzerlerinin sesi

(II) Mırıldanma, homurdanma sesi

kuşç 2

Bir şeyin kesilmesi sesi

kuşç kuşç

Diş sürtünme sesi

kuşp

Suya batma sesi

kuşru

Eşeği uyarmak için kullanılan bir ünlem

kuşrum o kuşrum

(I) Suya düşme sesi

(II) Davul sesi

ķurrung ~ ķurungıřt

Hafif gürültü; homurdanma, fısıldaşma sesi

ķurt 2 ~ ķurt 3

Yudumlama ve yutma sesi

ķurt 3

Fokur fokur sesi

ķurt ķurt

(I) Tavuğun gıt gıt gıdak şeklinde çıkardığı ses

(II) Homurdanma, kendi kendine

konuşma sesi

ķuru

Bir şeyin kırılma sesi

ķuru ķuru

Kırılma sesi

ķurum 2

Suya dışme veya batma sesi

ķuruř 2

(I) Kırılmağıtan biraz büyük olan yeşil renkli bir kuş sesi

(II) At tayını çağırmak için kullanılan bir ses

ķuř 2

Keçileri sürerken, çağırırken veya sağarken söylenen bir söz

ķut 4

Sinirden homurdanma, homurtu sesi

ķut ķut

(I) Tavukların çıkardığı ses

(II) Homurtu sesi

ķuzu ķuzu

Kuzuyu ağırma ve sevme sesi

ķuř

Kuşları kovmak için kullanılan bir nlem

laķ laķ

Gevşek olan şeyin çıkardığı ses

lap

Bir şeyin düşme sesi

lay 1

Lay lay sesi

lıp

Bir şeyin yere düşme sesi

loğ loğ

Kaynama sesi

maçça

Hayvanların çiftleşmesini sağlamak için

kullanılan bir ünlem

març

Yemek yenirken ağızdan çıkan ses

mel

İneklerin çiftleşme isteği duymasını

bildiren ünlem

mıç ~ mılıç

Çiğneme sesi

mıç mıç

Çiğneme sesi

mız ~ miz ~ mizz

Demir sesi, kısık ses

mız mız

Mırıltı sesi

muç muç

Oğlak yahut keçiyi çağırma ünlem

muçkurtma

(I) Oğlak veya keçi çağırma ünlemi

(II) Atı koşturmak için söylenen bir

ünlem

na 1 ~ ne 1

(I) Şaşma veya abartı bildiren bir söz

(II) Sana ne, bana ne gibi sorularda ne

ilgisi var anlamına gelen bir söz, soru

biçiminde şaşma bildiren ünlem

nebada

Olmaya, sakın, asla! anlamlarında
kullanılan bir söz

nenem hay

Vay anam! anlamında kullanılan bir söz

nıkkışt

En küçük ses

nibde

Kaplan narası

nuç

(I) Olumsuzluk bildiren bir ünlem

(II) Hayvanı kovmak veya sürmek,
yürütmek için kullanılan bir ünlem

of ~ üf

Hayret, nefret ve lezzet bildiren bir
ünlem

oğ ~ oğ

(I) Kusma sesi

(II) Nefret ve acı bildiren bir ünlem, ah!

ora bah

Oraya bak! anlamında bir ünlem

öh ~ öh öh

Ağlama sesi, ağlarken çıkarılan ses

öhe

(I) Başkalarının yakışsız hal ve
hareketlerine verilen tepki

(II) Öküz veya deveyi uzaklaştırmak için
çıkarılan ses

öhk ~ ök 1

Ağlarken çıkarılan ses

öyeha

Şaşkınlık anında çıkarılan ses, şaşkınlık
ünlemi

pammala pis

Mide gazının çıkardığı ses, mideden gaz
çıkarken çıkan ses

par 2 ~ parr

Kuşların uçarken çıkardığı ses, uçma sesi, kumaş veya bezin yırtılma sesi

pe' ~ pe'e

Şaşkınlık bildiren bir ünlem

pek

Hayret, şaşkınlık ünlemi

puf ~ püf

Üfürme sesi, ünlemi

puk 1

Ateşin patlama, kıvılcım sesi

püş

Kaynama sesi

püşk 1

Hayvanı korkutmak veya uzaklaştırmak için çıkarılan ses

rab

Eylemin şiddetini bildiren bir ünlem

renc

Nefret ve kınama ünlemi

repp-o-rep

At veya insan ayağının sesi, rap rap

sız 2

Tek başına kullanımı olmayan, taklit sözü, yanma belirtisi için kullanılan bir ünlem

surt ~ surt-surt

Ayağın kayma sesi, sürtme sesi

şak 1

Çarpışma sesi

şakıltı

Oyuncak silah ve onun çıkardığı ses

şap ~ şapag ~ şapak ~ şapek

El çırpma sesi; tokat sesi

şapış

Alkış sesi, el çırpma sesi

şar ~ şarr	Su sesi
Suyun dökülme sesi	şur-şur
şarağ ~ şarağ-şuruğ	Su sesi
Kemik, dal kırığı sesi	şütek
şarap 2	Küçük düdük sesi
Yere düşme sesi	şüt-şütek
şarappıllama	Ses, küçük düdük sesi
Bir şeyin yere düşerken çıkardığı ses	uf ~ üf
şır ~ şırr	(I) Lezzet, hayret ve üzüntü bildiren bir ünlem
Kumaş vb. yırtılma sesi	(II) Rüzgârın esme sesi
şırığ ~ şırığ	uffèy ~ uffèyş
Kemik sesi	Lezzet bildiren ünlem
şırıltı	uğ
Şırıldayan suyun çıkardığı ses	Horlama sesi, uflayıp puflama
şırıp	uğèy
Düşme sesi, sille, tokat sesi	(I) Lezzet, tat bildiren bir ünlem
şur 2 ~ şür 2	

(II) Ah vah etme anlamına gelen bir ünlem	Köpek ve çakal havlama, ulama sesi
uş	vay ~ vāy
(I) Bebeklerin çıkardığı ses	Vay, ağlama ve inleme sesi
(II) Üşüyen insanın çıkardığı ses	vay nesim
uwéy-uwéy	Vay başıma gelenler, vah beni vahlar beni anlamındaki ünlem
Atı çağırırken, ata seslenirken çıkarılan ses; atı severken, okşarken çıkarılan ses	vay vay
üc he	Hastalık yahut katliam zamanı çıkarılan sesler
Deveyi yerinden kaldırmak için söylenen bir ünlem, seslenme	veh ~ vey
üş	Nefret ifade eden bir ünlem
Üşümüş insanın çıkardığı ses	vij
vah ~ vah vah	Vızıltı sesi, sinek vızıltısı sesi
Ah, vah, üzüntü bildiren bir ünlem	vır
vaḳ ~ vek ~ veḳ	Hızlı hareket sesi
Köpek ve çakal havlama, ulama sesi	vız vız ~ vız vız vız
vaḳ vaḳ	Vızıltı sesi, sinek vızıltısı sesi
	vuj

Rüzgâr sesi

vung

Esinti sesi

vunge

Kısık ses

vuy ~ vuyh

Vay, ağlama ve inleme sesi

ya ~ yā

Ya, nida ünlemi

yaw ~ yo ~ yow

İnkâr bildiren, hayır anlamında bir
ünlem

yihe

Deve veya sığırı sürmek için kullanılan
bir ünlem

yuh

Uflama ünlemi

3. 2. 9. Alıntı Sözcükler

Kaşkay söz bilgisinde 3283 alıntı söz tespit edilmiştir. Sözcüklerin bir ögesinin alıntı diğer ögesinin Türkçe olduğu 798 söz tespit edilirken bir ögesinin Türkçe diğer iki ögesinin alıntı 11, iki ögesinin Türkçe bir ögesinin alıntı olduğu 8 söz bulunmuştur.

Şekil 7. Sözcüklerin Kökenlerine Göre Dağılımı

Şekil 7'ye göre 2573 söz Farsça kökenlidir. Bunun yanı sıra 551 söz Arapçadan Kaşkay Türkçesine girmiştir. İlk ögesi Farsça diğer ögesi Türkçe 421 söz vardır. İlk ögesi Arapça, diğer ögesi Türkçe 248 söz kaydedilmiştir. İlk ögesi Türkçe, ikinci ögesi Farsça 78 söz saptanırken ilk ögesi Farsça, ikinci ögesi Arapça 73 söz tespit edilmiştir. İlk ögesi Arapça, ikinci ögesi Farsça söz sayısı 49'dur. Diğer başlığı altında 37 söz bulunmuştur: İlk ögesi Arapça, ikinci ve üçüncü ögeleri sırasıyla Farsça ve Türkçe 5; ilk ögesi Farsça, ikinci ögesi Rumca 2; ilk ögesi Farsça, ikinci ve üçüncü ögeleri sırasıyla Arapça ve Türkçe 1; ilk ögesi Farsça, ikinci ve üçüncü ögeleri sırasıyla Türkçe ve Arapça 1; ilk ögesi Farsça, ikinci ve üçüncü ögeleri sırasıyla Türkçe ve Farsça 3; ilk ögesi Türkçe, ikinci ve üçüncü ögeleri sırasıyla Farsça ve Türkçe 8; ilk ögesi Fransızca, ikinci ögesi Türkçe 2; Rumca 3; Moğolca 2; ilk ögesi Moğolca, ikinci ögesi Türkçe 1; İngilizce 3; İtalyanca 2; ilk ögesi İtalyanca, ikinci ögesi Türkçe 1; Rusça 1; Çince 2; ilk ögesi Çince, ikinci ögesi Türkçe 1; ilk ögesi Çince, ikinci ve üçüncü ögeleri sırasıyla Farsça ve Türkçe 1. İlk ögesi Türkçe, ikinci ögesi Arapça 28 söz tespit edilirken 22 söz Fransızca kökenlidir (Bkz. *Dizin*). Bunların dışında 10.674 söz Türkçe kökenlidir.

4. TARTIŞMA ve YORUM

Eldeki çalışmada Kaşkay Türkçesinin söz varlığı incelenmiştir. Bu doğrultuda, Kaşkay Türkçesi tematik söz varlığı ve söz bilgisi ele alınmıştır. Tematik söz varlığı incelemesi üç ana başlıkta değerlendirilmiştir. Bunlar; evren, yaşam ve canlılar, toplum yaşamı ile ilgili sözlerdir.

Evren ile ilgili sözlere sekiz alt başlık olarak incelenmiştir. Bunlar; tabiat ve doğa olayları, yeryüzü şekilleri, coğrafi yönler, madenler, sular ve su kaynakları, zaman, tarım ve hayvancılık ile ilgili bilgiyi içermektedir.

Evren ile ilgili söz varlığına bakıldığında Kaşkayların dış dünyayı nasıl algıladıkları ile ilgili bilgiler ortaya çıkarılır. Bununla beraber Kaşkayların doğa olaylarını, yeryüzü şekillerini, su kaynaklarını, zamanı, tarımla ilgili unsurları, hayvanları ve hayvancılığı adlandırmadaki tercihleri ve bu tercihleri ortaya koymalarındaki sebepler sunulmaktadır.

Kaşkayların tabiat ile ilgili sözlerinin Türkçe kökenli olması doğal karşılanmalıdır. Çünkü insanların doğa karşısındaki tutumları, korkuları, sevinçleri veya yeryüzü şekillerini adlandırma tercihlerini kendi dillerinde yapmaları beklenen bir tutumdur. Bu durum, ay ve güneş gibi gezegen adlandırmalarında ve gün içerisindeki konum değişikliklere bağlı isimlendirmelerde görülür: *ay 1 ~ āy* "Ay, Dünya'nın uydusu", *ay ğerengi ~ ĳarengi ~ ĳerengi ~ karangı* "Karanlık, mehtapsız gece", *ay ışıĳı* "Ay ışığı", *ayaydınlık* "Gecenin aydınlık olması", *ay-gün* "(I) Ay ve güneş (II) Apaçık ortada, aydınlık", *batışık* "Güneş veya Ayın batışı", *ĳärängi ~ ĳärängi ~ ĳarangı ~ ĳeranĳı ~ ĳerengi ~ ĳerengi* "Karanlık", *gün batar* "Gün batımı", *gün tutulma* "Güneş tutulması", *güneş 1 ~ ĳüleş 1* "Güneş, güneş ışığı" vb.

Kaşkay coğrafyasını dört bir tarafında bozkır ve çöl, yüksek tepeler ve dağlar, sular ve su kaynakları oluşturmaktadır. Sınırlarının oluşmasında iklim şartları söz sahibidir (Albayrak, 2013: 972). Bu coğrafyanın dağlık olması, dağ ve tepe ile ilgili söz varlığının gelişmiş olduğunu göstermektedir. Örnek olarak *aralık ~ aralık* "İki dağ veya iki tarla arasındaki geçit, yol", *asırlık ~ astırlık, assır ~ astır, assıra ~ astıra* "Sirt, dağ yamacı", *aşid ~ aşıt, aşım, aşıntı, aşırım, atdama ~ atlama, atdırma, atlamac, atlancak* "Dağ geçidi; geçit yeri", *bél 1 ~ bil* "Dağ sırtı", *boğaz 1 ~ boğaz ~ buğaz, boħak ~ buħaĳ 1 ~ buħak* "Dağ ve su geçidi", *boyn ~ boyun* "Dağ boynu; yüksek dağ sırtı, zirve", *boynaĳ ~*

boynağ "Tepe, yükseklik", *boyuntu* "Dağ uzantısı, dağ boynu; yüksek dağ sırtı, tepe", *buhağ 2* "Dağ boynu; yüksek dağ sırtı, zirve", *murk* "Dağ zirvesi", *pehle* "Tepe, dağ yamacı", *serkem* "Doruk, dağın zirvesi", *ucalık* "Tepe, yüksekte olan yer", *yam* "Yüksek yer, yükselti" verilebilir. Aynı durum çöl bilgisi için geçerlidir: *becow* "Susuz, nemsiz, kuru bölge; çöl, ot bitmeyen yer", *biyaban ~ biyāban ~ biyābān* "Çöl, kır, sahra, yaban", *çöl ü biyaban* "Yazı yaban", *dutu* "(I) İki dağ arasındaki geçit, çukur bölge (II) Kır, çöl, düzlük", *kefe 1* "Uzaktan beyaz köpük gibi görünen yer, kuru çöl, sahra", *kefeyi* "Çöl", *kere kum* "Ekilip biçilemeyen çöl, kumluk alan", *kere yazzi* "Susuz ve bitkisi geniş ova, çöl", *otsuz* "Otsuz, kuru yer, çöl", *sebeğ* "(I) Düz ve boş ova, geniş ova; çöl (II) Sığınacak yeri olmayan, rüzgârı çok olan yer", *susuz ~ suyuz* "Çöl, susuz yer", *uzama* "Geniş çöl", *yazi ~ yazzi ~ yazi ~ yazzi* "Yazı yaban, çöl, sahra; dışarı, taşra". Özellikle Kaşkayların yaşadığı güney kesimler su kaynakları bakımından zengindir ve bu durum söz varlığına yansımıştır: *ağız ~ ağuz ~ ağz* "Irmağın kaynağı", *akar ~ akkar* "(I) Akar, su yatağı, suyun aktığı mecra, yer (II) Kanal, su kanalı", *arh 2 ~ erh* "Irmak yatağı, su yatağı, ark", *çay 2 ~ çāy ~ çey ~ çoy* "Çay, akarsu, ırmak, dere, nehir", *vara 2* "Akarsu, su kanalı" vb.

Kaşkay Türkçesinde zaman kavramı içinde değerlendirilen 115 söz tespit edilmiştir. İki dilli bir toplum olan Kaşkaylar için Farsçanın etkisi büyük olsa da Kaşkaylar arasında zaman bilgisinin çoğunun Türkçe ifade edilmesi ilgi çekicidir. *kere il* "Kara, siyah yıl, yokluk yılı", *kere kiş* "Kara kış, yağışın olmadığı ve kuraklığın olduğu kış mevsimi" gibi anlamı soyut bir kavramı anlatan sözler bu alt başlık içinde değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra zaman bilgisi içinde *koyun ili* "Koyun yılı, on iki hayvanlı takvimde yıllardan biri", *siçan ili* "Fare yılı" sözlerinin kullanılması dikkat çekicidir. *yıgırık ~ yiğirik* "Günbatımı vakti, akşam vakti, insanların ve hayvanların yatmak için bir yere toplandığı an" sözü Kaşkayların zaman algısında hayvancılığın yeri ve önemi hakkında ipuçları vermektedir. *yol hay yol* "Göç, göç zamanı" gibi ifadeler konargöçer bir toplumda zamanın göçle ilişkilendirmesi açısından önemlidir.

Kaşkaylar yılda iki defa göç ederler. Kaşkayların göç sırasında iyi bir plan yapıp bu plan çerçevesinde hayvanlarının ot, su vb. ihtiyaçlarını karşılamak için tedbirli davranmaları oldukça önemlidir. Göçe erken veya geç başlamak, hayvanların zarar görmesine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra önceden tahmin edilemeyen sel, tipi vb. hava olayları Kaşkayların hayvanlarının ve mal varlıklarının kaybına neden olmuştur. Bunun için göç sırasında takip edilen güzergâhtaki dağ, tepe, nehir vb. yeryüzü şekillerini bilmek

ve iklim şartlarına hâkim olmak göçün sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için hayati bir öneme sahiptir (Aghdam, 2011: 45; Çelik, 2002: 683). Göç bilgisi ile ilgili adlandırmalar şöyle verilmiştir: *alık salık* "Göç hali", *göçer konar* "Göçen, göçebe", *köç 1 ~ köş ~ küç* "(I) Göç, hicret (II) Göçen grup", *köç o kon* "Göçme ve konma", *köçen, köçer, köçeri* "Göçen, göçer, göçebe", *köçüm konum* "Göç, göç etme ve bir yere konma, yerleşme, konaklama", *köçüm* "(I) Göç, hicret (II) Göçen grup", *kut ken* "Topluca göç etme", *köç hay köç ~ köç-hây-köç* "Göçme işi" vb.

Evren ile ilgili söz varlığında ikinci büyük alt başlığı tarım ile ilgili sözler oluşturur. Bu bölümde çiçek, ağaç, meyve, sebze gibi bitki adları da incelemeye dâhil edilmiş ve 686 söz bulunmuştur. Kaşkaylar kışlak ya da yaylak fark etmeksizin tarımla uğraşırlar. Ekinciliğin yanı sıra bağ ve bahçecilik yaparlar. Genel olarak buğday, arpa, pirinç, bakliyat, yeşillik, narenciye ve hurma gibi ürünler yetiştirirler (Albayrak, 2013: 1000).

Kaşkaylarda mera; uğrunda kavgaların çıktığı, aşiretlerin yıllarca birbirlerine düşmanlık ettikleri çok önemli bir kavramdır. Bu nedenle bölge halkı tüm meraların sınırlarını işaretler ve bu sınırlar değişmez. Başkasına ait meraları kullanmak, buralarda hayvan otlatmak ve buradaki ağaçları budamak büyük suç olarak kabul edilir (Çelik, 2002: 683). Çalışmada mera bilgisi ile ilgili *lise medar* "Otu az olan mera", *maşa 1 ~ meşa* "(I) Mera (II) Silo, tahıl ambar", *otlak ~ otluk* "Otlak, otluk, mera", *ser-ken* "Otlak, mera", *acar ~ ecar* "Sürülerin henüz otlatılmadığı, otların taze kaldığı otlak, mera" gibi örnekler ele alınmıştır.

Kaşkay coğrafyasında çokça şifalı otun yetişmesi; bu otlarla yapılan yemeklerin, içeceklerin, karışımların halk hekimliğinde kullanılmasıyla şifalı ot bilgisi Kaşkay söz varlığında önemli bir yer tutmaktadır: *azer çub* "Bir şifalı bitki", *behis ~ behiz* "Şifalı otlardan bir bitki adı", *egirri behmen* "Şifalı bir bitki adı", *herbe* "Küçük yaprakları olan şifalı bir bitki", *heve cowa* "Şifalı bir bitki", *howlüle* "Kokulu şifalı bir bitki", *kakutu* "Şifalı bir bitki", *karde ~ kardek* "Yassı yaprakları olup yemek yapılan bir bitki, şifalı bir bitki, yılanıyastığı", *karını yarık* "Şifalı bir bitki adı", *kehre pez* "Sert sapı olan şifalı bir bitki", *kere kasnı* "Soğuk ve dağlık bölgelerde yetişen yassı ve geniş yaprakları olan ve özünden güzel bir koku yayılan şifalı bir bitki türü", *kéytaran* "Şifalı bir ot", *muhtesele ~ muhellese* "Bir şifalı bitki adı", *reven* "Şifalı bir bitki", *rişkek* "Şifalı bir bitki" vb.

Baklagiller familyasının *Astragalus* cinsinden olan geven, İran-Turan florasında görülen, Asya'nın kurak ve yarı kurak bölgelerinde olmak üzere Kaşkay ilinin orman ve dağ yamaçlarında yetişen bir bitki türüdür. Her iklimde yetişebilen, kuraklığa ve soğuğa çok dayanıklı, az su tüketen bir yem bitkisidir (Işık, 2017: 45-46). Bir kısmı konargöçer Kaşkayların, hayvanlarını besleyebilmek için kullandıkları yem kaynağı olan geven ile ilgili söz varlığı şu şekildedir: *anzırıt* "Dikenli bir geven türü, geven", *arpa göveni* "Bir geven türü", *bele göwen* "Bir geven türü", *kar göveni* "Bir geven türü", *kızıl göven* "Bir geven türü", *koç göveni* "Bir geven türü", *yalangı* "Dikenli bir geven türü" vb.

Hayvan bilgisi 842 sözle evren ile ilgili söz varlığı kısmında birinci sıradadır. Kaşkay ilinin ekonomisinin temelinde hayvancılık vardır. Kaşkayların geçim kaynağını iyi cins koyun ve keçilerden oluşan hayvan sürüleri oluşturur. Hayvancılıkla iç içe olan Kaşkaylar, daha kaliteli koyun sürüleri elde edebilmek için bir şehirden başka bir şehre giderek oradan en iyi koçu veya koyunu alıp iyi sürüler oluşturmak isterler. Bu girişimler neticesinde bol etli, çok süt veren, uzun yünü olan koyun sürülerine sahip olmuşlardır. Keçi, Kaşkay coğrafyasının zorlu şartlarına uyum göstermede daha verimli olduğundan koyuna oranla daha fazla tercih edilir (Çelik ve Gökçe, 2021: 31-32). Bununla birlikte koyun ve keçi bilgisi gelişmiştir: *ağ kerri* "Küçük kulaklı keçi veya koyun", *ağ kulaklı* "Geniş ve büyük kulakları olan keçi veya koyun", *ağ kura* "Orta büyüklükte kulakları olan keçi veya koyun", *ala kowkur* "Ağzının kenarı kahve renkli olan koyun", *birinci* "Rengi sarı olup kahveye çalan koyun", *bullac ~ bullacı* "Bir koyun cinsi", *emzikli* "Sütten kesilmemiş kuzusu olan koyun veya keçi", *ereğ 2* "Acem Irak'ı bölgesinde bir koyun cinsi", *göyin ~ göyun ~ koyın ~ koyin ~ koyın ~ koyun* "Koyun", *guzı ~ guzzi ~ guzzi ~ guzu ~ guzzu ~ kuzu ~ kuzı ~ kuzı ~ küzzî* "Kuzu, koyun yavrusu", *keleme ~ kelemi koyun* "Bol yünlü bir koyun cinsi", *kerne ~ kerme, şah* "Boynuzları olan koyun veya keçi", *kırhık* "Kırpılmış olan, yünü kırpılmış koyun", *kuyruklu* "Semiz koyun", *şıvır* "İri kuyruklu koyun", *şişek ~ şişäk* "İki-üç yaşındaki semiz koyun, kuzu" vb.

Sürülerin hangi aileye ait olduğunun anlaşılabilmesi için her ailenin kendisine has birer işareti vardır. Bu nakış hayvanın derisine işaretlenir ve buna damga denir (bkz. *dagma*). Damga, oldukça anlaşılır biçimde ve hayvan sahibinin ilk iki harfi ya da ilk harfinin konulması ile gerçekleştirilir (Çelik, 2002: 682).

Konargöçer kültürün etkilerinin çokça görüldüğü Kaşkaylarda at, eşyaların taşınmasında kullanılan vasıta olmasının çok daha ötesinde oldukça önemli bir yerdedir. Kaşkaylarda *At eşittir Kaşkay, Kaşkay eşittir at* anlayışı hâkimdir (Çelik, 1997: 56). Kaşkaylar, atı büyük bir saygı ve sevgiyle karşılarlar ve ata binmeyi küçük yaşlarda öğrenmeye başlarlar. Kaşkayların birçoğu zamanla usta binici hâline gelirler ve at üstünde çeşitli akrobatik hareketleri rahatlıkla yapabilecek seviyeye ulaşırlar (Kalafat, 2005: 11). Çelik'e göre; M. Behmenbegi, Buhara-yı Men İl-i Men adlı eserinde Kaşkay ilinin atlarını şöyle anlatır (1997: 56):

"...Şordereli (Dereşorlu) atlarının güzelliği, endamı ve asilliğine tüm tayfalar şahit olmuşlardır. Bu atlar rakipsizdir ve adeta at, Şorderelilerin hayatlarının bir parçası haline gelmiştir. Şordereliler siyah Hişâvendî atına sahipti. Şordereli için yemin, millî ve nihai bir manevî değerdi; yemin çocuğun canına, babanın ruhuna, sevgilinin zülfüne yapılır ve bu çok zor değildi ama atının nefesine, yelesine ve tüyüne yemin etmek onlar için kolay değildi..."

Kaşkaylarda at bilgisi oldukça gelişmiş ve şu şekilde gösterilmiştir: *alıklı* "Sırtında semeri olan at veya eşek", *işgir* "Bir at türü", *bācalan* "Bir at türü" *dayça* "Bir yaşının altında olan at yavrusu, tay", *davşan* ~ *dāvşan* ~ *dovşan* ~ *dowşan* ~ *dövşan* ~ *dövşan* "Bir Kaşkay at cinsi", *doluğ* ~ *doluğ* 2 "Yeni doğmuş at yavrusu", *ğulun* "Kulun, bir at türü", *ğırat* ~ *kır* ~ *kır at* "Kır at, kül renkli at", *heléyvan* ~ *heléyvān* "Bir at soyu", *işgir* "Bir at türü", *ilhi* ~ *yélhi* ~ *yilhi* "(I) Eyersiz at, yıldı atı (II) At sürüsü", *işgir* ~ *işkir* "Kaşkay ilinde Dereşorlularda bir at soyu", *karun* "Bir at soyu", *kere kuş* "Kaşkay atlarının soyu", *kızıl şerrak* "Kaşkay ilinde bir at soyu", *kızıl koç* "Bir Kaşkay at soyu", *kızıl korran* "Bir Kaşkay at soyu", *kohlān* "Soylu bir at türü", *maman* "Bir at soyu", *mecnun* ~ *mecnūn* "Bir at soyu", *mele kuş* "Bir at soyu", *nesman* ~ *nesmān* "Bir at soyu, türü", *seglowu* "Bir at cinsi", *şarrek* ~ *şerrak* ~ *şerrāk* ~ *şerrek* ~ *şārrak* "(I) Bir at cinsi (II) Damızlık at", *veznan* ~ *veznān* ~ *vezne* "Bir at soyu" vb.

Yaşam ve canlılar ile ilgili sözler beş alt başlık olarak incelenmiştir. Bunlar, yaşamın çağları; beden yapısı; sağlık ve hastalığa bağlı unsurlar; duygu, irade, hareket ile ilgili kavramlar; biçim ve fiziksel özellik bildiren sözler ile ilgili bilgiyi içermektedir.

Yaşamın çağları ile ilgili 133 söz bulunmuştur. Bu bölümde sözlerin çoğu Türkçe kökenlidir. Kaşkaylarda çocuk; uşak, bal ve bala sözleri ile karşılanır ve genç bilgisi şu şekildedir: *bal* 4 "Çocuk", *bala* 1 "Çocuk, yavru, küçük", *balaca* "Küçük çocuk, küçük",

beççe "Çocuk, küçük çocuk, nazlı çocuk", *beğeli* "Mızımız çocuk, bahanesiz ağlayan çocuk", *kırhlı* "Henüz kırkı çıkmamış çocuk", *körpe* "Çocuk, yeni yetişen, genç, küçük", *ôşag̃ ~ uşag̃ ~ uşak̃ ~ uşşag̃ ~ uşşak̃ ~ úşag̃ ~ üşak̃* "Çocuk", *paç* "Çocuk", *balıga minme* "Gençlerin akil balıg̃ olması, ergen", *cahal* "Genç, delikanlı", *cahal ~ cāhal kız* "Genç kız, bekâr kız", *cahal oğul* "Delikanlı, genç erkek çocuğu" vb.

Kaşkay Türkleri arasında kullanılan damga veya ocak kavramı Türk dünyasında kullanıldığı şekliyle kullanılır (bkz. *dagma, ocag, dudman*). Soy ve aile bağını gösteren ocak; yakılan ateş, ailenin küçük erkek çocuğu veya runik alfabeden alınarak kullanılan damga olabilir. Bu bağa doğumla sahip olunur ve bununla ölüme kadar gidilir. Hayatın tüm kutsal evrelerinde bu bağa yemin edilir. Kaşkaylar, yaşamın çağları olan doğum, evlilik ve ölüme aynı damgayı taşımaktadırlar. Belli bir ailede doğan kız çocuğu evlenene kadar erkek çocuğu ise hayatının sonuna kadar belli bir ocağa aittir ve o ocağın damgasını taşımak, sorumlulukları arasındadır (Devletabadi, 2018: 150).

İnsan vücudu ile ilgili söz varlığının büyük bir kısmı Türkçe kökenlidir. Bu alt başlıkta 346 söz tespit edilmiştir. İnsanın kendi varlığını meydana getiren organların adlandırılması temel söz varlığı içinde değerlendirilmektedir: *ayağ ~ ayah̃ ~ ayak̃ ~ eyağ ~ eyağ̃ ~ eyak̃ ~ eyeğ̃* "Ayak", *baş ~ başş* "Baş, kafa", *bél 1 ~ bil* "Bel, sırt, arka", *boğaz 1 ~ boğaz̃ ~ buğaz̃ ~ buhağ̃ ~ buhak̃ ~ bohak̃* "Boğaz", *el 3 ~ äl ~ hel 1 ~ hël 1* "El", *engul* "Parmak", *ğaş 2 ~ güş 2 ~ kaş 2 ~ kaş 2 ~ kâş 2 ~ kâş 2* "Hilal şeklinde olan şey, ön, gözün üstü, kaş", *yên 2 ~ yön ~ yün ~ ün* "Yüz, surat" vb.

Toplum yaşamı ile ilgili sözler on yedi alt başlıkta incelenmiştir: Bunlar, aile ve akrabalık ilişkileri; siyaset ve hukuk ile ilgili kavramlar; değerler ve değer yargıları; ölçü birimleri; oyunlar; askerlik ve savaş; meslek, uğraş ve hizmet; ulaşım; ticaret; inşaat, ve meskenle ilgili unsurlar; genel ev eşyası; kumaş, giyim ve süs ile ilgili unsurlar; yemekler, içecekler ve beslenmeyle ilgili unsurlar; güzel sanatlar, dokuma ve müzik ile ilgili unsurlar; bilim, eğitim ve iletişim; din ve inanış ve soyut terimler ile ilgili bilgiyi içermektedir.

Aile ve akrabalık bilgisi ile ilgili 137 söz tespit edilmiştir. Kaşkay Türklerinin aile yapısı, genel Türk aile yapısı özelliklerini göstermektedir. Sosyal yapı içinde kan bağı ilişkilerinin önde tutulduğu ve akrabalık ilişkisinin aile adları ile devam ettiği bir yapı vardır. Kaşkay Türklerinde aile ve akrabalık kavramı Türk kültüründe olduğu gibi sosyal

tabakalaşmayı ortaya çıkarmaktadır. Tabakalaşma, ataerkil aile yapısı etrafında toplanan ve kan bağı ile bir araya gelen aile, bonku, tire ve tayfaların oluşturduğu bir sistemdir (bkz. *Kaşkaylarda Sosyal Hayat ve Tabakalaşma*).

Türk dilinin akrabalık adları, eski Türk destan ve mitolojilerinden yazıtlara, bugüne kadar oldukça çeşitlidir ve zenginlik gösterir. Aynı çeşitlilik Kaşkay aile bilgisi için de geçerlidir. Kaşkay Türkçesinde akrabalık ilişkilerinin her biri için ayrı bir ad belirlenmiştir. Birçok akrabalık adı küçük fonetik değişmelerle Türkçede kullanılan adlarla aynı kökten gelmektedir (Ataizi, 2013: 109). Aile bilgisi ile ilgili örneklerin bir kısmı şöyledir: *aba* "Atalar, babalar, cedler", *akka* ~ *ega* ~ *ekka* ~ *ekke* "Baba için kullanılan hürmet, saygı ifadesi, ağa", *är* ~ *er* "Erkek, koca, eş", *bacı* ~ *baci* ~ *bâci* "Kız kardeş, hemşire", *ëmi kıızı* "Amca kıızı", *ğardaş* ~ *ğardaş* ~ *ğardaş* ~ *ğardaş* "Kardeş, ikiz kardeş", *ka* "(I) Kardeş, ağabey, büyük, lider, reis, ağa (II) Baba" vb.

Kaşkay ailesinde ilk olarak ailenin büyük erkek çocuğu evlenir. Bu kardeş ailede baba ile birlikte kalır. Daha sonra ikinci büyük erkek kardeş evlenince büyük erkek kardeşiyle birlikte aileden ayrılır. Ancak evin en küçük oğlu evlendiğinde evden ayrılmaz, anne babasıyla birlikte yaşar. Aile bilgisinde *sıkıntı* ~ *sırhıntı* "Ailenin son çocuğu" olarak yer alması, ailenin son çocuğuna bakış ile ilgili ilginç ipuçları sunmaktadır. Kaşkaylarda oğlu olmayan aileye kor / kör ocak denir. Bu adlandırma Dede Korkut destanından Kaşkay aile bilgisine ulaşmış bir kavramdır (Kalafat, 2005: 14). Kaşkaylar *ocağı kor* "Çocuk sahibi olmayan, ocağı kör, kör ocak", *soy bur* "Soyu kesilmiş olan, kör ocak", *soy pez* "Soyu kuruyan, kör ocak" şeklinde adlandırmalara gitmişlerdir.

Toplum ilişkileri ile ilgili 272 söz tespit edilmiştir. Bu alt başlıkta toplum ilişkilerini belirleyen değerler ve değer yargıları incelenmiştir. Evliliğe hazırlık, başlık parası, düğün, gelin ve damat ile ilgili unsurlar vb. toplum ilişkilerini belirleyen değerler sistemi ile ortaya çıkan önemli geleneklerdendir.

Kaşkaylarda evliliğin kızın babası tarafından onaylanmasının ardından başlık parası konusu görüşülür (bkz. *başlıg* ~ *başlıh* ~ *başluh* ~ *başlık* ~ *başluk* ~ *bâşlıg*, *kebin* ~ *kevin*, *mehr 1* ~ *mëhr 1*). Aksakallardan bir kişi damadın ailesini temsil etmek üzere seçilir. Bu kişi kız evi ile başlık parası üzerine konuşur. Sonrasında kız evi başlık parasının miktarını açıklar. Başlık parası, kızın çeyizine harcanır (bkz. *imeci*, *örtlük* ~ *örtü* ~ *örtük*). Başlık, nakit para olabileceği gibi hayvan olarak da verilir (Dehsorkhi, 2016: 43).

Kaşkaylarda düğünler gösterişlidir. Damadın ailesi davetiye dağıtacakları belirler (bkz. *daha, oħçu*). Davetiye alanların bazısı, davetiye dağıtanlara yani *okuculara* koyun, at veya elbise gibi hediyeler verir. Gelin, özel çadırlarda, düğün öncesi usta avratları tarafından yıkanır ve kız tarafının kadınlarının katıldığı özel bir törenle gelinin saçları kesilir (bkz. *çetir*). Çetir, saçın gerçekten kesilmesi değil, yalnızca gelinin yüzüne düşen perçemden sembolik olarak bir parça alınmasıdır (Karaaslan, 2010: 228). Düğün büyük bir meydana yapılır. Meydanın ortasına taştan bir burç örülür. Geceleri bu burcun üzerinde büyük bir ateş yakılır ve bu ateş düğünün habercisidir. Türk toylarının bir özelliği olan düğün ateşinin yakılmasının Kaşkay Türkleri için önemli büyüktür (Kafkasyalı, 2008: 728). Meydanda bir taraftan saz heyetine, diğer tarafından da misafirlere çadır kurulur. Bu çadırlar üzerine bayrak ve bereketli olması dileğiyle meyve vb. asılır. Damadın arkadaşları tarafından at ve develere binilerek kadınlı erkekli gruplarla gelin almak için kız evine hareket edilir. Geline süslü bir kıyafet giydirilir. Gelin, baba ocağına veda etmek için ailesine ait çadırın etrafında dolaştırılır. Bu sırada gelinin annesi tarafından bir mendile ekmek, tuz, helva veya kül vb. koyarak küçük bir bohça hazırlanır. Bu bohça, gelinin yanındaki akraba erkeklerden biri tarafından kemerine bağlanır (bkz. *barızı, bel bağlama 1*). Gelin, süslenmiş erkek ata bindirilir. Doğacak ilk çocuğun erkek olması niyeti gözetilerek gelinin atının tergisine küçük bir oğlan çocuğu oturtulur. Gelin, damadın çadırı / gerdek çadırına yaklaşınca attan indirilir. Geline hediyesi damat tarafından verir (bkz. *payandaz*). Davetlilerin çadırının üzerine asılmış olan bayrak direklerindeki şeker ve buna benzer torbaları vurmaya yarışlar düzenlenir (Albayrak: 2013: 1003-1004). Damadın çadırı gösterişli kilimlerle süslenir. Çadırın etrafında saz ve zurna çalınır. Kadınlar ve kızlar tarafından halay çekilir. Misafirler, boyanmış koyunlar, odun ve yağ gibi hediyelerle gelmeye başlarlar. Damadın annesi, babası ve yakın akrabaları misafirleri karşılayarak misafirlerin gelişlerini duyurmak için havaya ateş ederler (Çelik, 2002: 676). Gelin düğünden sonra belli bir süre kimseye görünmez, sonrasında hayatına devam eder. Damat ve ailesi düğünden sonra gelinin ailesi tarafından evlerine davet edilir. *Ayak açma* olarak adlandırılan geleneğe göre damat ve ailesi birkaç gün misafir edilir. Burada geline hediye verilir. Gelinin babası maddi durumuna bağlı olarak kızı için koyun ya da at sunabilir (Yanar, 2015: 236). Düğünlerdeki bu uygulamalara bakıldığında Anadolu köylerinde olduğu gibi yüzyıllardır

devam eden göçebe kültür unsurlarının küçük değişikliklerle de olsa korunup gelecek nesillere aktarılmasında Kaşkayların söz sahibi olduğu görülmektedir.

Oyun bilgisi ile ilgili 130 söz tespit edilmiştir. Bu bölüm; spor, çocuk oyunları ve yarışlarla ilgili bilgiyi içermektedir. Kaşkaylarda halk oyunları oldukça önemlidir. Geleneksel ve topluca oynanan oyunlar, kadınlı erkekli gruplar hâlinde oynanır. Kaşkay halk oyunları ve çocuk oyunları çok çeşitlidir: *ağaç atma* "Düğünlerde sopayla oynanan bir oyun", *alahtar ~ al ahtar ~ el ehter* "Gençler arasında topluca oynanan bir oyun", *aşık-aşık* "Aşık kemiği ile oynanan oyun", *atdı kaçdı* "Kaşkay ilinde, gençlerin ve çocukların oynadığı bir oyun", *aydım-uydum ~ uydum-uydum* "Topluca oynanan bir oyun", *bul hava* "Bir oyun adı", *bul top* "Topla oynanan geleneksel bir çocuk oyunu, sopayla topa vurulup top havalandırılarak oynanır.", *cagnama ~ cegnama ~ cengnāma ~ cengnāme* "Bir erkek oyunu", *gül handa* "Bir çocuk oyunu", *güldür muşek* "Bir çocuk oyunu", *hav 1* "Düğünlerde sopayla oynanan eğlencelik bir oyun", *hereng hereng* "Çocuk ve gençlerin topluca oynadığı bir oyun", *kayış-kayış* "Kemerle oynanan bir oyun", *kaym-kuyum* "Saklambaç oyunu", *keççer* "Çakıl taşlarıyla oynanan bir çocuk oyunu", *kızıl ağaç ~ ağacı* "Gençlerin toplu olarak oynadıkları bir oyun, üç sopa birer metre arayla yer konur ve dördüncü bir sopa öyle atılır ki yerdeki üç sopaya değmeden onlarla aynı şekilde yere düşmesi sağlanır.", *sığırim doğdu* "Topluca oynanan bir çocuk oyunu", *üçer-kaçer* "Topluca oynanan bir çocuk oyunu", *üzüg üzüg* "Gençlerin ve çocukların topluca oynadıkları bir oyun", *yağlık atma* "Düğünlerde, törenlerde oynanan bir oyun" vb. Kaşkaylar nişan, düğün ve eğlencelerde halay çekerek dans ederler ve davul zurna eşliğinde geniş bir daire oluşturarak uyumlu bir şekilde oynarlar (bkz. *ağır heley, burhutma, çöpür, halay, meze*).

Kaşkay savaş bilgisi ile ilgili 288 söz tespit edilmiştir. Bu alt başlıkta; askerlik, savaş, avcılık ve asayiş ile ilgili söz varlığı değerlendirilmiştir. Kaşkaylar silah kullanmayı severler ve bu konuda ustadırlar. Bölge insanının tamamına yakını silah kullanır. Özellikle keklik ve tavşan avını tercih ederler (Albayrak, 2013: 1001). Bu durum avcılık bilgisine de yansımıştır: *bağca sera* "Eski bir tüfek çeşidi", *birnow* "Bir tüfek markası, Alman tüfeği", *boğça sarayı* "Eski bir tüfek adı", *du furtlama* "İki kere tetik çekme; kurşunun bir hedefe değdikten sonra sıçrayıp ikinci bir hedefe değmesi", *du kuş* "Ateşli bir silah adı", *kaş* "Tüfek hazinesi, kurşun konulan yer", *kel 8* "Bir tüfek adı", *kola 2* "Tuzak", *kondağ ~ konnağ* "Tüfek kundağı", *kullāb ~ küllāb* "Balık avlamakta

kullanılan, ucuna çengel iğne takılı atkuyruğu kılından yapılan ip; olta", *şamhal* "Bir tüfek çeşidi" vb.

Kaşkay mesken bilgisi ile ilgili 204 söz tespit edilmiştir. Günümüzde Kaşkayların büyük bir çoğunluğu yerleşik hayata geçmiş olsa da konargöçer Kaşkayların hayatlarına devam ettikleri mekân, çadırlardır. Geçimi hayvancılığa dayanan konargöçer Kaşkayların hayatı sürekli yer değiştirmekle geçer. Kaşkaylar, geçici olsa da kolaylıkla yer değiştirilebilen, taşıma ve hareket bakımından kolay olan çadırları mesken olarak seçmişlerdir (Temizel, 2016: 156). Bu çadırlar, Kaşkay kadınları tarafından keçi kılından, parçalar hâlinde dokunur ve dörtgen şeklinde birbirine eklenirler (bkz. *letef*, *söven* ~ *söyen I*). Çadırlar, kara renk başta olmak üzere farklı renklerin de kullanıldığı biçimde dikilir (Çelik, 2014: 68-69). Çadır hazırlanırken çevresinden tavana kadar direk desteklerle sağlamlaştırılır (bkz. *ar-ağac*, *nëy tene*). Çadır, alttan üste doğru *alaçık* denilen çadırı ve kendisini çevreleyen bir çeper yardımıyla onun üzerine kıldan çul gerdirilerek dikilir (bkz. *alaçığ* ~ *alaçık* ~ *alaçık*). Bununla beraber çadırın üst kısmına çatı kurulur. Çadırın şekli yaylakta ve kışlakta birbirinden farklıdır. Kışlakta direklerin üst ucu bir araya getirilerek konik bir hâle getirilir (bkz. *çatma*). Bu şekilde keçi kılından hazırlanan çadırın üzerine yağın yağmur doğrudan yere iner. Ayrıca çadırın içine su girmemesi için etrafında su arkı açılır (bkz. *karım*, *karımçe*, *kömmecek*). Yaylaktaki çadır direkleri yanlara dikilir. Dikdörtgen durumdaki çadırın üstü düzdür. Yağmur esnasında çadırın içine su damlamaması için suyun akış seviyesi dikkate alınarak çadır, direklerle takviye edilir (bkz. *başdan çalmak I*). Çadırın her tarafı örülüdür. Yaylaktaki çadırlar iki bölümdür. Çadırın bir tarafı örülü duvara yaslanır. Günlük yaşamın devam ettiği bölüm ayırıcı ve yazın çadırın etrafı taşlarla çevrilidir. Misafirlerin kaldığı diğer bölümde ise, genellikle güneşten korunmak için siperlik bulunur (bkz. *kapılık*, *sëkke*, *sevke* ~ *sëvke* ~ *söwke* ~ *söyke*, *sigec* ~ *siyec*). Bununla birlikte tuvalet ihtiyacının karşılanması için kalın dokuma kumaştan bir çadır daha kurulur (Albayrak, 2013: 999-1000). Kaşkay çadır bilgisi oldukça gelişmiştir: *ala siwan* "Büyük bina, büyük çadır veya saray", *alıķ salıķ* "Tam kurulmamış çadırların hareketi", *bağ-piç* "Çadır iplerinin ucuna süsleme amacıyla takılan halka", *boytuķ* "Küçük çadır", *buķ I* "Yorgan ve döşek ya da yatak konulan büyük çadır", *çadır* ~ *çadır* ~ *çadır* ~ *çadır* "Kalın bezden, keçe veya deriden yapılan su geçirmeyen geçici barınak", *gowuşuğ* ~ *kowuşuķ* ~ *kowuşuķ* "Köşe, çadır köşesi, çadırının iki köşesinin kavuşma noktası", *hecir* "Çadır", *hotuķ* ~ *hoyduķ* ~ *hoytuķ* ~ *hoytuķ* ~ *höytük*

~ *höytük* "Küçük çadır; gölgelik, geçici barınak", *kazağı* "Bir çadır kurma şekli", *kelenderi* "Tek sütunu olan bir çadır türü", *kovşud* "Köşe, çadır köşesi, çadır kenarı", *paya pëç* "Çadırın ayağına bağlanan süsler", *puş* "Büyük, geniş çadır", *yelen* "Çadırın etrafına gerilen rüzgarlık" vb.

Kaşkay giyim bilgisi ile ilgili 294 söz bulunmuştur. Bu alt başlıkta giyimle ilgili kumaş, süs, takı gibi unsurlar ele alınmıştır. Kaşkay erkeklerinin geleneksel giyimleri *arkalık* denilen bir tür şalvardır (bkz. *arhalık ~ arhalih*). Erkekler, dizden aşağıya uzanan arkalıklarının üstüne şal bağlarlar. Kaşkay erkeklerinin birçoğu uzun şal, arkalık üstüne çete denilen kısa, kolsuz bir elbise giyer (bkz. *aba ~ eba*). Erkeklerin kullandığı külahlar, keçedendir ve iki bölüm hâlinindedir (bkz. *bërk ~ bürk, kalpak, kelenderi, papak*). İç kısmın başa gelen bölümü bombeli, dış kısmı kenarlardan dışa doğru ve dik olarak eşit seviyede kıvrık, ancak dışa doğru açıktır. Dış bölümün öne gelen kısmı, birkaç parmak üstten yarım daire şeklinde kesiktir (Çelik ve Gökçe, 2021: 29). Kaşkaylar, boyu diz altına inen gömlek de giyerler (bkz. *göynek ~ köyneg ~ këynäg ~ köynäg ~ ~ köynek ~ köynäk*).

Kaşkay kadınlarının geleneksel giyimlerini bellerinden topuklarına kadar inen uzun elbiseler oluşturur. Kadınlar *çargat* denilen baş örtüsü takar (bkz. *çargat ~ çargat ~ çarkat ~ çärğad ~ çärked*). Örtüldüğü zaman ucu bele kadar uzanır. Çargatın üstünden renkli büyük bir şal örtülür (bkz. *yağlık ~ yağlıg ~ yağlıg ~ yağlık ~ yakluk*). Şalın üstüne bir örtü daha örtülür ve buna başörtüsü denir (bkz. *leçek, yaşmak ~ yaşmak ~ yamuşak*). Başörtüsü bedenin yarısına kadar iner ve bunun kumaşı çargat ve şala göre daha kalındır (Çelik, 2002: 677). Kadınların üstü renkli, ipekli kalın dokumadan yapılan, *keleş* adı verilen ayakkabıları vardır (bkz. *keleş ~ keliş*). Kaşkay kadınları altın, gümüş ve bakırdan bilezik, kemer, yüzük vb. takılar kullanırlar (bkz. *aşıratma ~ aşırma ~ aşirtma, bilerzik, bili 2 ~ biri, korş ~ kurş, şibala, izig ~ üzüg 1 ~ üzük ~ üzzüg ~ yüzlük ~ yüzük 1 ~ yüzzük 1*).

Kaşkay yemek bilgisi 326 sözle toplum yaşamı ile ilgili sözlerin en kalabalık bölümlerinden birisidir. Bu bölümde yemek adları, içecekler, besinler ve beslenmeyle ilgili unsurlar incelenmiştir. Kaşkayların konargöçer karakterini yansıtan kendilerine özgü yemek kültürleri vardır. Kaşkaylarda ekmek türleri zengindir: *basalak* "Adına basma da denilen, sac üzerinde yapılan ince ekmek", *basma* "Tavada pişirilen bir ekmek türü", *çereg ~ çöreg ~ çörek ~ çöräg ~ çöräk* "Ekmek, yemek", *dürüm kaķ* "Sarılmış,

dürülmüş ekmek, dürüm", *ekmek 2 ~ äkmäk* "Ekmek, yiyecek", *gutek* "Büyük ekmek", *kalın çörek* "Kalın ekmek, iki katlı ekmek", *kelk* "Palamut ekmeği, palamuttan yapılan bir ekmek türü", *ķemmi* "Kuru ve kabarmış ekmek, benekli kabarmış ekmek", *ķemmi çörek* "Kuru ve kabarmış ekmek, benekli kabarmış ekmek", *kepleme* "Bir çeşit ekmek", *koculu* "Kuru ekmek, ocağın içinde pişirilen ekmek", *köke ~ kuka ~ kukka* "Ekmek, sert ve küçük ekmek", *kömmec ~ kömmäc ~ kömmece ~ kömmeçe*, *köle kömme ~ kömmec* "Buğday veya nohut unuyla yapılan kuru bir ekmek; baharatlı veya sade hamurla küle gömülerek pişirilen ekmek", *kutek 2* "Bir ekmek türü", *külek* "Büyük ekmek, çift ekmek", *lowac* "Bayat ekmek, kuru ekmek", *nowala* "Hayvana vermek üzere arpa buğdayından yapılan ekmek", *nun* "Ekmek", *sarı isli* "Sarı renkli, ince bir ekmek türü", *sengek* "Bir ekmek, çakıl taşları üzerinde pişirilen ekmek, yufka-pide arası bir ekmek çeşidi", *sulek* "Ekşimemiş, mayalanmamış hamurdan yapılan sert ekmek", *şirin çörek* "Tatlı ekmek", *ufak* "Kuru ve ufalmış ekmek". Yemek olarak koyun, kuzu ve av hayvanlarının etlerinden çeşitli kebab ve kızartmalar hazırlanır (bkz. *bayaz ~ beyaz ~ beyāz*, *biryān ~ beryān ~ büryān*, *kabab ~ kābab ~ kebab ~ kebab ~ kebāb*, *ķime ķime*, *ķince ~ ķinci ~ ķeyme ~ ķeyme ~ ķeyle ~ ķime ~ ķince ~ ķince*, *mamar*). Kaşkaylar daha çok yoğurt, tarhana, çökelek gibi hayvansal ürünlerle, yaşadıkları yörelerdeki yaban otlarından yapılmış çorba ve diğer sebzeli yemekler pişirirler. Kaşkaylarda çay sıklıkla içilen bir içecektir. Çadırlarda ve çadır dışındaki yerleşim yerlerinde sürekli çay içilir (Çelik, 1997: 52-53). Kaşkay çay bilgisi ile ilgili söz varlığını şöyle göstermek mümkündür: *çay 1 ~ çayı ~ çāy ~ çoy* "Çeşitli bitkilerin yaprak veya çiçeklerinin demlenmesiyle elde edilen bir içecek türü, çay", *dişlemek* "Kırtlama çay içmek", *cāi ~ cāhı düzedmek* "Çay demlemek, çay hazırlamak", *çahı dem edmek* "Çay, çayı demlemek", *hēzar* "Bardak, tabak, çaydanlık gibi eşyaların konulduğu sandık", *ķuru* "Çaydanlık".

Güzel sanatlarla ilgili 273 söz tespit edilmiştir. Bu bölümde güzel sanatlar başlığı içinde halı, dokuma ve müzik ile ilgili unsurlar değerlendirilmiştir. Kaşkaylar, kültürel kimliğini el sanatlarına ve yaşamın her alanında kullandığı eşyaya yansıtmayı çok iyi başarmış bir toplumdur. Kaşkaylarda el dokuması halı ve kilimler oldukça önemli bir yerdedir. Kaşkaylar, dokumacılıktan kendi ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi ekonomik katkı sağladıklarından el dokumacılığında çok başarılı olmuşlardır. Atalarından miras kalan halı ve kilim dokuma işini günümüzde de başarıyla sürdürmektedirler. Kaşkay dokumaları Orta Asya ve Çin'den tarihî izler taşımaktadır. Kaşkayların iç dünyalarını ve

kahramanlıklarını yansıtan dokuma motifleri, nakış ve desen kullanımı bakımından çok zengindir. Turna, ceylan, aslan, tarak gibi motifler, Kaşkayların tarihini, dünyayı algılayış biçimlerini ve felsefi görüşlerini sembolize etmektedir. Günümüzde dünyaca ünlü Kaşkay dokumaları uluslararası birçok müzede sergilenmektedir (Çelik, 2014: 52-53; Temizel, 2016: 156-158). Dokuma bilgisini şöyle göstermek mümkündür: *ala gurd ~ kurd* "Halı ve kilimlerin kenarlarına işlenen bir motif", *ala kurdak* "Halı ve kilimlerin kenarlarına işlenen bir motif", *alama ~ alma ~ ālma* "Halı motifi", *argaçlık* "Halı dokumada kullanılan ip", *balıĝ ~ balık ~ baluk* "Balık şeklindeki halı ve kilim motifi", *bolu* "Bir halı motifi", *buntur* "Halı kenarındaki örgü", *dāvraçin* "Halı nakşına aynadan ters olarak bakarak halı dokuma sanatına verilen addır.", *diş 1 ~ dīş ~ diş* "Halı ve kilimde bir motif", *döşürme* "(I) Halı örmede düğümlleme (II) Bir halı motifi", *efşan ~ efşān* "Bir halı motifi", *elem 1 ~ 'elem* "Bir halı motifi", *erre* "(I) Testere şeklindeki motiflerle örülmüş olan kilim veya cicim (II) Bir kilim ve halı motifi", *göçer konar* "Bir halı motifi", *howlu nefer* "Bir halı motifi", *kaççı 2 ~ keççi* "Bir halı motifi", *kanatlı kuş* "Bir halı motifi", *kele esbi* "Bir halı motifi", *kırmanlı* "Bir halı motifi", *kız gelin* "Bir halı motifi", *kızıl keççi* "Bir halı ve kilim motifi", *kurre gül* "Bir halı ve kilim motifi", *leçek turenc* "Bir halı motifi", *nazım ~ nāzım* "Bir halı motifi", *sandık ~ sändog* "Bir halı motifi", *şeydilla* "Bir halı motifi", *veni* "Bir halı ve kilim motifi" vb.

Kaşkaylarda sözlü kültür oldukça gelişmiş olduğu için şiir söyleme ve âşıklık geleneği önemli bir yerdedir. Kaşkay müziğinin esasını âşıklar, çenkçiler ve sarbanlar oluşturur (bkz. *āşık ~ āşşık ~ 'āşık ~ 'āşık*, *çeng 1 ~ çeng ~ çing*, *çengçi*). Kaşkay müziğinde halı ve kilim dokumaları yapılırken kadınların okudukları şarkılar vardır (Çelik, 2014: 66-67). Bunun yanı sıra Kaşkay kadınlarının çocuklarına okudukları ninnilerle birlikte göç ettikleri sırada nağmeler de söz konusudur (bkz. *acan 2*, *lal edme*, *lala ~ lalay*). Kaşkay müzik bilgisi şöyle gösterilebilir: *aĝır el* "Kaşkay müziğinde bir müzik makamı", *atlı ~ atlī* "Müzikte bir makam", *baĝlama* "Müzik aleti, baĝlama", *ĝes* "Müzikte makam, ezgi, hava", *ķess* "Müzik, şarkı", *ķeş nenni* "Kaşkay musiki makamı", *mızķan* "(I) Telli çalgıları çalmaya yarayan, kemik, maden, plastik veya özellikle kiraz ağacından yapılan alet, çalgıç, tezene, pena; mızrap (II) Musiki aleti (II) Müzik", *muĝam ~ muĝam* "Makam, müzik, şarkı", *nadırı* "Bir müzik makamı", *ney ~ nēy* "Müzik aleti", *seher awazı* "Sabahları söylenen, çalınan bir müzik", *sitar ~ sitār ~ setar ~ sētar ~ sētār* "Üç telli saz, müzik aleti, *üşkere*, "Neşeli, hareketli müzik melodisi" vb.

İnanış ile ilgili 131 söz tespit edilmiştir. Bu bölümde din, inanç ve buna bağlı unsurlar değerlendirilmiştir. Şii Müslüman olan Kaşkay Türkleri, dinî uygulamalar noktasında zayıftır. İnanç sistemleri doğaya dayalı olan Türklerin Tanrı'ya ibadet etmek için ibadethanelere ihtiyaçları yoktur. Kültlerin (kutsal ağaç, su, dağ vb.) bulunduğu yerler onların ibadet mekânlarıdır. Bu sebeple Kaşkaylara özel mescit ya da cami yoktur. Yüksek olan her yer Tanrı'ya yakın görülmüş, buralarda dualar edilmiş ve kurbanlar sunulmuştur. Günümüzde de Kaşkaylar arasında yüksek dağ başlarındaki türbelerle büyük ve gösterişli kaya parçaları kutsal görülmektedir. İslami anlayış içinde bu dağlarda ziyaret edilen, kutsanan yatır ve türbeler Şii büyüklerinin adlarıyla anılmış ve imamzade olarak adlandırılmıştır. Ayrıca göç yolları üzerindeki yerleşim yerlerinde bulunan, önemli seyit ailelerinden kimseleri kutsal sayarlar ve bu kişilere saygı gösterirler (Çelik, 1997: 36-37; Mustafayeva, 2022: 430).

Kaşkay Türkçesi söz bilgisi dokuz bölümde incelenmiştir. Bunlar; adlar, eylemler, sıfatlar, zamirler, zarflar, edatlar, bağlaçlar, yansıma ve alıntı sözlerdir. Adlar da kendi içinde dört alt başlıkta sunulmuştur: Özel adlar, kavram adları, sayılar ve renkler.

Kaşkay söz bilgisinde 761 ad kaydedilmiştir. Bu bilgi içinde en geniş bölümü 364 söz ile özel ad bilgisi oluşturur. Ad bilim (onomastik), bir dilin söz varlığındaki özel ad bilgisini inceleyen, bu adları köken bilgisi, tarihî gelişim, dil ve kültür sorunları açısından irdeleyen araştırma alanıdır (Aksan, 2009: 32). Özel adlar; kişi adı (antroponim), halk adı (etnonim), yer adı (toponim), gök cismi adı (cosmonim), kurum adı (ktematonim) ve takma adlar, unvan ve mahlaslar (nick names) olarak sınıflandırılır (Karaağaç, 2013: 631-632). Özel adlar başvurulan önemli kaynak malzemelerinden birisidir. Toplumların içinde buldukları dinî ve kültürel etkileşim alanları ad verme geleneklerini oldukça etkilemiştir. Türklerde köklü bir yapıya sahip olan ad verme geleneğinde, İslam öncesi ve sonrası devirlerde, uygulama bakımından farklılıklar görülse de genel olarak adlandırmalarda özellikle İslam sonrası Türk toplumlarında eski Türk çağına dayanan inanç ve geleneklerin izlerini takip etmek mümkündür. Bu bağlamda, İslam dini ile birlikte Türklerde belirli bir dönemden sonra Arapça ve Farsça adlar kullanıldığı görülmüştür (Özyetgin, 2001: 22). Özel adlar bölümünde kavim, tayfa, tire, boy adları ile kişi ve yer adları verilmiştir. Bazı özel adların birçok varyantı vardır: *erağ* ~ *erek* 2 ~ *erak* ~ *irag* ~ *irak* ~ *irag* ~ *irak* ~ *iräg* ~ *yirak* "Irak ülkesi", *ğay* ~ *ğayi* ~ *ğayi* ~ *ğäy* ~ *ğäyī* ~ *ğayī* ~ *kayī* ~ *kayik* "24 Türk boyundan birisi", *ulduz* ~ *ülduz* ~ *uldúz* ~ *ulluz* ~ *illuz* ~

ıldız ~ ıldız ~ ıldız ~ yulluz "Bir kız adı". Oymak ve yer adlarında *kere* ile kurulan birçok adlandırma vardır: *kere ağaç ~ kereğaç* "Fars ilindeki Mend ırmağının asıl adı", *kere cüllü* "Dereşurilerden bir oymak adı", *kere çeyi* "Dereşuri, Keşkuli ve Amele boylarından bir oymak adı. Daha önce müstakil bir il, oymak idi ancak sonradan dağıldılar." *kere daşı* "İran'ın güney illerinde birkaç yer adı", *kere geççili* "Amele ve Dereşuri boyundan bir oymak adı", *kere gözlü* "Keşkuli boyundan bir oymak adı", *kere hanlı* "Dereşurilerden bir oymak adı", *kere kanlı* "Dereşuri ve Amele boyundan bir oymak adı", *kere keyhalı* "Dereşurilerden bir oymak adı", *kere kihalı* "Dereşuri boyundan bir oymak adı, Hanlı da denilmektedir.", *kere kozay* "Hanç şehrinin batısında bir dağ adı", *kere kulak* "Kaşkayilerden bir oymak adı", *kere yarlı* "Şiş Blokilerden bir oymak adı" vb. Kişi adlarında Türkçe adlandırmalar çoğunluktadır.

Türkçe Sözlükte kavram sözü 1. *Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehva, konsept, nosyon* 2. *fel. Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım, konsept, mefhum, nosyon.* 3. *hlk. Karın zarı, periton.* 4. *hlk. Tutam, avuç dolusu* anlamlarında verilmiştir (TDK, 2011: 1358). Ötüken Türkçe Sözlükte 1. *Bir şey veya nesne hakkında zihinde oluşan soyut ve genel tasarım; mefhum; fehva; nosyon.* 2. *fel. Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım; mefhum; nosyon; soyut ve genel fikir.* 3. *dbl. Dildeki bütün kelimelerden bağımsız zihinsel tasarım şeklinde sunulmuştur* (Çağbayır, 2007: 2483). Kubbealtı Lügatinde ise *yeni Bir şey hakkında zihinde beliren genel düşünce, aynı cinsten bütün şeyleri temsil eden soyut ve genel fikir, mefhum.* şeklindedir (Ayverdi, 2008: 1632). Varlık ve eylem adlarından oluşan söz varlığı, varlık ve eylemlerin özelliklerine inmeksiz, onları kavramlar hâlinde verir. Genelleşme ve kavramlaştırma temelinde tanımlanabilen kavram adları, varlıkların ayrı olarak ve bilgilerin benzer özelliklerinin birleştirilmesi yoluyla ortaya çıkar. Kavram adları, tümevarım sonucu ulaşılmış sosyal genellemelerin toplamıdır (Karaağaç, 2013: 531). Bu değerlendirmelerden hareketle nesnelerin ya da olayların ortak özelliklerini bildiren sözler, kavram adları bölümünde değerlendirilmiştir. Bu sözlerin ifade ettikleri anlam alanı diğer tematik sınıflandırma bölümlerinde yer alan sözlerden daha kapsamlı olduğu için bu sözler kavram adları bölümünde incelenmiştir. Bu yolla Kaşkay kavram adlarının özellikleri daha kolay tespit edilecektir. İncelemede kavram adı olarak belirlenen 272 söz vardır.

Kaşkay söz bilgisinde sayı adları ile ilgili 55 söz tespit edilmiştir. Sayılar dillerin temel söz varlığı içinde değerlendirilir. Dilin varlığını, sayı sisteminin varlığı belirler. Türk sayı sistemleri Köktürkçe kökenlidir. Türkçenin Oğuz coğrafyasında kullanılan sayı sözleri de bu temel kaynaktan gelmektedir (Erenoğlu Ataizi, 2017b: 865). Kaşkay sayı bilgisi bakımından diğer Türk dil ve diyalektlerinden farklı olmamakla birlikte Farsçanın etkisini de hissetmektedir. *admiş ~ aldmuş ~ altmış ~ atmış ~ ältmiş* "Elli dokuzdan sonraki rakam, altmış (60)", *älli ~ älli ~ elli ~ èlli ~ älli* "Kırk dokuzdan sonra gelen sayı, elli sayısı (50)", *altı ~ altı ~ alti ~ älti* "Beşten sonraki rakam, altı (6)", *beş ~ bēş* "Dörtten sonra gelen sayının adı, beş rakamı (5)", *doğsan ~ doḡsan ~ doḡsan* "Doksan sayısı (90)", *doḡkuz ~ doḡoz ~ doḡuz* "Dokuz rakamı (9)", *dörd 1 ~ dört 2 ~ dört ~ döyörd* "Dört rakamı (4)", *ékki ~ iki ~ ikki ~ yikki* "İki rakamı (2), birden sonraki sayı", *iğirmi ~ iyirmi ~ yigirmi ~ yirmi ~ yirmĩ ~ yiyirmi ~ yerme* "Yirmi sayısı (20)", *min 1 ~ ming 1 ~ müng* "Bin sayısı (1000)", *sekiz ~ sekkiz* "Sekiz, yediden sonraki rakam (8)", *üç ~ üş* "Üç, üç rakamı (3)", *üz 1 ~ yüz 1* "Yüz sayısı (100)", *yetmiş ~ yetmiş ~ yétmiş* "Yetmiş sayısı (70)" gibi örneklerle birlikte *bist-u-yék* "Yirmi bir sayısı (21)", *bīst* "Yirmi sayısı (20)", *çél ~ çil 1* "Kırk sayısı (40)", *do ~ dó ~ dö ~ du* "İki rakamı (2)", *hef 2 ~ heft ~ häft* "Yedi, yedi sayısı (7)", *hezar ~ hēzar 1 ~ hēzār* "Bin sayısı (1000)", *şış 3* "Altı rakamı (6)" gibi Farsça sayı adlarının birlikte kullanımı iki dilli Kaşkayların eğitim dilinin Farsça olması ve sayıları bu dille öğrenmelerinden kaynaklanmaktadır.

Renk bilgisi ile ilgili 70 söz tespit edilmiştir. Kaşkaylar renkleri adlandırırken pekiştirme yoluna gitmiştir: *ağ appağ ~ appaḡı ~ appak* "Bembeyaz", *am-al* "Kıpkırmızı, koyu kırmızı", *ḡab-ḡara ~ ḡab-ḡere* "Tamamen siyah, kapkara", *ḡıb ḡere* "Simsiyah", *ḡıb ḡırmızı* "Kıpkırmızı", *ḡup ḡumural* "Tamamen kahve renginde olan, koyu kahve", *yam ~ yap yaşıl* "Yemyeşil".

Eylemler, karşıladıkları hareketler ile zaman ve mekân içinde, somut ve soyut nesne ve kavramlarla ilgili her türlü oluş, kılış, kılınış ve durumları bildirirler (Korkmaz, 2009: 527). Kaşkay söz bilgisinde 3284 eylem kaydedilmiştir. Bu bölüm içinde alıntı unsur görülmemektedir; ancak kök içerisinde alıntı unsurların üzerine Türkçenin işlek fiil yapım ekleri getirilerek bu sözler Türkçeleşmiştir: *ābādlaşmak* "İmarlı hâle gelmek, bayındır olmak, yerleşmek", *andlaşmak* "Sözleşmek, antlaşmak", *āsanlaşmak* "Daha kolay olmak, daha rahat olmak", *lowçelenmek* "Şehvete gelmek, arzulamak veya iştahlanmak nedeniyle dudaklarını yalamak", *mazaḡlaşmak* "Şakalaşmak" vb. Bunun

yanı sıra bir ad ve bir yardımcı eylemle oluşturulan birleşik eylemler, Farsça bir ad ve Türkçe bir eylemle bir araya getirilerek oluşturulmaktadır: *aram edmek* "Rahatlatmak", *kêhl edmek* "Mevziye girmek", *kem vermek* "Dolu bir kabın özel hazırlanmış ve çıktını yapılmış kenarından içindeki sıvıları dökmek", *yād olmak* "Anılmak" vb.

Birden çok anlamı karşılayan eylemlerin sayısı oldukça fazladır: *açmak* "(I) Açmak, çözmek, salıvermek, bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek (II) Açıklamak, şerh etmek (III) Dürülmüş veya iliklenmiş şeyleri o durumdan kurtarmak yaymak, yassı hâle getirmek (IV) Bir sorunu çözmek, bir problemi aşmak etmek (V) İcat yapmak (VI) Son bulmak (VII) Menfaat, kazanç sağlamak", *el aparmak* "(I) El uzatmak (II) Bozmak (III) Bir işe başlamak (IV) Rica ve temennide bulunmak", *ğahmak* ~ *ğalhmak* ~ *kalhmak* (I) Ayağa kalkmak, kalkmak (II) Uyanmak (III) Yukarı çıkmak, havaya fırlamak (IV) Hasta yatağından kalkmak, sağlığına kavuşmak, şifa bulmak (V) Öne çıkmak, ön plana çıkmak, *düşmek* "(I) Düşmek, çakılmak; hastalanmak (II) Dersten, sınıftan kalmak (III) Pay düşmek, nasip olmak, isabet etmek (IV) Uymak, uygun olmak, uyuşmak (V) Ev bark edinmek, yurt edinmek (VI) Çiftleşmek (VII) Birinin önünden veya arkasından yürümek (VIII) Yerleşmek", *ķobmak* ~ *ķopmak* "(I) Kopmak, koparılmak (II) Yükselmek, yerinden koparılmak (III) Toz toprağın yükselerek havaya karışmak (IV) Göç etmek, taşınmak (V) Su kaynayarak yükselmek (VI) Başlamak", *salmak* "(I) Atmak, ezmek, yaymak, sermek (II) Yanına göndermek (III) Bir derde yakalanmak, bir belaya yakalanmak (IV) Hayvan, hayvanlar düşük yapmak (V) İnşa etmek, imar etmek (VI) Bir işi isteksiz yapmak (VII) Yapıştırmak, bitiştirmek, bağlamak; takmak", *sürmek* (I) Sürmek, öne sürmek (II) Hayvan veya araba sürmek (III) Uzaklaştırmak, sürmek (IV) Yağmalamak, talan etmek (V) Hayvanlar için gebe bırakmak, çiftleşmek (VI) Olgunlaşmak, güvermek (VII) Çekmek (VIII) Ortaya çıkarmak, bağlamak, *yanmak* "(I) Yanmak, tutuşmak (II) Parlamak, tutuşmak (III) Şefkat göstermek (IV) Kızgınlıktan dolayı kendi kendini yemek, kendi kendine sinirlenmek (V) Yenilmek (VI) Utanma, mahcup olmak" vb.

Sıfatlar, adların önüne gelerek onların özelliklerini, yerlerini işaret eden, onları soru hâlinde belirten ve tek başlarına ad olarak kullanılan sözlere (Çelik, 2020: 131). Söz bilgisinde tespit edilen 2426 adet sıfat vardır. Alıntı sözlerin yoğun olarak bulunduğu bir bölümdür. Kaşkay Türkçesinde fiilden sıfat yapan -mAlI eki sıklıkla kullanılmıştır: *asmalı* "(I) Asmaya değer, asılması gereken; asılabilir (II) İdam edilebilir", *baħmalı* "(I)

Bakmaya değer (II) Güzel, ilgi çekici" *doymalı* "Doyurabilir; ikna edilebilir", *errimeli* "Eriyebilen, erimeye uygun", *içmeli* "İçmeye değer, içilebilir", *inanmalı* "İnanmaya değer, inanılır", *kalmalı* "(I) Kalabilir, kalmaya değer, kalacak, kalan (II) Geriye düşmek, geride kalan", *kiymeli* "Bağışlanabilir", *oğulmalı ~ oğunmalı* "Okunabilir, okumaya değer", *yarmalı* "Yarılabılır, kesilebilir", *yazmalı* "(I) Yazmalı, yazmaya değer, yazılabilir (II) Kesilebilir" vb.

Zamirler, adların yerlerini tutan, kişileri ve nesnelere temsil veya işaret ederek karşılayan sözlere dir. Bütün varlıkların adlarının yerini tutabilirler ama söz yapımına elverişli değildirler (Korkmaz, 2009: 399). Zamirler ile ilgili 73 söz bulunmuştur. Çelik, *Kaşkay Türkçesi Grameri* adlı eserinde, zamirleri yediye ayırır: Kişi, işaret, dönüşlülük, birliktelik, soru, belirsizlik ve bağlama zamirleri (2020: 121). Dönüşlülük zamiri *öz* sözüyle karşılanabildiği gibi *bele 1 ~ bële 1* "Kendi, öz" sözüyle de ifade edilmiştir. *Bu* işaret zamiri ve *onlar* kişi zamirinin farklı şekilleri şu şekildedir: *bular ~ bullar ~ bullār ~ bunlar ~ bunlār ~ bunnar ~ bunnār ~ bunnär ~ bunner ~ mular ~ mullar* "Bunlar, bu işaret zamirinin çokluk biçimi", *olar ~ ollar ~ onlar ~ onlār ~ onnar ~ onnār ~ onnär* "Onlar, Üçüncü çokluk kişi zamiri". Kaşkay Sözlüğünde durum eki almış zamirler madde başı gösterildiği için *kimi* "Kime?", *menden* "Benden", *meni* "Beni", *mundan* "Bundan", *munu* "Bunu" gibi sözlere zamirler bölümünde değerlendirilmiştir.

Zarf eylemlerden, sıfatlardan, zarf niteliğindeki sözlere önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık, çokluk, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek onların anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlere dir (Korkmaz, 2009: 451). Zarf ile ilgili 453 söz tespit edilmiştir. Kaşkay Türkçesinde zarflar; yer, hâl, miktar ve soru ifadesi taşırlar. Farsçadan alınan, isimden isim yapan +ter eki, Kaşkay Türkçesinde zarf türünde karşılaştırma görevi üstlenmiştir: *artuhter ~ artukter* "(I) Daha çok (II) Genellikle, genelde, ekseri", *āsānter* "Daha kolay", *aster* "Daha az", *bêş beter* "Daha kötü, çok kötü", *beter* "Daha kötü, beter", *bilenter* "Daha fazla bilen", *çohtar* "Daha çok", *durruter* "Daha duru", *geyter ~ yeyter ~ yëyreg ~ yëyter ~ yëyter* "Daha iyi, daha güzel", *harter* "Daha kudurgan, azgın", *irahtär* "Daha uzak", *mehter ~ mëhter* "Daha büyük, daha iri", *nermter* "Daha yumuşak".

İkileme pek çok dilde kullanılan bir üslup biçimidir. İkileme; anlamı kuvvetlendirmek, pekiştirmek ve güzelleştirmek için aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya

eş, yakın ya da karşıt anlamlı sözcüklerin yan yana kullanılmasıyla elde edilir. Temel olarak anlamı kuvvetlendirmek için kullanılan ikilemeler Türkçede çok sık başvurulan biçimlerdir (Tunca, 2011: 1). Kaşkay Türkçesinde de ikileme, oldukça fazla kullanılan yapılarıdır (Çelik ve Yılmaz, 2020: 70). Bu tür yapıların büyük bir çoğunluğu zarf olarak ele alınmıştır: *ağaç ağaç ~ akkac akkac* "Ağaç ağaç, ağaçların bol olduğu bir biçimde", *appul appul* "Pul pul gibi, biçiminde", *arğın-yorğun ~ arnik-yornuk* "Yorgun argın", *baħa-baħa* "Bakarak, sürekli bakma, baka baka", *bir birçe* "Eşit bir şekilde, aynı ölçüde", *birim-birim ~ birin-birin* "Tek tek, birer birer, bir bir", *bulak-bulak* "Yavaş yavaş, sallana sallana; düşe kalka", *çin çin ~ çin çin* "Kat kat, tabaka tabaka, üst üste, büklüm büklüm, kıvrım kıvrım, intizamla", *çin-bär-çin ~ çin-be-çin* "Büklüm büklüm, kıvrım kıvrım", *didig-didig* "Parça parça, delik delik", *dik dik* "Dik dik, dik dik şekilde", *dilim-dilim* "Parça parça, dilim dilim", *diş-diş* "Dişli olarak, diş diş", *diz-be-diz* "Diz dize, yan yana; omuz omuz", *dizin dizin ~ düzün düzün* "Diz üstü yürüyerek, diz üstü sürünerek", *duğul-duğul* "Yuvarlak yuvarlak, yuvarlak biçimde", *elif elif* "Azar azar, yavaş yavaş, zerre zerre, parça parça", *gün be gün ~ gin be gin* "Gün gün, gün be gün, her gün; günden güne, gün ilerledikçe", *ħassa-ħassa* "Özene özene", *ħelli-ħelli* "Toplu olarak, beraber", *ħeylan ħeylan* "Yavaş yavaş", *isti isti* "Sıcak sıcak", *ķabık-ķabık* "Kabuk atılarak, kabuk soyularak", *lappa lappa* "Parça parça, kat kat", *lows lows* "Yavaş yavaş hareket ederek", *muçça muçça* "Deste deste, buket buket", *rebbe-rebbe* "Yarık yarık", *rive-rive* "Kıvrım kıvrım; kabarcıklı şekilde", *sirim-sirim* "Art arda, peş peşe, sırayla", *şirke-şirke* "Parça parça", *üçüg üçüg* "Titreyerek, titreye titreye", *yalvara yalvara* "Yalvararak, yalvara yalvara", *yırtık yırtık* "Parça parça, yırtık pırtık" vb.

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir (Korkmaz, 2009: 1052). Kaşkay söz bilgisinde 46 tane edat tespit edilmiştir. Bunların içinde bazı alıntılar olmakla beraber Türkçe kökenli edatlar da kullanılmaktadır.

Bağlaçlar; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlevler ile bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleridir (Korkmaz, 2009: 1091). Kaşkay söz bilgisinde 20 adet bağlaç tespit edilmiştir. Bu bağlaçların çoğu Farsçadan alıntıdır. *ege l ~ eger ~ egär ~*

eğer ~ eye ~ eyä 1 ~ eyer ~ ägä ~ äger ~ ägär ~ äğär ~ äyä ~ äyär ~ gär "Eğer, öyleyse",
ke 1 ~ kē ~ kı ~ ki 2 ~ kī ~ kī ~ kī ~ kim ~ kin "Anlam bakımından birbirleriyle ilgili
cümleleri birbirine bağlayan bir söz, ki bağlacı", *yane ~ yanı ~ yani ~ ya 'nē ~ ya 'nı ~ yāni
~ yānē ~ ye 'nī ~ yāni* "Yani, demek, şu demek ki anlamında bir söz; sözün kıyası, doğrusu
anlamında bir bağlaç" gibi bağlaçların birçok farklı şeklinin olması, bu sözlerin çok sık
kullanıldığını göstermektedir.

Kaşkay söz bilgisindeki yansıma sözlerin sayısı 275'tir. Yansıma sözler bölümüne
ünlemler ve seslenmeler de dâhil edilmiştir. Türkçe ses yansımaları sözler bakımından
zengindir. Bu sözlerin gerçek anlamlarının yanında mecazi anlamları da vardır. Ayrıca
bu sözler, yazı dilinden çok konuşma dilinde geçerli sözlerdir (Zülfikar, 2018: 21). Bu
bağlamda, Kaşkay Türkçesinde konuşma dili yazı diline oranla daha gelişmiş olduğundan
yansıma sözler çokça kullanılmıştır. Bununla birlikte Kaşkay Türkçesinde birçok canlı ve
cansız varlığın çıkarttığı ses taklit edilerek yansıma sözler oluşturulmuştur. Bilhassa,
hayvanların çıkardığı sesler geniş yer tutmuştur. Bu durum Kaşkaylarda, hayvanların ve
hayvancılığın önemine işaret etmektedir: *bağ* "Yırtıcı hayvanların nara ve iniltileri",
barrak "Erkek keçi sesi, keçi böğürmesi", *beççi ~ beççi beççi* "Oğlağı çağırma ünlemi",
beğ-beğ "Keçi sesi, keçinin çıkardığı ses", *dum 3 ~ düm 3* "Bir ünlem, tavuk sesi", *ehge
~ erge* "Koyunlara tuz vermek için kullanılan seslenme ünlemi", *hung o hung* "Eşek sürme
sesi, ünlemi", *hic ~ hicci ~ hiçç* "Deve, koyun gibi hayvanları sürme sesi", *hizzow* "Sığırı
çiftlemek için kullanılan bir ünlem", *hüd* "Yabancı hayvan ve kuş sesi, iniltisi", *iğ ~ yiğ*
"(I) Keçi ve koyunları sürmek için çıkarılan ses (II) Deveyi çöktürmek için çıkarılan ses",
kık ~ kık kık ~ kık "Tavukların gıdıklama sesi", *kin-kin* "Deveye seslenme sesi", *püşk 1*
"Hayvanı korkutmak veya uzaklaştırmak için çıkarılan ses", *üc he* "Deveyi yerinden
kaldırmak için söylenen bir ünlem, seslenme" vb.

Kaşkay Türkçesi, Türk dilleri ve lehçeleri arasında en fazla İrancalaşmış dil olarak
nitelendirilmektedir (Soper, 1987: 342). Kaşkayların, günümüzde buldukları bölge
dikkate alındığında nüfus bilimsel, siyasi ve ekonomik olarak Farsça konuşanların
çoğunlukta olduğu bir çevrede yaşadıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra, Kaşkaylar
İran'da yaşayan diğer Türk topluluklarından farklıdırlar. Buldukları konum itibarıyla,
Kaşkay Türkçesi, diğer Türk dillerinden ayrı olarak gelişmiştir. Aynı zamanda Kaşkay
Türklerinin zamanla konargöçerlikten yerleşik hayata geçmesi ile Farsça konuşanlarla
daha fazla temasta bulunması, iki dilliliğin artmasına zemin hazırlamıştır. Bu durum,

Kaşkay Türkçesi üzerinde Farsçanın yoğun baskısının daha fazla hissedilmesine sebep olmuştur. (Baghirova, 2022: 114). Bütün bunlara rağmen, konargöçer Kaşkayların sosyal hayatta Türkçe konuşmaya dikkat etmeleri, Farsçadan etkilenmeyi söz varlığı bakımından sınırlı düzeyde tutmuştur.

Kaşkay söz varlığında toplam 14.750 adet söz incelenmiştir. Bu sözlerin 4.100'ü alıntı veya tek ögesi alıntı olan sözlere aittir. 10.673 söz Türkçe kökenlidir (bkz. *Alıntı Sözlük*). Bu verilere bakıldığında söz varlığındaki sözlerin %72'sinin Türkçe kökenli olduğu anlaşılmaktadır. Genel kanının aksine alıntı sözlerin sınırlı düzeyde kalmasının sebebi, söz varlığı oluşturulurken yararlanılan eserlerin yapılan derlemelerinde Kaşkayların Türkçe söz söylemeye ve konuşmaya daha fazla özen göstermeleri olabilir. Bununla birlikte, Kaşkay Türkçesinin kendi içlerinde evlilik yapımları anneden öğrenilen dilin Türkçe olmasını sağlamaktadır. Böylece ana dilini kullanma bilinci oluşuktan sonra Kaşkaylar, Farsça ile öğrenim hayatında karşılaşmaktadırlar. Bu durum Kaşkay Türkçesi söz varlığında Türkçe unsurların korunmasında önemli bir etkidir. (Erenoğlu Ataizi, 2016: 9). Bu bağlamda Kaşkayların ana dili bilinciyle dillerine sahip çıkarak dillerini bütün olumsuzluklara rağmen korudukları anlaşılmaktadır.

Kaşkay Türkçesinde Farsçanın etkisi sanıldığı kadar baskın değildir. Söz varlığının %17'si Farsça unsurlardan oluşmaktadır. Yüzyıllarca İran'da varlığını sürdürmeye devam eden Kaşkay Türkçesi için bu durum oldukça doğal karşılanmalıdır. İlk ögesi Farsça, ikinci ögesi Türkçe sözlere, söz varlığının %3'ünü oluşturmaktadır. Bu durum Farsça ön ek almış sözlerin, birleşik ad ya da eylemlerin ortaya çıkmasında bu dillerin iç içe kullanıldığını göstermektedir. Farsçadan sonra en fazla alıntı söz Arapçadan geçmiştir. İslam dininin kabulü ile inancın bir yansıması olarak Arapça sözlerin kullanımı mümkün olmuştur. Söz varlığında Fransızca kelimelere rastlanması, 1850'lerden sonra Fransız edebiyatının İran'daki etkisinin Kaşkay Türkçesine ulaşmasıyla ilgilidir: *acan 1, adres, bilit, bolvar ~ bulvar, buluf ~ buluft, dügdür ~ doktör ~ doktür ~ döktür ~ döktür, kanal, kanapa, katirilyun, kondara 2, kontarat, palassık, paltow ~ paltu, pert, putun, rapurt, rışad, salın ~ salon, şarlatan, şirımbıl, şowfur ~ şufur, täläktor*. Ayrıca Fransızca alıntı sözlerde, Kacar döneminde modernleşme çalışmaları kapsamında Fransa'ya giden İranlı aydınların etkisi büyüktür (Erenoğlu Ataizi, 2016: 8). İngilizce ve İtalyancadan alınan sözler de günümüzün küreselleşen dünyasının tabii bir sonucudur.

5. SONUÇ

Bu çalışmada Kaşkay Türkçesi söz varlığı bir bütün olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu ana amaç doğrultusunda söz varlığı, konularına göre tasnif edilmiş ve söz bilgisi açısından değerlendirilmiştir.

Çalışmanın temelini Rahimî'nin Kaşkay Sözlüğü oluşturmaktadır. Kaşkay Sözlüğünde yer almayan, araştırmanın sınırlılıkları bölümündeki eserlerin dizin kısımlarında bulunan ve madde başı niteliği taşıyan sözler çalışmaya eklenmiş ve Kaşkay Türkçesi söz varlığı genişletilmeye çalışılmıştır. Bunun neticesinde 14.750 adet söz tespit edilmiştir. Bu sözler; tematik söz varlığı incelemesine tabi tutulmuş ve evren; yaşam ve canlılar; toplum yaşamı ile ilgili sözler olmak üzere üç üst başlıkta değerlendirilmiştir. Evren ile ilgili sözler sekiz alt başlık olarak incelenmiş ve burada 2420 söz bulunmuştur. Bu alt başlıklar içinde en dikkat çekici olanı 842 sözle hayvanlar ve hayvancılık ile ilgili unsurlardır. Bu alt başlık, Kaşkayların hayatında hayvancılığın tuttuğu yer ile ilgili bilgiler içermektedir. Yaşam ve canlılar başlığı beş alt başlıkta incelenmiş ve burada 1583 söz tespit edilmiştir. Tematik incelemede sayı bakımından en fazla söz içeren üst başlık toplum yaşamı ile ilgili sözlerdir. Toplum yaşamı ile ilgili sözler, 17 alt başlık hâlinde değerlendirilmiş ve burada 3411 söz bulunmuştur. Bu üst başlıkta, Kaşkayların aile ve akrabalık ilişkileri, değerler ve değer yargıları, mesken bilgisi ve çadır hayatı, yemekleri, halı dokumacılığı ve inanışla ilgili unsurları incelenmiştir. Söz bilgisi incelemesi ise dokuz alt başlıkta sunulmuştur: Adlar, eylemler, sıfatlar, zamirler, zarflar, edatlar, bağlaçlar, yansıma ve alıntı sözler. Bu bölümde 7339 söz kaydedilmiştir. Söz bilgisinde en kalabalık bölümü 3284 sözle eylemler oluşturur. Eylemleri 2426 sözle sıfatlar takip eder. Alıntı sözler bölümünde tüm söz varlığı değerlendirilmiş ve genel görüşün aksine söz varlığının %72'sinin Türkçe kökenli olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Kaşkayların çektikleri büyük zorluklara rağmen ana dillerini yaşatmakta ve ona sahip çıkmakta ne kadar kararlı olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte Kaşkay Türkçesi söz varlığının %17'sini Farsça, % 4'ünü Arapça ögeler oluşturmaktadır.

Çalışmada incelenen söz varlığından hareketle Kaşkay Türkçesinin en belirgin dil ve üslup özellikleri şöyle gösterilebilir:

- Kelime başı /h/ türemesi vardır ve kimi örneklerde /h/ sesi korunur:
hörmek (I) Dokumak, örmek, çevirmek ve bağlamak (II) Kerpiç duvar örmek (III) Bulmak, *heger* Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne; eyer *hegerli* Eyerli at, *hörülü* Dokunmuş, örülmüş, *hénmek* ~ *hinmek* (I) İnmek (II) Baş aşağı olmak, aşağı inmek vb.
- Ünsüz ikizleşmesi sıkça görülür:
ekki ~ *ikki* ~ *yikki* İki rakamı (2), birden sonraki sayı, *doğkuz* Dokuz rakamı (9), *sekkiz* Sekiz, yediden sonraki rakam (8), *arrığ* ~ *arrıh* ~ *arrık* ~ *arrūğ* Zayıf, çelimsiz *arrık-urruk* (I) Zayıf, çelimsiz (II) Yoksul ve çaresiz kimse, *çurramak 1* İdrarını yapmak, su dökmek, işemek *çurramak 2* ~ *çürümek* Çürümek, *dirilmek* Dirilmek, canlanmak, dirrenmek (I) Yukarı çıkmak, sürünerek yukarı çıkmak (II) İnatla, ısrarla devam etmek (III) Direnmek vb.
- Oğuz grubu Türk dillerinin en belirgin fonetik özelliklerinden biri olan ötümlüleşmenin görülmediği örnekler olduğu gibi ötümlüleşmenin görüldüğü iki şekilli örnekler de vardır:
tikmek (I) Dikmek; çakmak, birleştirmek (II) mec. Gözünü bir noktaya dikme, *kar tikanı* Soğuk bölgelerde yetişen dikenli bir bitki, *kaz tikanı* Genellikle soğuk bölgelerde yetişen bir bitki adı, *sarı tikan* Bir bitki, diken türü, *durmak* ~ *turmak* (I) Durmak (II) Duraksamak, beklemek (III) Karşı çıkmak, direnmek, ayakta durmak (IV) Uyanmak, kalkmak (V) Yerleşmek, *dutmak* ~ *tutmak* ~ *ıtutmak* ~ *tütmak* (I) Tutmak, tutuklamak (II) Hastalığa tutulmak (III) Var saymak, farz etmek vb.
- Ön seste b > m değişimi görüldüğü gibi /b/ li ve /m/ li şekillerin bir arada kullanıldığı örnekler de vardır:
ben 1 ~ *man* ~ *mang* ~ *men* ~ *män* ~ *mēn* Birinci tekil kişi, ben, *bu* ~ *mu* En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz, bu, *bular* ~ *bullar* ~ *bullār* ~ *bunlar* ~ *bunlār* ~ *bunnar* ~ *bunnār* ~ *bunnär* ~ *bunner* ~ *mular* ~ *mullar* Bunlar, bu işaret zamirinin çokluk biçimi, *menden* Benden, *meni* Beni, *mundan* Bundan, *munu* Bunu, *min 1* ~ *ming 1* ~ *müng* Bin sayısı (1000) vb.

- Eski Türkçe kelime içi ve sonunda bulunan damak genizi /ng/ Kaşkay Türkçesinde de yaygın bir şekilde varlığını devam ettirmektedir:
angılamak Yönelmek, meyletmek, *banglamak* Bağırmak, *dingsizlenmek* Kendini alçaltmak, kendini değersizleştirmek, *donga* Dünya, cihan; soğuk küre, *munung* Bununki vb.
- Çift dudak /w/ sesi yaygın olarak kullanılır:
dowra ~ *dowre* ~ *döwre* Dönem, devre, zamane, *girow* Kırağı, *hellow* Sağanak yağış, *kowzlamak* (I) Kalkmak, yerinden olmak (II) Çalınmak, *pertow* Etraf, çevre, *yowşalık* Yavaşlık, sakinlik vb.
- Kelime başı /y/ düşmesi görüldüğü gibi kimi örneklerde /y/ sesi korunur:
irtmak ~ *irtmek* ~ *yirtmak* ~ *yirtmek* (I) Yırtmak, parçalamak (II) Biçmek, kesmek, *iħmak* ~ *yıħmak* ~ *yıħmak* ~ *yıħmak* ~ *yıħmek* ~ *yıħmak* ~ *yıħmak* (I) Yıkmak, bırakmak (II) Yenmek, yere çalmak, yatırmak, rakibi yenmek, *idmek* ~ *itmek* ~ *iytmek* ~ *yitmek* Kaybolmak, zayi olmak, *udmak* ~ *utmak* ~ *yudmak* ~ *yutmak* ~ *yütmek* 1 (I) Yutmak (II) Kumarda kazanmak, yenmek, *ucalmak* ~ *ücelmek* ~ *yücelmek* Yücelmek, yükselmek, yücelmek, yükselmek, *uz 2* ~ *üz 2* ~ *yüz 2* Yüz, çehre vb.
- Bir ad ve bir yardımcı eylemle oluşturulan birleşik eylemler, Farsça bir ad ve Türkçe bir eylemle bir araya getirilerek oluşturulmaktadır:
aram edmek "Rahatlatmak", *kehl edmek* "Mevziye girmek", *kem vèrmek* "Dolu bir kabın özel hazırlanmış ve çıktını yapılmış kenarından içindeki sıvıları dökmek", *yād olmak* "Anılmak" vb.
- Kaşkay Türkçesi yansıma sözler bakımından zengin bir dildir.
- Kaşkay Türkçesi ikilemeler açısından zengindir ve ikilemeler sıkça başvurulan bir üslup biçimidir.

Bu çalışma, sözlükçülük açısından bazı sınırlılıklar içerse de Türkiye’de Kaşkay Türkçesi söz varlığını bütüncül bir biçimde inceleyen ilk araştırma olması sebebiyle özgün bir incelemedir ve ileride yazılacak kapsamlı bir Kaşkay Türkçesi Sözlüğü için atılmış önemli bir adımdır.

KAYNAKÇA

- Aghdam, A. A. (2009). Kaşkay Türkçesinde atasözleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aghdam, A. A. (2011). Göç ve yol: modern çağın Oğuz göçebeleri Kaşkaylar. Uşak: Ciepo 6. Ara Dönem Sempozyumu. s. 39-47.
- Aksan, D. (2004). Türkçenin sözcüklüğü. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2009). Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim. (5.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2017). Anlambilim. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Albayrak, R. (2013). Türklerin İrani yakın gelecek. C.I-II. Ankara: Berikan Yayınları.
- Alışık, G. S. (2002). Azerbaycan Türkçesi. Türkler Ansiklopedisi. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları (Ed. Güzel, H. C., Çiçek, K., Koca, S.) C. 19. s. 227-243.
- Altunay, N. (2017). Süheyl ü Nevbahâr'ın söz varlığı üzerine tematik bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Amaleh, M. R. (2016). Kaşkay Türklerinden Mansur Şah Muhammedi'nin şiirleri (inceleme-metin-sözlük). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataizi, D. (2013). Kaşkay Türkçesinde akrabalık adları. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi. Dilleri ve Kültürleri Yok Olma Tehlikesine Maruz Türk Toplulukları konulu 4. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri. s. 107-115.
- Ataizi, D. ve Doulatabadi, F. (2015). Kaşkay Türkleri. Yeni Türkiye S.81, s. 601-626.
- Atmaca, E. (2013). Eski Oğuz Türkçesinden günümüz Türkiye Türkçesine eşgösterenlilik. Dil Araştırmaları. S.12. s. 117-138.
- Ayverdi, İ. (2008). Kubbealtı lugatı asırlar boyu târihî seyri içinde Misalli büyük Türkçe sözlük. C.I-III. (Gözden geçirilmiş 3. baskı). İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

- Baghirova, B. (2022). Kaşkaycada modal yapılar. *Türkbilig*. (43) s. 113-122.
- Bala, M. (1977). Kaşkay. *İslam Ansklopedisi C.6*. s. 414-417. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Başar, U. (2016). Yok olma tehlikesi karşısında Halaç Türkçesi ve Ali Asgar Cemrâsî'nin çalışmaları. *Tehlikedeki Diller Dergisi*. JofEL Kış. s. 67-78.
- Beck, L. (1986) The Qashqa'i of Iran. Review by: F. R. C. Bagley. *The American Historical Review*. Vol. 93. No. 1. Published by: Oxford University Press on behalf of the American.
- Benzing, J. (1998). Türk Dillerinin Sınıflandırılması I. tarihî Türk şiveleri. (3. Baskı). çev. R. Küçükboyacı. Haz. M. Akalın. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları. s. 1-7.
- Boeschoten, H. (2022). The speakers of Turkic languages. *The Turkic languages* (2. Baskı). London-New York: Routledge. (Ed. Johanson, L., Csato, E. A.). Routledge. s. 1-12.
- Bulut, C. (2022). Turkic languages of Iran. *The Turkic languages*, (2. Baskı). London-New York: Routledge. (Ed. Johanson, L., Csato, E. A.). Routledge. s. 287-302.
- Buran, A. (2015). Türklük bilimi terimleri sözlüğü. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Cavanşir, B. (2001). Kaşkay Türklerinin tarihi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağbayır, Yaşar. (2007). Orhun yazıtlarından günümüze Türkiye Türkçesinin söz varlığı Ötüken Türkçe Sözlük. C. I-V. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Çelik, M. (1997). Kaşkay Türkçesi (giriş-inceleme-metinler-sözlük). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, M. (1998). İran'daki Kaşkay Türkleri. Ankara: Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi (5). s. 204-212.
- Çelik, M. (1999). Kaşkay Şâiri Ma'zun ve Şiiri. Ankara: Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, (3). s. 161-174.

- Çelik, M. (2002). Kaşkay Türkleri. *Türkler Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları (Ed. Güzel, H. C., Çiçek, K., Koca, S.). C. 20. s. 658-674.
- Çelik, M. (2014). Kaşkay Türkçesi metinleri (giriş, metinler, seçme sözlük, ekler). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Çelik, M. (2018). Kaşkay atasözleri ile Anadolu’da kullanılan atasözlerinin benzer ve ortak yönleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Y. 5. S. 27. s. 184-194.
- Çelik, M. (2019). Kaşkay edebiyatında manzum türler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Y. 6. S. 42. s. 251-263.
- Çelik, M. (2020). Kaşkay Türkçesi grameri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çelik, M. ve Durukoğlu, G. (2016). Ma’zun şiirler. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Çelik, M ve Gökçe, H. (2021). Kaşkayların Türk kültürü içerisindeki yeri. *Oğuz Türkçesi Araştırmaları Dergisi*. C. 3. S.1. s. 24-34.
- Çelik, M. ve Yılmaz, M. (2020). Türkiye’de yayımlanan çalışmalar ışığında Kaşkay Türkçesinde ikilemeler. Ankara: *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*. (50). s. 47-76.
- Darabadi, M. D. (2021). İran Türk ağızlarında karşılaştırmalı söz varlığı (Azerbaycan Türkçesi, Kaşkay Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Halaç Türkçesi). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dehsorkhi, O. H. (2016). Isfahan çevresinde yaşayan Kaşkay Türklerinin düğün gelenekleri üzerine bir inceleme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Devletabadi, F. (2018). Kaşkay Türklerinde soy damgaları. *Türkbilig*. S. 36. s. 147-158.
- Doerfer, G. (1987). İran’daki Türkler. *Türk Dili Dergisi*. S. 431. s. 241-251.
- Doerfer, G. (2006). Irano-Turkic. *Turkic- Iranian Contact Areas-Historical and Linguistic Aspects*. (Ed. Johanson, L., & Bulut, C.), Wiesbaden: Harrassowitz Verlag. s. 93-113.

- Doğan, T. (2020). Kaşkay Türkçesi zerine bir inceleme Evezullah Seferi Keşkollu Yettim Yal (Yetim Tepe) (giriş-inceleme-metin-aktarma-dizin). Konya: NE Yayınları.
- Doğan, T. (2021). Kaşkay Türkçesinin Türk dili alanındaki yeri. Ankara: Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, (18) 2, s. 167-201.
- Dolatkhah, S. (2010). The Kashkay people, past and present. Bilig Dergisi, Bahar, S.53, s. 103-114.
- Doulatabadi, F. (2015). Kaşkay Sözlüğü zerine. Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, S. 26, s. 25-30.
- Doulatabadi, F. (2017). Kaşkay Türklerinin edebiyatı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Efendioğlu, S. (2021). Türk lehçelerinin gelişim şeması. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Ders Notları. <https://avesis.atauni.edu.tr/sefendioglu/dokumanlar>. Son görüntüleme tarihi: 31.12.2022.
- Elkin, E. (2011). Kaşkay Türkçesinde Farsça etkisi (Allıncak Ulduzu'na göre). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ercilasın, A. B. (1999). Ağız araştırmalarında kullanılacak transkripsiyon işaretleri. Ağız Araştırmaları Bilgi şöleni. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. s.43-49.
- Ercilasun, A.B. (2020). Türk dili temel kitabı herkes için Türk dili. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Erdem, M. (2004). Oğuz grubu Türk lehçelerinde eş anlamlılık (synonymy). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Zeynep Korkmaz Armağını. s.147-162.
- Erdem, M. (2006). Oğuz grubu Türk leheleriden iletişim fiilleri. Ankara: Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. C. 4. S. 2. s. 94-103.
- Erenoğlu Ataizi, D. (2016). Kaşkay Türkçesi söz varlığında adlar. Tehlikedeki Diller Dergisi JofEL Kış. s. 5-20.

- Erenoğlu Ataizi, D. (2017a). Kaşkay Türklerinin dili. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erenoğlu Ataizi, D. (2017b). Kaşkay Türkçesinde sayı Sözcükleri: Şiraz ve çevresinden rnekler. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. S. 6 (2). s. 865-877.
- Erenoğlu, D. (2011). Kaşkay Türklerinde sosyal tabakalaşma. Journal of Turkish Studies. Volume 6/4 Fall. s.123-137.
- Gökçe, H. (2020). 1999-2019 yılları arası ağız çalışmalarında kullanılan transkripsiyon işaretleri üzerine karşılaştırmalı bir inceleme: nller. Karadeniz araştırmaları. 17 (66). s. 501-523.
- Gökdağ, B. A. (2006). Salmas ağzı güney Azerbaycan Türkçesi zerine bir İnceleme. orum: Karam Yayınları.
- Hartmann R. R. K. ve Reinhard, J. (1998). Dictionary of lexicography. London: Routledge.
- Helvacıoğlu, İ. (2012). Uzak yol Şiir toplusu Ersalan Mirzayi (metin-inceleme-sözlük) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Heyet, C. (2021). Türk dilinin ve lehçelerinin tarih Seyri, ev. M. Öztürk. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Işık, M.A. (2017). Türkiye’de bazı geven türleri. 21. Yüzyılda Fen ve Teknik. C. 4. S. 8. K1ř. s. 45-50.
- İmer, K. vd. (2011). Dilbilim sözlüğü. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Jockson, H. (2016). Szlkbilime giriş (ev. Mehmet Gürlek ve Ellen Patat). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Johanson, L. (2021). Turcia the Turkic World. Turkic. s.43-59. (1. Baskı). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kafkasyalı, A. (2008). Göçebe Kaşkay Türklerinin toy merasimlerindeki maddi kültür unsurlarının arka planındaki din motifler. Ankara: 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika alışmaları. Maddi Kültür Sayısı. C.II. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. s. 719-728.

- Kalafat, Y. (2005). Balkankardan uluğ Türkistan'a Türk halk inançları II. Ankara: Ebabel Yayıncılık.
- Karaağaç, G. (2013). Dil bilimi terimleri sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karaaslan, M. (2010). Kaşkay Türklerinde geçiş dönemleri doğum-evlenme-ölüm. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaaslan, M. (2011). Başlangıçtan günümüze Kaşkay dili ve edebiyatı üzerine değerlendirmeler. Karadeniz Araştırmaları Dergisi, (31), s. 135-150.
- Knüppel, M. (2010). Turkic Languages of Persia: an overview. Encyclopaedia Iranica, online edition. <http://www.iranicaonline.org/articles/turkic-languages-overview>. Son görüntüleme tarihi: 30.12.2022.
- Kocapınar, P. (2014). Kavram sözlükleri ve Ermeni harfli Kıpçak Türkçesi söz varlığı üzerine bir deneme. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, Z. (2009). Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi. (3. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2010). Gramer terimleri sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Menges, K. H. (1994). The Turkic languages and peoples: an introduction to turkic studies (2. Baskı). Wiesbaden: Harrassowitz.
- Mustafayeva, V. (2022). Kaşkay Türklerinde Tanrı, göksel varlıklar ve gök/mavi renk ilişkisi üzerine bir inceleme. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi. C. 15. S. 38. s. 414-434.
- Öner, M., Kaya, M.Y. ve Özşahin, M. (2005). Lehçe-i Tatarî'nin söz varlığı üzerine bir inceleme. İstanbul: Altınorda ve Varisleri II: Uluslararası Konferansı (22-24 Nisan). Ayaz Tahir Türkistan İdil-Ural Vakfı.
- Özbek, E. Erdem. (2015). Türkiye'de söz varlığı çalışmaları ve bunlar üzerine genel bir değerlendirme. Akademik Kaynak (Akad). Y.3. C.3. S.5. s. 23-38.
- Özkan, N. (2007). Türk dilinin yurtları. (2. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

- Özşahin, M. (2011). Başkurt Türkçesi söz varlığı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özşahin, M. (2017). Tematik sözlüklerin kapsamı ve tema belirleme ölçütleri. III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu Bildiri Kitabı. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, s. 575-584.
- Özyetgin, A. M. (2001). Türk ad bilimine malzemeler: Kitābu'l-İdrāk li Lisāni'l-Etrāk'te kişi adları. Bilig (19). s. 21-31.
- Rahimî, E. M. (2007). Qaşqayî Sözlüğü: Kaşkay Türkçesi – Farsça sözlük firheng-e lugât ve istilâhât-e Turkî-ye Qaşqayî (be Fârsî) hemrâh bâ etimoloji (rîşe yâbî) ye vâjegân. Kum: Defter-i intişarat-ı Ensarî Yayınevi.
- Rashidvash, V. (2013). Iranian people: Iranian ethnic groups. International Journal of Humanities and Social Science, (3) 15, s. 216-226.
- Safiullina, F. S. ve Galiullin, K. R. (1989). Tematiçeskiy Russko-Tatarskiy slovar. Kazan.
- Soper, J. D. (1987). Loan syntax in Turkic and Iranian: the verb systems of Tajik, Uzbek, and Qashqay. Ph. Dissertation. Los Angeles: University of California.
- Sümer, F. (2002). Kaşkay İran'ın Fars eyaletinde yaşayan bir Türk topluluğu. İstanbul: İsam Yayınları. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (25). s. 20-22.
- TDK (2011). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK (2012). Yazım kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK (2013). Yeni tarama sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tekin T. ve Ölmez M. (2003). Türk dilleri. İstanbul: Yıldız Yayınları.
- Temizel, A. (2008). Esedullah Merdânî Rahîmî, Qaşqayî sözlüğü: Kaşkay Türkçesi-Farsça sözlük. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi. (24). s. 473-479.
- Temizel, A. (2011). Esedullah Merdânî Rahîmî ve İran'da Kaşkay Türkçesinin öğretimine dair çalışmaları. Kayseri: 1. Uluslararası Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu. s. 539-552.

- Temizel, A. (2016). Kaşkay Türklerinde kültürel hayat. Türkiye Yazarlar Birliği Akademisi. Sonbahar. S.18. s. 149-172.
- Tenişev, E. R. (1997). Sravnitelno-istoričeskaya grammatika Tyurkskih yazıkov leksika, T. 4. Moskova: Nauka.
- Tunca, H. (2011). Eski anadolu Türkçesinde ikilemeler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vardar, B. (2002). Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Windfuhr, G. (2012). Turkic Languages. Encyclopaedia Iranica, online edition. <https://iranicaonline.org/articles/iran-vii7-turkic-languages>. s. 396-401. Son görüntüleme tarihi: 30.12.2022.
- Yaghoobi, V. (2011). Bir Kaşkay Türk şiiri antolojisi: Kaşkâ'i şi'ri yâ âsâr-i şu'arâ-yi Kaşkâ'î. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaghoobi, V. (2013). Kaşkay Şairi Me'zûn'un Üz Dağa Şiirinin Anlam Yönü. Ankara: Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. C. 10. S. 2. s. 123-132.
- Yanar, Ş. (2015). Kaşkaylarda evlilik adetleri ve toy Ritüelleri. Journal of History Studies. Volume 7. Issue 1. A Tribute to Prof. Dr. İbrahim GÜLER. s. 229-237.
- Yanar, Ş. (2016). Kaşkay aşiretinin menşei ve tarihi hakkında yaklaşımlar. Vakanüvis – Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi 1 / 2. s. 54-169.
- Yazdanpanah, M. ve Rostami, M. (2021) who are the Qashqai people. Iranian Politics and Law (1) 2. s.43-54.
- Yeşilbursa, B. K. (1988). Kaşkaylar. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. Türk Kültürü, S. 299. s. 164-172.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde Nitel Araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zülfikar, H. (2018). Türkçede ses yansımaları kelimeleme sözlük. (2. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://muhajabat.wordpress.com/2010/10/15/dress-of-the-qashqai-women/> Son görüntüleme tarihi: 27.12.2022.

Kubbealtı Akademisi. (2023). Kubbealtı Lugatı. <http://lugatim.com/>. Son görüntüleme tarihi: 16.01.2023.

TDK (2023). Büyük Türkçe sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts Son görüntüleme tarihi: 10.01.2023.

TDK (2023). Güncel Türkçe sözlük. http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&view=gts Son görüntüleme tarihi: 10.01.2023.

TDK (2023). Karşılaştırmalı Türk lehçeleri sözlüğü. http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&view=ktls Son görüntüleme tarihi: 10.01.2023.

TDK (2023). Tarama sözlüğü http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama Son görüntüleme tarihi: 10.01.2023.

TDK (2023). Türkiye Türkçesi ağızları sözlüğü. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas Son görüntüleme tarihi: 10.01.2023.

DİZİN

Arapça Alıntılar

- abbası
- abdāl ~ ebdal ~ ebdāl
- ābid
- ābide
- āciz ~ 'ācız
- 'ācuze
- adam ~ ādam ~ ādem
- adamı
- adat ~ ādat ~ 'ādet
- āfāt ~ āfet
- āğıl ~ ākıl
- ağıl ~ akıl ~ 'aql ~ eḳl ~ āğl ~ èḳil ~ 'eḳl
- aḫır ~ āḫir
- aḫır zaman
- aḫırat ~ āḫıret
- aḫır toşa
- ahlak-ı reftar
- ahval ~ ahvāl ~ eḫvāl
- al ahval
- alac ~ 'elāc ~ 'ilāc
- alahıl ~ elhıl~ halahıl ~ hālahıl
- ālam ~ ālem ~ 'ālem
- alamet
- alat
- ale'in
- āl-ı 'ebā
- 'alīḳ
- Allah ~ Allāh
- allama ~ ālim ~ 'ālim
- ar 1 ~ 'ār
- 'arağ
- araz 1
- araz 2
- areb ~ āreb
- ārif ~ 'ārif
- arup ~ avrup
- arvad ~ arwad
- as 1
- āsār-ı tariḫ ~ eser-ı tariḫ
- assa
- aşığ ~ aşıḳ ~ aşığ ~ aşıḫ ~ aşēğ ~ aşēḫ
- āşıḳ ~ āşşıḳ ~ 'āşıḳ ~ 'āşıḳ
- aşıḳ-aşıḳ
- a'vāl ~ avvam
- ayal
- ayalvar
- āye
- 'avaz
- 'ayp ~ eyb ~ eyip ~ 'eyb ~ èyb
- aziz ~ eziz ~ èziz ~ āziz
- āşār ~ āsār
- bafa 1 ~ vafa ~ vefa
- bāki ~ bāḳı ~ bāḳī
- bam 2~ bem
- batın ~ batin ~ bāṭın
- bedir ~ bedr
- behr 2
- be'īd
- bele 3
- bele varis
- bena ~ benā
- bereket
- berḳ 1 ~ bārg 1
- berḳ 2 ~ bārg 2
- berḳi
- be-selamet
- beşer
- bēy tal
- beyanat
- beyaz ~ beyāz
- beyn 1 ~ bëyn ~ bëyin
- bëyt
- bëyt
- bëytil
- beyza
- bēz
- bezir ~ vezir ~ vezir
- bılūr ~ bulur
- bowasil
- buğ 2 ~ buḡ
- buğl ~ buḳl
- buḫar
- bunya ~ bunyā
- burc
- buruz
- cahal
- cahal ~ cahıl ~ cāhil
- caize ~ cayize
- camal ~ camāl ~ cemal ~ cemāl
- cēb ~ cib ~ cīb
- cemīl

- cemiyet
- cenan ~ cenān
- cənn ~ cin
- cenūn ~ cunun ~ cünūn
- ceryan
- cesed
- cevr ~ cōwr ~ cōr
- cezire
- cism
- coğrāfiyā
- cowlan
- cuğāb
- cul ~ cül ~ çul
- cunub ~ cúnub ~ cünub
- daha 1
- davlat ~ dovlet ~ dowlet ~ dōlet ~ dōwlet ~ dōwlet
- dawat ~ devāt ~ dowat
- devā ~ dowa 1
- din ~ dīn
- diyar ~ diyār
- diye
- dohul ~ dōhül
- dokka
- dolab
- dorr ~ dur 1 ~ durr
- dowr ~ dowur ~ dōwr
- dowra ~ dowre ~ dōwre
- dowran ~ dowrān ~ dōwran ~ dōwran ~ duwran
- dowrı ~ dowru
- doga ~ dowa 2 ~ dōha
- dukan ~ dukān ~ dukkān ~ dükān
- duldul
- duldul-sevār ~ sowar
- dünya ta ebed
- ebed
- ebeda ~ ebeden
- ebedi
- ecep
- ecir ~ ecr
- eda ~ edā
- éddē
- ehl ~ ehli ~ ähl
- eḳḳirebi ~ eḳreb ~ 'eḳreb ~ 'ägreb
- elbette ~ elbetdā ~ elbettā ~ älbätā ~ älbätte ~ älbettä ~ älbättā
- elefe 1
- elem 1 ~ 'elem
- elem 2
- elif elif
- emel ~ 'emel
- emele
- emeli
- emme
- emr
- engā
- enter
- enzar ~ nazar ~ nezer ~ nézer ~ nāzār
- erbab
- erebi
- erse
- eser ~ esere
- esir ~ esīr ~ essir ~ hesir
- esir yesir
- eṣarā ~ eṣarā ~ işara ~ işarat ~ işare ~ işaret ~ işäre
- gābr ~ ḳabır ~ ḳabr ~ ḳebir ~ ḳebr ~ ḳēbir
- gādr ~ ḳadr ~ ḳēdir
- gāfil ~ gāfil ~ gāfil ~ gāfil
- gāl'a ~ ḳala ~ ḳel'e
- gālām ~ ḳelem ~ ḳeleme ~ ḳēlem
- gāra ~ gāre ~ gārā ~ ḳara 1 ~ ḳarē ~ ḳera ~ ḳere ~ ḳerē
- gārat ~ gārāt
- gātar ~ katar ~ ḳatar ~ ḳeter ~ ḳetār
- gāyıp ~ gēyb ~ gēyb
- gāziyā ~ ḳada ~ ḳazza 1 ~ ḳeda ~ ḳezza
- geliz
- gemze
- gēnimet ~ gēnimet ~ ḳenimet
- gerez
- gērib ~ gērib ~ gērib ~ karib
- gērib senem ~ gārib o senem
- gērīn 1

- ğerīn 2 ~ ğerin
- ğéybi
- ğeyz ~ ğéyz
- ğezeb ~ ğézéb
- ğom ~ ğovm ~
ķovum ~ ķowm
- ğurbān
- ğurbet ~ ğurbet
- ğaber eter
- hac 2 ~ ğac
- hal 1 ~ hāl ~ ğāl
- ğala
- halak
- ğassa-ğassa
- hava ~ havā ~ hevā
- havas ~ heves ~
hāva
- havayı
- hay meded
- haza
- heb 2 ~ ğebb
- hecme ~ hücüm ~
hücüm
- hekel ~ heykel
- hekkal
- helak o huluk
- ğenzel
- heşeri
- hēyb
- hēyb o zerb
- hıcab
- hummet ~ himmet
~ hümmet
- hırım
- hicab
- hile ~ ğile
- hile mazar
- ğişār
- howa
- hubab
- hud hud ~ hüd hüd
- inkar ~ inkār
- iclaf
- iflic ~ iflinc
- iman ~ imān ~
imān ~ imen
- imān-teleb
- inkir-münkir ~
ingir-mingir ~
inkir-minkir
- insan ~ insān
- ir 2
- islam ~ islām
- işarantı
- kabab ~ kābab ~
kebab ~ kebab ~
kebāb ~ kowur
- ğabahat
- ğabiliyyet
- ğabız
- ğad ~ ğed ~ ğedd
- kafar ~ kafir ~
kāfar ~ kāfer ~
kāfir
- ğafıla ~ ğāfile
- kah 2 ~ ğah ~ ğeh
1
- ğah 3 ~ ğeh 2
- ğahar
- kahır ~ ğehr
- ğah-ğah 1 ~ ğeh
ğeh ~ ğeh ğehe
- kale-i duğter
- ğamat ~ ğāmet
- ğana ~ ğanah
- ğanahat
- ğanan
- kar cahal
- karun 1 ~ ğārūn
- ğayım ~ ğayım
- kebin
- ğebz
- ğebze ~ ğevde ~
ķowde
- ğeddare
- ğedife
- ğedim ~ ğedim
- ğedimeyi
- kef ~ keff
- kefe 2
- ğehbe 1 ~ ğehbe
- ğehbe 2
- kehle ~ kēhl ~
ğehle
- kel cahal
- kel encir
- ğelb
- kelbir ~ ğelbir ~
ķerbil ~ ķelbir
- ğellaş
- kem 2
- ğend 2
- kend zēhn
- kerana ~ kerena ~
kerene
- ğerar
- ķerbil ~ ķelbir ~
kelbir ~ ķelbir
- kere 2
- kerem esli
- kesad ~ kesād
- ķetıl ~ ķetl
- ķettab
- kettah ~ kettah
- ķey 2
- ķeyf

- kéyl ~ kéyle ~ kéyl
~ köyl
- qëyz
- kıraha ~ kırahı ~
kirā
- kırbit ~ kirbit
- kırmız ~ kırmızı ~
kirmızı
- kırmızı kurre
- kısım
- kimiya ~ kimyā ~
kīmiyā
- kıymet kezza
- qobar ~ qubar
- qobba ~ qubba ~
qubbe
- kohéyl ~ kohéylan
~ kuheylan ~
kuhéylān ~
kūheylan
- qora 1
- kora zihin
- qovs ~ kows ~ qows
~ qowz
- qowl
- qowl o bend
- qowm o hēş
- kufarat ~ kufārāt
- kufur ~ küfr ~
kūfür
- kufur kafar
- kufuru
- kul 2 ~ kulu 1
- kulunc ~ qulınc ~
qulunc
- qullāb ~ qüllāb
- qulam ~ qulu ~
qulum
- qumar ~ qummar
- qumaş
- quruş 2
- kurz ~ kurza ~
kurze
- külfet
- la
- la bud
- la mekan ~ lā-
mekān
- la meseb
- laeql
- lā-ḥovf
- lā-meḥāl
- layavalı ~ layavarı
~ lā-ubālī
- lēhim
- léyl
- léylam ~ léylām
- leyli ~ léyli ~ léyli
- leyli sıfat
- léyliman
- lif
- life life
- macal ~ mecāl
- madda
- mağara
- mağıl ~ meğil
- mahal 1
- mahal 2 ~ maḥal ~
mehel ~ mehli ~
meḥel ~ mähāl
- maqqaş
- mal ~ māl ~ malı ~
melk
- mal o maş ~ maşar
- malağa
- malekki
- malı
- mama
- maruf ~ māruf
- maruf cahal
- maşalla
- matam ~ mātem
- mayna 1
- mazaq ~ mezaq ~
mezeq ~ mezeq
- mazar ~ mezar ~
mezār
- me'esum
- mecnun ~ mecnūn
- meçid ~ meççid
- medeni
- mehmiz
- mehni ~ mēni
- mehr 1 ~ mēhr 1
- mehr 2
- mehrem ~ melhem
~ merhem ~
merḥem
- mekkaş ~ mekkaş
- mekke
- mēni ~ mehni
- meseleni
- messeb ~ mezheb
- meşele ~ meşile
- meşk
- meşkul
- metel
- mettah
- méyl
- mezenne
- mezerret
- mezerreti
- mızqan
- mil
- milce
- minara ~ mināre

- mobarek ~
mübārek
- mohl ~ mohlet ~
möhl ~ möhlet
- molla ~ mulla
- movla ~ movlā ~
mowla
- mucab ~ mücāb
- muğam ~ muğam
- muhellese ~
muhtesele
- mulayım
- mulla bur
- muz 3
- nadır
- nafar ~ nefer 2
- nahān ~ nahān
- nal 1
- nasır ~ nassur ~
nāsūr
- nazım ~ nāzım
- neccār
- necim
- nefes
- nehing
- netice
- nezer begir
- nezir
- nezir nuzur
- nobat
- nuṭṭ ~ nutuṭ
- ómr ~ ómür ~ umr
~ umur ~ 'omr ~
'umr
- rağam ~ reğem ~
rāğam ~ rāğām ~
rāğam
- rahat ~ rahāt ~
raḥat ~ rāḥet ~
rāḥet
- rahmet ~ rehmet ~
reḥmet ~ rēḥmet ~
rāhmāt
- rap ~ reb
- ray
- red 1 ~ redd
- red 2 ~ ret
- redde
- ref
- reğbet
- rehm ~ reḥm ~
rēḥm
- reis ~ re's ~ reys
~ réyis
- rey 2
- rıkab ~ rikāb ~
rikab
- ruh ~ ruḥ ~ rūḥ
- ruhanı
- rum 1 ~ rüm
- rum 2 ~ rüm
- rusum ~ rūsüm ~
rüsüm
- ruşva-pine
- saat ~ sa'at ~ sahat
~ sāet ~ sā'et
- saba ~ sabah ~
şebā
- sabun ~ sabün ~
sawun
- sadat ~ sādāt
- saf ~ şaf 1 ~ sâf ~
sâf
- şaf 2 ~ şef
- safa 1
- safa 2 ~ sefe ~ sâfā
- sahar
- sakın ~ sakın ~
sâkin
- salah ~ şelāḥ
- salam ~ selam ~
selām ~ sâlam
- salamat ~ selāmet
- salatın
- salḥ
- samır ~ sammır
- satar
- sebil
- sebir ~ şebr ~ sébir
- sedef ~ sādāf ~
şadef ~ şedef
- sedeğe ~ sèdèké
- sef ~ serfe ~ şerfe
~ şérfe
- sefer
- şefer
- seferi
- sefid
- sefid dar
- sefidi
- seher ~ seḥer
- seheri
- sehl 1
- sehl 2 ~ selḥ ~
sēhil ~ sēhle ~
sēhlow
- sehleb
- sehm 1
- sehm 2 ~ sem
- sehm 3
- séhr ~ séḥr ~ sihr
- seḳke
- seḳket
- sél 2 ~ sēl ~ sil
- selle 1

- selle 2
- semeni
- sencer sultan
- serf ~ şerf
- serfe ~ şerfe ~ şérfe
- sevap ~ sevāb ~ sévab ~ suwğab
- séy
- seyar
- seyek
- séyid
- seylān ~ séylan ~ séylān
- seyli
- seyr ~ séyr
- séyran
- sır 2
- sikke
- sofrā ~ sorfa ~ söfre ~ sufra ~ süfre ~ ~ sürfe
- soĥbat ~ söbet ~ söbet ~ söhbet
- sónnāt ~ sönnet ~ sünnet
- sovda ~ sowda 1 ~ sowa
- sultan
- surahı ~ şuraĥı
- sünnü
- süre
- sütün ~ sütün
- şafa ~ şāfa
- şafaĥ
- şaĥ
- şaĥ erebi
- şaĥa
- şaĥa-şah
- şahdad
- şahı
- şakĥ 1
- şakĥ 2
- şakĥıl ~ soĥul ~ şowul ~ şuĥul 2
- şakkul 1 ~ şakkul
- şam ~ şām
- şamal 1 ~ şemāl ~ şumāl
- şam-o-şowa
- şarab ~ şerāb
- şarabı
- şarrek ~ şerrak ~ şerrāk ~ şerrek ~ şārrak
- şatır 1
- şehit ~ şehīd ~ şehid
- şek
- şekki 1 ~ şekli
- şem ~ şām
- şemmek
- şer ~ şerr
- şerbet
- şerbeti
- şerir
- şer-şerri
- şert
- şetrenc ~ şetrenc
- şeyh ~ şeyĥ ~ şih
- şeytan ~ şeytan ~ şeytan ~ şeytān
- şılal ~ şilāl ~ şilal
- şikir ~ şukur ~ şükr ~ şükür
- şovĥ ~ şowĥ ~ şowĥ ~ şuvĥ
- şowra ~ şu'ara
- şöhret
- şuĥul 1
- şukul
- şur şurre ~ şur-şurrek ~ şür-şürrek
- şuşteri
- tabaĥ
- tahar
- talaĥ ~ talak ~ talak
- talah ~ tälēĥ
- tamah ~ tēmēĥ
- tamahı
- tayafe ~ tayefē ~ tayfa ~ tayfe ~ tayfā ~ tayfā ~ tāife ~ tāyfa ~ tāvāéf ~ tāvāéf ~ tayfa
- tebeĥe
- teref ~ tāraf ~ tāref ~ teref
- udde
- urş ~ urşe ~ uşur
- vacıb ~ vācīb
- vaĥ ~ vaĥ vaĥ
- vaĥt ~ veĥt ~ vēĥt ~ vāĥt
- vava
- veslehet
- vezir meĥsus ~ vezir-maĥşüş
- veznan ~ veznān ~ vezne
- vucdan
- ya ~ yā
- yane ~ yanı ~ yani ~ ya'nē ~ ya'nı ~

- yānı ~ yānē ~ ye'nī
~ yāni
- yatim ~ yetim ~
 - yetim ~ yettim ~
 - yètim
 - zaf
 - zahak
 - zat ~ zad ~ zād ~
 - zāt
 - zèhn ~ zihn
 - zèhn-o-bal
 - zemme
 - zerb ~ zerbe ~
 - zerbet
 - zerrebin
 - zevk ~ zoğ ~ zoğ ~
 - zovk ~ zovk
 - zeyfe ~ zèyfe
 - zurret

Arapça Farsça Alıntılar

- adam canı
- adl u divan
- aftar ~ aftow ~
- āftāb ~ eftow
- āftāb gerdan
- aftafa ~ avtafa
- aftowan
- ahır zāda
- beke ~ bekem ~
- belke ~ belkem
- cingir ~ cin-gir
- dövlethana
- dukandar
- ehl-i derd
- elemdar ~ 'elem-
- dār
- ğafilgir

- ğerib senem ~ ğarib
- o senem
- ğerre kerde
- havadar
- ķebristan
- ķehbe hana
- ķelenderi
- ķerardad
- ķerardad
- ķerar-medar
- ķerar-medar
- ķumar-baz ~
- ķummarbaz
- melğemi
- mercan cuş ~ guş
- méyciri
- méyhøş
- muselman ~
- musulman ~
- múselmān ~
- múselman ~
- múselmān
- nal-bend
- redde gu
- redd-o-feş
- seher awazı
- seher danı
- senger
- ser gel ~ serkel
- serdest ~ serdeste
- serd-o-sürd
- sere
- séyid malı
- séylangah ~
- séyrangah
- sikke zen
- şağ şividi
- şağ-şana
- şek zede

- şemdan
- tamahkar
- zowķnaķ

Arapça Farsça Türkçe Alıntılar

- cehl-ı nadanlık
- dukandarlık
- ķumarbazlık
- nutuķ kor olmaķ
- tamahkarlılık

Arapça Türkçe Alıntılar

- abılkerli
- adam başı
- adam oğlu
- adamçıl
- adamlık ~ ādamlık
- adamsız
- adet görmek
- adet olmaķ
- aķdedmek ~
- eğdedmek
- alamet vermek
- alametli
- Allah daşı
- Allah devesi
- Allah saķlasın
- Allah saķlatsın
- Allah séveresine ~
- Allah séverine
- Allahsız
- ar édmek
- 'arağ işmek
- 'ariflig
- arlı
- arvadlı ~ arwadlı
- arwad ağz

- arwadlık
- arwadsız
- assaca
- âşıklamak
- aşıklı
- âşıklık
- âşşığını oğurlamak
~ uğurlamak
- aziz konuş
- bablı
- bedirlenmek
- bena ~ bene édmek
- bena konuş
- bereketli
- bereketsiz
- beşerlik
- beyanat édmek
- beyaz boyn
- bowasilli
- bukl édmek
- buruz vèrmek
- buruz yemek
- cahal ~ cāhal kız
- cahal oğul
- caize vermek
- cemiyet çekmek
- cemiyet kırmak
- cınâyât etmek
- cip yağlığı
- daha yolu
- damâğ çağlık
- diyar olmak
- dolabçe
- dowre édmek
- dōwletli
- dukançılık
- dukançi
- eda çıkardmak
- eda édmek
- edā olmak
- ehl olmak
- ekl kesmek
- eklı kesen
- eklı kesmez
- emele gelmek
- emelelik
- emeli arrı
- emeli azmak
- emeli yanmış
- emmelelik
- emr édmek
- emr geçmek
- erebi dırnaç
- esirlik
- ğaratçı ~ ğarātçi
- ğaratçılık
- ğefeslemek
- ğemze édmek
- ğerehlik ~
ğerrehlik
- ğerezli
- ğerezlik ~ ğerezlilik
- ğerib semek ~
senmek ~ sevmek ~
sinmek
- ğeribleşmek
- ğeriblik
- ğeyzihdirmek ~
ğeyzihdirmek
- ğezeblenmek
- ğezebli
- ğur'anlığ ~
ğurbānlığ ~
ğurbānlığ ~
kurbanlık ~
kurbānluğ
- ğurbān édmek
- ğurbān éylemek
- ğurbān olmak
- haşımlı
- hava édmek
- havalandırmak
- havalanmak
- havalı ~ hevālı
- havayı olmak
- hecmelenmek
- heybetli
- heyf olmak
- hımmetli
- inkar olmak
- inkarlık
- ıstığbal édmek
- imanlı
- imansız
- kabab otu
- kabiliyetli
- kafarlık
- kalemçi
- kamat bağlamak
- kebze édmek
- kebzele
- kedimden
- kedimlik
- kefenlemek
- kefenlik
- keffini düzedmek
- kehbelik
- kehr édmek
- kehr olmak
- kelbir kemi
- kelbir kemi
- kelem kaç
- kelem kaşlı
- kelemden düşmek
- keleme gedmek
- kararleme
- kararsız

- kesadlık
- kezza kaytaran
- kibrit çalmağ
- kırmızılık
- kısım o kasıblık
- kıymetlendirmek
- kıymetlenmek
- kıymetli
- kıymetsiz
- kora çekmek
- kora vurmağ
- kowmluğ
- kubarlanmak
- kubbalı
- kufuru vermek
- kulunc édmek
- kulunclu
- kuluncundan götürmek
- kuluncundan süpürmek
- külfetlik
- léhimlemek
- léylama gedmek
- léylami olmağ
- mallanmağ
- mallı
- malsız
- matamlı
- mehed tahar bey
- méhmizlemek
- méhrli
- méyl çekmek
- méyl édmek
- méyllenmek
- mezarlık
- mezarsanlığ
- mil çekmek
- mola kulu ~ mowla gulu
- molla payı
- mutevessil olmağ
- mücab étmek
- nala vurmağ
- nallanmağ
- nallı at
- nefes almağ
- nefes çekmek
- nefes tenglik
- nefes yetişmek
- nefesden düşmek
- nefesden gedmek
- nefesli
- nezer dussağ
- nezer édmek
- nezer kıлмаğ
- nutuğ bağlanmağ
- nutuğ çekmek
- nutuğ tutulmağ
- rağbetli
- rahatlık
- ray vèrmek
- raya gelmek
- raylı
- raylık
- raysız
- reddeli gep
- rehmete gèdmek
- saba yèli
- safa sürmek
- safalı
- salah édmek
- salamatlaşmak
- sef çekmek
- seher açılmağ
- seher ağzı
- seher kaç ~ kaşı
- seher özü
- sehere kulay
- sehl édmek
- sehmlı
- sekkı kere
- sellelik
- serfeli
- serfesiz ~ şerfesiz
- seyekli
- séyid kuşu
- seyli
- sırdaş
- sikke vurmağ
- sikkeli
- sowdalı 1
- sünnet édmek
- şafağ atmağ
- şafağ çağı
- şahdad burmağı
- şahlı
- şahlı böcük
- şahmağ
- şakkıl-makkıl
- şam başı
- şam édmek
- şamal yèle
- şamdan ~ şemdan
- şamsız
- şeklendirmek
- şert bağlamağ
- şılal boylu
- şılal keven
- şowqlu
- te'cil édmek
- uddeden gelmek
- vavalı
- vucdanlı
- vucdansız
- yanıkı

- zaf édmek
- zerbe basmağ
- zerbe vurmağ
- zerreçe

Farsça Alıntılar

- āb ~ ow
- ābād
- ābādān ~ evādān
- āb-dārs
- abı
- abırı ~ abırırı
- ābirū
- abkora
- ac-vac
- afa
- afağ
- ağuş ~ āğüş
- ağar 2 ~ ağara ~ ağur ~ ağura ~ āğora
- aheng ~ āheng
- ahsaba
- āhū
- ajide ~ encide
- āla berzengi
- ala biriz
- alağun ~ alağun valağun
- alān ~ ālen ~ ālan ~ ālān ~ ālān
- alifte
- āli
- ar o ħor
- arabur
- aram-āram
- arman ~ ārmān
- arzı ~ ārzı ~ ārzū

- arzi-giley
- asan 2 ~ āsān
- asanak
- āsān-ter
- āsītān ~ āsītān
- āsiyān-bān
- assır ~ assıra ~ astır ~ astıra
- aster
- āsūde
- asuman ~ assıman ~ assuman ~ āsimān ~ āsimān ~ āsmān ~ āssimān
- aşğal ~ aşğar 1 ~ eşğal ~ eşğar
- aşğar 2
- āşiyāna ~ āşiyāne
- aşkar ~ aşkārā ~ aşıkar ~ āşıkār ~ āşıkārā
- ataş-para ~ atış-pāra
- ateş ~ atış 1 ~ āteş
- avaz ~ āvāz ~ evez
- aware ~ āvāra
- ayāndā ~ ayāndāyi
- aya-vaya
- ayna bend
- ayna ~ āyne
- azad ~ āzād
- azar ~ āzār
- azva ~ ezva ~ ezve
- ba kel
- bac ~ bāc ~ bācı
- bad ~ bād
- bad basıl
- bad gir
- bad ħor

- bad kepen
- badam ~ bayam ~ bādām
- bādāne
- bād-baht ~ bed-baht ~ bed-beht
- bade ~ bāde
- bade ~ bāde-nūş
- badık
- badır
- badiyan ~ badıyan
- bafır ~ bafur ~ bapur
- bağban ~ bağ-bān ~ bağban ~ bāğbān
- bāğ-ü-gül
- baha ~ bahā ~ behā
- bahana
- bahar ~ bahār ~ behār
- baht ~ baht 1 ~ beht ~ bāh ~ bāht ~ bēht
- baht 2
- bal 2 ~ bāl ~ bāl ~ pal
- balıng ~ balın
- balış ~ balışt ~ balışt ~ bālışt
- balışte
- balyun
- bām
- bā-nemek
- bar 1 ~ bār ~ ber
- bar 2
- bar o bune
- barfeten
- barıt ~ barut
- barkeş

- bāstā
- bāstāni
- bāver
- baz 1 ~ bāz 1
- baz 2 ~ bāz 2
- baz bend
- bazar ~ bāzār ~ bāzār
- bazargan
- bazaring bazar
- bazdi ~ bazdid ~ bāzdīd
- bê abırrı
- bê butta
- bec
- becgah
- becow
- beç
- beççe
- beççek
- bed 1
- bed 2
- bed çış
- bed dël
- bed dest
- bed eşken
- bed how
- bed keza
- bed nam
- bed şalvar
- bed-amuhte
- bed-aram
- bed-bîn
- bed-dil
- bed-htlüg
- bed-kış
- bed-o-bid
- beğur 1
- beğur 2
- bêh
- bêh bûdük ~ bürük
- bêhdana ~ bêhdane
- behman ~ behmedan
- behmen 1
- behmen 2
- behmen 3
- behmen piç
- behte
- behti yar
- bekar ~ bêkâr ~ bikar
- beke ~ bekem
- bekrayı ~ bekkireyi
- belbeşe ~ belbeşur
- bele deraz
- bele dum
- beled
- beledan
- belenisbet ~ belânesbât
- belî ~ belî ~ bêli
- benc
- bend
- bende ~ bendî
- bende kerri
- benn
- ber eftow
- ber-avârdâ
- beray ~ bāraye
- ber-bad
- berber 1
- berdelan
- berend
- berendil
- ber-êrar
- ber-gârar
- beri 1
- berin ~ berîn
- berm
- ber-pâ
- berre
- berre-çer
- berz
- berz-ger ~ berziger
- berziger-zâde
- bes 1 ~ bess
- bes 3
- bes sere
- bê-savad
- beske ~ beski
- besse
- bessegan
- beşe ~ bêşe
- beşme
- beter
- bettabbı
- betti
- beybel ~ beyvel ~ bêyvel
- beyow
- beyva ~ bêyva
- bêzar
- bırınc ~ birinc ~ birinç
- bî-bâl-u-per
- bî-bedil ~ bedil
- bî-behre
- bî-bend
- bî-bizaet
- bî-butta
- bî-câ
- bî-cânân
- bî-cehet
- bî-dād
- bî-demağ ~ damağ
- bî-dermân

- bidigar
- bī-dil
- bī-dilber
- biġāna
- bī-gūdar
- bī-gul
- bī-gul u mul
- bī-günāh
- bī-hem-tā
- bī-hezān
- bī-ħud
- bī-ħuş ~ bī-ħūş ~
bēħuş
- bī-kāra ~ bē-kār
- bilen-ter
- bī-neķş
- bī-nevā
- bī-nezm
- bī-nişān
- bī-niyāz
- bī-pā
- bī-pāyān
- bī-pervā
- bī-pēymān
- bī-rah
- birilyan
- birinci
- biryan ~ beryan ~
büryan
- bī-sāmān
- bi-semer
- bī-semer
- bī-ser u pā
- bīst
- bist-u-yèk
- bī-tāb
- bī-temannā
- bī-'urze
- bi-vèħt
- biyaban ~ biyāban
~ biyābān
- biyāban-gerd
- bī-zūr
- bolhār
- bu ~ buy 2 ~ bū ~
būy
- bubar
- buħārī
- bulbul ~ bülbül ~
bülbül
- bulyow
- bumadır
- bumbaran
- bumbur ~ bunbur
- bun ~ büm
- buncala ~ buncele
- bung
- bunus
- burow
- burrende ~
bürrende
- burru
- burruken ~
burrukem
- bünyād
- cagnama ~
cegnama ~
cengnāma ~
cengnāme
- cām-ı mey
- can suz
- cān-beħş
- can-can
- cang ~ ceng
- cān-ħerīd
- cānistān
- cānişīn
- cān-nişār
- can-setan
- cān-ţeleb
- car ~ cār
- cara ~ çara ~ çare
~ çāra ~ çāre
- carġa ~ darga ~
darġa ~ darġa ~
daruġā ~ dārgāl
- casus ~ cāsus
- caşt ~ çaşţ
- cāvidān ~ cāvidān
- cehānbīn
- ceng-gāh
- cerr ~ cār
- cerr-ı molla laħaf
- cevreb ~ corab ~
corap ~ corāb
- ceylan ~ ceylan ~
ceylān ~ ceyrān ~
céylan ~ céyrān
- cılow-dār
- cınāyāt
- ciger
- ciger-bend
- ciger-gūşa
- ciger-ħār
- ciger-ħeste
- ciger-ħūn
- ciger-teşne
- cuft ~ cufta ~ cüft
~ cüfte ~ cürt
- cuftgirlig
- cur ~ cūr ~ cür
- curre
- çadır ~ çadır ~
çadur ~ çadır
- çadır şow
- çagġal
- çah ~ çāh

- çağ 1 ~ çäk 1
- çağ 3 ~ çäk 2
- çağ 3 ~ çäk 2
- çargat ~ çarğat ~ çarkat ~ çärğad ~ çärked
- çâr-güşâ
- çarh-ı gerdum ~ çarh-i gârdün
- çârķâb
- çarrah
- çekuş ~ çekkoş ~ çekkuş
- çel ~ çil 1
- cemedan
- çep
- çerâ-gâh
- çerh ~ çârĥ
- çeşm ~ çâşm
- çeşm-i intizar
- çeşm-i mestan
- çinâr ~ çenâr
- çerag ~ çerag ~ çeragı ~ çerah ~ çırağ ~ çırağ ~ çirak ~ çirâğ
- çirâğ-i çeşm
- çilçirâğ
- çin 2 ~ çin
- çin çin ~ çin çin
- çin-bâr-çin ~ çin-be-çin
- çinî
- çir 2
- çirtme pulow
- çon ~ çón ~ çún ~ çün ~ çün ~ çüng
- çünké ~ çünki ~ çünkü
- dad 2 ~ dâd
- dad-ı bî-dad
- dağ
- dâhim-âğüş
- dâm
- daman ~ dâman ~ dâmân ~ dâmen
- dâmen-gîr
- dana ~ dâna ~ dâna 2
- dana ~ dâna 3 ~ dâna ~ dene
- dâna 1
- dâna dâna
- dar 2
- dâr 2
- dard ~ derd
- darvâzaban
- dasitân ~ dastan ~ dâsitân ~ dâsitân ~ dâstan ~ dâstân ~ dâstan ~ destân 1
- dâstan
- dâstgâh
- dehl ~ déhl
- delcuyi
- delvayâ
- der ~ dâr
- derban ~ der-bân ~ derbân
- der-be-der
- derd-ser
- dergâh
- dervaza ~ darvâza
- destân 2
- dev ~ div ~ div
- dil 2 ~ dil 2
- dil gir ~ dil-gir ~ dil-gîr
- dil ĥor ~ dil-ĥor
- dil nahada
- dilowbaz ~ dilowbaz
- dırri can
- didar ~ didâr ~ didâr
- dide
- difar ~ divar ~ divâr ~ divâr
- diğal
- dil-ârâ
- dil-âram ~ dil-ârâm
- dilaver
- dil-bend
- dil-ber
- dil-dâr
- dil-engiz
- dil-ferîb
- dil-figâr
- dil-hün
- dilir ~ dilîr
- dil-keş
- dil-nevâz
- dil-nişin
- dil-perişân
- dil-pezir
- dil-rubâ
- dil-sitân
- dil-teng
- ding-barıt
- direĥşân
- dişne
- divan 1 ~ divân
- do ~ dō ~ dō ~ du
- do reng
- dobara ~ dobarâ ~ döbarâ
- doğ mest

- dol 4
- donga ~ donya ~
donya ~ dunya ~
dünya ~ dünyâ ~
dünye
- dor dane ~ dur
dana ~ dur-dâna ~
dur-dâne
- dorost ~ dorúst ~
dórúst ~ dörös ~
dörüst ~ durus ~
dürüs ~ dürúst
- dortu ~ durtu ~
dürd
- dos ~ doss ~ dost ~
döst ~ doz ~ tost
- dost-düşmen
- dovban
- dowahana
- dowal pa
- dowr u ber
- dowrden
- du ba du
- du bend
- du bur
- du burran
- du ca gu
- du can géréftar
- du cin
- du dan
- du dél
- du hêşe
- du kard
- du kemene
- du kep ~ kepe
- du kuş
- du luppu
- du maşa
- du rehi ~ durrehi
- du reng
- du renge
- du riz
- du şeme
- du vunge
- du zeni
- du zin
- du-câ
- duçar
- dummek ~
dümmek
- dūr
- duşhar ~ duşvar ~
duşvâr
- duşmen ~ düşmân
~ düşmen
- ebrişem ~ ebrişim
~ ebrişüm ~
ebrişüm ~ evrişim
~ äbrişâm
- ebrü
- ebrü-kemân
- efsâr
- efsurde ~ fisurde
- eftow zerd
- ege 1 ~ eger ~ egâr
~ eğer ~ eye ~ eyä
1 ~ eyer ~ ägä ~
äger ~ ägâr ~ äğâr
~ äyä ~ äyâr ~ gâr
- ejdehâ
- eldeng
- elefçer
- elle mengow
- encir ~ äncir ~
incil ~ incir
- encül
- end o vezm
- endeze
- endişe
- ez-bes
- firuzei
- füyuc
- ğähramân ~
ğährâman ~
ķehraman ~
ķehreman
- ğereh kerde
- ğerre
- ğonça ~ ğonçe ~
ğunça ~ ğunçe ~
ķonca ~ ķonça ~
ķonçe
- gul-zâr ~ gülzar ~
gül-zâr
- gúnaḥ ~ günah ~
günâh
- gúne
- guni
- gur
- gure mas
- gurgow
- gurgun
- gurm ~ gurum
- gurnac ~ gurnaş
- gurow
- gurowul
- gurr o gur
- gurra gur
- gurrah ~ gurran
- gurte
- guruh ~ gúruh
- gurzun
- guş ~ güş
- guşu
- guşvara
- guzar ~ guzâr
- guzaran ~ guzarun

- gül ala gül
- gül be ser
- gül dowa
- gül gende
- gül geşe
- gül handa
- gül mēḥ ~ gül mēḥi
- gül o göya ~ giyah ~ göyah
- gül owsar
- gülper
- gürg
- gürizan
- güriz-pä
- gürz
- hac 1 ~ haç
- hac o vac ~ häc o vâc
- haça
- hadar
- haf haffi
- hafa ~ hef 1 ~ hefe ~ hepe
- hafarışt ~ hufar ~ hufarış
- hafı
- hafta ~ hefte
- ḥahär
- hakk o huk
- hal 2 ~ ḥal
- halaz ~ helez ~ henez ~ heni ~ heniz ~ henuz ~ henüz
- halıḳ sowar
- halla
- halla çapow
- ham ~ hamm
- haman ~ hamman ~ hammun
- hamm o hum
- hammar
- hammnakı ~ hammunekki ~ hammuneyi
- hana 1 ~ hänä
- hana 2
- hanaḳ mazaḳ
- ḥancer ~ ḥançer ~ ḥencer ~ ḥêncer ~ ḥençer
- har harrak
- har o tor
- ḥära
- harar
- härçänd ki
- harḥud
- harrı
- harter
- hassa
- hay lok-hay lok
- hay o how ~ hu ~ huy ~ kuy
- hazara
- heb 1
- hebbe
- hece ~ heççe
- hecen how
- hecir
- heç ~ heş ~ hêç ~ hêş ~ hêç ~ häç ~ häş ~ hiç
- heçne ~ hêçne
- hef 1 ~ hefe
- hef 2 ~ heft ~ häft
- hef desmal
- hel murd
- hel o hul ~ hule ~ huş
- hele hil
- hele hirtow
- hele pele
- hele pez
- helem kor
- helêy dow
- helêyvan ~ helêyvän
- helow
- hêlp
- helpe
- hêlpin
- hêlpiz
- hem ~ häm
- hem hem ~ hem heme
- hem-âgüş
- hemän ~ hemän
- hem-ävaz
- ḥem-be-ḥem
- hemçeşm
- hemdad
- hem-dem
- hemderd
- hemdest
- hem-dest
- hem-‘enän
- hemeyi ~ hemeyiki
- hemgerden
- hem-gır
- hem-ḥäb ~ ḥäbe
- hem-ḥäne
- hemheme
- hem-ḥüy
- hemi ~ hemī
- hemişe
- hemişe-behär

➤ hem-ķerîn	➤ herde hürde	➤ hıngıft
➤ hemmuneyi	➤ hereke ~ häräkä	➤ hıngıft ~ hırıft
➤ hemmü heli	➤ herese ~ herest	➤ hiliçaq
➤ hem-nişîn	➤ herken	➤ hilli
➤ hem-pervâz	➤ herken 2	➤ hiris
➤ hem-râh	➤ herr o hoş	➤ hitil
➤ hem-râz	➤ herşterhan	➤ hittili
➤ hemriş	➤ herz	➤ hob ~ hıub
➤ hemsamun	➤ hes ~ hesk	➤ hobab
➤ hem-sân	➤ hes hes ~ hesk hesk	➤ hobabaq ~ hobalaq
➤ hem-ser	➤ hesek	➤ hocu
➤ hemşah	➤ hessig	➤ hokku
➤ hem-şe'n	➤ hesvayı	➤ hokkul
➤ hemşire	➤ heş 1 ~ heşt 1	➤ hol 1
➤ hem-tâ	➤ heş 2 ~ heşt 2	➤ hol 2
➤ hemtafaq ~ hem-
tefaq	➤ heşar ~ heşer	➤ hönär ~ hunar ~
hüner ~ honer ~
ünher
➤ hem-zânü	➤ heşt o meşt	➤ hoş ~ hıoş
➤ hem-zebân	➤ heşte	➤ hoş 1
➤ hen ~ heng 1	➤ heştvar	➤ hoş o goş
➤ henar	➤ heşvar	➤ hovar ~ howar
➤ hene	➤ heteger ~ hetegerre	➤ how 1
➤ heng o hung	➤ hetel purt	➤ how 2
➤ henge beres ~ res	➤ heverde	➤ how 3
➤ hepe	➤ hevil hevil	➤ how 4
➤ her 1	➤ hêy bur hêy bur	➤ how gala
➤ her 2	➤ hêyb	➤ how henar
➤ her dembil	➤ hêyb o zerb	➤ how how
➤ her ez hud	➤ heye	➤ howa res
➤ her hada	➤ heye beli	➤ howgah
➤ her ke ~ her kes ~
härkäs	➤ hêygir	➤ howl
➤ her kurre	➤ hêygir	➤ howl eraz
➤ her lemmer	➤ hêylan hêylan	➤ howl o heleng
➤ herc	➤ hêyze	➤ howleki
➤ herc o merc	➤ hezâr	➤ howlüle
➤ herce	➤ hezar ~ hêzar 1 ~
hêzâr	➤ howr 2
➤ herçen ~ her-çend	➤ hezar ~ hêzar pişe	➤ howr 3
➤ herde	➤ hezar sâl	➤ hoy
	➤ hezâr-destân	

- höyül
- hucac
- hud ~ hut 1
- huf ~ huḡ delik
- hufar ~ hufariş
- huḡ 2
- hul 1 ~ hule
- hul 2
- hul puḡt
- huleng
- huleng keş
- hulla ~ hülle
- hulle biriz
- huma ~ humā
- humayıl
- huméyla
- hummar
- hun ~ ḡun ~ ḡün
- ḡung
- ḡünḡār
- ḡünin
- hunnuz ~ hünnuz
- ḡün-riz
- hur
- hur hurrek
- hur piyan
- ḡurde
- hurm
- hurmuz
- huss
- huşkele
- hut 2
- hücec
- hüme cük
- hümm ü cüm
- imid ~ umud ~
ummid ~ ummud ~
ümid ~ ümit ~
ü мүd
- ipar
- işkenc
- işkence ~ sikence
~ şikence
- işkene
- işkerre
- ḡacı ~ ḡecir
- kaḡçı 1 ~ kākçı
- kaḡçı 2 ~ keḡçi
- ḡaf
- kaftar ~ käftar
- kaḡaz ~ kaḡaz ~
kaḡāz ~ kaḡız ~
kāḡız ~ ḡaḡız
- kah 1 ~ käh
- kah gic
- kahal
- kähār
- kahı 1
- kahı 2
- kahkeş
- ḡaḡlow
- ḡaḡ mezze
- kakkurov
- ḡaḡlow ~ ḡaḡḡow
- kakul 1 ~ kākül ~
kākul
- kakutı
- kal ~ kel encir
- ḡala be ser
- ḡalaf
- kalaf 1 ~ kalafa
- ḡalammar
- kalantār ~ kelanter
~ kelānter ~
kelenter
- ḡalat
- kalus
- kam ~ kām
- ḡapız ~ ḡarpız ~
korpız
- kappul ~ kappur
- kar ~ kār
- kar be der
- kar o bar
- karı ~ kārı
- ḡarow
- ḡārvān
- kas 1
- kas 2
- kas 2 ~ kassa ~
kassā ~ kāsā ~
kāsā
- kassa ~ kāsā-küze
- kassa lis
- kassa puḡt
- kassa taraş
- kaş 2 ~ kaşke ~
kaşkı ~ kās ~ kāşké
~ kāşkı
- ḡaşgir
- kaşnı
- kay 1 ~ key 1 ~ kèy
1 ~ kiy 1
- kay 2 ~ key 2 ~ kèy
2 ~ kiy 2
- ḡayar
- ḡaysı ~ ḡeysi ~
ḡèysi
- ḡaz 2
- ke 1 ~ kè ~ kē ~ kı
~ ki 2 ~ kī ~ kī ~
kī ~ kim ~ kin
- ke 2 ~ kes
- kec 2
- kec 2 ~ keş 3
- kec kul
- kec o kowla

- kecdar ~ keşder
- meriz
- kecebe
- kecek
- kec-rov
- ked ~ kend 1 ~ kân
- ~ kënd
- ked banı
- ked bend
- ked huda
- kedle
- kefer
- kefeyi
- kefir ~ kefir
- kefir behre
- kehde ~ kehede
- kehe
- kehen ~ keheng
- keher
- kehkiz
- këhl ~ kehle ~
- kehle
- kehre 1
- këhre 2
- kehre pez
- kehur
- kekere ~ kekire
- kekirow ~
- kekirow
- kel 1
- kel 2
- kel 3
- kel 4
- kel 5
- kel 6
- kel 7 ~ kil 4
- këlađı
- kelan
- këlan ~ këleng
- këlan keş
- këlat
- kelcuş ~ kelguş
- kele ~ kelem pırđı
- kele ~ kole
- kele çuđđur
- kele esbi
- kele gah
- kele kahar
- kele kat ~ kan
- kele kowa
- kele kowarra
- kele kurre ~ kurru
- kele kut
- kele nahad
- kele şağ
- kelege
- kelef
- këleger
- keleki
- këlem 2
- këleme
- këlem-këlem
- këlen ~ këleng
- kelencar
- këlender
- keler
- kelete
- kelevel ~ kelever
- kelisâ
- kelk
- këll o këm
- kell o vell
- kellaş
- kelle
- kelle be kohun
- kelle küdü
- kelle menşow
- kelle paça ~ paçça
- kelle riz
- kelle şeğ
- këllen
- këllen këllen
- kelme kel ~ keliş
- kelows
- kem 1
- kem cikke
- kem kem ~ kem
- kemî ~ kâm kâm
- kem maya
- kem tiğ
- kem toh
- keman ~ kemân
- kemana 1
- kemer
- kemer gir
- kemer owuz
- kemerçin
- kem-hövsêle
- kem-mehr
- kem-paşına ~ pašna
- kem-zür
- këncal
- kënce
- kënger
- kënger zehr
- kënim
- kënçal
- këşer
- ker encil ~ encir
- kere çal
- kerez
- kerkedan
- kermenc ~ kervenc
- kerne ~ kerme şağ
- kerr o kas
- kerre ~ kerreh ~
- kerehe

- kerrek
- kers
- kers o kem
- kersum
- kerz o uda ~ ula
~ ulay
- kesm
- ess
- kesse ~ kessä ~
kése ~ kése ~ kise
- kesse kemer
- eş
- eş 2
- eş nenni
- eş o kowz
- eşder
- eşe
- eşe meni
- eşe tur
- eşeng
- eşewunc
- eşi
- eşin ~ eşme eş
- eşk 2 ~ eşkek
- eş-eşi ~ eşşi-
eşşi
- ket 1
- et 3
- keti ab
- ketur
- kevel
- kevin
- ey 3
- ey 4
- këy banı
- këyd
- eyer
- eyim
- këyanağ
- këykum ~ keykum
- këylan
- këyn o uda
- këysava ~ këysiva
- këysere
- këyvana
- këzyun
- kıft
- kıj kıjkek
- kıjğal ~ kıçğal
- kıl ~ ıl ~ kil 1
- kıl berd
- ılaf ~ ılıft
- kımğah ~ kimğah
- kınıft
- kınne
- kırahıst
- kıraman
- kırğençe
- kırıncal
- kırıst
- kırman ~ kirman ~
kerman
- kırman upu
- kırme ~ kırne şağ
- kırpus
- kırır o val
- kıssın
- kiciye
- kiçe
- kife
- kifke
- kiğa
- kiğa essi
- kil ~ kur biya cu
- kil 1
- kil 3
- kil 4
- kil bilici
- kil biya cu
- kil o gala
- kil o hababağ
- kil o how
- kil o şabaş
- kiläs
- kili
- kilice
- kilid ~ killid ~
külüd
- kilip
- kinet
- kir berd
- kiş be der
- kişmiş
- kişt ~ kişte
- it o ezza
- kiv
- koa bala
- koc ~ koç ~ konc
~ kunc 1 ~ күnc
- koçça ~ koççe
- od 2
- kodwal
- koft
- koğ
- oh
- koh 1
- koh bung
- koh pel
- kohen ~ kohna ~
kohne ~ kóhnä ~
köhne ~ köyne
- kohl
- kohla ~ kohlum
- kohlan
- ohlum
- kohmal

- kohna kewil ~
kowal
- kohna koluğ
- kohran
- kohtur
- kohun
- kol 2
- kola 1
- kola 2
- kola keş
- kola pušta
- koläng ~ kólängg ~
kulung
- ðolon
- kolte
- kom
- komah
- ðompa ~ ðumpa
- kompulut
- kona ~ konne
- ðonahıst
- ðonalgah ~ ðongah
- konc o kowal
- konç ~ kunc 2
- ðoppuz
- kor 1 ~ kór ~ kór ~
kór ~ kör
- kor 2
- kor biya cu
- kor çal
- kor gum
- kor keş
- kor mencil
- kor o kafar
- kor peşse
- kor tap
- kor zengulek
- kora kora
- kora mar
- kord ~ kórd ~ kurd
1 ~ kürd
- kore ðezayı
- korek
- kormac
- kosala ~ kósala
- kossa ~ kóssa
- kot 1 ~ kót
- kot 2
- kot 3
- kot bur
- kote 1 ~ ðota ~
kota
- kote 2
- kotur ~ ðotur
- kow 1
- kow 2
- ðow 4
- ðow 5
- ðow 6
- ðow 7
- kow kula berdar ~
berek
- kowa
- kowal
- ðowd
- kowg
- kowk o kelek
- kowr 1
- kowr 2
- kowr 3
- kowr 4
- ðowrga
- ðowrı ~ ðowru
- kowrun kowrun
- ðowsere
- kowş
- kowş enguşter
- kowt
- kowuş ~ kowuşt
- koz ~ ðoz 1
- kökürd ~ kökürt
- kömeş pez
- kömüran
- kötek ~ kutek 1
- köyl 2
- ðubr
- kuca ~ kuçça ~
kuçe ~ küçe ~
küççe
- küdu ~ küdü
- kuft
- ðuh
- ðukeyli
- kul 1
- kul 2
- kul nar
- kul nar ðabıđı
- kula siyah
- ðulam ~ ðulum pa
- ðulf ~ kulf
- kulhe kulhe
- kulhun ~ kulhung
- kulk ~ kulke
- ðulla ~ ðullah ~
ðulle
- ðullab
- ðullaba
- ðullabı
- ðullac
- kulluhum
- kulu 2 ~ kowlu ~
kowlı
- kuluft
- ðulume ~ ðulumme
- ðulun
- kulus
- kum 1

- kum 2
- kum çeran
- kumbara
- kummu ~ kummun
- kumpulut
- kumpur
- kumpuz
- kumtaha
- kumud
- kun 1 ~ kunn
- kunc o kow
- kuncir ~ kuncur
- kuncire ~ küncire
- kuncud ~ küncüd
- kunna
- kur hana
- kurb
- kurow
- kurra pa
- kurrab
- kurre gül
- kurş
- kurug ~ kurung 2
- kuruş 3
- kuruşa ~ kuruşe ~
kūruşa
- kus
- kuşt
- kuştır ~ kuştur
- kut bur
- kut ken
- kut o külfet
- kutre ~ kutreyi
- kutuk
- kutul ~ kutulek
- kutval 1 ~ kotval
- kutval 2
- kūy
- kuy 1
- kuz
- kuzur
- kuzuruk
- küc
- küce ~ küciye
- kücü
- küde
- küdütek
- küdüyan
- küdüyan
- küdüyek
- küle kemeri
- külülü ~ külünü
- kümüze
- kümüze keper
- küre ~ kūra
- küren ~ kureng
- kürp
- küze
- labbada
- laf ~ laft
- laḡ ~ laḡa
- lah o lüh
- lahar
- lak
- laḡ ~ laḡḡa
- laḡ laḡḡı
- lak o luk
- lal 1 ~ lāl
- lala ~ laylay
- lala behmen
- lale ~ lāla ~ lāle
- lāle- zār
- lāle-gün
- lam 1
- lam 2
- lam ta kam
- lap
- lap lappı
- lappar lappar
- lappa
- lappa lappa
- lappaḡa ~ lappaḡan
- lappar
- lappır ~ lappırma
- lappurt
- lar
- larkeş
- lart
- las
- laş ~ lāş ~ leş
- lat
- lata
- lattar
- latur ~ lattur
- lay 2
- lay pulow
- layaşur
- laylaya
- lec
- leccare
- leceb
- led
- ledme
- lefçe ~ lefçek
- leg ~ lök ~ lük ~
lük
- legen ~ leḡen ~
leyen
- leguri
- leḡe
- leh ~ lēh
- leh ~ lēh leverde
- leh lummar~
lehmal
- lēhir ~ lēhiri
- lehm
- lehm ~ lem o loş

- lehm u luc
- lehmiz
- leht
- lehviz
- lek ~ lekke ~ lekve
- lek 2 ~ lekke
- lek 3
- lek 4 ~ lek
- lek lek
- lek o lonc
- lek o lowçe
- lek o pek
- leki ~ lekki
- lekveyi ~ lekveyi
- lel
- lele
- lele mas
- lele peti
- lele pez
- lele pit
- lelekke
- lem
- lemmer 1
- lemmer 2
- lemte
- lenc
- leng
- lengec
- lenter ~ lenti
- lep
- lep o loh
- lep o loş
- lepek ~ leppek
- leper ~ lepper
- leppe
- leppi
- let ~ letme
- let o lut
- let o par
- lete ~ lette
- lete cer
- letef
- léve
- lever
- lever gah
- leviz
- léydirilla
- léytek
- liç ~ linc ~ liç
- lif o lis
- lift
- liş
- liş ~ liş ~ liş
- lıkkır
- lim
- lip
- lir ~ lirt ~ lir
- lıvır ~ lıvır
- li
- lic
- licin
- liççow
- lif ta lif ~ lif hay lif
- life
- lil 1
- lil 2
- lile veh ~ lüle veh
- lilik
- lim
- lim lim
- limarı
- limken
- linde
- lis
- lise medar
- live
- lobah
- loban ~ lomban
- loğaz
- loh
- loh lohu ~ lohur
- loh pırk
- lohr
- lohru ~ lohru
- loş
- lokk o lok
- lokka
- loşşac
- loşşaz ~ loşşuz
- loşlamac
- lommac
- lon ~ lonc
- lonka ~ lonna
- loppağan ~ loppuğan
- loppuş ~ loppuş
- lor ~ lör ~ lürri
- loş
- loşa
- low low
- low şekerı
- lowac
- lowakka ~ lowekke
- lowda ~ lowde ~ lövde
- lowdirekke
- lowm
- lows
- lows lows ~ lowsum lowsum
- lubiya
- lukkan
- lul
- lul hay lul ~ lül hay lül
- lum
- lumma

➤ lummac	➤ manguru	➤ megez
➤ lummaza	➤ mappıl	➤ megirrim
➤ lunne	➤ mar	➤ mēh ~ mih
➤ luppu	➤ marala baḥ	➤ mēh töwle
➤ lus	➤ marra ~ mere ~
merre 1	➤ mehcer
➤ lüd ~ lüt	➤ martın ~ mārīn	➤ meḥiz
➤ lül ~ lüle	➤ maruf cahal	➤ mēḥku
➤ lülük	➤ marz	➤ mehlow
➤ lüt miling	➤ mas	➤ mehr 2
➤ lüteki	➤ massafa	➤ mēhre
➤ lütü ~ lütük	➤ massana ~ massina	➤ mehreban ~
mēhreban
➤ lütür ~ lüttürü ~
lütürük	➤ massara ~ massur
~ masur	➤ mēhrigan ~
mēhrigan
➤ macıb ~ mācib	➤ masure	➤ meḥtek
➤ maç ~ māç	➤ maş 1	➤ mehter ~ mēhter
➤ maçça	➤ maş 2	➤ meḥel
➤ maççaki	➤ maşa	➤ meḥelgaḥ
➤ mada	➤ maşar	➤ melaf ~ melafe
➤ mada ḥer	➤ maşara	➤ melaçe
➤ mada ḥung	➤ mat ~ māt	➤ meleḥ
➤ maddaḥıl ~
madaḥıl	➤ maya ~ māye	➤ melender
➤ madiyan ~ madiyan
~ madiyān ~
mādiyān	➤ maya çur	➤ meleng
➤ maḡıl ~ meḡil	➤ maya kor	➤ melengi
➤ mahan ~ mahana
~ mahna	➤ maya pük	➤ melḡem
➤ mahar 1	➤ maya sung	➤ melhe
➤ mahar 2 ~ mahār	➤ mayadan	➤ melhow
➤ mahtal	➤ mayana	➤ melleḥ
➤ maḥ	➤ mayna 2	➤ melmel
➤ maḥar	➤ maza ~ mazza	➤ melil ~ melül
➤ mamaçça	➤ mazaḥ	➤ mena ~ menah
➤ maman	➤ mecci	➤ menal
➤ mamar	➤ mecek	➤ mendek
➤ mamaşat	➤ mecime	➤ meng 1
➤ mamuttu	➤ meççik	➤ meng 2
➤ mangul ~ mengul	➤ meççul ~ meççil	➤ mengek
	➤ medar	➤ menik
	➤ medḡal	➤ menḥoḥ ~ mengow
	➤ medow	➤ mennow

- menzer
- mer
- mer dest
- mercimeg ~
mercimek
- merfec
- merg
- merğ
- merğele baz ~
merğule baz
- merğezar
- merğul
- mermerik ~
mermelik ~
mermerişk 2
- mermeriş~
mermerişk 1 ~
mermerinc
- mermerişek
- merre 2
- merri
- merrow
- merte ~ metre
- meş ~ meşe
- meşa
- meşe mul ~ mur
- meşeng
- meşere
- mette
- mey ~ méy ~ miy
- méycir
- méyd
- meyde
- meye ~ meyve ~
méve ~ méwe ~
méye ~ méyvâ ~
mive ~ mîve ~
möwe ~ möye
- méylağ ~ méylağğa
- méyz
- mezağ ~ mezeğ ~
mezeğ
- meze ~ mezze
- mezit
- mezzow
- midğal
- mıntr
- mir
- miring
- mirk
- mirt
- mirt o meleng
- mirzing
- mız ~ miz ~ mizz
- mızırık
- miçek 2
- mihek
- millek
- miltiğ
- min 2
- mincil
- mir
- mîr
- mir şikal
- mirağor
- mirza ~ mîrzâ
- mizzow
- moğ ~ muğ
- mohr o muşamma
- mohre ~ möhre
- mohur
- monguz
- monğ ~ munğ
- monğuru
- móssır ~ mussur
- movar
- mowd
- mowl ~ mul
- mowul
- mowuncul
- mobar ~ movar ~
mubar ~ muvar
- mubar pulow
- mucaz
- mucowru
- muç
- muçça
- muçça muçça
- muççal
- muççala ~ muççana
- muççek
- muçelek ~
muççuluk
- mud
- muf ~ mufreg ~
mufureg
- muğ ~ muğur
- muğa salar
- muğened ~
muğenneg
- muğtabad
- muk 1
- muk 2
- muk 3
- mukkal
- muğğur
- mumnayı ~
mumunayı
- mun ~ mund
- mung
- mungala ~ mungul
- munğuru
- mür
- murcanak
- murd ~ mürd
- murğul
- murk

- murkelaş ~
murkulaş
- murruke
- murt ~ murtuş
- muruk ~ murruk
- murva
- murvarı
- mus ~ muş ~ muşş
- mus mussek ~ muş
muşşek
- musa
- musaķ
- musemsig
- mussug
- mussuk
- muşt
- muşta ~ muşte
- mut
- mutencene
- muttu ~ muttuş
- muturu
- muvar
- muz 2 ~ muzz 2
- muzz o macıb
- muzzuk
- muzzur ~ muzurur
- müng
- mür
- nabaht ~ nobat
- nabeled
- nac
- nadan ~ nādān
- nadar
- nadırı
- naf ~ nafa ciğer
- nağafil
- nağara ~ nağara ~
nakara
- nah
- nahad
- nahaķ
- nahaķķ o natıl
- nahal ~ nahāl
- naħala
- naħar
- nahaz
- naħır
- naħız
- nahoş ~ naħaş ~
noħaş ~ noħoş
- nahow o bele ~
nahowl o vele
- nahummar
- nakam ~ ne kam
- nakar
- nakara
- nakow
- naķula
- nal 2
- nala ~ nāla
- nalac ~ nahlac
- nalak ~ nalag ~
nalek
- nalbekki ~ nalbegi
~ nelbeki
- namahmud
- namaz ~ namāz ~
nemāz
- namucmal
- nar ~ nār ~ nār
- nar dana
- nareng
- nares
- narın ~ naring
- narınc
- narıncek 1
- narıncek 2
- narıncı ~ narenci ~
narengi
- naring gül
- nasaz
- naşı ~ nāşı ~ nāşī
- naşta
- naşüşte
- nat ~ natow
- nataraz
- natım
- naturre
- navar
- nayaft
- naymüd
- naz ~ nāz
- naz balışt
- naz nazı
- naz o toz
- nazı ~ nazılı ~
nazlı ~ nāzlı
- nazık neşemi
- ne çağ
- ne ħar
- ne ħız
- ne kam
- ne kow
- ne pe ~ pes
- ne pez
- ne varhala
- ne yaft
- nebada
- nebire
- nedar
- nek o nişt
- neķķ o nuķ
- nekkere
- nem
- nem nem
- nem o sem

- nem o tuk
- nemkeş
- nemnāk
- nemsar
- ner ~ nerre
- ner ahu
- ner gezek
- ner hēyle
- ner mada
- ner o las
- nere
- nergis ~ nergiz
- nerine
- neriyān
- nerm ~ nerim
- nerman
- nerman nerman
- nerme
- nerme huleng
- nerme nerme
- nerme tep
- nerm-ter
- nerow
- nerte
- nesman nesmān
- nesnas
- neseķ ~ nessak
- nēş ~ nēşt
- neşane ~ neşanê ~
neşani ~ neşān ~
nēşan ~ nişan ~
nişana ~ nişane
- neşter ~ nēşter ~
nişter ~ nişter
- netow
- neverd
- neverde
- nevrüz ~ novroz ~
novruz ~ nowruz
- new
- ney ~ nēy
- nēyab
- nıgar ~ nigār
- nıssah ~ nısseh
- nibde
- nigbed
- nil
- nili
- nim ~ nime
- nim dung
- nim gez
- nim gül
- nim ḡana
- nim ḡiz
- nim la
- nim veķķe
- nimdar
- nimekara
- nim-kāssa
- nim-pāhlāvi
- niş ~ nişt ~ nīş
- niş-i nuş
- niyām
- noba 1
- noba 2 ~ nowa 2 ~
nowak
- noğol nabat
- noğul
- noḡraz
- noḡud
- nohur
- noḡuruşt
- nōpalan
- noş ~ nuş ~ nūş ~
nūş
- noşar ~ nuşar
- novruz ~ nowruz
gülü
- now
- now kesse
- now zin
- nowa 1
- nowaḡt
- nowala
- nowat
- nowl
- nowle
- nowle be nowle
- nowr
- nowran ~ nowreng
- nowruz erebi
- nōzin
- nök
- nöker
- nökerbab
- nökerbabı
- nuk ~ nük
- nuk o nişt
- numzad
- nun
- nun kor
- numma ~ nunba
- nuş ~ nūş ~ nūş
- nuşu ~ nūşu ~
nūşü
- nut ~ nüt
- oruc ~ oruċ
- ostan ~ ōstan
- öfke
- pa be rekab
- pa dow ~ dowek
- pa gerd
- pa kar
- pa keş
- pa köle
- pa kur
- pa pēċ

- pa pele ~ pelek
- pa perre ~ pabbara
~ pappara
- pa peti
- pa piş
- pa teht
- pa towa
- paç
- paça ~ paçça
- paçça para
- paçça perest
- padar
- paffara
- paña ~ pañar
- pak
- paķķır
- pala
- palan ~ paleng
- pala-pal
- palas
- palaseng ~ pele
seng
- palaseng ~ pele
seng
- palat
- paldim
- pal-palı
- palpım ~ parpım ~
parpım ~ pelpum
- paltar
- pa-mal paşar
- pambıķ ~ pammıķ
- pammala pis
- pammala pissaq
- pānır ~ penir ~
penİR ~ pennir
- papırız
- par 1
- pār 2 ~ pāra
- par 2 ~ parr
- para
- parablım
- para-para ~ para-
pura
- parça
- pardun
- parna
- parrı ~ parru
- parrıman ~ parrız
- parrow
- par-seng
- partı
- paryow
- pas 1 ~ pes 2 ~ pès
- paş
- paşar
- paşna
- pat ~ pata
- paya ~ paye ~ payä
~ pāye
- paya pèç
- paya pèç
- payadar ~ paydar
~ pāyidār
- payandaz ~ pay-
endaz ~ pay-āndaz
~ pāy-endāz
- pay-e baht
- pay-e piyade
- fayız ~ payız ~ paiz
~ pāyız ~ pāyız ~
payız
- payla ~ piyala
- paynaḥ ~ paynaķ
- pazan
- pazehr
- pe ~ pes 1
- peç
- peḥ 1 ~ peḥm ~
peḥme ~ peḥt
- peḥ 2
- peḥ o pereh
- peḥe
- peḥil
- pehle
- pehr
- peḥş
- peḥşe
- peḥşe bend
- pel 1
- pel 2
- pele 1
- pele 2
- pele 3
- pele bid
- pele ku
- pele merg ~
palaseng
- pele merg ~
pelegerd ~ pelgerd
- peleng
- pelğar
- pelk
- pelkin
- pelkin-pelkin
- pelmiş
- peltem
- pelvar ~ pelvarı ~
pervar
- pembe
- penah ~ penāh
- penahgah
- pencere
- pend
- pendar
- pendow
- per ~ perr

- per o pa kırs
- per o pit
- perakende
- per-bicik
- perç ~ perçin
- perçide
- perçim
- perde
- perreh ~ perreh
- peren-peren
- pergar
- pergir
- perhaş
- peri
- perk
- perr
- perre
- perre këysi
- perrek 1
- perrek 2
- perreke
- perri ku
- persim
- pert o pala
- pertow
- pes bar
- pes berek
- pes endaz
- pese ~ pesele
- peseki
- pesin ~ pesin
- peske
- peşiz
- peşkeş ~ pişkeş ~
pişkeş
- peşm
- paşmağ ~ peşmağ
- peşmine
- pet
- pete
- peti 1
- peti 2
- peti 3
- peti yara
- pey ~ péy ~ piy
- peyegah
- peyran
- picigâr
- pile piçek
- pudan
- pufal
- pufiyuz
- puğ
- puğarı
- puğow
- puht
- puhte
- puhur
- puç
- puk 1
- puk 2
- puçow
- pul ~ pül ~ pül
- pur
- pur mudda
- pur ru
- purs
- purs o cu
- pursa
- pursan-pursan
- puss
- puş
- puşak ~ püşäk
- puşal ~ puşäl
- puşan
- puşqab
- puşt ~ püşt
- puşt mazza
- puşte ~ puştu
- puşteki
- puşuff
- put
- puz
- puz pur
- puza
- puzğu
- püfek
- pük
- pükek
- pükke
- pül o pala
- pülek ~ püleki
- pülüş
- pülüşük
- püp
- pürçüm
- püs
- püsmürük
- püşk 2
- püşünge
- rabbni
- racız
- raf
- rağute
- rah ~ räh
- rah-be-tur
- rahdar ~ rähdär ~
rehdär
- rahekki
- ram ~ rām
- rassı
- rast
- rasta
- raz ~ rāz
- raz-o-gilây
- rebbe-rebbe
- rec

- reççe
- reg 1 ~ rey 1
- rege
- reğez
- reğm
- rehe
- rehi
- rehne ~ rene
- reht
- reht asan
- rekke 2
- rem ~ reme
- remeban
- renc
- reng
- rengin ~ rengin
- renginek
- rengrez
- res
- resed
- resid
- reside
- reşme
- reşne
- revān ~ rowan
- reven
- réy 3
- rey şur
- rez
- rezal ~ rezeng ~ rezleng
- riç ~ riç
- riççal ~ riççal
- riççow
- riğah ~ rogah
- riğal
- riğiz
- rıķ 1 ~ rıķķu ~ rıķķın
- rıķ 2 ~ rik
- rıķak
- rıķkıl ~ rıķkil
- rıķķow
- rımız ~ rimiz
- rımm-o-rım
- rınd
- rıngal
- rışad
- rışk 1 ~ rişk
- rışk 2 ~ rişk
- riççerah
- riht ~ rihte
- riht o pas
- riķak
- rikke
- rıkkıl ~ rıkkıl
- rim-rik
- ringul
- ris
- ris-is
- risme
- risme-risme
- riş
- rişe ~ rişe
- rişhend
- rişkek
- rişefid
- rive
- rive-rive
- riz ~ rize
- rizal ~ rizlak ~ rizleng
- rogah
- roha ~ ruha ~ ruħ ~ ruħa
- ronc
- roncuc
- rong
- roş
- rowşen ~ rowşen ~ ruğuşan ~ ruşan ~ ruşen ~ rüşen ~ rüşen
- row
- rowa
- rowac
- rowahahl
- rowal ~ rowāl
- rowbağlakak
- rowdar
- rowgah ~ rowgeh
- rowgir
- rowuş ~ rowuş
- rozi ~ rozu
- ru
- ru ba ru ~ ru be rü ~ rubırı ~ rü-be-rü
- ru bende
- ruçal ~ ruçal
- rudgul
- ruft
- ruh mussa
- ruħma
- ruk
- ruk gu
- rum 2
- rum-o-ķulķula
- rumza ~ rumuza
- runiyaz
- rusuħ ~ russuħ
- rusum ~ rüsüm ~ rüsüm
- rusva ~ rusvah ~ rüsvā
- ruş ~ ruşt
- ruşva-pine
- rutayıl

- rüt
- rütük
- sada ~ sade
- saḥ ~ saḥt
- saḥta
- saḥḥ ~ seḥḥ
- saḥḥow
- sallak ḥana
- sāmān 2
- samırı gedası
- san 2
- santur 1 ~ sentür ~
sāntur
- santur 2
- sar 2
- sarayıl ~ sarayıl ~
serayıl
- sarbağa
- sarı 1 ~ sarı ~ sārı
- sawad
- sawḡat
- sawuc
- saye ~ sāya ~ sāye
- sebil-o-sergerdan
- sefidek
- seg
- seg gurg
- seg ḥor
- seg kuş
- seg tur
- sege-luleh
- segene-degene
- seg-lokka
- seglowu
- seg-o-süteḥ ~ seg-
o-sütek
- seḥ ~ seḥt
- séḥburd
- seḥdan ~ seḥtdan
- sehe
- seher-seher
- sehl 3
- sehmeki
- sekencebi
- sekenderi
- seker
- sékke
- sél 1 ~ seyl
- selb ~ serbi
- selbeḡ
- selik-melik
- sélimi ~ séylimi
- selm
- sem
- semeh
- semend
- semle
- sempaş
- semsam
- sendel
- seng
- sing ~ séng
- sennar
- sepel ~ şepel
- sepi
- ser
- ser çöpü
- ser deste
- ser desteki
- ser dol
- ser encam ~ ser-
encām
- ser gird
- ser ḥan
- ser kerde
- ser keş
- ser kuft
- ser merd
- ser muz ~ ser muzd
- ser pik
- ser ras
- ser- seri
- ser ta pa ~ sertapa
- ser veḥt
- serafet
- seraku
- seraser ~ sere-ser
- serbazı
- serbenowşe
- serd
- serdarı
- serend
- serheng şeḡḡakı
- sérif
- serik
- serişte
- serkem
- ser-ken
- ser-o-per
- serse
- sert-o-sürt
- setar 2
- sévan
- seveḡ
- sevete
- sévke ~ sevke
- seyen
- séyl
- séyre ~ seyre ~
seyri
- séyvan
- séyyan
- sıca ~ suca ~ süce
- sıft
- sıftag ~ sıfteḡ ~
sıfte
- sıḡ ~ sıḡ 1

- sıl 2 ~ sul 1 ~ sül
- sımınt
- sırğa ~ sırğa ~ sırğı
- sırke 2 ~ sirke
- sıtar ~ sitâr ~ setar
- sıtar ~ sitâr ~ setar
1 ~ sêtar ~ sêtâr
- sıtara
- sitta
- sigec
- siḡ 2 ~ şış 2
- siḡeki
- sili 1
- sim 1
- sim 2
- sîm
- sime
- simtaḡ
- sincow
- sine ~ sîne
- sinekeş
- sineriz
- sir mendek
- sirgen
- sirmuk
- sisbu
- sitirik
- sivan
- sive
- sivegeh
- siveşaq
- sivḡal
- siyah nama
- siyah siyah
- siyahı
- siyat tow
- siyec
- sizḡi
- sobba ~ subba
- socer
- sogde
- sogde ~ sūdde ~
sütde
- sohan 1
- sohan 2
- soḡrecan
- sowad
- sowda 2
- sowda 3
- soy bur
- soy pez
- söven ~ söyen 1
- suc-buc ~ süc-büc
~ süc-müc
- suç
- sudun
- sufal
- suḡtek
- suḡul
- suḡus
- suḡut
- suk-o-pine ~ suk-
o-puk
- suk-suku
- sul 2
- sul-o-guman
- sum gird
- summul
- summul farz
- summultib
- surd-o-burd
- surḡ
- surḡ endaz
- surḡan ~ surḡun
- surḡu
- surḡun sowar
- surna
- surub ~ suruf
- susa ~ suse
- suz-o-beluz ~ suz-
o-biriz
- sücüft
- sülü
- sürüsat
- sütehi ~ sütüh
- süzeni ~ süzenî
- şabada
- şabaş
- şad ~ şād ~ şed
- şaftalı ~ şeftalı ~
şeftali
- şaḡız ~ şaḡuz
- şah ~ şā ~ şāh ~
şāh
- şah ḡatayı
- şah ḡulus
- şah mar
- şah neşin
- şah pesend
- şah reg
- şah şılal
- şah şividi
- şahaz
- şahbaz
- şahbelid
- şah-endaz
- şahı
- şahin
- şaq 2 ~ şāk ~ şeḡ 1
- şaḡılowunç
- şaḡḡa
- şaḡḡar-şaqḡar
- şaḡḡıla badam
- şaḡḡıraq ~ şaḡḡırık
- şaḡḡo pük
- şakk-o-raḡ
- şaq-şaqḡı

- şal ~ şâl
- şalvar ~ şâlvar
- şalvar ken
- şamal 2
- şamkaş ~ şamşak
- şana
- şappı kırman
- şarrek
- şaş
- şat
- şatır 2
- şay
- şayık
- şay-o-şivev
- şedde
- şedenbu
- şedow
- şeğel
- şeğen
- şeh ~ şil ~ şoh ~ şöh
- şehne
- şek 2
- şeker 1
- şeker 2
- şeker şafa
- şekerek
- şekeri
- şekke ~ şıkkı
- şekke-şekke
- şekki 2
- şel
- şelem ~ şullum ~ şulum
- şelem-şirtık
- şelemzar
- şelite
- şel-o-şit ~ şel-o-kut
- şembile
- şemed
- şemme
- şengi şile ~ şire
- şep
- şepek
- şerik ~ şerek ~ şerlek
- şerm
- şermende
- şerrabe
- şeş
- şet 1
- şet 2
- şete 1
- şete 2
- şetel
- şetrenc ~ şetrenc
- şettow
- şeve 1
- şeve 2
- şeve keş
- şeveke
- şeven ~ şiyen ~ şüwen
- sevenbü ~ şowambu
- şevğın
- şeydulla
- şeyfur
- şibrow
- şık
- şıkraft ~ şikeft
- şikal ~ şıkal ~ şikar ~ şikâl
- şılal ~ şılal ~ şılâl
- şıldırık
- şılpaç
- şilte
- şıms
- şın ~ şin
- şırraba
- şırre
- şırre baran ~ buran
- şırre-ken
- şırre-şırre
- şırr-o-vır
- şır-şırrek
- şırtow
- şış
- şıtık ~ şitiğ
- şıtıl ~ şitil
- şibala
- şid
- şidirği
- şifre
- şik ~ şikil
- şilan
- şile
- şile-pile
- şimşir
- şip
- şipiriz
- şir 1 ~ şir 1
- şir 2 ~ şir 2
- şir berenc
- şir biriç ~ biriş
- şir ken
- şir-bäccä
- şirdan
- şire ~ şire
- şir-i hoşk
- şirin ~ şirinik ~ şiring
- şirin boruğ
- şirin guş
- şirin kasmı
- şirin mecek
- şirin şitil

- şirinek ~ şiriniki
- şirke-şirke
- şir-o-dan
- şir-pılow
- şiş per
- şişe ~ şişe ~ şişe
- şişek ~ şişäk
- şiş-o-beş
- şit-o-kut
- şive 1
- şive 2 ~ şowa ~
şöwe ~ şüwe
- şive 3 ~ şive
- şive-keş
- şol çepen
- şor 1
- şora ~ şore
- şorba
- şore ket
- şoreke
- şore-zar
- şorraba ~ şorrabe
- şow
- şow bin
- şow gerd
- şow nem
- şow pa
- şow perek ~ şow pır
~ şow pır-pırrek
- şow-bend
- şowdar
- şowhul
- şow-ken
- şow-kor
- şowr
- şoy ~ şüyüm
- şömme
- şöwke
- şud
- şud-numun
- şudurrba
- şug ~ şuk ~ şum ~
şüm ~ şüy
- şuğ
- şuğar
- şul 1 ~ şül
- şul 2
- şul-şulek ~ şül-
şülek
- şulum ~ şullum
- şur 1 ~ şür
- şurulu ~ şuttu ~
şuttulu
- şuşter-šana
- şut ~ şüt
- şut numun
- şuturu
- süddan
- şülle
- şümşe
- şüşke
- şüt-elveh ~ şüte-
veh
- tehn ~ tehne
- tehne pirikkeli
- tetre
- tetre gu
- tow terrek ~ tow
tirre
- türfe
- ufre ~ ufure
- ulenkeş
- uruf
- urum ~ ürum
- ussa ~ ussâ ~ usta
- ümüdvar
- vabur
- vacala
- vacibeti
- vacıbı
- vadeşt
- vahal
- vağun varız
- vakem ~ vakeme
- vakku
- vağowl
- vara 2
- varağ
- vasunäk
- vaya ~ vaye ~ vayä
- vayamend
- vec
- veckar
- veğm
- veh
- veğ o muddum
- veğke
- velen
- velem yesir
- velm
- venayı
- veng 1
- veng 2
- veng 3
- vengiş
- veni
- ver
- ver awurd ~
verowurd
- ver dem
- ver dest
- ver ez ħud
- ver gar
- ver gow ~ yow
- ver ħurd
- ver şekest

➤ vēran ~ vērana ~
 vīrān ~ vīrāna ~
 vīrāne
 ➤ verd
 ➤ verd den verd
 ➤ vere hul
 ➤ vereh
 ➤ vereh pereh
 ➤ verenguft ~
 verengufti
 ➤ verinc
 ➤ ververeinc
 ➤ verz
 ➤ verze
 ➤ verzide
 ➤ verziş
 ➤ vesme
 ➤ vet o ver
 ➤ vet o villow
 ➤ vēyl 1
 ➤ vēyl 2 ~ vēylan
 ➤ veze
 ➤ vil ~ vil
 ➤ vil çer
 ➤ vilng o vaz
 ➤ villow ~ villow
 ➤ vird
 ➤ vişk
 ➤ vurğenc
 ➤ yad 1 ~ yād ~ yād
 ➤ yad 2
 ➤ yadıbud ~ yadibud
 ~ yādibūd ~
 yādobūd
 ➤ yadigar ~ yadegār
 ~ yādigār
 ➤ yāhçal
 ➤ yar ~ yār
 ➤ yeḥni

➤ yek ~ yék
 ➤ yek çir
 ➤ yek gir ~ gird
 ➤ yek hene
 ➤ yehow ~ yek how ~
 yekkow
 ➤ yek la
 ➤ yek peḥ
 ➤ yek taḥ
 ➤ yekke ~ yêhé ~
 yêkke ~ yêkké
 ➤ yekke kup
 ➤ yekke puk
 ➤ yeksal
 ➤ yegun ~ yekun
 ➤ zeyfe ~ zêyfe

Farsça Arapça Alıntılar

➤ ateşi
 ➤ bad basıl
 ➤ bê iman
 ➤ bed hal
 ➤ bed nal
 ➤ bed zad
 ➤ bed-emel
 ➤ bed-eşl ~ bed-êşl
 ➤ bed-fi'l
 ➤ bed-ḥynet
 ➤ bê-ḥeyal
 ➤ ber-'eks
 ➤ berğerār ~ ber-
 qarār ~ ber-çerār
 ➤ bî-'ār
 ➤ bî-cevab
 ➤ bî-geyret
 ➤ bî-ḥaber
 ➤ bî-ḥad ~ hād
 ➤ bî-ḥeyā

➤ bî-ḥikmet
 ➤ bî-ḥisāb
 ➤ bî-iḥtiyār ~ eḥtiyār
 ➤ bî-'illet
 ➤ bî-minnet
 ➤ bî-nésib
 ➤ bî-riyā
 ➤ bî-sebr
 ➤ bî-sütün
 ➤ bî-şek
 ➤ bî-vefā
 ➤ bî-vücüd
 ➤ bî-zevāl
 ➤ çırak-ı alâeddin
 ➤ dār-hal ~ dār-hāl
 ➤ derd u hicran
 ➤ hem-nefes
 ➤ hem-cins
 ➤ hem-kelām
 ➤ hem-keḥtār
 ➤ hem-sırr
 ➤ her cayı
 ➤ kelle bêyn
 ➤ kem- firsét ~ furşet
 ➤ kem-hāfize
 ➤ kem-talah ~ tâlêh
 ➤ namağıl
 ➤ namurad
 ➤ naşükür
 ➤ ne ray
 ➤ ne razı
 ➤ now-semer
 ➤ pa mal ~ pâ-māl ~
 pâyimāl
 ➤ sine verem
 ➤ şir-i şam
 ➤ şir-şeker
 ➤ yadı ḥeyr
 ➤ şeteni

➤ dara çekmek	➤ her ne	➤ kılpaz
➤ destur vermek	➤ her yan	➤ kıramanlı
➤ dıl kisse ~ dil kisse	➤ her yana	➤ kırmanlı
➤ dıl serd	➤ her yanan	➤ kiha bilmez
➤ didar etmek	➤ herbiri	➤ kilitlemek ~
➤ dildaş	➤ herceli	➤ külüdleme
➤ du dest etmek	➤ hilik tilik	➤ kohlum dere
➤ du furtlama	➤ hoş o beşerli	➤ kor bağırsağ
➤ du karda düşmek	➤ hoşlu	➤ kor düğün
➤ du kund etmek	➤ howçu	➤ kor etmek
➤ du-câ etmek	➤ howdurmelik	➤ kor ilan
➤ dürüslük	➤ hun-rizlik	➤ kor kız
➤ düşmenlik	➤ hünarli	➤ kor kuş
➤ gullı ~ güllü	➤ kam almağ	➤ kor kıyu
➤ gurrece	➤ kam vermek	➤ kor miçek ~ milçek
➤ guş be hece olmağ	➤ karpız koltuğa	➤ kor olmağ
➤ gül bağı	➤ koymak	➤ kor yapalağ
➤ gül suya vermek	➤ kaslı	➤ kora kowmluğ
➤ gül ufağı	➤ kaşenglik	➤ korluğ
➤ gül üzlü	➤ ked hudalık	➤ kossa gelin
➤ gülgez yağlık	➤ kefgir çalan	➤ kotalık ~ kotaylık
➤ güllenmek	➤ kehdlik	➤ kotazlık
➤ hammarca	➤ kèhrelilik	➤ kowluğ
➤ hêç ~ hêç biri	➤ kèlanlık	➤ kòz ağacı
➤ hêç işlik	➤ kele beg ~ bey	➤ kòz içi
➤ hêç kim	➤ kele kemçik	➤ kòz saymağ
➤ hêç yere ~ yère	➤ kele köle	➤ kuftlu
➤ hêçlig ~ hêçlik	➤ kele kukeli	➤ kuftluğ
➤ هفته başı	➤ kèlenderlik	➤ kùlunlu
➤ haftelik	➤ kelk ummacı	➤ kur kepelek
➤ hellem kellemlik	➤ kemlik	➤ kurbu
➤ hembir	➤ kènimlik	➤ kurbsuz
➤ hembir olmağ	➤ kerslik	➤ kutuluce
➤ hemgir olmağ	➤ kes canlı	➤ laf vurmağ
➤ hemsoy	➤ kes o kimse	➤ lal edme
➤ her baş	➤ kèşengece	➤ leclik
➤ her gün	➤ kèydalisi	➤ leççerlik
➤ her il	➤ kèzzalı	➤ legeci 1
➤ her kim ~ kimse	➤ kıftdarlık	➤ legeci 2

- lehmlik
- lekke görmek
- lekkelenmek
- leng édmek
- leng olmağ
- letelik
- lillik
- limlik
- loğ atma
- lowdirilik
- mada ğung
- maddalı
- makkı ağ
- makkı kere
- mamaççalık
- mat édmek
- mat olmağ
- mât olmağ
- maya maya olmağ
- mayalanmağ
- mayalı
- mayasız
- mecek aşı
- mecek şüllesi
- meççüllük
- mēhli
- mēhrebanlık
- mezelik
- mezze vèrmek
- mezzeli
- mezzesiz
- mırtlı
- mincili
- mohr édmek
- mohrelenmek
- mohrlı
- mowullu
- muççu towlu
- murçalık
- na bend édmek
- nadanlığ
- nağizlik
- nahlachlık
- nahsız
- nallamağ ~
nallatmağ
- namaz édmek
- nar ağacı
- nar deng
- naşigerlik ~ naşılık
- naştalık
- nataniş ~ ne tanış
- navaz kıaldı
- nayaft olmağ
- naz gültü
- nazık yèr
- nazım ala tuman
- nem çekmek
- nem édmek
- nem vermez
- nemlemek ~
nemlenmek
- nemli
- nemsiz
- netenci
- nøy çalmağ
- nøyçi
- nøylik
- nidbedli
- nigbedlik
- nime hal
- nişterlemek
- nobasız
- noğudçu
- noğudluğ
- now kesse
- nowat vurmağ
- nowçe
- nökerçilik
- nökerlik
- oruç açmağ
- oruç ayı
- pa dowluğ
- pa pèy olmak
- pa pizeglenmek
- pa vèrmek
- paççalamağ
- padarlık
- palança
- palanlamağ
- palanlı
- paldım sowdalı
- pallı
- palpazlama
- pammıklık
- parçalamağ
- parçalanmağ
- par-dum sowdalı
- par-seng aparmağ
- partı bazlık
- paydarlık
- pelğarsız
- penah aparmak
- penah édmek
- penah olmak
- penli
- perakendelik
- pervâz édmek
- pervâz èylemek
- pervâz olmağ
- pes kıondağ
- pesinelik
- peslik
- pēşmān èylemek
- pēşmān olmağ
- puğowluğ
- puğuwlu

➤ puḳowlu	➤ seraserlik	➤ ŧire otu
➤ pur muddalıḳ	➤ sere-serlik	➤ ŧirin erek
➤ puŧtu	➤ seriŧteli	➤ ŧirin dilli
➤ puŧtu gülü	➤ sıca ḩan	➤ ŧırrılıḳ ~ ŧirilik
➤ plck	➤ sir daḒ	➤ ŧiŧ dırme
➤ pll	➤ sowdalı 2	➤ ŧoranlık
➤ plsz	➤ ŧabada bazlık	➤ ŧowr-o-kowr
➤ rm etmek	➤ ŧadlıḒınan	➤ ŧoylu
➤ rehımlı ~ rehli	➤ ŧadlık ~ ŧadlık ~	➤ te'cil dmek
➤ rekkei	➤ ŧadlık	➤ ussalık
➤ remei	➤ ŧadyanalık	➤ mdlenmek
➤ remelik	➤ ŧah daŧı	➤ mdl
➤ rencli	➤ ŧah devesi	➤ mdsz
➤ reng açmak	➤ ŧah viz-vizek	➤ vayalı
➤ reng dmek	➤ dowresi	➤ vece gelmez
➤ reng kaçmak	➤ ŧahı yol	➤ vece gelmezlik
➤ reng uçmak	➤ ŧahlık ~ ŧahlık ~	➤ ver endaz dmek
➤ rengi aparmak	➤ ŧahl	➤ vıl erlik
➤ rengli rengli	➤ ŧahnaz bir eylan	➤ yad dmek
➤ rensiz	➤ ŧalvarlık	➤ yada dŧmek
➤ residelik	➤ ŧappılı	➤ yada getirmek
➤ reŧnei	➤ ŧedde keveni	➤ yada salmak
➤ reymelik	➤ ŧekerli	➤ yaddaŧ
➤ rie ~ rie yol	➤ ŧeleli	➤ yadigar dmek
➤ riŧe vurmak	➤ ŧelleme	➤ yar yardan kser
➤ rowaḩahlık	➤ ŧellik	➤ yardan ulu
➤ ru der vayıslık	➤ ŧepp o ŧaltaḒ	➤ zengleŧmek
➤ ru tumman	➤ ŧer ŧallaḒı	➤ zir tumman
➤ rumuzalı	➤ ŧermendelik	
➤ rusvahlık	➤ ŧevence	Farsça Arapça Türkçe
➤ sadaca	➤ ŧevayi keleŧ	Alıntılar
➤ sadalık	➤ ŧeybanlı	➤ naŧkrlk
➤ sawadsız	➤ ŧıḒalı	
➤ seḩlik	➤ ŧılal boylu	Farsa Trke Arapa
➤ sehmlı	➤ ŧılal keven	Alıntılar
➤ selb-o-ei	➤ ŧıkal bend dmek	
➤ sempaŧlık	➤ ŧir bulaḒ ~ bulaḒı ~	➤ howlu nefer
➤ sepelan	➤ bulak	
➤ ser be ser dmek	➤ ŧir okelik	

Farsça Türkçe Farsça
Alıntıları

- güllü hosrow
- heléyli hosrow
- lay çınarım

Çince Alıntılar

- çahı ~ çāhı
- çay 1 ~ çayı ~ çāy
~ çoy

Çince Türkçe Alıntılar

- cāi ~ çāhı
düzedmek

Çince Farsça Türkçe
Alıntılar

- çahı dem édmek

Fransızca Alıntılar

- acan 1
- adres
- bilit
- bolvar ~ bulvar
- buluf ~ buluft
- dügdür ~ doktör ~
doktür ~ dóktür ~
dóktür
- kanal
- kanapa
- katirilyun
- kıondara 2
- kıontarat
- palassık
- paltow ~ paltu
- pert
- putun

- rapurt
- rışad
- salın ~ salon
- şarlatan
- şirimbil
- şowfur ~ şufur
- täläktor

Fransızca Türkçe
Alıntılar

- pertlik
- rapurtçı

İngilizce Alıntılar

- karablım ~ karablın
- martın ~ märtın
- masmus

İtalyanca Alıntılar

- batırı
- kıondara 1

İtalyanca Türkçe
Alıntılar

- kıondaralı

Moğolca Alıntılar

- kıabırğa
- maral ~ mārāl ~
moral

Moğolca Türkçe
Alıntılar

- kıabırğalı

Rumca Alıntılar

- kıutı ~ kıuşu
- limur ~ limür ~
līmu ~ līmū ~
līmūr ~ lumur
- yulab

Rusça Alıntılar

- maşı ~ maşın

Türkçe Arapça Alıntılar

- ala kıırmızı
- boynu beyaz
- çoğ ziyad
- dırrıl beşer
- dil aman
- dörd nal
- dul arwad
- er arwad
- eran ~ eren ħelki
- gālin hālvasi
- gūni
- günü seher
- inlirden-münkire
- itti ħancer
- kıemçi kıumar
- kıere ħeber
- kıere mal
- kıere melik
- kıere mulla
- kolay haram
- köç o külfet
- kıulla cahal
- ne ħeber
- sen Allah ~ sen
Allahıng
- seni Allah

- ulu divan
- yengi dünya
- yo h eyr

Türkçe Farsça Alıntılar

- acı  arpız ~ a  ı karpız
- adı belli
- ağ ciger
- ağ Şam
- ağanakgah
- ala güllü
- aş dermanı
- aŐb z ~ aş-pez
- aşhana ~ aşpezhana
- at aşgal
- ay parası
- az behri
- bah-bah güllü
- be   urus
- bey ~ b y bad
- beybada
- beyzada
- bir ve  e
- bit darmanı
-  ohtar
- Çöl   biyaban
- dilbaz
- durru-ter
- duzdan
- ele verd
- emişgah
- geyter ~ yeyter ~ y yreg ~ y yter ~ y yter
- hey ~ h y how
- is ~ yiss o par
- it kengeri

- kaka siyah ~ siyah
- kal cuş
-  an pulu
-  anı Şirin
-  aŐı dan
- keklik narı
-  ere be t
-  ere ciğer
- kere güllü
-  ere  urma
- kırme ~ kırne Őa 
-  ızıl g l
- kiş be der
-  o baz
-  onalgah ~  ongah
-  oruban ~  orudan
- k   o kutval
- k le bulbul
- k le pa ~ k le pe ~ k lepe
-  urrudan
-  uŐ dan
- mene be  iyal ~ mene  iyal
- ne beter
- ne pe ~ pes
- oca lı gor
- oca zada
- ordugah ~ ordu-g h ~ orduhana
-  r ngah
-  z  oŐuna
- samurı ~ s m r gedası
- sarı g l
- sığır babunegi
- soy bur
- sürmedan
- t n  bi-digar

- t regi nazık
- t z g l
- var kerez
- vere pes
- yan g l
- yan pehle ~ pehli
- yarı baha
- yarım baz
- yarım sen hara
- y lpan
- yi par
- yoru terlan
- yoz peleng

Türkçe Farsça Türkçe Alıntılar

- b Ő p ll k
- bey bad olmak
- bilmezekamlı 
- diz-be-diz
- ki ber ki
- yarı ba yarı
- hay ~ hey ~ h y howlu
- pazan se  keli